

La conspiració de la ignorància

LLIBRE DE LES COSES DE LA VIDA SOCIAL

JOSEP M. CARBÓ TEIGEIRO

Josep M. Carbó

La conspiració de la ignorància

Llibre sobre qüestions de la vida social

Aquest llibre és una recopilació dels tuïts del meu compte @jmcarbo53 i dels escrits al Blog “Vol234” que parlen dels temes socials.

Escrits entre el maig del 2010 i el juny del 2022.

Girona, agost de 2022

4ª edició

xÍNDEX

1. ECONOMIA	13
1.1. LA PERVERSIÓ CAPITALISTA	13
1.2. LES INSTITUCIONS ECONÒMIQUES INJUSTES	18
1.3. EL CAPITALISME I LA FEBLESA MORAL HUMANA	28
1.4. EL CANVI NECESSARI EN ELS VALORS ECONÒMICS	30
1.5. NECESSITAT DE NOVES ACTITUDS PERSONALS	35
1.6. ... I NOVES ACTITUDS COL·LECTIVES	40
1.7. CANVIS RADICALS NECESSARIS	52
1.8. ...I IMPLANTAR L'ECONOMIA DEL BÉ COMÚ A NIVELL MUNDIAL	60
 2. POLÍTICA	 65
2.1. NATURALESA SOCIAL HUMANA	65
2.1.1 Solitud - relació	68
2.1.2 Condicionants de la sociabilitat humana	71
2.1.3 COSTUM, TRADICIÓ, CONFORMISME	86
2.2. INJUSTÍCIA, DISCRIMINACIÓ, MANIPULACIÓ	101
2.3. PRINCIPIS DE CONVIVÈNCIA: LLIBERTAT I IGUALTAT	119
2.4. EL PODER I L'AUTORITAT	131
2.5. LA LLUITA PEL CANVI SOCIAL	163
2.6. LA DEMOCRÀCIA I L'ORGANITZACIÓ POLÍTICA	240
2.6.1 Drets i deures. Drets fonamentals	275
2.6.2 Les lleis	287
2.6.3 Nació i nacionalisme	296
2.6.4 La qüestió catalana	303
 3. EDUCACIÓ	 343
3.1. APRENENTATGE	343
3.2. COM S'APRÈN A LA VIDA?	348
3.3. PEDAGOGIA	353
3.4. QUI POT SER MESTRE?	357
3.5. FUNCIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU	359
3.6. CRÍTICA DEL SISTEMA EDUCATIU	366
3.7. ALTERNATIVES AL SISTEMA EDUCATIU	377

4. RELIGIÓ	383
4.1. RELIGIO I ESPIRITUALITAT	383
4.2. SENTIT I UTILITAT DE LA RELIGIÓ.....	386
4.3. CRÍTICA A LA RELIGIÓ.....	393
4.4. QUI ÉS DÉU? L'HOME CREA A DÉU.	397
4.5. CREENCES I FE. RENÚNCIA A LA RACIONALITAT.....	400
4.6. SUBMISSIÓ RELIGIOSA	406
4.7. SOBREPASSAR LA RELIGIÓ.....	409
 5. COMUNICACIÓ I LLENGUATGE	 417
5.1. COMUNICACIÓ	417
5.2. INCOMUNICACIÓ HUMANA	425
5.3. EL LLENGUATGE ÉS CREACIÓ.....	431
5.4. LLENGUATGE COM A APARENÇA DE COMUNICACIÓ.....	432
5.5. EL PODER DEL LLENGUATGE	438
 6. PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN	 451
6.1. ...D'ECONOMIA.....	451
6.2. ...DE POLÍTICA.....	458
6.3. ...D'EDUCACIÓ	486
6.4. ...DE RELIGIÓ.....	489
6.5. ...DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE	494
 7. ÍNDEX D'ENTRADES	 501

1. ECONOMIA

1.1. LA PERVERSIÓ CAPITALISTA

Hi ha una perversió intrínseca en el capitalisme al considerar que el capital és el bé més preuat i fer que aquest s'acumuli en poques mans que controlen el món.

Un mercenari és un patriota dels diners. Un patriota és un mercenari de les idees.

El capitalisme és com una loteria tramposa on tothom juga i on els venedors de participacions s'intercanvien els numero premiats

La teoria del valor/preu s'entén perfectament contemplant aigua pura i un diamant. O també, el personal de neteja i els especuladors financers durant la crisi sanitària.

El nostre sistema capitalista és una estafa piramidal. Necessita milions de perdedors per a enriquir pocs guanyadors.

La regla del neoliberalisme és que no hi ha regles.

Un país que permetés els seus generals quedar-se amb gran part del que conquereixen estaria en guerra continuada.

Imagino que aquesta devia la situació en un passat i fins i tot potser ara. Permetre a qui explota quedar-se amb el benefici de la seva explotació és la forma més perversa de fomentar l'explotació.

L'explotació és l'abús per part d'uns sobre els altres de manera que els guanys de la injustícia van a parar en mans de l'abusador. Aquesta pràctica ha estat present al llarg de la història en moltes formes diferents.

El problema és que actualment la llei permet i fomenta aquesta pràctica. I no només això sinó que la societat accepta i veu com a "normal" que així sigui.

El sistema capitalista està muntat damunt l'explotació. Explotació dels recursos, explotació de les persones, explotació de la societat.

Ens hem acostumat al fet que qui té el poder i el diner acumuli de forma exagerada aquest poder i aquest diner a costa de la resta de persones. No ens atrevim a qüestionar aquesta lògica perversa i injusta perquè ens han implantat el model de l'ambició saludable, de la lluita en la selva econòmica on els més forts sobreviuen i s'engreixen i els febles malviuen o desapareixen.

I assumim que som això: animals en una selva i que hi tenim un lloc determinat. La selva econòmica, però no és un entorn natural ni l'únic escenari possible malgrat els seus defensors no es cansen de repetir-ho.

La selva econòmica (liberalisme desregularitzat) és una creació artificial mantinguda pels poders fàctics i controlada pel poder polític i els mitjans de comunicació i d'educació.

Hi ha coses que són absurdes, il·lògiques, obscenes i insultants en aquest sistema. Hi ha coses que a les generacions futures els costarà de creure. Una d'elles és per exemple la diferència de sou entre els que més i els que menys cobren. Una altra és que l'augment de rendibilitat de les empreses porti a un augment de desigualtat en els salaris.

Dues mostres mínimes de la bogeria que mantenim. Les diferències salarials només són justificables en termes de la llei de la selva: que cadascú atrapi tant com pugui! Sembla que per fi, a alguns països, ja es preparen legislacions que regulin d'alguna manera aquest espoli social. Perquè un país o una societat que permet als explotadors quedar-se amb el guanys de la seva explotació fomenta constantment la injustícia.

Pel que fa a la conxorxa entre polítics i poder econòmic, mentre la unitat de benefici sigui la persona individual i no la col·lectivitat l'ambició, l'avarícia i la rapinya serà la norma.

Hi ha maneres d'afrontar aquestes i altres contradiccions econòmiques. Hi ha alternatives, idees i pràctiques que busquen posar l'economia al lloc que li correspon: al servei de les persones (i no a la inversa com ara)

Una de les propostes més potents, lúcides i valentes és l'Economia del Bé Comú, una palanca de canvi que tots els qui no ens resignem a la injustícia institucionalitzada estem obligats a empènyer.

Capitalisme: l'aliment que debilita i estanca el creixement

El capitalisme és el nostre sistema econòmic. Està consolidat arreu del món i sembla que es basa en algunes premisses universals, a saber, a) que les persones estem més motivades pel nostre propi benefici que pel bé comú (que som individualistes per naturalesa); b) que la competència estimula el treball i l'esperit de superació; c) que el diner és el valor més important al que es pot aspirar; d) que no està justificada quasi cap restricció a la llibertat individual; e) que la riquesa requereix el creixement...

Bé, aquestes són algunes de les idees que crec que sustenta el capitalisme. Podríem fer dues anàlisis d'aquestes tesis: una d'econòmica i una altra d'ètica. Avui em centraré en aquesta segona: la dimensió ètica dels valors del capitalisme.

Crec sincerament que l'individualisme, la competència, el materialisme, el liberalisme i el consumisme són els aliments que ingerim a diari, l'aire que respirem tothora, i que ens emmalalteixen. Tenim assumits aquests valors i els considerem naturals o connaturals a la nostra essència i això crec que és discutible.

Puc estar d'acord en què tothom busca, en darrer terme, el seu benefici personal i això ho trobo inevitable i sa. Cap organisme que no auto-regula la satisfacció de les seves necessitats té possibilitat de reeixir. En certa ocasió vaig escriure sobre això.

Està bé que tothom busqui el seu propi benefici però el gran tema és: quin és el meu propi benefici? Com sé quin és el meu benefici? Una resposta fàcil seria dir que el meu benefici és tot allò que em dona benestar, però no és tan senzill. Per poc que pensem veurem que no és tan simple.

D'entrada el nostre benestar el percebem de diferent manera en funció de dues variables: el nivell evolutiu en què estem i la comunitat de valors en què vivim.

Certament que tant el nen com l'adult volen el seu benestar i busquen el propi benefici però el perceben diferent. El nen és per naturalesa egoista, no pot percebre més enllà d'ell mateix i no abasta a entendre les necessitats dels altres. Algunes persones romanen egocèntriques fins a la mort. En un nen, doncs tot allò que el satisfà directament equival al seu benefici personal: un pastís, una manyaga, una joguina,...

Un adolescent, en créixer, descobreix l'altre. La satisfacció de les necessitats de l'altre el satisfan a ell també i per això és egoista quan es sacrifica per un col·lega, perquè en el fons ho fa per a ell, per a ser acceptat i ben vist per la colla. El benefici personal de l'adolescent passa pel benefici del seu grup. Ull! He dit del seu grup, no pas de tothom. L'adolescent només valora els seus: la seva família, la seva colla, els que comparteixen els seus gustos i tendències, els de la seva corda, vaja. Moltes, moltíssimes persones resten adolescents en aquest sentit fins a la vellesa: valoren, estimen i empatitzen només amb els de la seva religió, ètnia o

nació. Per a un adolescent o un adult en aquest nivell el satisfà tot el que satisfà als seus: compartir pizza amb la família, defensar els seus amics, anar a la manifestació de la seva ideologia...

L'adult pot entendre el benefici propi com tot allò que beneficia als humans en general. Aquesta és una mirada més evolucionada a l'abast de poca gent tot i que cada cop més persones ascendeixen a aquest nivell ètic. Les persones mundicèntriques, que és com es poden anomenar, defensen els mateixos drets per a tothom, són solidaris amb els que són tractats injustament, independentment de les circumstàncies o la proximitat o coneixença amb les víctimes, valoren la justícia per damunt de la llei,... Per a ells el benefici personal passa pel benefici de tothom.¹

Bé, doncs, tota aquesta xerrameca que no he sabut fer més curta, crec que fonamenta la meua opinió que els valors ètics del capitalisme són els més primitius i menys evolucionats. Per això afirmo que el capitalisme ens debilita i estanca.

L'individualisme consubstancial amb el capitalisme és de naturalesa immadura. Té molta força perquè com a substrat bàsic de la nostra constitució biològica-afectiva tots la tenim activada de sempre i hem viscut molts anys sota el seu domini. Li costa poc emergir i controlar-nos.

La competència és també el valor dels nivells que no són mundicèntrics: sempre en lluita amb algú, amb els altres individus o grups, com si fos l'estat natural, l'estat de guerra que preconitzava Hobbes. De fet, també té explicació aquesta tendència tan intensa a la competència i fins i tot a l'agressivitat considerant la nostra història natural, els mecanismes evolutius i els reflexos de supervivència.

El materialisme, representat en l'adoració al diner del capitalisme, és també un valor primari, primitiu... Als primers estadis de vida ens interessa només allò material. A mesura que creixem desplaçem el nostre interès pel que és emocional-social i més endavant encara, valorem allò que és intel·ligent i clar. Un cop més el capitalisme aposta pel valor menys evolucionat.

¹Dos aclariments: qui està en un d'aquests nivells no pot entendre ni acceptar els nivells superiors. Els negarà i dirà que són una farsa o un invent. És lògic, només podem percebre del nostre nivell cap avall, no podem entendre el que ens transcendeix, igual com el nen que no sap sumar negaria la potenciació.

El segon aclariment és que a cada nivell es prioritzen els valors propis del nivell en que estàs però, si no entren en contradicció, es viuen amb plaer i joia els dels nivells inferiors. Amb això vull dir que un adolescent pot molt bé buscar el seu benestar directe satisfent-se personalment mentre no entri en conflicte amb el valor de la solidaritat amb el seu company. Aleshores renunciarà a la satisfacció personal per a satisfer l'altre i així assolir la seva satisfacció derivada superior.

I el mateix podria dir del liberalisme o de la llibertat absoluta que reclama el capitalisme. És propi dels primers estadis evolutius percebre només la teva necessitat i exigir satisfer-la com sigui. Només la maduresa i el creixement ens permet veure que hi ha una llibertat més àmplia quan s'amplia la llibertat de tots.

En resum, que el capitalisme fomenta i prima a través del seu sistema educatiu, publicitari, cultural, religiós, artístic, ideològic i polític els valors menys evolucionats. Això fa que la major part de la població quedi estancada en aquests nivells i així, mentre la ciència o la saviesa avança a grans passes, la majoria de la població queda atrapada en una xarxa d'estancament ètic que ens permet comprendre les contradiccions d'un món al caire de la destrucció quan tenim tots els recursos per viure bé; mitja humanitat morint de fam i l'altra mitja llençant el que no menja; recursos tecnològics punters al servei de religions i ideologies rànies i obsoletes.

El monopoli és a l'economia el que la dictadura és a la política

L'acumulació de poder, tant en política com en economia és un fenomen actual. Preocupant. Cada cop més la dinàmica social porta, de forma fluida i sense resistència, cap a una concentració de la riquesa i de l'autoritat en unes poques mans: les d'una minoria selecta de la població.

Estem veient com el liberalisme econòmic, que defensa la no intervenció de l'estat en l'economia, està propiciant que a cada sector productiu hi hagi una o dues empreses que acaparen el benefici.

Cada cop hi ha més fusions d'empreses dels sectors bàsics (alimentació, tecnològiques, farmacèutiques, transport,...) que van deixant una posició de predominança en mans d'un sol actor. Així pot fixar preus, acaparar innovació, enfonsar competència i dictar les preferències del mercat.

Cal regular l'economia. Fins i tot els més radicals neoliberals hauran d'admetre que alguna regulació accepten. De fet la propietat privada o l'acompliment de contractes requereix una regulació i segur que a aquesta no s'hi oposen. Em sembla evident que déu és manc i la famosa ma invisible que havia de vetllar per l'equilibri, segons Smith, no existeix.

El qui ha de vetllar per l'equilibri és el poder polític que ha de garantir la lleial competència en el mercat (ja que estem en el capitalisme ara mateix) i que ha de assegurar els serveis bàsics a la ciutadania tot afavorint els comuns i recolzant el paper assistencial bàsic de la família.

Necessitem lideratge polític per a controlar la voracitat desfermada i potenciada de la iniciativa privada. I aquest és el problema. La política està

supeditada a l'economia i l'elit econòmica controla (repartint diners i poder) la classe política.

D'aquesta manera les lleis afavoreixen sempre els mateixos i la ciutadania queda cada cop més desvalguda i oprimida. Tenim mala peça al teler.

És evident que si volem canviar tot això no ho podrem fer des de l'àmbit econòmic perquè no pertanyem a aquesta minoria dominant i segurament tampoc des de l'àmbit polític perquè està controlat pels aparells dels partits.

Amb tot, l'únic accés que veig al canvi és la via política. Hem d'esbrinar i desmuntar els mecanismes pels quals els ciutadans seguim votant persones que legislen per a les classes poderoses i per què persones honestes i sinceres entren en política amb bones intencions i acaben justificant i recolzant el que criticaven. Cal un estudi sociològic que ens doni pistes per saber on el podem boicotejar.

Més eficaç em sembla però, apostar per a noves formes de participació política que superin els partits, una rèmor del passat que els privilegiats s'entesten a mantenir i no deu ser una aposta ingènua.

Crec que faríem bé donant força als moviments, a la democràcia deliberativa, a l'autogestió, a la representació directa no mediada pels partits, a les agrupacions d'electors, a la democràcia directa on sigui factible... Tenim camp per explorar. Entre trencar-nos el cap donant cops de cap contra la paret i buscar esclatxes imaginatives i subtils en el mur, escullo aquesta segona opció.

Si la nostra reacció és només crítica, insult, lament, tuïts, ironies i escarafalls estem gastant l'energia en la ira legítima però ineficaç. Empreu-la en la innovació, la creativitat, la gosadia, l'enginyeria social abans que sigui definitiu el monopoli en la política i la dictadura en el mercat.

1.2. LES INSTITUCIONS ECONÒMIQUES INJUSTES

L'economia és la nova religió. Sacerdots/banquers tirànics dient-nos que és el bé i el mal oferint-nos el paradís a canvi de la submissió.

Què és robar un banc comparat amb fundar-ne un? Bertolt Brecht.

Mentre permetem que pocs acumulin molt, elogiem que molts s'organitzin per repartir-se aquest poc.

Els diners no es perden, no desapareixen, no es fonen. Simplement

canvien de mans, concretament de les teves a les seves.

***Ens hem d'esforçar en alimentar més als rics perquè com més mengin
més engrunes hi haurà sota la taula per a la resta.***

***Què l'explotació d'una majoria per part d'una minoria s'hagi mantingut
en totes les èpoques i civilitzacions només demostra que la tecnologia
progressa més ràpidament que l'ètica.***

***Sembla que vindrà una crisi en el subministrament de recursos. Veureu
com mai no faltaran recursos materials, diners i humans per a la
guerra i la repressió. Fa pensar...***

***La idea que hi ha persones racionals prenent decisions ponderades en un
mercado eficient i una pluralitat de propostes dels partits en un espai
democràtic és l'engany dels qui manipulen i controlen l'economia i la
política. Cal acceptar que ens tenen on volen... per ara.***

Res no es mou al planeta de la llei del més fort (El TTIP com a metàfora)

La llei del més fort s'imposa entre les formes de vida des de que aquestes existeixen al planeta terra. La capacitat d'adaptació pot ser una modalitat sofisticada d'aquesta fortalesa i sovint és l'estratègia seguida per a les espècies que menys poden usar la força física.

Amb l'aparició de l'home la llei del més fort va prendre la forma de la llei del més llest. Després de les garrotades devien venir les estratègies defensives o ofensives, les armes llançables i la cooperació tribal. Sempre el resultat és el mateix: el domini del més preparats sobre els altres; l'extinció o submissió d'una part de l'espècie sota l'opressió de l'altra.

Un cop entrem a la civilització, a la polis, les posicions dominants es consoliden i sostenen amb el relat mític. Les nissagues designades pels déus com a dominants tenien fàcil la perpetuació del poder a través del sosteniment de la tradició gràcies a la casta sacerdotal.

En algun moment apareix una certa lluita pel control del poder. Potser la fase més vistosa d'aquest procés fos l'eclosió dels processos revolucionaris del segle

XIX sota la forma de les revolucions comunistes de la primera meitat del segle XX. Sigui com sigui, al segle XX la lluita pel poder és essencialment política. Les classes poderoses juguen clarament o subrepticiament el joc del poder polític i s'hi instal·len per tal de dominar i mantenir la situació de privilegi.

Pel motiu que sigui, actualment, els posseïdors del poder semblen inclinats a abandonar la política i recloure's de forma gens dissimulada en les fortaleses del poder econòmic. Sempre ha sigut el seu domini però sota formes més amables. Actualment, perdut el pudor i la vergonya la classe dominant dicta noves formes de regulació i control al marge de la política. La política és ja ara només un banquet per a famolencs carronyaires, i sobretot un escenari perfecte per tal que la gent esgoti la seva energia d'il·lusió o de fal·làcia de control.

Convé que ens barallem ara per aconseguir guanyar unes eleccions o per la independència de Catalunya o per la reforma de la constitució. Mentre fem això i aboquem la nostra energia en lluites de poder polític cada cop menys significatives, el poder econòmic va marcant l'agenda de forma secreta i implacable.

El TTIP (el tractat transoceànic de lliure comerç entre la Unió Europea i Usamèrica) tira endavant enmig d'un secretisme criminal i la connivència còmplice dels polítics. Estan sortint ja de l'àmbit polític instituint un nou marc legal, jurídic i econòmic per sobre dels estats. Això és ja un fet.

Quin interès pot tenir votar la independència de Catalunya o votar a *Podemos* si els grans titellaires i manipuladors dels mercats i de l'acumulació de la riquesa tenen lleis pròpies i tribunals propis que els estats hauran d'assumir i als quals ens haurem de sotmetre pel simple fet de que els nostres representants els voten amb una mà^{2*} mentre amb l'altra ens distreuen amb conflictes menors?

La política ha quedat ja denigrada al paper de serva del poder econòmic. Quina força li queda al serf per a doblegar el seu amo? Cap mentre aquest el tingui distret ocupant-se de quants peus té un gat.

Fabricar injustícia i repartir beneficència és com engegar la trituradora i regalar tiretes

Cal anar a l'arrel dels problemes. Si tens una cama trencada i et vas prenent aspirines és probable que perllonguis indefinidament el problema. Si la casa no té fonaments i vas posant guix a les esquerdes, aviat tindràs una runa enguixada. Si ajudes els oprimits però defenses el dret a oprimir ets còmplice de l'opressió.

² CIU ha impugnat el dret a decidir sobre el TTPI alineant-se amb el PP, PSOE i UPyD

No cal que faci ara aquí un llistat de les múltiples situacions essencialment injustes que tenim a la nostra societat. Els estats legislen pensant més en els interessos de les empreses que en el bé dels ciutadans. Mesuren els balanços financers i ens fan creure que els indicadors de benestar són la despesa per càpita que ens podem permetre.

El benestar, la felicitat i la dignitat humana no es pot mesurar amb indicadors econòmics. Els indicadors econòmics només poden mesurar la injustícia (o la justícia) i això és el que fan. El repartiment de la riquesa, la justificació de la propietat abusiva, l'exaltació de l'acumulació, la divinització d'un creixement suïcida, el manteniment dels privilegis i les franges d'impunitat dels rics (preferents, paradisos fiscals, portes giratòries, ...) creen una injustícia estructural.

Les empreses multinacionals i el sistema financer, assumint els principis mercantilistes i monetaristes (el diner és el fi i no el mitjà) instauren una xarxa de relacions essencialment injustes que presenten com a natural, lògica, fins i tot com a desitjable. Aquest és el l'èxit més palmari d'un sistema pervers fonamentat en la ignorància general.

L'altre dia vaig llegir una pintada reveladora: "els rics cada cop són més rics i els pobres cada cop més... gilipolles!" Exacte! Aquesta és la base: mantenir la ignorància, el conformisme, la passivitat.

Una societat atontada, enganyada, acrítica, atemorida i callada és el millor camp de cultiu per a la perpetuació de l'estat actual de coses.

El que resulta per a mi més indignant i cruel és el desplegament de recursos de beneficència. És, al meu entendre, la màxima expressió de la manipulació i del conformisme.

Els bans empobreixen la gent i després fan campanyes de solidaritat per regalar llet als nens. No seria millor que repartissin els beneficis de manera ètica i solidària? L'estat aplica inflexiblement les lleis de defensa del sistema i de la propietat i després diu recolzar les Onegés que procuren pal·liar la situació. Un autèntic disbarat, una aberració lògica i social que només s'explica pel fet que tots, en general, ho trobem bé i ho aplaudim. Participem a la maratón, donem aliments al banc dels aliments, ajudem Càrites ... i així anem justificant la situació que provoca tants damnificats com hem de socórrer.

Només cal ser bona persona, sensible i benintencionat per a ajudar. Quasi tots estem aquí en un moment donat i ens agrada exercir la bondat puntual. La beneficència mobilitza una energia dolça, sensiblera i submissa que desperta l'empatia dels conformistes.

La justícia, per contra és una energia més exigent, més difícil, més radical en els plantejament. La justícia implica canviar l'estructura, comprometre's, amb un més que probable perjudici personal, implica també claredat d'idees i

posicionaments. Quan aquesta justícia està fonamentada en l'amor, en la fraternitat i la pau esdevé la màxima expressió de coratge personal i social.

Cal molta força i valentia per deixar de repartir tiretes i aturar la trituradora.

Quan els emperadors xinesos tenien massa soldats per mantenir els feien lluitar entre ells. Ara emperador=capitalisme i soldats=ideologies

Vaig llegir l'altre dia que era una pràctica freqüent dels emperadors xinesos fer lluitar els seus propis soldats entre ells, amb qualsevol excusa, per tal d'evitar haver de mantenir-los. Aconsegua així mantenir un nombre estable i reduït de soldats, tenir-los entrenats i distrets i seleccionar els millors per a lluitar en cas d'autèntica necessitat.

Sembla ser que els emperadors feien córrer mentides i difamacions sobre els diferents cabdills dels exèrcits per tal que s'enfrontessin.

La idea, que des de fa molt sospito, que les classes dirigents -de forma premeditada o instintiva- procuren distreure la classe oprimida amb lluites internes per qualsevol motiu, ja sigui la religió, la nació, o la disputa territorial em va venir al cap tot llegint aquest article.

I penso que és ben actual. L'autèntic poder mundial ara mateix és l'econòmic. És el més potent i el que menys risc córrer de ser enderrocat. Tots els altres sistemes, els partits polítics, les faccions religioses, els corrents ideològics o els anhels patriòtics semblen vulnerables al costat de la fortalesa del capitalisme.

Podem imaginar quasi qualsevol canvi: que Catalunya sigui un estat independent, que la religió catòlica deixi de ser la principal a Europa, que hi hagi un corrent internacional de solidaritat o empatia mundial... però sempre ho hem d'imaginar amb el teló de fons del capitalisme. Ara mateix és l'únic aspecte que ha assolit la plena globalització i crec que s'està arrelant en tots els països i nia ja en les ments de tots des de la primera infància. El capitalisme es considera tan normal i inevitable com la llei de la gravetat.

Sospito que les lluites de partits, de religions i d'ideologies són una simple distracció provocada. Mentre ens barallem per una bandera o un déu, el capitalisme es reforça.

El sistema econòmic és el principal factor d'injustícia i de desigualtat humana. Hi ha recursos suficients al món per a que tots els humans puguem viure amb dignitat. La bogeria de l'acumulació, de l'especulació, del creixement continuat... ens mena directament a la tomba.

Només els queda distreure el personal per tal que no hi hagi opcions de crítica i oposició. Com els emperadors xinesos, que mentre llancen els seus a la baralla fratricida, consoliden el seu poder i la seva opressió.

Necessitem que la crítica, la reflexió, la creativitat i la justícia apunti directament al cor del capitalisme.

Esclaus animant els esclaus a ser esclaus. Això són els predicadors de la submissió

Sigui a la doctrina que sigui, a la idea que sigui, a la ideologia, religió, creença o valors que sigui... quan t'animen a sotmetre't, cal dir "no"!

La submissió és el principal obstacle al creixement personal i col·lectiu. És la castració de la nostra capacitat de ser, d'evolucionar.

Massa creients i pocs pensadors. Aquest seria un diagnòstic ràpid del nostre estancament. Tots som convidats al llarg de la nostra vida a ser servils, sotmesos, confiats... I fins i tot això se'ns ha venut com una gran virtut.

Ens diuen que cal acceptar les coses com són, però a continuació ens diuen com són les coses sense donar-nos l'opció d'esbrinar-ho.

Els humans trobem confort en la seguretat d'una creença. Com més ambiciosos som més àmplia i global és la creença. Un cop l'hem trobat (o comprat) ens dediquem a vendre-la o a difondre-la, segurament amb la millor intenció, però amb mals resultats, al meu entendre.

Creure que els altres han de creure el que tu creus és una mala premissa. El que et va bé a tu pot no anar bé a un altre. Amb tot, no ens podem sostreure de dir o recomanar els altres com han de viure i què han de pensar.

Potser ja han passat, entre nosaltres, els temps en què les idees se'ns imposaven amb poca delicadesa. En règims totalitaris, ja siguin polítics, religiosos o ideològics, la veritat és una i no admetre-ho, un delictes.

Ara el mecanisme és més subtil però igualment eficaç. Constantment se'ns convida a subscriure una religió, una ideologia o una teoria. Si hi ha debat, mai no és per obrir la ment sinó per demostrar la nostra veritat i això no ajuda a l'autonomia de les persones.

Crec sincerament que és millor una persona autònoma equivocada que una submissa encertada. Tenim el deure indefugible de pensar i descobrir la veritat. Qualsevol cosa que ho impedeixi o ho desanimi ha de ser necessàriament dolenta.

Normalment s'apel·la a la humilitat, a reconèixer la nostra petitesa, a acceptar les opinions dels experts, entesos, il·luminats, gurus o líders. Ells saben, han descobert el que és i nosaltres només hem de seguir-los.

Aquesta fórmula és nefasta. Segurament serveix per a avançar ràpid, però la seva direcció és el precipici.

Deia J.R. Jiménez que quan et donen un paper pautat el giris per l'altre costat. Podríem dir, parafrasejant-lo, que quan et donin una idea a la que sotmetre't la converteixis en coneixement del que no et convé.

Els nostres representants no ens representen. Representen als nostres amos!

Estic ben convençut que els nostres polítics no ens representen. No és que ho facin malament, és que no ho fan. Al meu entendre els polítics haurien de saber i conèixer què vol la gent i després legislar per tal que aquests anhels es materialitzin.

Doncs bé, segurament hi ha moltes explicacions per justificar que això no sigui així però, aquest fet tan acceptat constitueix al meu entendre la legitimació del frau polític, l'imperi de la prostitució democràtica, la renúncia al poder del poble per tal de decidir com vol viure.

És clar que moltes de les coses que la gent vol no poden ser ara mateix, però podem fer passes per a acostar-nos-hi o per allunyar-nos. Moltes coses que la gent vol van contra les lleis del mercat capitalista, però és això el que cal canviar i no la fidelitat dels polítics a la voluntat popular.

La gent, majoritàriament vol una cosa i els polítics en fan altres. La gent no vol guerres i els governs només fan que preparar-les i declarar-les. La gent no vol molta desigualtat i tot el sistema tendeix a augmentar la injustícia. La gent no vol contaminació i depredació mediambiental i ara, que tenim possibilitats de desplegar un decreixement sostenible i ecològic, els governs mantenen les agendes planeticides.

A Catalunya la immensa majoria vol un referèndum per a la independència, però els polítics han decidit que no. Segons els estudis de Felber la majoria de gent no vol diferències salarials superiors a la ràtio 1/10 (que el que més cobra no cobri més de 10 vegades el que menys cobra) i els polítics legislen i permeten ràtios 1/15000 i sistemes d'enriquiment i acaparament dissenyats per als rics. Els informes del CEO (Omnibus de la Generalitat de Catalunya 2017-2) diuen que la gent anhelava unes coses en economia, política, treball, cultura, salut... i si us ho mireu veureu que els polítics fan tot el contrari.

Això és escandalós i encara és més escandalós que ho permetem i que anem passant els anys i seguim sense canviar-ho.

Quina explicació pot tenir aquest fet tan surrealista? Doncs que els nostres representants representen als nostres amos, als posseïdors de les grans fortunes, als que controlen i dirigeixen les grans crisis mundials, als que compren els mitjans de comunicació que ens confonen i enganyen...

Sé que no són éssers perversos els polítics. En conec alguns i són ben honrats. Aquest és el gran enigma. Quina metzina prenen o visió del món se'ls imposa quan accedeixen al càrrec i a la informació i sobretot, quina droga paralitzant i temerosa del poder i del canvi els subministren per tal que en poc temps passin a formar part del l'engreixat mecanisme de reproducció i manteniment de la injustícia en benefici dels de sempre?

**Mentre tinguem una minoria dominant la política, tots els serveis públics
són realment privats**

Llegint el Manifest llibertari "Per una nova llibertat" de Murray N. Rothbard, un dels textos fonamentals de l'anarquisme capitalista, el vessant més extrem del neoliberalisme, m'adono que moltes de les reivindicacions que fa (i el llibre és de l'any 73!) estan ja consolidades.

El llibre, de fet, es resumeix en una frase: el mercat és bo i l'estat dolent. L'estat ha de desaparèixer i tots els serveis han de ser privatitzats des de l'educació fins a la justícia. Davant el gran desprestigi de l'estat actual, moltes de les coses que comenta no semblen gens absurdes. Els abusos de l'estat competeixen amb els de les grans corporacions.

Diu Rothbard que les escoles han de ser privatitzades, però ja ho estan. I ho estan perquè segueixen la llei del mercat: els que poden pagar tenen unes escoles i els que no, unes altres. Els que tenen diners complementen l'educació amb viatges, intercanvis, postgraus i matrícules a bones universitats. Al final, el mercat fa la seva feina: cataloga i classifica la gent en grups de classe, enlairant els rics a les posicions socials de poder i els pobres a la classe baixa. L'ascensor social és una fal·làcia i les classes mitjanes, els funcionaris, els autònoms i professions liberals fan de barrera de contenció entre uns i altres.

Rothbard diu que la seguretat hauria de ser privada i la gent se l'hauria de pagar podent escollir entre diferents empreses... És evident que qui millor pagui millor protecció tindrà, però això ja passa actualment i no parlo només de les empreses privades de seguretat que, cada cop més, treballen en urbanitzacions privades sinó de la nostra policia estatal. De fet, l'única feina de la policia és mantenir el poder dels poderosos mentre fan veure que tenen alguna utilitat per a la gent del carrer. La seva prioritat és el manteniment de l'estatus quo. Aquesta idea

queda clarament documentada al llibre de Vitale "La fi del control policial" (Tigre de Paper Edicions (2021) on en el primer capítol, demolidor, et fa saltar totes les capes d'ingenuïtat que puguis mantenir sobre aquest tema.

I la sanitat també és privada en el sentit que està al mercat i controlada pels poders econòmics que determinen què és salut, què malaltia, què convé fer, operar, injectar o receptar. Sempre en benefici de la solvència econòmica i el mercat. A més, quasi totes les investigacions, ara ja també les universitàries, són finançades per capital privat i publicades en revistes que tenen interessos financers. Si això no és privatització, ja em direu...

La justícia és privada a favor dels rics. Sobre això, aquí a Espanya només cal no voler tancar els ulls. L'oci és privat i també és al mercat. I al mercat li interessa que els nous béns de consum imprescindibles siguin els mòbils, les televisions i la indústria del joc i l'entreteniment. Tot porta a mantenir l'ordre i la passivitat per a sostenir i perpetuar una societat que només beneficia als rics que són els que tenen el capital des d'on es programen les inversions rendibles.

El transport està també al servei dels rics perquè és al mercat i, per tant, qui més diners té més pot aconseguir. Les indústries de l'automòbil i autopistes, dels grans creuers... només es justifiquen per la rendibilitat que alguns en treuen encara que tots hi perdem en ecologia i sostenibilitat.

Una societat dominada absolutament per l'individualisme, pel culte al guany, per la competència i per la llibertat, entesa com a llei de la selva, només pot oferir el que tenim ara i a mi no m'agrada. I menys, el que veig a venir.

Per això la meua proposta és generar noves unitats socials petites, locals, centrades en valors i cohesionades per la cooperació, l'entesa i la crítica constructiva. Comunitats creatives i atrevides que generin formes de satisfer les necessitats al marge del sistema tant com sigui possible.

I mentre fem això, cal debilitar l'enemic, qüestionar la democràcia tal com la tenim, l'economia tal com la tenim, criticar, oferir alternatives, votar els partits (si ets dels que voten) que més disposats estiguin a cedir poder, tirar sorra a la màquina burocràtica, qüestionar la veu única amb què se'ns parla des dels mitjans de comunicació...

És una tasca doble: creativa i propositiva, per una banda, i crítica i defensiva per una altra. I si us fa mandra o ho trobeu poc interessant, digueu-me si anar mirant com tot involuciona és gaire divertit i estimulants...

Entre tots t'ajudem a pujar a l'arbre i quan ets a dalt dius que les pomes són teves

El neoliberalisme que campa pel món cada cop més desvergonyit i descarat defensa la meritocràcia, la llibertat absoluta per fer amb els drets i els diners el que vulguem segons el mercat ho permeti i ho faciliti.

"Menys estat i més mercat" és el lema. Que l'estat no intervingui, que deixi que els taurons es queixin entre ells en un neodarwinisme social que selecciona els més aptes en la selva del capital.

No cal dir que tot això va acompanyat de l'explotació i l'abús dels qui no tenen capacitats, oportunitats, circumstàncies, aptituds o ambicions. Els defensors del neoliberalisme creuen que una persona té el mèrit de tenir el que té obviant que hom no tria els pares, ni el context social i geogràfic en què ha nascut i crescut. No tria l'educació que ha rebut, ni la dotació genètica, ni el caràcter...

Entre tots hem ajudat als qui es creuen superiors a ser el que són. No només els pares que han pagat la carrera sinó els conserges de les escoles on han anat, els que reparen els cotxes amb els quals es desplacen, els que han conreat els seus aliments, fabricat els matalassos on dormen o teixit les samarretes que ostenten. Entre tots hem ofert un món ple d'oportunitats que només uns quants, els acumuladors de riquesa, poden gaudir.

I això no és justícia, és opressió injusta. Tots els qui ostenten privilegis frueixen del que hem aportat tots els altres i d'aquesta acció col·lectiva només en surt beneficiat qui paga. Això és el capitalisme.

Hi ha una premissa assumida absurdament per tothom que diu que som responsables del que som i del que fem i que en conseqüència mereixem el que tenim. Això només pot ser una faula o una mitologia interessada de la classe privilegiada en benefici propi.

"Jo estic dalt de l'arbre i és per mèrit propi. Per això em quedo amb totes les pomes i vosaltres us moriu de gana i mengeu les sobres que us llanço."

No es considera ni valora tota la feina que han fet els pagesos que han plantat i cuidar les pomes, els qui han servat els camins per a arribar-hi, els que han fabricat les escales per a pujar-hi, els qui han donat un cop de mà per fer-ho fàcil, tota l'energia que hem posat tots plegats per a sostenir un sistema que permeti tenir la fruita a disposició. I ara resulta que després de preparar-ho tot, qui és dalt per privilegi econòmic pot menjar-s'ho tot, comprar tots els arbres i afirmar que la justícia és això: jo cada cop més i vosaltres cada cop menys.

Si abans era l'enredada de què era voluntat de Déu que alguns manessin, després l'estafa de què la riquesa era expressió de virtut, ara tenim l'enganyifa del mèrit. Soc un privilegiat que tinc una família de classe alta que em paga tots els

capricis, estic socialment protegit, em faig amb els poderosos que em guarden lloc a l'elit prop seu, gaudeixo de tots els avantatges i al final, a tot això se'n diu "mèrits personals".

Un cop més hem de treure l'espasa de la crítica racional per a derrotar les fal·làcies que ens han imposat a base de repetició als mitjans i d'educació conformista. No hi ha res més transformador que una ment que qüestiona el que tothom accepta. Infectem-nos de crítica.

1.3. EL CAPITALISME I LA FEBLESA MORAL HUMANA

Cal pensar sobre el fet que alguns considerem que el model econòmic occidental és un dels pitjors i mig món aspiro a tenir-lo.

Segons Agustí, el vici és el goig de l'objecte d'ús i l'ús de l'objecte de goig. Segons això, l'economia capitalista és absolutament viciosa.

No és un problema d'abundància sinó de distribució. No som ganduls, som ambiciosos. No som ineptes, som injustos.

És normal que si exalces la competència el gran acabi exterminant el petit. I el que realment necessiten ara és el petit, que viu en i de la cooperació.

Quan el pastor demana col·laboració al xai per a la seva pròpia protecció i cura, ha de saber que tot és en benefici exclusiu del pastor. Som el ramat de la poderosa minoria.

El capitalisme és la nostra panxa i la democràcia el nostre cap. Quina mena d'home som?

El capitalisme és el nostre sistema econòmic, l'encarregat de proveir-nos dels béns que ens garanteixen la supervivència. La democràcia és el nostre sistema

polític, l'encarregat d'orientar totes les nostres accions a uns ideals ètics coherents amb la dignitat humana.

Doncs bé, sembla que el capitalisme ho té més clar. El capitalisme és l'autèntic motor que mou les persones i la societat. Tots necessitem abans de res poder sobreviure i per això necessitem imperiosament garantir-nos els mitjans per a aconseguir-ho.

La democràcia sembla una mena de luxe o ornament social que pesa poc quan s'ha de contrastar amb la possessió dels béns materials. Si no tenim menjar, ens importa poc qui ens el proporciona i com. No tenim miraments ètics si estem sotmesos a la lluita per sobreviure. Per això tiràniques dictadures han pogut imposar-se sempre que garanteixin un mínim de supervivència.

Els valors del capitalisme són l'acumulació, l'avarícia, la depredació, el consum, l'individualisme, l'eficàcia i la riquesa. I aquests valors estan molt arrelats en les persones fins al punt que es consideren més importants i vitals que els de la democràcia.

Els valors de la democràcia són el respecte, la participació, la igualtat, la llibertat, la cultura, la solidaritat, la justícia i el bé comú. Són coses que tots valorem però que tenen concrecions ben ambigües. La majoria de nosaltres estem disposats a renunciar a aquests valors per tal de sobreviure i pocs renuncien a sobreviure per tal de tenir una vida digna.

Aquest és, al meu entendre, el moment que vivim ara. Estem en una societat dominada i controlada per l'economia. La democràcia ha quedat segrestada i s'ha convertit en esclava de l'economia. I això no sembla provocar desesperació. Ens queixem de la corrupció però després veiem la nevera plena i una sensació de seguretat atàvica ens fa romandre quiets.

El ventre és la font de l'energia que necessita el cos i el cap és l'òrgan rector de la persona. El ventre és el capitalisme i el cap la democràcia. Segons Plató, una persona té tres ànimes (racional, irascible i concupiscible) situades al cap, al pit i al ventre que tenien diferents funcions: el cap governar, el pit defensar la justícia i el bé i el ventre proveir al cos de les seves necessitats bàsiques.

Deia Plató que una persona ben constituïda estava regida de manera jeràrquica per aquestes tres ànimes. El cap controla el pit que controla el ventre. Si el ventre imposa la seva voluntat sobre el pit i el cap, la persona està corrompuda i no pot reeixir.

I a mi em sembla que ara mateix l'home que conforma la humanitat sencera està dominat pel ventre. En aquest estat la persona s'atueix, es conforma, no pensa, no critica i no pot veure el suïcidi implícit que comporta confondre viure amb sobreviure.

1.4. EL CANVI NECESSARI EN ELS VALORS ECONÒMICS

No cal molta força per canviar el món; només cal triar la palanca adequada.

Imagineu que un dia la pau i la justícia fossin rendibles econòmicament i que per això les assolíssim. Us semblaria un progrés?

Quan el capitalisme descobreixi que el més valuós és la plenitud i no el diner, el metall més preciós, l'amor i no pas l'or; el que més mereix ser ambicionat, el coneixement d'un mateix i no pas el poder... començarà la revolució definitiva. L'autèntica revolució és la saviesa.

Un factor fonamental de la justícia social és el repartiment de la riquesa i els recursos i aquest repartiment és natural quan els humans ens percebem com un organisme o una comunitat fraternal. Això esdevé quan augmentem el nostre nivell de consciència.

Que al Bonpreu les coses no siguin les més barates ens recorda que, com diu l'Economia del Bé Comú, un bon preu no és un preu baix. Un bon preu és un preu just.

Per què hem de fer sacrificis per aconseguir els objectius econòmics i augmentar la productivitat si al final del que es tracta és de fer més rics als rics i més pobres als pobres?

L'estat i les grans corporacions és barallen per a gestionar l'acumulació de riquesa en mans dels poderosos. Uns apel·len a la igualtat i els altres a la llibertat però només les petites comunitats de valors, amb la fraternitat, poden evitar qualsevol acumulació injusta.

Mai no és més evident què és el bé comú i quina la naturalesa i límits de la propietat privada com quan vas a la deriva amb uns quants supervivents, en un bot, després d'un naufragi.

El problema que tenim ara amb la riquesa no és de quantitat sinó de distribució. I això té molt a veure amb el concepte de justícia

La generació de riquesa és tot un tema en economia. I un altre és com es distribueix o reparteix. Són dues coses diferents tot i que estan, evidentment, íntimament lligades.

Moltes vegades es considera que el problema de la pobresa es resol generant més riquesa de manera que, en haver-n'hi més quantitat, tothom hi tingui més accés.

Això és un error perquè la creació de riquesa no implica la seva justa distribució sinó justament tot el contrari. Com s'ha demostrat clarament en els darrers 50 o 60 anys, la teoria de Friedman, segon la qual el lliure mercat genera activació econòmica, augment de riquesa i per tant progrés per a tothom, no és certa. O al menys això em sembla a mi.

La teoria del liberalisme ve a dir que com més aigua fem passar per les canonades més se'n perdrà per les juntes, que és per on s'humitegen els pobres, mentre el cabal major va a parar als dipòsits dels rics. Com més ric sigui el comensal principal, més engrunes tindrà el pobre que les espera sota la taula.

El liberalisme ha portat creixement econòmic, que en el seu discurs és una cosa objectivament bona. Cert que ha fomentat l'anomenat estat del benestar i l'alça d'un munt d'indicadors de nivell de vida, però alguns aspectes essencials han quedat oblidats i quan es perd l'essència tota la resta queda impugnada. A més, en identificar el creixement econòmic com a indicador de progrés s'ha desfermat la carrera depredadora i consumista que ens ha dut al col·lapse ecològic. Caldrà doncs ser més prudents a l'hora de valorar el progrés.

El problema de la riquesa no és de quantitat sinó de distribució. Actualment hi ha prou riquesa al món com per a satisfer totes les necessitats bàsiques de tots els humans. El problema és que està mal repartida i que s'acumula en mans de persones i institucions que tenen per objectiu augmentar-la. Riquesa és poder i per tant els rics són els poderosos, els que poden fixar les normes per les quals la riquesa continuï fluïnt i acumulant-se a les seves butxaques.

La pregunta fonamental és "per què no es redistribueix la riquesa que generem en funció de les necessitats?" I la resposta és que la gent que té diners no vol fer-ho i està en el seu dret de negar-s'hi. Es considera just que algú acumuli la riquesa de forma il·limitada, que algú s'aprofiti del lliure mercat per a especular o generar negoci amb qualsevol cosa, que algú sigui ric pel sol fet que el seu pare o mare ho era, que algú cobri més perquè és més intel·ligent o ha tingut més sort a la vida.

Això ho donem per descomptat. D'alguna manera tenim instal·lada al cervell la creença que hi ha una mena de justícia natural que fa que jo, pel fet d'haver tingut una bona dotació intel·lectual i una bona formació, faci d'enginyer i cobri vint vegades més que tu que no vas tenir tanta sort ni tant suport social i estiguis fregant els meus lavabos.

Aquest és el concepte de justícia del capitalisme: es fonamenta en la creença que allò que tens ho mereixes i que si vols ho pots canviar perquè tot està en la teva voluntat. Aquesta voluntat és el "mèrit" que argumenten com si fos una condició apareguda del no-res. Aquesta és la pel·lícula que ens han inoculat des de petits. Només així s'explica que assumim amb tanta docilitat l'espoli diari de riquesa que fan les classes privilegiades.

Hi ha altres conceptes de justícia, més evolucionats, més humans, més solidaris. "A cadascú segons les seves necessitats" és més just que "a cadascú tot el que pugui arrambar." El fet que aquesta màxima sigui de Marx³ fa que les ments amb prejudicis o poc obertes la desqualifiquin pensant en les males praxis del comunisme real. El principi, però és totalment vàlid i és el que vosaltres feu servir a la vostra família, amb els amics i amb tots aquells que veritablement estimeu. Per què no amb la gent de la nostra comunitat? Serà un problema de què no estimem prou? O no som capaços de sotmetre a la raó i la crítica el concepte de justícia social?⁴

Estic convençut que la humanitat sobreviurà perquè sabrà estimar i pensar millor. I algun dia els meus nets em diran: "Babi, és veritat que abans la gent podia tenir tanta riquesa com volgués? I que els fills dels pobres sempre eren pobres?" Entre astorada i divertida esperarà que un cop més li expliqui que sí, que aquestes injustícies es cometien de forma habitual i eren defensades per persones ben intel·ligents i sinceres...

L'economia serà femenina o no serà

Avui parlo d'economia i feminitat. Són dos conceptes que cal aclarir abans d'obrir el debat.

³ La frase sencera és "iDe cadascú segons les seves capacitats, a cadascú segons les seves necessitats!" un anhel que va mostrar com a desitjable a la seva obra "Crítica al Programa de Gotha"

⁴ I perquè hi ha altres conceptes de justícia hi ha altres propostes de sistema econòmic. El més interessant al meu entendre és el de l'Economia del Bé Comú que planteja mesures radicals de justícia social en un marc democràtic i considerant que la riquesa ha d'estar al servei de les persones i no al revés. <http://ebcgirona.cat/>

Parlo aquí de l'economia en el seu sentit originari: el de l'art o la tècnica o la ciència de la distribució dels recursos per tal de satisfer les necessitats humanes. Sabut és que la gestió econòmica de la nostra societat no apunta a aquesta finalitat sinó a l'acumulació de riquesa. Això és el que Aristòtil anomenava crematística: l'art de fer diners.

El nostre sistema capitalista és crematístic i no econòmic ja que està enfocat a facilitar tots els mitjans per a la producció i acumulació de capital sense que els indicadors de validesa i les prioritats tinguin res a veure amb la satisfacció de les necessitats bàsiques.

Aclarim ara el concepte de la "feminitat". La feminitat és, aquí, la faceta humana (independentment del gènere) que procura la cooperació, la sensibilitat, l'empatia, la relació i el manteniment de les xarxes afectives. Les donen la representen però no en són les detentores exclusives.

Aclarit això passo ara a la tesi del meu escrit: l'objectiu de l'economia, entès com a distribució de béns per a la satisfacció de les necessitats de tothom, s'adiu molt més a la feminitat que a la masculinitat.

Fins ara l'economia ha estat regida per l'energia masculina i el resultat d'aquesta gestió masculina, centrada en el poder, la competència, la racionalitat, l'individualisme i el materialisme ha sigut la desigualtat, la centralització del poder i l'exaltació del materialisme cec i depredador.

No tenim més opció que feminitzar l'economia si volem assolir la justícia i garantir els drets de tothom. Els valors femenins són imprescindibles per a redistribuir la riquesa i generar valors que no siguin només monetaris o monetàriament quantificats. La mirada comunitària, solidària, afectiva i espiritual ha d'estar a la base i aquí la feminitat (d'homes i dones) hi té un protagonisme ineludible.

Afortunadament cada cop més dones prenen la paraula al món de l'economia. I no només ocupant càrrecs o llocs d'influència que fins ara estaven reservats als homes. Actualment la primera secretaria del tresor d'Usamèrica, la presidència del FMI i la del Banc Central Europeu, estan ocupades per dones.

I afortunadament també, cada cop més dones influents aporten les seves visions innovadores i lúcides sobre el pensament econòmic.

Cito ara 4 dones economistes rellevants, a tall d'exemple, que Rebeca Gimeno⁵ comenta en un interessant article digital.

La italiana Mariana Mazzucato defensa fervorosament la necessitat d'aglutinar esforços col·lectius per a resoldre els problemes que tenim actualment. Eixamplar la mirada i entendre que només la cooperació ens dona la força, és la seva premissa. A més és una ferma defensora de la cooperació del sector públic i

⁵ Rebeca Gimeno: "Las 'cuatro fantásticas' de la economía (y que el Papa recomienda seguir)"

privat tot i revaloritzar el paper de l'estat com a creador de valor i no només com a regulador.

Kate Raworth, britànica i ex-treballadora de les Nacions Unides, ha desenvolupat un model que ella mateixa anomena "economia donut" en la que assenyalava els límits inferiors i superiors que el creixement econòmic ha de respectar. La claredat i contundència de la seva proposta sorprèn per la coherència i realisme tot fent veure que el canvi que necessitem no és una utopia.

Stephanie Kelton, defensora de l'anomenada Teoria Monetària Moderna, un corrent radical i criticat en els àmbits conservadors que proposa l'emissió monetària per part dels estats (desvinculant-se de les polítiques monetàries internacionals). A partir d'aquesta autonomia, les polítiques de despesa de cada país quedarien deslliurades dels dèficits als que els obliguen les institucions d'abast mundial.

Carlota Pérez, veterana economista veneçolana, té una visió àmplia i panoràmica de les crisis econòmiques lligades a les crisis tecnològiques. Estudiosa de les revolucions tecnològiques i experta en l'estudi de les seves causes, afirma que el mercat no és capaç d'auto-regular-se en aquestes fases i que cal una visió de conjunt i col·lectiva que mai fins ara no s'ha assajat.

El repte que tenim ara mateix demana un esforç de confluència, unió, solidaritat i sensibilitat que ens obligarà a tots a respectar, potenciar, desplegar i aplicar la nostra feminitat.

La biologia ens ensenya que el creixement i el progrés no són el mateix.

Tampoc, en economia

A la natura es veu clarament la diferència entre creixement i progrés. Un individu o una espècie pot créixer sense progressar i pot progressar sense créixer.

Molts animals i plantes creixen corporalment sense que això impliqui cap millora en la seva funcionalitat. També alguns col·lectius d'essers vius creixen augmentant el nombre dels seus membres sense que realment progressi la comunitat. De fet sembla que la biologia s'encarrega de limitar el nombre de membres d'una colònia o col·lectivitat perquè a partir d'una certa quantitat, la vida no progressa sinó que es debilita. El mateix passa en els ecosistemes on la quantitat d'individus de les diferents espècies s'han de compensar per a mantenir l'equilibri que beneficia a tothom.

En economia passa el mateix. Les empreses aspiren a créixer però més enllà d'un cert creixement el que se'n deriva no és el progrés sinó el col·lapse.

En el capitalisme, la tendència natural de totes les empreses és el creixement il·limitat i aquest tendència al creixement constant és una de les lleis perverses del sistema.

Aquesta fixació en el creixement és fruit de la lògica del sistema: competència, depredació, consum desbocat... tot al servei del capital. Com més capital acumulat, major èxit.

No sé si serem a temps d'entendre l'absurditat d'aquests valors. Potser serà massa tard, però en algun moment veurem amb evidència que la concentració d'empreses en un mercat cada cop més monopolista i abocat al creixement indefinit porta al bloqueig. Imaginem els animals seguint la llei del creixement i fent-se grossos depredant i menjant tot el que hi ha. El futur és un desert de dos o tres espècies menjant-se entre elles!

A l'Economia del Bé Comú hi ha un concepte clau que és el de "mida justa". Considera que les empreses no han d'aspirar a créixer indefinidament sinó només fins a una mida determinada: la que és òptima per a les finalitats comercials i de servei que l'empresa s'ha proposat, la que s'ajusta a les necessitats de la societat a la que serveix; la que l'ecosistema natural i social pot sostenir i requereix.

Aquesta mirada lògica i de progrés xoca frontalment amb els valors del capitalisme que considera que no créixer més, si es pot, és una pèrdua d'oportunitat. Què hauria de fer una empresa si amb la seva "mida justa" tingués excedents? No hauria d'ampliar-se i expandir-se per a assolir més guanys?

Doncs no! Amb la mirada de l'Economia del Bé Comú les empreses del sector i de la regió cooperen en la regulació i la fluïdesa dels recursos i els guanys per tal que totes les empreses puguin sobreviure. Una mirada que semblarà estúpida a la major part dels empresaris però sense la qual el futur que ens espera és el col·lapse i el fracàs de la nostra economia. Hi serem a temps? La consciència pugna amb la inconsciència.

1.5. NECESSITAT DE NOVES ACTITUDS PERSONALS

***He anat a la seu de Triodos Bank. M'ha alegrat veure que hi havia una
cua molt llarga de gent esperant. Alguna cosa canvia...***

***S'hauria de canalitzar la natural ambició humana cap al gaudi, el servei i
l'autorealització en lloc de cap a la riquesa o el poder.***

Avui serà un bon dia perquè confio en que no em caurà cap meteorit al

cap. Coses menys probables m'han amargat alguns dies.

Jugar a l'ONCE busca satisfer dues de les meves ambicions: l'abundància i ajudar els altres.

Sempre ric si desitges el que és natural i necessari i sempre pobre si desitges el que és artificial i superflu.

Algun dia comprarem les coses atenent al més alt benefici social i no al més baix preu.

No t'inquieta pensar que tot això que ara desitges t'han ensenyat a desitjar-ho?

Només val la pena tenir allò que no et pot ser pres.

Les millors persones són les que volen ser millors persones. I pensen i desitgen i actuen per a ser-ho.

Res no és teu. Tot és nostre.

Crec que la propietat privada s'hauria d'abolir. Tota la propietat privada, no només la dels mitjans de producció com postulen les teories marxistes, sinó tota propietat privada; també la d'ús.

La relació dels humans amb els productes naturals i manufacturats és fonamental per a la supervivència i per a la justícia social. La nostra economia es basa en el principi de la propietat privada i quasi totes les constitucions ho regulen. També les religions i els codis ètics consuetudinaris donen per descomptat que som propietaris de certes coses. Per això està tan estès el precepte de no robar.

A mi em sembla que hauríem de trencar aquesta premissa i considerar que tot el que els humans produeixen és propietat de la humanitat sencera. El productor té el dret de consum si el bé que produeix és consumible i el deure d'administrar si el bé és utilitari.

No estic parlant ara dels bens de producció com ara les fàbriques, els camps, les xarxes de distribució, etc. que també han de ser de propietat pública. Parlo dels bens d'ús, de les coses que tenim a casa, de la roba que portem, de les

joguines amb què juguen els nostres fills, els cotxes que conduïm, les sabates que calcem,... Totes aquestes coses són produïdes per la societat i estan a disposició de la societat.

Nosaltres quan els adquirim els adquirim com a administradors. Quan comprem un jersei, per exemple, fem un compromís amb la societat. En primer lloc agraïm a tots els actors necessaris per a aquella producció i després ens comprometem a donar-li un ús conscient i responsable, a mantenir-lo en bon estat, cuidar-lo i tenir-lo a disposició de qui el necessiti en qualsevol moment si jo en puc prescindir temporalment o traspassar la responsabilitat d'administrar-lo si en puc prescindir definitivament.

Aquest pacte és un acte de consciència i d'amor a tota la humanitat. És un compromís amb una nova forma de gestió dels recursos, un aposta per a una nova economia. Canvia coses importants en l'engranatge consumista en què estem atrapats. A més té un avantatge molt gran i és que podem practicar-lo ja des d'ara mateix. Només cal que canviem l'actitud i ens comprometem a tractar tot el que tenim a casa, des d'una patata a un ordinador com a administradors responsables (hauríem de rendir comptes) en lloc de com a propietaris.

Estic convençut de què el tema de la propietat privada és fonamental per a canviar la nostra forma depredadora de viure amb els resultats nefasts que coneixem sobre l'ecosistema planetari i sobre la justícia social. Segurament els desgraciats i pèrfids experiments comunistes del segle XX han imposat un prudent silenci sobre el tema de la propietat privada, però hem de ser valents i tornar a treure'l perquè tot el que no sigui defensar aquesta postura és perdre-la. Estem veient com gràcies al silenci sobre aquest tema creix de forma gegantina la pressió de la propietat privada, no només en els mitjans de producció sinó fins i tot en els serveis públics més bàsics com està passant ara mateix al nostre país amb la sanitat. I més greu encara és el que s'està preparant amb el TTIP on fins i tot la justícia serà privada!

No a la propietat privada! Dos temes gens marginals caldria considerar per aprofundir en aquest crit d'utopia necessària. Per una banda el de la propietat dels mitjans de producció (famós i transcendent tema del comunisme ortodox) i el de la propietat intel·lectual. En tots dos casos m'inclino per a aplicar la mateixa màxima: No a la propietat privada! Seria conflictiu però ningú no pot pensar que el futur que ens espera si seguim així ho serà menys.

**Permetre que el diner faci diner és com permetre que els tips acaparin el
menjar**

Hi ha coses que les considerem naturals de tant veure-les i de tant poc reflexionar-les. Una d'elles, sens dubte, és la idea de la legitimitat de fer diners a partir diners. Entenem-nos.

El diner és un mitjà per satisfer les necessitats humanes. Com a mitjà, no té cap sentit que s'acumuli. El seu ús és el de facilitar els intercanvis entre béns i serveis.

Els diners, però en el capitalisme, s'han convertit en un autèntic valor absolut, en una finalitat en ella mateixa. I no sempre pel béns o serveis que pots adquirir amb ells sinó com un fetiche de poder. Acumular diners és un dels objectius més desitjats i aquest fet és en sí un símptoma de la perversitat axiològica (de valors) de la nostra societat.

La culminació d'aquesta aberració és l'actual fase del capitalisme: el capitalisme financer. Una fase en la que el treball de creació i d'aportació de béns i serveis com a font de diner ha estat substituïda pel joc especulatiu en les borses. El gran casino financer del món va generant diner del diner, absorbint o xuclant el capital i traspasant-lo de la població activa a la minoria elitista dels poderosos.

Aquesta màquina imparable de desigualtats està arruïnant la vida de moltes persones i està generant una societat desesperançada. Sembla que els moviments financers es mouen amb una força que cap poder polític no pot controlar.

El poble, la democràcia, ha perdut la capacitat de controlar aquesta espiral d'acumulació injusta. Les lleis s'han fet a mida dels poderosos i la majoria observem atònits i impotents com es consolida la injustícia arreu.

Cal aturar aquest procés inhumà qüestionant les premisses sobre les que se sustenta. El diner no ha de poder generar diner si no hi ha treball productiu al darrera. Hem de començar a fer córrer entre els nostres amics i coneguts, familiars i companys de feina, a les tertúlies i als cafès que allò que sempre hem considerat normal (que els rics siguin cada cop més rics sense produir i els pobres cada cop més pobres produint) és una injustícia.

Segons el pensament de l'Economia del Bé Comú, els superàvits de les empreses s'han d'usar per a unes finalitats concretes i s'ha de prohibir que s'usin per a altres coses. Són usos legítims del superàvit 1. Inversions. 2. Provisions per a pèrdues. 3. Augment del capital propi. 4. Repartiment als col·laboradors.

I els usos no permesos del superàvit són: 1. Repartiment de beneficis entre els propietaris que no treballen a l'empresa. 2. Adquisició i fusió d'empreses. 3. Inversions financeres. 4. Donacions a partits polítics.

Pot semblar simple però això sol seria terriblement eficaç de cares a racionalitzar l'economia. Convé que sembrem la llavor d'aquestes idees de sentit comú. Només quan una idea s'escampa i nia a la ment dels homes pot arribar a esdevenir un fet. Som-hi doncs.

Tenir avidesa i capacitat per a acumular indefinidament no et dona dret a fer-ho.

Els greus desequilibris i la creixent desigualtat que està provocant l'actual crisi econòmica ens obligarà a considerar idees obvies i sensates que per una mena de maledicció històrica han estat apartades del debat.

Una de les famílies d'aquestes idees és la de la "intervenció" o regulació social sobre els drets privats de la propietat.

Ja sé que defensar aquestes idees en els moments de màxim esplendor del neoliberalisme és una temeritat que pot semblar broma però en realitat com més dolor o injustícia provoca el dret a l'acumulació més necessària es fa la seva regulació.

La llibertat és un valor principal però ha d'estar condicionada a les necessitats de la comunitat. No podem permetre que persones o grups de persones acaparin recursos per damunt de les seves necessitats mentre altres no tenen el suficient.

Ja sé que això es pot justificar adduint que no podem limitar la capacitat ni la iniciativa de les persones per a generar riquesa i que cadascú, segons la teoria meritocràtica del capitalisme, té el que es mereix, però aquest tampoc és un valor absolut.

Hi ha d'haver un límit en la capacitat d'acumulació personal. Un límit ampli i generós si voleu, però un límit. Una persona ha de poder acumular fins a una quantitat i més enllà d'aquesta quantitat la riquesa es socialitza.

Una proposta concreta d'aquest aspecte és la que fa l'Economia del Bé Comú (EBC), que considera que seria molt positiu legislar que les persones no poden acumular més de 10 milions d'euros (en l'edició de 2014)

Estarem d'acord amb que és una quantitat respectable capaç de satisfer les necessitats i capricis de la persona més malbaratadora. Estem parlant de diners per a ús personal, perquè pel que fa al tema del mercat financer, capitals de risc o inversions empresarials estan regulats també en una altra branca de la teoria del moviment de l'EBC.

La psicologia també recolza el fet que el diner ajuda a la felicitat fins a un cert punt. Més enllà de certa quantitat, el diner només genera avidesa, avarícia i anhel d'acumulació.

En qualsevol cas, la idea central que avui vull proposar i defensar és que s'ha de limitar la quantitat de diners que una persona pugui acumular. Crec que és una necessitat social.

Aquesta idea pot generar debats ben interessants sobre el poder desincentivador d'aquesta mesura o dels límits del control social, o de la impossibilitat de limitar els anhels de millora.

Tot això pot ser considerat més comprensivament si situem aquesta mesura en el marc que li correspon que és el de la teoria de l'EBC. Una cosa és el principi general i una altra la forma concreta d'implementar-lo.

El principi general és que la comunitat genera riquesa de forma col·lectiva i si es dispara l'avidesa o l'acumulació que perjudica a la majoria, cal controlar-la.

La concreció la trobareu al llibre "L'Economia del Bé Comú" de Christian Felber.

1.6. ... I NOVES ACTITUDS COL·LECTIVES

La justícia demana repartir el treball que és un dels béns més preuats.

Necessitem polítics que creguin que el bé comú és superior al particular i no hi seran sense una massa crítica de ciutadans que pensi així.

Hi ha el gran poder de tenir molt i el gran poder de voler poc.

En temes socials voldria ser on els dissidents més rigorosos i els normalitzats més crítics busquen entendre's.

Les millors empreses i organitzacions són les que volen ser millors empreses i organitzacions. I pensen i desitgen i actuen per a ser-ho.

**Abans de ser factible ha de ser pensable: Cal començar per desterrar la
riquesa i la pobresa extremes.**

Plantejar el problema de la desigualtat econòmica és entrar en el terreny de la utopia pensareu molts. Vull creure que no ho és donat que utopia significa "cap lloc" i el que jo proposo és per a fer-ho ara i aquí.

El fet que les propostes siguin irrealitzables ara mateix no vol dir que hàgim de deixar de pensar-les. De fet les coses només esdevenen possibles quan són pensables.

La idea que proposo és la desaparició de la pobresa i de la riquesa extrema. Si existís una autoritat suprema que pogués imposar per la força normes i lleis, de ben segur que el primer que faria seria impedir l'acumulació de la riquesa per part d'una minoria o la privació a una majoria de les bàsiques necessitats. És de sentit comú si acceptem les premisses dels drets humans.

La nostra situació no és però aquesta i tenim governs democràtics o dictatorials que no poden o no volen evitar la riquesa i la pobresa extrema. Hi ha múltiples explicacions de per què no és possible l'eradicació de l'acumulació exagerada i la mancança absoluta. Tots tenim la nostra, des de la naturalesa egoista dels humans a la perversió sistèmica de la nostra economia, als factors històrics, ambients, ideològics, religiosos, climàtics... i de ben segur que entre tots podríem acabar entenent que les coses són així perquè no hi ha altra manera de pensar-les.

Per això m'atreveixo a proposar algunes idees per anar pensant i imaginant.

Penso que els rics han de ser els primers en adonar-se de la injustícia de la seva acumulació. Serien més feliços si ajustessin les seves necessitats i cedissin l'excedent als altres.

Penso que els pobres han de treballar en allò que els plagui independentment de si la seva feina és útil o no, és a dir, al marge del mercat laboral, al marge de l'oferta i la demanda.

Penso que tothom reconeixerà que qui treballa mereix un pagament que li permeti viure amb dignitat.

Penso que les classes mitjanes assumiran que és de justícia i que genera més felicitat a tota la societat que tothom tingui un sou pel sol fet de viure i treballar.

Penso que els preus de les coses haurien de ser proporcionals als ingressos de qui compra.

Penso que els canvis s'han de fer de dins a enfora. No ho farem amb lleis o amb força des de les institucions sinó amb la convicció personal i el poder de sentir-se digne pel sol fet de saber-se humà.

Penso que coses molt estranyes, increïbles i esbojarrades passaran i aportaran informacions que no sabíem fins llavors.

Penso que apareixeran sistemes paral·lels i a petita escala de resoldre els nostres problemes bàsics i que es generaran directrius creatives de canvi que ara ni imaginem.

Penso que augmentarà molt el valor dels valors i baixarà el de les coses.

Penso que un canvi de consciència esfondrarà els fonaments de la nostra visió materialista. Descobrirem el plaer que dona l'honestetat, el confort que aporta la confiança, el guany que representa compartir, la riquesa que implica la compassió, l'abundància que genera l'amistat...

Penso que moltes persones pensant coses confluents sota els mateixos valors formen la matriu de les accions que necessitem.

L'amor i els diners no són béns acumulables sinó essencialment compatibles

La idea de l'acumulació ha sigut important al llarg de la nostra història. És evident que en determinats moments evolutius disposar de reserves et protegia de futurs penosos. Per això l'acumulació utilitària, és a dir aquella que deriva de la previsió i de la visió de futur pot tenir sentit.

Ara bé, l'acumulació especulativa, aquella que amuntega béns tot creient que tenen valor per ells mateixos i no per l'ús que se'n fa, és destructiva i perniciosa com s'ha demostrat històricament. De fet deriva d'una aberració conceptual consistent en atribuir valor absolut al que és només valor de canvi. Encara hi ha qui perdut al mig d'un desert preferiria un lingot d'or a un got d'aigua!

Dues de les coses respecte de les quals aquesta errònia concepció es manifesta de forma evident és en l'amor i els diners.

Acumular amor, és a dir voler posseir les persones estimades, preservar-les gelosament per a un mateix, procurar ser cada cop més estimat sense importar els mitjans, és una forma malaltissa d'estimar.

Acumular diners, invertir per a augmentar-los amb l'única finalitat de posseir-los, veure el món amb la ullera quantitativa del cost, el preu i el guany, és una forma malaltissa de valorar-lo.

Amor i diners són dos béns l'essència dels quals és l'intercanvi. Només en la fluïdesa, la llibertat i el compartir prenen la seva autèntica naturalesa i esdevenen cada cop més abundants.

En l'amor hi ha un intercanvi de sensacions, coneixements, emocions, ideals... entre les persones que requereix la renovació constant. Si s'estableix algun tipus de límit s'estanca, s'estronca i comença a morir. Com el corrent d'un riu que algú vol preservar i decideix tancar-lo en una resclosa. En poc temps, aquell flux d'aigua neta i vibrant esdevé pútrida i morta. Igualment, l'amor que es limita, que s'acota, que es vigila, que es condiciona... comença a podrir-se.

El mateix passa amb els diners. Estan pensats essencialment per a ser compartits, per a ser intercanviats oferint servei, riquesa i abundància a la gent. Ara bé, preferir guardar-los a intercanviar-los és una forma perversa d'usar-los. Segurament perquè ens han ensenyat el valor de l'estalvi o perquè hem acabat confonent el que és un mitjà amb un fi ara mateix no sembla un disbarat guardar diners, però considerat des de la seva naturalesa, els diners només ens són útils quan els podem intercanviar. I moltes de les desgràcies que en el món ens passen són, al meu entendre, fruit de no entendre aquest fet.

L'acumulació (de diners i d'amor) ens ha fet mesquins, avars i individualistes. Per això m'atreveixo a fer-vos una proposta provocadora: comparteix tot el que estimes i tot el que tens! Deixant anar el que creus tenir potser descobriràs que només tens realment el que ets capaç de deixar anar.

**Volem bancs pels quals els diners no siguin el més important i partits
polítics pels quals els vots no ho siguin tot**

La finalitat d'un banc no ha de ser fer diners sinó oferir un servei. Els bancs són el cor de l'economia donat que ells distribueixen i faciliten que els diners flueixin entre la gent per tal que pugui cobrir les seves necessitats.

Els bancs tenen com a finalitat servir la gent i els diners són només el mitjà a través del qual ho fan. Quan els diners passen a ser un bé en ells mateixos, una finalitat última, el sistema es perverteix i perd el seu sentit.

Un banc a d'atendre la gent, ha de gestionar, orientar, facilitar i dinamitzar l'economia. Perdre el sentit de servei públic és la mort del banc.

I això és el que ens està passant. Sotmesos a una pressió materialista, a un economicisme que s'avalua només des dels balanços financers, els bancs estan fent exactament el contrari del que haurien de fer. Malgrat tot, ho fan i ho fan amb eficàcia.

Clar que els usuaris ho fomentem i ho permetem. Quan portem els diners al banc, volem que els facin rendir, que els multipliquin i no ens importa massa com ho fan. Sabem que els banc especulen, que juguen amb avantatge, amb ocultació,

amb mitges mentides o mentides senceres... i res d'això no ens preocupa si ens ofereix un rendiment.

És només aquesta actitud generalitzada de guany personal el que fa que tot el sistema derivi cap a la injustícia. Necessitem bancs que no tinguin el guany com a finalitat última, i necessitem clients que no tinguin el guany com a finalitat última. Haurem d'acostumar-nos a posar els diners a bans ètics encara que no hi guanyem tant.

Fins que no entenguem que la qualitat de vida no la marca el diner sinó la justícia, estarem sotmesos a la dictadura monetària.

Necessitem partits polítics que no tinguin el volt com a únic objectiu. Els partits polítics són organitzacions socials que tenen com a finalitat oferir a la societat projectes col·lectius que duguin a la millor societat que puguem.

Amb tot, els partits semblen més preocupats per assolir el poder a còpia de convèncer-nos de què els votem. El vot, però no és l'objectiu últim.

Com en el cas dels bancs, els partits estan disposats als que sigui per tal d'aconseguir el vot. Per això no miren la justícia social ni ideals col·lectius sinó que cada cop més són escrutadors dels desigs i anhels de la gent per tal d'oferir-los el que volen independentment del sentit ètic i utòpic que necessitem.

I com sempre, els bancs i els partits juguen a respondre a les demandes. I la demanda majoritària és el guany econòmic i la proposta política més avantatjosa per a l'individu i pels seus. Fins que els ciutadans no declarem clarament els ideals que volem i estiguem disposats a perdre diners i quotes de poder, els bans i els partits no entendran que han de canviar i han de transformar-se en òrgans de servei en lloc d'òrgans d'acumulació de poder.

El futur està a la nostra mà, fem el que fem.

El preu ens diu una cosa però ens n'amaga moltes

La trinitat del consum és: preu, qualitat i necessitat. Comprem coses perquè les podem pagar, ens agraden i les necessitem. Aquesta és la norma general.

Podríem parlar molt de la necessitat. Quines són les necessitats reals? Costa molt de saber sobretot en el nostre sistema capitalista en què quasi totes les necessitats han estat creades. Què lluny de la màxima epicúria que predica satisfer els desitjos d'allò natural i necessari de la forma més econòmica o senzilla possible. Però aquest no és el tema d'avui.

Tampoc vull parlar ara de quines condicions o qualitats ha de reunir una cosa que necessitem i podem pagar per a ser escollida. D'entre l'àmplia gama de productes que ens ofereix el sistema per a satisfer una única necessitat en

seleccionem un atenent al gust que ens provoca, ja sigui pel seu grau d'idoneïtat o eficàcia en la satisfacció de la necessitat (la qualitat) o pel seu disseny o per l'estatus que ens atorga la seva possessió. Hi hauria també molt a parlar d'això.

Del que si vull parlar avui és del preu de les coses. El preu ens diu una cosa i ens n'amaga moltes.

El preu ens diu la quantitat de diners de la que ens hem de desprendre per a adquirir el producte. I prou. No informa de res més. Amb això es produeix un greu acte d'ocultació.

Considerar una cosa només pel preu ens fa considerar el seu cost atenent només a la nostra quantitat de diners. Aquell producte però, té més a veure amb el món, amb la supervivència del planeta i amb la justícia mundial que amb els diners que tens a la butxaca.

Elaborar productes i distribuir-los té uns costos altíssims que fan referència a l'explotació de la terra i a l'explotació del treballador.

Un martell pot costar 22 euros però darrera aquest preu hi ha uns costos que no s'especifiquen. Darrera aquest martell hi pot haver un tracte responsable i just pel treballador o un tracte d'explotació i esclavatge industrial. Darrera aquest martell hi pot haver oportunitats d'emancipació i de participació democràtica o deshumanització i submissió laboral. Hi pot haver respecte i consideració per a les matèries primeres o explotació salvatge del medi. Hi pot haver contaminació o mesures conservacionistes.

Al final però només sabem del martell que val 22 euros. Potser sí en alguns productes la informació s'ha augmentat. Sabem dates de caducitat, origen, components, criteris de qualitat... en el millor dels casos.

Hi ha productes de qualitat, fets amb consciència, respectant el medi ambient, en entorns laborals sans i participatius i n'hi ha que es fan sense escrúpols, prioritzant el guany sense considerar les situacions laborals i ambientals.

La relació que hi ha actualment entre un producte fet amb consciència i un de fet per a obtenir guany amb el preu sol ser que els productes de qualitat són cars i els que s'han fet sense respecte pel medi ni per l'home, són barats.

Aquesta és l'aberració que cal invertir. Hem de fer un gir de 180 graus. Les coses fetes amb consciència han de ser barates i les que contaminen i ofenen la dignitat del treballador haurien de ser cares. Com es pot aconseguir això?

Doncs amb intervencionisme, una pràctica molt lluny del liberalisme ferotge del nostre capitalisme. Necessitem que els estats legislin a favor de les empreses que treballen bé. S'han de desplegar lleis que fomentin la producció responsable i que prioritzin les empreses que ho fan a l'hora d'atorgar-les-hi contractes. S'han d'oferir crèdits en molt bones condicions a les empreses responsables. S'han de donar subvencions, ajudes i oferir exempcions fiscals a les empreses responsables.

D'aquesta manera les empreses que exploten els treballadors i el medi ambient oferirien els seus productes a un preu més alt (no tindries desgravacions, ni ajudes, i potser fins i tot podrien tenir gravàmens) D'aquesta manera s'estimularia a les empreses a produir amb criteris de respecte, democràcia, ecologia,...

Això és el que propugna el moviment de l'Economia del Bé Comú i ho fa amb una visió rigorosa i pràctica. Aquest pensament s'està desplegant des de grups d'empreses i universitat i està oferint un model vàlid alternatiu al capitalisme inhumà que tenim ara.

Us animo a informar-vos-en, a donar-li suport i a difondre'l.

Una samarreta de 3€ fabricada i distribuïda amb criteris d'explotació és molt més cara que una de 20€ feta amb criteris d'economia del bé comú

El pecat capital del nostre sistema econòmic és valorar-ho tot amb diners. Els diners són un molt bon mitjà, però no són un fi en ells mateixos. No serveixen per a res més que per a ser intercanviats. Els diners no es mengen, no abriguen, no curen ni fan companyia.

Els diners són el patró de tot allò que té valor de canvi i per això els confonem sovint amb el valor mateix. Segurament per això els indicadors d'èxit econòmic es mesuren amb diners. Una altra aberració.

Direm que una empresa va bé si guanya diners i que un país prospera si augmenta el seu PIB. Això però, no ens diu res com l'empresa guanya aquests diners ni de com aquest país augmenta el seu PIB.

Els indicadors econòmics no ens diuen res de la dignitat amb que les persones són tractades, ni de l'impacte ecològic, ni de la justícia social ni de la participació democràtica ni de res de tot allò que valorem.

Per això quan dic que una samarreta de 3 euros és molt cara vull dir que sovint hi ha darrera aquest producte una cadena margant d'indignitat, d'abús, d'explotació (de l'home i de la natura), d'injustícia... que fa que augmenti el dolor i la inhumanitat. I aquest preu s'ha d'incorporar als 3 euros!

Mirant l'altre dia el llistat dels països que més han augmentat el seu PIB vaig veure que els sis primers són Líbia, Guinea, Etiòpia, Maldives, Ghana i Costa de Marfil. Cap d'aquests països figura entre els 10 més ben valorats en els principals indicadors de benestar.

Això evidencia allò que ja sabem: que els diners i la justícia no van junts. Que el fet que una empresa vagi bé no vol dir que tracta bé els treballadors. Aquests costos tan importants en els aspectes de la dignitat humana, la sostenibilitat i la

justícia no es comptabilitzen ni en els balanços financers de les empreses ni en el PIB.

No cal dir que aquest fet dramàtic, aquest segrest per part del diner de l'economia, ha portat tota l'explotació i tot el desequilibri i desigualtat social. Per això cada cop més hi ha iniciatives que busquen posar l'economia al servei de la gent i no del diner.

Per fer això calen mesures innovadores i una transmutació de valor. El moviment de l'Economia del Bé Comú⁶ col·labora amb moltes altres iniciatives per a transformar el paradigma econòmic amb propostes realistes.

Us animo a conèixer-lo i col·laborar-hi. També us convido a què penseu, cada cop que compreu una cosa barata de preu, en com de cara ens surt quan afegim als euros el dolor, la injustícia i l'explotació.

Res no justifica l'acumulació de riquesa. (1) La natura no és teva

Hem assumit coses que no hauríem d'haver assumit mai. Una de les més importants és la de considerar que la gent té dret a acumular la riquesa.

D'on ve aquesta creença? Què et fa pensar que els recursos que hi ha al planeta i que han de servir per al sosteniment de tothom els pots acaparar i disposar-ne com si fossin només teus?

És evident que aquesta pregunta ens remet a qüestions fonamentals com ara la propietat privada, la justícia, els drets, l'herència...

Què et fa pensar que pots posseir la terra? La violència dels teus avantpassats? La tradició? Les lleis que van redactar els primers usurpadors? El dret a l'herència?

No hi ha cap lògica en cap d'aquestes raons però com que han quedat fixades en l'inconscient col·lectiu i s'han escrit als codis legislatius ara pensem que tenen la mateixa força que la llei de la gravetat.

La propietat privada de la naturalesa és una aberració que cal combatre amb tota la força de la raó que és la que més ens pot ajudar a entendre per què no hi ha justícia en aquesta apropiació. El món ens pertany a tots i entre tots l'hem de cuidar i protegir. Si fins ara no hem sigut capaços de veure-ho, ara ja és una evidència. O ens salvem tots amb ell o tots hi perdrem. Cal una nova cultura de propietat col·lectiva i de dret d'ús sota control de la comunitat.

El primer pas que hem de fer és clarificar aquesta idea, veure'n la radical simplicitat i l'energia de justícia que conté. Un cop assumit que el teu jardí no és teu

⁶ A Girona: EBC-Girona (ebcgirona.cat)

però que en pots disposar sempre que el respectis i el cuidis com a bé comú, has de difondre i defensar aquesta idea entre els que t'envolten.

Cal apel·lar a la justícia i a la lògica i buscar la manera de desactivar els interessos dels que, des de posició de domini, volen perpetuar el sistema.

Hem de ser militants en tots els entorns socials que habitem. Amb fermesa i convicció hem d'anar presentant les idees que estan a la base de la justícia i de la dignitat que han quedat tapades i esborrades per anys d'injustícia legal.

La propietat privada és el gran tema. Qui és el propietari d'aquest bosc i per què? Perquè el va comprar? Qui li va vendre? Qui va ser el primer comprador i quina legitimitat té ara aquest primer comprador? Els humans hem anat canviant les lleis i els usos a mesura que hem anat veient que no s'ajustaven als valors que hem anat descobrint.

Va desaparèixer la monarquia absoluta que estava ben arrelada, vam atorgar igualtat de drets a les dones i a tots els homes,... No són canvis petits. Són transcendents i cal fer més passes endavant.

Hem de tractar la propietat privada i ho hem de fer enfortint la idea de comunitat, de societat humana, de justícia, de vida cooperativa...

Prepareu-vos per a la contra-ofensiva quan us recordin els estralls del comunisme dels partits comunistes, quan us argumentin des de la superioritat moral que no hi ha alternativa al capitalisme ferotge que tenim, quan us mirin com es mira a una criatura que demana la lluna i us somriuin amb suficiència, com perdonant la vostra beneiteria, quan us diguin que teniu raó i que està molt bé tot això... i segueixin fent i pensant el mateix que abans...

Res no justifica l'acumulació de riquesa.(2) No ens podem enriquir amb el treball dels altres

A més de posseir la terra o els recursos naturals, una altra forma d'acumular riquesa és treballant. L'home, actualment, ven el seu temps, la seva força de treball en el mercat laboral i a canvi aconsegueix un salari que se suposa li permet viure dignament.

Ja sabem que això no és així a la major part de la terra. Molta gent és explotada i una minoria guanya molts diners amb la feina dels altres. Segurament pensareu que això és lògic, però només ho és perquè estem infectats de capitalisme i hem assumit la seva doctrina.

Necessitem repensar el sistema econòmic. I ho hem de fer sense por a la utopia i a les millores que poden semblar ara mateix impensables. Si més no, les idees de millora ens poden donar pistes sobre com i cap on hem de dirigir l'energia

del canvi. Sabem que molt segurament les coses no seran com pensem que seran però els ideals donen pistes i obren camins.

L'actual sistema considera l'home un producte, un mitjà, un element més de la cadena de producció, distribució i consum. Hi ha un mercat de treball, però l'home no és una mercaderia! L'home no és un mitjà per a produir sinó el seu fi. L'economia està al servei de les persones i no les persones al servei de l'economia.

L'home es ven i es substitueix en el mercat ja que accepta bescanviar la seva força de treball per diners. Això no hauria de ser així.

Si pensem en les primeres comunitats, els homes treballaven conjuntament i repartien la seva producció de manera que tots tenien el que necessitaven. No cal ser massa agut per veure la lògica d'aquest sistema. Per què l'hem perdut? Per què ens sembla tan utòpic recuperar-lo? Qui ens convenç que això no pot ser així? Certament els que es beneficien de l'actual sistema.

Ningú no té dret a enriquir-se a partir dels altres. Tothom ha de treballar i ha de rebre uns diners que li permetin una vida plena. Això passa per moltes consideracions: una formació ètica bàsica, una organització social solidària, un coneixement del que realment podem i hem d'aportar a la societat, una acceptació de la feina que fem en funció de les nostres capacitats, una forquilla de guanys opcionals que satisfaci les aspiracions de qui té ambicions compatibles amb el benestar de la comunitat,... i tantes i tantes coses de les que hauríem de parlar si volguéssim concretar.

D'entrada tothom hauria de rebre un salari bàsic. Això haurà d'acabar arribant de forma irremeiable. No hi tornarà a haver plena ocupació, els robots reduiran la massa laboral,... totes les mirades prospectives confirmen aquest diagnòstic.

Si evitem que s'acumuli la riquesa més enllà d'un límit acceptable hi haurà un excedent de riquesa que servirà per a poder donar a tothom el sou que necessita. Quan ho comento em pregunten: "I un que no fa res o no vol fer res, també cobrarà?" I jo penso que sí, que aquests són els que més justifiquen la paga. És una indemnització per no haver sabut estimular-los a col·laborar, una compensació per la seva desgraciada vida insolidària.

Tothom treballant en el que realment té per a oferir, cobrant el just i amb possibilitat de augmentar el sou de forma raonable, redistribuint les tasques que de forma natural no es cobreixen, limitant l'acumulació de diners, oferint serveis de qualitat en una societat participativa i oberta... aquesta és la llum que albiro a l'hora de pensar com refer l'economia per tal que torni a ser el que ha de ser: la gestió justa dels recursos al servei del bé comú. I això passa per deixar de considerar l'home una mercaderia més. Atrevim-nos a pensar-ho...

Res no justifica l'acumulació de riquesa.(3) El sentit dels diners no és multiplicar-se sinó repartir-se

Els diners són un dels més grans invents de la història. Els diners han permès l'agilitació de l'economia, han flexibilitzat els intercanvis, han estandarditzat el valor de la producció localment, serveixen com a patró de mesura en les transaccions...

Els diners són, però un mitjà; no un fi! Aquest fet és molt important. Els diners només valen quan se'ls usa i es podreixen o perverteixen quan s'estanquen o quan es reproduïxen a les granges dels potentats.

Actualment estem en la fase de capitalisme financer, una de les més corruptes i absurdes lògiques econòmiques a no ser que considerem la seva utilitat com a generadora de poder i de control social. I aquesta no és la finalitat del diner. El diner està per a servir a la gent, per a facilitar el flux dels béns envers els usuaris. Aquesta és la idea matriu originària i qualsevol interpretació que permeti o fomenti el diner com a fi és perversa i contrària a l'economia (entesa com a la distribució justa dels recursos)

Cal denunciar l'actual mercat financer que només serveix per a acumular riquesa allò on ja n'hi ha. És un sistema essencialment injust que s'hauria de prohibir o regular de forma rigorosa. Va contra el sentit comú que el diner faci diner perquè aquest fet no reverteix en la distribució de la riquesa sinó en la seva acumulació en mans privilegiades.

Hi ha moltes coses molt assentades i acceptades que caldrà transformar de manera radical i una d'aquestes és el sistema financer global amb els seus lobbys, paradisos fiscals, entitats financeres que controlen el mercat i l'exploten en benefici d'uns pocs.

No sé com ho haurem de fer això. Crec que no podem esperar una reforma per part de la política que és qui ho hauria de fer perquè els poders econòmics tenen controlat i sotmès el poder polític. No sé com s'haurà de fer... De moment cal escampar la idea de què guanyar diners amb enginyeria financera sense control no és acceptable. Tinguem en compte que les persones que ocupen els càrrecs de més transcendència dins el món econòmic no són elegides democràticament.

L'Economia del Bé Comú, un moviment que propugna una nova economia, proposa un mercat financer ètic sota controls de gestió pública democràtica i al servei de la gent. Hi hauria així un doble mercat financer: un acaparador al servei de pocs i un altre al servei de tots. Així quan l'evidència que molta activitat financera és fraudulenta empenyi la gent a buscar una alternativa, la trobarà. I de passada, podrà servir per a acollir a aquells actors empresarials que ja busquen en l'economia

la seva finalitat lícita: la justícia en la distribució de la riquesa a través dels diners com a instrument.

Res no justifica l'acumulació de riquesa. (i 4) Riquesa i pobresa hereditària: la fórmula de la injustícia perpètua

Els fills dels rics neixen rics i els fills dels pobres neixen pobres. Això és un fet. La riquesa i la pobresa és el primer do que rep el recent nascut. Sabem que després, el que en faci el ric amb la riquesa i el pobre amb la pobresa, és una altra història.

Amb tot, aquesta història és previsible. Els rics molt probablement acabaran essent rics, segurament més rics encara i els pobres seran pobres. Les casuístiques personals darrera cada cas avui no m'interessen. M'interessen les dinàmiques socials.

La història ens explica que les classes dominants sempre han existit i que s'han consolidat en tota societat. El poder i l'acumulació de riquesa ofereixen recursos de perpetuació sobretot a través del control ideològic, policial i religiós.

També avui dia és escandalós veure com una minoria de rics controlen el món i són cada cop més rics mentre àmplies franges de la població viuen en la misèria. És tan evident i tan constant aquest fer que hem arribat a considerar-lo normal.

Aquest fer, però, és absolutament absurd. Estem en un moment en què podem considerar ja que tots els humans tenim els mateixos drets i la mateixa dignitat. Per què si això és així, es permet a uns pocs acaparar i acumular la riquesa que impedeix satisfer les necessitats bàsiques de tothom?

Un dels pilars fonamentals d'aquesta injustícia és l'herència. Els rics han blindat el dret a l'herència perquè han volgut assegurar que els seus mantinguin el poder. És tan natural que els pares vetllin pels fills que permetem aquesta bogeria de fer la riquesa heretable.

Sembla just que els pares procurin el benestar dels fills però la millor forma de donar-los poder no és donant-los riquesa sinó autonomia, valors, sentit i amor. Aquesta és l'herència que ningú no negarà a ningú i que més poder et dona a la vida.

En una societat capitalista com la nostra, però, considerem que no hi ha res superior als diners o a les riqueses. Per això ens esforcem en fer hereditària la propietat. És un greu error i això ho sap tothom, però els privilegiats vetllen per perpetuar la tradició que els manté en el privilegi.

L'herència, més enllà d'uns mínims, hauria d'estar prohibida. Marx ja va proposar l'abolició de l'herència i per això ara és un idea maleïda i contaminada per la història terrible dels comunismes de partit del segle XX. Amb tot, una societat que aspira a la igualtat i a la solidaritat no pot permetre l'acumulació de riquesa en mans d'uns pocs i la condemna a la pobresa per a molts.

Haurem de ser coratjosos i valents perquè mentre la situació és cada cop més immobiliària (hi ha encara qui està en contra dels impostos de successió patrimonial), la desigualtat és cada cop més elevada i la situació d'injustícia està arribant a ser intolerable. No voler-ho veure és una causa més d'aquest desastre.

1.7. CANVIS RADICALS NECESSARIS

Crec que a nivell estructural caldria impulsar canvis radicals per a reconduir l'economia envers el seu autèntic objectiu.

Cal legislar un salari màxim i un de mínim. (salari max-min) Que ningú pugui cobrar per sobre ni per sota d'aquest max-min.

El salari max-min hauria de ser l'única font d'ingressos dels individus.

Sou màxim pels alcaldes? Recolzem-ho! Cal generar la idea de que els sous han de tenir límits per dalt i per baix.

***Els robots destrueixen llocs de treball o alliberen els homes del treball?
Caldrà un enfocament ètic i filosòfic més que econòmic i tècnic.***

Una proposta de distribució de la riquesa: tothom fa el que vol i tothom cobra el mateix

Imagino que la utopia ha de semblar necessàriament ridícula, pueril i fantasiosa. Amb tot, la utopia és una de les principals forces de progrés. A vegades les idees més absurdes tenen el poder de fer trontollar creences igualment absurdes però consolidades per la rutina o la tradició.

Deixeu-me que analitzi aquesta proposta utòpica que anuncio. Primer: que tothom faci el que vulgui. Suposo que molts pensaran que si tothom fa el que vol la

gent no voldrà treballar ni esforçar-se. Ara bé, això potser passaria en la nostra societat donat que se'ns ha inculcat que el treball és un càstig o una maledicció.

En realitat el treball és una benedicció i parlo, és clar, del treball digne i adequat. Treball digne vol dir treball amb sentit, que serveix, que aporta benestar. I treball adequat vol dir treball que s'ajusta a les teves capacitats i que et permet expressar els dons que la naturalesa i les circumstàncies t'han atorgat.

Estic segur que cap persona sana no renunciaria a treballar si pogués desenvolupar les seves capacitats de forma creativa i plena i oferir la seva obra als altres a canvi del respecte, l'agraïment i un sou digne.

I aquesta és la segona part de la proposta. Quant ha de cobrar una persona? Hem de cobrar pel número d'hores treballades? Per la dificultat de la feina? Per la inversió que hem fet en preparar-nos? Per la responsabilitat? Per la llei de l'oferta i la demanda? Doncs crec que tothom ha de cobrar el mateix.

D'entrada les necessitats bàsiques urgents han d'estar cobertes: salut, educació, servies públics... i a partir d'aquí, tothom ha de cobrar un sou que seria igual per a tothom.

Ja sé que ara pensareu que això és el impossible i ingenu. Hi ha moltes objeccions a fer i m'agradaria poder comentar-les totes, però no puc. He sentit gent que diu que qui té més responsabilitat i formació ha de cobrar més i jo dic: si tenen ja la recompensa de poder exercir la responsabilitat i servir els altres, per què necessiten més diners?

Les persones que són intel·ligents i estan preparades han d'agrair a la vida que els hagi donat la capacitat i la circumstància per a tenir aquesta preparació. Això sol és ja un regal, que molta gent no pot tenir.

També hi ha qui pensa que si tothom cobra el mateix molts treballarien poc o gens. Si el treball fos com he dit abans, treballar poc o gens seria una autèntica desgràcia.

Si tothom cobrés igual, ningú no voldria fer les feines complexes o arriscades, diuen altres. Tampoc ho crec. Quan les persones trobem i deixem aflorar els nostres autèntics dons, res no ens omple més que exercitar-los.

Plató, a La República, una de les primeres utopies socials parlava de les diferents ànimes que predominaven en les persones. Els filòsofs que cultivaven l'ànima racional manaven, però no tenien cap propietat; tot ho tenien en comú. Ja tenien prou privilegi havent rebut el do de la saviesa.

Els guerrers, que treballaven l'ànima irascible, la que defensa la justa ira, la que combat la injustícia estaven desitjosos d'exercir el seu do. No puc imaginar un guerrer platònic dient "si no cobro com un filòsof no vull anar a la guerra i faré de pagès". Per a algú que té l'ànima de plata (defensor de la justícia) no hi ha càstig més gran que veure's privat de desenvolupar el seu caràcter. I si ho fa, senyal que no és autèntic guerrer.

En fi, més enllà de la distància cronològica i metafòrica de les ànimes platòniques amb el meu discurs, el que vull dir és que la font principal de satisfacció en la vida productiva o laboral no són els diners, sinó la plenitud, el sentit i la satisfacció que dona haver trobat el teu lloc en el món, ocupar-lo i viure amb consciència la teva història personal.

I si després vols saber quant cobraràs, doncs sàpigues que cobraràs el mateix que tots. I si ets una persona ambiciosa que busca el màxim possible, hi estaràs d'acord!

El vot que diposites a la caixa registradora quan compres és tan decisiu com el que poses a l'urna.

Cada cop que escullis i pagues un servei expressos una opció, una decisió. Podríem dir que pagar per un producte és votar per la seva validesa o idoneïtat.

Una compra sempre implica la satisfacció d'una necessitat encara que pugui ser una cosa supèrflua. Més que analitzar ara quines coses són o no són supèrflues, el que vull és analitzar la decisió que suposa l'opció de compra d'una cosa entre una multitud d'ofertes d'aquell producte.

Un procés molt generalitzat de compra consisteix en escollir el producte dins una gamma de qualitat i dins d'ella, optar per la més barata. Fins i tot, el preu, pot fer que escullis una altra gamma o fins i tot un altre producte!

I és que a la nostra societat el bé suprem és el diner i per tant com més barat millor. Fer que les coses siguin barates és un objectiu de marketing (low cost, outlet,...) i una exigència del consumidor.

Una cosa barata però té un cost molt elevat que no volem veure. Sabem tota la xarxa d'explotació humana i material que hi ha darrera els productes barats i que s'accentua a mesura que els guanys dels productors augmenten.

Nosaltres però no ho volem veure i seguim comprant el que és barat. Hem de començar a ser conscients del cost que hi ha darrera un producte barat. Quant dolor, injustícia, opressió, depredació i indignitat hi ha darrera l'explotació econòmica.

Estic segur que si ho sabéssim, ningú no compraria aquests productes. Ningú és tan insensible com per a fomentar la crueltat evitable. El problema és que no ho sabem i si ho sabem, ho sabem d'aquella manera general i benintencionada que ens fa torçar el gest o fer un comentari sobre el mal en el món però seguim igual.

Cada cop hi ha més persones interessades en conèixer els costos no econòmics dels productes i que ho volen saber per tal de comprar de forma responsable. Hi ha moltes iniciatives que es mouen ja en aquest sentit.

A mi, el que em sembla una idea genial és la d'etiquetar el producte indicant l'índex de bé comú⁷ que ha generat la seva fabricació. Si es generalitzés aquest indicador podríem a primer cop d'ull saber quin producte o servei ofereix més bé comú i podríem prendre la decisió amb més informació.

Al final, l'opció de compra seria igualment lliure, però ara no tindríem només l'indicador econòmic, sinó que hauríem d'afrontar el dilema ètic de comprar barat sense bé comú o més car amb bé comú.

La distribució de compradors atenent un o altre criteri ens faria veure en quin nivell d'evolució social està la societat. Un autèntic indicador de maduresa social, tan o més rellevant que els resultats de les eleccions.

Per això, cada cop que compres atenent al bé comú i no només al preu, és com si dipositessis un vot per una opció d'economia social, la que remet a l'autèntic fi de l'economia: la satisfacció de les necessitats bàsiques de tots i no l'enriquiment d'uns pocs a costa de la majoria.

L'Economia del Bé Comú propugna aquest canvi econòmic i mereix tot el nostre interès i suport. Us animo a conèixer-la i difondre-la.

Si el poble ha d'elegir els seus governants, els primers que ha d'elegir són les autoritats econòmiques

En teoria, l'economia ha d'estar supeditada a la política, però actualment ja ningú no dubta de què la política és la serventa de l'economia. Possiblement sempre hagi sigut més o menys així, però l'evolució de la situació mundial ha mostrat de forma diàfana i sense cap mena de pudor ni reserva la supremacia del poder del diner per damunt de la política.

Si el principi de la democràcia és que el poble elegeix els seus governants, ens cal ara fer un gir copernicà i exigir l'elecció de les autoritats econòmiques. Cal que la ciutadania defineixi quin model econòmic vol, quins han de ser els objectius i qui ha de dirigir el banc central, quins han de ser els límits i les condicions de

⁷ El moviment de l'Economia del Bé Comú estableix cinc criteris per a determinar què és el bé comú i els aplica a tots els elements que intervenen en la producció i consum d'un producte. Els criteris són: dignitat humana, solidaritat, sostenibilitat ecològica, participació democràtica i justícia social. Es quantifiquen seguint un barem i es sintetitzen en un valor de 0 a 1000 que en una etiqueta homologada es representa amb un color.

l'endeutament, què farem quan se sobrepassen els límits d'endeutament públic, quin ha de ser el diferencial màxim entre els sous més alts i els més baixos, etc.

Tot això, que marca directament les nostres vides, està en mans actualment del G20, dels Fons Monetari Internacional, de l'Organització Mundial del Comerç i altres institucions gestionades per persones que no han sigut elegides.

És absolutament rebutjable que el capital privat regeixi els destins de l'economia mundial. La mateixa Reserva Federal Americana és una institució privada i els bancs emissors de moneda estan dirigits per persones elegides per mètodes opacs, complexos i elitistes sense que la legislació estatal o comunitària hi intervingui per cap altra cosa que no sigui per a autoritzar-ho i fomentar-ho.

Ens cal una revolta mental i social per a entendre que mentre el poder econòmic estigui en mans d'una elit, d'una minoria selecta que treballa per a la seva perpetuació, la tasca política és una pantomima. Ens tenen distrets amb la política mentre ens espolien per a enriquir-se.

Aquesta és la primera conscienciació que ens cal. I la segona és la de saber-nos sobirans en tema econòmic tot i que mai no ho hem pensat ni ho hem assumit.

Direu que el tema econòmic és complex i no està a l'abast de la majoria de gent, però aquesta raó es podria aplicar a les decisions polítiques també i no ho fem. Si ens cal informar-nos, formar-nos, fer pedagogia econòmica, divulgació tècnica,... doncs la fem perquè el que no podem permetre és que el poder real no estigui sotmès a la voluntat de la majoria. Si falla això, la paraula democràcia esdevé una burla.

El moviment de l'Economia del Bé Comú treballa per a dur a terme aquesta revolta cívica per assolir la sobirania econòmica. Propugna les assemblees monetàries locals, regionals i nacionals per tal d'assolir aquest objectiu.

Estic convençut que els nostres problemes polítics s'aclaririen substancialment si abordéssim la democràcia econòmica. Com el problema de la desnutrició, que s'arreglaria si abandonéssim el tractament mèdic i passéssim al foment de l'agricultura.

Allò bo és barat i hem de fer que el preu ho reflecteixi!

Una cosa barata és, segons el diccionari, una cosa de baix preu. I si mirem què és el preu, veurem que és la "relació de canvi entre dos béns econòmics". Normalment un d'aquests dos béns és el diner, i per això una cosa barata entenem que és una cosa que val poc diners.

Així és en el nostre sistema capitalista que redueix el valor de les coses al seu equivalent en diners. Aquesta visió però, és molt esbiaixada i interessada. És una concepció monetarista, materialista i deshumanitzada.

Les coses que tenen un preu baix solen ser molt cares. Els productes i serveis barats tenen uns costos molt elevats en, al menys 4 aspectes:

1. En dignitat humana: podem produir i servir de forma barata si tractem els treballadors com a coses, si els explotem i abusem de les seves necessitats. Reduir drets dels treballador, els jornals, legislar la precarietat laboral... tot això abarateix el producte o servei i augmenta el guany de l'empresari.

2. En solidaritat i justícia: el nostre sistema de competència ferotge fa que les empreses lluitin entre elles i que hi hagi una guerra comercial. Al final, els holdings i consorcis acaben controlant el mercat i imposant polítiques econòmiques que els permet fixar els preus.

3. En sostenibilitat ecològica: Produir o servir sense criteris de conservació mediambiental és molt més barat que no pas invertir en el reciclatge i en les polítiques empresarials de sostenibilitat ecològica.

4. En transparència i co-decisíó: L'opacitat i la presa de decisions limitada a una elit que no considera ni fa participar els altres agents productius també facilita la corrupció i la gestió de les empreses orientades al bé particular i no al bé comú.

Així doncs, un producte barat té un baix preu però un altíssim cost quan contemplem l'economia des de la seva òptica integral i no només des de l'estreta mirada del guany en diners. Darrera un cafè, un samarreta, una raqueta de tennis, un moble o un martell barat hi sol haver molt treball indigne, molt abús corporatiu i desigualtat social, molta contaminació i molta opacitat i alienació dels treballadors. Això, a nivell planetari és molt car, té un cost inassumible!

I com que els productes barats es venen més i donen més benefici, cada cop més els productors fabriquen o serveixen sense considerar la dignitat dels treballadors, la justícia, l'ecologia i la vinculació del treballador al producte.

Cal revertir clarament aquesta situació. Cal que els productors vulguin produir coses de qualitat, ben fetes, amb treballadors dignes i compromesos i respectant el medi ambient. Aquest seria un producte realment bo i barat. Aquí barat no vol dir de baix preu, vol dir que no costa indignitat, ni alienació, ni destrossa ecològica. Aquest és el model que tots voldríem per a la nostra producció econòmica.

Això no és així perquè respectar la dignitat, preservar el medi i defensar la justícia, val més diners que no pas no fer-ho. Hem d'aconseguir que costi menys!

Aquesta és la clau! Hem d'aconseguir que els productors de béns i serveis vulguin fer-ho amb qualitat i respecte. El moviment de l'Economia del Bé Comú, s'ha plantejat aquest repte i ha trobat una resposta sorprenentment senzilla i eficaç:

cal arbitrar polítiques econòmiques que castiguin amb impostos als que produeixen malament i beneficïi i estimuli els que produeixen bé.

Si una fabricant abuseix de i explota la terra i el treballador, el preu dels seus productes s'hauria de veure incrementat per una taxa de càstig o estímul que faci que el seu producte surti al mercat amb un preu més alt que el que produeix respectant la terra i el treballador.

No és una utopia. L'Economia del Bé Comú funciona ja a molts llocs i es va desenvolupant i associant amb moviments d'economies alternatives perquè cada cop som més els que sabem que el nostre sistema econòmic ens està duent a la destrucció.

Davant el fatalisme o la consigna perversa del liberalisme de que "no hi ha alternativa", l'Economia del Bé Comú ha vingut a demostrar que els canvis radicals són, a més de necessaris, possibles! Informeu-vos!

Doneu els diners a les persones sàvies, a les que els saben fer servir

Els diners són un mitjà, no un fi. Això es veu clarament per poc que s'hi reflexioni. Els diners, en ells mateixos, no satisfan cap necessitat de manera directa. És quan els canviem per altres coses que apareix la seva utilitat. Són, per tant, un valor de canvi.

Els diners són, doncs, un instrument d'utilitat social molt eficaç i que ha facilitat que l'economia sigui fluïda i còmode.

Com a eina, com a instrument que és, el diner ha d'estar en mans de persones que els sàpiguen fer anar, en mans dels experts. Actualment això no passa. Aquest mitjà està en mans dels acaparadors, dels avars i dels ambiciosos que aspiren, no a donar-los utilitat sinó a donar-los rendiment.

Quan el diner no està al servei de l'intercanvi, de la regulació comunal de la producció i el consum, de la protecció i salvaguarda dels drets fonamentals, és un instrument pervers i qui el controla esdevé un enemic de la concòrdia i de la justícia.

Per això estic convençut que hem de controlar qui acumula el diner, qui no el sap usar. Cal saber usar els instruments per posar-los al servei de la comunitat. Només pot ser un usuari competent aquell que coneix l'objectiu del mitjà. Per això només qui sap i entén que els diners han de circular, han d'invertir-se en economia social, han d'estar al servei dels valors, mereix ser-ne posseïdor.

Hem de fer polítiques que incentivin i promoguin aquest desplaçament dels diners a mans de les persones que els saben usar.

L'Economia del Bé Comú és una de les ideologies econòmiques que propugna aquest ús social i racional dels diners. Quan ens alineem amb els valors

de l'economia justa desapareix l'acumulació exagerada, les desigualtats, la depredació mediambiental, l'explotació laboral i el materialisme deshumanitzador.

Us animo a conèixer l'economia del bé comú (ebc-girona), una proposta valenta i generosa que busca que el diner estigui al servei de les persones i no les persones al servei del diner. És una idea senzilla però potent que cada cop més es mostra com a un horitzó d'esperança.

Es tracta, de manera molt resumida, de posar els diners en les mans de les persones responsables i treure'l de les dels que no n'entenen el seu ús. Calen mesures polítiques per regular que les empreses i productors que respecten els valors de l'economia social tinguin estímuls i avantatges en aquest mercat depredador on els ignorants imposen la llei del més fort.

La mida sí importa. Hi ha una mida justa per a cada cosa i, en empreses, països, poder i homogeneïtat, l'acumulació i l'engrandiment són destructius

A la natura els ecosistemes s'autoregulen de manera que les diferents espècies minven i augmenten en funció dels recursos de manera que el global queda equilibrat. El fet que alguna espècie o factor ambiental es desequilibri comporta l'homeòstasi i el reequilibri en un cicle fluid -tot i que no sempre amable- del conjunt d'elements del sistema.

Els humans com a éssers naturals hauríem de tenir aquest sentit de mesura justa en totes les nostres accions. Hauríem de saber fins on podem explotar la natura, fins on podem acaparar poder, fins on podem acumular riquesa o fins on hem de limitar les barreres de la diversitat en totes les seves formes.

Un exemple que serveix per a adonar-nos-en de la feblesa que suposa la grandària d'una estructura seria el cas dels portaavions, que per a revertir la seva direcció necessiten molt espai i molt temps cosa que els hi resta capacitat de maniobra i velocitat de reacció.

Els animals grans tenen més dificultats per a sobreviure mentre els petits són més versàtils i adaptatius. Els grans exèrcits prussians dels segles XVIII i XIX són poc flexibles i operatius en les circumstàncies canviants de la història. Les grans estructures socials tenen tendència a la rigidesa.

Hi ha quatre llocs on de manera especial es veuen les limitacions de la mida en la nostra societat.

Per una banda en les empreses, que quan són grans tenen tendència al monopoli i devasten els mercats locals com ja sabem. Per això l'Economia del Bé Comú sempre postula que l'objectiu de les empreses no ha de ser el creixement

indefinit (objectiu absurd en un món finit) sinó aconseguir la mida justa a partir de la planificació regional, l'acord local i la cooperació gremial o dels sectors.

En els països està clar que la grandària ha sigut des de sempre un anhel i un motiu d'orgull. Fer de la nostra pàtria la més gran sembla ser un gran objectiu però sabem que els grans països tenen tendència a esdevenir imperis i a abusar dels altres. I encara la competència des països grans limita i frena el desenvolupament dels petits. Un món ple de països petits i autònoms configuraria un nou panorama mundial i la comunitat internacional esdevindria molt més àgil i adaptativa als nous reptes.

El poder concentrat i acumulat és l'origen de la submissió i el control. Cal que el poder tingui la mida justa i aquesta mai ha de ser prou gran com per a evitar la contínua revisió i control d'aquest poder. Actualment tenim unes estructures de poder excessivament grans i poderoses i això ens està traient protagonisme a la ciutadania. El poder de comunitats petites, el poder local, el poder democràtic d'impugnar els grans poders, el poder de decidir (a l'escala que un col·lectiu determini), són grans apostes que necessitem implementar. Si plantem aquests poders en el camp on ara s'hi conrea el poder únic de les minories dominants, podrem recuperar el que és sa i democràtic: el poder popular.

I per últim cal preservar la diversitat en totes les seves formes. El monocultiu, les ideologies dominants, el pensament únic, la submissió voluntària, el borreguisme, el seguiment acrític de les directrius que emanen dels poders i dels mitjans de comunicació ens estan castrant la llibertat. La diversitat d'opinió, de religió, ideològica o cultural pot ser molt incòmoda però és absolutament fèrtil i necessària. En un món pla i homogeni viure no serà altra cosa que acumular avorriment i engrandir la buidor.

1.8. ...I IMPLANTAR L'ECONOMIA DEL BÉ COMÚ A NIVELL MUNDIAL

Les idees de "l'economia del bé comú" són tan bones, clares i fonamentades que qualsevol alternativa sembla estúpida.

El capitalisme devora el món, l' "economia del bé comú" el regenera.

Economia del Bé Comú. Una idea massa potent com per no considerar-la!!!

He anat a comprar al súper. Si els supermercats fessin el Balanç del Bé

Comú obligatori podria escollir amb criteris realment econòmics i socials quines empreses vull afavorir d'entre les que m'ofereixen un servei semblant.

He anat a la farmàcia a comprar una cosa que necessitava. Si les farmàcies fessin el Balanç del Bé Comú obligatori, podria escollir amb criteris realment econòmics i socials quines empreses vull afavorir.

He anat a la fleca a comprar el pa. Si les fleques fessin el Balanç del Bé Comú obligatori, podria escollir amb criteris realment econòmics i socials quines empreses vull afavorir.

Quan he sabut que "Som energia", el meu proveïdor, havia fet l'assemblea en castellà perquè algú ho havia demanat, he pensat canviar de companyia. Si les elèctriques fessin el Balanç del Bé Comú, podria escollir fàcilment la millor alternativa.

Trobo samarretes de cotó orgànic a les botigues de dues ONG de Girona. Si les ONG fessin el Balanç del Bé Comú, podria escollir fàcilment la millor alternativa.

L'alternativa al capital-isme és el bé-comú-isme.

Els moviments o tendències acabats en -isme, defineixen clarament quin és el centre sobre el que pivoten. En efecte, allò que hi ha davant l'-isme, és, o hauria de ser, l'essència d'aquella idea.

Cristianisme, budisme, liberalisme, comunisme, consumisme,... El capitalisme és, ara per ara el nostre sistema econòmic. Sembla haver-se erigit en la forma d'èxit de l'evolució i no té, pel moment, cap enemic poderós ni mostra símptomes de feblesa. Per contra, la seva capacitat d'adaptar-se, reinventar-se i sobreviure diu molt dels elits que la condueixen i vetllen per ella.

El capitalisme entén l'economia com l'activitat que gira al voltant del capital, del diner. El valor absolut és el diner, el fi darrer de l'activitat econòmica sembla ser generar i acumular diner. Tots hem caigut al parany d'acceptar el diner com a valor màxim.

Aquest és un error que ha dut a la despersonalització de l'economia. L'economia per definició és l'activitat que gestiona les necessitats humanes vinculant-les als recursos i a les forces productives. L'objectiu últim és el servei a la comunitat i el mitjà, entre altres, és el diner.

Què ens ha passat per arribar a l'adoració del diner? Què fa que quan hi ha un guany a l'abast els escrúpols morals s'encongeixen? Què ens fa admirar als qui acumulen el diner, quasi sempre perquè parteixen de situacions privilegiades de casta, classe social o de poder? Segur que hi ha moltes teories per analitzar aquest fenomen però potser la solució no sorgirà d'un bon diagnòstic, sinó d'una revisió crítica del model i de la possibilitat de trobar una alternativa.

La revisió crítica implica veure l'obvietat: l'actual sistema accelera les desigualtats, augmenta la injustícia i empobreix una gran part de la humanitat mentre una minoria acapara. Això sol hauria de ser motor de curiositat per a les alternatives.

Per a mi, la millor alternativa és l'Economia del Bé Comú, una concepció de l'economia que situa al centre el bé comú i recol·loca el diner al lloc que li correspon: un mitjà!

L'economia del bé comú no és una revolució, és una adaptació. Aprofita els mecanismes del mercat, la producció, la banca i la borsa, però la posa al servei del bé comú.

Com sabem que una activitat econòmica serveix al bé comú? Doncs definint què entenem per bé comú. El moviment de l'Economia del Bé Comú ha desenvolupat una matriu de criteris que permet valorar (puntuar) una empresa, una corporació o qualsevol actor econòmic en un barem de 0 a 1000.

Els 5 grans aspectes que contempla són el respecte a la dignitat humana en el procés econòmic, la solidaritat, la sostenibilitat ecològica, justícia social i participació democràtica.

El principi fonamental és terriblement senzill i eficaç: les empreses o actors econòmics que obtenen bones puntuacions en el balanç de bé comú, reben un tracte preferent en la contractació, finançament, càrrega fiscal, etc.

Es pretén que a les empreses els surti rendible treballar pel bé comú. Amb aquest primer impuls, podríem observar el desenvolupament de dos models econòmics (donat que el capitalisme i el becomuïsme poden conviure) i el sentit comú, les exigències del món actual i la sensibilitat ètica portarien cada cop més la gent cap al mercat del bé comú.

Us convido a conèixer i participar en aquest moviment. Podeu trobar informació a l'Economia del bé comú.

Si no ets egoista fes-te "becomuista" (de l'Economia del Bé Comú) i si ets egoista, fes-te'n també!

És evident que cal canviar coses. I moltes! I ràpidament! I de forma eficaç! I l'economia és una de les que amb més urgència demana canvis radicals. La desigualtat en el repartiment de la riquesa està duent al planeta al col·lapse. Les enormes diferències entre el nivell de vida d'unes persones i altres és escandalosa i va contra la dignitat i contra tots els drets fonamentals.

Tenim actualment el model capitalista que domina el món. Molts economistes creuen que no hi ha alternativa i que és el model que aporta més progrés, producció i riquesa. Els seus defensors però, no acostumen a constatar l'enorme preu que paguem per aquest progrés: explotació del l'home i la natura, consumisme, materialisme, individualisme, competitivitat...

Crec que les ciències econòmiques i humanes en general estan ja en disposició de formular altres principis econòmiques que estiguin al servei de la gent i no de la minoria dominant. Ja és possible ara mateix, una altra forma de regular l'economia. Passa com amb tants altres problemes, com ara evitar la fam al món, la contaminació atmosfèrica o la cura de certes malalties, que tècnicament ja són possibles però que políticament no estan entre les prioritats perquè el benefici d'uns pocs és més important que el benestar de la majoria.

Hi ha models econòmics alternatius al capitalisme, més humans, més satisfactoris, més eficaços i justos. Un exemple és l'Economia del Bé Comú, un model que per la seva simplicitat i potència a l'hora d'afrontar els mals del capitalisme, s'està obrint pas per Europa. No entraré ara a comentar-lo perquè no és l'objectiu d'aquest escrit. Podeu informar-vos buscant a internet i us aconsello que ho feu.

El cas és que si no ets egoista cal que t'interessis i et comprometis en la mesura que puguis amb aquests nous moviments econòmics.

I si ets egoista també t'has d'interessar per la nova economia perquè el teu propi bé no té futur en un món desestabilitzat, injust i competitiu.

No som competitiu per naturalesa per més que ens mengin el cap repetint-nos-ho. Som cooperatiu per naturalesa! Hem sobreviscut perquè hem cooperat. Quan estem en risc ens ajudem. Fins i tot els rics s'ajuden entre ells quan tenen problemes. Les grans empreses fan càrtels per protegir els seus interessos i ho fan de forma cooperativa.

Les classes dirigents ajuden als bancs de forma cooperativa. La mateixa màfia coopera per a assolir els seus perversos interessos.

Si tanta gent egoista, indigna, injusta i explotadora és capaç de cooperar per a defensar els seus privilegis, què et fa pensar que nosaltres no podem fer-ho

per tal d'aconseguir una distribució justa de la riquesa i una vida més digna per a tothom?

**Soc un gran defensor d'allò públic però no em faria res privatitzar-ho tot
si ho gestionessin empreses auditades per l'EBC o similar**

Soc un gran defensor d'allò públic. Crec que les privatitzacions dels serveis públics han sigut una gran estafa. Un cop més el mercat capitalista ultraliberal ha aprofitat per fer negoci. Pitjors serveis i acumulació de riquesa en poques mans. Una conxorxa injustificable on quan el negoci no ha sigut rendible ha funcionat la màxima de privatitzar guanys i socialitzar pèrdues.

Quina és l'alternativa? Retornar els serveis públics bàsics a l'estat? Doncs sí! Crec que això es podria fer amb criteris més eficaços de gestió i polítiques socials prioritzades per damunt d'altres criteris. En temps de crisi tot el que és luxe, reduplicació d'oferta, elitista, improductiu (exèrcit, p.e.) o excessiu (alguns sous de càrrecs públics, p.e.) hauria de ser reduït o eliminat.

Amb tot, una altra alternativa seria permetre la privatització sempre que les empreses que assumeixin els serveis bàsics estiguin sotmeses al balanç social rigorós i auditat. L'exemple que més conec és el del Balanç del Bé Comú de l'Economia del Bé Comú, que avalua el rendiment de les empreses en funció del bé comú que generen.

Com se sap quin és el bé comú que genera una empresa, entitat o associació? Doncs valorant indicadors. En el cas de l'Economia del Bé Comú es valora la dignitat humana, la cooperació, la sostenibilitat ecològica i la democràcia i transparència en cinc àmbits de l'empresa: els proveïdors, finançadors, treballadors, clients i entorn i amb això surt una puntuació entre 0 i 1000 punts que indiquen el grau de bé comú que genera l'empresa.

Aquest balanç es pot auditar i està a disposició de tothom. Les empreses que obtinguin millor balanç de bé comú serien les adjudicatàries del servei i haurien de fer el balanç cada any per a millorar i sostenir l'excel·lència social.

Hem de canviar els criteris a l'hora de seleccionar les empreses: no les que ho fan més barat o guanyen més diners sinó les que generen més bé comú. De fet, si una empresa no genera bé comú, no hauria ni d'existir! clar que si no sabem quant bé comú generen, mal ho podem controlar.

Us recomano que us interesseu per l'EBC, és una molt bona aposta pel futur que la majoria volem. ecogood.org. ebcgirona.cat.

2. POLÍTICA

2.1. NATURALESIA SOCIAL HUMANA

La sociabilitat és una qualitat tan intrínsecament humana que alguns filòsofs la fan servir per a definir la seva essència, la humanitat. Podem qüestionar-nos sobre el valor essencial de la nostra dimensió social però en cap cas no negarem que és un factor determinant de la nostra naturalesa. Som éssers en contacte, en societat, en relació. Per tant, la solitud esdevé un element interessant i qüestionador.

La societat té molt poder i doblega sovint la voluntat dels humans tant a nivell individual com col·lectiu. Les seves pautes i l'anhel d'inclusió que tots tenim fa molt forta la dinàmica social quasi sempre al servei del conformisme, de la tradició i de la conservació de pautes culturals.

- "El rei està despullat!" - Va dir el nen. I el poble enfurismat va apedregar... el nen!

Coneixeu el conte del "Vestit de l'emperador"? Us en faig la meua versió. Un rei va ser enganyat per dos astuts sastres que li van fer creure que li farien un vestit meravellós amb una tela màgica. La característica d'aquesta tela era que restava invisible a les persones poc intel·ligents (la versió original diu "als que no eren fills dels seus pares"). El rei va gastar ingents quantitats de diners en el vestit per tal d'impressionar el poble.

Quan els patges anaven a veure com anava la feina, no volent passar per simples, deien que era meravellós. Al final el rei va poder provar-se el vestit, però tampoc ell va veure res i va decidir fer veure que el veia per no donar mostres de ser poc intel·ligent. Avisat el poble que el diumenge el rei lluiria aquest vestit i que només el podrien veure els llestos, la multitud es va congrega als carrers per aclamar el més elegant i magnífic dels monarques.

Evidentment ningú no va veure el vestit del rei i van creure que era perquè eren poc intel·ligents. Això no els va importar el més mínim perquè el que ells volien era tenir un rei que manés i obeir submisament. En un moment donat un nen, amb tota la seva innocència, va cridar: "El rei està despul·lat!". Quan la gent va sentir el nen i van veure amenaçada la magnificència del rei i per tant la seva seguretat, van apedregar el nen i van seguir aclamant el ridícul i nu monarca.

Aquesta versió que he fet del conte em serveix per explicar com estem, massa sovint, enganyats per deliris col·lectius i com ens sentim de còmodes amb les nostres pròpies mentides. El que menys ens interessa és algú inoportú que ens faci veure l'engany i ens obligui a reinventar-nos, a refer el nostre món, a canviar...

Els bancs són necessaris, la desigualtat és inevitable, les lleis són justes, els estrangers no tenen els mateixos drets que nosaltres, has de treballar per viure, és normal que pocs ho acaparin tot,... mentides repetides com mantres i acceptades per tots. Quan algú ens incomoda qüestionant el que tots creiem, el marginem.

I això ens passa també a nivell individual. Si trobes algú que et qüestiona les creences bàsiques de la teva vida t'incomodes i el rebutges. Necessitem i volem seguretat, encara que sigui a costa de la veritat. De tant repetir-nos que el rei porta un vestit meravellós acabem per maleir-nos per la nostra incapacitat de veure-ho. Aleshores ens convertim en els majors defensors de la magnificència del vestit inexistent.

Les xarxes no només connecten, també poden protegir

Qui són aquestes persones estranyes que estan a la teva vida i no saps ben bé com hi han arribat? Qui són aquestes ànimes que no són ni necessàriament amigues, ni necessàriament companyes, ni necessàriament íntimes però sí necessàriament necessàries?

Aquestes persones que t'importen, amb les que tens un vincle no explícit ni explicitat però clar, formen el que en podríem dir la teva xarxa d'afectes. Estem vinculats amb elles de manera subtil però forta. Quasi mai sabem com hem arribat a connectar-nos però un cop hi som, és evident.

Quan et passa alguna cosa, els nusos més propers vibren amb el teu malestar o benestar en relació directa a la proximitat. Algunes persones són més properes i algunes fins i tot úniques però en cap cas excloents.

Aquest teixit amorós al que pertanys és una font de companyia, consol i seguretat, cosa de la que tots els humans estem necessitats. La relació o freqüència amb què ens relacionem no té normes ni regularitats però és sempre present. No

hi ha compromís. La xarxa es manté pel pur plaer que experimentem els nusos d'estar enxarxats.

No tenim compromisos, no tenim deures ni drets... en això s'assembla a l'amistat tot i que, al meu entendre la supera. La gràcia de la xarxa és la poca energia de manteniment que requereix. Allà on les voluntats coincideixen hi ha contacte i on no, no. Sense expectatives, sense retrets...

Pensareu que ho pinto tot molt bucòlic i realment és així com ho visc. Una xarxa de relacions i atencions com aquesta, amb aquestes condicions que exposo, no pot tenir molt de poder. Teniu raó. La força d'aquesta xarxa no es pot comparar a la de la família o de l'estat, que són les dues xarxes en les que dipositem la nostra confiança i a les que recorrem quan tenim necessitats.

Precisament aquest predomini o monopoli de la cura i l'atenció que tenen l'estat i la família són les que han limitat l'experimentació i l'assaig de formes noves de relació social com aquesta que ara explico. La majoria de gent aparellada es vincula a la seva parella i els que no, sembla que tinguin un grau més de vulnerabilitat. Alguna cosa tindrà a veure el pensament monògam i l'estructura patriarcal de la nostra societat. Us recomano al respecte el llibre de la Brigitte Vasallo "Pensamiento monógamo. Terror poliamoroso".

L'estat i la família són xarxes metàl·liques, rígides i sòlides. El fet que no siguin voluntàries queda compensat per la seguretat que donen. Sempre (o majorment) hi són però no sempre la cura o el remei que aporten és de la millor qualitat. Afortunadament quasi sempre la xarxa metàl·lica és acollidora també però quan no ho és té la virtut d'estar present perquè el compromís i el deure les fonamenten

Les xarxes emocionals o les trames amoroses són com teranyines subtils i flonges que s'allargassen amb el pes, sembla que cedeixen però acaben sostenint-te... (o ho fan sovint) Són acollidores i comprensives però menys eficaces en el terreny pràctic. Les persones que s'hi acullen valoren més el suport afectiu que la provisió material, que també hi pot ser.

Les xarxes no tenen líders ni hi ha nusos més importants que altres. Els vincles amb la parella i l'estat estan clarament jerarquitzats i liderats, regulats per drets i deures. Són coses diferents. Necessàries les dues en la seva justa mesura.

He de puntualitzar que tota l'estona estic pensant en persones adultes i no pas en nens o persones dependents. Per a un nen, la relació familiar és essencial i la primera, ara mateix. Per a un adult, crec que hi ha més opcions. Damunt les estructures oficials podria aparèixer aquesta trama de cures i amors subtils però nodridors que no només ens connecta sinó que, a més, ens protegeix.

Un altre tema ben interessant i per a mi misteriós és qui i per què s'enxarxa amb tu. I com ho fa... No trobo patrons ni procediments. No veig explicitació, només complicitat. Un atractiu més, al cap i a la fi.

2.1.1 Solitud - relació

No puc fer res per tu perquè no puc fer res que no sigui per tu.

Relacionem-nos amb les persones, no amb l'etiqueta que els hi hem posat. Perquè segurament no són això.

Hi ha molts tipus de companyia... i molts tipus de solitud.

Jo vinc amb el que tinc. Tu vens amb el que tens. Ni tu ni jo tenim el que no tenim per molt que ens pesi. Tant de bo tinguem entendre això.

Quan allò imprescindible i allò insuportable que tota persona té per a tu són compatibles, apareixen grans oportunitats de relació.

Si no t'entens amb la gent per X, no busquis algú amb qui entendre't amb X; més aviat pregunta't què et passa amb X.

Una de les coses més evidents i fascinants és l'absoluta solitud en què vivim encara que estiguem envoltats de gent o units amorosament a algú.

Un àtom de carboni de matèria fecal té les mateixes propietats que un àtom de carboni d'una pintura de Leonardo. Més enllà del que ets, importa de què formes part.

"Si no ets lleial estàs sol a la terra" Però la solitud és necessària també...

En Bowman, el seductor protagonista de la darrera novel·la de James Salter, Això és tot, proclama en un moment donat: "Has de ser lleial a les coses. Si no ets lleial estàs sol a la terra".

I aquesta cita em va interessar perquè el tema de la lleialtat o el compromís sempre ha sigut un enigma per a mi. Bowman viatja, canvia de ciutats, de casa, de parelles, de cercles d'amics,... i la seva vida sembla com suspesa en un buit que sovint intueix terrible. Parlant-ne amb el seu amic li dona aquest consell de la

lleialtat. Repetir cerimònies, costums, llocs i tradicions encara que ens costi o no ens agradi, dona una sensació de pertinença i continuïtat.

No tinc cap dubte de què aquest és un dels ciments de la societat. Necessari. Amb l'adscripció als rituals i normes col·lectives anem conformant un cos social que ens protegeix i identifica. Sovint no ens ve de gust o no ens convé a nivell individual seguir aquestes pautes i cal que fem un esforç, una renúncia al jo en favor del nosaltres. Per a aquest acte de maduresa cal haver superat l'egocentrisme. La societat desenvolupa tot un codi virtuós entorn la lleialtat al grup. Com més emocional sigui el vincle amb la comunitat més paraules com ara "lleialtat" o "compromís" necessitarem. Així passa amb la família, la parella, la pàtria, la colla d'amics, l'empresa,...

I és que sovint la raó qüestiona la lleialtat tal com l'entén el grup i aleshores tenim un dilema ètic gruixut. El meu germà potser és un delinqüent i per lleialtat familiar el protegeixo. Quasi tothom està d'acord en aquesta norma irracional. Per lleialtat a la meua parella no podré expressar l'atracció que em provoca la veïna. Potser veig clarament que la guerra que emprèn el meu país és injusta però la lleialtat patriòtica no em permet expressar-ho o seré declarat traïdor. Potser tinc l'evidència que l'empresa de la competència treballa millor però per lleialtat defensaré el nostre pitjor producte.

La força que uneix el grup li dona cohesió i li permet sobreviure. El manteniment de les tradicions, els costums, els rituals, la mitologia, l'imaginari col·lectiu és fonamental i tots els conservadors del grup s'afanen en recordar, rememorar, difondre, exigir adhesió i lleialtat als nostres principis identitaris.

Però una societat tancada en ella mateixa tampoc pot sobreviure. Per això sempre hi ha un altre vector dinàmic en tota societat que són les forces progressistes, les que trenquen la tradició, qüestionen les rutines, aporten noves sortides. Aquestes forces s'equilibren amb la conservació. Si predominessin de forma absoluta, la societat també desapareixeria dissolta en un vòrtex de canvi i insubstancialitat. Entre morir d'esclerosi conservadora o de dilució progressista hi ha el punt mig de la síntesi inestable però dinàmica de la història.

Poso ara però el focus en aquests moments en què cal infectar la tradició de canvi. En certs moments històrics la revolució i el canvi han dominat, però la força predominant ha sigut la conservació i ara, tot i que sembla que són temps de canvi, amb la crisi, hi ha una gran inèrcia conservadora. És la por. Però potser ara més que mai ens convé el canvi. Qui s'atreveix a renegar dels valors majoritaris ha de prendre la solitud com a companya. No pot ser d'una altra manera. És un preu a pagar: la solitud i també sovint la incomprensió. La solitud però és fecunda i obre camins. La solitud de Colón davant l'Atlàntic o d'Armstrong a l'Apol·lo XIII o de l'utòpic o idealista obrint dreceres des dels marges de l'autopista muntanya amunt.

No vull més explicacions que les que em vulguis donar. I sovint, ni aquestes!

No parlo del dentista, el mecànic o l'empleat del banc, clar. Quan tinc un problema tècnic necessito explicacions per tal de poder encarar-lo. Quan dic que no vull explicacions em refereixo a les relacions personals: amb els amics, família, companys de l'ànima, ànimes bessones, amors, amants, gent de confiança...

D'aquestes persones, no vull explicacions. Si no ens entenem, si fan coses que no m'agraden, si em desconcerten paraules, gests o actes... només vull acceptar-los.

Penso sempre que han fet el millor que han sabut, que jo em perdo alguna cosa quan no els comprenc, però mai penso que han actuat de mala fe. Si hi ha algun indici d'egoisme, engany o traïció, penso també que té la seva lògica i el seu sentit... però jo no arribo a abastar-lo.

Les persones fem sempre el que sabem. Comentem errors i volem justificar-los o amagar-los. És aleshores que venen les explicacions i aclariments... com per a mostrar un relat que ens deixi en una bona posició. No ho necessito. Ja crec d'entrada que fan el millor des de la seva posició.

Amb tot, sovint la gent que estimo vol justificar un retard, un incompliment, una mancança o una acció o actitud que saben que reprovó. Quasi sempre em sembla innecessari i els escolto per atenció a ells però m'agradaria dir-los: "no cal".

Si fallen en algun compromís amb mi, una explicació ajuda a entendre una mica, però no afegeix res a la valoració ètica. Si m'has enganyat per evitar un mal major, o per costum, o per por, o per mesquinesa... és irrellevant. Has fet el millor que sabies en aquell moment (i si molt m'apures, l'única cosa que podies fer) Això no vol dir que sempre m'agradi o que reaccioni de la millor manera. Simplement que la meua resposta no té res a veure amb l'explicació.

També vull afegir que aquesta manca d'interès per les explicacions només s'activa quan s'espera que d'elles se'n derivi un judici moral. En canvi, quan la curiositat o l'interès s'orienten als fenòmens des d'una posició que no és de judici, les explicacions són per a mi, d'allò més estimulant.

Curiosament, o no tan curiosament, jo sempre dono explicacions, també des de la meua posició de costum, por o mesquinesa. I ho faig perquè crec que molta de la gent que jo estimo vol sentir-la. Ells donen explicacions i hi ha la suposició implícita que jo també ho he de fer.

Amb tot, som ben diferents els humans. Hi ha qui necessita explicacions per a entendre i qui entén que no necessita explicacions.

2.1.2 Condicionants de la sociabilitat humana

La llista de burrades que els humans som capaços d'imposar als altres és proporcional a la capacitat de submissió que tenim.

La selecció natural dels individus empeny a l'egoisme i la de les societats a l'altruisme.

No ens entenem no pas perquè pensem diferent sinó perquè percebem coses diferents.

Un gra de sorra no té cap qualitat del desert i el desert cap del gra de sorra.

Som gregaris i la majoria fem el que fa la majoria. No és una opinió, és un fet.

Hi ha cultures millors que altres

Ja sé que potser mereixeré l'anatema o us semblarà inadequat des del punt de vista de la correcció política, però ho crec: hi ha cultures millors que altres. I crec que ho puc argumentar encara que no ho pugui demostrar.

D'entrada diré que la cultura és la forma com les comunitats humanes ressolen els seus problemes per tal de sobreviure. Són patrons conductuals, estètics, ètics, tècnics ideològics i socials que es forgen amb el temps com a resultat del costum, l'eficàcia o la imposició.

Tothom té cultura, la seva. La cultura l'adquirim de petits per osmosi i per aprenentatge. Adquirir-la no requereix cap esforç especial ja que s'implanta en nosaltres de forma natural i automàtica. El que és realment difícil és viure al marge de la teva cultura.

En una altra accepció de la paraula, cultura significa un conjunt de coneixements i sabers que hem adquirit amb esforç, estudi o experiència. No em refereixo a això; no parlo de la cultura en el sentit que li donem quan diem, per exemple "és una persona amb molta cultura".

Si la cultura és la forma com les societats ressolen els seus problemes, podríem estar temptats de dir que totes les cultures són iguals ja que totes, a la

seva manera, ressolen els seus problemes. Amb això és amb el que no estic d'acord i per això us exposo aquests dos raonaments.

En primer lloc cal dir que moltes cultures no han aconseguit sobreviure i per tant no han assolit el seu objectiu. Comparativament, una cultura que permet la supervivència és millor que una que no ho permet donat que l'objectiu darrer és precisament aquest: perdurar. Així, per exemple, si una cultura no s'adapta als canvis climàtics o dels esdeveniments històrics (com per exemple el desplaçament de rutes de comerç) i altres, en les mateixes condicions sí ho fan, això vol dir que una és millor que l'altra amb el criteri que hem definit com a objectiu de la cultura: la supervivència. Això sembla que és el que va passar amb els harappa del Pakistà o els nabateus de Palestina.

Altres cultures van desaparèixer esclafades per imperis, guerres o fenòmens naturals, com ara els tartessos o els minoics. A l'illa de Pasqua hi havia la cultura Rapa-Nui que va desaparèixer per no saber gestionar la degradació mediambiental donat que van esgotar tots els recursos naturals. La qüestió seria saber si aquest final era un imponderable o si va ser un acte d'estúpidesa col·lectiva. Sabent la resposta podríem fer una valoració més ajustada de la cultura Rapa-Nui.

Doncs bé, fins aquí podríem pensar que una cultura que permet i fomenta la supervivència és millor que una altra. Un criteri quantitatiu i centrat en el resultat, que la meu entendre és perfectament vàlid. Té, amb tot, una gran objecció: Potser el destí o objectiu dels humans no és simplement sobreviure. Potser hi ha un criteri de qualitat de vida que cal considerar, al costat, al darrera, per damunt fins i tot, del criteri de quantitat de vida.

Si mirem només el criteri de la supervivència, és evident que la cultura hispana era millor que les americanes ja que es va imposar. La circumstància històrica actual fa que valorem de forma molt negativa els abusos dels castellans sobre els indígenes però amb la perspectiva cultural podem considerar que les cultures natives no eren millors que les altres. Hi ha evidències de què les cultures precolombines eren cruels, bèl·liques, opressives, esclavitzadores, destructives... En fi, com ho eren les europees però amb una altra tecnologia i circumstància.

Hi ha una idealització al meu entendre de la bondat de les cultures llunyanes en el temps i l'espai. Crec que és la nostra necessitat d'auto-flagel·lar-nos (per expiar les culpes dels abusos) que fa que tinguem una visió idíl·lica d'aquestes cultures. Sempre m'ha semblat que entre els Kukama o Yine (cultures amazòniques precoloniales) per exemple, hi devia haver el mateix percentatge d'egoistes, imbècils, tirans o genis que entre nosaltres.

Tornant a l'argument de la qualitat de vida, donat que el de la quantitat pot ser impugnat des de l'algun punt de vista, diré que em sembla millor la cultura que promou o permet el màxim desplegament de les capacitats humanes. I aquí també hi ha moltes diferències.

Hi ha cultures que estimulen el creixement personal, la crítica, el debat, l'autonomia i la solidaritat i n'hi ha d'altres que estimulen la submissió, la conformitat, l'obediència, la dependència i la competitivitat. Ja sé que aquesta divisió és maniquea però serveix per a definir un continu entre un i altre pol de manera que quasi totes les cultures podrien situar-se en algun lloc d'aquesta línia.

Les que estan més a prop de fomentar el creixement humà són millors que les que hi estan més lluny. Segur que no ens posaríem d'acord en quins són els criteris que en defineixen una o altra. Seria un tema llarg i interessant, però donat que aquest no és el tema sinó simplement plantejar la superioritat d'unes cultures sobre altres, crec que podem opinar igualment sense arribar a aquest acord.

Dic doncs que una cultura que permet o fomenta el desplegament de les nostres capacitats individuals i col·lectives és millor que la que no ho fa.

Abans he parlat i catalogat com a menys bones les cultures que estimulen la submissió, la conformitat, l'obediència, la dependència i la competitivitat i és evident que tots tenim al cap algunes cultures islàmiques, però també hi podem incloure amb tots els honors la nostra. La que millor permeti la crítica i la superació de les seves limitacions, serà al meu entendre millor que l'altra.

No és una competició ni una qüestió d'orgull o d'etnocentrisme. És només una manera de fixar criteris de creixement i de desenvolupament per tal que tots els humans, sigui quina sigui la nostra cultura, tinguem un ideal comú que surt de la nostra essència: éssers en creixement.

Els individus determinen com és la societat i la societat determina com són els individus

En aquest bucle de mútues influències, quina és la pregunta adequada? Ens hem de plantejar com canviar l'individu per tal de fer una societat més justa o com canviar la societat per tal que els individus siguin millors?

Un cos és un conjunt de cèl·lules i és evident que fent que les cèl·lules siguin sanes aconseguirem un cos sa, però també només en un cos sa les cèl·lules poden nodrir-se i desenvolupar-se de forma plena.

Aquí la qüestió rau en saber qui és el protagonista del bé que anhelem. Els individus o la col·lectivitat? Podem treballar i buscar independentment el bé de la part i el del tot però la pregunta no queda esvaïda. Continuem preguntant-nos què és primer, l'ou o la gallina?

Només quan els individus estiguin evolucionats la societat millorarà o només en les societats evolucionades els individus poden progressar?

Donat que qualsevol resposta pot ser igualment justificada i considerada com a acceptable, sobretot si enfoquem bé la pregunta, em queda ara només exposar la meva opinió.

Crec que la dimensió social o col·lectiva és una de les que tenim les persones; no gens menyspreable però tampoc és la part essencial.

Els humans som consciència pura de ser, projectada en una dimensió física, una d'emocional o social, una d'intel·lectual i fins i tot una d'espiritual. No som cap d'aquestes dimensions i ho som totes alhora.

Per això jo crec que és només ampliant la nostra consciència i evolucionant des d'on som, des del nivell egoic, podrà la societat millorar. I no és que aquesta sigui la finalitat, sinó que és la conseqüència. Una societat millor facilita el desplegament personal que és l'autèntic vector d'evolució al meu entendre. Evolució cap a la dissolució!

I aquest camí es pot fer en qualsevol circumstància, fins i tot en les condicions socials i històriques més adverses, tal com la història ha demostrat. Per això penso que davant les urgències mundials actuals, per davant de la imprescindible implicació solidària de tots i el compromís polític per a reconduir la nostra evolució hi ha la necessitat radical i absoluta de centrar-nos en el nostre progrés personal.

Res del que dones o del que reps no és gratis. Tot es paga i es cobra

Hi ha un equilibri o tendència a l'equilibri en la naturalesa. El moviment i l'acció són només reaccions al desequilibri i la recerca de l'estabilitat. Un cop equilibrat, un sistema es manté estable i immutable.

El sistema humà mai no és estable perquè les necessitats canvien constantment i necessitem continuats reajustaments.

No crec que això necessiti aclariments pel que fa les necessitats bàsiques. Ens movem quan tenim gana i ens deturem quan estem satisfets. Descansem quan estem cansats i ens activem quan alguna cosa millor que el descans ens motiva.

En les relacions humanes, en el donar i el rebre, aquesta llei es manté igualment. No donem ni rebem res gratuïtament. Tot el que donem espera una resposta que equilibri la nostra donació. Pot ser un agraïment, un pagament, una íntima sensació de confort emocional, una dosi d'autoestima, una sensació de deure acomplert... el que sigui, però en qualsevol cas, una cosa necessària que equilibri i ens deixa estables. Si això no passa, l'acció continua fins a trobar el seu contrapès.

Imaginem per exemple que algú ens demana diners pel carrer. Imaginem que donem unes monedes i observem com queda equilibrat aquest desprendiment amb la sensació de benestar que emana de sentir-nos generosos o justos o...

El pidolaire, pel seu compte també dona. Dona un petit gest d'agraïment, una resposta proporcional que equilibra l'acció. Si el pidolaire menysprea la donació o en fa un elogi desmesurat, el sistema es desequilibra i provoca una tensió que s'haurà de resoldre d'alguna manera.

Rebre és a vegades més difícil que donar. No tothom pot rebre el que li donen perquè hi ha qui dona amb excés i qui rep sap que mai podrà equilibrar aquella acció. Les persones que donen molt són sovint les que donen "sense esperar res a canvi", però aquesta és una forma subtil de control o de preeminència.

Quan algú es mostra molt generós amb tu i tu sents que no ho mereixes, per dir-ho així, quedes atrapat per la seva generositat. Et sents en deute i no saps com pagar-ho. Per molt que ho agraeixis sempre hi ha un punt al que no pots arribar. Així, alguns pares, sogres, avis, amics o companys de feina es mostren a vegades tan sol·lícits i amatents que sense poder evitar-ho et fan presoner de la seva generositat. Mantenir-te en deute permanent és una forma subtil de menysvalorar-te, d'incapacitar-te.

Les persones que ho donen tot sense esperar res se situen en una altra esfera i són inassolibles. Allà obtenen el seu reconeixement i la nostra admiració és la paga que obtenen. Nosaltres, per altra banda ens sentim ja equilibrats perquè donem per descomptat que són excelsos i res del que puguem oferir-los pot contrarestar el que ens donen. Així considerem lògic i exigible que siguin sempre abnegats i amatents mentre nosaltres, que no estem a la seva altura, no podem fer res per a ells.

Fixem-nos doncs en quan donem i en quan rebem. Cal que donem amb la justa mesura i rebem en proporció al que podem retornar. Sembla un consell molt mercantilista, pràctic i prosaïc però per a mi és un consell que considera la naturalesa íntima del donar i el rebre. Sovint s'ha fet virtut del desprendiment i la generositat i defecte de l'acumulació i l'avarícia però és precisament l'energia dels donadors compulsius la que activa la dels "rebedors" també compulsius.

Més important que saber donar és saber rebre. Només així, coneixent la proporció de l'agraïment i de la necessitat en el rebre sabrem donar també en la justa mesura i proporció.

Amb més de 30 com tu ja no ets tu

Dic 30 per dir alguna cosa, clar. Em refereixo al fet que quan estem en una massa o en un grup nombrós de persones deixem de ser nosaltres per ser l'expressió individual de la personalitat del grup.

Clar que resulta difícil precisar en quin moment perdem la nostra identitat i la nostra autonomia i també és clar que això dependrà no només del nombre de persones sinó també de la teva personalitat i de la circumstància.

Amb tot, jo crec que a mesura que posem els humans en grup cada cop més nombrós es va perdent el perfil propi i ens anem ajustant al del grup. A mi em sembla que posats en una manifestació o en una assemblea amb més de cent persones, per exemple, hi ha ja molt poques possibilitats de què tu sàpigues ben bé què vols, què sents i què creus.

Crec també que aquest és un fet molt conegut per la psicologia social i que tots ho sabem d'alguna manera. És un tema fonamental a l'hora d'estudiar i analitzar les anomenades "noves polítiques" que solen basar-se en les decisions des de la base i en assemblees obertes.

Penso que aquests contextos són altament alienadors i donen lloc a unes dinàmiques que si no es condueixen (cosa que es fa sovint i que és en realitat una manipulació ja que no es declara explícitament) van a la deriva i arriben a llocs que no denoten el sentir general de les persones que participen.

No en sabem més i tampoc sembla que tinguem gaires ganes d'aprendre'n. Em resulta sorprenent i sospitosa la nul·la creativitat, imaginació, esperit crític i iniciativa a l'hora d'estudiar les formes de participar i prendre decisions col·lectives.

Estem estancats en l'assemblea participativa en la que tothom té dret a parlar i s'acaba amb una votació que quasi sempre és confusa, equívoca i poc madurada.

Necessitem laboratoris de disseny, assaig i experimentació sobre aquest tema. Em resulta altament estimulants el Moviment de l'Economia del Bé Comú, no només per la magnífica ideologia sobre l'economia a la que orienta al seu vertader objectiu, sinó sobretot per la seva aposta innovadora i valenta a l'hora de prendre decisions des de la base.

Substituint la votació per l'expressió dels graus de resistència (en una gamma de 0-3) a les idees exposades, s'arriba a decisions molt més ponderades, conscients i madures. La idea amb menys rebuig és l'acceptada, no cal que sigui la preferida en primera opció. Pot semblar poc, però en un desert com el que tenim per a mi és ja tot un prometedori oasi.

La competència és l'estímul de l'individu; la cooperació el del grup

A vegades ens identifiquem amb nosaltres mateixos i a vegades ens identifiquem amb el grup al que pertanyem.

Quan actuem com a individus tendim a la competència. Lluitem per sobreviure, per imposar el nostre status o la nostra presència o assolir el nostre objectiu. La competència implica sempre la negació de l'altre al que perceps com a un obstacle en el camí del que vols.

Per contra, quan actuem com a membres d'un equip tendim a la cooperació. Lluitem com a grup per a sobreviure, per a imposar el nostre status o la nostra presència o assolir els nostres objectius. La cooperació implica sempre l'afirmació de l'altre al que perceps com a necessari en el camí del que vols.

Aquesta dualitat en la nostra identitat ens fa ser versàtils i polivalents. A vegades som competitiu i a vegades cooperadors. Costa molt destriar en cada circumstància de la vida si et convé identificar-te com a tot o com a part.

Els mascles de moltes espècies dominants es comporten com a individus a l'hora de reproduir-se i competeixen amb altres mascles. Sembla que en aquest cas està justificada aquesta lluita ja que la naturalesa vol que els més forts siguin els que perpetuen els seus gens.

En la història de l'evolució humana, però, la cooperació ha sigut més decisiva que la competència. Sembla ser que hem evolucionat gràcies a la nostra capacitat d'empatia, de socialització i de percebre'ns com a un grup solidari.

Hi ha estudis des de la psicologia social, la teoria de jocs i la neurobiologia que demostren que la cooperació estimula molt més que la competència. Amb tot la competència s'ha ensenyorit en determinats àmbits de la nostra vida cultural provocant greus problemes.

Els casos més paradigmàtics són el de l'economia i el de la política. En ambdós casos, hem assumit com a normal que els individus lluitem per a nosaltres mateixos. Lluitem per tenir més diners o més poder que els altres encara que això suposi desterrar els altres a posicions de submissió.

És per això que necessitem desplegar el sentiment de ser un col·lectiu i entendre que, com a societat, som un grup, un equip i que el que més ens convé és la cooperació i no la competència.

Us imagineu una economia cooperativa i una política cooperativa? Individus col·laborant amb individus, com si fóssim cèl·lules d'un mateix organisme, per a aconseguir el bé comú. Si poguéssim entendre que el bé comú és molt superior a la suma dels béns individuals faríem un gran pas endavant. Segurament aquest és el repte evolutiu que l'actual situació ens demana.

**Els esclaus abracen i defensen les cadenes perquè l'amo els ha fet creure
que lluny d'ell tot és pitjor!**

La por, la por que ens ha salvat al llarg de la història, ens té tenallats. Aquest mecanisme de supervivència que fa que ens paralizem, que fugim o contraataquem sempre va a favor de l'estabilitat.

Puc imaginar tants moments de la història individual i col·lectiva en què el temor ha evitat el risc i per tant ens ha mantingut vius que puc entendre que actualment tingui tanta força.

El que passa és que aquest mecanisme paralitzador no sempre funciona i menys en moments de crisi. Quan es comprova que fent el mateix de sempre apareixen les mateixes nefastes conseqüències, convé afrontar la por i ser agosarats. Ja no és una qüestió de coratge sinó de supervivència!

I així ha passat en molts moments. Ha valgut més el risc i la mort i que la indignitat. Pensem en tots els lluitadors socials, en tots els qui marxen del seu país o del terror perquè saben que no fer res, sotmetre's, és una forma indigna de postergar la mort.

En la nostra societat benestant els mecanismes són els mateixos però amb un component ideològic potent: se'ns ha fet creure que no hi ha alternativa al que passa. Qualsevol cosa diferent al que tenim serà necessàriament pitjor. No crec que sigui una política planificada sinó que és una mera constatació: la gent se sotmet al que sigui quan creu que qualsevol altra cosa és pitjor.

Així doncs, els rics han de ser rics i els pobres, pobres. La política ha de funcionar com funciona i la classe dirigent pot seguir governant al servei dels interessos del mercat i no de la gent. Tinc molt d'interès en preguntar a les persones que conec que voten els partits que governen i sempre trobo al final el mateix raonament: "Si en posem d'altres faran el mateix! I si algú vol canviar gaire la cosa serà molt pitjor".

Doncs, ja està! Ja ho tenim! La por ens paralitza i l'amo sap com alimentar aquesta por: predicant tot els mals que s'esdevindran si mai ell deixa de ser l'amo. Que aquest mecanisme de control social tingui tant èxit diu molt poc a favor nostre.

Necessitem despertar l'heroi que portem dins que s'atreveix a qüestionar les seves pròpies creences. Això però, sembla més difícil que lluitar amb el drac de Sant Jordi. No està de moda, ni es predica ni es posa com a exemple de persona d'èxit aquella que afronta els seus propis temors. Amb tot, aquesta batalla individual és necessàriament prèvia a la col·lectiva.

No tinc clar que existeixi l'inconscient col·lectiu, però el conscient col·lectiu és, per a mi, evident

Moltes de les coses que tenim per veritats són actes de fe. La realitat no és una cosa objectiva que està aquí fora de nosaltres esperant ser descoberta o reconeguda.

Allò que anomenem realitat és una construcció col·lectiva. No naixem sabent mirar sinó que aprenem a veure a mesura que el procés de socialització ens va indicant quines coses hem de mirar i com. Ens van descrivint la realitat, ens la van marcant i posant etiquetes verbals a tot el que diuen que hi ha. El premi per a l'acceptació acrítica de tot el que ens ensenyen és l'acceptació social.

Clar que la família i la societat només fan que transmetre el que han rebut i per tant no és un engany intencional i ni tan sols un engany; és una creença compartida per tots i això dona molt de poder i força a qui la comparteix.

Moltes coses que donem per vertaderes són creences, com ara l'existència dels àtoms, de les galàxies, de la vida com a clarament distinta de la no-vida o de la llibertat, de la igualtat entre els homes. Aquestes coses que donem per descomptat ara mateix i que negar-les resulta sospitos, són el que Joan Arnau⁸ anomena ídols. Ho fa a la manera com Francis Bacon al S.XVII, en el seu *Novum Organum*, parlava també d'ídols que identificava amb prejudicis.

Són especialment interessants els ídols de la tribu (*idola tribus*) i els ídols del mercat (*idola fori*) que expliquen els prejudicis que tenim els humans pel fet de ser-ho i pel fet d'usar el mateix llenguatge, respectivament.

El fet és que nosaltres som constructors de la realitat. Aportem prejudicis, és a dir una estructura de comprensivitat que és prèvia al coneixement. Pel fet de ser humans necessitem buscar regularitats i causalitat arreu i pel fet d'usar el mateix llenguatge, limitem la percepció al que posem nom.

Això té conseqüències transcendents que no sabria explicitar jo aquí ara. El que sí és per a mi evident és que allò que anomenem "realitat" no és més que un consens, un acord... i que això constitueix el nostre conscient col·lectiu. Tot el que afirmem que existeix és un consens i també el que afirmem que no existeix.

El fet que les institucions religioses abans, i les científiques ara, així com les polítiques ara i abans, s'investeixin d'una autoritat que nosaltres assumim passivament ajuda a entendre la fortalesa dels nostres prejudicis.

el que hauríem de saber i practicar, segons la meua opinió, és a qüestionar, cada cop que es doni per descomptat un fet com a objectiu, quina part de consens hi ha en aquest fet i quina de realitat.

⁸ ARNAU, J.: La fuga de Dios. Ed. Atalanta, 2017.

Una tasca difícil que la societat no facilita i que no apareix en nosaltres de forma natural. Requereix un esperit especial de dedicació al que, per a molts, és una pèrdua de temps. Un magnífic exemple d'ídol de la caverna (prejudici en el que hem sigut ensinistrats)

Recepta per a esdevenir fanàtic: relaciona't només amb gent que pensa com tu

Parlar només amb els que pensen com tu amplifica els teus prejudicis. Aquest podria ser el resum d'un seguit d'investigacions sociològiques que David G. Myers⁹ comenta en un interessant llibre anomenat "Eso lo explica todo".

Myers sintetitza amb una elegància i simplicitat extraordinàries el seu pensament sobre la polarització dels grups amb aquesta fórmula: segregació d'opinions + conversa = polarització.

Què vol dir això? Doncs que si ajuntes la gent que pensa més o menys igual i els fas parlar sobre un tema, acaben tots molt més convençuts de les seves idees originals. És a dir, debatre amb persones afins fa que es radicalitzi la idea comuna.

Si agrupem persones progressistes per un cantó i conservadores per un altre i els fem debatre sobre el canvi climàtic, per exemple, les seves postures queden molt més radicalitzades que quan agrupem les persones de forma aleatòria i barrejada.

Això vol dir que la diversitat modera i l'homogeneïtat radicalitza. Procuro no córrer a l'hora de treure conclusions.

Per un costat la polarització podria ser bona i allò que l'afavoreix, desitjable. Per exemple, que ens polaritzem o radicalitzem a favor dels drets humans i de la democràcia seria un progrés notable. En algunes coses ben importants, la humanitat s'ha anat polaritzant cap a posicions avançades. Clar que també ha passat el mateix amb posicions retrògrades. El fet que els adeptes a una religió o ideologia només es relacionin entre ells fa que es consolidin les seves postures rígides.

Per l'altra banda, una mirada no polaritzada sempre garanteix una base més àmplia en la que construir les nostres visions del món. És més fàcil que ens trobem tots plegats en un punt intermedi que no pas que aspirem a reunir-nos tots allà on nosaltres som.

⁹ David G. Myers. Polarización de grupo, dins el llibre "Eso lo explica todo", Ediciones Deusto, 2000.

La tecnologia ens ofereix moltes possibilitats d'entrar en contacte amb persones que pensen i veuen el món i la vida de forma ben distinta a la nostra. Malgrat tot, sembla que la curiositat o interès per les altres formes de pensar no és prou fort i tenim una tendència a aïllar-nos en la nostra bombolla de Twitter o en el nostre perfil de Facebook on tots els que pensen com jo em retroalimenten i em fan creure que estic en la normalitat.

Pensar al costat de gent que no pensa com tu és molt profitós només si estàs disposat a escoltar i canviar. Amb actitud oberta podem llegir els diaris i escoltar les teles que no pensen com nosaltres. Si som capaços d'entendre les visions dels altres estem també més a prop d'entendre'ns a nosaltres mateixos.

Quin desastre els nostres polítics...! Quin desastre els nostres sabaters...!

Quin desastre els nostres conductors d'autobús, els nostres pastissers, metges, advocats, mecànics, jutges, policies, pagesos, jubilats...

Les persones, considerades com a col·lectiu, som una representació fidel de la societat a la que pertanyem. Tenim el nivell d'evolució que tenim i el nivell educatiu que ens correspon en funció de la importància que donem a l'educació i de la nostra idiosincràsia com a poble.

Ho dic perquè sovint critiquem els polítics com si fossin persones especialment ineptes i no ho són més ni menys que la majoria de nosaltres. El que passa és que el càrrec polític té unes circumstàncies que el fan molt vulnerable. La mitjana de població actuaria com la mitjana dels polítics si pel motiu que fos haguéssim accedit al càrrec.

Això em porta a un seguit de consideracions. En primer lloc a qüestionar la idea que sento sovint de què els polítics haurien de ser els més savis i més evolucionats. Això seria, al meu entendre, un desastre. Si aquestes persones duguessin a terme les mesures que ells consideren justes la majoria de la població no les entendria i les desobeiria.

També penso que el polític -com qualsevol altre ocupació en el terreny que li és propi- té un coneixement específic de les dificultats que hi ha per a dur a terme els teus objectius. Segurament en la gestió pública, la rigidesa burocràtica de les institucions que fa impossible assolir els bons propòsits que no dubto que alguns polítics tenen.

Evidentment també hi ha els polítics que volen viure de marejar la perdiu o encara pitjor, d'aprofitar-se del càrrec per a aconseguir poder o diners. Això tampoc em sobta perquè ho he vist entre els professors, metges, paletes... Sembla

que és una tendència general humana que el nivell ètic que tenim ara mateix no permet controlar.

Un altre pensament que dedueixo d'aquestes meves creences és que la política no canviarà la societat. Ha de ser la societat que canviï el seu sistema polític. Hem d'evolucionar com a individus i ciutadans en tots els aspectes. Només quan tinguem una societat més culta, solidària i democràtica podrem esperar que els nostres sabaters deixin de ser un desastre... i potser llavors també el polític mitjà serà un verdader servidor públic.

**Mentre aprenem anem desballestant-ho tot i només falta saber si
aprendrem prou i prou ràpid com per a evitar el col·lapse**

A la llum de la història, crec que hem de ser optimistes. Anem bé! Ja sé que aquesta afirmació és agosarada i que ara mateix pot semblar una broma o fins i tot una provocació, però ho crec.

Intento ara explicar els motius per em porten a aquesta opinió. Parteixo de la mirada evolutiva de la humanitat seguint el patró individual de les diferents fases d'evolució. Simplificant: els humans passem per diversos estadis d'evolució moral que resumits són: egocèntric (m'importo jo -predomini de la sensibilitat-), etnocèntric (m'importen els meus -emoció-), mundicèntric (m'importa tothom -raó-) i cosmocèntric (m'importa tot -esperit-).

La humanitat també va passant aquestes fases i en cada moment l'organització política i social respon a la fase en què està la majoria de la població. A l'antiguitat, el poder el tenien els egocèntrics, els que només miraven per a ells i els emperadors, tirans i altres figures de poder dominaven el món. I el mateix passava a les capes inferiors de poder.

Quan una massa crítica de gent en una societat va assumir que l'important era el grup, la comunitat, es va establir el poder ètnic o nacional. Tot per la pàtria! Els meus són superiors a la resta i prioritaris. Guerra a tot el que s'oposa als nostres afanys. Això va durar fins a la revolució industrial i encara actualment hi ha reminiscències a molts llocs, com n'hi ha també -tot i que menys- de poder tirànic unipersonal.

La revolució industrial, precedida pel segle de les llums, coincideix, ja sigui com a causa o conseqüència, amb el predomini de la raó pràctica. Ara importen els criteris d'eficàcia racional: la democràcia, el capitalisme, els drets humans, la degradació del medi ambient... són fills del domini racional del món donat que una àmplia massa de població creu en i gaudeix de l'eficàcia de la tècnica i el progrés material.

I aquí estem ara... acabant aquesta fase i esperant que una massa crítica de ciutadans assoleixi el nivell d'evolució integral o espiritual.

Dues notes abans de la conclusió: notem que en cada fase evolutiva s'amplia la qualitat del criteri amb què es decideix: és millor pensar en tots que en un mateix, per exemple i millor la raó que la impulsivitat.

Notem però també que com més avancem més gran és el risc que correm donat que abans no aprenem un nou paradigma polític hem provocat molt dolor i desgavell al món. Actualment hem provocat el màxim risc, justament quan estem en la fase més evolucionada.

Si la història segueix la pauta que he explicat passaran dues coses: 1. aprendrem una nova manera de gestionar la convivència, pensant de forma integral, inclusiva, respectuosa i amb nous valors holístics i... 2. el món s'anirà desordenant i desequilibrant encara sota l'influx de la incompetència i la perversió d'un poder dominat per la racionalitat cega i llastrat encara pels residus dels dictadors etnocèntrics -que revifen- i els tirans egocèntrics -que resisteixen-.

El joc de l'evolució sembla estar en un moment crític. Arribarà a temps la nostra maduresa com a espècie o la inèrcia de la ignorància estroncarà el procés d'evolució? No tardarem a saber-ho.

Mentrestant, podem ser passius espectadors o compromesos jugadors d'aquest espectacle històric.

No controlem els sistemes; ells ens controlen a nosaltres

Som éssers sistèmics. Això vol dir que només podem respondre a les nostres necessitats atenent al sistema que ens conté. Som com peces d'una màquina, com òrgans d'un organisme, com paraules d'un llenguatge que no ens podem comprendre des de la mirada individual. Necessitem conèixer el total al que pertanyem per a copsar i entendre com som i què fem.

Això em ve al cap perquè observo que hi ha una tendència a atribuir responsabilitat personal a accions que només s'expliquen pel sistema en què ocorren.

Una actitud agressiva d'un policia és una actitud sistèmica, com la corrupció d'un polític, la manipulació d'un dirigent religiós o la tasca domesticadora d'un mestre. Això vol dir que no pot ser d'una altra manera. En un sistema de policia repressiva si no ets agressiu i obeeixes cegament ets un inadaptat i per tant has de deixar la feina. El mateix passa amb un polític que sotmès als sistemes jeràrquics i orientats a assolir el poder de la manera que sigui ha d'acceptar el que no acceptaria si no fos polític.

Molts em diuen que si fossin polítics ho farien diferent però jo penso que no, que si fossin polítics farien el mateix que tots, d'igual manera que una llimadura de ferro sempre segueix les línies de força en un camp magnètic.

Si ets mestre has de fer que els alumnes s'adaptin al sistema perquè està dissenyat per a això i si ets metge has d'exercir poder sobre el pacient venent i imposant la teva ciència perquè per a això existeix el sistema sanitari. Ho veiem clarament en aquesta situació de pandèmia. Els metges són funcionaris a les ordres del ministeri. No pot ser d'una altra manera. Qui es rebel·la ha de plegar o l'anul·laran i no pas perquè els altres siguin perversos, dolents o malintencionats sinó pel simple fet que el sistema imposa les conductes individuals.

Si ets un gos tirant del trineu, ja tens el sistema imposat i la teva tasca només pot ser una. Els sistemes als que pertanyem ens controlen i dominen.

Per això duren tant les institucions socials i costa tant canviar-les. Són perpetuadores de relacions i accions de manera que actuen com a matrius conductuals col·lectives. No importa quins individus formen el sistema, acabaran fent el que toca o seran rebutjats. Com un líquid en una ampolla: adopta la forma. Mentre sigui líquid ho ha de fer.

Els humans som conscients a vegades de les imposicions dels sistemes i no ens agrada. No ens agradem fent el que hem de fer. Quina solució tenim? Diverses.

La primera és no veure. No pensem, no qüestionem, no en parlem... La segona és la conformista: dir que no hi ha res a fer i que és un imponderable que hem d'assumir per tal de ser socials. La tercera és l'adaptativa: resollem la dissonància cognitiva argumentant que nosaltres estem d'acord amb el sistema, que no està tan malament, que pitjor seria si no hi fos o que estem en el sistema per a canviar-lo. Ens auto-enganyem però així sobrevivim. La quarta és fugir, plegar, no col·laborar amb els sistemes que ens fan fer el que no volem. Costa i és radical però hi ha qui ho fa.

Crec que l'esforç per a la millora humana, individual i social no és un esforç individual. Som socials i sistèmics. Per això hem de canviar els sistemes als que pertanyem. Hem de crear nous sistemes econòmics, socials, de convivència, de salut, d'educació... que permetin una gamma més àmplia de conductes individuals i de grup.

Si hi ha diversos sistemes econòmics la gent pot escollir. Necessitem diversos sistemes de relació, de convivència, de consum, d'organització política... per tal que ens situem on realment ens sentim nosaltres mateixos, amb els nostres valors i ideals. Costa crear nous sistemes perquè els vells volen el monopoli i el costum i la força conservadora és molt forta. Però si no resollem aquesta necessitat de nous sistemes, no tenim futur.

Necessitem un sistema d'acció col·lectiva que creï, imagini, impulsi i faciliti l'aparició de sistemes alternatius als que ara tenim que són només sistemes d'autoconservació.

Un camp de futbol ple de gent cridant ajuda a entendre la gènesi de les grans desgràcies col·lectives de la humanitat

La "brainet" és el nom que dona Miguel Nicolelis a la xarxa en la qual, segons les seves paraules, "múltiples cervells es sincronitzen -en l'àmbit analògic- per mitjà d'un senyal extern com llum, so, llenguatge, química o ones de ràdio o electromagnètiques i que és capaç de produir conductes socials col·lectives emergents"

El que això vol dir, i que és la tesi del seu llibre¹⁰, és que els cervells són ordinadors orgànics que estan connectats entre ells en una mena d'internet, configurant una xarxa de mútua influència. En un nivell determinat de quantitat o qualitat de senyal, s'activen conductes col·lectives totalment independents del control racional.

I qui això diu no és un xitxarel·lo qualsevol sinó un dels investigadors en neurociència i neuro-enginyeria més destacat en el panorama actual. És especialista en l'activació i manipulació a distància d'aparells amb la ment. Coneix bé la física i la química neuronal i estudia els camps electromagnètics que genera el cervell.

Però, bé, no cal que li faci el currículum per a fonamentar la seriositat de les seves afirmacions quan diu que els cervells es sincronitzen seguint unes lleis i uns codis electromagnètics que escapen al control voluntari de la raó. Sembla que aquestes tendències de quedar abduïts per l'energia del col·lectiu estan assentades des de l'origen de la humanització i no poden ser obviades ni anul·lades.

I si ho pensem bé veurem que tampoc ens calen gaire arguments científics per a afirmar que els humans tenim aquesta potent energia latent per a deixar-nos endur de manera irracional per qualsevol cosa que tingui la qualitat de disparar el senyal a la xarxa. I no cal que sigui una cosa seriosa o important.

Si repassem la història de la humanitat veurem els assassinats massius injustificats, les guerres estúpides i violentes per causes que tots els contendents ignoren, la submissió a consignes o idees surrealistes (un déu penjat a una creu, un paradís comunista, un salvador amb un llibre vermell a la Xina, una raça superior predicada per un denerit bocamoll,...)

¹⁰ NICOLELIS, Miguel: "El verdadero creador de todo". Paidós.

I això només per parlar de matances de milions de persones. Pensem però en tots els moviments locals a tot arreu i en tots els temps en què de manera quasi sorprenent un grup es torna violent i ataca amb una ferocitat inusitada a un altre grup. Apareixen guerres i massacres tothora i ningú no està segur de que això no passi on ell viu, en qualsevol moment. Només cal el senyal adequat i tots com bojos ens matarem pel carrer.

Vist així sembla ben pessimista però està bé que siguem conscients de la nostra naturalesa. Ignorar-la no ens farà evitar els seus efectes.

L'esport és un dels canals on millor i més massivament es manifesta aquest fenomen de sincronia col·lectiva i en no pocs estadis s'ha disparat la violència fruit d'un senyal en un moment propici. Diu Nicolelis que a l'esport hi ha molta càrrega de sincronia sobretot per l'adhesió sensorial als bàndols: colors que identifiquen, músiques, himnes i càntics que ens harmonitzen i sintonitzen, coreografies, el desig irreprimit de pertànyer a un grup...

En un camp de futbol, no importa el país o la cultura, els comportaments són els mateixos: un cop a l'estadi, els individus de tots els extractes socials, d'obres a científics, abdiquen de les seves habituals regles socials de conducta i es submergeixen de grat en la multitud per a convertir-se en única veu i un únic cos per animar el seu equip. Diran i cantaran i faran coses que mai no farien fora de l'estadi, fora de la brainet.

Certament que aquesta capacitat de sincronia -que no és exclusiva dels humans- podria també dur-nos a objectius i fites positives però malauradament la construcció de projectes elevats requereix consciència i racionalitat mentre que la degradació i la destrucció només demana emoció i acció.

Tot allò que fem per a ser conscients de la nostra naturalesa gregària i fàcilment degradable ens ajudarà a evitar les situacions que l'activen. A més, el cultiu de la ment individual i l'activació permanent de la racionalitat crítica en petits grups aporta molta més autonomia i ens fa menys vulnerables a la manipulació.

2.1.3 COSTUM, TRADICIÓ, CONFORMISME

No hi ha condicions de vida a les que un home no pugui acostumar-se, especialment si veu que al seu voltant tots les accepten.

La pitjor plaga és la de la gent normal.

Fer coses perquè sempre s'han fet (per tradició) és tan estúpid com no fer una cosa amb l'argument de que mai no s'ha fet.

No temem la destrucció, temem la inhabilitació.

No sé viure amb la gent. No sé viure sense la gent.

La ment humana és propensa a la creença i l'al·lucinació col·lectiva. La crítica social, cada cop més mal vista, és un gran antídoto.

Es pot i sol manipular el concepte de justícia perquè coincideixi amb el teu voler o la teva conveniència.

I quan el llibertador va trencar les seves cadenes tots van córrer a encadenar-se als seus peus...

Després dels vestits de carnaval recuperem les disfresses quotidianes.

I de sobte totes les campanes de la ciutat es van posar a tocar. La gent es va alarmar, però només passava que eren les dotze!

Som condescendents, apàtics i submisos amb els que ens perjudiquen i ens sorprenem que ens perjudiquin.

És normal ser anormal, o dit d'una altra manera, és anormal ser normal.

No trenquis les cadenes! La llei prohibeix fer malbé les propietats de l'amo!

No ens queixem per haver d'anar lligats amb una cadena al coll, però ens queixem quan ens l'escurcen uns centímetres.

I tu, quin tipus d'esclau ets?

Si veus tan clar que a ells els enganyen i manipulen, què et fa pensar que a nosaltres no ens fan el mateix?

No són els nostres errors els que ens condemnen sinó la nostra moderació.

En plena guerra, soldats dels dos bàndols, veient la manipulació a què són sotmesos, s'abracen i es conjuren per viure en pau. Són afusellats per altres soldats inconscients i la pau ha d'esperar encara un xic més.

M'incomoda i m'indigna més un parell d'hores d'avaria en la cobertura de mòbil que la desaparició d'una pastera plena d'immigrants al Mediterrani. Ho trobo terrible i em deixa perplex però no puc negar que és així...

No és veritat que avui podríem evitar que la gent morís de gana. De les tres coses necessàries només tenim les dues primeres: 1. aliments per a tothom, 2. capacitat de planificació i distribució i 3. valors de compassió i solidaritat generalitzats.

No facis com ells. No ets ells

La imitació és una forma poderosa d'aprenentatge. Quan som infants aprenem i ens adaptem bàsicament imitant. Quan volem sobreviure imitem, quan estem desorientats o fora de context imitem, quan tenim por imitem, quan som ignorants imitem. La imitació, la repetició de patrons de conducta, la tradició, la rutina,... ens ajuden a perpetuar-nos. Jo diria que el gran factor de la conservació és la repetició.

La repetició té l'autoritat de l'èxit. Se suposa que quan veiem una conducta dominant dins la societat aquesta és la supervivent en una lluita amb diferents conductes que no han sobreviscut. És la selecció natural aplicada al costum. Si tothom somriu davant un desconegut o tothom desvia la mirada en un ascensor, senyal que aquesta conducta ha tingut èxit i més val preservar-la.

No hi ha dubte de què la conservació és un factor important tant per a l'individu com per a la societat. Ara bé, també és clar que la conservació porta a la paràlisi i la paràlisi porta a la degradació i a la mort. Per això tenim una altra força compensadora que és la innovació. Tant a nivell individual com col·lectiu necessitem la innovació.

I la innovació és precisament no imitar. Innovar és fer una cosa diferent quan tothom fa la mateixa. Per quin motiu ho hauríem de fer? Bàsicament per dos motius: el primer és perquè estem convençuts que allò que tothom dona per bo no ho és i el segon és perquè estem convençuts que allò bo pot ser millorat.

Un exemple del primer seria quan va abandonar-se el costum de curar la pesta resant. Algú va observar que aquesta solució per molt repetida que fos no donava bons resultats. Resulta sorprenent la quantitat de persones que són incapaces de veure fets tan evidents degut a que les seves creences o la submissió social imperant els impedeix de considerar-ho.

Un exemple del segon motiu per a la innovació és l'aposta pel motor de vapor. No és que es considerés nefasta la tracció animal però la mecànica va resultar molt més rendible.

Tot i que la conservació i la innovació són dues forces socials, pesa molt més la conservació. L'instint d'imitació, de perpetuació, de repetició és molt fort en els humans. Ens dona seguretat i ens suma al ramat. Compartim el destí amb la majoria i ens eximeix de responsabilitats. En moments tan crítics com els actuals en què tot està essent qüestionat i no hi ha cap institució que doni resposta a les nostres necessitats, som incapaços de trobar alternatives i seguim insistint en les mateixes coses, prement la mateixa tecla un dia reia l'altre i reforçant els arguments en favor de la resposta inoperant.

No funciona la política però som incapaços de superar els partits. No funciona l'economia i no podem canviar el sistema capitalista tot i que la majoria veiem que és un frau. No funciona la religió i seguim defensant la creença en el deus. No funciona la família i seguim atrapats per la parella exclusiva com a única proposta. No funciona la medicina però no podem desprendre'ns de la indústria mèdica i el tractament industrial dels pacients. No funciona l'educació i mantenim les escoles i el sistema exactament igual que fa tres-cents anys. No funciona la justícia però encara volem advocats mercenaris al servei dels poderosos. I tot això per què?

La meua explicació és que això passa perquè no som capaços de qüestionar les coses que porten molts anys funcionant. És cert que des de la teoria dels camps mòrfics en la qual crec, els fenòmens que es repeteixen molt generen uns camps més poderosos que impulsen les persones (i les energies) a repetir-los. Això ha fet que molta gent senti una veneració per a l'antiguitat i busqui l'autoritat d'idees, pràctiques o costums en el passat remot. El menjar d'abans, els remeis de les àvies, els costums antics, les lleis atàviques, les creences primitives, els rituals ancestrals, els textos primigenis,... tot allò que és antic té valor i allò nou és sospitós. Aquesta és la reacció, per a mi irracional, al poc èxit que ha tingut la raó en substituir la tradició pel progrés. I no és que no hagi tingut èxit, que n'ha tingut, sinó que aquest èxit ha sigut mal aplicat donant lloc a abusos i situacions extremes.

Un exemple seria el maquinisme. L'aparició de les màquines va suposar un gran avenç per a la humanitat. Ara bé, la forma com es va aplicar i l'explotació que va suposar tan a nivell humà com del medi ambient fa que sigui molt qüestionable. No crec que el mal ús de la màquina sigui una condició necessària. Més aviat penso que és fruit de la ignorància. El saber tècnic no ha anat parell a la saviesa.

Com podrem avançar si el món s'estanca en la imitació i gran part dels canvis són un retorn a un passat ja superat? Al meu entendre no hi ha més sortida que la rebel·lió individual. L'individu ha de prendre el coratge de qüestionar tot allò en el que creu. El creient ha de dubtar no dels seus déus sinó de la religió. El ciutadà no ha de qüestionar-se el partit polític al que votarà sinó que ha de qüestionar-se el sistema de partits. El consumidor no ha de revisar el seu consum sinó trobar noves formes de producció i intercanvi que no estiguin basades en la plusvàlua. L'aparellat no ha de qüestionar-se com viu amb la seva parella sinó que ha de buscar noves formes de relació més obertes i completes. L'educador no ha de buscar noves didàctiques ni obrir noves escoles sinó cedir el poder d'aprendre a l'aprenent. El metge no ha de buscar noves teràpies sinó ampliar els mapes de la salut i deixar la responsabilitat al malalt.

Només així podrem avançar els individus i la societat al mateix temps. Cal un protagonisme cada cop més valent i creatiu per part de tots. Díficilment podrem fer-ho ja que la major part de la gent és conservadora i imitadora. Només confio en què persones innovadores lúcides i afortunades tinguin èxit en propostes alternatives i creadores i aleshores els imitadors els imitin a ells i optin, no per copiar les seves idees, sinó per generar les seves pròpies i esdevenir ja lliures i autònoms.

"L'anell de la fertilitat" és una història que exemplifica el que vull dir en aquest text.

Què fa que els rebels s'uneixin a la causa de la docilitat?

Preguntat Javier Lesaca, en una entrevista a La Vanguardia sobre les causes de què tants joves s'apunten al radicalisme yihadista, diu que hi ha "un comú denominador entre els 35.000 joves de tot el món que s'han unit a l'Ei el darrer any i és el de la seva rebel·lia contra les institucions que representen a les seves respectives nacions estat."

Deixant de banda les múltiples consideracions que podem fer sobre aquest tema, ara m'interessa la contradicció d'aquests joves que es rebel·len contra alguna cosa i la seva resposta és sotmetre's a una altra de més restrictiva.

En efecte, imagino que la vida d'un súbdit de l'Ei ha de ser molt estricte i poc lliure, no diré en cap cas que dura o difícil perquè la submissió i el sotmetiment

és una de les coses que més agraden a les persones que estan en un determinat nivell d'evolució.

Desitjosos de certeses, seguretats, sentit, veritats absolutes, codis normatius rígids, lideratges jeràrquicament forts, misteris, enigmes, obediència cega i sacrifici, les persones que estan al nivell que Wilber anomena "de l'ordre mític", tot just surten d'un egocentrisme infantil i estan molt lluny de la racionalitat. Atrapats en les emocions i la necessitat de seguretat ho juguen tot a la carta de la submissió.

Aquesta és una actitud o un moment evolutiu que tots hem passat en algun moment de la nostra vida i en el que molts s'han quedat estancats, identificats amb idees d'ordre mític: la creença en un Déu regidor de l'univers que ens exigeix coses difícils, la visionària imatge d'una pàtria salvadora refugi dels millors, la preeminència d'una raça per damunt d'altres, etc. Aquests estancaments són autèntics frens en l'evolució tot i que en algun moment de la història han suposat algun progrés.

Com sempre passa, però, si allò nou que assoleixes no ho transcen-deixes quedes tan atrapat com abans.

Curiosa la imatge dels rebels reclamant amb ferocitat ser esclaus. Curiosos aquests llops orgullosos de la llibertat que només aspiren a esdevenir xais en el ramat dels llops. Curios i preocupant aquest anhel d'anar en contra d'alguna cosa quan en realitat no és més que anar a favor d'una altra igualment limitant.

Hi ha qui canvia de religió creient haver assolit la veritat quan només ha canviat de mentida. Hi ha qui cansat d'obeir es rebel·la i canvia d'amo. L'autèntic repte és esdevenir lliure, no rebel.

No ens informen, ens conformen.

"Informar" és una paraula que etimològicament significa que ens formem una idea d'una cosa. Formar vol dir donar forma o generar alguna cosa i el prefix in-indica que l'acció es produeix cap a dins, és a dir cap al nostre interior. Quan ens informem, generem una idea dins nostre.

Dues accepcions diferents de la paraula "conformar", segons el diccionari de l'Enciclopèdia Catalana són:

v 1 1 tr Fer (alguna cosa) conforme a un tipus, a un model.

3 pron Resignar-se.

Doncs bé, a la llum d'aquestes definicions m'atreveixo a afirmar que els mitjans de comunicació no ens informen, és a dir, no ens ajuden a tenir una opinió

pròpia sinó que fan dues coses: a) ens conformen a un model de persona que volen i b) ens resignen a la situació que tenim.

Aquests dos efectes dels mitjans de comunicació sobre la ciutadania són devastadors. Les persones que ostenten el poder desitgen (conscientment o inconscient) que tot segueixi igual o que tot canviï amb tal que tot segueixi igual. Per això tenen molt interès en què estiguem constantment banyats d'un allau de relats que ens condueixen subtilment (cada cop menys) cap a un model.

Procuren que arribem a la conclusió de què les coses són com són, de què no hi ha res a fer, de què els polítics treballen pel bé comú, de què les peripècies intrascendents de persones vulgars ens siguin molt atractives, de què el canvi és molt difícil, de què hi ha immensos perills a l'aguait a punt de caure damunt nostre... En definitiva, que el món és com és, que costa molt de canviar i que si hi ha un canvi dràstic, serà pitjor.

Així esdevenim ciutadans conformats a un model, la qual cosa ens porta a l'altre significat de la paraula: resignats. Cal dir que el procés de resignació popular ha tingut èxit. Estem resignats al que ens passi, sigui el que sigui. Un abús com el que han comès les elits econòmiques sota el nom de crisi, o la progressiva depauperació del planeta, o la insolidaritat generalitzada en un món globalitzat són només alguns indicadors de fins a quin punt poden abusar de nosaltres sense cap risc pel seu status quo.

La rebel·lia ha de passar necessàriament per un major rigor crític, per un esforç incòmode de no deixar-se portar, per un augment de consciència i per una cooperació solidària. Tot això, però és un model contrari al que ens venen com a felicitat: passivitat, conformisme, confort-isme, lleugeresa, superficialitat, credulitat, borreguisme i optimisme ingenu.

No ens conformem! Informem-nos!

...i el poble votava els qui legislaben a favor dels seus opressors

Tommy Douglas, polític socialdemòcrata canadenc, tot i que va néixer a Escòcia, va fer en certa ocasió un discurs al parlament explicant un conte.

En aquest conte, el país dels ratolins era governat pels gats que sortien elegits regularment a les eleccions democràtiques. Els gats s'anaven alternant en el govern: ara manaven els blancs, ara els negres. Un dia un ratolí va preguntar per què no votaven un ratolí i no un gat per a governar. El van acusar de comunista i el van tancar a la presó.

Aquesta és la història descarnada de la nostra situació política i econòmica. Una elit ens governa al marge de nosaltres. Una minoria de rics sotmet a la majoria de la població.

Ben mirat és una situació ben curiosa i difícil de comprendre. Diuen que ara tenim més cultura, més informació, més accés al coneixement, més sensibilitat social... i malgrat tot, les elits econòmiques segueixen oprimint la majoria. I ho fan cada cop més, donat que la desigualtat està augmentant i ho fan també sense dissimular. Ens ho diuen clarament a la cara, ens ho refreguen, convençuts de la nostra impotència.

Seria molt interessant saber per què passa això. Hi ha moltes teories però cap acaba de tenir consens general. Uns diuen que passa perquè malgrat tot encara estem massa bé. Altres que és degut a la por; altres que el conservadorisme que ens permet sobreviure en situacions crítiques s'activa i bloqueja el canvi...

El discurs de Douglas acaba amb una frase esperançadora. Diu: "...poden empresonar un ratolí o un home, però mai podran empresonar una idea."

Aquesta és la clau. Les idees tenen poder, tenen força... De fet són les idees les que ens mantenen submisos: la idea que no hi ha res a fer, o de que ho ha de fer un altre, o de que si toquem alguna cosa anirem a pitjor...

Però les idees són imprevisibles i com els virus neixen, es desenvolupen, colonitzen el medi i els més adaptables sobreviuen. Necessitem generar dues idees potents: una ja existeix i s'està escampant amb rapidesa. És la idea que vivim en una injustícia estructural premeditada i evitable.

Quan aquesta idea hagi arrelat a la ment de la majoria de gent, podrà aparèixer l'altra idea que necessitem.

És una idea que encara no coneixem perquè encara no ha nascut. Serà la que ens doni la fórmula per a revertir la dinàmica social mundial i encaminar-la cap a la justícia.

Esmercem-nos en generar-la; siguem creatius, provem amb mil experiments i utopies, perquè la història demostra que és d'aquesta sopa magmàtica d'on emergeixen les idees transformadores. No menystingueu el poder d'una idea!

La lleialtat frena l'evolució dels individus i dels grups

Llegia l'altre dia un article al diari en què es comentava un estudi que havia fet no sé qui sobre la trama de la sèrie "Joc de trons". Remarcava el fet que només els personatges lleials sobreviuen.

D'alguna manera és com si la sèrie fos una apologia de la lleialtat. La lleialtat és una qualitat molt ben valorada, però si la mires amb deteniment, té el seu costat fosc.

La lleialtat o la fidelitat implica un estancament en la teva valoració i creixement. Se suposa que si estableixes un vincle amb algú o pertanys a un clan familiar o mafiós, has de ser fidel per sempre a aquesta gent faci el que faci.

Ja sé que aquesta afirmació és discutible però en essència és el que rau sota l'expressió popular del que és la lleialtat.

I crec saber d'on ve això. Els humans per sobreviure necessitem pertànyer a un grup i la supervivència del grup es fonamenta en aquesta adhesió irracional i inqüestionable. Molt sovint aquest pacte de lleialtat o esclavatge voluntari és supervisat pel caps que controlen i vigilen que ningú no falti al seu deure.

Segurament gràcies a aquesta vinculació vital als "teus" hem pogut arribar on som. Parlem de famílies, pobles, grups, clans, nacions, tribus,... Criticar o abandonar al grup és una traïció. Una traïció injustificable perquè se suposa que tu ets el que ets i no pots canviar les teves adhesions.

I aquest és el punt feble de la lleialtat i la fidelitat. Quan un individu no és lliure per pensar, valorar i estimar a partir dels seus propis criteris, està sotmès i castrat com a persona. I molt més encara si ho fa de forma voluntària i lliure. El pitjor esclau és el que ell mateix se sotmet, ell mateix es controla, ell mateix reforça les seves pròpies cadenes i ell mateix s'assegura que ningú no el pugui alliberar.

El fet és que les persones tenim una energia de creixement i de canvi que moltes vegades va en contra del sentir majoritari del grup al que pertany. Això passa sobretot amb les persones més trencadores i innovadores. Contradir el grup és un acte de traïció, una manca de lleialtat.

Així aconseguim que les ments més obertes es tanquin o siguin rebutjades i acusades de manca de lleialtat. Un pot tenir els seus propis valors i si no són els del grup, això no el fa menys vàlid.

La lleialtat té a veure amb els vincles afectius i aquests estan actualment revaloritzats perquè el món s'ha tornat inestable i insegur. Ressorgeixen els valors antics, la idealització del passat, la nostàlgia de quan tot era més estable, més segur i més durador. El retorn al passat és el refugi dels covards.

M'agradaria que cada persona que viu amb la seva parella, cada ciutadà que defensa la seva societat, cada individu que col·labora amb un grup, ho fes per amor, per convicció, per voluntat lliure i mai per lleialtat o fidelitat. Si de mi depengués, aquests conceptes ja no s'usarien. Podem veure l'adhesió, la cooperació, la fraternitat o la convivència com una expressió de la lliure voluntat sempre oberta al canvi i no com la virtut d'un compromís pres en un moment donat amb l'obligació de perpetuar-se per sempre.

Si no ens en sortim no és perquè ens oprimeixen sinó perquè no hem crescut prou encara

Hi ha molts reptes de superació, tant dels individus com de les comunitats, que no acaben de reeixir, que es resisteixen a l'èxit. Pot ser aprovar un examen o aconseguir una feina, assolir la independència o reduir la pobresa. Tant li fa.

Veig com molt sovint la teoria de l'opressió, de la intel·ligència maligna o de l'explotació s'imposa a l'hora de determinar les causes del fracàs en una tasca noble. Sempre hi ha algú que de forma perversa persevera per tal que fracassem. Pot ser el professor o el cap de personal o el sistema... Pot ser una minoria de rics i poderosos que maquinen a l'ombra, o el *deep state*, o els algorismes de Google i Amazon... Pot ser fins i tot una nau extraterrestre aparcada a la cara fosca de la lluna o un ésser superior i transcendent que ens posa dificultats expressament per tal que ens enfortim... el cas és que molt sovint, creure que alguna intel·ligència ens oprimeix ens dona, a part d'una explicació, un consol i un alleugeriment. No és per culpa nostre!

Jo no n'estic tan segur tot i que no negaré l'existència del Club Bilderberg, l'Ibex35, en Villarejo, el professor cabró, el plat volador o la intel·ligència suprema. Independentment de la seva existència, crec que la causa dels fracassos en la superació de reptes nobles i elevats està en què encara no hem assolit el creixement necessari.

Per a justificar-ho m'hauré de remetre breument a la idea dels nivells d'evolució. Les persones transitem per diferents nivells d'evolució i en cada un d'ells veiem la realitat d'una forma ben diferent. Som egocèntrics i només ens cuidem de nosaltres en un moment determinat de la nostra vida. Més endavant podem passar a etnocèntrics i cuidar-nos dels nostres (família, nació, religió...) i encara podem ascendir en l'evolució i esdevenir mundicèntrics i cuidar-nos de tothom per igual. Hi ha més nivells però ara no és el moment d'aclarir-ho. Les persones podem evolucionar o quedar estancats en algun d'aquests nivells.

El fet és que no totes les persones estem en el mateix nivell d'evolució i així, un egocèntric no pot entendre que algú no es cuidi d'ell mateix en primer lloc. No pot entendre que algú es perjudiqui per a ajudar a un altre. Proclama que ningú no ho fa i, si veu algú fent-ho, afirma que hi ha una raó desconeguda que acaba beneficiant a l'aparent benefactor.

Els egocèntrics només poden anar a favor d'ells. Per això si un etnocèntric requereix l'ajuda d'un egocèntric per, posem per cas, ajudar la seva família, aquest no l'ajudarà perquè primer és ell. L'etnocèntric no aconseguirà el seu objectiu i ho atribuirà a la maldat o a l'opressió dels egocèntrics però res d'això no és veritat. L'egocèntric no va contra ningú, només va a favor d'ell ja que és l'única realitat que

veu! No pot anar contra l'etnocentrisme perquè no hi és en el seu món. No ha aparegut encara. No entén res del món de l'etnocèntric.

Els etnocèntrics només cuiden els seus: els seus parents, correligionaris, compatriotes, dels mateix sexe... No entenen ni creuen que sigui possible i sincer estimar els altre com els propis. Neguen aquesta possibilitat i afirmen que els que ho proclamen són ingenus o tenen intencions amagades. Davant polítiques mundicèntriques d'ajuda a tothom, els etnocèntrics es queixen i protesten perquè no poden entendre que sigui possible valorar per igual als teus i als altres. I com que els etnocèntrics són ara mateix majoria en el nostre món, les polítiques de globalització i universalització de drets estan amenaçades i en retrocés.

Els mundicèntrics aleshores, acusen els etnocèntrics d'opressors, retrògrades, inhumans... però això no té cap sentit. Els etnocèntrics són ben sincers quan afirmen que primer són els seus i no van en contra del mundicentrisme per la senzilla raó que no existeix en el seu món! No ha aparegut encara... No oprimeixen als altres, simplement van a favor dels seus que és la forma més elevada que coneixen d'ajudar i estimar.

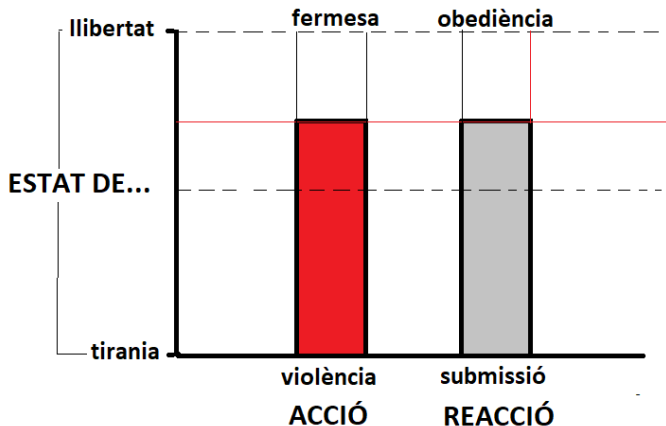
Les ajudes socials als estrangers, el rescat de pasteres al Mediterrani, la igualtat de drets dels homosexuals,... tot això és percebut com a sense sentit, com un absurd i sovint com una forma d'agressió als valors eterns i tradicionals dels "seus". I és que no poden entendre que un homosexual sigui una persona normal perquè per a ells al món hi ha homes i dones!

Els catalans no tenim dret a la independència, no pas perquè ens vagin en contra sinó perquè van a favor d'ells. I nosaltres som seus, dels seus, encara que no ens agradi, com la dona que es vol separar és de l'home perquè no concep la dona amb els mateixos drets que ell. Creuen que no veiem la realitat que és que som espanyols perquè ho diu el DNI i no conceben una altra forma d'identitat que la tradicional que s'ha acabat fent legal. No van contra el dret d'autodeterminació perquè no existeix en la seva realitat, és una quimera, un invent que uns aprofitats s'han tret de la màniga. Segur que el que volen és mirar només pels seus i fer-se rics. Els etnocèntrics només poden concebre etnocentrisme en els altres perquè el mundicentrisme no ha aparegut encara a la seva realitat. Com diu Wilber, el mundicentrisme "està per damunt dels seus caps".

Un immigrant mai pot tenir els mateixos drets que la seva família, diuen els etnocèntrics, no pas perquè els volen oprimir o agredir! De cap manera! Sovint sento etnocèntrics que estan en contra dels immigrants afirmar que els agradaria que la vida els anés molt bé, però al seu país. Que els volen ajudar però allà! No estan en contra dels altres, només a favor dels seus. Això del que se'ls acusa, és a dir d'oprimir i negar la igualtat de drets de tots els homes, simplement no existeix en la seva realitat perquè encara no ha aparegut. Encara no han crescut prou.

Dues conclusions se m'imposen a aquest argumentari: la primera és que hi ha gent més evolucionada que altra i això fa que existeixin tants conflictes. Aquesta idea és fonamental però difícil i delicat de defensar. No tenir-la en compte, però és encara pitjor. La segona conclusió és que l'única forma de progressar no és lluitant contra l'opressió -que no existeix com a tal quasi mai- sinó desenvolupant estratègies per a accelerar l'evolució de totes les persones estiguin al nivell que estiguin.

Els valors en els eixos "fermesa-violència" i "obediència-submissió"
oscil·len en funció de la variable "llibertat-tirania"

Quan es comet una injustícia l'acció en contra i la reacció davant la resposta de qui la exerceix ha d'estar en concordança amb el context. Si estem en un estat social on regeix la llibertat les accions i les reaccions són ben diferents a si estem en un estat tirànic.

La mateixa gradació que trobem en el continu "llibertat-tirania" la trobem també en les reaccions que se situen en una gradació que oscil·len entre la fermesa i la violència. Igualment passa amb la reacció a la resposta que doni qui comet la injustícia: poden anar entre l'obediència i la submissió.

És evident que hi ha molts punts intermedis en aquests contínuums dels que parlo. La democràcia plena no sempre es dona i en molts llocs es pot degradar una mica, o força, o molt o moltíssim... i pot acabar essent una no democràcia, una no democràcia opressiva, una no democràcia violenta, una tirania absoluta...

També la resposta a la injustícia pot variar en molts graus. Tenim la ferma inamovible d'oposar-nos al fet en sí, la pressió popular i solidària, la resistència passiva, la força defensiva, la violència resistent fins arribar a la violència destructiva indiscriminada. No cal dir que normalment l'estat de llibertat determina la reacció. Com més s'allunya un estat de la llibertat, més s'acosta la reacció a la violència. I a la inversa, com més llibertat més ferma pacífica i no violenta.

El mateix podem dir de les reaccions davant les accions injustes del poder. En un estat de màxima llibertat on la democràcia estigués ben consolidada, l'obediència seria la resposta adequada. Perquè quan els poders públics poden garantir la separació de poders, l'anhel del bé comú i un sentit bàsic de Justícia es fan mereixedors d'autoritat i l'obediència és una resposta coherent i madura.

Per contra, si no hi ha llibertat sinó arbitrarietat, la reacció passa a ser sovint la desobediència, la desconfiança, la por i podem anar-nos degradant pels camins més foscos de la submissió i l'anorreament com a ciutadans.

El que és terrible en qualsevol lloc on es produeix injustícia és que no hi hagi una acció immediata. Si domina la reacció a l'acció, la societat es degrada. Cal tenir els reflexos de la sensibilitat ètica ben entrenats perquè les conseqüències de la deixadesa en temes de desigualtat i abusos solen ser acumulatius. Quan ens adonem d'on hem arribat ja sol ser massa tard.

Amb això intento aportar un xic de llum a la situació actual a Catalunya. Crec que una reacció ferma a la injustícia que suposa la negació al nostre dret a decidir com volem viure és necessària i no fer-ho afectaria a la nostra dignitat com a persones i col·lectiu.

La nostra resposta però, segueix aquesta llei que ara proposo. Si l'estat restringeix la democràcia i les llibertats les accions en contra seran cada cop més llunys de la no-violència. I és que a menys llibertat per part dels qui ens neguen el dret, més legítima és la resposta que s'adequa al nivell d'opressió i més perillosa la reacció que tendeix a ajupir el cap.

El pitjor que li pot passar a un ideal és que se sàpiga com eren els fets que el van originar

Els ideals, aquest conjunt d'idees al voltant d'algun objectiu o projecte utòpic, pot tenir dos orígens: pot venir del futur o pot venir del passat; pot ser imaginat o pot ser "recordat" per dir-ho així.

En algun altre lloc he comentat que hi ha dues interpretacions de la dialèctica cos-ment o matèria-esperit. Cada una d'elles fa preminent un dels dos elements.

Els idealistes creuen que en un principi hi havia l'esperit i aquest esperit es va encarnar donant lloc a tot el que coneixem sensorialment. Plató i el cristianisme en serien exemples. Segons aquesta mirada els humans som esperits encarnats i en ser la nostra essència espiritual, morir és retornar a l'esperit.

Els materialistes, per contra creuen que l'element original és la matèria i que d'ella emanen les facultats intel·lectuals i espirituals. Dos exemples podrien ser la ciència positivista i el comunisme. Un materialista que veu com la carn es podreix, no té esperança en un món més enllà.

El materialistes construeixen el seu ideal imaginant, pensant en el futur que és on ells hi veuen el paradís. Perceben la història com una evolució on cada cop estem millor. Recorden les misèries del passat on l'esclavatge, la malaltia i la misèria hi dominaven i no poden fer més que agrair haver superat aquells moments i desitjar anar cap endavant.

Per contra els idealistes construeixen els seus ideals recordant, pensant en un passat que és on hi havia el paradís perdut i que cal recuperar. Perceben la història com una involució on cada cop estem pitjor. Es fixen en la degradació ambiental, el risc nuclear, la deshumanització creixent i només aspiren a tornar enrere imitant el model de perfecció primigènia que se'ls ha transmès per tradició i conserven per fe.

Amb tot, aquesta memòria o idealització del passat és altament creativa. Amb les dades que aporta la història estem en condicions de pensar que el Jesús històric, el Mahoma dels creients, el Gandhi que ens ha arribat, els savis medievals, les bruixes antigues, els sants i profetes, els herois ancestrals que ara tan idealitzem... devien ser ben diferents de com els concebem. Ens esgarriaria veure la distància abismal entre la realitat i la idea o interpretació que hem elaborat a partir d'aquells fets.

Amb tot, a qui interessa la veritat? D'un ideal idealista només ens interessa que sostingui la nostra necessitat de sentit, d'imitació, de veneració i esperança. De fet, el pitjor que li podria passar a un ideal seria que se sabés com eren els fets que el van originar.

El poder es manté alimentant la conformitat

Per què justifiquem i acceptem el poder polític i econòmic que tenim? Quina és la legitimitat d'aquests poders? Hi ha diverses opinions al respecte des del contracte social fins a la usurpació passant per la manipulació, el consens o la democràcia.

El fet és que el poder polític i econòmic ha aconseguit una legitimitat tan àmplia que fins i tot es considera un fenomen natural, alguna cosa que sempre hi ha sigut i sense la qual no es pot pensar la societat. Són institucions com els diners o el llenguatge que es donen per descomptat.

Però el poder polític i econòmic té un origen i unes causes. Per arribar a l'àmplia acceptació d'aquestes institucions ha calgut una tasca de manteniment i consolidació. Com s'aconsegueix això?

El poder es manté alimentant la conformitat i la conformitat es genera amb dues conviccions: que el que tenim és el millor o menys dolent i que no és possible una alternativa. Les eines per a difondre aquestes dues conviccions són la propaganda i la por.

Amb propaganda ens convencen de que les coses podrien ser molt pitjor i per tant ens convé mantenir el que tenim. El transfons de les notícies de desgràcies (pandèmies, desastres ecològics, guerres,...) és que encara estem en una zona de seguretat fràgil i que la podem perdre si no recolzem i reforcem el sistema.

Per això ens venen que tenen el control, que poden limitar un virus, reequilibrar la natura, compensar les desigualtats econòmiques amb polítiques socials, etc. Hem de creure que algú té les mans al timó i condueix la nau col·lectiva. Això dona seguretat i esperança encara que el vaixell sotsobri i l'aigua arribi al coll dels passatgers de les cobertes inferiors.

Cal conformar-se amb el que tenim perquè encara que les coses no vagin bé, és el menys dolent dels sistemes. A més, no tenim alternativa. No existeix una altra manera de fer les coses.

Ja ho va dir la Thatcher: el capitalisme no té alternativa. I tothom ho ha cregut. Qualsevol proposta que escapi al paradigma capitalista i de la democràcia liberal de partits és vista com a utòpica, idealista, desconnectada de la realitat, ingènua i sense rigor.

I així, a força de limitar la percepció de les opcions disponibles o de atacar-les i ridiculitzar-les directament, anem mantenint el poder tirànic de la tradició, dels abusos consumats, de la legitimitat per deixadesa de la ciutadania.

Potser no seríem tan crítics si la situació fos més favorable o estiguéssim en procés de millora però els indicadors en tots els àmbits (econòmic, social, ecològic, salut,...) no mostren aquest estat de coses. Així doncs, la conservació pot justificar-se en casos que estem ben encarats però és injustificable quan les coses van de mal borràs.

Per això resulta tan frustrant i enervant veure com davant nous i grans reptes repetim estratègies caduques i la majoria de la societat les alimenta, s'hi conforma i es limita a gemegar en família o a les xarxes, escopint alguna ironia o renec inofensiu.

És l'hora d'equivocar-nos, de provar coses noves, radicalment noves, perquè la incertesa del que podem trobar sempre serà millor que la certesa del que trobarem si seguim igual.

La gran qüestió és, com es fa això? No ho sé però sé que si no ens reunim i ho parlem, si no fem projectes i provatures, si no arrisquem propostes i accions a l'escala que puguem, serem responsables del pecat mortal del conformisme.

2.2. INJUSTÍCIA, DISCRIMINACIÓ, MANIPULACIÓ.

El mal en la seva forma social és la injustícia. Sembla que els humans tenim l'instint de la justícia que ens fa ser crítics amb tot allò que provoca danys als altres. L'origen segurament l'hem de trobar en les circuits neuronals de les cèl·lules mirall que ens fan empàtics i a partir d'aquí, socials. Aquesta sensibilitat davant el que percebem com a mal ordenat en l'ordre comunitari genera dos tipus de resposta: la submissió adaptativa i la reacció transformadora. Les veurem als propers apartats.

La discriminació escolar per classe social i/o econòmica que tenim institucionalitzada (i no la de sexes) és el planter de la injustícia.

***Hi ha molta gent a un pas de l'extremisme fonamentalista i violent.
També entre els musulmans...***

Resulta insultant i provocadora la rapidesa amb què l'estat es mou per defensar els interessos dels poderosos (fugida d'empreses de Cat. pe) i l'escandalosa lentitud i passivitat a l'hora de defensar els febles i desvalguts!

Ens animen a satisfer els nostres desitjos però ens amaguen que són ells qui ens els programen.

Polícia: Ens peguen i així ens paguen que els paguem.

L'àrbitre agafa la pilota amb la mà i marca un gol. El dona per vàlid. Ho

fa tres cops. Expulsa 5 jugadors contraris per protestar. El comitè de competició diu que tot és correcte... i l'equip perjudicat ja corre a preparar el partit de tornada!!! Massoques F.C.

-Per què no veus tanta injustícia? -Perquè no miro.

Exigir respecte per a tothom, puresa i rigor a la dissidència i ignorar els interessos privats, la putrefacció i la barroeria de molts dels qui defensen el sistema establert, és una estafa.

Que gràcies als avenços de la ciència, la tecnologia, la medicina, l'educació, l'economia, la política... som on som, és una evidència. Que on som sigui el millor lloc on podríem ser o fins i tot un bon lloc, ja no ho és tant.

Negres defensors dels negres, dones defensores del patriarcat, esclaus defensors dels faraons, colonitzats i conquerits defensors dels colonitzadors i conqueridors, pobres defensors dels rics... aquest és l'autèntic triomf dels opressors.

Ens faran estimar o odiar Ucraïna o qualsevol cosa segons els interessos. Acceptem-ho. Ens serà més fàcil protegir-nos si en som conscients.

Quan veig més de 30 persones cridant contra A, la guerra o el que sigui, me les imagino fàcilment cridant contra B, la no intervenció o el contrari del que sigui.

La guerra és l'actualització dels sacrificis humans als déus inventats, en benefici de l'acumulació de riquesa i poder per part dels sacerdots.

Mercuri, Venus, La Guerra, Mart, Júpiter, Saturn...

Compres diaris i teles que inventen una realitat, formes un partit amb vuit mil militants pagats per a desenvolupar càrrecs polítics, ho poses tot al servei del capital, en dius democràcia i anuncies que és el que la gent

Pitjor que sotmetre algú és convèncer-lo de que el sotmetiment és una virtut

A mi em sembla que és ben diferent matar algú que convèncer-lo perquè es suïcidi. És diferent empènyer un nen petit a una piscina que mirar passivament com ell tot sol hi cau podent evitar-ho. Els resultats són els mateixos però la valoració de responsabilitat i de nivell moral podria obrir un debat.

Agafem altres exemples: A mi em sembla que es ben diferent donar diners a un pobre que convèncer-lo perquè ell mateix se'ls guanyi. És diferent aixecar un nadó que tot just aprèn a caminar que esperar confiadament a que ell tot sol i després de certes dificultats aconseguixi alçar-se. Aquí també, malgrat que els resultats són els mateixos, la valoració moral pot ser diferent.

Què és millor o pitjor en aquests exemples? Jo diria que quan els objectius perseguits són bons (com en el cas d'aixecar un nadó) és millor cedir l'autonomia de l'acció a l'interessat ja que això el fa més capaç i autònom. En canvi quan els objectius són dolents (com per exemple matar) és pitjor fer-li executar l'acció al propi perjudicat ja que hi ha una perversió afegida en manipular la ment d'una persona per tal que s'autodestruïxi o es limiti.

L'enunciat d'aquest article declara, a la llum del que he dit fins ara, que considero el sotmetiment com a dolent i per això dic que és pitjor convèncer algú d'auto-sotmetre's que no pas fer-ho directament.

Ara bé, és el sotmetiment una cosa dolenta? D'entrada sembla que sí per la càrrega que té de submissió i abandó d'un mateix, però ho és si ens sotmetem a la llei? Ho és si ens sotmetem als nostres propis dictats? Ho és si ens sotmetem a una disciplina fruit d'un pacte o contracte de treball? En aquests casos semblaria que no ja que són situacions considerades com a bones o positives.

La meua opinió és que el sotmetiment és dolent perquè implica l'ús de la força (ho diu la definició del Diccionari de l'Enciclopèdia Catalana). Una força externa que t'impedeix de fer el que tu vols. Aleshores si he de complir la llei per la força (força coercitiva, no moral) ja no soc un ciutadà lliure sinó un esclau. I si bé podria admetre que en darrer terme algunes lleis s'han d'imposar amb força, en cap cas consideraré que aquesta sigui una situació desitjable. El mateix podria dir dels casos del contracte laboral o dels propis dictats. En aquests casos el que és desitjable és l'acceptació, l'adhesió, la conformitat però no la submissió i el sotmetiment.

I quin és per a mi el gran pecat social que estem patint? Doncs el sotmetiment que se'ns imposa per la via de la suggestió, del models morals tradicionals i sobretot a través de fer-nos creure que no podem ser autònoms moralment i que "és bo", desitjable, noble, honest i just sotmetre'ns a lleis superiors. Les que siguin, però que estan per damunt nostre marcant i fixant un codi de comportament submís i virtuós.

I aquí m'hauré de referir a tres àmbits com a mínim d'aquestes lleis: les socials o humanes, les naturals i les sobrenaturals. Les socials venen imposades per la democràcia en el millor dels casos (una mena de bé absolut), i impugnar-la o qüestionar-la implica ser un dictador, un anarquista o un terrorista, com si no es pogués qüestionar des de l'autonomia moral (assumint sempre, això sí, les conseqüències)

Les lleis naturals també són considerades com absolutes i dignes del nostres sotmetiment ja que la "naturalesa és molt sàvia" i sap el que hem de fer millor que nosaltres. Aquesta visió la considero simplista i ingènua i més quan pensem que la naturalesa no parla i sempre hem d'escoltar els seus intèrprets, que com és sabut mai estan d'acord. No estem fets per sotmetre'ns a la natura, estem fets per sotmetre la natura a les nostres necessitats i cal fer-ho amb intel·ligència, justícia i ecologia... pel nostre bé!

Queden les lleis sobrenaturals que són les religioses, esotèriques, místiques, còsmiques o universals. Podem donar-los-hi el nom que vulguem però totes fan referència a un ordre per damunt nostre que cal respectar. I que no podem qüestionar. Pensem en Adan i Eva qüestionant la llei de Déu, pensem en les desgràcies que la humanitat ha acumulat per haver desobeït aquestes lleis a l'antiguitat (la mitologia n'és plena) i en l'actualitat (consumisme i depredació mediambiental).

Ara bé, si l'home no hagués sigut autònom i no s'hagués rebel·lat contra aquesta dictadura còsmica encara estaríem vivint en coves suposant que no ens haguéssim extingit! Sort n'hem tingut del Buda, Jesús de Natzaret, Sòcrates, Lao-Tsè, Newton, Galileu, Gandhi, Marx, Nietzsche (aquests dos darrers de lectura molt recomanable pel tema que estem tractant) i tot un seguit d'insubmisos agosarats i maleïts en el seu moment que ens han fet avançar tot imposant la nostra voluntat a la del cosmos. Al cap i a la fi les lleis còsmiques, com passa amb les naturals, són també sempre interpretacions esbiaixades de jerarquies i cercles de poder interessats o convençuts de la veritat que defensen.

I és que els homes som Déus i no estem fets per viure sotmesos. Se'ns ha forçat a la submissió però se'ns ha fet encara una cosa pitjor: se'ns han convençut de que la submissió és una virtut i així esclavitzats per nosaltres mateixos hem deixat de buscar la nostra pròpia divinitat. I qui fa això? Doncs, sabent-ho o no, els predicadors i defensors dels ordres sobrenaturals.

Et venen unes ulleres i et fan comprar les coses que has de veure!

Les ulleres són, en aquest escrit, una metàfora de les visions explicatives de la realitat que se'ns ofereixen. Poden ser teories socials, religions, cosmovisions, interpretacions de fenòmens, narratives culturals, anàlisis sistèmics o qualsevol altre conjunt d'idees que ajuda a entendre i a actuar a la vida.

Hi ha molt poques teories del Tot¹¹. La major part de les teories parlen d'algun àmbit de la vida. Tenim la teoria de l'evolució que explica la filogènesi, les teories físiques que expliquen el comportament de l'energia, les tesis socials, les religions,... és a dir, cada una es cenneix a un aspecte concret.

Massa sovint les teories explicatives o interpretatives tenen el defecte de què per a veure'n la seva validesa has d'assumir premisses que no són evidents i que molt sovint no són ni tan sols apreciables, és a dir que l'usuari, per dir-ho així, no ho percep.

Si vas al metge i acceptes la narrativa mèdica de la nostra cultura, has d'assumir i "comprar" que ets un ignorant sobre tu mateix i que el metge és qui sap el que et convé. Si funciona el tractament ell té el mèrit i si no funciona sempre hi ha una explicació en el mateix relat que s'imponeix: una infecció inesperada, un error de diagnòstic, una distòpia imprevisible... El que no entra en el relat és l'existència de fenòmens que no consideri la medicina oficial com per exemple la importància de l'actitud del pacient, la intervenció d'energies kàrmiques, o l'existència dels miracles. Tot i que tu puguis creure en això o altres coses, la medicina no ho accepta i no ho considera. No pots esperar ser tractat diferent de com t'ofereixen perquè quan "compres" medicina et venen també rols de pacient, lògica científica, prioritat físico-química, criteris quantitius de salut, etc.

Si et fas d'una religió acceptes la seva forma de concebre el món i l'univers. Si compres un Déu has de comprar també que ets un pecador, que no has d'entendre el que et passa, que la voluntat de Déu està per damunt de la teua, que hi ha unes coses que has de fer i unes que no, que t'espera un més enllà, etc. El que no entra en una religió és que qüestionis la fe de forma racional, que dubtis dels dogmes, que vulguis tenir una ètica personal, que incorporis nous elements rituals o conceptuals. És a dir, que la religió funcionarà sempre que et limitis a no sortir d'aquest camp. Si et saltes alguna premissa o dubtes d'algun element, tot deixa de tenir sentit.

¹¹ Les TOE (Theory of Everything) són teories que pretenen explicar i incloure totes les coses existents. Són visions "omniabastants" i integratives. Wilber, el creador del concepte, és un dels primers que ha emprat aquest repte que explica en el seu llibre *"Una teoria del tot"* i que desenvolupa en tota la seva obra.

Si segueixes una teràpia o una idea interpretativa del desenvolupament humà, també has de comprar tot allò que ho justifica. Si compres arts endevinatòries, hauràs de comprar també que tot és simbòlic i per tant susceptible de ser interpretat. No és que no ho endevini, és que ho has interpretat malament. Normalment les teories psicològiques et venen també un concepte i estructura de persona, uns inconscients personals, familiars o socials que justifiquen tot el que no pots justificar per altres vies. Si compres tot el pack, aleshores la teoria funciona. Si qüestions alguna cosa, tot trontolla.

També les teories espirituals i esotèriques et demanen que compres també molta fe. Però no només fe, també compres sense saber-ho una concepció del món que pot incloure, per exemple, l'existència de l'ànima, dels esperits dels vius, dels morts, de les coses,... l'existència d'un destí, d'una entitat suprema, d'una intel·ligència superior que vol alguna cosa que tu has de satisfer, que dissenya un pla que tu has de seguir. Compres també paciència, resignació i humilitat quan les coses no surten com vols.

En resum, comprar unes ulleres pot no ser una bona opció si t'obliguen a comprar el que has de mirar també. Bé, potser sí és una bona opció si el que vols és veure-hi clar sense importar-te que el que veus sigui fals. Pels que preferim la veritat a la certesa ens surt més a compte el tempteig enecat en la claror que la claredat en la foscor.

**Mentre la justícia social i la independència es barallen la injustícia i la
riquesa de pocs, riuen i creixen**

Quina és la nostra prioritat com a país en aquest moment? La independència de Catalunya o la lluita contra la desigualtat i la pobresa? Vaig assistir a l'Assemblea General del Procés Constituent on es va decidir que aniríem a les eleccions del 27S amb la candidatura de la Teresa Forcadell que posa l'accent en la lluita contra la desigualtat per davant de la independència. En realitat les dues propostes que es presentaven afirmaven que ambdós objectius són igualment necessaris i urgents.

Mentre la candidatura guanyadora considera que prioritzar la independència ens fa aliar-nos amb les forces conservadores i sostenidores de l'actual sistema social injust, la candidatura alternativa considera que de res no serveix proposar mesures socials si no es poden aplicar per manca de poder legal.

D'això va anar el debat. La qüestió era "què" volem. Volem un país independent per tenir autonomia i poder aplicar mesures eficaces de justícia social

o volem un estat social just per tal de poder decidir en pau i democràcia com assolir la independència?

Vaig assistir amb interès però amb certa llunyania al debat perquè cap de les dues postures és la meva. Em vaig sentir traït pel Procés Constituent quan vaig saber que s'havia constituït en partit polític per decisió de no sé qui i sense ser consultat. Jo volia un Procés Constituent que fos un moviment social ampli, actiu, participatiu i innovador que treballés per a la confluència de les persones i partits de l'esquerra rupturista. Comparteixo els ideals fundacionals de què hi ha una gran quantitat de gent que anhela el canvi de model social i econòmic. Nosaltres havíem de ser aglutinadors i facilitadors d'aquest flux històric. En esdevenir partit polític hem optat per perdre la posició de mediadors facilitadors i hem esdevingut una nova opció en el ventall de partits de l'esquerra ja massa atomitzat.

Durant l'assemblea pensava que parlàvem molt del "què" i gens del "quina" i del "com". Volem la independència? Depèn de quina. Depèn de com! Ja sé que molta gent la vol i no li importa el com però no és el meu cas. El "com" és més important que el "què" per a mi. Encara no he assumit que la fi justifiqui els mitjans. Amb fanatisme, manipulació, pressió, imposició d'un 51% sobre el 49%, violència o postures antidemocràtiques... no la voldria pas. I quina independència? Una nou estat fet a imatge i semblança dels altres no té gaire més valors que els folklòrics (que no és poc). El capitalisme i la injustícia canviarien d'idioma i de bandera però seguirien manant.

Per altra banda, volem la justícia social? Depèn de quina. Depèn de com! Ja sé que molta gent la vol al preu que sigui però no és el meu cas. Amb violència, manipulació, pressió, impositcions per part de minories agitadores, por, populisme, lluita de classes al vell estil, magnetització de les masses per part de líders messiànics,... no la voldria pas. I quina justícia social? Un simple repartiment de recursos, subvencions a dojo i serveis subsidiaritzats no porta justícia ni afany de superació. En quatre dies es repetirien els tics perversos de la dinàmica social estancada.

I és que si no treballem per al creixement de les persones, per a l'augment de la consciència, per a la compassió i per a l'amor de res serveix ser independents o repartir. Un país de ciutadans que no siguin ells independents i autònoms mai no serà un país lliure ni independent per molt que tingui bandera i himne. Un país de persones estancades en el seu creixement, adormides i submises, mai no serà un país socialment just, per molt que hi hagi lleis avançades i polítiques de repartiment de la riquesa.

Aquest "com" és el que més em neguiteja. Vaig apuntar-me al Procés Constituent perquè creia que era un lloc on practicar la nova política, per experimentar la participació i innovar en noves formes de prendre el poder ciutadà

des de la base. No he trobat res de nou. Els mateixos principis, pràctiques, vicis i virtuts dels partits tradicionals.

La meua guerra no és el "què", és el "com". "Com" podem fomentar la participació ciutadana? "Com" podem animar la gent a informar-se i formar-se. "Com" podem trobar noves formes d'estudiar els problemes i noves solucions. "Com" podem adquirir prou força des de la base per a tombar la balança de la injustícia. Com, com, com... això és fonamental per a mi.

Si ens centréssim en això potser descobriríem com aconseguir la justícia social en un país independent o com ser independents per a aconseguir la justícia social. Potser podríem fins i tot esbrinar "com" podem resoldre aquest dilema.

Millor que tapar la boca del denunciador és ensordir les orelles dels perjudicats

Aquí estem, en una nova fase del procés de dominació. Ja no cal reprimir, censurar o tapar la boca dels qui denuncien. N'hi ha prou amb què la gent no vulgui escoltar.

L'allau d'informacions que estan apareixent sobre corrupció, abusos de poder, injustícies institucionalitzades i preses de pèl econòmiques no s'havia donat mai. Ara sabem detalls, tenim gravacions, imatges, testimonis... i al final, no passa res, o ben poc. La gent hem perdut la capacitat d'indignació, la il·lusió del canvi a millor, la fe en nosaltres mateixos com a col·lectivitat.

I per què ha passat això? Doncs hi ha varis motius al meu entendre de per què, tot i que sabem ara molt més les injustícies, ens hi conformem amb més submissió que mai.

a. Estem eixordats per excés d'informació. Tenim massa informació i poca capacitat de gestionar-la. No sabem discernir, ni comparar, ni jutjar, ni valorar les informacions.

b. No ens eduquem en la disciplina crítico-racional. Trobem a tot arreu una argumentació gruixuda que no discrimina. Em dius corrupte? Doncs tu també! I no hi ha més afinament. Com si tota la corrupció fos igual. Donem dades, números i percentatges sense lògica i amb mala fonamentació.

c. Hi ha una trivialització de les paraules i expressions: Fem servir paraules amb un significat emocional i no lògic. Parlem de terrorisme per indicar que algú ha matat una dona. Parlem de nazisme quan una associació de veïns s'oposa a la instal·lació d'un centre de menors al seu barri. Fem servir les paraules com a armes i no com a significants. Això porta molta confusió.

d. Participar en xarxes socials ens fa creure que ja fem alguna cosa. Si poses un like, retuïteges o comparteixes una notícia, ja creus estar lluitant a favor de la denúncia i en realitat només fem que escampar el missatge de forma indiscriminada i sovint això el converteix en irrellevant. A més, fer ironia o riure'ns de les persones que abusen de nosaltres és una forma subtil d'escapolir-nos de l'ofensa que ens infringeixen i queda així desactivada la que seria una reacció contundent.

e. Mantenim al nostre inconscient individual i col·lectiu les creences de què tot pot anar a pitjor i de què no hi ha esperança de millorar. En el fons la majoria preferim mantenir el poc que tenim a arriscar-nos a una nova situació d'inseguretat. Pensem que tot va malament però que si venen uns altres, ho faran pitjor encara. Aquesta és la ideologia dominant que ens han estat inculcant des del capitalisme i el liberalisme salvatge. Tot un èxit.

Davant aquesta situació només hi ha l'esperança de què les persones evolucionin i despertin a les seves dimensions superiors. Que les persones s'obrin a veure les coses tal com són i per a aconseguir-ho només comptem amb l'autonomia de la raó crítica.

Si intentem resistir a les creences generalitzades amb altres creences minoritàries estarem altre cop al mateix lloc. No podem canviar la por irracional per la beatitud igualment irracional o per l'esoterisme màgic irracional. Això no ens salva, ens canvia només d'amo.

Els humans tenim dins nostre la clau del creixement i de l'apertura a la veritat i aquesta clau passa per desenvolupar la raó crítica, la que és capaç de sostreure's als enganys mentals i permet una visió clara del que hi ha. Una altra cosa serà veure com la voluntat hi reacciona.

Per això, al meu entendre, no hi ha activitat més revolucionària i subversiva que aprendre a alliberar el pensament.

El que fa mal és tanta injustícia legal

La legalitat, les lleis, tenen vocació de justícia. Les lleis aspiren a ser justes i en principi els legisladors -poder legislatiu- tenen el deure de regular la convivència a través de normes que busquin el bé comú, a partir dels principis constitucionals de cada país.

A Espanya, com a tants altres països, la constitució explícita que accepta i es compromet a respectar els drets humans. Per tant, les lleis han de servir al bé comú respectant els drets humans.

Per això fa tant de mal i provoca tanta desafecció política observar com les lleis no només permeten sinó que fins i tot a vegades provoquen que hi hagi injustícies flagrants.

Sabem que la injustícia és consubstancial a la naturalesa humana i precisament per aquest fet existeixen les lleis. Ara bé, que aquells que obren injustament no estiguin fora de la llei és un escàndol, una aberració moral i un indicador de putrefacció democràtica.

La llei permet desnonaments de persones estafades, desigualtats salarials abismals, explotació laboral, acumulació de capitals especulatius, desigualtat educativa, discriminació en l'atenció sanitària, segregació de certs col·lectius en els seus drets polítics (com ara el dret d'autodeterminació), i un llarg etcètera.

Veiem constantment com les classes dominants no només forcen les normes i les lleis en benefici propi sinó que fins i tot inspiren lleis que els beneficien.

Aquest fet només pot portar a un retrocés en la construcció cívica de la societat. Moltes persones, decebudes han perdut l'esperança d'obtenir justícia i es refugien en l'aïllament, la solitud o la marginació. El descrèdit polític augmenta i sembla que no importa massa a ningú. Més enllà d'inundar Twitter de sarcasme o de fer enginyoses metàfores que demostrin amb quina impunitat actuen els delinqüents legals, la societat roman paralitzada.

Per una banda els decebutos i per l'altra els que se aproveiten de la situació actual. Al mig els que maldem per descobrir alguna força de reacció.

Tinguem clar, de moment que la llei pot ser injusta i que legalitat i legitimitat no són sinònims. Quan en un país la distància entre la justícia i la llei és tan gran cal fer canvis en la llei. És l'hora de prendre decisions dràstiques proporcionals al grau d'injustícia legal que s'ha instaurat entre nosaltres.

Deia Plató que la pitjor injustícia és la que es disfressa de justícia. Ara bé, quan la injustícia no precisa ja ni tan sols disfressa, quan la injustícia es presenta com a inevitable i normal i nosaltres ho assumim, quan això passa, sabem que la societat sencera està greument malalta.

Les desigualtat de gènere, com totes les desigualtats, venen de la desigualtat original: l'acumulació i abús de poder

Una tesi que m'ha resultat reveladora i punyent que he llegit al llibre Teoria King Kong de Virginie Despentes diu, resumidament, que l'abús sistemàtic a què sotmetem a les dones és equivalent (jo diria que fins i tot una projecció) de l'abús que rebem els homes per part del sistema, o sigui per part de les classes dominants.

Diríem que una minoria que controla i acumula el poder sotmet els homes castrant la seva feminitat i forçant una masculinitat artificial i rígida. Ja sabeu: els homes hem "d'amagar la sensibilitat, no mostrar debilitat, emmordassar la sensualitat, vestir amb colors neutres, no portar gaires joies, haver de fer el primer pas sempre, no tenir cap cultura sexual per millorar l'orgasme, no saber demanar ajuda, valorar la força, demostrar agressivitat, tenir por de la sexualitat, acceptar anar a la guerra a fer-se matar per salvar els interessos de tres o quatre cretins..." (Despentes, pp. 38-39)

De la mateixa manera, les dones han de renunciar a la seva virilitat per tal de ser acceptades socialment.

Homes i dones estem atrapats en un joc d'abús de poder que només és el reflex (la projecció) de l'abús de poder amb què l'estat, a les ordres de la casta dominant, controla el sistema social.

Tots els abusos que els homes cometem sobre les dones i que es perpetuen en el temps, malgrat l'evidència de la injustícia que representen, els rebem els homes per part de l'estat.

Cada cop més l'estat, amb l'excusa de procurar el nostre bé, ens controla, ens manté en un estat infantil dient-nos què ens convé i què no ens convé, què hem de fer i què no. Ens vol passius, quiets, sense crítica i sotmesos amb la por. Exactament el que els homes hem fet sempre amb les dones.

Una inquietant teoria per entendre com tota desigualtat deriva de l'abús de poder. Quan algú s'atorga i aconsegueix que li cedim el poder d'allò que només ens correspon a nosaltres, acumula poder mentre nosaltres el perdem. Aquesta pèrdua serà irreparable i cada cop més els abusadors aconseguiran fer-nos creure que és el que ens convé de forma que acabarem essent els defensors d'aquest status quo.

Com podem escapar a aquesta catàstrofe? Com podem recuperar la igualtat i la justícia si ens han fet creure que som febles, indefensos i vulnerables? Entenent que el poder és una energia de vida que no podem cedir sense una seriosa reflexió i compromís amb nosaltres mateixos.

Només d'aquest despertat general en depèn la igualtat de tots.

Pensant que l'estat ens protegia dels perills no vam saber veure que el perill era l'estat

Tenim un problema: és diu estat. I no és que l'estat sigui una mala idea; és simplement que no fa el que ha de fer, que està dominat per les elits econòmiques i que ens ha desactivat com a subjectes polítics i històrics.

L'estat poc a poc ha anat aglutinant tot el poder i nosaltres ens ho hem deixat fer. No tinc clar que sigui només culpa del poder. Nosaltres tampoc hem oposat gaire resistència... Ens hem conformat amb els avantatges que ofereix l'estat del benestar, ens hem tornat conservadors quan hem vist que érem una classe social segura i no la més pobre, ens hem deixat enredar per la pantomima de democràcia...

Ens tracten de babaus i és perquè ho som. Ens han fet babaus amb la nostra col·laboració. Ens enganyen, ens menteixen, ens estafen... i s'asseguren del nostre atordiment dient-nos clarament que ens enganyen i observant com no ens queixem o fem queixes simbòliques. Ens han guanyat, s'ha de reconèixer. Treballen bé i ho tenen controlat.

La submissió total s'aconsegueix en dues fases: primer t'enganyen i et menteixen segons els convé i després permeten que se sàpiga que tot és mentida i que tant li fa que ho sigui o no i s'asseguren que la protesta sigui simbòlica, tuitarà o de barra de bar. I ja està. No cal res més. A partir d'ara pots anar fent tot el que vulguis.

Les teves excuses estan acabant amb el planeta ens diu un eslògan a favor del reciclatge però l'estat permet i fomenta la contaminació industrial i de transport. Una sola mesura a nivell nacional faria més que milions d'usuaris... però això perjudicaria econòmicament algú i perdrien el poder de fer-nos sentir culpables.

Parlen d'igualtat i fan lleis d'igualtat però els polítics són una casta apart que fixa els criteris dels seus propis privilegis. Els sous dels càrrecs polítics i els seus plans de jubilació i compensacions econòmiques són un escàndol.

Ens convencen de la bondat dels impostos, ens estimulen a pagar-los i ens amenacen si no ho fem, però tothom sap que hi ha paradisos fiscals per a les grans fortunes, mecanismes financers d'evasió i exempcions i amnisties per a qui convingui. Quantes lleis s'han fet contra aquests lladres? Quants inspectors fiscals persegueixen el frau? Quantes actuacions judicials contra els paradisos? Algú pot creure que no es pot fer més del que es fa? Tots tenim clar que no es fa, no es vol fer ni es farà. I ens ho diuen i els és igual... perquè saben que no farem res...

I la justícia per a tots? ¿No estan fent barbaritats judicials expressament per a impedir que ja res no pugui semblar estrany? ¿Què ve després d'empresonar l'innocent més evident i disculpar el més culpable? Ens posen a prova... Fins on aguantaran les nostres barbaritats? es deuen preguntar encuriosits mentre en maquinen una de més grossa...

El govern de Catalunya que tant progrés i millora ens ha de dur en la futura república, permet i fomenta ara mateix el salvatgisme depredador de les urbanitzacions a la costa que tant va malbaratar el nostre patrimoni natural. Crèiem que mai no ho tornàriem a veure, però ja hi som! Catalunya, que s'ha venut la

sanitat, que lidera els sous més alts per als grans càrrecs, que compra a la iniciativa privada les línies ideològiques de la seva educació... Aquest és el tràiler de la república. Però mentre crides per la república continuen deixant-ho tot lligat i ben lligat. Avis: no us penseu que canviar de bandera vol dir canviar de valors.

Els diaris ja són mercaderia manipuladora evident. La Caixa ven El Periódico amb la condició que no la compri qui li va en contra... Si això no és una declaració de parcialitat, ja em direu...

Captiu i desarmat l'exèrcit de la gent, el poder s'ensenyoreix de tot, ens convenç que hem de ser bons, pacífics i submisos, que si ens portem bé ja hi haurà millores, que mai hem estat tan bé com ara...

L'educació és vaselina per a facilitar la penetració de la ideologia dominant, aprenem la indefensió, comprem el *partidazo de movistar* plus, apostem però només diners, no pas projectes transformadors; consumim, però no pas ideologia crítica; cridem, però només victòries esportives, no pas per alerta...

Aquesta és la malaltia de la nostra societat tal com ja veig. El pitjor d'aquesta malaltia és el poc ànim que té el malalt per a afrontar-la, entre altres coses perquè no es veu malalt o quan s'hi veu només ploriqueja però no canvia res.

Cal un pla de millora que es pugui activar a partir de poca gent conscienciada -que és el que tenim-, que sigui molt flexible i adaptable -perquè en cada lloc i moment requereix respostes diferents-, que trenqui els supòsits que tenim incrustats -només des del reconeixement de la presó on som podem espirar a la llibertat-, que sigui creatiu -res des del nivell del problema serà una solució- i que sigui multi-resistent per a arrelar en qualsevol terreny. Necessitem aquests plans... els necessitem ja!

Quan els àrbitres decideixen els resultats, el campionat esdevé un absurd

En una tertúlia recent algú ho va fer notar: ara els cops d'estat són judicials i no militars.

Fins ara estàvem acostumats que els cops d'estat els feia l'exèrcit. Ara són els jutges. No ens enganyem, en realitat els fa l'amo que controla tot el muntatge des de l'ombra cada cop menys dissimulada.

El que hem vist a Sud-amèrica els darrers anys i a Espanya mateix és la intervenció bel·ligerant del poder judicial en la vida política. Algú decideix què ha de ser possible i què no en un lloc, qui ha de manar i qui no en un país i aleshores es posa en marxa la maquinària dels poder judicial.

Apareixen casos de corrupció del no-res, investiguen certes causes i es desenten de d'altres tant o més greus, castiguen abusivament una determinada

ideologia i toleren o disculpen la contrària... Això primer escandalitza però com que no hi ha tribunal d'apel·lació més enllà del poder judicial de cada país (recordem que la justícia internacional no té potestat executiva i que la comunitària té uns tràmits de gestió que fan que sempre arribi tard) doncs a la llarga, la impotència i el desànim acaba vencent-nos.

El poder judicial és un dels pilars de l'estat de dret. L'estat de dret conserva encara algun prestigi teòric però a mesura que avança aquest retrocés (val la contradicció) democràtic va perdent autoritat moral.

Cert que el poder legislatiu va ser el primer en vendre's al poder a seques, a la casta controladora, als amos que controlen el món com si fos la seva parcel·la privada. Els partits polítics van ser els primers en fer el joc al poder econòmic atrapats pels deutes i per l'afany de perpetuar-se en el poder.

El poder executiu, sortit del legislatiu, no podia tenir millor futur. Tot això amb la inestimable col·laboració dels mitjans de comunicació que ens venen l'abús com a normalitat i la injustícia com si fos un fenomen meteorològic del que ningú no n'és responsable. Ajuda molt també un sistema educatiu que adoctrina sense paraules en la docilitat i en la manca de crítica. La gent és crèdula, no vol saber, no qüestiona... Els alumnes volen l'aprovat; nosaltres volem la normalitat. Els que manen saben per què ho fan i nosaltres no som ningú per a dubtar d'ells.

L'amo ho té tot força ben lligat. Té encara la carta amagada de l'exèrcit que no dubtarà en fer servir quan li convingui i també la de l'amenaça tecnològica, però de moment ha fet sortir al camp els jutges.

Feia temps que escalfaven i els ha arribat el moment. Sense cap mena de dignitat, la casta judicial (no la majoria de jutges) fa i desfà com li sembla i no amaga les seves trampes. Se saben impunes.

Quan la injustícia esdevé la norma, quan l'interès privat és més important que la justícia, quan es persegueix al dissident, el sistema social esdevé una pantomima, un absurd en termes de coherència política.

I en aquests casos només podem impugnar el sistema. Si els àrbitres decideixen els resultats, hem d'impugnar el campionat. L'hem de boicotejar amb tota la força de la resistència pacífica, de la desobediència civil. Perquè com deia Rosa Park, "com més cedíem, pitjor ens tractaven". Doncs, això!

Mentre els poderosos trinxen les lleis amb una ma, amb l'altra castiguen els febles que s'atreveixen a esgarrapar-la

Els poderosos defensen les lleis però en fan l'ús que volen, les violen quan volen i les interpreten sempre a favor seu. Els febles ens ho mirem passivament i impotentment.

Quan ens atrevim a reaccionar, ni que sigui amb protestes inútils, rebem la repressió i la violència que cap llei no autoritza.

Ja sigui a nivell mundial o local, aquest fet sembla ser universal. Hi he pensat amb l'Assange, algú que va saltar-se la llei per a mostrar al món com Usamèrica se l'estava saltant sistemàticament. Ell rep un càstig extrem i l'estat criminal cap condemna...

A nivell de carrer, estem farts de veure com les forces de seguretat que tenen la missió i obligació de protegir els ciutadans, actuen amb violència desfermada i sense miraments, una falta a la justícia molt més greu que la que pretenen reprimir... i en surten sense càstig ni censura mentre els agredits són acusats i condemnats.

I així sempre veiem com quan el poderós incompleix la llei sembla que estigui justificat per un bé superior al que només hi tenen accés ells, però quan som els febles els qui defensem la justícia per sobre la llei, sempre sembla que cometem accions criminals.

Segurament així ha sigut sempre, però ara tenim eines per a veure-ho, analitzar-ho i afrontar-ho.

Molts ja sabem que la injustícia està instal·lada en el poder i fins i tot sospitem que és un ingredient essencial del poder. I ara, què? Què podem fer?

L'anàlisi pot ajudar. Pensar i mirar ens dona perspectiva, però per ell mateix, l'anàlisi no és transformador.

Segurament la causa principal d'aquesta situació és que nosaltres som "febles". No tenim força. Els poderosos la tenen perquè s'han apropiat dels mecanismes de poder. Ells controlen les canonades i nosaltres som l'aigua que ha de passar per on diuen. Ells són les carreteres i nosaltres els vehicles que hi passem. Ells controlen els jutges, la policia i els polítics i nosaltres som els servils usuaris dels seus muntatges institucionals que perpetuen la situació d'injustícia.

La solució és que deixem de ser febles. Que deixem de ser aigua i passem a ser pedres que no es poden escolar per on ells volen. Que deixem de ser vehicles i siguem caminants als que no puguin forçar l'itinerari. Que deixem de ser usuaris i passem a ser gestors i dissenyadors de les nostres institucions.

Això demana una determinació que encara no tenim. Demana una creativitat que encara no ha quallat, una desobediència que encara no germina.

Però tot això és aquí davant, esperant ser activat pel bé de tots, fins i tot dels poderosos encara que no ho sàpiguen...

Mirar, regar i experimentar, sempre que es pugui i arreu on es pugui, la determinació, la creativitat social i la desobediència em sembla una acció realment revolucionària, factible i imprescindible.

Pensar en la innocentada com una cosa lleugera i superficial ja no m'és possible veient tanta injustícia sobre tants innocents...

Ja sé que això passa de sempre, de tota la història, però avui m'ha arribat com un flash...!

Tants anys pensant que les innocentades era una broma lleugera i amable, tot i saber que el referent bíblic era un infanticidi terrible, i fins ara no he capít el dramatisme de fer servir la paraula innocent com beneit, simple, curt de gambals...

Clar que precisament aquesta és una versió pejorativa d'una de les accepcions del diccionari: "persona fàcil d'enganyar, mancat de malícia", diu. Això no implica necessàriament curtesa intel·lectual, sinó que també pot ser un indicador de candor, senzillesa i honestetat màxima.

L'altra significat de la paraula "innocent" és la més colpidora pel que ara ens ocupa: "Exempt de culpa, que no fa mal."

La injustícia és per naturalesa el perjudici de l'innocent. Fer el mal a qui no n'ha fet. Això vol dir necessàriament que qui obra la injustícia té finalitats no directament vinculades amb l'innocent però que el fa servir pels seus interessos.

Quan Herodes fa matar els nens nascuts la nit de nadal ho fa buscant el seu propi interès ja que creu que matarà a qui la profecia ha predit que serà la seva perdició. La vida dels innocents res no val davant els seus interessos.

L'explotació de persones, buscant l'interès econòmic d'una empresa, un magnat o un estat, és una altra injustícia perpetrada sobre persones innocents.

Legislacions restrictives amb els drets humans al serveis d'interessos polítics o econòmics de minories són també agressions contra innocents.

Polítiques nacionalistes excloents, ètniques, anti-ecològiques... sistemes judicials corruptes, podrits i cruels... religions sectàries, generadores d'odi... periodisme servil i prostituït al servei del poder... policia violenta, feixista i opressora amb aquells als qui ha de protegir... advocats al servei dels rics per enganyar els pobres... bancs que estafen i roben als que han de servir... aquests són els nous Herodes d'avui.

I tanta sang innocent i propera que s'escola espessa pels carrers si ho voleu mirar... tot això m'ha fet despertar del somni de la innocència entesa com a

ingenuïtat. No és una cara amable la de l'innocent. És una cara atroç de dolor i d'iniquitat. Són milions els qui cremen a la foguera de la injustícia sota la flama del mal.

Els dia dels innocents ja no em farà riure mai més. Respecte, veneració i reconeixement als innocents.

**Fabricat al marge de la llei en laboratoris, diuen que se'ls ha escapat però
l'han llençat per a dominar-nos. I no és la Covid**

És el control tecnològic sobre tot el que fem, pensem i sentim.

Tot i que estava força al cas de com estem cada cop més controlats, no he pogut evitar un impacte brutal en llegir el llibre de Shoshana Zuboff, "La era del capitalisme de la vigilància". Nou-centes pàgines molt ben documentades i ben actuals que expliquen clarament com evoluciona la revolució digital.

Impressiona el relat d'un canvi tan gran en tan poc temps. Cert que des de sempre hi ha hagut control sobre les persones però ara, les noves tecnologies no només augmenten l'abast i la profunditat del control sinó que a més ho fan amb l'aquiescència i consentiment dels controlats.

Sembla que, com en totes les revolucions tecnològiques, no hi ha una planificació prèvia ni un objectiu preconcebut sinó que apareixen instruments que són usats per a projectes ja existents i que la seva aplicació és tan radicalment transformadora que crea nous horitzons i condueix, més que no pas és conduïda, la societat a la que hauria de servir.

La dinàmica del control de tots els fenòmens a través d'artefactes que han servit per controlar des dels moviments migratoris d'animals fins al pensament de la majoria de nosaltres és semblant a l'evolució d'un organisme que s'autoregula per a sobreviure i perpetuar-se com ho fan tots.

Poc a poc la tecnologia ens ha anat enlluernant amb les seves possibilitats i fent-nos creure que estava al nostre servei però poc a poc l'enlluernament ha esdevingut ceguesa i el servei, domini. Cada cop més la tecnologia fa més i millors coses per nosaltres i que nosaltres.

Les màquines condueixen millor que nosaltres, ens curen millor que els metges, ens ensenyen millor que els mestres, ens aconsellen millor que els amics, ens distreuen millor que nosaltres mateixos perquè saben de nosaltres més que nosaltres mateixos.

Amb gust cedim control, intimitat i poder perquè ens sentim més segurs i protegits. És aquí on s'han conjurat els capitalistes de vigilància (a l'orient aquest

paper el fa l'estat) per a imposar-nos ideologies de submissió que han portat a la pèrdua progressiva de drets i llibertats. I tot això ho han fet sense que esclati una revolta ni hi hagi massa oposició.

Poc a poc ens van fent entendre que si no cedim el control no podrem viatjar, reunir-nos, comprar, accedir a la cultura i la informació, relacionar-nos, opinar...

Sabem que la intimitat i la llibertat estan assetjades i seran el preu a pagar per la seguretat. Aleshores potser serà massa tard per a plantejar-nos l'eterna pregunta. De què serveix viure si no ets lliure? De moment el debat està vetat. Domina el discurs imposat i majoritari emparat en l'ús bastard de la ciència, la política i el periodisme.

Quin desert tan gran davant nostre i quin silenci tan esfereïdor quan busques alternatives, propostes de resistència, opcions de vida digna.

La força terrible del relat únic és que la gent l'acaba identificant amb la realitat

Si només tens una explicació d'un fet l'acabes identificant amb la veritat. La força dels relats únics és que la gent els acaba confonent amb la realitat.

Per això la lluita política i social és la lluita pel relat, per l'explicació de les coses. I veiem que els grans relats o les grans idees socials solen estar monopolitzades per sectors interessats en el poder.

Podem parlar de com l'església va monopolitzar durant segles el coneixement del bé i del mal, el nostre destí després de la mort i el sentit de la vida.

El coneixement del que és la convivència, del que hem de fer i del que ens convé com a col·lectiu el monopolitza ara l'estat que ens ven la idea que vivim en una democràcia on ens governem entre tots. Això és una mentida tan falsa i interessada com la de l'església. Manen uns pocs pels seus interessos i ens fan fer i pensar el que volen. No cal pensar gaire per a veure-ho...

El relat de l'economia és que tots ens movem pel nostre benefici personal i que només deixant que la llei de la selva s'imposi es pot generar riquesa. Una altra mentida infame que només serveix per a mantenir els privilegiats econòmics i per a sotmetre capes cada cop més àmplies de pobresa arreu del món.

El conte de la salut és el de la ciència objectiva que només busca el bé de la gent quan també sabem que la salut és un negoci i que les agències sanitàries canvien els criteris, les definicions i la validesa de les proves en funció del que els interessa que no és precisament el benestar de la gent sinó el monopoli del poder i la riquesa.

La falla de l'educació se sustenta en la fantasia que l'escolarització ajuda els nois i noies a desenvolupar-se quan el que és evident és que l'escola reproduceix la societat, la divisió de classes i la discriminació en raó del poder i el diner de les famílies.

I tots aquests relats i fantasies que la gent creu amb fe cega, de la mateixa manera que a l'edat mitjana es creia en déu o en l'origen diví dels reis, se sustenta pel monopoli i la dictadura de la comunicació de masses.

Diaris i televisions són les encarregades de difondre les 24 hores del dia, tots els dies de l'any, una visió fictícia de la realitat. Ens tenen hipnotitzats i enganyats amb mentides gens subtils però que ens empassen amb la docilitat del ramat. No importa com d'intel·ligent o culte siguis, és molt difícil sostreure's de la terrible força del relat únic.

Quan això passa a Rússia, a Corea del Nord o a Cuba, ens n'adonem de seguida i ens posem les mans al cap i no ens en sabem avenir de com poden ser tant estúpids de no veure que els enganyen. A nosaltres però, ens diuen la veritat i tenim pluralitat d'opinions. Doncs no!

No veureu a la tele gent defensant postures contràries a les grans directrius del sistema. Ningú no pot debatre sobre la independència de Catalunya, sobre la necessitat de vacunar-se, sobre el desastre de l'educació obligatòria, sobre la dictadura dels partits polítics, sobre l'opressió de les multinacionals, sobre l'abús dels estats... Res d'això no pot ser debatut en igualtat de condicions.

No tenim llibertat de pensament. Vivim en una presó ideològica i amb una mordassa mental que no percebem. Els mitjans de comunicació són l'autèntica matriu que ens oculta el món tal com és i ens fa veure el que vol.

Només l'esperit crític, el qüestionament constant i els grups de ciutadans conscients poden revertir aquest poder enorme del gran manipulador. El gran obstacle és el benestar que genera aquesta hipnosi que et va repetint: "potser hi ha coses que no van bé però podria ser molt pitjor!" I amb això ens conformem, ens comparem amb els que pensem que estan pitjor i seguim amb el nostre marc mental imposat per a amagar-nos la veritat.

2.3. PRINCIPIS DE CONVIVÈNCIA: LLIBERTAT I IGUALTAT

Els grans anhels de la humanitat moderna, expressats en els principis revolucionaris francesos i maçònics, són la llibertat, la igualtat i la fraternitat. És un difícil equilibri de valors. Sabut és que la llibertat anul·la o desequilibra la igualtat i que l'exigència d'igualtat retalla les llibertats. La

fraternitat és l'única qualitat capaç de temperar aquesta dialèctica de valors.

La llibertat és la llibertat però si porta a la desigualtat l'hauem de regular.

La igualtat és la igualtat però si porta a la manca de llibertat l'hauem de regular.

Si la llibertat fa perdre igualtat i la igualtat fa perdre llibertat cal regular-les. La fraternitat ho fa. (liberté, égalité, fraternité)

Quan soc dèbil us demano la llibertat en nom dels vostres principis; quan soc fort us la nego en nom dels meus. (fórmula de Montalembert)

És fals que totes les idees i sentiments siguin respectables. Si no sabem distingir-les tenim un problema que no es resol negant-lo.

El fet que molts coincideixen en considerar justa una causa no vol dir que ho sigui.

Milers de persones, molts dies, respectant una paret blanca. Una sola, un dia, per embrutar-la.

La planta de la llibertat es rega amb el gota a gota de la convicció i es combat amb els aspersors de la por.

Només podem dir que hi ha autèntic progrés al món si la Justícia progressa.

Cal ser intolerants amb la intolerància

"Home! Però així serem intolerants nosaltres! Com podem condemnar la intolerància i exercir-la al mateix temps?"

Sembla una paradoxa però si ho pensem bé és una opció ben lògica. De fet és l'única opció lògica. El que resulta il·lògic i absurd és el contrari, és a dir, ser tolerant amb tot fins i tot amb els intolerants. Ja sé que sembla difícil d'entendre però crec que és important tenir-ho clar.

Si som tolerants amb els intolerants vol dir que som intolerants amb els tolerants. Si els deixem fer el que vulguin en nom de la tolerància hauríem de permetre que abusin d'altres persones i els impedeixin exercir la seva llibertat. La tolerància té un límit clar, tan clar com la llibertat: no existeix la tolerància absoluta ni la llibertat absoluta.

S'ha de ser tolerant fins que en nom de la tolerància es posi en risc la pròpia tolerància. S'ha de defensar la llibertat fins que algú lliurement vulgui posar fi a la llibertat. Aleshores cal deturar-lo i privar-li la seva llibertat perquè sinó la destrueix. Cal preservar la democràcia però no podem permetre que algú proposi democràticament eliminar la democràcia perquè sinó destrueix allò mateix que la sustenta. Cal defensar la vida però no podem en nom de la vida matar-ho tot.

Ja sé que aquest discurs no resulta senzill i pot semblar políticament incorrecte però si ho reflexionem bé veurem que és l'única alternativa coherent amb la defensa del valor de la llibertat. Hem de defensar els valors de llibertat sempre i quan en nom d'aquests valors no es destrueixi el propi valor.

És absurd, en nom de la llibertat religiosa, permetre que una religió ataqüi i mati qui en practica una altra.

És estúpid deixar que algú ens tanqui en un gàbia i no fer res amb l'argument de què hem de respectar la seva llibertat.

És autodestructiu permetre que es presenti a les eleccions democràtiques un partit que té com a programa l'eliminació de la democràcia.

És irracional participar en un debat i permetre que algú pugui dir en nom de la llibertat d'expressió: "Cal·leu tots per sempre!".

I quan això passa, quan algú ataca en nom de la tolerància, o quan algú ens priva la llibertat en nom de la seva, o quan algú ens fa callar apel·lant la llibertat d'expressió mai no és pel valor que defensa (la tolerància o la llibertat) sinó perquè no l'ha entès, perquè no és prou evolucionat com per a integrar-lo.

Davant els atacs o agressions dels intolerants la nostra reacció sol ser la por, procurem pactar, parlar, mediar,... perquè no tenim clar que només amb la defensa aferrissada i contundent dels valors de llibertat es pot preservar al dret a exercir-los. I cal que hi esmercem tots els mitjans, fins i tot la força (mai la violència) i fins i tot el compromís personal i fins i tot l'enfrontament, perquè costa molt construir i mantenir marcs de convivència i molt poc esfondrar-los.

Per això crec que l'única forma que tenim de concebre i defensar la tolerància és ser intolerant amb els que la volen destruir. Ens fa això intolerants? Sí. Però només en l'únic cas que té una justificació: quan amb això garantim la seva

existència. Només hi haurà tolerància si som capaços de ser intolerants amb els que l'ataquen. Només hi haurà llibertat si traiem la llibertat dels que volen esclavitzar-nos. Només hi haurà llibertat d'expressió si tanquem la boca als qui ens volen fer callar.

És el que la gent vol el que s'ha de fer? (Sobre el poder popular i les seves ombres)

La voluntat popular sembla ser la màxima expressió de la correcció democràtica. Què vol dir però, la voluntat popular? El que vol el poble, clar. Normalment entenem que la voluntat popular s'expressa a les eleccions mitjançant el vot.

Amb tot, limitar la voluntat popular a votar cada 4 anys és de totes totes una trista concepció de democràcia. Volem que les persones s'expressin i participin en la gestió i organització de les seves comunitats i països.

Què passa però, quan la voluntat popular expressa desitjos tan estrafolaris i irracionals com ara tirar una cabra des d'un campanar, posar foc a les banyes d'un toro o estirar el coll dels ànecs fins a arrancar-los?

I encara més, què hem de dir davant el fet que llegeixo tot sovint al diari de llocs on el poble s'ha pres la justícia per la seva mà i ha, per exemple, linxat un violador, lladre o pedòfil i fins i tot algú sospitós de ser-ho? És això la voluntat popular? Evidentment que sí ja que la majoria de gent hi participa i hi està d'acord. És respectable? De cap manera! És totalment condemnable per molt que ho vulgui una majoria.

Estic segur que entre nosaltres si es permetés votar sobre l'expulsió dels immigrants, la tortura als terroristes i la castració en viu dels violadors els resultats no serien gaire animadors. S'hauria de fer en bé de la participació? Potser algú dirà que sí ja que si volem jugar a la democràcia hem de ser conseqüents fins al final, però la veritat és que podríem trobar-nos amb sorpreses realment desagradables.

La gent opina i vota moguda pels sentiments. Si uns immigrants violen una nena catalana, i féssim una consulta popular sobre què hauríem de fer amb ells, no voldria saber el resultat. Segurament estaria contra els drets humans. Cap problema però... si els drets humans no permeten una barbaritat, sempre podem per "voluntat popular" i moguts per l'efervescència del moment anul·lar-los. Al fi i al cap és el poble el que ha de decidir, no?

Crec que el tema de voluntat popular porta no pocs embolics i conflictes. En certs temes la voluntat popular es presenta com a sobirana i legítima, com per exemple quan els nacionalistes parlen de la independència de Catalunya. En altres

casos la voluntat popular apareix clarament com un abús o arbitrarietat, com en els casos dels linxaments. I hi ha encara altres temes en què no es veu gens clar quin paper juga la voluntat popular.

He assistit a debats sobre la legitimitat del nazisme a partir de la seva victòria en unes eleccions democràtiques. Hi ha també qui opina que un partit antidemocràtic pot presentar-se a les eleccions.

En el moment actual soc partidari que la voluntat popular estigui clarament regulada per les lleis. Què passa però quan la majoria de gent considera que una llei és injusta i que s'ha de superar? Doncs dependrà de si és la llei per votar la independència o la de la pena de mort. Trobareu opinions per a tots els gustos. Lamentablement tenim un sentiment potent sobre aquests temes i aleshores cridem la raó a justificar el que ens convé. Si soc nacionalista trobaré molt racional superar la llei que m'impedeix independitzar-me. Si soc contrari a la pena de mort a Espanya ara mateix, defensaré amb totes les raons que trobi l'actual legislació que la prohibeix.

I és que encara hauríem de parlar llarg sobre el tema de la desobediència civil. Franco la va exercir (de fet va exercir la desobediència militar) i també Gandhi. En quins casos és legítima i necessària? L'única manera de saber-ho és aparcant les emocions que ens impel·leixen a una o altra postura i centrar-nos en quin nivell d'evolució estan les persones que opten per una o altra causa. En aquest cas no cal aprofundir gaire en què vol dir "nivell d'evolució" per entendre que entre Franco i Gandhi hi havia la mateixa distància que entre un nen i un savi.

**L'èxit de la societat oberta dependrà de com siguin de compatibles
l'apertura del que hi són i la dels que hi entren**

La convivència és una qüestió de compatibilitats. Les persones que compartim el mateix espai social estem en diferents nivells d'evolució. Algunes persones viuen en un món propi on ells són el centre de l'existència; altres es consideren membres d'un grup, clan, status o classe i senten que només deuen fidelitat als seus. Altres, en canvi, perceben la lògica de la comunitat i entenen les limitacions que requereix el bé comú. Altres encara poden percebre la justícia i la pau que a vegades transcendeix les lleis...

Una gran diversitat de nivells d'evolució barrejats i conglomerats per interessos podria ser una descripció freda però no poc exacta de la societat.

Les persones tenen nivells d'evolució canviants i evolucionen, afortunadament. La via normal és l'evolució biològica acompanyada de l'evolució social i psicològica, però no poques vegades les persones queden atrapades en

moments evolutius determinats i això provoca un fre en la dinàmica de l'evolució global.

Els nivells d'evolució no sempre són compatibles. Com més lluny estan uns dels altres més complexa és la relació. Quina relació poden tenir un nen i un adult? Segurament la que la confiança del nen i l'amor de l'adult permetin. Ara bé, si el nen no confia i l'adult no estima, la convivència és impossible.

Igualment un adolescent i un adult estan distants encara. Quina relació poden tenir? Segurament amb la confiança de l'infant i l'amor de l'adult no n'hi haurà prou. L'adolescent necessita l'oposició i la confrontació. Aleshores necessitem les normes per regular aquesta difícil convivència.

Els adults de la nostra societat no estan tots en el mateix nivell d'evolució. Encara que les edats cronològiques superin la majoria d'edat, els nivells d'evolució són tan diferents com ho poden ser els dels nens respecte els dels vells.

Per això la convivència requereix la confiança mútua, l'amor recíproc i les normes socials que harmonitzen els comportaments. Les normes són el pilar fonamental de la societat oberta i en la mesura que les puguem respectar la convivència estarà garantida.

Quins perills hi ha? Per part de les persones que estan en nivells baixos d'evolució, el perill està en no poden entendre que hi ha normes necessàries que ens afavoreixen a tots malgrat que, en aspectes particulars, ens limitin o obliguin en coses que no ens agraden.

Per part de les persones amb nivell d'evolució més alt, el perill està en el relativisme i la justificació de tot, cosa que impedeix el desplegament de les lleis reguladores. Una persona amb un nivell alt d'evolució pot entendre les postures dels altres i sentir-se impulsat a protegir o defensar qualsevol causa pel sol fet de què algú la proclama.

Una visió excessivament omnicomprendiva i antijeràrquica dificulta la convivència perquè porta a l'equívoc de què totes les postures i visions són igualment vàlides i això no és així.

Per això celebro, com han fet altres, la recent sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans ordenant a nenes musulmanes suïsses a anar a classes de natació mixtes. Són accions decidides i clares com aquestes les que possibiliten un territori d'entesa i convivència. Permetent que cadascú s'encastelli en la seva parcel·la cultural (que no és cultural, sinó de nivell d'evolució) estem frenant la integració i evitant que les persones transitin i transcendeixin el seu nivell d'evolució.

Menys igualtat i més justícia! (També en el tema de les dones i els homes)

La igualtat humana, com la llibertat, són anhels o ideals als que tendim, però sabem que són impossibles com a valors absoluts. La llibertat i la igualtat, afortunadament són només qüestió de graus. Aspirem a ampliar-les però també sabem que quan n'augmentem una disminueix l'altra.

La igualtat és difícilment concebible. Per molt que mirem veurem que els humans som diferents. No hi ha més igualtat que la de pertànyer al mateix gènere i els drets o condicions que aquest fet impliqui. En el desplegament de la nostra individualitat tot en nosaltres és original i diferent.

Com a subjectes de dret ens considerem iguals, però també en aquest àmbit, a l'hora de sotmetre'ns a les lleis, intervenen factors personals i diferencials. Sempre hi ha condicionants, atenuants, agreujants, circumstàncies que fan que s'individualitzin els principis generals.

Per això a mi em sembla que insistir en el tema de la igualtat no és la millor manera de defensar la dignitat o la plenitud humana. Prefereixo basar-la en la justícia que incorpora i transcendeix aquest aspecte d'igualtat general.

La justícia és la virtut que permet que cadascú es desenvolupi segons el seu propi ordre natural. Això vol dir que la justícia procura que tots per igual puguem desenvolupar-nos a partir del que som i de les capacitats que tenim.

No ens hauríem de fixar tant en si homes i dones fem la mateixa feina sinó si cadascú, indistintament del seu sexe, fa allò que li és propi. Cada persona té unes potencialitats, el desplegament de les quals li aporta la felicitat. Passa però que la nostra societat no ens ha ensenyat a descobrir-les ni a desplegar-les.

Atrapats en un sistema productiu que prima el guany de diner per a obtenir possibilitats, ens desconnectem del que ens és propi i venem el nostre temps (la nostra vida) al mercat. No és estrany que en un context com aquest perdem el sentit propi de l'existència i acabem convertits en ànimes errants.

La justícia ha de facilitar que cadascú es realitzi a partir del que és. Cal educar per a saber quin és el teu propi sentit i després facilitar la seva realització. I això ho ha de fer cada persona indistintament de la seva condició sexual, cultural, ideològica o fisiològica.

Les desigualtats de gènere són només una conseqüència funesta d'un sistema que ha perdut els referents vitals i ha mercantilitzat el treball. Una altra conseqüència és la desigualtat social i econòmica. Penso que no ataquem l'arrel del problema si només tractem les conseqüències i oblidem les causes.

Aconseguir que tots siguem igualment esclaus no em sembla una millora.

La tradició i la cultura són grans obstacles per a la llibertat

La cultura, entesa com aquella forma de gestionar els seus problemes que té una societat, constitueix un fort ciment de cohesió i de conservació per a aquesta societat. Els humans tenim una tendència molt forta a repetir allò que s'ha fet sempre. És un fenomen que té moltes explicacions possibles però que quasi ningú no qüestiona: la tradició té autoritat.

A mi em sembla que aquesta tendència a repetir i conservar sense crítica allò que sempre hem fet, és un dels motius principals de la nostra esclerosi com a espècie. Estem al llindar d'un abisme, d'un punt de no retorn... i nosaltres només volem seguir fent el mateix que sempre. No sembla gaire intel·ligent.

La tradició actua com una guia, però també com un condemna. Ens guia quan no sabem què fer, com per exemple quan som pares, o iniciem una professió i ens sentim insegurs. Aleshores tendim a imitar el que sempre s'ha fet i ens sentim recolzats. Les nostres institucions socials no gasten energies en fer-se propaganda o convèncer la gent perquè no ho necessiten. Hi ha una adhesió incondicional a la forma com gestionem la política, l'economia, la família, l'educació...

La tradició ens ho posa fàcil, però ens condemna. La repetició d'accions i valors tradicionals crea uns solcs profunds en el nostre cervell, en la nostra ment, i aleshores és fàcil transitar per ells però quasi impossible sortir del seu cabal. Com quan tirem aigua en un bloc de fang on hem gravat camins: l'aigua té tendència a seguir el solc i molta limitació per a superar-lo.

Així vivim nosaltres els condicionaments socials de la tradició i la cultura. Coses que són evidentment absurdes, com ara l'enamorament etern, la mediació divina, l'equivalència dels vots en la nostra democràcia, l'herència en una societat que diu que aspira a la igualtat, el ramat en una educació que pretén la personalització, el mecanicisme en la medicina,... són acceptats com a dogmes sense qüestionar-los perquè sempre ha sigut així.

Sort que sempre hi ha hagut gent que ha sabut prescindir de la tradició. Ho han pagat car, és clar, però ens han salvat a tots. Sense llibertat per trencar tot el que creiem saber no hi ha progrés possible.

Quin pes tan gran hi ha damunt la tradició! El respecte al morts, la veneració dels avantpassats, la idealització del passat, el pànic al futur, la solemnitat d'allò que és atàvic, com si tenir anys confegís alguna mena d'autoritat a la cosa... Som esclaus de la nostra por. Incapaços de sortir dels solcs, justifiquem mil vegades que tot ha de ser com sempre ha sigut.

M'espanta i m'horroritza veure tants joves practicar la religió de la tradició. Retorna el gust per casar-se "com sempre", joves barallant-se per tocar el mantell de la verge del Rocio, joves defensant el paper submís de la dona, joves repetint cada any els rituals iniciàtics i denigrants als nous estudiants de la facultat...

I tot per no atrevir-se a pensar! La covardia més gran és aquesta: renunciar al teu poder creador d'alternatives. Perquè jo no dic que tot el que és antic o que sempre s'ha fet, sigui dolent, ni tot el que és nou és bo, però el que sí dic és que tot el que es faci sense sotmetre-ho a la crítica racional i al dubte serà, sigui nou o vell, factor de risc.

Lamentablement no hi ha res més tradicional que no qüestionar la tradició.

La igualtat... aquesta maledicció!

Igualtat humana! Un gran tema. La igualtat és la menys evident de les nostres qualitats. Tot ens mostra la desigualtat humana. No hi ha dues cares repetides, ni dues personalitats, ni dues capacitats, o maneres de pensar, o respostes emocionals, o...

Potser no cal que m'estengui gaire en aquest fet. La desigualtat humana és un fet evident.

La desigualtat és font de molt patiment però la igualtat també té efectes perversos. És d'això del que vull parlar avui.

Primer aclariré que els inconvenients de la igualtat segurament deriven del poc encert que tenim en definir-la i aplicar-la.

Posaré dos casos per veure si puc exemplificar el que vull dir i així m'estalvio el discurs.

La igualtat de gènere que és molt lloable, pot dur-nos a perdre els valors específics que té cada gènere. Sé que hi ha qui nega que hi hagi valors específics de gènere, però per a mi és evident que sí (per exemple l'empatia femenina i la força masculina). La igualtat no ens hauria de fer iguals en capacitats sinó que ens hauria de permetre una diferenciació no discriminant.

La igualtat en el coneixement, entesa com a igual accés a la informació, tampoc és al meu entendre una millora. Tothom té accés a la informació, però la manera com aquesta és processada dona una qualitat diferent de coneixement. Una persona madura i sàvia, amb la mateixa informació que una altra d'immadura té millor coneixement. Ens estem perdent el valor de la saviesa que ostenten persones molt evolucionades o especialment intuïtives. Els vots iguals per a tots, les decisions econòmiques o polítiques preses a partir de dades i estadístiques o les programacions televisives fetes amb quotes de share serien alguns exemples del que ens estem perdent.

En resum, la igualtat molt sovint sembla una estratègia a favor de la uniformitat del pensament. Això facilita la manipulació d'una societat que té accés a la mateixa informació i que és impel·lida a pensar i desitjar de forma unànime.

Nietzsche proclamava la guerra a totes les ideologies de la igualtat: el cristianisme (tots som germans), el capitalisme (tots som consumidors), el comunisme (tots som treballadors), el nazisme (tots som aris)... D'alguna manera la igualtat ens rebaixa, ens impedeix expressar-nos de forma original i restringeix la diversitat.

Té molts matisos aquest tema i soc conscient d'haver només fet una pinzellada. Volia aprofundir en la complexitat de la igualtat, mostrar com tot i ser un anhel molt noble, la seva aplicació poc meditada pot ser font de molt patiment i abús. Conclusió: meditem sobre la igualtat.

Només volem la llibertat quan tenim la igualtat assegurada

A la nostra societat defensem molt la individualitat, el dret a ser diferent, a escollir amb llibertat el que creiem que ens convé. Em pregunto sovint com casa aquest anhel amb el conformisme i la uniformitat que regeix les nostres vides.

Volem vestir segons els nostres gustos i acabem tots seguint la moda. Volem gaudir amb llibertat de la natura i ens trobem tots als mateixos llocs. Aspirem a la originalitat fent fotos i tots fotografiem el mateix...

I penso ara només en coses petites, per dir-ho d'alguna manera. Les coses grosses, com ara les creences, la forma de relacionar-nos, les opcions polítiques, els valors... segueixen el mateix patró: tothom reivindica la seva llibertat però acaba afiliant-se a un moviment.

No sé a què atribuir el fet que tota una cultura opti per un únic model de convivència com ara el matrimoni monògam, o que de totes les possibilitats que tenim d'inventar-nos una realitat sobrenatural només en practiquem dues o tres.

No sé com explicar que de totes les maneres com podríem organitzar-nos socialment només optem per la jerarquia i la cessió del poder a una minoria. Quina explicació té que tothom s'adhereixi al sistema social majoritari?

Fins i tot els qui el desafien el sistema i diuen practicar alternatives, acaben fent imitacions del patró dominant: les medicines alternatives tenen la mateixa parafernàlia i reproduïxen el mateix esquema de dependència que les tradicionals. Les escoles alternatives tenen els seus programes i professorat.

L'explicació que trobo a aquest fet és que valorem poc la motivació de l'acceptació, la força de ser part d'un col·lectiu. Primer volem ser com tots i només després, quan ja estem més o menys integrats, aspirem a individualitzar-nos.

O sigui que la igualtat és molt més important que la llibertat, per molt que els discursos neoliberals diguin el contrari.

Això ens pot ajudar a entendre el que comentava al principi: no ho sabem i ens adherim profundament al que ens iguala. Després, un cop en aquest magma comú, volem diferenciar-nos dels altres. Ara bé si aquesta diferenciació implica risc de segregació renunciem a la llibertat.

Potser la nostra submissió generalitzada, l'etnocentrisme, el domini de les grans religions i dels partits polítics, la dictadura de la tecnologia, de la moda, de les tendències artístiques... la uniformitat intel·lectual, les preferències sexuals i d'aparellament estandarditzades s'expliquen molt bé sabent que primer necessitem ser iguals per a poder tenir la força d'atrevir-nos a ser diferents.

Aquesta situació ens posa en un atzucac ben estrany: la força de la igualtat és conservadora perquè tendeix a unir i a conformar. La de la llibertat és trencadora ja que qüestiona el que tothom accepta. Necessitem una massa crítica d'humans lliures capaços de provocar que tots puguem ser iguals, precisament en aquesta qualitat de lliures i diferents.

Totes les vides valen igual però unes valen més igual que les altres...

He d'admetre el plagi en aquest titular que he copiat de George Orwell quan fa concloure les lleis dels animals, que es revolten contra els humans, amb aquesta màxima: "Tots els animals són iguals però uns són més iguals que altres". Tot això passa al llibre "Rebel·lió a la Granja", una mordaç diatriba contra les degeneracions dels sistemes del "comunisme real".

Bé, tot això ve a conte de la crisi del coronavirus que estem vivint i del dilema ètic que s'està plantejant als hospitals sobre a qui cal salvar prioritàriament quan no hi ha recursos suficients per a tothom.

És un dilema punyent en l'actualitat i al nostre país perquè ens havíem acostumat a pensar -equivocadament- que teníem recursos per a evitar que mai ens haguéssim de plantejar aquesta qüestió.

Crec que hem de ser sincers i reconèixer que mai, enlloc, la vida humana ha sigut considerada igualment vàlida més enllà de les declaracions de drets o d'intencions.

Només cal que pensem en altres temps i altres llocs. A l'antiguitat devia ser tan corrent haver d'elegir qui vivia i qui moria que no devia representar gaire problema. Qui tenia més capacitat de sobreviure, per estatus, per poder o per adscripció a un grup, sobrevivia de manera "natural".

Crec que devia ser prou evident que la vida dels de la meua família és més important i prioritària que la dels altres. La dels meus amics, més valuosa que la dels meus enemics. La dels joves més importants que la dels vells. La dels ben dotats

més important que la dels menys dotats. La dels que tenien coneixements tècnics o artístics més important que la dels que no en tenien. La dels sacerdots i virtuosos més que la dels pecadors i heretges, etc.

Tot això encara avui, arreu, té un pes i una validesa. A l'Àfrica en situacions de fam extrema les mares deixen morir els fills que presenten baixa expectativa de vida per poder quedar embarassades més aviat i provar un nou infantament.

Encara avui, a casa nostra, en situació normal, té més esperança de vida un ric que un pobre i també avui seguim escollint qui viurà i qui morirà només amb la manera com gestionem els serveis sanitaris, els educatius, els alimentaris, els laborals, els assistencials, les polítiques d'habitatge... És un triatge institucionalitzat i consentit per tothom que condemna clarament a molta gent a la mala qualitat de vida i a la mort.

Encara avui, en plena crisi del coronavirus, la majoria de la gent té clar que si pogués salvaria a un seu parent (pare, filla, àvia...) encara que això significués la mort d'altres persones. I tothom ho entendria i justificaria. Això malgrat la nostra declaració de principis és que totes les vides tenen el mateix valor.

I encara avui, en plena crisi del coronavirus la majoria té clar que cal salvar els joves i deixar morir els vells en nom de l'utilitarisme que fa prevaler la quantitat de vida per damunt de la qualitat.

Donat que tot i que tècnicament podríem ajudar tothom, la situació actual no permet salvar tothom (en un altre lloc haurem d'analitzar el perquè) i per tant la qüestió de "a qui hem de salvar primer" continua oberta. L'hem d'afrontar doncs.

Els nostres governs ja ho tenen clar: salvar els éssers més productius! És normal... Quan gestionem un país com una empresa hem d'escollir amb criteris d'eficàcia i rendibilitat. Els actius de l'empresa que redunden en benefici material són el primer indicador d'èxit en un món capitalista.

La part positiva és que hem superat (al menys de cara a la galeria) la prioritització dels nostres familiars i amics! Segur que encara es fa però no és la política oficial. Seria la visió corresponent a gestionar un país com una família.

La part menys positiva és que no hem avançat a un nou estadi d'organització social on gestionem el país com una comunitat on els objectius i els valors els fixa la pròpia comunitat i no el sistema econòmic o els poders fàctics.

En una comunitat, la tria seria igualment complicada però considerariem altres factors tals com la voluntarietat a l'hora de renunciar al tractament o la gestió compartida de la decisió o la consideració dels factors i circumstàncies personals, familiars i vitals. Un procés més complex i relatiu que requerria més diàleg, més empatia, més gestió emocional, més amor... tot allò que ara mateix l'eficàcia no ens permet.

I és que si volem una vida de més qualitat haurem de gastar energia en la relació, en el vincle, en la xarxa i en la gestió de la intel·ligència col·lectiva. Si bé el

dolor i el trauma mai no desapareixerà, potser la desgràcia ens trobaria més preparats i conscienciats per afrontar els reptes amb més pau.

Tot això suposant que sapiguem anar cap aquest horitzó de comunitat tot superant la visió de la societat com una empresa o com un clan.

2.4. EL PODER I L'AUTORITAT

La convivència requereix uns acords. Aquests acords poden ser implícits (com ho són a les famílies o comunitats primitives) o explícits com s'esdevé a les societats que tenen codis legals i estructura jurídica. Els acords es mantenen per la bona voluntat dels membres de la comunitat i com més consens tingui l'acord menys necessari és el poder i l'autoritat. L'autoritat és el principi pel qual algú té potestat legítima per a coaccionar les nostres accions. El principi d'autoritat diu que l'ostentador d'aquesta autoritat sap que el poder que té és delegat i cedit per part dels altres en raó a l'acord a què han arribat. El poder és la força física, moral o legal que l'autoritat fa servir per a exercir la seva funció. No cal dir que l'autoritat i el poder han estat el focus de molts conflictes socials per, per un costat, el mal ús i abús que sovint fa de les funcions i, per l'altre, per la poca consciència cívica que té la ciutadania a l'hora d'entendre i respectar la llei i l'autoritat.

Qui no sap obeir no pot desobeir.

Si algú ho és tot per a tu, aleshores tu no ets res.

És la natural inclinació que tenim la majoria a ajupir-nos davant els poderosos el que facilita i provoca que ens pugin a sobre.

Per a la tirania tot el que no és submissió és violència.

Donem els diners i el poder a aquells que els saben distribuir amb justícia, saviesa i generositat.

"Cossos i forces de seguretat de l'estat" vol dir de seguretat per als que

controlen i viuen de l'estat contra la seguretat dels ciutadans.

Un tecnòcrata és, sempre, un ideòleg disfressat, ho sàpiga o no.

No tots els ferros enrampen però els que toquen corrent elèctric, sí. No tots els polítics són corruptes però els que toquen poder i s'hi queden molt, sí.

La desobediència et farà lliure!

La desobediència et fa lliure sempre que sigui una opció escollida i no un simple impuls. Sabrem que és un acte de llibertat i no una modalitat d'un nou esclavatge perquè en desobeir conscientment ho farem seguint una llei ètica universal i no mirant només els nostres interessos. A més, acceptarem les conseqüències legals i morals que se'n derivin.

O sigui que no és tan fàcil com sembla! Massa sovint la desobediència està sobrevalorada perquè hi ha qui l'associa al coratge de seguir els seus propis criteris com si això constituís de per sí un valor. En realitat quasi sempre el coratge es demostra obeint allò que no ens agrada però que sabem que convé.

Però no parlaré aquí de les desobediències petites que anem trobant al llarg del nostre desenvolupament i de com ens hi anem afrontant. Vull parlar de la gran desobediència. De la desobediència a les lleis més altes i sagrades.

L'acte sublim de llibertat fou el d'Adam i Eva que van desobeir el Déu bíblic tot menjant un fruit prohibit. Aquest acte és considerat el pecat original, el més gran i per dos motius: primer per la seva aparent inutilitat: estaven al paradís i tenien tot el que podien desitjar!!! En segon lloc perquè suposava l'enfrontament amb la màxima autoritat: el mateix Déu creador, per si fos poc!

Analitzem aquest fet de la mitologia jueva. La primera i enigmàtica qüestió és per què Déu va crear un arbre de fruits prohibits. Segurament no només, com diuen els exegetes, per posar a prova la bondat humana sinó per provocar i facilitar l'acte de desobediència.

Una vida en un paradís no és vida! Ja ho vaig comentar en un altre lloc que sense contraris res no es valora. La vida humana no pot ser digne si es manté sotmesa a lleis fixes i estables que venen de fora, ni que siguin dictades pel mateix Déu.

La tasca humana és empoderar-nos, dictar els nostres propis principis, jurar-nos fidelitat a nosaltres mateixos, atrevir-nos a trencar tot el que ens limita, enfrontar-nos als poders més alts per substituir-los!

Som els nostres propis deus i tota tendència a la submissió, tota renúncia a imposar la nostra voluntat creativa és el pecat major que ens condemna a viure esclaus del que no entenem ni volem.

Per contra, desobeir totes les premisses que ens han inculcat, dubtar de totes les certeses, contradir les tradicions, qüestionar els dictats del costum, els ensenyaments de mestres, gurús i il·luminats és l'acte suprem de llibertat fet a través de la desobediència conscient.

I de ben segur tot això ja ho sabia i ho volia Déu quan se li va ocórrer plantar al mig del paradís un arbre prohibit que qui el mengés seria com ell (és a dir tindria el coneixement del bé i del mal)

No naixem amb el pecat original per culpa d'Adam i Eva, naixem amb la virtut original de voler i poder ser déus.

Si desobeeixes que no sigui per obediència!

Aquí tenim una altra paradoxa! M'ordenen que desobeeixi! Què faig? Si obeeixo no seré obedient! Si desobeeixo seré obedient!

Parlem de la desobediència. L'obediència fa referència a l'autoritat. Només hem d'obeir a les persones que tenen autoritat ja sigui perquè nosaltres els hi hem donat o perquè la tenen per llei.

Entre les primeres, normalment hi ha els pares, amics, metges, o qualsevol persona a la que tu hagis decidit donar autoritat. És una autoritat moral però té força! Si perceps aquestes persones amb autoritat significa que confies en elles i el teu esperit s'inclina a fer-los cas.

Respecte a les persones que tenen autoritat per llei, és aquesta una autoritat legal que comporta sancions en cas que desobeeixis. Allò ideal seria que aquestes persones (policies, jutges, polítics,...) tinguessin també autoritat moral. Això depèn d'ells ja que l'autoritat no es pot imposar. L'autoritat s'ha de guanyar i això es fa amb l'honestetat i l'exemplaritat. S'entén que en l'actual context de crisi l'autoritat legal es correspon poc amb la moral i així ho indiquen els sondeigs d'opinió quan es valora els líders polítics i veiem que molt pocs arriben a un 5.

Quan l'autoritat legal no té autoritat moral li queda només la força. La força és legítima i està regulada per llei però resulta un mal recurs perquè no se sustenta en la convicció sinó en la coacció. Una societat èticament evolucionada usaria poc

la força i això no vol pas dir que s'exercís poc l'autoritat sinó que l'autoritat es veuria àmpliament acceptada perquè seria essencialment autoritat moral.

El tema de la desobediència ens fa plantejar en quins casos hem de deixar de fer el que la llei ens mana. No han sigut pocs els casos al llarg de la història en què les persones i els col·lectius han hagut de transgredir la llei per defensar la justícia. Podem recordar els casos de discriminació racial, l'objecció de consciència, la resistència passiva dels seguidors de Gandhi,... Es pot afirmar que una societat sempre obedient i submissa no evolucionaria.

Ara bé una societat que desobeeix sistemàticament no pot estructurar-se com passa en determinats llocs del món on no existeix l'imperi de la llei i només hi ha la força de les armes i l'arbitrarietat.

La desobediència tampoc té sentit ni profit si està motivada per interessos personals. Si desobeeixo quan no em convé seguir la llei estic demostrant que el meu nivell moral és baix. Recordem que hi ha tres nivells d'evolució ètica bàsics: l'egocentrisme on el més important és el que m'interessa a mi, l'etnocentrisme on importa el que ens interessa a nosaltres, els meus (grup, nació, ètnia, religió, ...) i el mundicentrisme on importa el que interessa tothom.

Només està justificat desobeir quan és per accedir a un nivell evolutiu superior. Així, si una llei és egocèntrica ("qui troba una cosa se la pot quedar") serà desobeïda per persones que estan a nivell etnocèntric que la retornaran si descobreixen que qui l'ha perdut és un dels seus, o pels que estan en el mundicentrisme que la tornaran independentment de qui sigui que l'ha perdut. Igualment una llei etnocèntrica ("els nacionals tenen més drets que els forans") serà desobeïda pels egocèntrics que no arriben ni a entendre el bé comú i també pels mundicèntrics que entenen que els drets no poden ser limitats en funció de nacionalitat. Aquí veiem dos casos en què la mateixa desobediència pot tenir significats diferents. Una està justificada i l'altra no. Clar que les persones que decideixen desobeir per motius de consciència assumeixen les represàlies legals mentre que els que desobeeixen perquè no arriben a entendre la superioritat de la llei, sempre procuren escapar-se de les sancions.

En fi, ja veieu! Si decidiu desobeir plantegeu-vos si ho feu per un motiu d'alçada ètica o per un rampell d'immaduresa. No sempre és senzill, però una forma d'esbrinar-ho pot ser fer la prova de la universalitat. S'aplica així: Això que proposes, ho acceptaries en tots els casos encara que tu fossis el perjudicat? Si és que sí, endavant, tens força moral. Per exemple, podem defensar el dret a decidir sobre la independència de Catalunya però hem de planejar-nos si estariem disposats a respectar el dret a decidir d'una comarca a independitzar-se de Catalunya. Si dius que no i no ho pots argumentar coherentment (que es pot), tens un problema.

En qualsevol cas el que no has de fer mai és desobeir perquè t'ho manen o perquè tothom ho fa. Això et posaria en un bon embolic lògic: no sabries si ets obedient o desobedient!

Qui té autoritat per dir qui té autoritat?

Assumiré d'entrada que l'autoritat és necessària. Sembla ser que l'ordre social, ara per ara, i mal pesi als anarquistes, es fonamenta en l'autoritat. L'autoritat és, per definició, el dret o el poder de manar.

La pregunta que jo formulo és qui té el poder de dir a un altre que té el poder per manar-nos? Si fem un recorregut històric breu sobre aquesta qüestió veurem que en els orígens de la societat no feia falta que ningú donés poder a un altre per a manar. Simplement, com passa entre els animals, el més fort, l'individu dominant, exercia el poder mitjançant la coacció física.

Amb el temps però, va aparèixer la necessitat de legitimar aquest poder. És a dir, qui mana ha de dir per què ho fa i ha d'oferir algun argument que sigui acceptat pels que s'han de deixar manar.

En un moment donat de la història vam assumir que el poder s'havia d'exercir per delegació d'algú que té un poder més gran encara que el teu. No cal dir que el recurs als Déus va ser el que més èxit va tenir. Els emperadors i reis deien que manaven perquè eren els elegits de la divinitat. No cal anar gaire lluny per veure com Franco justificava la seva dictadura dient que era cabdill d'Espanya per la gràcia de Déu!!!

Les autoritats religioses fan servir, amb més coherència que les polítiques, aquest recurs a la legitimació divina. Diuen, per exemple, que el papa és el representant de Crist a la terra. Al cap i a la fi al menys apel·len a una autoritat que és reconeguda per tots els practicants d'aquella religió.

En filosofia aquest argument o recurs s'inscriu en l'àmbit de les ètiques anomenades "jusnaturalistes". Són aquelles que afirmen que hi ha una realitat absoluta que té la seva pròpia llei i es tracta simplement d'obeir-la. Quines autoritats poden presentar com a reals i absolutes els jusnaturalistes? Doncs bàsicament un Déu creador o la sàvia naturalesa.

Qui vulgui manar seguint aquesta línia argumental ha de convèncer-nos de què el seu poder li ve de Déu (l'ha triat o l'ha designat) o de la naturalesa (l'ha fet el més fort, el més capaç,...)

Fins al segle XVII no apareix una nova línia de legitimació del poder. S'anomena el positivisme jurídic i ve a dir que les normes socials les podem posar

nosaltres inventant-nos-les. Podem posar les normes que vulguem i no hem d'escoltar ni obeir cap autoritat superior (que els positivistes no reconeixen).

O sigui que segons aquesta línia de pensament podem decidir com escollir qui ens governa. No cal que preguntem als déus o a la naturalesa: ho podem decidir nosaltres fixant els nostres propis criteris, com per exemple, que sigui el més votat. Aquest és el fonament de la democràcia.

Sí, ja sé que em direu que té moltes falles i és molt imperfecte. Els nostres polítics corruptes, insaciabls, manipuladors,... tenen autoritat i estan legitimats per governar i per manar-nos. I no pas perquè ho digui Déu o la natura (que segurament escollirien millor) sinó perquè ho hem decidit nosaltres.

Entenc que hi hagi aquí una font d'argumentació antidemocràtica, just tot el contrari del que pretenc amb aquest escrit. No vull en cap cas que Déu o la naturalesa em digui qui ha de ser el proper president del meu país. Vull que ho decidim entre tots encara que ho fem pitjor. Per què? Doncs perquè Déu o la naturalesa no parlen clar i sempre necessitem intèrprets que ens diguin què volen. No vull un messies, ni un il·luminat, ni un poble fervorós imposant un polític; vull unes eleccions democràtiques amb el sistema que entre tots hem decidit. Soc de l'opinió que només nosaltres (tots els ciutadans majors d'edat) tenim autoritat per dir qui tindrà autoritat i per tant ens manarà.

I si em feu posar les coses a un extrem us diré que prefereixo anar malament amb els governants que elegim entre tots que anar bé amb els imposats per les masses, els clergues o els diferents intèrprets de la veritat.

Sí no tenim el poder de poc ens servirà la força

Sovint penso en coses que caldria canviar a la nostra societat. I la pregunta a vegades no és tant quines coses cal canviar (que més o menys tots ens posaríem d'acord), sinó com fer-ho per canviar-ho.

Si tinguéssim una bona idea per a implantar a la societat, com ho podríem fer? Potser usant la llei? Podríem obligar certes pautes i prohibir les contràries. També podríem sensibilitzar la gent per tal que assumissin aquest principi de bon grat. Potser podríem condicionar les persones a adoptar el que proposem. Podem implantar-ho a petita escala i veure si l'exemple fa que s'escampi i generalitzi. Podem fer campanyes publicitàries, donar estímuls econòmics o d'algun altre tipus... En fi, hi ha una varietat de maneres de fer-ho però cap no sembla prou definitiva.

Imaginem que volem aplicar el dret a la habitatge reconegut a la declaració dels drets humans. És evident que tenim aquí casa nostra prou habitatges com per

a cobrir totes les necessitats, però estan mal repartides. Com podríem fer que tothom tingui habitatge?

Podríem obligar o estimular o incentivar o pagar els propietaris de més d'un habitatge a cedir les que no usa. Podem fer campanyes de publicitat o bé instaurar la cessió d'habitatge en certes poblacions per tal de demostrar que és socialment rendible i no provoca abusos. També podem fer un concurs d'idees... En fi, que hi ha moltes coses a fer però tots sabem que cap d'elles no acabaria tenint èxit perquè hi ha un principi de realitat del nostre sistema que diu que tothom s'ha d'espavilar i perquè la nostra religió és la propietat privada. Contra això, ni els drets humans no poden res. No tenen poder.

Per a aconseguir algun canvi social, ja sigui l'habitatge per a tothom o la independència de Catalunya, cal fer un moviment. I els moviments en els ànims de les persones i dels grups només poden ser de dos tipus: de fugida o d'anada. És a dir, quan ens movem ho fem per fugir d'un perill o una situació incòmoda o bé per a anar a una situació que considerem millor.

Com he explicat en altres entrades d'aquest blog¹² només el desequilibri ens activa. I el desequilibri pot ser, del dèficit a l'equilibri o de l'equilibri a l'excel·lència. El primer és un moviment de resiliència, de supervivència; el segon és un moviment de millora i superació personal. L'energia que mou aquests dos tipus de moviment són ben diferents.

Anomenen força a l'energia de què disposa la voluntat conscient i que s'aplica amb intenció i projecte. Fem força per moure un tronc del mig de la carretera, per seguir un règim per a aprimar, per forjar el nostre caràcter o defensar les nostres idees. En tots aquests casos estem introduint una tensió en un desequilibri amb l'ànim de compensar una tendència que ens és incòmoda per una que ens afavoreix. Així és com se'ns ha ensenyat a actuar per a millorar-nos a nosaltres mateixos i a la societat.

El poder, en canvi és un flux energètic que prové de la nostra autoritat, del nostre simple alineament amb el que som. És una energia que flueix de manera natural en el sentit del que volem quan tenim un nivell de consciència elevat. El poder aconsegueix que es dissolgui o estronqui una baralla allà on, de no ser-hi, hauria calgut la força per a neutralitzar els violents. El poder fa que una idea sigui acceptada com a la més lògica i convenient allò on, de no ser-hi, hauria calgut un combat dialèctic o una votació. El poder fa que sentis com a pròpies les necessitats

¹² És quan estàs bé que val la pena estar malament (Psicoteràpia i filosofia I) <http://bit.ly/1OfBeal>

El psicòleg pesca amb cuc i el filòsof amb l'ham nu. (Psicoteràpia i filosofia II) <http://bit.ly/1IS4Mo7>

dels altres allà on, de no ser-hi, hauria calgut un codi legal amb les seves prohibicions i coaccions...

En fi, que quan els humans estem alineats amb la nostra essència i estem conscients del que som tenim un poder que mou molt més que la força. En la nostra societat actual hi ha molta força i poc poder. Potser per això no ens en sortim.

Pensareu que he canviat de tema si llegiu ara la primera frase que he escrit, però crec que no és així. Només que he necessitat tot aquest espai per dir que, al meu entendre, cap canvi no es podrà instaurar si no ve del poder. Amb la força podem manipular més o menys les conductes gastant molta energia en el control, la sanció i la repressió.

Necessitem assolir el poder, esdevenir cada cop més conscients del que som i actuar i fer els canvis que de manera natural flueixen pels circuits energètic dels que formem part.

Que governin els "filòsofs"

No em refereixo als acadèmics, ni als que ens hem dedicat professionalment a la filosofia. Entenc el filòsof com la persona que busca honestament la veritat, un amant del coneixement, de la saviesa. Hi ha molts "filòsofs" anònims de totes les edats, condicions, nivell d'estudis, capacitat intel·lectual, etc.

Tampoc és meua la idea de què governin els filòsofs. La va propugnar Plató al seu llibre La República en un context i amb un significat ben diferent al que aquí exposo. Per a Plató el filòsof era una persona especial, més sàvia. Per a mi un filòsof és un buscador honest. I si bé no podem escollir els "filòsofs" perquè no hi ha criteris objectius, sí que podem oferir un context a una persona normal per a que esdevingui "filòsof", al menys durant un període de temps determinat. Vegem com.

La idea que exposo tampoc és meua. L'he vist en diferents llocs i me'n faig ressò. No sé quin nom té però jo en diré "comissions de govern popular".

Es tractaria de cedir el poder de decidir certes qüestions que habitualment recauen en els polítics a grups de ciutadans elegits a l'atzar sota un format semblant al del jurat popular.

Imaginem per exemple que una ciutat com Girona vol decidir la municipalització del servei d'aigües, la posada en marxa dels pressupostos participatius o els sous dels polítics municipals.

Doncs es podria crear una comissió de ciutadans elegida a l'atzar i demanar-los que prenguessin la decisió. Evidentment haurien de comptar amb tots

els elements que farien possible que la seva decisió fos informada, fonamentada i justa.

Aquest grup de ciutadans tindrien accés a tota la informació que afectés al problema que afronten, amb el suport dels experts municipals que explicarien els detalls i aspectes tècnics més complexos, podrien escoltar els arguments de les diferents opcions, i tindrien la supervisió i l'orientació legal necessària.

Imagino aquest grup de ciutadans agafant interès per una qüestió que en principi potser no els motivava. Crec sincerament que quan una persona normal disposa d'informació, temps de reflexió, possibilitat de diàleg i idees clares pren la millor decisió possible.

Un grup de persones així acabaria decidint el millor pel bé comú ja que els interessos particulars i de partit quedarien minimitzats cosa que en l'actual sistema polític és exactament al revés.

Es poden argumentar moltes coses contra aquest procediment però crec que totes són salvables. Potser els integrants del grup no serien els més espavilats, ni els més intel·ligents ni els més interessats però de ben segur les condicions que se'ls oferirien (treball en grup, informació objectiva, diàleg i intercanvi d'idees,...) farien que prenguessin la millor decisió atenent al tipus de societat que representen.

Aquests "filòsofs" o persones normals que busquen el bé comú serien l'encarnació de la democràcia, aprendrien les responsabilitats del servei públic i difondrien amb la seva experiència en el seu entorn el sentit de responsabilitat cívica.

Crec que podríem començar ja.

Som titelles ballant al so dels poderosos, moguts per uns fils que són els partits polítics

Estic convençut que el problema més greu, el càncer del nostre actual sistema polític, és l'existència dels partits polítics.

No vivim en democràcia sinó en aristocràcia. I no és una afirmació retòrica sinó literal. Democràcia vol dir "govern del poble" i aristocràcia, "govern dels millors".

I els qui governen són els polítics que nosaltres escollim ja que considerem que són els millors dels candidats. Per tant, governa una aristocràcia consolidada.

Se suposa que els polítics són els nostres representants ja que els elegim a les eleccions. I aquest és un altre dels errors fonamentals: considerar que el pilar

fonamental de la democràcia són les eleccions! De fet molta gent creu que democràcia vol dir eleccions!

Si repasséssim la història veuríem d'on ve aquesta confusió terrible. La declaració universal dels Drets humans consolida aquesta fal·làcia quan diu: "La voluntat del poble és el fonament de l'autoritat de l'Estat; aquesta voluntat ha d'expressar-se mitjançant eleccions autèntiques, que..."

Doncs ja ho tenim tot: el poble no governa, governen els seus representants. Això no seria problema si els representants escoltessin el poble i busquessin el seu bé, però el que passa en realitat és que els nostres representants estan al servei de les elits dominants i no del poble.

Aquesta no és una afirmació gratuïta ni una frivolidat. És una evidència per a qualsevol que vulgui mirar-ho. El fet és que el món funciona seguint les lleis que dicten els polítics i el resultat que veiem és un poble empobrit, afeblit i dominat mentre una minoria poderosa prospera, acumula i explota a la resta.

Si els qui fan les lleis estiguessin al servei de la gent, cada cop hi hauria més justícia, equitat i harmonia entre els pobles. Els polítics legislen a favor dels poderosos, fomenten la seva riquesa i els seus privilegis, protegeixen els seus interessos i reben a canvi la consolidació del seu status de polítics.

De fet la majoria dels polítics pertanyen a famílies poderoses o influents que històricament administren el poder i que es van heretant la representativitat. No és veritat que qualsevol persona pot ser polític.

Els partits polítics han servit per a consolidar aquest sistema i per a mostrar una versió teatralitzada i infantil de la gestió pública.

Al món manen els poderosos que es creuen amb el dret a fer-ho, no solen tenir prejudicis ni escrúpols i busquen primer de tot el seu propi benefici i la consolidació de les seves àrees d'influència. Aquesta casta poderosa controla els mercats financers a través de les polítiques econòmiques que sempre beneficien el capital. Per això estem en el capitalisme.

Els bancs i les grans corporacions són la cadena de transmissió d'aquest poder fàctic i immediatament per sota d'ells venen els partits polítics que obeeixen les directrius que emanen de dalt.

Els partits polítics són els encarregats de controlar el poble, manipular-lo, fer-li creure que estem en una democràcia,... i van molt ben acompanyats pels aparells mediàtics i els òrgans de propaganda, que no d'informació.

Els partits polítics són la baula necessària en tot aquest procés i constitueixen la franja de contacte amb la gent. Per això la demagògia i la manipulació són les seves eines.

Els partits polítics anuncien programes que incompleixen, menteixen sense vergonya, prediquen amb discursos grandiloqüents als parlaments, fan floritures

amb les paraules i les metàfores, però al final dicten i executen el que convé al poder establert.

Per això mai no canvia res i sempre manen els mateixos. Aconsegueixen que ens creiem que tenim alguna cosa a fer tot i que l'única cosa que ens deixen fer és escollir-los cada 4 anys. Som presoners als qui deixen elegir els seus carcellers. Som una societat tiranitzada a la que deixen escollir els seus tirans.

Els partits polítics acumulen quasi tots els mals de la nostra política: professionalitzen i acaparen la representació popular, polaritzen la societat en falses dicotomies ideològiques, s'estructuren com a jerarquies d'incompetència creixent, són l'excusa per a desposseir la gent del seu poder, manipulen emocionalment i barroerament les opinions de la ciutadania, anul·len la capacitat de crítica i d'opinió dels membres del propi partit,...

I el que és per a mi la prova més evident de la seva nefasta influència és la capacitat de pervivència i de resistència al canvi que tenen, malgrat tots sabem que el món no és cada cop millor i que tenim ara ja capacitat tècnica per a viure tots plegats amb més qualitat si redistribuïm i innovem en gestió pública. En efecte, si un sistema no funciona i es manté, és que algú hi guanya. I aquest algú són els polítics que viuen dels partits i les castes de poder que els controlen.

Ens calen canvis radicals i imaginatius. Crec que hem de ser conscients en primer lloc que l'actual sistema de partits no funciona. I en segon lloc hem de ser capaços de creure que hi ha sistemes alternatius. La democràcia deliberativa, que és l'autèntica democràcia, ha de substituir aquesta oligarquia que tenim instaurada en el sistema de govern representatiu -que no democràcia- que ara ens controla.

L'estudi i consideració d'idees alternatives i urgents serà tema per a un altre dia.

El ramat xerra i xerra, els gossos treballen i el pastor calla

Ens agradi o no, val més acceptar-ho! Els humans som l'espècie més gregària del planeta. Més que els xais, més que els monos, més que les formigues...

Nombrosos estudis de psicologia social (com els de Salomon Asch) i d'etologia (Daniel Haun, per exemple) demostren que som els animals que més ens conformem a la majoria.

Resulta sorprenent que, tenint com tenim, la màxima capacitat de raonament crític, no la fem servir quasi mai. Conformem la nostra conducta, els nostres sentiments i les nostres accions a les dels que ens envolten.

Hi ha explicacions neurològiques i evolutives que mostren com la plasticitat neuronal i la immaduresa amb què naixem fan que siguem molt addictes a la conducta imitativa.

Segurament això ha sigut determinant al llarg de la nostra evolució per tal de sobreviure, però ara mateix aquest instint de conformitat, submissió i aborregament ens va clarament en contra.

O al menys, en contra de la majoria. Perquè una minoria explota, aplaudeix i celebra la nostra docilitat. Els humans som terriblement manipulables perquè som molt suggestionables i tenim molta necessitat de dependència. Una barreja realment suïcida si del que es tracta és d'esdevenir autònoms.

I la pregunta potser és aquesta: de què es tracta? Ens convé com a societat o com espècie ser autònoms? És un valor tenir criteri propi i seguir els nostres propis camins? Què espera a un ramat si les ovelles comencen a pensar i actuar pel seu compte?

Segurament el primer que succeirà és que el ramat es dissoldrà, que moltes ovelles moriran arriscant-se a noves conductes i camins que fins ara no havien gosat provar. I per damunt de tot, el que passarà és que el pastor s'enfurismarà!

Perquè un ramat té un pastor, algú que les mena on a ell li convé. Les ovelles xerren i xerren, de tot i de res,... no importa si es queixen o s'alegren perquè tot segueix sempre igual: pasturen, caminen juntes, donen llana i llet i carn...

Els humans des de sempre hem sigut conduïts als llocs on una classe privilegiada els ha convingut. Ens hem esclavitzat a la terra per a proveir de riquesa al terratinents o propietaris. Hem assumit professions denigrants i poc motivadores per a sostenir un sistema econòmic que només privilegia als rics. Hem ajupit el cap davant els déus que els sacerdots ens han fet adorar i obeir només per a mantenir el seu status de poder. Hem acatat la llei "democràtica" perquè convé als poders econòmics. Hem format famílies, educat en la perpetuació dels patrons socials, obeït les policies... per tal de mantenir el sistema. I per damunt de tot, se'ns ha inculcat que qüestionar la nostra condició de ramat o de xai gregari era una utopia inútil i infantil!

I també nosaltres com les ovelles, xerrem i xerrem, de revolucions, de princeses, de futbol o d'espiritualitat... no importa perquè tot segueix igual. Els nostres pastors estan tranquils i callats.

Assumim tot el que el ramat demana creient-nos que ho volíem o que no hi havia altra alternativa. Però, és així? Un exercit de funcionaris i vigilants, polítics, administradors i periodistes (els gossos del pastor) s'encarreguen de fer-nos pasturar. Encara ens necessiten...

El pastor, mentrestant, calla. El seu silenci, la seva inadvertida presència és el senyal que tot va com ell vol.

Però podria passar que un dia el ramat callés. Primer unes ovelles, després altres, finalment totes... Els gossos inquiets mossegarien per retornar el soroll i la sensació d'ordre i potser finalment, sí, finalment potser... el pastor hauria de parlar.

Perquè el silenci dels anyells seria el senyal que una revolta o evolució interna s'ha iniciat. El silenci de la ment és l'acte més revolucionari i provocador. Deixar de repetir mantres, escoltar el teu propi soroll, veure com s'enfonsen les teves conviccions sense voler impedir-ho, contemplar la tempesta anímica que acompanya a tot aquest sisme mental...

En el moment just que es detura una rutina mental mil·lenària, que calla una veu que sempre tenia raó, que el dubte apareix i s'hi queda... en aquest moment alguna cosa grossa pot passar. Donem-nos, d'entrada, aquesta oportunitat i potser ens sorprendrà tot el que es veu des d'allà dalt... o allà dins.

La força exercida per la policia és la més legítima i la violència exercida per la policia és la més detestable!

La funció de la policia és la de servir i protegir la ciutadania. Això ho fa obeint les directius dels seus comandaments i actuant segons el seu propi codi de valors (deontològic).

Les autoritats polítiques disposen dels cossos policials per a executar les seves decisions. Així doncs, la decisió de quan i on actua depèn dels polítics, però la decisió de com, ja no depèn dels seus comandaments sinó del seu propi codi ètic.

La policia té un codi ètic molt clar. Disposa de l'ús de la força, però no de la violència. La força és dissuasiva, protectora, defensiva... La violència és agressiva, provocadora, hostil...

Segons la teoria del pacte social, la societat ha delegat l'ús de la força en l'estat i els seus cossos de seguretat. A canvi l'estat es compromet a protegir i servir el poble seguint les lleis que democràticament s'ha atorgat. En cap cas no es contempla l'ús de la violència.

Com que els policies tenen com un dels seus mitjans la força (no la violència), han d'especialitzar-se en usar-la de forma ponderada, proporcionada i justa. Han de ser especialistes en la contenció, en les tàctiques de preservació de la seguretat, en tècniques de prevenció de la violència, en gestió de conflictes, mediació, coacció pacífica... Cert que és un art difícil, però és la seva especialització.

En cap cas es pot entendre que la policia es prepari per a agredir i menys que planifiqui atacs a la població que en cap cas poden ser justificats.

Com que hem vist que la nostra policia no és aquest cos exemplar que voldrien sinó que desplega sense miraments violència inusitada, la seva autoritat

queda greument minvada i si una autoritat no té la confiança de les persones sobre les que l'exerceix, perd tota la seva credibilitat, tot el seu valor i tota la seva autoritat.

Això és el que ens ha passat a molts amb la justícia arran del procés i la repressió que han patit els independentistes.

És gravíssim que hi hagi policies que acceptin agredir els ciutadans.

És gravíssim que hi hagi policies que callin i mirin a un altre costat quan els seus propis companys exerceixen violència.

És gravíssim que els comandaments policials acceptin, sense investigar i castigar, els actes de violència dels seus subordinats.

És gravíssim que els comandaments policials permetin i ordenin el desplegament de la violència sobre ciutadans indefensos (i fins i tot dels que es defensen)

És gravíssim que els polítics no depurin i censurin els comandaments policials que coneixen, preparen i ordenen la violència.

És gravíssim que els ciutadans votin polítics que permeten la violència com un mitjà per a exercir el poder.

Mentre tinguem totes aquestes condicions, estarem sotmesos a un poder tirànic encara que es proclami democràtic. Mentre això passi cal dir que la democràcia és una pura burla, una careta que amaga el poder d'una minoria dominant que usa la policia com instrument d'opressió per a mantenir els seus privilegis.

La policia no és una eina neutral: és un organisme amb ànima i personalitat pròpia

La policia no és un simple instrument en mans dels polítics. No és una força neutral que pot ser usada bé o malament en funció de les ordres que rebi com molta gent pensa.

Hi ha quatre nivells de responsabilitat o zones des d'on l'acció de la policia queda clarament determinada. El primer nivell seria el del poder polític. La policia obeeix les ordres dels polítics i per tant si les ordres són raonables, adequades, democràtiques i respectuoses amb els drets humans, seran millors que si no ho són.

El segon nivell és el dels comandaments de la policia. Aquí incloc des dels caporals o responsables de patrulla fins als màxims representants. I també hi hem d'incloure tota l'administració que selecciona i forma els agents. Aquest és el nivell tècnic (no polític) que té molta importància també. Hi ha una obediència deguda als comandaments i per tant la responsabilitat dels qui prenen decisions és major que

la dels executors. Si els comandaments saben valorar bé les situacions, saben dissenyar de forma correcta els operatius, saben seleccionar les estratègies i recursos, l'acció de la policia serà millor que si no ho fan tan bé.

El tercer nivell és el de la persona. L'agent de policia és una persona i té un caràcter determinat, una manera de ser i de pensar. Aquest nivell de responsabilitat és el darrer baluard de l'acció policial injusta. Perquè la consciència individual és la que ha de prevaler en cas de dubte i quan el policia exercita el pensament crític, la responsabilitat professional i la deontologia (valors de la professió), la seva acció és sempre millor que si no ho fa i es deixa endur per l'obediència cega o la impulsivitat emocional.

El quart nivell és, possiblement, el més subtil però no el menys important: la personalitat col·lectiva, l'ànima o esperit del cos policial.

Cada cos policial té la seva personalitat, la seva pròpia identitat que deu ser producte, entre altres coses, de la seva tradició i història, de les circumstàncies polítiques, de la valoració social dels cossos de seguretat, de les funcions prioritàries a les que s'han destinat, de l'extracció social dels seus membres, de la formació que han rebut, etc.

Aquest factor és definitiu. A Catalunya hem assistit en els darrers anys a una muntanya russa d'emocions i opinions respecte la nostra policia, els mossos d'esquadra. Vilipendiats quan se'ls ha vist emprar la violència, respectats quan s'ha valorat un operatiu complicat, admirats i adorats després de desarticlar un comandament terrorista, afalagats quan s'ha volgut identificar-los amb la causa independentista, odiats quan s'han posat al servei de la repressió política... Hem viscut un quadre bipolar amb tantes valoracions diferents i exagerades.

De tot això, n'ha de resultar una valoració més estable i ponderada. Segurament no són sants ni dimonis, però alguna cosa són. Per a mi sempre han sigut el mateix: servidors del poder. Hem de reconèixer encerts i errors però la constatació de què hi ha un gen violent que es manifesta de tant en tant fa que en desconfiem.

Potser sí que hi ha moltes accions amables i empàtiques de la nostra policia, però de la mateixa manera que desconfiem de qui ens tracta amb tota cortesia després d'haver-lo vist apallissar injustificadament algú, també tenim motius per a desconfiar de la nostra policia. No és el model que voldríem.

No sembla que els nostres polítics n'estiguin fent un ús democràtic, ni que els comandaments tinguin la professionalitat necessària, ni que la selecció i formació dels agents sigui eficaç. Tampoc no podem estar satisfets del grau d'ètica personal dels policies: segurament és el mateix que el de la població en general. No podem estar tampoc contents de l'ànima voluble, acrítica, submissa i ocasionalment violenta de la nostra policia. Molts camps per a millorar.

Com més febles som més ens agraden els forts

Com més febles som més ens agraden els forts i per això ens hi sotmetem! Ens fascinen les persones amb poder, tendim a apartar-nos del seu camí, a deixar-los la iniciativa i a acceptar els seus designis.

Aquest és un procés social del qual hi ha diverses teories explicatives. No em costa imaginar-ne unes quantes, però més important que el per què és analitzar com aquest tret de comportament col·lectiu s'activa i desactiva en funció de la nostra pròpia fragilitat o feblesa.

Com més petits ens fem, més grans veiem els altres. Com més insegurs ens sentim, més segurs considerem els altres. Com més submisos som més tirans són.

Per això costa poc entendre que una bona mesura de control social és menysvalorar la població, fer-la sentir insegura i desvalguda. Això permet l'emergència de líders forts que imposen la voluntat dels poderosos (que no sempre són els mateixos líders)

Aquesta constant la veiem al llarg de tota la història. En la situació de crisi mundial que ara travessem, podem constatar com augmenta el prestigi dels líders més despòtics i totalitaris. Donald Trump és un president impossible en un país de ciutadans valents i autònoms. Com ho és en Putin o en Kim Jong-un.

Però també als nostres petits espais de gestió aquest fet es reproduïx. No només a les organitzacions petites com partits o associacions sinó també en els àmbits quotidians de la família, l'empresa, la colla d'amics... fins i tot la parella!

La fascinació per la força està ancorada en l'imaginari profund de la supervivència. Renunciem a ser el que podríem ser per tal de preservar la nostra vida o el nostre status social.

I aquest fet explica diversos moviments socials. Per una banda la submissió voluntària de tanta gent, per una altra l'obsessió per inundar la infosfera de notícies desassossegadores i inquietants que ens mantenen insegurs preparant-nos per a una desgràcia imminent, ja sigui la guerra nuclear, la desaparició de les pensions, la invasió d'immigrants perillosos o la presència oculta però activa de terroristes.

I aquí ens hem de plantejar com atacar aquest problema. Com aconseguirem desmuntar aquesta submissió voluntària i aquesta constant amenaça que ens paralitza i ens posa als peus dels dominadors?

Doncs aquest cas és paradigmàtic de tants problemes generals de gran abast que semblen impossibles d'abordar però que tenen una resposta una única, clara i diàfana solució: enfortint-nos!

Només quan som forts deixem d'admirar altres forteses. Quan som autònoms amb la nostra força física, emocional, racional o mental, és molt difícil quedar fascinat per la força dels altres.

Contra les religions que sempre ens volen doblegar davant la força dels déus, contra l'estatus polític i econòmic del capitalisme que ens vol consumidors submisos i atemorits, contra l'opressió de persones i relacions que ens volen insegurs i febles només podem desplegar tot el nostre poder. La primera premissa per a aconseguir-ho, aquella que més es procura negar, és sentir i desplegar el poder personal de ser el que pots arribar a ser.

No hi ha força universal més potent que aquesta voluntat.

**Polítics i policies: els que haurien de ser els millors d'entre nosaltres
semblen els més ineptes**

Plató tenia una utopia política força impopular avui dia. Creia que una societat justa havia d'estar estratificada en tres categories: els filòsofs o governants, els guerrers o defensors de la justícia i els artesans i camperols com a sector productiu.

Aquesta societat classista es fonamentava en una idea que potser hauríem de recuperar: cada persona té una "ànima" o una naturalesa que la fa apta per a certes coses i no per a altres. Si aconseguim que les persones desenvolupin les tasques que els són pròpies, obtindran una gratificació en l'activitat mateixa i una major servei a la comunitat.

Crec que podem entendre que hi ha en nosaltres certes disposicions que ens fan més eficaços i feliços quan les desenvolupem. Tots tenim consciència de coses que ens plauen i que no ens suposa desgast desenvolupar. El problema és que el nostre sistema social valora i recompensa econòmicament de forma desigual les ocupacions i això fa que les persones ens inclinem per les tasques que ens garanteixen uns bons ingressos més que no pas per aquelles que ens omplen i realitzen.

Certament que hi ha persones sàvies, prudents i virtuoses entre nosaltres que molt bé podrien ser els nostres dirigents, els nostres polítics. La seva habilitat derivaria del seu anhel o la seva "ànima filosòfica" entesa com una inclinació i dedicació a la recerca del bé, la veritat i la justícia a través de l'estudi racional i del cultiu de l'intel·lecte.

També tenim un grup important de persones que tenen una "ànima guerrera" en el sentit que senten inclinació per a la protecció i defensa dels altres. Són persones coratjoses que resguarden els drets dels ciutadans i ho fan cultivant la força i la destresa física sota el guiatge de la compassió i la defensa de la justícia.

Ni els filòsofs ni els guerrers que viuen entre nosaltres no són els nostres polítics ni els nostres policies o soldats.

Els nostres polítics semblen més aviat comerciants i venedors de fum que competeixen entre ells per a assolir el poder a qualsevol preu, sovint canviant d'ideologia i de bàndol. Una societat regida per persones que prioritzen el poder i la riquesa forçosament ha de ser coixa.

Els nostres policies i soldats tampoc són guerrers virtuosos que segueixen els dictats de la seva formació ètica sinó més aviat mercenaris de la classe dirigent que no tenen escrúpols en exercir la violència si així se'ls demana o els plau. Reclamen en canvi condecoracions i augmentos de sou.

Plató creia -i jo també- que polítics i policia són funcions claus d'una societat justa. Tan importants que els atribuïa una qualitat d'ànima superior a la resta i la seva feina era tan important que requeria unes especials condicions de vida: vivien en comú i no podien tenir res en propietat privada.

No cal fer esment en com d'esbojarrada sembla ara una proposta com aquesta. Uns polítics al servei de la veritat i el bé comú i uns policies al servei de la justícia sembla una utopia tan estranya com el món de Xauxa. Amb tot, fins que la qualitat humana dels nostres polítics, policies i, deixeu-me afegit, jutges no superi la mitjana del ciutadà mig, la nostra societat està condemnada a l'estancament. Justament tal com jo la veig ara.

El campió d'un castell no és l'enxaneta

La competència i la cooperació, dues dinàmiques possibles en les nostres relacions socials.

És evident que sense cooperació els humans no hauríem sobreviscut. És la cooperació necessària per a ajudar un nadó a reeixir la que garanteix la vida de l'individu. És la cooperació necessària entre individus la que facilita la supervivència d'una comunitat.

Els humans som també competitius. Ens esforcem per a assolir els nostres objectius i sovint ho fem a costa dels altres. Ho podríem fer cooperativament però potser hauríem de compartir el guany. Tota una gamma de pulsions egoistes estan a la nostra disposició: l'avarícia, l'avidesa, la cobdícia, l'enveja, l'acaparament, l'acumulació, ...

El nostre sistema econòmic, el capitalisme, ha blanquejat l'egoisme materialista i l'ha entronitzat com un valor de normalitat i, per tant, de prestigi quan supera els altres en una competència en la que tot s'hi val. Estem en aquest paradigma moral. Hi estem tant que ni ens n'adonem.

Tothom entén que ningú renunciï a res si hi pot guanyar, que la gent deixi d'esforçar-se si no hi ha benefici directe, que tothom té un preu, que els polítics robin perquè sabem que també nosaltres robaríem si poguéssim...

Amb tot, hi ha una altra mirada radicalment oposada que és tan humana com aquesta. Jo diria que més humana fins i tot. És la mirada del que es percep com a part d'un tot, del que avalua els guanys només en col·lectiu, del que no concep el benefici particular si no serveix al comunitari. És la mirada del que sap que som éssers socials, essencialment cívics, vinculats per afectes i emocions i constitutius d'unitats més àmplies.

Com les cèl·lules que es saben organisme o els electrons que es saben àtoms o els àtoms que es saben molècules. O els enxanetes que es saben colla castellera o els porters de futbol que es saben equip.

I és que hi ha una mirada orgànica sobre les coses que les fa vives i harmòniques. I en la naturalesa, el que anomenem competència no és més que desplegament de mecanismes biològics. No hi ha afany de poder en el tigre que mossega la gasela ni retret o derrota en la mirada d'aquesta mentre es veu devorada.

La mirada àmplia, orgànica, col·lectiva, integral i holística és cooperativa i la competència només és el nom que rep la ignorància encara no vençuda.

Estem cedint massa poder!

Estem cedint massa poder de forma acrítica. És una impressió que tinc molt sovint. Hi ha moltes situacions i circumstàncies que em fan pensar que estem en un procés de desapoderament personal continuat. I això just en uns moments en què s'ha inventat aquesta paraula (apoderament) i se'ns vol fer creure que tenim més poder que mai.

Cal dir que els poder fàctics (els poder polítics, econòmics, grups de pressió, "lobbies" ideològics, mitjans de comunicació, etc.) ho tenen més fàcil que mai. Les noves tecnologies han posat la informació i la capacitat d'influència en mans del poder. Els usuaris ens delim per estar enxarxats i el poder només ha de fer que estirar la xarxa quan li convé.

El *big data* ofereix una informació poderosa que pot ser usada amb diferents finalitats, també amb la de controlar i manipular la gent.

El nostre sistema educatiu i social es fonamenta en la submissió a l'autoritat. Les nostres institucions són jeràrquiques i cada cop ho són més. De fet, l'esquelet del sistema és una jerarquia on tothom assumeix que està en un lloc de poder per sota d'algú i per damunt d'algú.

La nostra ment ha estat colonitzada per a cedir el poder. Hi ha una tendència natural i instintiva a voler pertànyer al grup, a ser normal i per tal de ser-ho acceptem qualsevol cosa, de manera especial la submissió a l'autoritat.

I les autoritats cada cop són més poder en estat pur sense fonament legítim. Només legal en el millor dels casos. Els nostres policies abusen de nosaltres, els jutges disposen el que els convé sense referència a la justícia, les empreses i científics ens manipulen dient-nos el que hem de fer i nosaltres no tenim cap opció a qüestionar-ho. Ells són els que ho saben i nosaltres no gosem oposar-nos-hi.

En la crisi del coronavirus hi veig tots aquests trets clarament reflectits: l'exèrcit al capdavant sense que ningú expliqui per què i tothom callant o fent brometes al tuitar; els científics opinant diferent en funció de per a qui treballen; els policies obeint i reprimint; la ciutadania acceptant-ho tot acríticament; la informació massiva sense coneixement; els polítics justificant tot el que fan i acaparant el poder cada cop més.

Estem perdent drets fonamentals a marxa forçada i no ens adonem. Estem cedint massa poder... Si això és un experiment social, el resultat és obvi: podran fer amb nosaltres el que vulguin en qualsevol moment. No ho dubteu! Hi ha massa exemples al llarg de la història que demostren com els humans podem fer el que sembla impensable degut a les situacions o els sistemes en els que ens movem. No som gens lliures perquè el poder el té el sistema. La nostra llibertat només augmentarà quan tinguem un sistema que la garanteixi i aquest no és el cas. Ara mateix, la llibertat i els drets és el primer al que renunciem en nom d'una seguretat o conveniència general que no entenem ni volem entendre.

L'únic antídote que se m'acut a aquesta situació és potenciar la polaritat individu - col·lectiu: Els individus hem de ser més crítics, més agosarats davant el poder, més insubmisos en allò que afecta la nostra consciència, més desobedients amb el poder sense autoritat.

El col·lectiu ha d'exigir més poder. Tot el que es pugui decidir des de baix no s'ha de decidir des de dalt. I us asseguro que si ho penseu, veureu que hi ha multitud de coses que podríem decidir des de baix, des dels barris, els pobles, les associacions,...

La democràcia deliberativa de la que he parlat altres vegades (1) és un antídote genial i potser per això la democràcia representativa no en vol ni sentir a parlar.

Tot allò que pot decidir un alumne que no ho decideixi un professor. Tot el que pot decidir el pacient que no ho faci el metge. El que pot decidir un fidel que no ho faci un sacerdot. El que pot decidir un ciutadà que no ho faci un policia. El que pot decidir un poble que no ho faci un govern.

Això és molt important perquè dona poder a la gent i encara que la gent s'equivoqui es fa responsable d'ell mateix que és el que necessitem. En la nostra

situació actual, això, que podria ser un consell de millora, és una necessitat vital perquè hi ha massa mestres que volen manar i no educar, massa laboratoris mèdics que volen guanyar diners i no guarir, massa jutges lacais que volen servir els poderosos i no a la justícia i la majoria dels poders econòmics no són democràtics i tenen el màxim poder.

Estem anestesiats, adormits, amb un virus de passivitat al cervell. És aquí on ha de començar la revolta o la reacció, com vulgueu. És la ment que ha de fer el primer pas obrint la mirada i atrevint-se a veure com de lligada, limitada i infectada està. És la ment que s'ha d'atrevir a imaginar solucions diferents a la submissió acrítica. És la ment que he de connectar-se amb altres ments per a potenciar-se mútuament. És la ment que ha de recuperar el poder. Pel bé de tots.

La manifestació del poder és la imposició de la veritat

La veritat no és una cosa que està allà fora de nosaltres esperant que la captem. No hi ha res "allà fora" perquè tot ho construïm a la nostra ment. No hi ha manera d'examinar res buscant-ne la seva veritat amb criteris objectius.

Pot semblar una postura radical però jo crec que és la més acceptada pels científics, filòsofs i místics. Costa de pair però cal fer-ho.

Tot ho construïm a partir del que ens ensenyen. Veiem el que veiem perquè de petits ens ensenyen a veure. La percepció no és automàtica sinó filtrada pels nostres òrgans cognitius i, sobretot, social.

La percepció és social, col·lectiva. Hi ha el que entre tots acordem que hi ha. Ara bé, aquest acord no és un acord democràtic conscient sinó una imposició del poder.

El poder es pot definir com a aquella instància capaç d'imposar una veritat.

Tenen poder els pares quan ens imposen les seves veritats: que ens estimen, que hem de ser obedients, que hi ha un déu o no hi és, que la família ha d'estar sempre unida, que us reis et deixen regals una nit a l'any... Tot això són invents imposats per qui té poder. És així com, quan donem poder a algú assumim les seves veritats. De fet ho fem perquè ens convé.

L'estat té poder perquè imposa la seva veritat: que és necessari, que cal pagar impostos, que existeix un sistema judicial just, que hi ha uns enemics, que hi ha una pandèmia i ens hem d'aïllar...

Els rics tenen poder perquè ens imposen les seves veritats: que els diners valen, que has de cobrar segons la teva capacitat, que sempre hi haurà rics i pobres,...

Els teus professors tenien poder perquè t'imposaven les seves veritats: els continguts de les seves assignatures, les seves normes morals, les seves visions classistes de la societat, que ells havien de manar i tu obeir,...

Els sacerdots i líders de sectes o religions tenen poder quan imposen les seves veritats: que hi ha uns éssers sobrenaturals, que aquests éssers volen coses i hi ha unes maneres determinades d'aconseguir-les, que els has de respectar i obeir...

Els polítics tenen molt de poder quan t'imposen la veritat de que són necessaris, que els has de votar, que han de tenir immunitat, que han de decidir per tu...

Els teus amics tenen poder quan t'imposen les seves opinions, pautes de conducta, hàbits socials, maneres de vestir...

I com ens imposen la veritat? Perquè un cop ho han fet ja tenen el poder que nosaltres els atorguem.

D'entrada cal pensar que les veritats s'imposen a partir de la necessitat que tenim els humans de disposar d'unes veritats. Estem perduts sense un marc de realitat compartit al que anomenem realitat i que és "veritat". Així, costa poc inculcar les veritats.

Només cal l'amenaça, la seducció, la manipulació, la repetició sistemàtica, la predicació i fins i tot la bona voluntat de molts que creuen que tenen la veritat i que la seva obligació és difondre-la.

Aquesta és la gran aportació de Foucault, un filòsof especialment lúcida a l'hora de denunciar les estructures de poder que ens oprimeixen mentre ens venen "la veritat" de que ens estan protegint.

Una mirada molt inquietant i pertorbadora perquè ens ensenya les tripes de la opressió al mateix temps que la dificultat bàsica per a desempallegar-nos-en.

D'entrada, el fet de saber-ho ja ens dona un xic de poder en la mesura que siguem capaços de construir una nova veritat. Per això cal creure que les veritats són elaboracions i no coses ja fetes. I aquesta creença, la de que les coses estan ja fetes i tenen la seva pròpia veritat esperant ser descoberta, és una de les primeres veritats que ens imposen. Som-hi!

Tenir una única font d'informació és pitjor que no tenir-ne cap

Tenir una única font d'informació és estar venut. Cert que actualment costa molt esbrinar la veritat i fiabilitat de les informacions que ens arriben, però precisament per això hem d'esmerçar molts esforços en aquesta tasca crítica.

I no és només que ens poden amagar la veritat sinó que ens poden imposar falses veritats, que no és el mateix.

Són temps extraordinaris pel que fa a la desinformació i ara mateix tot és desmentit, ratificat, negat per algú, confirmat per algú altre... i no tenim manera d'assegurar la veritat.

He sentit veus proclamant un apocalipsi informatiu en el qual aquest magma de notícies que tenen tanta fiabilitat com la seva contrària, seria un fruit buscat per les elits per tal de desorientar-nos del tot i no tenir on agafar-nos. Jugada mestra. Ja estem tots perduts!

També hi ha qui diu, però que ha arribat el moment crític de mostrar la mentida i la falsedat que controlava tota la societat sota l'aparença de seguretat i confiabilitat. Potser és bo que d'una vegada per totes puguem pensar que el que diu la tele no és veritat pel sol fet de ser el mitjà de comunicació més massificat; que el que diuen els diaris és material interessat i gens objectiu; que el que prediquen els polítics són enganys manipuladors; que el que informen els governs i els rics són estratègies d'interès propi, etc.

Sí, potser ja s'ha retirat la catifa i ha aparegut la muntanya de brossa, s'ha rebenat el gra i ha supurat la ferida, s'ha destapat l'olla i la podridura es mostra...

Com en tants altres moments evolutius col·lectius cal una catarsi sanadora posant en evidència la perversió i el dolor amagat darrera l'aparença de normalitat satisfactòria. Com quan en una família aparentment feliç es descobreix el maltractament perllongat i amagat, o en una parella d'enamorats esclata la decepció de l'engany. Són moments molt dolorosos però molt prometedors perquè permeten refer allò que no se sostenia.

Ara, davant aquesta voràgine de desconcert podem i hem de buscar noves formes de relatar-nos la realitat, més sinceres, més vertaderes, més coherents.

I això no es podrà fer si només ens atenem a una única font d'informació. Cal triangular, relativitzar, desconfiar, estar alerta respecte els sentiments que ens volen fer veure i creure no el que és sinó el que ens agradaria que fos.

Perdut està qui no té informació però més encara qui només la té d'una sola font. I no em refereixo només a aquells que tot ho fien a Antena 3 o La Sexta sinó als que bevent de moltes fonts, al final tots emanen d'un mateix aquífer.

Les grans fonts d'informació no són els mitjans de comunicació o les xarxes sinó els grans grups empresarials, els grans lobbys ideològics, religiosos... que acaparen, estructuren, difonen, inventen els fets que els convé i els saben vendre i imposar per múltiples mitjans.

És bona cosa informar-se del que pensen els que no pensen com nosaltres. Millor és encara considerar que potser tenen raó i no desqualificar-los d'entrada. Sostenir aquesta incertesa racional és millor que negar el que no ens agrada.

Però si preferiu apuntar-vos a una veritat ja feta i empaquetada i aneu llegint tot allò que voleu llegir i escoltant tot el que voleu escoltar, més us valdria no tenir cap informació. Al menys tindríeu alguna oportunitat.

Qui i com decideix què, qui i com decidim?

Potser caldria tota una explicació (que evitaré) sobre la gran limitació que tenim com a societat respecte als mecanismes i els òrgans de presa de decisions col·lectives. De fet considero que una gran part de l'estancament i retrocés democràtic que patim i de la desafecció política de la població en general deriven d'aquesta inadequació dels nostres sistemes decisoris.

És evident que hi ha una gran insatisfacció perquè moltes coses que clarament la gent anhela no són ateses per les autoritats. El segrest de la democràcia i de la justícia per part dels partits polítics i de les elits econòmiques s'articula gràcies al control del poder de decidir. Aquest poder de decidir està monopolitzat per pocs, s'aplica arbitràriament sobre el que els interessa i està restringit a una casta.

Aquest què, qui i com decideix és doncs un tema important per tal de canviar les coses.

Necessitem assajar formes imaginatives, creatives i innovadores que facin que les nostres decisions siguin més justes, efectives, àgils i consensuades. Hi ha moltes formes o variants dels factors que acompanyen les decisions però aquí només esmentaré algunes possibilitats.

Què decidim? Hi ha al meu entendre tres esferes de coses que s'han de decidir: les coses essencials, les circumstancials i les habituals. Les essencials són aquelles que defineixen la mateixa organització, per exemple una constitució d'un estat, els objectius d'una associació o els valors fundacionals.

Els aspectes circumstancials són els normatius, els reglaments que ens atorguem per tal de funcionar de manera àgil i eficaç. Són circumstancials perquè depenen de factors que poden anar canviant sense afectar a l'essència. Per exemple és un canvi normatiu que no afecta a l'essència fer les reunions virtuals en lloc de presencials o pagar 100 en lloc de 60 com a quota.

Els aspectes habituals són aquells que, sense ni adonar-nos-en, assumim com a grup i que aporten un clima emocional facilitador. Per exemple començar un quart tard perquè ens estem saludant i esperant els que encara no han arribat, o bé donar-nos la ma un a un cada cop que ens trobem.

Qui decideix? En cada associació està ja ben definit qui pot decidir i què. Normalment en institucions democràtiques, el poder el té el poble o l'assemblea

general que pot delegar el seu poder en persones o grups de persones per a coses concretes.

L'assemblea presenta força inconvenients pràctics al meu entendre.¹³ Crec que cal considerar les comissions decisòries formades per persones a) elegides, b) designades, c) sortejades, d) voluntàries o e) especialistes.

També crec que és molt interessant l'opció de designar poders personals (que poden tenir consultors o ajudants) com ho són els àrbitres d'un partit de futbol. Aquest poder o autoritat personal pot ser temporal o fix i també el poden exercir persones elegides, designades, sortejades, voluntàries o especialistes.

No cal dir que aquests criteris de selecció poden complementar-se. Per exemple persones sortejades i voluntàries o designades i especialistes.

Cal tenir en compte que l'assemblea, les comissions i les persones que decideixen poden tenir informes o propostes elaborades per persones o grups de treball. No cal confondre la funció decisòria amb la consultiva o informativa.

En tots els casos la unitat de decisió és l'individu que participa en una assemblea, vota en una votació o delibera en un consens. Caldria considerar seriosament si el criteri de totes les persones té el mateix valor. L'opinió d'un ignorant en un tema tècnic té el mateix valor que la d'un expert? I la d'un informat que la d'un passota? I la d'un jove que la d'un vell? I la d'un interessat o afectat pel tema que la d'un que no? Aquest és un tema complex que intento abordar quan parlo dels factors correctors al següent apartat.

Com es decideix? Aquest és un tema que admet una gran varietat de fórmules tot i que per rutina organitzativa acabem quasi sempre amb la votació.

En primer lloc tenim una distinció entre votacions i consensos. Les votacions es resolen per majoria quantitativa (numèrica) que pot ser simple (el que té més vots), qualificada (el que té més vots sempre que arribi a un percentatge prèviament especificat) o absoluta (ha d'arribar a la meitat més u de suports)

El consens en canvi, és una fórmula que requereix acord, pacte, diàleg i acostament de postures. Hi ha el consens natural (es posen d'acord espontàniament) o sistèmic (es presenten les resistències a la proposta, argumentant i refent el consens)

Pel que fa al tema d'un home un vot, que és l'essència de la democràcia, cal considerar el qüestionament que he fet abans sobre si tots els vots han de tenir el mateix valor. Aquí es pot plantejar el tema dels factors correctors que afecta al valor de les opinions emeses ja sigui en votacions o consensos sistèmics.

¹³ Podeu consultar l'entrada "Amb més de 30 com tu ja no ets tu" de l'apartat 2.1.2 d'aquest mateix llibre. Pàg. 76

La qüestió seria atorgar a determinades persones més força de decisió (dos, tres o cinc vots en lloc d'un, per exemple) en funció de determinades condicions (factors correctors) com ara:

- Més poder per a qui millor coneix el tema segons el seu criteri.
- Més poder per a qui millor coneix el tema segons el criteri del grup.
- Més poder per a qui més implicat està i més servei ha donat.
- Més poder per a qui està més afectat per la decisió.
- Més poder per a qui demostri tenir més confiança del grup.
- Més poder per a qui ocupi càrrecs de responsabilitat.
- Més poder per a qui porta més anys en la col·lectivitat.
- ...

I en darrer lloc cal considerar també el temps o interval en què aquell òrgan exercirà el poder. Pot ser perpetu, per uns anys (legislatura), per un curs o per una qüestió determinada.

Al meu entendre una organització que busqui l'eficàcia hauria de ser molt curosa en la seva forma de prendre decisions. Sovint les fórmules simples no tenen més avantatge que la de ser simples. Potser convé esmerçar energia en la selecció de formes orgàniques, participatives i eficaces de presa de decisions.

Davant cada nova proposta que ens convé considerar potser hauríem de fer un qüestionari preguntant-nos:

- Aquest tema és essencial, circumstancial o habitual?
- Ho decidim en assemblea, en grup o ho assignem a una persona?
 - Si optem per un grup, serà de persones elegides, designades, sortejades, voluntàries, especialistes?
 - Si pensem en una persona, quina?
- Es decideix per consens o per votació? En cada cas cal decidir quina modalitat de consens o de votació.
- Hi ha factors correctors (més poder per a algunes persones)?
- Quant dura aquest poder decisorí?

I com a aspectes formals que no poden faltar, cal que considerem també...

- Qui coordina el grup o l'assemblea?
- Quin calendari hem de seguir?
- Quina infraestructura (espais, documentació, suports...) tenim?

I ara ve la qüestió més important: qui i com decideix què, qui i com decidim? Doncs segurament hi haurà d'haver algú encarregat de respondre a aquestes preguntes. Sí, però qui i com ho decideix? Com que no podem retrotreure'ns *ad infinitum* hauríem d'instituir un moment constituent arbitrari i alegal a partir del qual tot serà normatiu i legal. Com quan un país obté la

independència per via unilateral o com quan un club genera una normativa original i pròpia.

El sexe, el coneixement i el poder estan profundament connectats

Aquests darrers mesos he estat llegint el llibre de Camille Paglia, "Sexual Personae"¹⁴

He de reconèixer que m'ha atrapat tot i la seva densitat i volum (857 pàgines). Fa un plantejament valent, documentat i agut de les forces sexuals que es mouen en els soterranis de les nostres persones, de les nostres formes socials, de les nostres obres d'art, dels nostres valors...

Amb una mirada psicodinàmica més junguiana que freudiana, va aixecant faldilles i traient vels a diferents formes culturals de tota la història, de l'antic Egipte a les darreries del S.XIX. Escultura, pintura, literatura i alguna pinzellada de música són revisades a partir d'una selecció d'autors i peces que dissectiona amb precisió, però també sense miraments, amb l'esmolat estilet de l'intel·lecte.

He marcat molts paràgrafs d'aquest llibre i havia pensat compartir-los en una d'aquestes entrades. Ara revisant, veig que n'hi ha tants que n'hauria de fer 20! Per això us deixo aquí una selecció de les marques que he fet del primer capítol.

La traducció és meua i he mirat d'agafar paràgrafs que tinguin sentit per ells mateixos tot i que sempre un text descontextualitzat és un text orfe i un xic mentider.

Espero que aquesta selecció us inquieti i estimuli com m'ho ha fet a mi.

* * *

El sexe és poder. La identitat és poder. (21)

El nom i la persona formen part de la recerca occidental de la forma. Occident insisteix en la identitat discreta dels objectes. Anomenar és conèixer; conèixer és controlar. Pretenc demostrar que la grandesa d'Occident prové d'aquesta certesa il·lusòria. (24)

La ciència i l'estètica occidentals són intents de modificar imaginativament aquest horror (el de la brutalitat de la natura) per a donar-li una forma acceptable. (25)

¹⁴ Ed. Deusto, Barcelona 2020. (Aquest llibre forma part del fons de l'Escola de Filosofia i està a la disposició de qui el sol·liciti)

La dificultat d'incloure dones protagonistes en la tragèdia no deriva dels prejudicis masculins, sinó de certes estratègies sexuals que són instintives. La dona introdueix una crueltat pura en la tragèdia perquè ella és precisament el problema al que aquest gènere intenta donar solució. (27)

El llenguatge mateix i la lògica que fa servir la dona moderna per a enfonsar la cultura patriarcal foren inventats pels homes. (29)

La concepció occidental de la història com un moviment propulsor cap el futur, com un pla progressiu o providencial que assoleix el seu apogeu en la revelació d'una Segona Vinguda, és una formulació masculina. Jo crec que cap dona podria haver encunyat una idea semblant ja que es tracta d'una estratègia per a evadir-se precisament de la naturalesa cíclica de la dona, en la que l'home tem quedar atrapat. La història evolutiva o apocalíptica és una espècie de llista masculina de desitjos amb un final feliç, un apogeu fàl·lic. (30)

En quant que transacció natural, més que social, el sexe és, per tant, una espècie de sagnia de l'energia mascle per part de la plenitud de la femella. (35)

Una erecció és una idea; i l'orgasme, un acte d'imaginació. L'home ha d'obligar-se a imposar la seva autoritat sexual davant la dona, que és una ombra de sa mare i de totes les altres dones. El fracàs i la humiliació planegen constantment damunt d'ell. (43)

Els delictes sexuals són sempre masculins i mai femenins perquè són atemptats conceptualitzadors contra la inabastable omnipotència de la dona i la naturalesa. Tot cos femení conté una cel·la de nit arcaica davant la qual ha de deturar-se tot coneixement. (46)

Però el sexe és poder i tot poder és inherentment agressiu. La violació és el poder masculí batent-se contra el poder femení. (47)

La masculinitat sosté una lluita quotidiana contra l'afeminament. La dona i la naturalesa estan sempre disposades a reduir l'home adult a la condició d'infant. (52)

Fer coses, preservar les coses, són activitats centrals de l'experiència masculina. L'home és fetitxista. Sense els seus fetitxes, la dona tornaria a empassar-se'l sense més. (55)

D'aquí el domini masculí de l'art i de les ciències. La direccionalitat, l'enfocament, la concentració i la projecció masculines, que jo he identificat amb la micció i l'ejaculació, són les seves eines de supervivència sexual, però mai no li han donat la victòria final. (55)

El sexe, el coneixement i el poder estan profundament connectats; no podem tenir-ne un sense tenir els altres. (58)

En acceptar els dons de la cultura, les dones hauran de prendre el cuc juntament amb la poma. (59)

És art la pornografia? Sí ho és. Art és contemplació i conceptualització; és l'exhibicionisme ritual dels misteris. L'art ordena la brutalitat ciclònica de la naturalesa. Com deia, l'art està ple de crims. La lletjor i la violència de la pornografia reflecteixen la lletjor i la violència de la naturalesa. (61)

El marxisme és una fugida de la màgia de la persona i de la mística de la jerarquia. (63)

La dialèctica pagana d' Apol·lo i Dionís s'ajustava plenament i amb total precisió a l'establerta entre l'esperit i la natura. L'amor cristià, està tan mancat d'una polarització emocional que es va haver d'inventar la figura del Dimoni per centrar l'odi i l'hostilitat humana. (65)

Al nostre sistema només els sociòpates tenen accés al poder

Aquesta és la tesi que explica Rutger Bregman al seu molt recomanable llibre "La humanitat. Una història d'esperança"(Empúries)

A través de l'anàlisi de diverses investigacions i fets constatables, descriu com els poderosos són més egoistes. Els qui es creuen superiors tenen menys empatia i tendeixen a abusar dels altres. A més, quan assumeixen el poder solen agreujar les conductes sociopàtiques (falta de consideració i respecte, abús d'autoritat, grolleria, manca de vergonya, mentides descarades,...) cosa que els ajuda a consolidar el seu lideratge o poder. El per què els altres ens sotmetem a aquestes actituds agressives i despòtiques és també un tema que estudia Bregman tot i que ara prefereixo centrar-me en els poderosos.

Els poderosos, segons s'explica al llibre, tenen una opinió més negativa dels altres que la mitjana de la població. El poder escampa aquesta idea de la inferioritat de la població general respecte els seus governants cosa que repercuteix en la baixa autoestima de la gent creant societats dòcils, submises i acrítiques que accepten i justifiquen els abusos descarats que reben dels seus poderosos líders.

Maquiavel fou un autèntic precursor dels nostres governants tant en la política com en l'empresa. En un fragment d' "El príncep" es llegeix: "És útil organitzar les coses de manera que si la gent deixa de creure en tu els puguis obligar per la força." I aquí estem.

Actualment ens obliguen per la força a acceptar els nostres governants. No podem impugnar el sistema polític ni l'econòmic, no ens podem independitzar les estructures dels estats. L'estat ens pot obligar a pagar les seves despeses, a obeir les seves lleis, ens pot prendre la casa i els béns si no paguem els deutes, impedeix ciutadans d'arreu del món entrar a les seves terres, ens pot acusar i empresonar al seu arbitri amb els jutges lacais, ens pot espiar il·legalment, ens pot enviar a una

guerra si convé als seus interessos, ens pot apujar els preus dels productes que satisfan les necessitats bàsiques, regula les activitats econòmiques per a acumular la riquesa a les seves mans... jo diria que no hi ha pràcticament cap violència que l'estat no pugui exercir si li convé.

I per què els poderosos practiquen tanta injustícia que la majoria de la població mai no exerciria? Doncs, segons la tesi del llibre, perquè el poder corromp i només permet que els sociòpates hi accedeixin.

Els poderosos no tenen vergonya (que és una emoció vinculada a la dignitat i l'empatia) i per això poden mentir amb total impunitat i sense cap cost psicològic personal. Poden contradir-se i ser incoherents sense cap mena de conflicte interior, cosa que la majoria dels mortals no podem fer. Els poderosos tenen uns altres mecanismes psicològics. Estan més desvinculats de la realitat i tenen tendència a considerar-se superiors. Només cal veure el desvergonyiment amb que ens tracten, la presa de pèl continuada que és la seva pantomima de govern.

Amb tot, experimenten diàriament que res de tot això no importa ni amenaça el seu estatus i que el seu càrrec no perilla. Més aviat els ajuda a consolidar-se en el poder i d'aquesta manera s'autoafirmen en les pràctiques corruptes i abusives que tots els poders practiquen en el nostre sistema.

Els mals del mal govern s'han institucionalitzat en el sistema i per això quasi tothom que arriba al poder es corromp. Només fa falta el subtil efecte crida que provoca aquest estil de vida corrupte sobre el que tenen predisposició a exercir-lo per tal que el sistema es consolidi i perpetui.

La solució no està en el canvi de les estructures, que estan molt ben blindades, ni en la millora personal dels governants, que estan molt còmodes amb aquest sistema, sinó en el canvi de visió de la majoria dels submisos i conformistes.

Cal qüestionar el poder, les lleis, les ordres, les institucions, les forces d'ordre públic, els jutges, els diaris,... en fi, tot allò en què confiem i que sustenta el nostre món. Cal que ens adonem que toquen la flauta com aquell de Hamelin mentre els seguim cap el rierol. Cal fer-se una pregunta senzilla: tot això que ordenen els que manen, a favor de qui va? Qui en surt beneficiat?

I després cal estar disposat a gastar temps i energia per pensar l'estratègia per a implantar la justícia sense haver de nomenar, seguir o designar un poderós que ens hi dugui.

Hem de treure el poder als partits com el vam treure a les esglésies

Cada cop tinc més clar -i crec que a més gent li passa- que els partits ens controlen i manipulen al seu antull en benefici propi i de les minories poderoses que dominen el món. Hi ha un abús manifest de les classes dominants sobre la majoria del poble.

Com ho fa, tan poca gent, per a controlar-nos i dominar-nos a tots? Doncs hi ha moltes maneres. Les principals són distraient-nos amb diversions que banalitzen la vida (audiovisuals, xarxes,...), ofegant-nos econòmicament per tal que estiguem centrats en guanyar diners, provocant necessitats que no tenim (com la defensa), espantant-nos amb problemes inventats i sobretot creant un relat que justifica que ells manin i nosaltres obeïm.

D'aquest últim recurs vull parlar avui. A les nostres democràcies, la classe política exerceix de majordoms de les castes dominants que són unes poques famílies que tradicionalment s'han assentat al poder amb independència de quin sigui el règim polític o la conjuntura històrica que tinguem. A Espanya el tema és esgarriós de tant descarat com és però possiblement sigui en aquests estats més grollers on abans la gent podrà descobrir el frau. Clar que justament podem pensar també que Espanya pot ser grollera per la manca d'esperit crític dels seus ciutadans. En tot cas no tinc dubte que el que ara diré es pot aplicar a totes les democràcies del món i, per descomptat, a tots els règims que no podem agrupar sota aquesta denominació.

El fet és que els polítics necessiten una justificació per a mantenir el monopoli del poder de la mateixa manera que abans l'església, que era el poder hegemònic, ho feia predicant des de cada església de cada poblet que Déu parla i diu quina és la seva voluntat a uns elegits que el representen: la casta sacerdotal.

Doncs bé, si canviem la voluntat de Déu per la voluntat del poble, tenim la mateixa fórmula però adaptada als temps més descreguts.

Els polítics són la veu del poble. Mana la gent que escull els seus representants. Aquest és l'argument bàsic. Això però és mentida. Sempre són escollits els mateixos, uns privilegiats que es van alternant a les poltrones i deixant en herència a familiars i amics les posicions de poder mentre ells mantenen els privilegis.

No oblidem que totes les lleis que privilegien els polítics, des del preu dels cubates al bar de congrés fins a la impunitat dels reis, passant pel tracte de favor dels jutges, els viatges i dietes innecessàries, els aforaments, etc. són aprovats pels mateixos polítics. Això sol ja hauria d'impugnar tot el sistema.

Els faraons fent lleis pels faraons on resulta que ells són elegits pels déus i han de viure com a divinitats mentre el poble és pobre i serveix amb orgull aquesta minoria despòtica. Un quadre gens anacrònic.

Direm que realment el poble escull els seus representants i que per això anem a votar cada 4 anys però ara mateix això em sembla d'una ingenuïtat insultant. Els polítics són la nova casta sacerdotal que enganya la gent. Els partits polítics són les organitzacions d'opressió i per això estan tan controlades, són tan jeràrquiques i es venen com a imprescindibles. Fins i tot els drets humans diuen que hi han de ser! En realitat és la peça necessària per a mantenir la majoria oprimida.

La forma que tenen de manipular la gent i fer-se votar és comprant els mitjans de comunicació (com abans l'església tenia el monopoli de la prèdica), afavorint els qui els recolzen, treballant amb els intel·lectuals -de dretes i d'esquerres, que per a aquest efecte són el mateix- per tal que articulin relats de submissió voluntària i generin estats d'opinió favorables. Els *think tanks*, els laboratoris d'enginyeria social, les empreses publicitàries, generen la tecnologia necessària per a portar el ramat on volen. Saben que la millor manera és distreure, apel·lar a la por, ocupar en coses secundàries i sobretot manipular emocionalment.¹⁵

Com alguns aprenents de sacerdots devien tenir una autèntica vocació de servir Déu, també alguns polítics novells deuen tenir l'autèntica vocació de servir el poble, però no saben o no volen saber que un cop ets membre de l'església, el papa és infal·lible i tu un simple peó.

Si fóssim conscients d'aquest fet retirariem el poder als partits polítics deixant de votar-los, exigint que ens tornin el poder, traient competències als partits, limitant la seva acció, abandonant les seves proclames, impedit-los prendre cap decisió que els afecti a ells, no anant als seus mítings,... i sobretot, obrint altres fonts de poder popular on abocar l'energia de participació i democràcia.

Segurament els partits seguiran existint molt temps perquè som animals de costum i costa deixar les seguretats però hem d'aconseguir que siguin residuals, que la gent vagi a votar com molts catòlics van a missa, sense fe, per rutina o por...

I per altra banda, hem de començar noves formes d'organitzar-nos, nous espais de poder que al principi seran il·legals i seran perseguits (després de ser ignorats i ridiculitzats) però que s'aniran assentant amb la força del sentit comú dels seus plantejaments, per la justícia de les seves propostes, per la honestat i servei als altres de les seves accions. I poc a poc, la gent anirà veient que hi ha una sortida a la dictadura de la democràcia representativa del sistema capitalista.

¹⁵ Sobre aquest tema hi ha una entrevista molt interessant a Noam Chomsky al número 284 de "ctxt" de maig del 22.

2.5. LA LLUITA PEL CANVI SOCIAL

Els conservadors creuen que el passat sempre fou millor i que cal tornar enrere per tal de recuperar les essències. Els progressistes, per contra, pensem que cal anar sempre endavant, que el millor està encara per venir. La lluita social doncs es mou en aquests dos paràmetres: uns intentant preservar, mantenir i recuperar el passat seguint els exemples d'allò que hem fet i altres forçant, provocant i alterant allò normal per tal de provar i assajar noves formes d'organització que ens permetin un futur millor. Hi ha sempre un lloc de compromís i de coratge en la lluita social. Hom esdevé social per la seva naturalesa i no li cal massa res per a mantenir aquesta condició. El protagonisme social, però és una actitud, una resolució, una responsabilitat assumida amb els altres. El compromís polític és la versió institucional d'aquesta dinàmica de participació social.

He vist "la conspiracion". Hi ha moments en que cal ser un heroi per complir la llei i segurament ara és un d'aquests moments.

El cervell no està interessat en la veritat sinó en la supervivència. Això ajuda a entendre moltes coses.

L'única política econòmica possible pel nostre govern no és la de grans directrius sinó la lluita contra corrupció. Sent poc ja seria molt.

Mai una revolució no ha estat feta per funcionaris.

Alguns enemics ens dignifiquen.

Només qui ha assumit una llei la pot transcendir. La desobediència civil es privilegi de pocs...

Conservem els revolucionaris! Revolucionem els conservadors!

El primer que cal aprendre és a descobrir el que necessites aprendre.

*Diuen que no fem res davant les injustícies actuals però és mentida: fem
tuïts, ironies i sarcasmes a la xarxa.*

*L'única submissió que respecto és l'estratègica o fingida; la que oculta la
lluïta prohibida i reprimida per a esdevenir autònom.*

*I quan es va instaurar la democràcia a aquella escola sense metres, els de
parvulari tenien majoria...*

Hedonisme competitiu, la fórmula de la desactivació social.

*Combatre la injustícia tot deixant impune el sistema econòmic i social
que la provoca és promoure la injustícia.*

*Si en una societat injusta el pensament de la classe dominant coincideix
amb el seu, l'intel·lectual ha de dubtar del seu rigor o honestedat.*

*Emparar-se en els grans valors de la Constitució, la Justícia i la Llei quan
les has segrestat, substituït i parasitat, és com argüir el valor del
lideratge per a justificar la tinença d'esclaus.*

*Hi ha una ira justa que defensa la justícia (trans-racional) i una ràbia
venjativa al servei de les pulsions irracionals (pre-racional). Una ens fa
més humans i l'altra ens degrada a tots.*

*Em fa més por la passivitat dels indiferents que la força de l'opressor.
Perquè l'opressor va a favor d'ell mateix però els indiferents van a favor
de tots els opressors.*

Sense desobediència conscient no hi ha evolució humana.

*És pitjor l'enemic amable que l'hostil. Li resulta més fàcil enganyar-te i
confondre't.*

Algunes democràcies són la dictadura de la ignorància.

Em sento indefens davant els jutges que m'han de defensar, insegur davant la policia que m'ha de donar seguretat, desconfiat davant la banca que m'ha de donar confiança i abusat pels polítics que m'han de servir. No vull ser submís davant meu que em vull digne.

Quan l'anhel de seguretat és més gran que el de llibertat la supervivència avança i la dignitat retrocedeix.

Darrera cada atac als qui defensen els seus drets hi ha algú que tem perdre els seus privilegis.

Em controles, vols saber on soc sempre i què faig en cada moment i per això no et puc estimar. Això nostre és impossible...! Ho entens, Google?

El nostre admirat i meravellós Renaixement va ser percebut en el seu moment com un col·lapse aterridor de l'ordre del món.

Voler canviar el món actual amb les estructures polítiques del segle XIX (partits polítics, parlaments, eleccions,...) és com voler fabricar ordinadors amb peces de tractors.

La consciència de la nostra passivitat, indiferència i silenci davant la injustícia és el pas necessari, però no suficient, per a esdevenir actius, bel·ligerants i denunciadors a favor de la veritat.

Si critiques una cosa sense oferir una alternativa estàs reforçant aquesta costa.

Més que construir cristalls laboriosament cal crear les condicions òptimes per a la cristal·lització natural.

Tenim ara mateix l'absoluta necessitat de plantejar-nos com a col·lectiu si desitgem la revolució o l'evolució. I actuar en conseqüència i de forma radical sigui quina sigui la resposta.

Necessitem lideratges personals que liderin la transició al lideratge col·lectiu.

Això com un llop salvatge un cop alimentat i domesticat esdevé un gos submís, així els humans ens hem sotmès als déus de la tecnologia a canvi del confort i la seguretat.

La democràcia de partits es una trampa. Diuen que si no fan el que van prometre que farien sempre pots votar uns altres que tampoc faran el que prometran. Hem de buscar alternatives als partits i de moment treure'ls poder.

Una eina potent per a traure poder als partits polítics i les elits és el bitcoin. Clar que hi ha qui en fa mal ús, qui especula i qui el confon amb les criptomonedes, però també hi ha qui fa mal ús d'internet i especula amb l'habitatge i no per això són dolents.

Unim-nos per comunicar-nos i donar-nos suport tots els que compartim els valors del compromís amb l'evolució personal i social, conscients que és una bona manera de treballar per millorar el món.

Poder local, anarquia i agrupació voluntària no discriminadora són tres eixos de les noves comunitats que hauran de substituir els estats.

Un món millor no comença per tu mateix, sinó per nosaltres mateixos.

Un ecosistema que ha mutat cap a l'autodestrucció no es pot corregir ni recuperar. Només podem plantar noves llavors resistents, intel·ligents, compatibles i no assimilables.

La superioritat d'una bicicleta respecte un patinet no deriva de que les seves peces, caòticament amuntegades, pesin més que les d'un patinet sinó de que l'adequat muntatge de les peces la fa més eficaç. Per això la intel·ligència col·lectiva és superior a la suma d'opinions.

Cap norma, reglament, llei o privilegi dels polítics no pot ser pensada ni aprovada per polítics. Tot això s'ha de fer amb democràcia deliberativa. (bit.ly/2yYzk9k) Que els polítics no ho vulguin fer denota que estan més pel poder que pel servei.

Tots les bones solucions que es proposen per a arreglar el món obliden que molta gent està en un nivell d'evolució que no les pot acceptar. Per això cal pensar i treballar sempre en afavorir l'evolució personal integral i evitar-ne l'estancament.

Que molta gent no estiri del carro no és motiu per deixar d'estirar el carro, però que qui el condueix l'encari a l'abisme, sí.

Menjar-se els caníbals com a forma de lluitar contra el canibalisme està molt de moda. Si no superem els marcs estem estancats i perduts.

Pagaré al mecànic per arreglar-me la roda... excepte si me l'ha punxat ell

Perquè la sensació que em dona és que estem pagant els danys que han causat els que ens cobren!!!

I això té a veure amb l'estafa que estem patint. Aquesta crisi permesa o provocada en la que guanyen i perden els de sempre, en que uns quants s'enriqueixen a costa de la misèria de molts, en què els recursos s'extreuen dels que tenen poc per donar-los als que tenen molt sense vergonya i amb impunitat...

No crec gaire en les conspiracions tot i que sovint sembla l'explicació més raonable. M'inclino a pensar que la naturalesa humana deixada a la seva inèrcia tendeix al creixement fins un cert punt. A partir d'allà s'estanca i fan falta autèntics esforços de superació personal per a progressar. Com la intel·ligència, l'ètica, el llenguatge, la motricitat, el sentit artístic... són dimensions que es desenvolupen de forma automàtica fins a un cert grau, el que permet la supervivència. L'home, però és més que un supervivent, és un ésser que aspira al creixement i per elevar-se per damunt les qualitats que de manera natural tenim, cal una intenció, un esforç i un coneixement.

O sigui que aquest espoli a què estem sotmesos per part de les oligarquies, em sembla més una qüestió de deixadesa en la tasca de desenvolupar al màxim les

nostres capacitats que un tema conspiratiu o de malícia programada. És fruit o conseqüència de l'ambició egocèntrica i la manca de visió global pròpia dels estats menys avançats del desenvolupament.

Sigui quina sigui la causa, el fet és que estem vivint una situació d'injustícia creixent a nivell mundial i no sembla que hi hagi indicadors de què això canviï. Les estructures polítiques estan blindades i les econòmiques també. Sembla com si el sistema hagués perdut aquella flexibilitat orgànica dels éssers que evolucionen. El sistema s'ha estancat en un nivell animal que es manté aferrat al que li permet sobreviure i no evoluciona a un nivell humà (el que no es conforma amb la supervivència i busca la plenitud).

Farà falta la conjunció de dues forces imprescindibles per torçar aquest descoratjador destí que s'albira: L'ascens de consciència i compromís de la classe política i l'ascens de consciència i compromís de la ciutadania.

Haurà d'aparèixer un sector polític renovat, honest, creatiu i valent que planti cara als poders fàctics i arraconi i desplaci els polítics que defensen l'estat actual de coses. Ja sé qui hi ha poca confiança en els polítics, però jo no crec que tots siguin iguals. En conec pocs però la majoria són bones persones i honestes. A més cada cop hi ha més personatges trencadors que tracen la línia a seguir. Vegeu per exemple en Pepe Mújica, president de l'Uruguai que parla clar com mai s'havia sentit.

Per altra banda la ciutadania ha de despertar. Necessitem crear consciència de poble, capacitat de reflexió més que de mobilització, de crítica més que de queixa, d'autonomia personal més que de adhesió incondicional. No sé com es farà això, imagino que com totes les coses profundes, de persona a persona, d'exemple a exemple, de cor a cor... Desconfio de les conversions ràpides i en massa.

Aquestes dues forces s'hauran d'apropar fins a generar una energia de canvi tan desitjada per clara i justa que serà inconcebible mantenir les coses com estan. Hi haurà de ben segur les resistències actives dels sectors oligàrquics. Augmentaran les manipulacions a través dels mitjans de comunicació, les amenaces i la violència estructural del sistema econòmic, el suborn del consum fàcil, adormidor i plaent, i si tot això falla, no dubto que intentaran la guerra global altre cop. Si ens troben encara arraulits dins les nostres fronteres nacionals ho tindran fàcil. L'esperit de poble és material inflamable i el primer que crema és la raó. Després tota la resta.

Quan el sistema és suïcida, ser antisistema és una obligació vital

Hi ha moltes dades objectives que ens indiquen que el sistema no va bé. No només no va bé sinó que va molt malament. El sistema social és, per definició, una forma d'organització que facilita el màxim de benestar per a tothom. Només cal mirar com s'organitzen les famílies, les tribus, les comunitats petites. És evident que cap família o comunitat no admet que sigui bona si permet que hi hagi persones que no viuen bé. A la nostra societat hi ha cada cop més persones que no viuen bé, i per això podem dir que no és un bon sistema.

No sé si faria falta que m'esplaiés en aquest tema. Crec que revisant la premsa podem constatar com cada dia hi ha més pobres i els rics són més rics. Cada cop la riquesa està més mal repartida. Cada cop hi ha més desigualtat social i més diferència entre uns i altres pel que fa als drets bàsics: llibertat, igualtat, habitatge, treball,...

Per poder superar aquesta situació ens hem de preguntar com hi hem arribat. Com a societat ens hem cregut que els diners són el fi últim, que cadascú s'ha d'espavilar per ell mateix, que l'avarícia és bona, que cal gaudir el moment sense pensar en les conseqüències... Tot aquest corpus ideològic capitalista que tenim assumit no és casual ni neutre. Està pensat per a servir a una minoria dominant que és la que acumula poder i riquesa, que es creu legitimada per a exercir l'abús sense cap control. No hi ha ni vergonya per a dissimular-ho perquè estan segurs que la població està sotmesa com realment ho està, ofegada per les dificultats i la manca d'oportunitats.

Estem en una situació suïcida perquè també els acaparadors poderosos i dictadors estan perduts i desorientats. Ofegats en la seva ambició han perdut el sentit de la seva vida atrapats per la seva pròpia trampa i naveguem tots plegats al fracàs. No importa si viatges a primera classe o en classe turista quan l'avió cau.

Necessitem reaccionar i fer-ho aviat. Proposo que ens tornem antisistema. Sí, ja sé que és una sortida desesperada però és al menys una sortida. Atrapats en un vaixell en flames és millor saltar, buscar un bot, inventar un submarí, arrebregar material flotant... jo què sé! El que sigui. Tot abans de morir cremats, passius, rendits aferrats al que sabem que no ens salvarà.

Ja sabem com treballa el sistema. Provem ara coses noves. Siguem imaginatius, rebels, creatius, agosarats,... Si coneixem alternatives al funcionament normal del sistema, provem-lo encara que sigui utòpic o no estigui provat. Fer el de sempre sí que està provat i demostrat que no funciona. Si hi ha botigues alternatives, anem-hi. Si hi ha bancs, serveis, treballs, organitzacions, escoles, medicines, teràpies... que funcionen diferent, recolzem-les! I si no hi són, inventem-les.

Ja sé que el sistema és omnipresent i sembla que no hi ha marge de maniobra però crec que hem de començar a crear un sistema paral·lel que conviurà durant un temps amb el que tenim fins que es demostrï que la forma alternativa ofereix qualitat humana i dignitat a la comunitat. És així com nous sistemes substitueixen els antics.

Tenim ja algunes pistes i el treball no s'ha de començar de zero. L'economia del bé comú¹⁶ és una de les línies més innovadores en aquest camp del canvi radical. Hi ha també propostes en política, educació, i altres àmbits ben significatius. Si analitzem els seus plantejaments ens sorprendrà la simplicitat i la claredat de les idees que les inspiren. Perquè un nou sistema basat en les persones i no en el progrés o el benefici és essencialment més simple, més il·lusionant i més natural que això que tenim.

El passat és la competició; el futur, la cooperació

Hi ha una dimensió de l'evolució que pot ser vista com una competició, com una lluita. En podem dir la lluita per la supervivència, una mena de combat pels recursos o per les situacions més favorables i qui les aconsegueix rep el premi de viure.

Certament que des de la nostra òptica moltes situacions es poden interpretar sota aquest criteri. En una situació complexa, uns viuen i altres moren. Sabem que la naturalesa no té favorits ni juga a favor de ningú. La força de la pantera contra l'agilitat del cérvol, l'astúcia de l'aranya contra la intuïció de l'insecte, la intel·ligència de l'home contra l'instint de la bèstia...

I fins aquí hem arribat. Potser degut a aquesta marca històrica impresa al nostre genoma, els humans seguim considerant la vida com una lluita on alguns han de vèncer i altres, necessàriament morir.

L'evolució de la ment, però ens ha dut fins a un lloc on els paradigmes del passat poden ser superats. De moment no sembla que ens siguem conscients i continuen predominant els costums atàvics de competir per damunt de la cooperació.

Sabem però que els grans avenços que ha fet la humanitat venen de la cooperació. Hi ha en nosaltres un instint també de cooperació, un sentiment d'ajuda que és un factor clau a l'hora d'explicar la supervivència.

Estem tot just en un moment evolutiu que no ens sentim encara identificats amb la humanitat sencera. Som encara ètnic, tribals, del clan, dels

¹⁶ Podeu trobar informació de l'associació de Girona al web ebcgirona.cat

nostres... i tots el que no són els nostres són enemics potencials. Aquesta és la força del passat i estem en transició cap al futur.

El futur és cooperació no només universal, en el sentit d'humana, sinó en el sentit planetari o còsmic. Som tots els humans i també tot el que hi ha. Som una unitat amb totes les coses, des de les més simples a les més llunyanes. Formem un únic ésser indestruïble i la nostra sort és comuna.

Com les cèl·lules del cos. Evidentment cada una d'elles té els seus propis codis de vida, però amb això no n'hi ha prou per mantenir un organisme viu. Cal que assolim la consciència de que hi ha una dimensió que ens sobrepassa i de que només amb visió global té sentit la visió individual.

Cèl·lules centrades en la pròpia supervivència sense considerar el tot en el que estan immerses són altament ineficients en la tasca de viure. Lamentablement la intel·ligència intrínseca de la cèl·lula que sap això no és natural en els humans. No tenim l'automatisme d'actuar considerant-nos tots una sola cosa. Aquesta visió només l'assolim amb un esforç intencional i voluntari.

Cal treballar per a ser cooperatius contra l'automatisme de la competitivitat. Hem d'esdevenir humans a costa d'aprenentatge, intencionalitat, intel·ligència i sentit.

Aquest és el nostre futur, un joc de tot o res, un joc on no podem parlar d'un guanyador o un perdedor perquè si no guanyem tots perdem tots.

La utopia d'un cavall no pot ser esdevenir persona sinó esdevenir el millor cavall possible

La utopia per definició és inassolible. Entenem per utopia un estat de perfecció -normalment de l'àmbit social- que ens serveix d'inspiració i guia per als nostres anhels i esforços de millora.

D'alguna manera la utopia seria com el pic que volem assolir mentre els nostres esforços diaris serien les diferents fases de l'escalada. El pic es presenta molt llunyà i inabastable, però serveix com a al·licient per anar caminant.

El disseny que fem de la utopia marca molt el tipus d'accions que hem d'emprendre. Si aspirem a la igualtat, hem de lluitar pels drets. Si aspirem a la riquesa, hem d'esforçar-nos en la producció (o l'acaparament!) . Si aspirem a la virtut hem de treballar el nostre caràcter moral. Si la utopia és el cel cristià haurem de seguir les normes de l'església i si és el paradís dels musulmans, les de Mahoma.

El problema de la majoria d'utopies és que no són realistes. Què vull dir amb això? Que potser no han de ser ideals per a ser utopies? Doncs no, al meu entendre.

Aspirar a una perfecció que no ens correspon, és fixar una utopia no humana i a la llarga només servirà per al desànim i per a l'abús de les elits que la gestionen.

No pertany a la naturalesa humana la pau perpètua, ni la llibertat, ni la igualtat, ni la salut absoluta, ni la felicitat, ni l'amor pur... Tot això són idealitzacions d'un altre món, d'una altra dimensió. Són escapatòries, fugides a mons impossibles perquè no ens atrevim a dibuixar les utopies humanes realistes que ens pertoquen.

Perquè així com la utopia d'un cavall no pot ser esdevenir un home, la utopia d'un home no pot ser esdevenir un àngel de perfecció. De fet hauríem d'entendre que la perfecció humana rau en l'esforç continuat per a assumir la nostra imperfecció i avançar en el nostre creixement amb humilitat i acceptació.

Hem d'aspirar a progressar contínuament acceptant tot el que ens vagi passant. Hem d'aspirar a augmentar la nostra consciència, a adquirir saviesa i comprensió. Aquests objectius són els ideals humans ja que estan a l'abast de tothom (tothom ha de créixer a partir d'on es trobi ara) i malgrat la seva concreció i possibilitat, semblen tan impossibles com la millor de les utopies.

El pont estava trencat i tots els elogis i recursos eren pels voluntaris que socorrien la gent que anava caient...

Us imagineu aquesta situació? Un pont s'ha trencat i la gent que hi passa confiada cau al buit. Molts moren i altres queden malferits. Davant aquest drama, l'única resposta que s'albira és... instal·lar llocs de socors al fons del barranc! Ningu no arregla el pont i ni tan sols posa un avís per a evitar futurs accidents!!!

Tan surrealista com aquesta imatge em sembla la situació d'emergència social que tenim actualment al món. Podem pensar en la crisi dels refugiats, en el terrorisme, en els abusos de l'acumulació econòmica i l'empobriment de grans capes de la població i de la humanitat... Davant totes aquestes situacions de crisi greus, s'activen molt més ràpidament i generosament les mesures pal·liatives que les correctores.

Com si donéssim per descomptat que la desgràcia és inevitable i que només podem alleugerir els seus efectes. Dediquem tota la nostra compassió, energia i solidaritat a rescatar la gent del mar però no fem res contra qui els hi tira...

En el fons tenim la convicció de què el mal és inevitable. No veiem la cara ni intuïm la jugada política o econòmica que desenvolupa qui ha generat la desgràcia, però veiem la cara i la situació social i econòmica de qui la pateix.

Per això és més fàcil actuar curant que prevenint. És, però, del tot irracional.

Les desgràcies que els humans provoquem tenen causes concretes i específiques. Fariem bé reconeixent-les. Amb tot, ens són inabastables per la complexitat de les seves trames i perquè sovint la nostra estabilitat i qualitat de vida se sustenta damunt d'elles.

El neoliberalisme radical que deixa els mecanismes econòmics en mans del mercat i dels seus gestors aprofitats, les creences en la llibertat i el dret absolut sobre la propietat, ja sigui de la terra o de les estructures productives, la convicció de què els nostres (pàtria, classe social, ètnia, religió,...) són més que els altres, la submissió a les tradicions de l'ordre i de l'obediència... són algunes de les causes dels nostres problemes.

Això ha trencat el pont de la convivència i ningú sembla disposat a arreglar-ho, o tan sols a anunciar clarament el que està passant. Hauríem d'estudiar i fer propostes creatives de canvi i aplicar-les! Potser de manera experimental en petites comunitats o pobles, potser en zones determinades... Hem d'atrevir-nos a fer enginyeria social aplicada perquè només descobrint alternatives tindrem la força per a denunciar i canviar les actuals injustícies.

Aquest és l'autèntic debat que necessitem, no pas com embenar millor les ferides dels qui van caient del pont. Més energia en les causes ens evitarà haver de dispensar energia en les conseqüències, que és el que tots volem.

El paradís és davant nostre; no pas darrera...

El paradís simbolitza aquí l'ideal. És allò desitjable pel que lluitem tot sabent que segurament mai no l'abastarem, però la seva imatge ens esperona i orienta.

Quan imaginem un món millor, menys contaminat, més just... això és el paradís.

Des de sempre les persones conservadores han cregut que el paradís està en el passat, que l'hem perdut, que només ens convé recuperar-lo tot imitant o cercant allò que va ser en un principi. És la idea del paradís terrenal, un origen remot i perfecte que vam malbaratar i que ens condemna eternament a la nostàlgia. Per a aquestes persones la vida abans era millor que no pas ara. Abans la gent era de fiar, tenia paraula, les coses eren naturals i els costums nobles. Ara tot s'ha degradat i allunyat d'aquell ideal de perfecció.

Per a les persones progressistes, en canvi, el paradís està en el futur. Anem millorant cada cop més i acostant-nos a un món millor que hem d'imaginar, inventar, crear. És la idea de l'evolució entesa com a millora progressiva i acumulada que ens converteix en somniadors esperançats. Per a aquestes persones el passat

era pitjor que el present, ple d'injustícies, arbitrarietats, malalties, endarreriment tècnic i moral. Ara tot és millor i cada cop tenim més possibilitats d'avançar envers l'ideal.

La meua opinió coincideix més amb aquesta segona visió. Em sembla força obvi, malgrat l'onada de pessimisme actuat, que el món millora. Tenim indicadors objectius de que les guerres són cada cop menys mortíferes, l'esperança de vida més alta, la mortalitat infantil baixa de forma sostinguda, les pandèmies i epidèmies estan controlades i la tecnologia ens permet albirar respostes magnífiques i proporcionals als reptes i amenaces que tenim. I tot això sense negar el mal en el món sinó només fent-ne una consideració comparativa en un cronograma ampli.

El passat com a model, la imitació del que fou o la veneració de personatges de l'antigor em sembla un exercici de melangia fruit de la desorientació que patim i de l'astorament que ens envaeix quan observem la magnitud de les amenaces que afrontem. Aleshores, desconfiats de la nostra pròpia capacitat fem mitja volta i tornem per on hem vingut.

Però el camí de la història no es pot remuntar i intentar aprendre del passat és una fal·làcia (Vaig escriure al respecte a l'entrada "El que ens fa grans no és la capacitat de recordar sinó d'oblidar.")

L'home no transita per camins sinó que els obre a mesura que camina, com deia Machado. Avancem cap al futur des d'un pont que es va construint sota els nostres peus cada cop que amb confiança ens atrevim a caminar damunt el buit. Inventem, improvisem, creem, imaginem perquè res del que ens espera ens és conegut.

Amb tot, sabem que només hi ha una direcció. El temps la marca inexorable i no voler mirar-la no és ja fidelitat als orígens o respecte a la tradició sinó covardia camuflada o inconsciència ignorant.

No hi ha més sortida que escapar de la presó de votar un cop cada 4 anys!

El nostre sistema polític necessita una millora urgent. Hem assolit ja la democràcia representativa per la qual els nostres representants decideixen per nosaltres i organitzen la vida de la comunitat. Això està bé, però el sistema ha demostrat tenir unes limitacions excessives.

Els nostres representants, els polítics, tendeixen massa fàcilment a oblidar els interessos dels seus representats i així legislen i decideixen coses que van contra la majoria de la població.

Pensem en la desregulació del mercat financer i laboral, en la privatització dels serveis públics, la permissivitat amb els paradisos fiscals, el rearmament...

El problema és que s'ha limitat la participació ciutadana a votar un cop cada 4 anys i que les elits econòmiques s'han fos amb la classe política compartint interessos. Aquests poders controlen els mitjans de comunicació i implanten una visió esbiaixada de la realitat. El pensament dominant i els llocs d'on emana (universitats, think-tanks, partits polítics...) estan finançats per empreses,...

Davant aquesta situació no queda altra alternativa que escapar d'aquest encasellament. Necessitem instaurar i exercir la democràcia directa.

Hi ha d'haver mecanismes àgils per a que tota la ciutadania pugui participar en la presa de decisions respecte a temes que afecten a la societat en general. Cal que es pugui sotmetre a decisió del poble una llei, la derogació d'una llei, el control dels serveis públics, modificar la constitució, proposar reformes legislatives,... En una paraula, convé traspasar el poder al poble sobre moltes qüestions importants.

Aquest és un tema complicat i complex perquè hi ha múltiples arguments que ho desaconsellen. Sentirem a dir que la gent no està preparada per a decidir sobre temes d'interès general, ja sigui perquè no té formació específica o perquè no té cultura política. Sentirem a dir que si tothom pogués decidir aspectes importants arribarien els populismes, o que llavors, més que mai, manarien els mitjans de comunicació que són especialment hàbils en manipular la gent, o que la massa tendeix als extremismes i que seriem capaços de proposar mesures extremes com l'expulsió dels immigrants o la reimplantació de la pena de mort o coses així...

Certament que donar el poder al poble té riscos, però cedir-lo a una minoria interessada que només treballa per al seu propi benefici i per a la seva perpetuació en el poder és una opció pitjor encara.

Hem de reclamar, per tant, el poder de la gent sobre qüestions essencials de la convivència, corrent el risc d'equivocar-nos. No hi ha risc major que veure com abusen de tu i no fer res per por a que sigui pitjor...

NOTA: Aquest escrit està basat en la proposta política del moviment de l'Economia del Bé Comú i inspirat en el capítol 6 del llibre del mateix nom de Christian Felber.

Quasi cap utòpic no vol la utopia que predica

Per què dic que quasi cap utòpic no vol la utopia que predica? Doncs perquè les utopies solen ser pensaments molt extrems, i qui les fabrica o construeix ho fa des d'una posició que és la que permet aquest pensament i si la utopia

s'acomplís, aquest lloc desapareixeria. Per això no podem imaginar que la nostra utopia sigui real sense haver de renunciar al que som. I això quasi ningú no ho vol.

Potser aspirem a una humanitat unida però no volem renunciar al nostre país, a la nostra comunitat. I és que el pensament d'un món unit és una projecció de la idea d'un país unit aplicada al planeta sencer. El que hi ha en el fons és una idea de país unit i no podem renunciar-hi perquè és la que ha permès pensar en el món unit. No sé si m'explico.

Potser volem que desapareguin les classes socials però aquesta idea ha estat parida des d'una classe social concreta: la classe mitjana alta. Qui la defensa té el típic pensament de la classe mitjana. Tot el que concebem, sentim, desitgem, valorem i critiquem és fruit de la nostre classe social i en el fons sabem que no és senzill renunciar al sistema de pensament que ens ha permès construir l'ideal. Si desaparegués la classe social a la que pertanyo no podria pensar ni sentir el que penso i sento.

Les utopies són pel·lícules que es projecten en pantalles mentals concretes. Tenen tots els ingredients d'aquests suports conceptuals i una part de nosaltres sap que si anul·lem aquests supòsits, aquesta mentalitat que permet generar la utopia, aquesta desapareix.

Tots els revolucionaris són utòpics i volen l'impossible. Naturalment que és útil i fecund aquest pensament perquè ajuda a dissenyar les vies de progrés i creixement, però també tots els revolucionaris saben que la utopia és impossible. Al menys, tal com la tenen dissenyada ara. Per què? Perquè si fos possible segurament ja no seria utopia.

Aquest fet que comento m'ajuda a entendre per què tantes persones que proclamen idees radicals acaben votant o fent una vida totalment vulgar o conservadora. Quasi tothom sap que la riquesa es pot repartir millor i quasi tothom ho veu just i necessari, però a l'hora de votar, o a l'hora de fer accions concretes, ens refugiem en el realisme conservador.

He parlat amb molts utòpic i m'agrada aprofundir el seu pensament. Quan vas preguntant i indagant com aplicarien la seva utopia, no tardem a descobrir que tot és massa incipient, que cal pensar-ho més, que caldria veure què va passant... En definitiva, que és un simple esborrany conceptual.

I els esborranys són importants, però cap edifici es pot construir a partir d'un esborrany. Calen mapes i plànols concrets i calculats. Sense utopia no anem enlloc. Amb utopia i prou, sense pensar i calcular, tampoc!

En una societat injusta recolzar les seves lleis és recolzar la injustícia

He defensat en altres entrades que la llei és objectiva i la justícia subjectiva. Podem saber què és legal (si ho diu la llei) però no què és just, ja que la justícia és una apreciació personal.

Com tots els valors universals (pau, amor, igualtat, bé,...) la justícia és una apreciació que fem cada persona des de la nostra circumstància. Les lleis concreten una determinada forma d'entendre la justícia. Les lleis aspiren a la justícia i en una democràcia, les lleis les redacta el poder legislatiu que és el parlament, elegit pels ciutadans. I quan vivim en democràcia hem de respectar les lleis com a expressió de la voluntat majoritària.

Aquest és l'esquema bàsic. El govern del país exerceix el poder sota l'emparedament d'aquestes lleis i el poder judicial arbitra els conflictes i resol les mesures penals. No és un mal plantejament. Els tres poders, independents i coordinats, al servei de la ciutadania.

Ara bé, que la idea sigui bona no vol dir que la realitat en què s'inspira sigui satisfactòria. L'altre dia veia una pel·lícula americana on, en un petit poble mexicà, un xèrif corrupte detenia un conductor i l'acusava de dur un llum del darrera fos. El xèrif abusava del seu poder, reclamava una gran quantitat de diners de suborn si volia evitar la presó. I tota l'estona li recordava, que ell només feia complir les lleis. Les aplicava injustament, abusivament i amb extorsió. I ell, que tota l'estona apel·lava a la llei, se la saltava constantment.

Una mica aquesta imatge caricaturesca em ve al cap amb el govern que tenim ara a Espanya. Una constitució que limita l'expressió de la ciutadania i que no permet la discrepància. Que no es pot canviar quan ho demana el poble però es canvia en 24 hores quan ho volen els poder econòmics. Tot legal, això sí, però per a mi, injust.

Un executiu que actua il·legalment (corrupció sistemàtica, usos partidistes de la policia com a eina política,...), que actua injustament (polítiques socials de pauperització generalitzada i d'enriquiment progressiu dels més rics,...), amb un partit en el govern, hereu del franquisme i que actua com una màfia, amb una casta de famílies aristocràtiques que es reparteixen el poder,...

Un poder econòmic, cada cop més decisiu, que marca les polítiques nacionals comprant persones i institucions. Lleis que només afavoreixen els més poderosos. Mitjans de comunicació al servei dels grans poders econòmics que adornen la gent i els venen una realitat inventada,... Aquest és ara mateix el meu estat tal com jo el veig.

Cert que és un estat democràtic si entenem per tal un lloc on s'han fet eleccions i l'ha elegit un parlament. Ara bé, on jo visc, no volem aquest govern ni les seves polítiques. A Catalunya no votem el PP i volem aplicar lleis progressistes

que el govern espanyol no permet. Ens imposen restriccions i limitacions amb l'únic argument de què és il·legal però tinc la sospita que hi ha interès en sotmetre i dominar.

Hi ha persones que ja els hi està bé tal com està tot. Però hi ha com a mínim dues mirades crítiques: la dels qui, ferits en el seu orgull col·lectiu, se senten una comunitat humiliada i menystinguda en els seus drets nacionals i els qui, ferits en la seva sensibilitat cívica, se senten abusats i explotats en els seus drets humans.

Els primers s'armen de simbologia nacionalista (banderes, himnes i signes identitaris), plantegen estratègies i enfrontaments del mateix nivell i magnitud que els seus contraris, igualment nacionalistes identitaris. Els altres no van contra res sinó que van a favor de la justícia i els drets universals. No eviten el conflicte però no el provoquen. No imposen però no es deixen imposar.

Ambdues mirades conflueixen molt sovint i és difícil de discriminar-les. Amb tot, els seus fruits són diferents.

Al final si el que ens mou és la virtut i els valors universals i no pas els trets identitaris o partidistes, apareix la necessària reflexió sobre què és just i què no ho és. Segons Plató, l'home ha de tenir l'ànima intel·lectual desperta i aguda per a buscar la justícia i l'ànima irascible, la del coratge i la ferma, per a defensar-la. Només els pusil·lànimes es queden quietos quan tot trontolla i la seva passivitat és atorgament a la injustícia.

Si veus que la teva societat és injusta i que les lleis són les que mantenen aquesta injustícia, tens l'obligació de canviar-les. Com ho facis dictarà el teu caràcter.

Si no tens força i no ho vols o no ho pots acceptar, només et queda la violència

La força és la capacitat física, moral o intel·lectual de produir un efecte. La força és necessària en tots els actes de la nostra vida. Força per a obrir un pot de melmelada, per menjar verdura en comptes de gelat, per demanar perdó quan l'orgull t'envaeix o per descobrir la solució d'un Sudoku.

La força és l'aliada de la voluntat. La força no és bona ni dolenta sinó que, com tantes coses, depèn de l'ús que se'n faci.

Sovint intentem amb força aconseguir els nostres objectius de tot tipus. A vegades però, la frustració que ens genera la dificultat ens empeny a la violència. La violència és la força desfermada, cega, exagerada, extremadament intensa i desproporcionada respecte als objectius que persegueixes.

És violència obrir un pot de melmelada a cops de martell, deixar de menjar per aprimar-se, insultar algú o forçar els principis de la lògica perquè diguin el que tu vols.

En el terreny social la força sol ser protectora, defensiva i noble. Plató deia que la força ha de viatjar amb la justícia. La ubicava al pit i la feia patrimoni dels guerrers. Els guerrers són forts. La violència però, és covarda, agressiva, destructiva i innoble. Hi hauria molt a dir i matisar sobre això però per a un primer esbós és suficient.

Les forces d'ordre públic haurien de ser "forces", no "violències d'ordre públic". Malauradament tenim l'experiència de les forces d'ordre practicant la violència i això té la seva explicació. En primer lloc la falta de professionalitat dels policies, segurament vinculada al sou, l'extracció social, formació acadèmica i prestigi del cos en una societat en un moment donat. Però hi ha també la raó superestructural. Les policies estan més pensades per a mantenir l'estatus quo que no pas la seguretat ciutadana. De fet, és mantenint la seguretat ciutadana com asseguren l'estatus quo.

Les minories dirigents fan tot el possible a través dels mitjans de comunicació, l'escola i les polítiques econòmiques per a sotmetre els ciutadans en una somnolència complaent, garantint-los una supervivència mínima i mantenint-los ocupats en objectius venals.

Quan tot això falla, la policia reprimeix i com que no ho sap fer o no pot fer-ho amb força, ho fa amb violència.

Perquè la força és natural, fluïda, positiva, energètica i constructiva. Els pes natural d'una roca damunt la sorra és força pura i no hi ha tensió ni conflicte. Quan hom vol més pressió que la que la pedra exerceix per ella mateixa, necessita un plus de força antinatural, rígida i forçada que seria jo, per exemple, saltant damunt o donant cops amb un mall.

La societat té força i pot tenir també violència. Si les motivacions són naturals, tals com l'anhel de justícia, la llibertat o la participació, la força té més poder que la violència. La força que neix del cor net i de la bondat sempre és legítima i mai no és injusta encara que pot ser il·legal.

Com quan la gent es mobilitza per a defensar els seus drets. El sentit profund de sentir-se digne d'allò que es reclama, sense voler perjudicar ningú ni negar als altres el que vols per a tu, genera una força formidable. Té un cost i s'ha de saber assumir.

Si la massa, però, actua violentament¹⁷, perd legitimitat, provoca injustícia i desmereix la causa que defensa. De fet, la violència és el recurs que et queda quan veus que no tens força. És una sortida a la desesperada que pot fer guanyar una batalla però que porta a perdre la guerra. No tinc més demostració que la històrica. Tota la violència acaba essent derrotada.

Si la gent pogués manar, les coses anirien molt més bé

Si la gent pogués manar les coses anirien molt millor. La gent té un sentit comú bàsic que no depèn de la intel·ligència sinó que és la manifestació encarnada en cada un de nosaltres del sentiment bàsic de justícia que ens ha fet humans.

Hi ha coses que no tenen massa complicació. És millor una energia que no contamina que una que contamina. És preferible ajudar les persones que ho passen malament que deixar-les al carrer. Les coses que es fabriquen amb sentit ètic i ecològic han de ser més barates que les que es fan amb explotació i contaminació. Una diferència de salari, dins d'una empresa, de més de 10 vegades entre el que més cobra i el que menys cobra és un abús. És intolerable que, podent perseguir l'evasió d'impostos, no es faci. Els homes i les dones han de cobrar el mateix en les mateixes condicions. Els jutges no han de ser nomenar pels partits polítics. I un llarg etcètera.

No són idees que requereixin moltes llums ni una especial agudeses. Certament que moltes altres valoracions requereixen matisacions importants, però hi ha coses fonamentals i clares que millorarien molt la convivència i la justícia si es poguessin aplicar. I actualment tenim mitjans per a aplicar quasi qualsevol mesura social que se'ns acudeixi. Si no ho fem és perquè no hi ha voluntat política.

I aquest és el tema. Ens tenen enganyats. Ens diuen que estem en una democràcia i estem en un govern representatiu.

La diferència entre una i altra forma de govern és que en la democràcia els ciutadans elaboren uns projectes o unes iniciatives socials i encarreguen als polítics que els executin.

En el govern representatiu, que és el que tenim, les ordres les dona la minoria dominant, les elits econòmiques i encarreguen als polítics triats per la gent que els duguin a terme.

¹⁷ Entenc aquí que la violència no és reactiva, instintiva o de defensa pròpia, cas que requereix consideracions especials. Penso en una violència planificada, sistèmica i organitzada.

En el nostre sistema actual hi ha una premissa que no es qüestiona. Mana el més poderós, no el que hem escollit. Per causes atzaroses, maquinacions històriques, tradicions ancestrals o altres factors circumstancials, una minoria organitzada en famílies i clans, controlen i dominen el poder. S'asseguren de perpetuar-lo controlant els polítics i els mitjans de comunicació a través del finançament.

La classe política és, doncs, un servidor del poder fàctic que no busca el bé comú sinó la perpetuació del sistema social. La darrera pantomima consisteix en fer escollir a la gent els que executaran les ordres dels qui els oprimeixen.

La prova d'això és que cap partit polític ni cap elector dona cap mena d'importància als programes electorals. Tothom sap que s'acabaran fent determinades coses, diguin el que diguin durant les campanyes.

I no descarto que aquesta minoria que mana per dret diví o històric cregui que ens està fent un bé a tots perquè potser pensen que en el fons la majoria de mortals no tenim seny ni enginy per a regir els nostres destins.

Aquest menyspreu del sentit comú i de la intel·ligència col·lectiva és un greu obstacle a l'hora d'esdevenir autònoms com a col·lectivitat.

El fracàs de les nostres institucions socials és una molt bona notícia perquè ens empeny cap a la sortida del laberint

Em refereixo a institucions bàsiques com ara la ciència, la religió, el sistema sanitari, l'educatiu, el polític... Totes aquestes institucions ens han servit durant un temps i ens han dut fins on som ara però, així com les rodetes de la bicicleta quan aprenem a pedalar ens ajuden i quan ja en sabem ens destorben, així les institucions, quan caduquen, són obstacles limitadors.

Ara mateix podem ja veure com ens perjudica la creença en les religions que ens separa més que no pas ens uneix; que ens infantilitza, que ens manté submisos, que ens manipula...

I la ciència, que malgrat tot el que ens ha aportat és, ara mateix, el màxim exponent d'una racionalitat pràctica sense ànima, una atomització de la realitat, una prostituta de la tecnologia i del sistema capitalista...

I la medicina, sense menystenir tot el que ha fet per la humanitat, es mostra ara mateix com un sistema de subministrament de medicaments generalitzat, al servei d'una concepció de salut mecànica i mesurable amb indicadors quantitius. La investigació i la fabricació i distribució de productes farmacèutics està supeditada a les necessitats de les empreses i al guany...

L'educació, més atenta a la socialització i la conformitat que al desenvolupament de la persona, classifica i uniformitza les persones per fer-les obedients al sistema.

La política, una institució que només és un òrgan de control i de poder al servei dels poderosos, que manipula i dirigeix la societat per tal que les classes i les famílies dominants no perdin els seus privilegis...

Si ho volem mirar així -tot i que hi ha més d'una mirada- veurem com estem en una crisi global profunda i greu. Aquesta és la crisi de la dependència i de la falta d'autonomia!

Les institucions ens roben l'autoritat sobre nosaltres mateixos. No ens deixen relacionar-nos amb la transcendència sense la mediació de les esglésies; no ens deixen valorar la vida amb criteris humans i íntims si van contra la lògica o l'eficàcia científica; no ens deixen ser experts en el nostre propi cos, no ens ensenyen a conèixer-nos i a valorar els recursos de salut que tenim... hem de cedir la capacitat guaridora a la casta mèdica! No tenim autonomia per a escollir i seguir els nostres interessos, ni per a desenvolupar-nos en el que és essencialment nostre: ens imposen programes homologats i ens sotmeten a una educació uniformadora i submissa. No som tampoc capaços de gestionar la nostra pròpia comunitat. Necessitem els polítics, els experts, els que saben... I el resultat tots el sabem.

Per això la nostra crisi ara és la de la dependència. I ja veiem com, si sempre depenem dels experts o dels poderosos, el resultat és que una minoria es beneficia i una majoria empitjora.

La part realment bona d'aquesta crisi és que ens indica clarament la sortida! Ja no podem seguir confiant i depenent dels qui ens volen al seu servei. Hem d'adquirir l'autonomia, hem d'assolir la independència personal, hem d'esdevenir els nostres propis creadors!

La nostra religió, si en volem, serà la que ens inspire el nostre anhel espiritual; sense obligacions, rituals o dogmes imposats.

La nostra ciència serà l'experiència, la racionalitat crítica aplicada al que les ciències ens proposen, amb una gran capacitat per a discernir i contextualitzar el coneixement racional amb les altres dimensions humanes.

La nostra medicina serà el coneixement del nostre propi cos, la capacitat crítica per a escoltar els experts, la responsabilitat personal d'assumir riscos i decisions.

La nostra educació serà el cultiu de la nostra ànima, el reconeixement de les llavors precioses que portem i que podem i volem oferir al món. Tant si ho volen els mestres com si no, tant si la societat ho aplaudeix com si ho condemna...

La nostra política serà la gestió del dia a dia amb la gent més propera, practicant una democràcia deliberativa, racional, serena, solidària... sense cessió de

poder, sense permetre que les lleis ofeguin la justícia, sense acceptar la fatalitat d'estar sempre necessitats o controlats pels poderosos.

Perquè al final, el gran canvi ha de ser aquest: deixar de ser nens petits sempre necessitats de que altres ens diguin el que hem de fer, creure, sentir o pensar i passar a ser amos de nosaltres mateixos. Amb la grandesa i misèria que això comporti.

Cadascú al seu lloc, fent el que millor sap fer

Ja sé que pot semblar una utopia o una idea massa ingènua, però per a mi, el que hauria de ser és que cada persona estigués al lloc que li correspon fent el que millor sap fer.

Aquesta afirmació requereix alguns comentaris.

D'entrada, per què les persones han d'ocupar un lloc? I per un lloc vull dir un lloc de responsabilitat dins la societat. Independentment del debat, tan antic com la filosofia, de si l'home està al servei de la societat o és la societat la que està al servei de l'individu, és innegable que som ésser socials.

Això vol dir que necessitem els altres per a sobreviure i per a desenvolupar-nos. Per tant, està escrit en el nostre projecte personal, col·laborar amb els nostres congèneres.

La persona que no col·labori en el sosteniment i desenvolupament del grup humà, no només el perjudica, sinó que es perjudica ell mateix.

De fet, això no se sol qüestionar perquè la majoria de persones entenen que els cal treballar. Ho fan per guanyar-se la vida, sí, però també per a autorealitzar-se. El treball et desplega i et fa florir, però només quan surt de l'ànima, quan està vinculat al que tu realment ets.

Aquí és on la nostra societat falla. No acostumem a creure que tenim certs dons que ens cal cultivar. Són les nostres grans oportunitats. Tots tenim alguna gamma de potencialitats especialment afortunades: potser serà la música, el disseny, la cura dels altres, l'escolta, la provocació, el servei, la defensa, el mestratge, la gestió, la direcció... qui sap! Hi ha tants dons com persones i alguns en tenen més d'un.

Malauradament, no creure en la nostra especial capacitat ens condemna a escollir certes ocupacions estàndards que la societat ha fixat i assignat un salari. Sovint escollim pel prestigi o la recompensa en diners que rebrem fent aquell servei. Això ens allunya de la nostra vocació i del nostre lloc.

L'escola, els pares, la societat sencera hauria de treballar molt la descoberta d'aquests dons personals perquè és l'autèntic capital humà de què disposem.

Seria fantàstic que tothom pogués seguir la seva natural inclinació i es dediqués al que realment li pertany. Per contra, els nostres sistemes educatius són uniformats, iguals per a tothom i no permeten especialitzar-se. L'educació general bàsica és segurament el lloc on es fa malbé tot aquest potencial perquè no permet explorar el camí de cadascú.

La meua utopia es completa amb una idea encara més provocadora: tothom hauria de cobrar igual, independentment de la feina que fes. Crec que en alguna altra entrada ja ho vaig defensar... El metge no ha de cobrar més que el poeta perquè la seva responsabilitat i perícia s'ajusten al seu do i la formació que ha hagut de seguir és el seu privilegi i no el seu mèrit. El poeta no ha de cobrar més que el metge perquè la seva inspiració s'ajusta al seu do i la seva dedicació és el seu privilegi i no el seu mèrit.

Una societat així organitzada seria necessàriament més plena i feliç perquè tothom podria expandir-se en allò que li és propi i no hauria de treballar per sobreviure. Ara mateix, a nivell econòmic, aquesta proposta és totalment factible si acordem repartir la riquesa.

A vegades penso què passaria amb les feines més dures o més ingrates. Qui té el do de netejar els lavabos o treballar en una mina? Segur que hi ha persones que tenen aquest do però, i si no n'hi ha prou? I si no hi ha tampoc prou enginyers? Aleshores haurem d'entendre que aquesta proposta s'ha de completar amb una aportació obligatòria. Les persones hauran de fer activitats comunitàries combinades amb les que li són pròpies. Tots hem d'entendre que on no arriba la natural distribució de feines, hi ha d'arribar el natural compromís amb la comunitat.

**Què fer quan volem fer i no sabem què fer? Doncs sostenir la voluntat i
esvair la ignorància!**

Fer o no fer és més que una opció. Sovint fer o no fer és una obligació. Hi ha situacions davant les quals si no fas comets el pitjor dels errors, el pecat més greu. Un d'aquests casos és quan defenses un dret bàsic i fonamental.

Pensem per exemple en el cas d'una persona que es vol divorciar però el seu cònjuge no en vol sentir ni parlar. Es torna violent i amenaça, insulta i agredeix perquè no pot concebre el divorci. Pensem també en el cas d'una persona que és perseguida a la feina per un cap pervers que l'assetja, l'humilia i explota. Pensem en el cas d'un poble que vol regir els seus destins però l'estat que el sotmet el

declara enemic i manipula les lleis i els jutges i difon, pel mitjans que controla, la mentida i la difamació.

Aquests serien tres casos en els quals no fer res és la pitjor solució. No només pels afectats sinó per a tots els humans que aspiren a veure respectats els seus drets bàsics.

Perquè encara que moltes ments poc evolucionades no entenen el divorci, la igualtat dels treballadors i el dret a decidir el propi destí, aquestes coses són ja patrimoni de la humanitat i defensar-les i consolidar-les és un deure amb la societat i amb la justícia.

És del cas del dret a decidir del poble català del que avui vull parlar, però crec que el que digui aquí es pot aplicar també als altres casos en què es vulneren els drets fonamentals.

A Catalunya estem, al meu entendre, en una situació d'injustícia flagrant i descarada. No és moment per parlar de les causes ni de les raons que em porten a aquest judici. És temps de parlar de les reaccions.

Davant l'anhel de molts catalans per a exercir el nostre dret a decidir què volem ser, tenim una bona posició i una de no tan bona. La bona és que volem fer. La dolenta és que no sabem què fer.

És molt positiu que tanta gent actuï, que hi hagi tanta mobilització, tant debat, tanta energia activada per a respondre a la injustícia. Això dona fe de la vitalitat de Catalunya i de la consciència política de la societat.

Tenim la dificultat, però que les accions que hem emprès no ens han dut a aconseguir el que volem i exigim amb justícia. De moment ja és molt que hem decidit no exercir la violència i aquest és un assoliment notable. No podem dir, però que les nostres accions hagin tingut èxit.

La pregunta és ara: Què fer quan volem fer i no sabem què fer? No sé la resposta, però la resposta arribarà. Sempre arriba la resposta quan la pregunta persisteix. Hem de confiar i mantenir vives les energies que acabaran generant aquesta resposta.

Està en boca de molts les coses que s'haurien de fer: que si desobediència selectiva, o aturada general indefinida, o talls a les artèries vials, o vaga de fam de 50.000 persones, o desobediència legal i presó massiva,... Molt debat i molta energia a la cerca de solucions però de moment, no surt.

Mentrestant molta força se'ns escapa amb la ironia, les bromes, els repetits gestos de sorpresa i d'incrèdulitat davant una brutalitat física, moral, legal i intel·lectual que ha arrelat de forma definitiva en l'ànima dels nostres repressors. Potser hauríem de deixar la queixa i el sarcasme i afrontar un debat seriós i continuat del que podem fer.

No ho sabem però ho sabrem. Emergirà una resposta perquè quan una societat viva es compromet amb la seva pròpia dignitat i defensa el seu dret fonamental (aquell que vol per a tothom) acaba sortint aquesta solució.

S'està gestant, està formant-se al núvol mental col·lectiu, s'està seleccionant, d'entre totes les idees que generem i debatem, aquella acció que serà la bona. S'imposarà sense lluita com passa amb les solucions més evidents, però potser encara trigarà a arribar.

Mentrestant hem de mantenir viva l'esperança, cadascú com sàpiga, amb llaços, amb manifestacions, amb converses, amb reunions... hem de sostenir aquesta voluntat de justícia.

I al mateix temps hem d'avançar en el coneixement del que necessitem. Hem d'estudiar què han fet altres en situacions semblants quan se n'han sortit, hem de ser creatius per a trencar motlles, hem de ser ponderats, crítics i aguts i hem de ser, sobretot, benintencionats, treballant per a allò que afavoreix tothom, fins i tot els nostres opressors, això és: els drets fonamentals.

Sortirà la solució, aplicarem amb intel·ligència i bondat el que decidim i al final, la justícia s'imposarà. La història ha vist, cada cop que un nou dret fonamental s'assentava, com la voluntat s'afermava i la ignorància s'esvaïa.

Quan algú diu "Això és així i no es pot qüestionar" tant li fa que sigui un musulmà amb l'Alcorà, un catòlic amb la Bíblia o un demòcrata amb la Constitució. Sempre és el mateix: esclaus que volen tothom esclavitzat, cecs que volen tothom sense vista

És la pròpia limitació la que et fidelitza al dogma. Quan no et sents capaç o digne d'accedir a coneixements superiors t'estanques en la dependència de l'autoritat i converteixes aquesta submissió en una virtut.

Aquesta és una de les greus perversions que es donen en el procés d'evolució humana. Tots evolucionem de forma natural de la dependència vers la independència. Aquest és un trànsit dur i dolorós. Molta gent queda atrapada a les portes del canvi i s'enquista en un punt de superba docilitat. Creu estar en possessió de la veritat que ve d'algú extern a ell (Déu, la naturalesa, l'energia còsmica,...) i dedica totes les seves energies a defensar aquesta veritat.

Aleshores aquesta persona esdevé un esclau. I vol que tothom sigui també un esclau com ell. És un cec que no suporta que els altres vegin. No pot tolerar que altres el superin i decideix fixar el llindar de màxim coneixement allà on ell és. Terrible!

Això és el que passa amb els fonamentalismes clàssics. I això passa també amb totes aquelles postures intransigents amb alguna premissa. Pot ser una situació de relació personal ("No es pot ni plantejar que tinguis relacions sexuals amb una altra persona que no sigui jo" pot dir algú a la seva parella) o moral ("L'homosexualitat és sempre dolenta") o ideològica ("La raça blanca és superior a les altres") o política ("La unitat d'Espanya és inqüestionable")

**És més important lluitar per la justícia que pels meus propis interessos.
Però si em tanquen en una gàbia necessito primer mirar pel meu interès
d'alliberar-me per tal de poder lluitar per la justícia**

La llibertat és una condició necessària i prèvia a qualsevol altra. No es pot retreure a algú que no fa el que ha de fer o que prioritza coses secundàries a les veritablement importants si aquesta persona no és lliure per a decidir.

Això es pot aplicar a molts casos i també al que ara m'interessa: la situació de Catalunya respecte a Espanya.

Hi ha un debat encès i profund sobre les prioritats socials al món. També a casa nostra. Tenim greus situacions d'injustícia, tenim una desigualtat creixent, tenim una pobresa generalitzada i una pèrdua progressiva de qualitat en els serveis bàsics.

Amb tot, l'energia que més gent mou ara a Catalunya és la del status polític de Catalunya respecte a Espanya. Podríem dir que la qüestió identitària, diferencial o nacional mobilitza molta més gent que la desigualtat o la injustícia.

Això podria ser un indicador que ens estem equivocant de prioritats, que no estem entomant les qüestions més urgents i que una passió nacional està ofegant un deure universal que és la lluita per la justícia.

Així és com es ven des de les postures contràries a la independència. Jo, que no soc en absolut nacionalista, ho veig d'una altra manera.

Catalunya és un país amb personalitat pròpia com ho són tots. Hi ha una manera catalana d'afrontar els problemes i de gestionar les prioritats. No serà la millor, tindrà molts problemes,... però és la nostra. És la nostra identitat, la nostra cultura. Si no podem lluitar contra els nostres problemes a la nostra manera, no podem fer res.

Per això necessitem tenir la llibertat per a decidir què fem i com ho fem. És impossible afrontar un problema amb les receptes o els consells dels qui els veuen diferents. I més si t'obliguen a usar recursos i estratègies que van contra els teus principis.

I això és el que ens passa ara a Catalunya. No podem legislar ni actuar tal com voldríem (tal com el parlament de Catalunya decideix) perquè a Espanya impugnen les nostres lleis i ens imposen els seus criteris. I a més ho fan de forma impositiva, despectiva i mentidera.

Per això, ara mateix, només hi ha una prioritat: obtenir el dret a decidir si volem o no ser un estat independent. Fins que no se'ns reconegui aquest dret qualsevol crítica serà sempre injusta. No pots recriminar a algú que no ajuda la gent que s'ofega si li prohibeixes ficar-se a l'aigua!

Tenim pressa per a decidir d'una vegada quina volem que sigui la relació amb Espanya i fer-ho efectiu perquè tenim pressa per a decidir com volem lluitar contra la injustícia i fer-ho d'una vegada!

Educació inadequada, estúpidesa, engany col·lectiu, por i ingenuïtat, ingredients necessaris -no únics- del còctel "Actualitat"

Orson Welles va fer un experiment radiofònic l'any 1938. Va narrar una versió de la novel·la "La guerra dels mons" de H.G. Wells amb tant de realisme que molts oients van creure que realment la Terra era atacada per extraterrestres i van entrar en pànic provocant una onada d'histèria col·lectiva.

Un mes després, la periodista Dorothy Thompson va escriure un article al New York Herald Tribune comentant i interpretant aquest curiós i inquietant fenomen social. Va descobrir la fragilitat i la feblesa de la nostra societat. La revista El món d'ahir, en el número 6 reproduïx aquest article i en llegir-lo m'he quedat impressionat per les següents reflexions de Thompson.

Transcriu literalment:

"(Orson Welles i el seu programa...) Han fet sortir a la llum, de manera cruel i brillant, el fracàs de l'educació popular.

Han fet aflorar la increïble estúpidesa, la falta de coratge i la ignorància de milers de persones.

Han demostrat com és de fàcil generar un engany col·lectiu.

Han desemmascarat les pors primitives arraulides sota la superfície més prima de l'anomenat home civilitzat.

Han provat que l'home, quan és víctima de la seva pròpia ingenuïtat, busca que el govern el protegeixi dels seus propis errors de criteri."

Tot això va demostrar Welles, segons Thompson. No he pogut evitar comparar aquesta anàlisi sobre fets succeïts fa 80 anys amb la que faríem actualment sobre el món tal com l'estem vivint. Jo no canviaria ni un mot.

Pensem en la situació mundial o en el conflicte Espanya-Catalunya, per posar dos exemples de diferent abast. Sembla que en ambdós casos tenim un problema amb l'educació.

Si l'educació ha de servir per a formar ciutadans crítics i autònoms, hem fracassat. Cada cop la població és més submissa i uniformada, més dòcil a les idees imposades des del poder.

L'estupidesa de creure les coses que et diuen sense un mínim esperit crític, la falta de coratge per a tenir idees pròpies i defensar-les, la ignorància entesa com a renúncia a la saviesa... són trets força generals entre la població.

Ens enganyen amb tècniques de persuasió, amb manipulacions als mitjans de comunicació. Ens fan creure el que volen i estem indefensos. Abans no teníem gaire accés a la informació, però ara en tenim menys encara perquè ens han inundat de dades equívokes i confuses.

Usen la por com a combustible. Saben que la por ens activa i ens frena. Dominant els recursos de la por controlen les nostres conductes i els nostres pensaments. Hi ha una tecnologia sofisticada darrera cada mecanisme de control de masses.

I falta encara l'ingredient de la ingenuïtat. Hem comprat el conte de fades de l'estat benefactor que busca el bé comú i treballa per a comunitat. El fet evident, però, és que l'estat només privilegia a una minoria selecta que abusa de i explota a una majoria.

Els fets de la injustícia són evidents: negació de drets fonamentals a Catalunya o desigualtat creixent i explotació al planeta. Aprofitant-se d'una estupidesa fomentada per l'educació, ens enganyen col·lectivament fent-nos creure que vetllen per nosaltres mentre ens manipulen amb la por en benefici propi.

Més que mai necessitem una educació crítica que lluiti contra la estupidesa i faci impossible l'engany col·lectiu. D'aquesta manera l'home assumiria la seva realitat sense ingenuïtat paralitzant, sempre que trobés el coratge per a aplicar allò que aleshores sabia.

Necessitem bojos! Molts bojos!

El món no va bé. Hi ha massa injustícia estructural, massa desigualtat, massa dolor innecessari, massa indignitat i massa conformisme!

Necessitem urgentment bojos, molt bojos, persones insensates, gent sense sentit comú... En necessitem molts, tota una generació... per a sortir de la bogeria en la que estem!

Els dos paràgrafs anteriors sembla que no tinguin res a veure però pretenen ser un diagnòstic i el seu tractament.

I tot parteix d'un parell de fenòmens antics com la mateixa humanitat. Per un costat l'ambició sense mesura que genera desigualtat i injustícia i per l'altra la submissió voluntària i el conformisme davant aquesta injustícia.

No parlaré avui de la primera. L'ambició pot ser consubstancial a l'home com tots els vicis, però el nostre sistema econòmic, el capitalisme, l'ha reconvertit en virtut i ha fet que l'acaparament de béns per part d'una minoria a costa del patiment de la majoria sigui acceptada com a fenomen natural.

La segona qüestió, la de la submissió voluntària és, si això és possible, encara més punyent, més inquietant i més escandalosa. Per què acceptem sense revoltar-nos tanta injustícia? Per què ens deixem dominar per una minoria? Quins mecanismes psicològics bloquegen la nostra capacitat de reacció i ens mantenen paralitzats com xais en un ramat?

Com pot un gos i un home evitar que tres-centes ovelles vagin on vulguin? Com pot un poderós, dos jutges i tres policies tenir sotmeses a milers de persones en un lloc on no volen estar? Aquest és l'enigma.

He trobat una esclatxa de resposta en el llibre de Zygmunt Bauman "La riquesa d'uns quants beneficia a tothom?"¹⁸ És un llibre clarivident, senzill, cruel i diàfan. Després de demostrar com augmenta la injustícia dia a dia i com augmenta en el mateix grau la passivitat i la submissió de la població, encara la pregunta que ens fem. Què fa que no reaccionem davant el mal?

Opina Bauman que són les idees les que ens tenen esclavitzats. Són les creences que no qüestionem. És l'assumpció de "veritats" que tothom repeteix i que confonem amb la realitat. Creure que els diners són el més important, per exemple. Creure que la desigualtat és necessària i consubstancial a la societat. Creure que créixer econòmicament sempre és bo. Creure que, si les coses estan com estan, és per algun motiu que nosaltres no controlem i que és com ha de ser. Creure que si alterem l'ordre anirem pitjor...

Són aquestes les creences que ens paralitzen. Les tenim en el substrat més profund de la nostra ment i ni tan sols les veiem. Ens les han implantat de petits i formen part del paisatge mental. No es poden qüestionar perquè si ho fas hauràs de pagar un preu molt alt. El preu més alt: la marginació i el rebuig de la societat.

Els humans volem ser acceptats pels nostres congèneres perquè és una bona forma de sobreviure, encara que sigui renunciant als nostres valors. Valorem la seguretat i per a aconseguir-la hem de ser normals, com tothom, pensar el mateix que tothom, sentir i valorar com tothom... Això és sentit comú, sensatesa, cordura.

¹⁸ Editorial Arcàdia. Barcelona, 2014

I això és precisament el que ens manté lligats a la passivitat. Per això dic que necessitem bojos que se saltin tots aquests prejudicis estúpids de la normalitat. Necessitem gent amb poc seny, arrauxats, creadors i innovadors que trenquin l'aparença d'estabilitat i obrin els ulls al que és evident: la injustícia no és acceptable i perpetuar les coses tal com estan és un crim.

Hem de posar a treballar la crisàlide que ve del cuc de l'home vell per a convertir-lo en la papallona de l'home nou, el que trenca amb les idees dominants, el que qüestiona el que és inqüestionable, el que diu 'no' on tothom diu 'sí'.

I en necessitem molts i junts i ara! Abans no sigui massa tard ha d'aparèixer la legió dels qui desperten, dels qui saben que allò més sensat és ser un insensat!

***Sí, dalt del tren, ens posem tots a caminar en sentit contrari a la seva
marxa, no canviem el seu rumb***

A molts no ens agrada el món que tenim. Quan ens plantegem com i què podem fer per canviar-lo, sovint sento una resposta individual. "L'important és que estiguis bé tu". Aquesta idea de la salvació individual en el caos col·lectiva té moltes lectures.

Hi ha, evidentment, una primera interpretació i és considerar-la com l'expressió del més pur egoisme. En efecte, moltes persones es desvinculen de la societat i van a la seva.

Altres persones advoquen per la salvació individual com a l'única manera que tenim d'ajudar al col·lectiu. Si cadascú procura millorar en la seva vida, tots hi sortirem guanyant. De fet, diuen, no podem fer res més que això. Aquesta mirada, que centra tot el nostre potencial de canvi en nosaltres mateixos, és típica dels moments de crisi social.

Quan l'ordre social trontolla i ens sentim superats per les onades de transformació que no podem controlar, ens refugiem en nosaltres. Ens centrem en estar bé sigui quina sigui la situació externa. És en aquests moments que floreix la filosofia de l'auto-ajuda. Quan no et pots fiar del sistema o de la societat, has de llegir llibres com ara "Pensa i fes-te ric", "Creu en tu mateix i descobreix el teu potencial", "Tu pots sanar la teva vida", "Sigues feliç sense esforç", etc.

Al llarg de la història aquest fenomen es repeteix. De fet l'estoïcisme i l'epicureisme, les primers filosofies que prediquen la salvació a partir del que ja tens, apareixen com a reacció als canvis socials profunds i dramàtics que va suposar l'imperi hel·lenístic.

Amb tot, si bé ocupar-te de tu és molt positiu no és suficient. Ens hem d'ocupar també de tots. No n'hi ha prou amb els canvis individuals per a millorar el

món. Calen canvis col·lectius, canvis en les estructures de poder, canvis en els patrons d'injustícia que s'han consolidat.

No podem pretendre superar l'esclavitud demanant els esclaus, individualment, que siguin millors esclaus! El que cal és abolir l'esclavitud!!! I per fer-ho, ser un bon esclau, no és una ajuda sinó una rèmor.

No millorarem l'economia si cadascú procura ser un consumidor fervorós, perquè el sistema capitalista és essencialment consumista i millorar la nostra obediència al sistema no fa que aquest millori. De fet, no ha de millorar, ha de transformar-se, canviar, desaparèixer...

No millorarem la política si seguim creient que l'únic que hem de fer és votar millor perquè votar no és l'essència de la política sinó la trampa on ens han reclòs. Política és participació, opinió, crítica, innovació en la gestió,... i seguir essent submisos votants de les opcions que ens donen, no és la solució sinó la perpetuació del problema.

No millorarem la religió essent millors creients sinó més crítics. No millorarem l'educació essent millors alumnes i professors sinó qüestionant el model d'alumne i de professor. No millorarem la sanitat consumint més medicaments i fent més medicina preventiva sinó assumint el nostre poder respecte a la nostra salut enlloc de deixar-la en mans dels experts. No millorarem les relacions de parella procurant ser cada cop millors dins el model que ens han donat sinó qüestionant el model i accedint a la modalitat de relació que nosaltres vulguem encara que no sigui la que tothom espera.

En resum, els canvis personals són importants, sí, però totalment insuficients. I no cal recórrer a l'ortodòxia marxista per a veure que la superestructura determina la infraestructura. Hem de ser crítics, qüestionar les nostres estructures organitzatives i buscar alternatives millors.

No canviarem el destí d'un tren que va a tota marxa a l'abisme posant-nos tots drets i arrancant a córrer en sentit contrari. Cal accedir a la locomotora i gestionar-ne el rumb entre tots.

La gran conspiració mundial és la de la ignorància

En el seu darrer llibre¹⁹, Harari comenta 4 formes com els humans afrontem els grans problemes ètics que vivim. Hi ha la solució simplificadora, la personalitzadora, la doctrinària i la conspirativa.

¹⁹ Yuval Noah Harari: "21 Lliçons per al segle XXI". Edicions 62

Voldria parlar d'aquesta darrera. Una guerra, el canvi climàtic, la robotització, noves malalties, cursa armamentística, ascens del feixisme... o qualsevol altre repte important que afrontem pot ser explicat amb la teoria conspirativa.

Aquesta explicació afirma que hi ha algú que a través d'un immens poder, controla i dirigeix els esdeveniments seguint un pla.

A partir d'aquest esquema només ens queda omplir els espais buits: qui? com? per què? per a què?

En el "qui" hi podeu posar persones, com ara els membres del club Bilderberg, o els multimilionaris, o els responsables de la Reserva Federal usamericana i del FMI (o tots alhora, o potser tots són el mateix...) També hi podeu posar alienígenes que ens controlen des de l'espai o l'interior de la terra o com a rèptils camuflats de persones... I encara podem fer protagonitzar la conspiració a éssers o entitats transcendents. Poden ser àngels, o energies còsmiques, o els déus, o Déu o el mateix univers de qui es diu que "conspira per a què puguem realitzar els teus somnis".

En el "com" podem considerar la tecnologia que ens controla i manipula o les energies i influències pràniques, o kàrmiques... o la voluntat divina o les lleis universals...

I per al "per què" i "per a què" també trobarem moltes opcions de resposta. Alguns afirmen que tot és una mena de gimcana o joc al que se sotmet la nostra ànima per a tal que es depuri. També hi ha qui creu que estem en una escola i la conspiració és d'aprenentatge de tot el que ens cal. També he sentit que tot segueix un pla de redempció universal com el que atribueixen al Jesús cristià. Fins i tot hi ha qui afirma que l'objectiu últim és el desplegament de l'ésser que es reconeix a sí mateix a través de desdoblaments i que retorna a la unitat a partir d'una divisió primigènia.

No seré jo qui negui categòricament aquestes teories però he de confessar que no crec en cap d'elles. Guillem d'Occam ens va ensenyar que entre dues explicacions possibles era millor escollir la senzilla. Jo també ho prefereixo. Per això, ara per ara, i a falta de nous coneixements, tendeixo a creure que tot plegat és una conspiració de la ignorància.

És la ignorància que ens té controlats i sotmesos a les nostres limitacions per a impedir-nos progressar. És la incapacitat que tenim d'usar la nostra ment d'una manera diferent a com ho hem fet sempre. La intel·ligència està al servei de la supervivència i no del saber, però així com el retrovisor del cotxe serveix per a veure qui ens segueix i el podem usar també per a pintar-nos els llavis, així també la intel·ligència la podríem fer servir per a buscar la veritat.

I la veritat que necessitem saber és com resistir els automatismes neuro-psíquics que ens obliguen a persistir en allò que coneixem encara que ens perjudiqui, creient que ens dona seguretat.

Tenim la capacitat de revertir aquesta dinàmica conservadora i posar l'energia de la intel·ligència al servei del coneixement, l'anàlisi i el canvi. Clar que això té un preu molt alt: el risc d'errar com sempre que es transita per paratges desconeguts i perdre la seguretat. I aquí, vigilant aquesta porta per tal que res no canviï, hi ha el ferotge guardià de la por.

**No és la lluita pel poder ni la lluita de classes la que activa l'evolució sinó
la lluita entre diferents nivells d'evolució**

Començo aquí una sèrie de 4 escrits difícils²⁰ sobre un tema que porto temps escrivint i que el trobo delicat, polèmic, conflictiu... però molt important: els diferents nivells d'evolució en què estem els humans que convivim.

He titulat tota la sèrie "La realitat jeràrquica" perquè parteixo de dues premisses: que la realitat és evolutiva i que l'evolució és jeràrquica. Tot evoluciona i els éssers vius més manifestament i els humans més complexament i més discontinuament.

Com ja he dit al principi, he escrit força sobre els diferents nivells d'evolució. Totes les filosofies perennes, religioses i de saviesa profunda han sabut que la realitat és jeràrquica i evolutiva. I totes les ciències ho han descobert a partir del segle XVIII. La psicologia, la biologia, l'antropologia i qualsevol branca del saber actual només pot ser evolutiva.

Ken Wilber ha estudiat de forma notable i lúcida les diferents psicologies de les més conegudes cultures, religions i ciències humanes i n'ha comparat els seus esquemes evolutius. Es constata que hi ha una gran coincidència en les fases i les transicions que els humans travessem en els diferents moments i aspecte evolutius.

²⁰ D'aquest 4 escrits que porten el nom genèric de "La realitat jeràrquica" només el segon està en aquest volum. És "Pares i educadors estan obligats a viure en la confrontació entre nivells d'evolució" a la pàgina 400. Els altres tres porten per títol: 1. "No és la lluita pel poder ni la lluita de classes la que activa l'evolució sinó la lluita entre diferents nivells d'evolució." 3. "Qui té els ulls oberts hi veu més bé que qui encara no els ha obert. Si més no pot veure l'altre amb els ulls tancats..." i 4. "Els nivells d'evolució col·lectius expliquen els nivells de solució als conflictes socials."

A mi sempre m'ha resultat útil l'enfocament de la "Dinàmica espiral" de Beck i Cowen, un esquema que el mateix Wilber fa servir per a difondre aquesta mirada.

Segon aquesta mirada evolutiva els humans transitem en el nostre creixement per diferents nivells d'evolució. Els més significatius serien l'instintiu, màgic-animista, poder de l'ego, ordre mític, científic-racional i jo sensible. (Podeu veure una breu introducció a aquests nivells d'evolució en aquest document.)

El fet és que el procés de creixement és molt discontinu i sovint s'estanca perquè fins a un cert nivell sol ser automàtic però a partir d'un punt requereix voluntat i saber, cosa que depèn molt de les circumstàncies.

Les persones anem passant els anys de forma regular en la nostra edat cronològica però no tenim la mateixa regularitat en la maduració i el creixement personal. Per això aviat ens trobem que persones que conviuen tenen nivells d'evolució molt diferents i, com que cada nivell d'evolució respon a una forma de veure i entendre la realitat, doncs sorgeixen conflictes continus ja que no comparteixen les experiències.

Una persona que està a nivell egocèntric veu sempre els fets que el beneficien com a bons mentre que una més evolucionada pot entendre que un error que el beneficia és una injustícia. Una persona racional valora les accions pels resultats i una que està en "l'ordre mític" per si s'ajusten al que diu la seva fe. S'entén aviat que tot això comporta molts problemes.

Jo estic convençut que el 90% dels conflictes que tenim es donen entre persones que estan en diferents nivells d'evolució. Cada persona pot ser honesta i coherent amb ella mateixa però com que està atrapada per la seva visió de la realitat i no en pot sortir, es confronta a la resta perquè no pot entendre que les coses puguin ser d'una altra manera. No al menys fins a arribar a un cert nivell evolutiu...

El més gran problema, al meu entendre és que aquest fet es desconeix o no es pot o no es vol explicitar. Sembla com si dir que hi ha persones que estan en diferent nivell d'evolució vulgui dir que n'hi ha que són més importants que altres o més dignes o més valuoses i això no és així de cap manera. Estan més evolucionades però no són més importants.

Un nen, un adolescent o un adult són igualment dignes, valuosos i respectables però tenen diferents visions del món. També entre els adults, que són tots iguals en dignitat, n'hi ha que estan més evolucionats que altres. Això sembla políticament incorrecte i és un autèntic tabú en la nostra societat, però és una realitat i fins que no l'assumim no podrem avançar.

Veiem cada dia com les persones raonen, opinen, actuen, valoren i senten des de diferents nivells d'evolució i les raons o accions que generen no tenen totes el mateix valor tot i que les persones sí.

L'altre problema és que per a assumir aquesta realitat s'ha de tenir un determinat nivell d'evolució i evidentment això només ho poden veure els que l'han assolit. De la mateixa manera que només els qui han arribat al cim de la muntanya poden veure les muntanyes més altres que hi ha al darrera.

En el moment que estem, que ja costa que s'accepti que tots som iguals en dignitat i drets, costa molt fer entendre que hi ha una altra dimensió que cal considerar i que no impugna ni s'oposa a aquesta i que és que tenim diferents nivells d'evolució.

Estic convençut que aquest és el camp on es lliurarà la batalla definitiva. La història no es mou per la lluita entre nacions, imperis o tribus buscant sempre el poder i el domini. Tampoc per la lluita de classes que és la lluita per la riquesa. Aquestes lluites són només les conseqüències de la lluita entre diferents nivells d'evolució que sempre hi ha hagut entre els humans.

Volem imposar la nostra visió de la realitat perquè és l'única que tenim i no podem entendre que altres honestament vegin la contrària. Per tant atribuïm malícia i perversió en els que no comparteixen la nostra cosmovisió.

I això passa amb els conflictes religiosos, polítics, interpersonals, afectius, socials, econòmics, etc... De fet l'estat del món i el desenllaç dels grans reptes que ens esperen dependrà de percentatges de persones que estiguin en un nivell d'evolució o altre.

Perquè els nivells d'evolució varien al llarg de la vida i de la història i aquesta dinàmica es pot accelerar, frenar o estancar. Necessitem una investigació urgent sobre com fomentar un ràpid trànsit dels nivells més baixos als més alts, tant individualment com col·lectivament. D'això van aquests escrits sobre la realitat jeràrquica.

Els nivells d'evolució col·lectius expliquen els nivells de solució als conflictes socials

Les societats, com els individus, evolucionen. Crec que hi ha societats més evolucionades que altres. En vaig parlar aquí. I ho crec perquè tots els processos evolutius són forçosament diacrònics, en el sentit que no es donen de la mateixa manera ni amb els mateixos ritmes en tots els individus.

Les cultures humanes són complexes i hi ha múltiples factors que explicarien per què, havent començat totes en el punt original de la humanització, han anat evolucionant seguint ritmes peculiars.

Sigui com sigui, aquella seqüència de fases i passos evolutius que hem comentat a les entrades anteriors aplicades als individus són perfectament aplicables també a les societats.

Si en una societat dominen els valors egocèntrics, tota ella és egocèntrica, com ho eren els imperis i els regnats. Quan evolucionen a la fase etnocèntrica en què "nosaltres" som millors que els altres, apareix la nació i l'orgull patri, alimentat per l'emoció i el sentit de pertinença. Només quan apareix el domini de la raó es pot superar la nació i accedir a l'estat, una forma social regida per principis difícilment assumibles per l'emoció però reconeixibles per la racionalitat. Així les idees d'igualtat, de justícia i de sufragi universal només poden ser enteses des de la comprensió intel·lectual perquè la passió els nega o no els pot concebre.

Finalment, quan una societat té prou individus que transiten per l'estadi integral, tota ella pot superar els clixés i la rigidesa de la racionalitat. Això però no es dona encara en cap societat entesa en sentit ampli.

La majoria de societats estan en vermell (egocèntric), blau (etnocèntric) o taronja (raó). De fet el capitalisme, la globalització i la ciència són productes de la raó mentre que la nació, la religió i família ho són de l'emoció i la necessitat social. El poder i el domini són la marca de l'egocentrisme i moltes societats estan dominades per ells. La major part de les societats inclouen àmplies capes de població diversa que estan en diferents nivells d'evolució.

Es pot veure força clarament com les associacions, congregacions religioses, corrents educatius, partits polítics, formes artístiques, models econòmics... responen a diferents nivells d'evolució.

La lluita entre els demòcrates i els republicans a Usamèrica és la lluita de l'emoció contra la raó. I també ho és la lluita del fonamentalisme religiós contra el relativisme i l'ecumenisme. Els nacionalismes són emocional (blau, etnocèntric) i quan s'enfronten entre ells hi ha una virulència especial perquè es reconeixen en l'altre i odien i maleeixen la imatge reflectida perversa d'ells mateixos que els retorna.

El mateix passa quan dos models de base racional s'enfronten, com l'economia capitalista i la comunista. I no cal dir que les guerres entre dictadors, reis o emperadors és també la lluita entre dos formes idèntiques de veure el món, cadascú creient que la raó està de la seva part i no veient com tot allò de dolent que atribueixen als altres ho tenen ells en el mateix grau.

Però, com sempre pregunto aquí, què passa quan hi ha dos societats lluitant en dos nivells d'evolució diferents? Doncs lamentablement hem de dir que no sempre s'imposa la més evolucionada. Potser sí al llarg de tot el procés d'evolució humana perquè si no, no hi hauria evolució com a tal. A curt termini, però moltes vegades el menys evolucionat domina i s'imposa al més evolucionat donant lloc a un col·lapse momentani.

El fet és que quan nivell d'evolució apareix i es manifesta en una societat, encara que no venci ni s'imposi, germina d'alguna manera i contamina tota la zona més avançada del nivell d'evolució anterior. És així com els ideals, que solen ser visions de capes més evolucionades, acaben fructificant encara que hagin de transitar per períodes foscs i desgraciats que els porten a quasi desaparèixer.

Com a individus hem de fomentar les associacions i agrupacions més evolucionades si volem que la societat prosperi. La defensa de valors racials o nacionals és inferior a la defensa de valors humans. Per això sempre serà més evolucionada una comunitat que valora tothom igual que aquella que discrimina.

Hem de nodrir i dinamitzar societats, partits, sindicats, moviments, associacions, clubs,... que defensin els valors més evolucionats, més universals, més integrals... perquè d'altra manera, la por i la desconfiança nodreix les associacions més retrògrades i involucionistes. Això és el que està passant, al meu entendre, ara mateix al meu estat.

No és comptant opinions que obtenim força d'un grup sinó activant la intel·ligència col·lectiva amb tecnologia social i valors

Sé que, en el joc dels escacs, cada peça té un valor assignat. Així, tothom sap que una torre és més valuosa que un peó. Amb tot, també tothom sap que un peó ben col·locat pot ser definitiu i una torre mal ubicada, insignificant.

I és que el valor d'una peça depèn de les relacions i posicions de les altres de manera que és la xarxa o distribució dels elements el que dona valor a una determinada situació del tauler. De res no val que tinguis reina, dues torres i alfils i cavalls si un peó contrari et fa escac i mat.

De la mateixa manera, el valor de les opinions de les persones, en un treball de grup, no rau en la seva opinió neta sinó en la forma com es combina, s'enxarxa i s'articula amb les altres.

I és per aquest fet que quan simplement sumem opinions no obtenim cap mesura real del poder o del valor del grup. Amb tot ens hem acostumat a fer servir només aquest criteri.

Si hi ha eleccions o tenim dubtes en un grup o assemblea, passem a aixecar mans, comptar vots o comparar número de persones a favor o en contra d'una proposta.

Aquí ens estem perdent un potencial enorme de capacitat humana. Les decisions d'un grup, d'una associació o d'un col·lectiu no s'han de prendre mai fent prevaler la força de la majoria perquè la majoria d'opinions no pot competir amb l'encert del saber com la majoria de creences no pot negar l'evidència. (Per molt

que tots creguin que la poma no caurà, l'evidència és que, en condicions de gravetat normal, cau!)

Clar que aquí he formulat una impertinència o una incorrecció democràtica però, potser també aquí, el fet que molts ho vegin una aberració no anul·la que pugui ser cert.

El punt feble del meu argument és quan parlo de "saber" oposant-lo a "opinió". Perquè molts persones dubten que el "saber" sigui res objectiu o que tingui més validesa que l'opinió. Amb tot, hi ha una diferència. L'opinió és subjectiva i no requereix justificació ni fonament. El saber és intersubjectiu i exigeix justificació i que sigui comprovable.

Avancem molt en el camí del saber quan sotmetem les nostres opinions a proves i a qüestionament amb l'ànim sincer de buscar la veritat fugint del voler tenir la raó o d'imposar el nostre criteri.

I això és el que hauríem de fer quan tenim un problema que volem resoldre amb intel·ligència col·lectiva. Hauríem de reunir persones diverses (no cal que siguin les més trempades o capaces -sempre que el problema no sigui tècnic-) i fer-les treballar amb tecnologia social i amb valors.

Això s'aconsegueix facilitant que les persones pensin i dialoguin tranquil·lament amb problemes ben formulats, amb informació al seu abast, amb facilitadors socials, condicions emocionals favorables i marcs i referents ètics clarament delimitats.

Hi ha una tecnologia del treball col·lectiu que està poc desenvolupada però que, si hi hagués una inversió econòmica com la que es fa en tecnologia digital, per exemple, donaria a les qüestions socials i humanes una mirada molt més lúcida, assossegada, de sentit comú, creativa i pràctica que els actuals sistemes de presa de decisions (votacions incloses) no tenen.

Se'n diu democràcia deliberativa i la necessitem... ja!

Què irrellevant és curar el càncer o acabar amb la fam al món comparat amb escriure un guió televisiu o filmar una pel·lícula d'èxit...

Ciències o lletres? Tecnologia o humanitats? Ciències naturals o ciències socials? Aquest debat sembla ja superat i actualment quasi ningú no gosa negar que ambdues dimensions de l'anàlisi sobre la realitat són igualment importants.

Amb tot, les ciències estan molt més prestigiades. Hi ha la creença que cal tenir una major intel·ligència per fer enginyeria informàtica que història medieval. I constantment sentim com es fa escarni al fet que un investigador cobri una misèria

mentre un cantant o un presentador de televisió d'un programa *cutre* cobri una burrada.

La pregunta, però es manté. Qui és més important? Qui té més rellevància en el món actual, un humanista (escriptor, actor, pintor, director de cinema, sociòleg, filòsof...) o un científic (genetista, enginyer, metge, matemàtic, biotecnòleg, informàtic...)?

Jo ho tinc clar: és molt més important i transcendent un humanista que un científic.

Els científics ens fan la vida més còmoda, cert; curen malalties, ens connecten, ens transporten eficaçment, ens desxifren els misteris de l'univers i de la matèria duent-nos més enllà de les estrelles i més ençà de l'àtom... Tot això és admirable, però en realitat, per a què serveix?

Per a què serveix està sa? I estar connectat amb tot el món? I poder viatjar? I preservar el medi ambient? I acabar amb la fam del món? I tot això que tant valorem quan la tecnologia ens ofereix els seus fruits? La resposta que doneu serà la resposta d'un humanista, de la vostra part humanista! Les grans respostes, les que donen sentit a la vida, les que es refereixen a les qüestions finalistes (els fins i no els mitjans), les donen els humanistes.

Quan ja t'has curat el càncer, quan ja no mors de gana, quan el planeta està salvat o tens accés a totes les persones del món, ve la pregunta "i ara què?". Que ha de fer una persona sana?

Imagino que us semblaran preguntes òbvies: "doncs ser feliç", "viure la vida", "aprendre i créixer", "estimar i ajudar els altres", "guanyar-te el cel", "descobrir la veritat", "conèixer-te a tu mateix"... i totes aquestes respostes tan "òbvies" han estat dictades pels filòsofs, els escriptors, els guionistes de cinema, els sacerdots, els poetes, els cantants...

Perquè la narrativa, el guió de la vida, l'objectiu últim pel qual val la pena estar vius i salvar el planeta l'han escrit sempre els pensadors, els ideòlegs (que des de les arts, la comunicació, la religió, l'educació les ciències socials) proposen relats de sentit, que nosaltres comprem i consumim.

Són aquests lobbys de les idees els que et fan creure que la democràcia és bona, que el matrimoni amb fills és el model perfecte, que l'aparença i la imatge és la teva essència, que la competència és desitjable i el consum estimulants. Són aquests humanistes els que dicten les modes, els corrents de pensament dominants i els valors que hem de defensar.

I és per això que val la pena viure, no tenir càncer, no morir de gana, estar connectat amb el món... Si vius i no tens un per què ni un per a què, un relat, una motivació o objectiu, més et val estar mort.

I és per tot això que et fa més feliç un sacerdot que un metge: algú que dona sentit a la vida més que algú que simplement te la manté. Una vida sense sentit és una autèntica desgràcia.

Problemes nous demanen mirades i propostes noves

Tenim problemes socials nous i greus. Penso en tres exemples: l'onada migratòria que ens arriba en un moment de crisi i confusió política i econòmica; la desaparició progressiva de cada cop més llocs de treball que configuraran un marc de desocupació generalitzada; i la insatisfacció política de la ciutadania que deixa de confiar en les institucions que l'haurien de representar.

No són problemes inconnexos perquè en la societat res no està desconnectat de cap altra cosa, però afecten a àmbits diferents: demogràfic-cultural el primer, econòmic el segon i polític el tercer.

Aquests tipus de problemes afectaran a la convivència i a la qualitat de vida en el mateix grau que podien afectar certes malalties o tiranies en altres moments de la història. Amb tot, una mirada a la història de la ciència ens demostra que hem invertit molt poca energia i diners en la investigació dels nostres problemes socials, comparat amb els que hem invertit en tecnologia i ciència.

Per què passa això? Per què no hi ha universitat i fundacions privades estudiant extensivament i intensivament com afrontar aquests problemes? Quins són els pressupostos i els mitjans que tenen els escassos investigadors que busquen sortides dignes? Segurament molt pocs.

En el tema de la problemàtica social la gent no qüestiona els principis sobre els que se sustenta el problema i considera encara, com una mena de maledicció bíblica inevitable tots els mals que ens arriben.

"Clar, és que els immigrants venen a buscar feina i no n'hi ha!!!!". "Primer són els de casa". "La culpa és dels empresaris que només volen enriquir-se". "És normal que la gent vulgui comprar barat". "Els hem votat nosaltres, no ens podem queixar...". "Ho diu la llei i per tant no hi ha res a fer." Etc.

No puc negar que molts comentaris sobre els nostres problemes em semblen ben raonables i de sentit comú, però no és pas justificant les situacions que sustenten els problemes com aquests es resolen. Ni tampoc negant la realitat o fent veure que no existeix. Un problema social que no s'aborda a temps i amb energia acaba en catàstrofe i qualsevol dels 3 que he apuntat té potencialitat per ser altament destructiu.

Segurament hi ha gent que ho estudia i ho analitza però a mi no em dona la sensació que sigui una prioritat. Crec que ara mateix calen moltes investigacions,

plans experimentals, programes pilot, assajos d'enginyeria social (no en el sentit pejoratiu que alguns li donen), dissenys innovadors i agosarats per a afrontar a petita escala tota aquesta conflictivitat que tenim.

Què fem quan ens amenaça un problema de salut o d'energia? Les universitats i els governs s'hi aboquen, estimulen la participació d'empreses del sector, prioritzen inversions i fan investigacions que després en congressos i revistes especialitzades es contrasten i que sovint acaben en mesures que permeten superar les crisis. Doncs per què no es fa això amb els problemes socials que tenim?

M'agradaria que equips d'investigació universitaris dotats amb recursos tècnics i econòmics assagessin línies d'integració innovadores en barris o pobles. Que hi hagués moltes línies d'estudi tècnic i econòmic per a trobar una forma d'implementar la Renda Bàsica Universal, o noves formes de gestió de la convivència i la riquesa que jo no puc ara ni imaginar...

Que hi hagués ajuntaments, institucions i organitzacions que de forma massiva provessin la democràcia deliberativa on les decisions es prenen en comissions de persones elegides a l'atzar, a la manera de jurats populars, o altres formes de participació que jo no imagino però que segur que existeixen o poden existir si apliquem intel·ligència col·lectiva a un problema...

M'encantaria sentir a parlar de moltes coses noves que s'estan fent i provant. Algunes amb èxit i altres no tant. La mateixa selecció social (l'equivalent a la selecció natural darwiniana) s'encarregaria de fer reeixir les més eficaces. Només una societat molt imaginativa, implicada i disposada a obrir nous camins pot oferir les solucions noves que necessitem. Així els problemes serien oportunitats i moments de progrés com ho han sigut en el camp de les ciències naturals.

Per contra, què veig? Els recursos de sempre ineficaços, ampliats i instaurats sense crítica. Quan ja s'ha demostrat que la caritat no serveix per a implementar justícia, seguim optant cada cop més per la caritat, les Onegés, les donacions, el voluntariat... Això no va funcionar quan la marginació era relativament petita i menys funcionarà amb el tsunami migratori que ens arriba.

L'atur no ha sigut una mesura que hagi solucionat el problema de la dignitat del treballador que ha perdut la feina. Ha ajudat a sobreviure, que no és poc, però s'ha mostrat incapaç de redefinir el sentit de la feina i de l'aportació dels ciutadans a la comunitat. I si seguim pensant que només pagant a la gent perquè s'estigui a casa i no es mori de gana resoldrem aquest problema és que no hem abastat la dimensió que té.²¹

El sistema de representació democràtica que han monopolitzat els partits i que controlen a través de les eleccions és un carreró sense sortida. Els partits són

²¹ En aquest sentit ull aclarir que la proposta de la RBU (Renda Bàsica Universal) no contempla en cap cas desvincular la renda del servei a la comunitat

instruments de poder al servei de les classes dominants. Redacten les lleis a la seva conveniència i s'encarreguen de perpetuar-se en el poder a través de la propaganda i dels mecanismes de control que ells mateixos han dissenyat. Pensar que podrem superar la ineficàcia dels partits amb mesures que proposen i aproven els mateixos partits és com imaginar que sortirem de l'infern per la bondat i empatia que tenen els dimonis.

Resumint: crec que necessitem accions agosarades d'innovació, amb inversió i risc, amb intel·ligència i audàcia, amb rigor i fonament, per tal de provar a petita escala aquelles mesures que necessitem per a aplicar a gran escala. Amb urgència, a més...!

Un home, un vot i deu homes, trenta vots!

Un fil té una resistència determinada. Quan es combina amb altres formant una corda augmenta la seva resistència de forma exponencial. Costa poc vinclar un jonc o partir-lo quan és sec però és quasi impossible fer-ho quan formen un feix.

La intel·ligència humana funciona d'aquesta manera: una intel·ligència sola és potent però connectada a altres i treballant conjuntament augmenta la potència molt més que la simple suma de les capacitats individuals.

Quan anem a votar es demana l'opinió individual de cada persona. Tot i ser conscients que cada persona és influïda directament o indirectament per altres, la decisió és personal.

Sabent també com sabem que en el nostre sistema democràtic actual es manipula i desinforma sistemàticament la població, que no hi ha debat crític o racional en els mítings o debats electorals, que la pressió emocional i el xantatge són les principals eines de convenció, fariem bé de buscar maneres de contraposar aquest poder.

La meua proposta d'avui va en aquest sentit. Crec que hem de ser imaginatius a l'hora de buscar noves maneres de prendre decisions i de facilitar la participació. Proposo que, a més de votar individualment, les persones puguin optar per un segon vot voluntari que exercirien de forma grupal.

Els grups de voluntaris podrien estar formats per entre 8 i 12 persones que serien agrupades de forma aleatòria com es fa en els jurats populars. Aquestes persones mirarien d'arribar a un consens durant una hora sobre què decidir en el referèndum o consulta, o quin partit votar en unes legislatives.

Si no aconsegueixen el consens no passa res, però si l'aconsegueixen, el seu vot val per 30! No per 10, per 8 o pels que siguin, sinó per 30. Per què tant? Doncs perquè cal potenciar el vot de qualitat i quan un grup de persones fa una

tasca d'anàlisi, de debat, de reflexió, de diàleg, d'escolta i de participació conjuntament, l'opinió resultant ha de ser forçosament de molta més qualitat que el volt individual. Per molt preparada o conscient que sigui una persona, si no ha pogut escoltar i contrastar opinions i idees diferents a les seves, el seu pensament és limitat.

Ja vaig comentar en un altre lloc que una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa! Quan la gent pensa unida assoleix un grau de sentit comú i de maduresa que no té el pensament irreflexiu i individual. Hi ha una intel·ligència col·lectiva que s'activa només quan això passa.

Aquesta proposta feta així, en brut, necessitaria concretar-se i segurament hauríem de pensar en mediadors o facilitadors de grup, hauríem de pensar en gratificar aquesta participació, en deixar clar l'objectiu i el que és el consens, en arbitrar les contingències que puguin sorgir... En definitiva, res que no estigui ja contemplat en les sessions dels jurats populars que són la base de la democràcia deliberativa aleatòria.

Necessitem urgentment revitalitzar la democràcia, activar la intel·ligència col·lectiva, dinamitzar i diversificar les formes de participació i de presa de decisions. Penso que caldria fer proves i plans experimentals en escenaris petits i controlables. Després podríem anar desplegant allò que funciona i que ens ajuda a millorar.

No podem quedar-nos quietes contemplant la progressiva degeneració de la democràcia en mans dels pocs que se'n beneficien. Per això penso que els partits més progressistes, les associacions i els organismes locals són els que podrien ja fer proves pilot i començar a establir una base de dades de resultats.

**Què hauria passat si l'autobús de Rosa Parks s'hagués omplert de
passatgers blancs i no hi hagués hagut seient per a tothom?**

La desobediència civil i la insubmissió són postures ètiques que no poden estar controlades per la llei perquè pertanyen a un nivell superior de desenvolupament moral.

En un primer nivell només trobem bo el que ens convé però quan avancem i creixem sabem que el bé comú està consensuat i tota persona evolucionada sap que el que beneficia a la majoria és superior al que només el beneficia a ell.

En les societats democràtiques el que beneficia a la majoria està escrit a les lleis que són fruit de les decisions lliures dels representants del poble. En els règims no democràtics, les lleis determinen el bé dels governants i la seva casta. I

en aquests règims, la gent creu que la llei marca el que és just en lloc de ser exactament el contrari: la Justícia s'expressa en les lleis i es deu a ella.

Així doncs, entendre que la llei és sagrada i que està per damunt dels nostres interessos suposa un salt evolutiu enorme respecte la fase -individual o col·lectiva- de l'egocentrisme.

Hi ha un nivell encara superior al de la llei o del consens que és el de la consciència moral autònoma o dels valors universals que sap que el bé i el mal no pot ser consensuat. No podem decretar que torturar i fer patir un infant és just encara que la majoria ho decideixi. Com no podem legislar la mort de milions de jueus o la discriminació racial o el genocidi apel·lant a la Justícia.

Els valors universals, com ara la dignitat o els drets humans, estan per damunt dels acords o les lleis... però només per a aquelles persones que han assolit el nivell d'evolució moral corresponent. No hi ha maldat en qui defensa la llei com a valor absolut si ho fa des del nivell moral que així ho veu. Com no hi ha maldat en el nen que no entén encara el valor de l'altruisme o l'adolescent que no concep res superior a l'amistat. Són estats sans i molt valuosos de les persones que cal respectar per tal que els transitin amb fluïdesa cap a la seva superació.

Hi ha, inevitablement, conflictes entre persones que estan en diferents nivells d'evolució i aquests conflictes poden ser espontanis o provocats. A vegades cal provocar-los per tal que se somogui la consciència i puguem avançar.

I quan provoquem un conflicte necessari sempre hi ha qui es queixa i reclama no ser molestat. És normal: si no entens que hi hagi alguna raó superior a la teva o t'has instal·lat en un confortable conformisme, t'indignarà el conflicte quan alteri la teva normalitat.

Amb tot, la vida flueix i es mou. Les coses passen i la gent (no només els catalans) fa coses. Quan actues des d'un nivell evolutiu determinat saltant-te l'anterior, molestes i perjudiques perquè alteres el medi social i moral dels altres.

Rosa Parks va seure al seient dels blancs i no la van fer fora perquè l'autobús anava quasi buit. Aquí podem dir que no va molestar ningú perquè ningú no va quedar sense el seu dret a seure. Ara bé, què hagués passat si aquest autobús s'hagués omplert de passatgers blancs reclamant el seu dret legal a seure on ella seia?

Si no s'hagués aixecat i cedit el seu seient, algun blanc hauria sortit perjudicat i "molestat". És ben clar. Si no hi ha seients per a tots, tots tenim el mateix dret a seure i això, que és una obvietat per a segons qui, hauria pogut ser una ofensa inacceptable per a algú altre. Com ho devia ser, per a alguns, el sol fet que se segués en un lloc que no li corresponia per llei malgrat l'autobús anés mig buit.

En resum: l'evolució requereix a vegades conflicte i com més evolucionats són els qui el protagonitzen, més pacífic, resolutiu i nutritiu és.

**Una formació clàssica d'escacs contra 16 peons no té res a témer però
contra 16 alfils o cavalls, no té res a fer!**

El joc d'escacs és un joc de gran prestigi i tradició. Normalment passa desapercebut el rerefons ideològic que l'argumenta: una defensa de la societat classista més desigual i injusta que reflecteix els temps remots en què, diuen, fou inventat.

En efecte, tota la trama consisteix en salvar el propi rei i matar el contrari. La figura clau i principal és el monarca. Sense ell tot es perd i per això tots sacrifiquen la vida i els seus interessos als del rei. Els peons, que constitueixen la casta més baixa, són els primers en ser sacrificats i els nobles a cavall, en elefant (origen sembla ser de l'alfil) i els encastellats serveixen fins a la mort a la jerarquia. La mateixa dama o reina, tot i ser poderosa, és secundària i la seva vida només té sentit per a mantenir la del rei.

Vist així un tauler d'escacs no deixa de ser una representació de la lluita entre regnes on mai es qüestiona la jerarquia i la classe social.

En una república, l'ideal és la igualtat i la llibertat. Si pot ser amb fraternitat, millor. La justícia social ens remet a una imatge més igualitària i semblaria que setze peons representen millor "el poble" d'un regne just que no pas una piràmide de privilegis i poders clarament diferenciats.

Amb tot, si juguem amb 16 peons, la derrota està assegurada.

No són els peons, la casta més baixa, la que cal convertir en majoritària sinó les posicions de poder no dominants. Els alfils, els cavalls, potser fins i tot les torres podrien simbolitzar ciutadans cultes, poderosos, autònoms, valents, diversos,...

Si aconseguíssim una població estable i majoritària amb poca desigualtat i molt nivell humà, l'assoliment d'una societat justa, superant la jeràrquica i classista, seria un adveniment inevitable.

Per això la promoció i el desenvolupament personal és el factor definitiu pel canvi global.

Ara que estem disposats a acceptar tants canvis i transformacions radicals per por, podríem assajar canvis i transformacions radicals per coratge!

Quantes utopies no haurem somniat els utòpics? Quantes vegades no haurem imaginat un món millor, un món més just i solidari on els drets i la dignitat de la persona fossin tan importants com la vida mateixa?

I sempre hem hagut de sentir les explicacions de per què no són possibles els canvis radicals. El sistema és el sistema, diuen. Les coses són així perquè la gent no acceptaria canvis radicals, perquè les estructures de poder són incommovibles, perquè els canvis han de ser progressius i assimilats...

Doncs mira per on, d'un dia per altre, el món ha canviat de forma radical. S'ha parat l'activitat econòmica que era el motor del món segons deien. Els drets fonamentals han passat a ser prerrogatives suspeses pels governs; la gent s'ha aïllat a casa sense protestar, la por ens ha fet canviar els hàbits i acceptar el que ens semblava inacceptable.

Veurem com evoluciona tot això però per a mi una cosa queda clara: els canvis radicals són possibles... ni que sigui per por!

Ara el repte serà fer aquests canvis i d'altres més grans per coratge, per valor, per justícia, per dignitat. Caldrà que tothom entengui que el país no és seu i que la terra no té barreres. Que tothom accepti que ningú està aïllat dels altres. Potser haurem d'assumir que els diners no són el valor de totes les coses.

Haurem d'entendre que es viu millor amb convivència que amb competència, que la riquesa s'ha de repartir, que cal limitar l'acumulació, que cal prioritzar el medi ambient al consum, que la renda bàsica universal és una obvietat inevitable, que totes les feines són importants i mereixen la mateixa retribució... en fi, tot allò utòpic que sempre se'ns ha dit que era impossible.

Ara, potser vindrà un món en què tot això no només no serà utòpic sinó que serà l'única sortida que tindrem per a la supervivència com a espècie. I la veritat és que ens convé tenir ja estudiat aquest pla d'emergència.

L'Economia del Bé Comú porta temps preparant aquest terreny. Una sistema al servei de la gent en el que els valors de la comunitat i el bon veïnatge siguin els que regeixin l'economia, on els diners siguin un mitjà i no un fi, on tots treballem per a tots a partir de les nostres possibilitats i necessitats en cooperació i harmonia amb la naturalesa

Allò que quan expliquem a la gent ens diuen que és utòpic esdevindrà ara inevitable.

Això si som capaços d'aprofitar l'oportunitat, perquè tal com hem viscut fins ara, bé podria ser que preferíssim extingir-nos rics i desiguals abans que

sobreviure fraternals i respectuosos amb el planeta. És per a això que ens cal el coratge ara!

La saviesa col·lectiva és el potencial ocult de la humanitat

Cap humà podria néixer sol, créixer sol i viure sol. Això és una evidència que no qüestiono ni pretenc defensar. En aquest escrit parlo del paper o importància que donem a la nostra naturalesa social, cosa que sí ha fet córrer molta tinta i ha obert molts fronts en tots els camps.

La relació social existeix en tot moment. Fins i tot en les persones i els estadis més egocèntrics la figura de l'altre és essencial. És el no-jo, el contrapunt exacte que et permet decantar-te per tu i usar els altres com a mitjà quan ets un egocèntric expert.

Hi ha fases de desenvolupament més socials que altres. La fase social per excel·lència és l'adolescència, quan es desplega tot el potencial de la intel·ligència emocional i on els vincles constitueixen el fonament més sòlid de la nostra identitat.

Les diferents fases en l'evolució dels individus (i de les societats) es transcendeixen i això implica una superació i un progrés. Amb tot, cada fase superada no pot ser oblidada. Com diu Wilber, el mecanisme d'evolució és un procés d'inclusió i transcendència, o com deia Piaget, assimilació i acomodació.

Això vol dir que mai no deixes enrere cap dels estadis pels que has passat. Allò essencial de l'infant roman en nosaltres fins a la mort i el mateix passa amb allò adolescent o madur. La qüestió és saber què és això essencial de cada fase.

Algunes persones i societats viuen l'evolució com un procés de superació d'etapes o fases en les quals, un cop transcendides són oblidades. Oblidades, no en el sentit d'inexistents cosa impossible sinó com a no necessàries, immadures o supèrflues.

La socialització però, no és un atribut prescindible en els humans sinó un tret essencial.

Considerar que la unitat històrica és l'individu o el col·lectiu són dues mirades ben diferents que han marcat èpoques i ideologies. En les primeres fases de l'hominització l'home sense l'horda no era res, no tenia cap valor. En el període de les grans civilitzacions els individus compten com a subjectes de drets (no tots) i com a legitimadors del poder. una monarquia es centra en una persona i una república en un col·lectiu. El capitalisme defensa l'individualisme i el socialisme la col·lectivització.

Ara estem immersos al meu entendre en un moment crític d'esgotament del model individualista capitalista. Necessitem saber fer la transició cap a un nou

model cultural que ha de ser bàsicament social. Haurem de desplegar tota la nostra potencialitat col·lectiva i, el que és més important, haurem d'innovar, inventar i descobrir formes noves de col·laboració i cooperació.

Sabem que deu persones tenen més força que una i que un grup és més creatiu que un individu. Sabem que junts anem més lluny tot i que no tan ràpid i sabem també que la comunitat potencia els dons individuals. Al mateix temps coneixem també la capacitat castradora i opressora del grup, el seu poder manipulatiu i coercitiu.

Ara és l'hora que els grups humans comencin a fer coses que mai no han fet. Sempre han confortat, protegit, ajudat... han fet millor que molts individus moltes coses, però n'hi ha una que ha fet poc i ara necessitem: fixar objectius, prioritats i estratègies.

La saviesa social (no parlo de la intel·ligència social) no ve dels individus savis, ni dels vells, ni dels polítics elegits pel poble, ni dels experts en cada àrea, ni dels exitosos en el seu camp... no, la saviesa del grup està potencialment en tots esperant ser extreta a través de noves formes de coneixement col·lectiu.

Sabem que quan les persones normals es reuneixen sota determinades condicions generen un coneixement i una saviesa que cap altre individu o grup d'interès pot assolir.

Estic fermament convençut que hem d'iniciar una fase de desplegament d'experimentació de saviesa col·lectiva consistent en la reunió regular de persones diverses en ambients de fraternitat i ordre dialèctic per a entomar temes concrets d'abast general, amb la informació precisa, el temps necessari, els recursos òptims, la gestió experta i el plantejament clar del objectiu.

Les deliberacions d'aquests grups que es podrien enxarxar per a complementar-se o contrastar-se, haurien de ser assumides pel poder polític. Estic segur que serien propostes tan sàvies i tan de sentit comú que quasi ningú no gosaria contradir.

El poder de decisió sobre els grans temes hauria de caure en la nova societat que necessitem en aquests grups que mai no es repetirien i que per tant constituïrien un subjecte anònim però àmpliament representatiu de la col·lectivitat.

No podrien estar sotmesos a pressió ni a corrupció ja que actuarien de forma temporal fent-se invisibles un cop donades les opinions. No podrien tampoc defensar interessos particulars donat que no representarien a cap corporació partit polític.

I és que un grup de persones unides únicament per a buscar el coneixement sobre certs temes genera una empatia i una força de grup que permet aflorar la saviesa oculta que tots portem dins. I no sumada a la dels altres sinó multiplicada i exponenciada.

Tenim recursos, coneixements i persones que hi poden investigar per a començar aquestes experiències. El que no tenim és temps i voluntat política per a investigar en iniciatives alternatives a la gestió comunitària actual que ens està donant tants mals resultats...

"Què passa?" i "què hem de fer?" són les preguntes primeres. Després vindrà el com i amb qui

Davant d'un gran problema, el primer que cal és un bon diagnòstic. Convé saber què passa, quina és la situació, quins són els fets.

Malauradament aquest primer pas és el més difícil i segurament l'únic imprescindible. Per què és tan difícil saber què passa? Doncs perquè la realitat és esmunyedissa per una banda i perquè tenim molt mala vista, per l'altra.

La nostra "mala vista" ve dels nostres prejudicis i preconceptes. Tenim una visió feta del món amb una lògica adaptada a les nostres necessitats i quan esdeveniments nous no s'hi ajusten, els forcem i els distorsionem per tal que en resulti un tot coherent.

Si els fets ens qüestionen les nostres idees estem davant una situació molt potent de possibilitat d'obertura mental i canvi, però quasi sempre la incomoditat que en resulta ens retorna a la cova ideològica estable i segura.

Amb tot, la primera qüestió segueix essent "què passa?". Hem de partir d'aquesta interpretació per a pensar més enllà del problema. Si apliquem això al problema de la pandèmia actual, que és el tema en el que estic pensant tota l'estona, veurem que en funció del diagnòstic optarem per un tractament o altre.

Així, de la pregunta sobre el coneixement (el "què") passem a la pregunta sobre l'ètica ("què hem de fer?") i més endavant apareixerà la qüestió pràctica ("com?")

D'aquesta manera s'ordenen els grans absoluts de la filosofia (jo diria de la realitat percebuda amb ment humana) que són la Veritat (coneixement), la bondat (ètica) i l'acció (estètica²²)

Això es podria aplicar a com els governs i autoritats estan gestionant la crisi i de fet resulta curiós que amb un mateix diagnòstic (tots els governs afirmen que és una pandèmia i per tant un tema sanitari) es despleguin tantes respostes diferents, tants "què s'ha de fer" diferents...

²² Estètica deriva del mot grec *áisthesis* que significa sensible als sentits. És per això que l'associo a l'acció pràctica, allò que pot ser observat. És el sentit primigeni de la paraula tot i que més endavant va acabar significat l'estudi d'allò bell.

Però jo aquesta qüestió la vull plantejar a nivell personal. És a mi, és a tu a qui pregunto "què passa?" Quina explicació tens tu de tot això? A qui creus? Per què? Què et fa pensar o creure això? Com ho saps? Com pots saber què passa? Necessites una explicació per a justificar una postura de deure (ètica) i passar després a la coherència de l'acció.

Crec que és un compromís que no podem defugir. Com a individus d'una societat no podem no tenir una opinió i deixar als poders públics tot el poder de la narrativa. Ens veuen perduts i ens ofereixen un relat que puguem assumir i que els permeti fer el que volen. Però el poble no és un ramat que ha d'obeir cegament el que diu l'autoritat. Això no és disciplina social, és deixadesa cívica.

Hem de generar pensament, opinió, idees... és la nostra aportació a la solució. I hem de saber fer-nos escoltar i participar. No sé com, encara, però ho hem de fer. Ho sé.

Oferir el que la gent vol o el que és desitjable?

Una pregunta que fa temps que ens fem els que ens sorprèn l'espiral de creixement d'oferta i demanda de productes de consum de baixa qualitat: la gent vol menjar escombraria perquè els convencen que és bo o la gent el troba bo i els demana i per això el fabriquen i ofereixen? La gent mira programes de tele-deixalla perquè els ofereixen o els ofereixen perquè els demanen?

No és una pregunta senzilla. Aquí segur que funciona la llei de l'oferta i la demanda, però funciona per a retroactivar-se. La gran pregunta és què és primer, l'ou o la gallina?

I hi ha encara una altra pregunta més delicada. S'ha de satisfer tota la demanda existent? És evident que no ja que les drogues són il·legals... aleshores, on posem els límits? Aquest és un gran debat i ja estem veient el conflicte que tenim els ciutadans amb el pare estat que ja no ens deixa fumar ni al cotxe.

És evident que la publicitat genera desig i demanda. En aquest sentit, una publicitat informativa seria legítima però una publicitat manipuladora no. I és evident que a la nostra societat la intel·ligència publicitària no s'aplica amb saviesa sinó amb interès econòmic.

També és evident que allò desitjable és molt divers i que ningú no té ni ha de tenir la potestat per dir què he de desitjar i què no. Jo com a adult he de ser lliure per triar el que vull consumir, però és evident que no tots els meus desitjos (o no tots els desitjos de tothom) poden ser satisfets i oferts.

No pretenc resoldre aquest problema que té un profund calat sociològic i ètic. Només intentaré posicionar-me respecte a com voldria que fos una societat ideal.

Donat que no podem aspirar a una unanimitat i consens global, crec que la tasca de seleccionar i prioritzar els productes que han de ser oferts no ha de quedar en mans dels polítics com passa ara. Crec que la decisió de prioritzar les ofertes de consum tant de béns com de serveis, tant de producció pública com privada, hauria de recaure en la comunitat. Això s'ha de fer per democràcia deliberativa!

Cal que grups de persones escollides a l'atzar, representants de totes les classes i condicions socials, edats, gènere i ètnies reflexionin en ambients de serenitat, amb bones informacions i assessors per arribar a decisions que els polítics haurien d'aprovar i executar. Ja sé que no seria una solució en la que tothom estigués d'acord, però justament la democràcia deliberativa el que ofereix és l'expressió del sentit comú majoritari en aquella comunitat.

Per què no els polítics? És evident que els polítics tenen interessos i poden ser comprats i manipulats. Hi ha decisions prou importants com per no deixar-les en mans dels polítics. Els sistema de partits ens té dominats i la fe cega (fanàtica) en la democràcia representativa, segrestats!

**No es tracta tant de defensar els oprimits argumentant les seves virtuts
com de reprimir els opressors assenyalant els seus defectes**

Quantes vegades hem vist defensar els drets de persones o grups amb l'argument que tenen molts valors, com si això afegís res als drets que té tota persona o col·lectiu.

Assenyalar dones filòsofes o científiques o exploradores... no és un argument a favor de la igualtat de la dona. Està bé que qui encara no cregui en la igualtat conegui aquest fet evident però això no pot ser usat com un argument a favor dels drets de les dones.

Si les dones, totes, no tinguessin l'habilitat X (i el mateix val pels homes) això no els restaria res pel que fa als seus drets fonamentals.

El mateix podem dir quan s'argumenta sobre la capacitat d'autonomia de països menys desenvolupats. El fet que tinguin èxits i es mostrin està molt bé i és pedagògic però tampoc aporta cap argument respecte al seu dret de sobirania.

Que a Catalunya tenim una estructura industrial o cultural que ens permetria ser un estat de dret dins la Unió Europea que no desentonaria amb la resta, tampoc em sembla que afegeixi ni tregui res al dret que tenim a l'autodeterminació.

I això ho dic perquè sovint veig com davant una situació d'injustícia s'acostuma a posar el focus en les qualitats del reprimat com mostrant que ens estem perdent uns valors que hauríem d'aprofitar.

Em sembla que quan davant la injustícia posem l'accent en els mèrits de persones o col·lectius afectats estem desenfocant i errant la via de defensa dels seus drets.

Perquè les persones no tenim drets fonamentals pel fet que tenim unes habilitats o circumstàncies determinades sinó per la nostra essència, pel fet de ser humans.

El que cal és perseguir l'opressor assenyalant els seus defectes perquè la negació que fan dels drets dels altres sí és un argument contra la injustícia. I aquí no cal ni entrar en els arguments que presentin. El dret a la vida, a la dignitat, a la llibertat, a l'autodeterminació el tenim tots pel fet de ser humans i només un argument que ens tragués la humanitat ens trauria aquests drets. I això precisament és el que procuren els opressors... I a això no hi podem oposar la benintencionada mirada de la bondat de l'oprimat buscant l'empatia sinó la ferma, activa i radical negació i repressió de l'opressor amb l'argument simple i definitiu dels drets fonamentals.

Això no va bé. Jo ho veig però no sé què fer. Només sé imaginar...

Vull compartir amb vosaltres una cosa que em passa: no m'agrada el que veig. Sé que això no va bé, que hi ha massa injustícia, indignitat, corrupció, tirania i degradació ambiental. M'agradaria fer alguna cosa per a canviar aquesta realitat però no sé què fer!

És molt frustrant quedar-se quiet lamentant-se, o fent tuits irònics, o criticant-ho tot i a tothom i seguir la vida un dia més. Què puc fer? Tampoc em sedueix apuntar-me a una de les moltes iniciatives, organitzacions o institucions, que el mateix sistema que tot ho degrada, posa a la nostra disposició per a tranquil·litzar-nos i canalitzar la nostra energia d'indignació. Perquè el que és segur és que des dels partits polítics, les iniciatives humanitàries que les grans corporacions financeres ofereixen, els grans recaptes, les maratons o la responsabilitat social corporativa de les multinacionals no ho solucionarem. En el millor dels casos mitigarem un xic el dolor que causem i en el pitjor, fomentem i perpetuem aquest sistema injust.

Què fer doncs? Estic perdut. Ara mateix el que més em surt és imaginar. Sí, ja sé que pensareu que és la més feble i inútil de les iniciatives per a lluitar contra el sistema però a mi em sembla prou eficaç. Us ho explico.

D'entrada crec que és millor esforçar-se per fer que per a destruir. Millor lluitar per construir que per destruir. Millor fer coses noves que ensorrar les velles. Potser farà falta un període de coexistència entre allò nou que neix i allò vell que mor durant el qual caldrà tenir l'esperança que la gent atorgui la seva energia al que s'ofereix com a alternativa.

Però quin és el model alternatiu? Què volem en lloc del que tenim. Aquest és el gran problema... El disseny de les alternatives, de les noves formes de viure i conviure sol ser molt infantil, immadur, utòpic -en el pitjor sentit d'aquesta paraula- i sovint impracticable. Cal doncs, pensar bé en el que volem.

I aquí entra en joc la imaginació. Hem de posar la intel·ligència i el cor a treballar per a imaginar, per a construir una idea de món possible que aplegui adhesions i la concreti, la materialitzi i s'apliqui a la nostra societat.

La meua imaginació em porta cap aquí:

- Imagino que persones normals i corrents es reuneixen i parlen.
- Tenen en comú que volen canviar el món i creuen en el poder de la ment col·lectiva per a generar idees i iniciatives.
- Es reuneixen periòdicament i s'escolten.
- Fan reunions en les que cada u xerra durant uns deu minuts sobre el que creu i vol.
- Tothom l'escolta amb respecte, presència, apertura mental i agraïment.
- Saben que si generen una idea serà una llavor llançada al vent que pot germinar o no, però no els importa.
- Saben que una frase vulgar pronunciada per una persona qualsevol del grup pot engendrar en la ment de l'altre un procés creatiu o un insight fecund.
- Saben que aquestes trobades generen moviment a l'interior de cada persona segons els seus principis i models.
- Creuen que pot sortir alguna proposta col·lectiva que pot ser estudiada i aplicada.
- Es comprometen a perseverar perquè saben que cal persistir per a trobar.

- No es posen altres objectius, terminis i condicions que els que pacten entre tots.
- S'organitzen de forma autònoma i autogestionada. Troben en les dificultats l'estímul de superació.
- Veuen com una gran riquesa la diversitat ideològica, psicològica, moral i política de la gent del grup.
- Revisen el sentit del que fan a cada sessió.
- Entenen que el temps del lideratge individual està morint i que en cal un de nou.
- Saben que no hi ha canvi social si no hi ha canvi personal.
- Saben que volen caminar, més que no pas arribar a un lloc, perquè potser el món que volem i desitgem no és més que un món viscut a cada moment per gent conscient i implicada.

Tot això imagino i més.

Procurar el teu benestar individual no ajuda al món a no ser que incloqui l'acció col·lectiva

Davant la inestable i inquietant situació del món sovint sento l'opinió que el més important és estar bé un mateix.

La idea és que el més profitós que pots fer per a la situació general és aportar el teu benestar personal de la forma com tu sàpigues. Això implica cuidar-te, gaudir de bones companyies, fer exercici, meditar, estar en pau...

No negaré que tot això és important però crec que si no hi ha acció col·lectiva no ajudem gaire a la situació general. De fet a vegades fins i tot penso que aquest lema de "tot anirà bé si tu vas bé" és un exponent claríssim de la ideologia individualista i insolidària del nostre sistema capitalista.

Els problemes que tenim són socials i com a tals requereixen accions socials coordinades. En els darrers decennis s'han anat afeblint les estructures de resistència social que, sense desaparèixer, han perdut molta militància.

Segurament necessitem noves maneres col·lectives de afrontar els problemes tan greus que tenim.

La principal dificultat està precisament en aquest convenciment que ens han inculcat de que ens hem de cuidar de nosaltres mateixos en primer lloc i si tenim ganes de fer més ho fem amb les estructures de participació actuals que són clarament obsoletes i insuficients.

Participar en un partit polític o un sindicat no fa il·lusió a no ser que vulguis fer carrera. Apuntar-te a una associació moviment tampoc motiva perquè són vistos com exercicis de voluntarisme sense eficàcia ni capacitat de canviar la realitat.

Què ens queda doncs? Només se m'acudeixen dues coses: o bé participar en el que ja hi ha amb una mirada crítica i transformadora o bé crear i imaginar noves formes d'acció col·lectiva, agosarades, arriscades, generoses i carregades d'ideals de justícia.

L'única solució al problema de la democràcia és més democràcia

Les quatre grans crítiques que es poden fer a la democràcia apunten a la immaduresa humana (els polítics mai estaran al servei del poble sinó dels seus interessos), al sistema democràtic (els problemes els han de resoldre els experts i no la gent del carrer amb els seus vots), a la delegació de poder (si elegim representants ens acaben substituint i mirant només per a ells) i al mecanisme electoral (no hauríem de votar partits sinó idees i/o persones).

Sigui quin sigui el problema de la democràcia, només podem resoldre'l amb més democràcia. No podem esperar solucions fora del sistema com ara salvadors universals, nacionals, religiosos o extraterrestres. Hem d'assumir que ens correspon a nosaltres com a societat decidir com gestionar-nos. Delegar en individus forts o autoritats no legitimades només pot ser fruit de la por, la feblesa, la dependència o la ignorància.

Una cosa important és que quan s'institueix la democràcia queda exclosa la via de votar no democràcia. Això és una evidència que no tothom té clara. Quan s'assoleix un nivell determinat d'evolució col·lectiu no podem decidir retornar al passat. I si ho fem estem constatant que ho fem per incapacitat i no pas per necessitat.

És com si un recent adolescent o adult, espantat per les noves responsabilitats que intueix en el seu nou estadi de creixement decidís tornar a la infància o a l'adolescència respectivament. És un pas enrere impossible. Podem fer veure que sí, que som adolescents de 40 anys o nens de 19 però si hem experimentat el canvi ja no el podem revertir.

Com un nen decebut de saber que els reis són els pares que s'esforça en ignorar-ho i en fer veure que encara hi creu per a salvaguardar la il·lusió que recorda d'altres anys. Impossible! Ja no ets el mateix quan saps!

Per això una societat que ha viscut la democràcia no pot tenir la possibilitat de votar la no democràcia i si ho fa s'enganya o pateix un atac ferotge en forma de conquesta o de colp d'estat.

La gestió del que és comú no pot estar en mans d'experts, ha de ser el col·lectiu qui ho decideixi. Ara bé, la forma de fer-ho, no necessàriament ha de ser com hem instituït. La delegació d'autoritat en els partits és l'errada més gran i definitiva del nostre sistema, segons la meua opinió.

Hem donat el poder a una minoritària classe social i els hi donat els instruments per a que ens enganyin, ens manipulin, ens controlin i dominin. Ha sigut la pitjor jugada de la democràcia. A més, els hem donat tot el poder per a que es venguin al millor postor i aquest és el més ric: l'elit econòmica mundial.

I resulta molt difícil escapar d'aquesta trampa perquè són ells, els partits polítics els que haurien de decretar la dissolució dels partits polítics o la creació de múltiples formes de participació democràtica que limitessin i controlessin el poder dels partits.

La trampa ha quedat ben tancada. Tant, que només endevino una sortida de la mateixa magnitud que la que va permetre sortir de l'absolutisme per a entrar en la democràcia.

I evidentment, com que hem de votar perquè no hi ha cap més camí que aquest per a accedir al poder, ho hem de fer a favor dels partits que estiguin més disposats a entendre la necessitat de diversificar la democràcia, compartir el poder, controlar els partits i imaginar noves formes de gestió col·lectiva.

Votem el partit que menys cregui en els partits!

No necessitem una visió il·luminada que ens guiï. Necessitem mil ulls coordinats que ens doni la mirada necessària

Tots volem canvis. Necessitem canvis. Però, com es faciliten els canvis a nivell social? Normalment es considera que la dinàmica col·lectiva requereix el lideratge. Necessitem líders, persones especialment capacitades per a dirigir-nos.

Líders a les empreses, a les organitzacions, als sindicats, als partits polítics, a les associacions de veïns... Sempre pendents d'aquestes persones carismàtiques que ens guiïn i ens diguin el que ens convé. La seva energia ens sedueix i ens convencen que ens porten on nosaltres volem anar.

A mi em sembla que el temps dels líders personals ja ha passat. Fa temps que és un model caduc, com ho són els partits polítics per a generar canvis en la societat.

Ara mateix allò que abans podia ser necessari és una nosa, un impediment. Ens han acostumat a esperar el lideratge extern i il·luminat i mentre esperem, no fem res. Hi ha qui diu que el procés no avança per falta de líders, que Europa es mor perquè no té lideratges clars, que ens manca aquesta energia dels guies. I a mi em

sembla que aquesta és una mirada terrible i desmoralitzadora. Esperant els líders semblem Godot, el personatge de Beckett que sustenta tota l'obra i que no apareix en cap moment. Només serveix per anar passant l'estona i no fer res.

No necessitem líders que ens anunciïn el camí, necessitem descobrir la capacitat col·lectiva que tenim de descobrir-lo per nosaltres mateixos. No necessitem omplir-nos amb les idees dels savis sinó descobrir les sàvies idees que generem entre tots.

El principal canvi que necessitem és aquest transvasament de poder dels líders a la gent, dels partits a la ciutadania.

I com es fa això? Evidentment no pas esperant un líder que ens hi porti. Més aviat confiant en nosaltres, petits i ignorants com som però sabedors que quan ens unim a altres generem una força i una potència que cap líder no pot assolir.

Ens hem d'unir i pensar, actuar, meditar, sentir... conjuntament. Des de la nostra petitesa i des de les xarxes minúscules de les que formem part.

Cada cop és més evident que la força de les petites coses organitzades supera en molt força de les grans organitzacions. Pensareu que no, que les grans corporacions dominen el món i és perquè nosaltres no estem organitzats. Només per això. Certament que la concentració dels monopolis i del poder econòmic i polític s'està produint de forma accelerada però és perquè nosaltres no fem res. Són però dinosaures condemnats a l'extinció.

La descentralització, l'autogestió, la xarxa local, la iniciativa de proximitat és el futur. Ho crec. Només tinc dubtes de si hi serem a temps abans el poder concentrat i cec no ens autodestruïxi.

El poder de la intel·ligència col·lectiva és molt superior a les intel·ligències superdotades individuals. La intel·ligència col·lectiva és més sàvia, més prudent, més amorosa i respectuosa que qualsevol intel·ligència aïllada. El treball conjunt dels cervells no suma les seves potències sinó que les multiplica.

Ens falta però la tecnologia. La tecnologia del treball col·lectiu. Estem molt poc preparats per a connectar les nostres ments, cors, cervells i ànimes... N'hem d'aprendre. Hem d'oblidar primer els patrons de l'època superada dels lideratges personals. Hem de confiar en nosaltres, llançar-nos a experimentar, provar milions de coses per a descobrir-ne un grapat de vàlides.

Necessitem tecnologia de les reunions per a posar-nos al servei del grup i no del nostre ego, per a buscar la nostra veritat i no la meua raó, per a encarnar les idees i no fer volar coloms, per a deixar-nos sentir el que realment s'expressa a través nostre i no per a seguir estàndards o pautes acadèmiques prefixades.

Com en tot canvi, fins que no girem la mirada cap a dins no trobarem la font del nostre poder.

Les lluites contra l'opressió social són paradoxals: necessites acceptar el poder il·legítim contra el que lluites

Quan els esclaus aspiraven a la llibertat havien d'aconseguir que els seus amos la reconeguessin. No n'hi havia prou amb fugir o amb negar-se a obeir perquè la cultura dominant esclavista t'oprimia i perseguia de tal manera que et veies obligat a cedir.

Quan un negre deia: "soc un humà com tu i tinc el mateixos drets", necessitava que l'home blanc li digués "val, sí. Ho accepto, faré lleis que ho diguin". Aleshores, sí! Aleshores ja era lliure! Això és terrible...

Fins que l'opressor no et dona permís, no tens dret a tenir drets. És paradoxal que aquella autoritat que qüestionaves, detestes, repudies i negues sigui l'única que et pot donar el que vols. D'alguna manera necessites que tingui autoritat, que et concedeixi allò que tu creus que et pertany per mèrit propi o per essència.

Les dones demanaven als homes la igualtat. Necessitaven que els homes els hi donessin! Fixeu-vos com n'és de contradictori: ets dona i creus que ets igual que un home en drets però ell té dret a reconèixer la teva igualtat o no i tu només pots suplicar-li, demanar-li o exigir-li. El necessites com a autoritat que confirmi que tu tens els mateixos drets que ell. Demanes igualtat i acceptes d'entrada que ell és superior.

Els catalans que volem la independència necessitem que Espanya ens la doni. Volem que l'Espanya que no té legitimitat per a nosaltres sigui legítima i forta per a donar-nos els drets que diem que ja tenim. És força paradoxal.

Podem dir que l'amo, l'home o Espanya no té legitimitat moral però si l'amo digués que l'esclau és lliure, l'home digués que la dona és una igual o Espanya digués que Catalunya és independent, ens afanyaríem a remarcar la gran legitimitat que tenen l'amo, l'home i Espanya!

Aquest contrasentit pot considerar-se merament formal o també un reconeixement de la contradicció que suposa demanar a qui no dones poder legítim allò que consideres legítim.

A mi em sembla que alguna cosa hi ha d'aquest segon cas. Potser hauríem d'esbrinar vies alternatives que ens permetessin aconseguir coses legítimes i justes sense comptar amb qui ha establert i manté un sistema injust.

A mi em sembla que hauríem de començar a crear comunitats i relacions al marge del sistema, amb les seves pròpies regles i plantejaments. Comunitats i relacions justes i amoroses, autogestionades, creatives i que no requereixen permís de ningú. Conviurien amb el sistema tant temps com fos possible camuflades,

astutes, vorejant la legalitat, prou discretes com per a no resultar assenyalades i prohibides i prou definides i presents com per a acollir els qui hi vulguin ser.

A la llarga, les respectives evolucions dels dos sistemes (el majoritari estàndard i l'alternatiu) acabaria decidint quin resulta més apte per a afrontar els reptes que tenim.

Per canviar el món no n'hi ha prou amb canviar individualment. És imprescindible millorar les estructures socials

La immensa magnitud dels reptes que tenim i de les desgràcies que ens amenacen fa que ens bloquegem i alienem per tal de no afrontar la impotència.

En el món globalitzat la crisi climàtica, la injustícia sistèmica, la degradació democràtica i l'explotació econòmica es veuen ja, per fi, com el que són: cares del mateix poliedre. Tot té a veure amb tot. Tot està connectat: dramàticament o sortosament connectat.²³

També estan connectats i s'influeixen mútuament els diferents nivells d'evolució en que cadascú de nosaltres i cada societat està. També les diferents instàncies amb les que es pot analitzar la situació social. Una d'elles és la que contempla el funcionament de les persones i de les estructures a les que pertanyem.

No som éssers aïllats, no tenim entitat sense comunitat. A l'hora de considerar els canvis que necessitem al món, dues mirades són imprescindibles. Per una banda la millora dels individus i per una altra la millora de les estructures socials.

La meua opinió és que actualment hi ha una sobrevaloració del paper de l'individu i un menyspreu de l'acció col·lectiva. L'individualisme ha guanyat en tots els àmbits i el comunitarisme ha perdut.

La major part de les satisfaccions que la nostra cultura ens empeny a buscar són individuals: estar sa, ser feliç, tenir coses, gaudir experiències, aconseguir la salvació espiritual, etc. I si es fa esment als altres és com a mitja per a aconseguir el bé individual.

De fet una de les màximes que més circulen avui dia davant la gran incertesa dominant és "la millor forma de millorar el món és estar bé tu mateix". No és una mala premissa si s'explica què s'hi entén per "estar bé un mateix".

²³ Sé que soc optimista perquè grans sectors de població encara no assumeixen aquest holisme i molts protagonistes de l'acció política o econòmica el neguen per interessos.

Lamentablement sovint aquests tipus d'idees expressen l'individualisme confortable i submís que evita mirar el món i es centre en el propi llombrígol.

La gent pregunta "que puc fer jo pel món?" però quasi mai "què podem fer nosaltres pel món?". Aquests "nosaltres" col·lectiu ha deixat de tenir força, ha quedat desprestigiada a nivell polític arran la desfeta de la dictadura del comunisme real.

I també a nivell micro, cada cop més les agrupacions socials són efímeres, febles, insubstancials i superficials. Tipus amics de Facebook o pertanyents a alguna xarxa centrada en aficions.

Amb tot, necessitem assolir la potència social per a canviar el món perquè on cal ara mateix posar la palanca de canvi és en les estructures socials.

Les persones ens definim en gran part per les estructures a les que pertanyem. No m'agraden els partits polítics malgrat veig que els polítics com a persones, són com jo: ni millors ni pitjors. No m'agrada la policia o la justícia però les persones que la formen no són éssers perversos o especialment injustos: són com jo! No m'agrada la degradació ambiental ni l'explotació econòmica però quan miro la gent que la provoca, veig gent... com jo! Què passa doncs?

Que les estructures configuren les nostres accions i ens forcen a adaptar-nos-hi. Si jo fos polític, jutge, empresari o policia, faria el mateix que fan ells. Cert que hi ha una qualitat humana i això permet distingir l'excel·lència de la mediocritat però fins a un cert punt som peces o víctimes o beneficiaris d'un sistema social i d'unes estructures col·lectives.

Cal canviar les estructures: si no canviem el sistema de partits no millorarem la política. Si no canviem les estructures judicials no hi haurà justícia. Si no canviem les estructures de producció i distribució de béns, de comunicació i informació, de control social, d'educació, de sanitat... no hi ha canvi possible per molt que nosaltres a títol individual mirem de fer bé les coses. Ser honestos, reciclar, votar amb consciència, consumir responsablement i èticament, meditar, ajudar a Càritas o acollir immigrants no serveix per a res a l'hora de canviar el món.

Si m'apureu, diria que fins i tot fa més per conservar l'actual situació injusta que per a canviar-la.

El canvi requereix que aquesta energia individual de millora es desplegui en un marc d'estructures justes i virtuoses. Lamentablement la majoria de les estructures i institucions que tenim ara mateix són arcaiques, conservades d'un passat remot, inútils i caduques: els partits, les famílies, les religions, les escoles, les empreses,... totes al servei de la continuïtat i no del canvi.

El gran repte és innovar en les institucions, les estructures socials. I quan es faci s'haurà de fer mirant bé a qui i a què serveixen. Hauran de ser institucions dissenyades per als nous reptes que tenim i per això el primer que cal definir o

pensar és quins són els valors sobre els que volem fonamentar aquestes noves estructures.

Un món millor és un món amb millors persones fent millors coses

Donat que els humans som éssers integrals i estem inexorablement units a tot el que existeix en una simbiosi ecològica i mística, és indissociable el desenvolupament personal del desenvolupament global.

Per això cap plantejament de millora personal no pot excloure la millora del món i tampoc és concebible la millora del món sense la millora dels individus que el formem.

Crec que la gran majoria de problemes que els humans afrontem, tant a nivell col·lectiu com a nivell personal, deriven de la ignorància. No és la mala fe ni la maldat, ni l'egoisme allò que provoca les injustícies i la indignitat que tan sovint es manifesten al món.

És la immaduresa, el nivell evolutiu en què estem que no ens permet actuar amb la mirada més alta que ens requereix l'actual situació.

Quan penso en la forma de millorar el món, sempre descarto assumir una determinada ideologia, un pla concret o una filosofia específica. No, la millora del món ha de néixer de dins les persones i de dins les institucions. Hem de canviar, hem de millorar des de dins de nosaltres mateixos i de les nostres estructures socials.

De fet està en la nostra essència evolucionar i créixer. No hi ha un imperatiu més evident en un ésser viu conscient que desplegar tot el seu potencial. Els humans hem de desplegar les nostres capacitats físiques, emocionals, socials, intel·lectuals i espirituals. Només així la vida tindrà sentit.

Lamentablement les institucions no tenen tan assolit el seu ADN evolutiu i sovint se senten obligades a la conservació. És una postura còmoda i comprensible perquè qui les dirigeix sol haver-se fet un nínxol de poder al que no vol renunciar. Pensem sinó en el conservadurisme de les escoles, les esglésies, els partits polítics, les entitats financeres o la medicina. Només s'hi albiren novetats tecnològiques que el que fan és reproduir el sistema sense qüestionar-lo.

Els humans som socials i la sociabilitat no és només conservadora; és transformadora! En grup no només sobrevivim sinó que inventem, innovem, descobrim, critiquem i creixem.

Si tots els humans tenim l'anhel i l'objectiu de desplegar-nos íntegrament, cal que ens associem per a fer-ho. És en cooperació que som poderosos, és unint

les nostres intel·ligència que veiem els nous horitzons, és en grup que podem estimular-nos i ajudar-nos fraternalment.

Hi ha doncs, al meu entendre, dues tasques ineludibles per a nosaltres: un pla de millora personal i un pla de millora social. Hem de saber què hem de millorar en nosaltres i també què hem de millorar de les nostres institucions. I ambdues coses s'han de fer a l'hora. No crec en els que diuen que "...al final el que importa és estar bé tu mateix" ni els que proclamen que "...mentre no es canviïn les estructures de poder res no canviarà."

Tenim molts mapes del desenvolupament humà individual. Quasi totes les ideologies, religions, filosofies i cultures tenen descripcions dels estadis de millora que poden assolir els individus. La virtut, la intel·ligència, la veritat... són línies de desplegament de millores per a les que tenim models i ciència.

En canvi per a les nostres institucions no hi ha cap plànol que ens ensenyi com han d'evolucionar. Tot és verge i desconegut fora del que fem. Hi ha escassa investigació i experimentació social.

I aquí hem d'obrir noves iniciatives perquè, per a mi, és evident que les estructures socials que ara tenim ens encotillen i no ens permeten el desplegament que necessitem. Coratge i imaginació en l'acció social és ara mateix una exigència per als qui volem millorar el món tot millorant-nos o viceversa, que és el mateix.

Calen noves institucions per a noves necessitats. I el desenvolupament autònom individual i col·lectiu és una nova necessitat actual

Un estudi de sociologia clàssic que ara no recordo deia que tota societat humana requereix de nou institucions per a perpetuar-se. Cada una d'elles respon a un problema o, també es pot dir, a una necessitat concreta.

- Com ens reproduïm i cuidem la descendència? Resposta: la família
- Com distribuïm la riquesa? Resposta: l'economia
- Qui mana? Resposta: la política
- Com perpetuem els coneixements que hem adquirit fins ara? Resposta: l'educació
- Com ens guarim de les malalties i accidents? Resposta: la sanitat
- Com ens protegim dels enemics interiors i exteriors? Resposta: la policia i l'exèrcit
- Com ocupem el temps lliure? Resposta: l'oci
- Com ens expliquem el que no sabem i ens transcendeix? Resposta: la religió

- Com regulem la convivència? Resposta: la llei

Cada societat té doncs unes pautes acceptades que es consideren bones i fa tot el possible per tal que els individus s'hi ajustin.

Fins arribar a l'evolucionisme es considerava que l'home era un ésser que tenia una plenitud potencial determinada i que calia arribar-hi. Justament aquest era l'ideal virtuos: el del que arriba a ser el que ha de ser. Així doncs un nen mai no és un ésser complet; ni un malalt, ni un descregut, ni un insolidari...

Amb l'aparició de la mirada evolucionista, arrel de Darwin i sobretot de la comprensió al segle XX de l'home com un ésser filogenèticament i ontològicament evolutiu, l'home té una plenitud en cada estadi on es troba tot i que tingui nous estadis per a assolir.

Així, cada persona té la mateixa dignitat independentment del nivell d'evolució que tingui. Aquest és un gran avenç perquè implica l'acceptació del que és, incloent que la virtut o la millora personal passa per l'auto-perfeccionament.

Els humans som autònoms en la nostra evolució personal i el desplegament de les nostres capacitats passa per la nostra iniciativa que requereix saviesa, coratge, justícia i altres qualitats morals.

Aquesta és una necessitat humana de primer ordre que encara no hem assumit com a societat. De fet no hi ha cap institució que vetlli pel desplegament del nostre propi model de persona a partir del que som i sabem. L'educació ofereix un model de persona al que ens hem de sotmetre. La sanitat, també. La política, l'economia, la religió,... totes les institucions ens donen un model fet que hem de seguir. No hi ha autèntica autonomia personal. I precisament això és el que necessitem!

Per això cal una nova institució que aculli les persones, les estimuli, les acompanyi, les critiqui i els hi doni suport. Aquesta nova institució, on les persones es podrien acollir tant bon punt descobrissin el seu deure d'autonomia i entenguessin que aquesta tasca de creixement es fa millor en comunitat que no pas sol, acceptaria el punt de partida de cadascú i el seu propi ritme i camí de desplegament.

En el procés tots aprendríem uns dels altres i podríem assajar noves formes de respondre a les preguntes socials. I així, mentre constituïm una xarxa/institució social anem creixent personalment.

A la llarga, allò ideal seria que les aportacions reeixides d'aquestes institucions estiguessin a la disposició de tots els ciutadans i d'aquesta manera hi hagués noves formes de satisfer les necessitats individuals i col·lectives.

Estic convençut que els models socials únics, els monopolis institucionals, no poden evolucionar si no tenen alternatives que els confrontin i que permetin que la gent s'adscrigui on vulgui amb criteri.

Només una societat que ofereix diversos models d'organització i gestió pot evolucionar. Ja estan apareixent nous models de família, d'economia, de medicina,... però no tenim models alternatius per a satisfer la necessitat del desenvolupament autònom perquè no es considera encara que aquesta sigui la tasca més humana de totes les que tenim.

La solució als problemes generals des de sempre: Canvis radicals a petita escala amb possibilitat de replicació

Mentre les raons per a indignar-se augmenten a tot el món, la pregunta honesta és què podem fer per revertir aquesta situació.

El primer que cal als qui volen cedir energia per a millorar les coses és estudiar bé on posar-la i com aplicar-la.

Sovint els impactes de les emergències (guerres, desastres, crisis ecològiques,...) són tan grans i punyents que ens paralitzen i fins i tot insensibilitzen perquè no som capaços de concebre res que puguem fer per a evitar-les o atenuar-les.

Aleshores, en el millor dels casos, desenvolupem una indignació pública (amb els amics o a les xarxes) que només serveix per a espantar l'horror com si compartint el neguit ajudéssim a fer-ne desaparèixer la causa.

Però fins i tot, en un segon moment i en persones més conscients i compromeses apareix un impuls d'acció immediata en forma de mobilització, donació econòmica, suport directe, etc.

Essent millor que el simple lament, l'ajuda en calent, impulsiva, emocionalment activada pot tenir efectes perversos. No negaré que l'ajuda puntual és necessària però molt més necessària és la identificació de causes, la planificació de solucions i l'aplicació d'estratègies innovadores a mig i llarg termini sobretot d'aquelles que tenen potencial per a replicar-se i adaptar-se a una multitud de casos semblants.

Cal una enginyeria social especialment orientada a la justícia, la solidaritat i la cooperació. Per això, si bé cal ajudar els qui van caient d'un pont, convé estudiar perquè la gent cau i actuar sobre les causes. És millor estudiar i promoure una alimentació sana que descobrir tractaments contra les malalties que la mala alimentació provoca.

L'acció que realment ens pot ajudar a canviar el món és al meu entendre, una acció amb la mirada llarga, discreta, feta amb el cap, amb constància i determinació, constantment revisada, impulsada des de la virtut i amb la finalitat

de facilitar i potenciar el creixement de les persones a partir d'on són, amb la cooperació dels altres.

No seran accions espectaculars, ni publicitàries, ni exitoses de primeres, ni estaran dirigides per interessos religiosos, polítics o econòmics. No seran moviments de massa ni hi haurà lideratges messiànics, ni banderes ni eslògans.

Crec que hauria de ser un nou organisme social, una nova forma de fer i de valorar, un assaig de noves relacions i objectius humans. Opino que allò que uneix tots els humans, el que els dona sentit és el repte de desplegar-se al màxim de les seves potencialitats i això es fa millor en grup.

Caldrà imaginació, creativitat i coratge per a provar noves coses. L'energia vindrà de la nostra necessitat. La motivació intrínseca és l'única autèntica i res no és més essencial per a un humà que desplegar les seves capacitats.

Si creem noves relacions, nous objectius compartits i noves estructures socials estables podem oferir al món una alternativa al que ara tenim. Les alternatives al que el sistema ofereix són cada cop més difícils i necessàries.

Posar l'energia en processos meditats, lents, virtuoses, universals i replicables és ara per ara l'aposta més rendible al meu entendre tot i que no és ni de bon tros la més vistosa, fàcil o ràpida.

No hem de fer cap sacrifici per salvar el sistema quan el sistema no està al nostre servei

El sistema social se suposa que està al servei de la gent. No crec en el pacte social però tots tenim una imatge més o menys vaga segons la qual hem d'acceptar unes estructures, institucions, relacions de poder, normes de convivència... que ens protegeixen.

Al marge de les renúncies que aquest sistema social ens imposa, se suposa també que, com a éssers imperfectes que som, hem d'assumir uns errors, uns inconvenients i uns mal funcionaments que són un mal menor, un efecte col·lateral no desitjat.

Ara bé, quan analitzem amb una mirada crítica les nostres institucions i veiem que aquests inconvenients són enormes, quan veiem que són més efectes buscats que no pas mancances, quan descobrim que tota l'energia es destina a la supervivència del sistema i no al servei de la gent, tenim l'obligació de denunciar-ho, oposar-nos-hi i buscar alternatives.

Se'ns predica constantment solidaritat, cooperació, unió... que no són altra cosa que submissió, conformisme i domini. Està ben vist col·laborar amb el sistema sense crítica, o fer una crítica dòcil, simbòlica o ajustada al que el sistema vol.

Pensem en l'economia. Al servei de qui està? Dels rics. La política? Dels partits i dels poderosos. La religió? De la submissió i el control. L'educació? De la domesticació. La sanitat? Dels interessos farmacèutics. El poder judicial? De la perpetuació del sistema. La policia? De la repressió i el control. L'oci? De la alienació i l'evasió buida...

Certament que no tinc un concepte molt bo del nostre sistema social actual i penso que ens hem de plantejar seriosament prescindir-ne. Pensareu que és utòpic o impossible però ara mateix anar contra el sistema és la millor opció que se m'acut. Igual com caldria anar contra algú que diu que et protegeix però t'explota i t'ofega.

I anar contra el sistema no és només la desobediència civil, l'anarquisme en totes les seves variants, la confrontació o l'objecció de consciència. Tampoc no és el passotisme, la fugida, el replegament interior o la sublimació del dia a dia.

Anar contra el sistema també pot ser proveir alternatives. Inventar noves formes de relació social, de comunitat, de vida. Hem de començar per una pregunta senzilla: què necessitem per viure bé?

Treballem aquesta pregunta i veurem que la majoria de les coses més importants no són difícils d'aconseguir. El menjar, la seguretat física, la protecció... tot allò que Maslow posava a la base de la seva piràmide, pot ser fàcilment procurat en una comunitat de persones generoses, frugals i solidàries.

La companyia, la complicitat, l'amistat, la pertinença... és més fàcil d'aconseguir en una comunitat petita que comparteixi valors.

La crítica, el coneixement, la reflexió, la saviesa... floreixen en entorns relaxats, distesos, naturals, on el diàleg, la intel·ligència col·lectiva i la recerca sincera de la veritat són l'objectiu compartit.

És un fet que les exigències de consum, l'estrès laboral, la pressió social per la imatge, la manipulació dels mitjans de comunicació, les rutines familiars, els controls de l'escola i la sanitat i sobretot la imposició d'una única matriu de pensament que imposa el capitalisme a través de la prostitució de la democràcia dificulta molt aquestes coses tan importants i que costen tan poc d'aconseguir.

Costa molt pensar que no hi ha una voluntat (potser inconscient) que impedeix i s'oposa a tota dinàmica de canvi social. Necessitem models alternatius per tal que qui pensi en noves maneres de viure pugui trobar horitzons als que mirar, camins a seguir, portes per trucar.

**La força d'una comunitat no és la del seu líder sinó la dels seus membres
quan actuen sota els seus propis criteris**

Calen nous lideratges. Han passat els temps messiànics en què individus extraordinaris conduïen les masses com un ramat i eren glorificats per damunt de tota crítica.

Potser històricament han sigut necessaris aquests lideratges unipersonals, carismàtics, fascinants i magnètics però ara mateix han de ser rellevats per l'acció i la força col·lectiva.

Possiblement té lògica que al llarg de la història els més hàbils en la manipulació de masses i la capacitat de seducció hagin ostentat el poder de decidir els destins de la societat però aquesta és una confusió que estem ja en disposició de superar.

Encara avui molta gent creu que el vaixell ha d'anar on decideix el capità o que són els militats els qui han de decidir a qui declarar la guerra. També molta gent pensa que els experts en tecnologia i ciència són els que hauries de regir la política dels països. I no. El destí del vaixell el decideix l'empresa o els passatgers que el lloguen i el capità és l'encarregat de dur a terme l'encàrrec. Els militars estan al servei del poder civil i els tecnòlegs i científics de les decisions polítiques.

Una cosa és decidir el fi, l'objectiu i una altra decidir els mitjans per a arribar-hi. Hi ha experts en gestionar mitjans però els fins no els podem delegar en els experts. Com a societat hem de decidir què volem i després hem d'exigir als tècnics que ho implementin.

Encara persisteix però la creença que el líder, el que sap organitzar i conduir les masses és qui ha de fixar l'objectiu a assolir. Cal però, que entenguem d'una vegada que fixar els fins de la nostra vida col·lectiva és una decisió també col·lectiva i que qualsevol deixadesa en aquest sentit ens aboca al fracàs.

Potser no sabem encara gestionar els nostres objectius com a societat però és evident que tampoc els líders ens saben.

Dos esforços igualment necessaris ens urgeixen. Per una banda el desplegament d'una administració i organització social eficaç i fidel al que se li demana i per una altra, una societat madura, reflexiva i protagonista del seu propi destí.

Decidim els fins o objectius socials amb les eines del diàleg, la negociació i la reflexió de tots. Apliquem els mitjans amb la tecnologia i l'acció social dirigida pels experts.

Ara mateix tenim líders que no estan disposats a cedir el poder de dir on s'ha d'anar i ciutadans incapaços d'assumir que són ells qui ho han de fer.

Això ens fa dependents, dèbils i manipulables. Un líder mor o traeix la causa i tota la societat resta paralizada. En una societat madura, no hi ha lideratge de fins, només líders de gestió.

**Malament si no comences a canviar el món per canviar-te a tu mateix
però malament també si no passes d'aquí.²⁴**

Tres picapedrers piquen pedra a peu d'obra. Un home s'acosta i els pregunta, "què feu?". El primer contesta: "Pico pedra". El segon diu: "Jo em guanyo la vida" i el tercer exclama: "Jo construeixo catedrals".

Segurament no cal donar molts arguments per afirmar que estem vivint uns moments inquietants pels retrocessos en matèria de dignitat humana, democràcia, ecologia i justícia social arreu del món.

Davant aquesta crisi global em pregunto quines són les principals actituds de resposta i em venen al cap quatre possibilitats:

Passotisme, fatalisme, conformisme. Molta gent, malgrat acceptar que tenim problemes no se sent motivada per a cap reacció. Hi ha una mena de desencís, sentiment d'impotència i creença en la inevitable fatalitat del que tenim. A això s'hi ha de sumar que tampoc estem tan malament, donat que tenim els mínims per viure i temem anar a pitjor. Tot plegat ens fa porucs, passius, còmplices, en definitiva.

Crítica i queixa: Una segona postura és donar la culpa als altres. Els polítics, els poders econòmics, les màfies i les forces ocultes, la premsa... Tant s'hi val, el fet és projectar la causa lluny de nosaltres. Per això ens desfoguem a les tertúlies i amb la gent de confiança criticant-ho tot, fent tuïts o exhibint un descarat i irracional escepticisme que no oculta la impotència.

Cuidar-se un mateix. Reduir-te al teu petit món. Aquesta és una postura molt més madura i sàvia però que amaga un greu perill. Reduir tota la resposta a la crisi mundial al nostre benestar personal és un engany. És una estratègia recurrent al llarg de la història. Quan hi ha molta confusió general la gent busca la salvació particular. El món s'enfonsa però l'important és que jo estigui bé. L'epicureisme i l'estoïcisme ensenyaven aquesta fugida del gran món per a centrar-te en el teu petit món, l'únic que pots intentar controlar.

²⁴ Primera part de la xerrada que vaig fer a la presentació de l'Agenda Llatinoamericana el 02.10.21

Tot i ser l'actitud més positiva, aquesta reducció del món al teu món té moltes limitacions. És evident que estar bé amb tu mateix és un bon objectiu i sembla la primera condició per a la resta d'accions. El perill està en quedar-nos en aquest cofoisme íntim, aquesta pau incontaminada en un món caòtic i ple d'injustícia.

Per això dic que si no comences per canviar i millorar personalment, malament anem però que si ho redueixes tot al teu benestar personal, també malament.

I és que necessitem l'acció col·lectiva, l'organització popular, el poder de la gent. Som essencialment socials i si no actuem com a grup perdem una de les nostres potencialitats. Aquesta és la quarta resposta a la crisi: l'acció comunitària.

Vull reivindicar l'acció col·lectiva, la mirada llarga que dona sentit a les coses concretes que fem cada dia, com el picapedrer que veu ja la catedral en el seu petit bloc de pedra. Hem de redescobrir el valor de la feina amb sentit i cooperació. Hem de desvetllar la urgència d'unir-nos en les grans idees i projectes globals.

Créixer a partir d'on som, l'únic objectiu vàlid per a tota organització popular²⁵

Penso que l'acció popular està de baixa. Estem socialment desactivats, hem perdut força i consciència col·lectiva.

Tinc quatre raons que expliquen com s'inhibeix el poder popular.

- **Delegació del poder i monopoli dels partits polítics.** Els partits polítics han aplegat tot el poder de manera que qualsevol manifestació de poder o gestió popular necessita l'autorització, i a vegades també el finançament dels partits. No sé quan ni com ens vam deixar prendre la capacitat de decidir i vam delegar-la tota en una classe política que juntament amb els poders econòmics ha esdevingut la classe dominant. La democràcia representativa ha fracassat i només el control que tenen els partits i la connivència amb les altres formes de poder que comento en aquest mateix apartat ho poden explicar.
- **Capitalisme de vigilància:** El monopoli que les grans empreses tecnològiques tenen de la informació i la intel·ligència artificial amb els

²⁵ Segona part de la xerrada que vaig fer a la presentació de l'Agenda Llatinoamericana el 02.10.21

seus algorismes aplicats al big data permet un control de les nostres vides, dels nostres desitjos, creences, despeses, relacions... Les noves tecnologies no ens enxarxen, ens individualitzen i aïllen en bombolles de grups de gent que pensa com nosaltres on ens reafirmem i d'aquesta manera polaritzem tot el que vivim.

- **Manipulació informativa:** Uns mitjans de comunicació al servei del poder i no pas de la gent ni de la veritat fan que visquem en una realitat falsa i sospitosa. Els mitjans de comunicació marquen la nostra agenda, ens orienten envers els temes sobre els quals volen que invertim l'atenció. I no sempre és el més interessant per a la població en general ja que ens distreuen i fan mirar a altres bandes mentre les elits perpetren els seus negocis amb la mirada posada en els seus interessos.
- **Estructura motivacional humana:** També crec que molta desmotivació per l'acció col·lectiva ve de la naturalesa bàsicament emocional de les nostres motivacions. Ens mou allò proper, allò que afecta els "nostres" i ens resulta llunyà i sustenta durant poc temps l'interès allò que afecta els que estan lluny, al món en general, als problemes globals que en definitiva són els més urgents. Cal una actitud madura, mundicèntrica per a entendre la urgència d'allò que afecta el món de manera integral.

Davant aquesta situació, quina mena d'organitzacions necessitem per a activar l'energia i la força de la gent? Doncs organitzacions que segueixin un model integral, alternatiu implementable i transversal.

Models integrals: Un model integral és aquell que inclou totes les instàncies socials, totes les institucions, totes les dinàmiques col·lectives. No podem proposar canvis globals amb actuacions sectorials. Pretendre canviar l'economia sense canviar la política, o canviar l'educació sense canviar la política urbanística, o la igualtat sense canviar la legislació... és inútil. Els models o organitzacions amb vocació de canvi global han de ser integrals, com ho és per exemple el model de l'Economia del Bé Comú, que té propostes polítiques radicals (convencions democràtiques municipals, limitacions en ingressos i propietat,...), propostes educatives (formació en sensibilitat i valors per damunt de continguts,...), propostes econòmiques, per descomptat, legislatives, etc.

Models alternatius implementables. Els models que proposen les organitzacions amb vocació de canvi global han de ser models aplicables i replicables. S'han de poder implementar i per tant no han de fer propostes purament teòriques o utòpiques. No estic en contra de la teoria ni de la utopia, però hem d'oferir aplicacions pràctiques d'allò que proposem per tal que es vegi la seva eficàcia. Necessitem paradigmes alternatius que puguin conviure durant un temps amb el paradigma dominant a fi que la gent pugui avaluar la conveniència d'un o altra model. Seria un xic com passa ara amb les medicines alternatives però a una

dimensió global i integral. També aquí l'Economia del Bé Comú pot ser un exemple d'això que proposo.

Hi ha empreses de bé comú que tenen altres finalitats econòmiques més enllà del guany i altres indicadors d'èxit més enllà de la supremacia o el monopoli. Convertir els valors de servei, cooperació i desenvolupament humà en un motor d'acció social configura una societat ben diferent de la que tenim i que podria ser compatible. A la llarga hi hauria d'haver comerços de bé comú, escoles de bé comú, clíniques, centres cívics, organitzacions, espais, etc. de bé comú que estiguessin a l'abast de qui volgués. D'aquesta manera la gent tindria llibertat per a optar de la mateixa manera que ara podem optar per petites coses com ara si volem comprar fruita ecològica o anar al dentista integral. Amb tot, necessitem propostes globals implantades ja a la nostra societat.

Transversal. De baix a dalt: Com un arbre que requereix l'energia de les arrels i la de les fulles. L'organització popular ha de treballar des de la sensibilització de la gent fins a la pressió en les infraestructures. Cal que la gent sintonitzi amb els valors de bé comú que defensem però cal igualment que les institucions i les estructures socials acullin, gestionin i apliquin aquesta energia popular. Com en el tema de reciclatge que sense compromís de la gent no es va enlloc però sense la infraestructura de contenidors i serveis de recollida, tampoc.

I per acabar vull comentar alguns aspectes de l'organització popular.

Són una elit els qui participen en l'activisme social?

És evident que hi ha diferents nivells d'evolució en la vida moral. Cal un grau alt de maduresa per a entendre que el teu bé passa pel bé dels altres. Els activistes socials són persones que estan conscienciades i que tenen un compromís amb la lluita pel canvi i la millora. Això és molt més del que la majoria de gent té i per tant, en aquest sentit, formen una elit. Solen tenir també les necessitats bàsiques cobertes i un nivell de formació i informació superior a la mitjana. Això obliga aquestes associacions a vetllar molt escrupolosament per no esbiaixar la mirada sobre els problemes del món i no confondre les prioritats.

És millor la qualitat que la quantitat a l'hora d'organitzar-nos?

Una associació que faci plantejaments radicals, globals i integrals difícilment podrà tenir molts col·laboradors. Normalment aquestes organitzacions es nodreixen de poques persones amb molta capacitat per a diferents tasques. Hi sol haver un plus de compromís, de crítica i de força intel·lectual. És molt important que aquestes associacions no donin a entendre que cal ser militant amb dedicació plena per a col·laborar perquè el que cal és que cadascú aporti el que té en temps, energia, habilitats i disponibilitat. Saber aprofitar aquestes qualitats individuals i inserir-les en l'entrellat de l'acció conjunta, és el gran repte de qui les coordina.

El repte de confluïr:

Cal més temps i més energia al servei de la reflexió i l'estudi dels objectius que perseguim. Convé clarificar els objectius i sobretot convé saber confluïr amb aquells que apunten als mateixos fins.

Créixer a partir d'on som, l'únic objectiu vàlid per a tota organització popular.

Cadascú de nosaltres està en un nivell d'evolució i molts dels conflictes que afrontem deriven d'aquesta diversitat en el moment evolutiu que cadascú viu. Cal entendre que sempre hi ha nous límits a superar i que cadascú és responsable del seu propi creixement. Entre tots hauríem d'ajudar-nos a reflexionar i avançar en el nostre desenvolupament personal. Sense això res no té sentit i amb això ja tot és possible.

Les noves unitats són l'eix de l'estratègia per a afrontar la complexitat creixent

Noves unitats són noves maneres d'unir-nos els humans i col·laborar. Hi ha les velles unitats familiars, geogràfiques, polítiques, religioses, municipals, nacionals, empresarials, lúdiques, professionals... i quasi totes són avui dia obsoletes.

Quasi totes són jeràrquiques, tradicionals, conservadores, orientades al control, a l'èxit o al sentit de pertinença. No és que siguin mals objectius però conservar i mantenir un sistema en unes circumstàncies canviants i amb reptes nous, insistir en el que sempre s'ha fet no sembla una bona estratègia.

Les noves unitats hauran de ser creatives, voluntàries, conscients, cooperatives, orientades al creixement, integrals i fluïdes. Hi haurà d'haver un centre al voltant del qual giri tota l'activitat d'aquesta unitat i aquest centre només pot ser un valor universal si volem que també la seva validesa (la de la unitat) sigui universal.

Fàcilment els valors universals giren entorn la creença de què és un humà. Els drets humans poden expressar uns valors universals i també les religions defensen els seus en la mesura que consideren els humans com a iguals entre ells davant una divinitat o realitat transcendent. Amb tot, religions, ideologies, creences o filosofies parcials sempre seran qüestionades pels qui no hi creuen. Quin serà doncs el valor que pugui unificar totes les concepcions humanes?

Proposo que sigui el valor del desplegament o desenvolupament que tenim en potència tots els humans. Això ningú no ho qüestiona perquè fins i tot els qui consideren que tenen la veritat sempre accepten que els altres la podem assolir (d'aquí ve el proselitisme, la predicació, la conversió, la captació,...). O sigui que

quasi tothom creu que els humans canviem, evolucionem, creixem... i això podria esdevenir el valor principal: el respecte pel procés de cadascú i el compromís que implica afavorir el nostre creixement quan en som conscients.

Aquest, o algun model universal com aquest, hauria de ser el punt de trobada de la gent que forma les noves unitats.

Compartir aquest compromís comú de créixer i ajudar-se a assolir-lo respectant el ritme i responsabilitat de cadascú és una força d'unió immensa.

El món és cada cop més complex, més dispers, més subtil, més manipulable, menys abastable per a una intel·ligència individual. Amb tot, estem acostumats a treballar sols quan volem comprendre la realitat i incidir-hi. Com a màxim ens unim als que pensen com nosaltres sense qüestionar, només per fidelitat a les unitats velles que ens exigeixen lleialtats cegues i submissió. Ens tanquem a la nostra bombolla, amb els que pensen com nosaltres i ens convencem uns als altres que tenim raó. Hi ha molt poc pensament crític i està mal vist. Sembla obstruccionalisme, crida d'atenció o luxe per a millors temps.

La crítica, però és imprescindible. És l'única manera d'avançar. Les noves unitats serien unitats de crítica, de pensament col·lectiu, de saviesa compartida. Deu, quinze persones vulgars pensen molt millor que un geni quan tractem problemes humans i socials perquè 15 mirades borroses diferents sobre un objecte donen una millor imatge que una sola mirada encara que sigui molt aguda i nítida.

El món és complex i no sabem què pensar de la crisi econòmica, ni de la guerra a Ucraïna, ni de la política, ni de com podem treballar per a un món més just. No s'estimula el pensament cooperatiu i creatiu. Se'ns tanca en doctrines religioses, idearis polítics o línies de pensament dels grans mitjans de comunicació. Així ens anem debilitant i adormint venent la nostra ànima al mercat.

Les unitats noves fan convergir la ment dels qui comparteixen els valors de la potencialitat humana i pas a pas comparteixen dubtes, hipòtesis, mirades, valors i propostes d'acció.

No se m'acut res més poderós per a transformar el món.

Unim-nos contra la ignorància, la indiferència i la passivitat!

Comentava en una entrada recent la necessitat de crear noves unitats de relacions socials per a afrontar la complexitat creixent del nostre món.

Avui volia centrar-me en la necessitat que tenim de conèixer el que passa, de valorar-ho i d'actuar en conseqüència. És molt difícil saber què passa exactament perquè els mitjans estan comprats i tothom manipula les informacions al seu gust. Això ens submergeix en una boirosa atmosfera d'ignorància.

Hi ha també el relativisme ètic que fa possible que tot sigui bo o dolent en funció , no només de qui controla la informació, sinó de qui forma els corrents d'opinió profunds. Hi ha tantes maneres de valorar les coses que acabem indiferents o escèptics a l'hora de jutjar.

I també hi ha una sensació generalitzada d'impotència davant els grans fets perquè s'ha imposat la creença que les coses són complexes, que les han de manejar els especialistes i que la gent si no té un líder que li digui el que ha de fer, millor que estigui a casa fent tuïts. D'aquí la passivitat que senyoreja els nostres dies.

Com podem afrontar la ignorància, la indiferència i la passivitat? Com saber què podem creure, quin és el bon criteri per a jutjar-lo i què cal fer per esmenar el que no ens agrada? Per a mi la resposta consta de dues fases: una de retirada del marc que ens imposa i l'altra de creació de noves estructures de coneixement.

Cal primer de tot renegar dels mitjans, partits, ideologies, religions, creences i tradicions que ens han dut on som. No cal menystenir ni atacar res perquè molta gent no sap viure sense un amo, però convé que cada cop siguem més conscients de què hem de sortir de la seva influència.

I en segon lloc hem de crear comunitats o unitats de persones de bona voluntat que vulguin acostar-se a la veritat en la mesura de les seves possibilitats confiant en la intel·ligència i la saviesa col·lectiva. Com es fa això? Esbosso un pla:

1. Saber contra ignorància: Hi ha dos reptes, el de la informació i el del coneixement.

Informació: Com podem saber que les coses que ens diuen són vertaderes? Posem el cas de la guerra a Ucraïna. Com podem saber les barbaritats que fa cada bàndol o les intencions de les potències? És evident que no ho podem saber de primera ma. Necessitem fonts d'informació fiables. Aquí podem fer un bon treball de recerca entre tots buscant les fonts d'autoritat que de ben segur hi són i no estan a primera fila. Investiguem l'història i els antecedents d'honestat de les fonts que creiem segures, fiabilitzem les informacions triangulant amb altres fonts, busquem coherència i connexió entre les informacions i les tenim sempre a punt per a renovar-les, descartar-les o confirmar-les en funció del que anem descobrint. Un bonic treball d'equip.

Coneixement: Aquí hem de considerar les coses que donem per sabudes i que configuren el marc general ideològic on s'inscriuen les informacions. Em refereixo a afirmacions com ara "les guerres sempre tenen un motiu econòmic" o "tothom menteix" o "els russos estan marcats per l'estalinisme". Com podem saber si són certes? No ho podem saber perquè és difícil contrastar però la simple confrontació d'aquestes idees en grup ens afinarà la crítica i podrem qüestionar-nos allò que, d'altra manera, donaríem per veritat absoluta.

2. Ètica contra indiferència: També aquí tenim dos feines: saber quins principis ètics sustenten les nostres opinions i aplicar aquests principis ètics a la situació que analitzem.

Principis ètics: "Existeix la guerra justa?" "És legítima la guerra preventiva?" "Es pot obligar a la ciutadania a lluitar?" "El nacionalisme és exclouent?" Aquestes qüestions ètiques ofereixen posicionaments que ens ajuden a valorar els fets. Sense la resposta a aquestes preguntes quedaríem a mercè de preferències personals, biaixos cognitius i manipulacions dels mitjans de comunicació. El grup de debat ètic ens pot ajudar a descartar allò que no és del tot clar i ens centra en el nucli ètic bàsic que ens convé defensar com a amants del bé.

Aplicació: Un cop tinguem clars els principis ètics ens cal aplicar-los al cas que ens ocupa, en aquest cas la guerra a Ucraïna. Hi ha circumstàncies especials que ens fan ajustar els principis i ponderar les valoracions. L'ètica no és una màquina de jutjar o valorar sinó un horitzó al que tendir. En grup podem fer molt millor aquest treball d'aplicació ètica.

3. Compromís contra passivitat: I què hem de fer davant aquest problema que ens plantejem? El debat i el treball només té sentit si acaba concretant-se en accions. Què podem fer i què hem de fer són les dues qüestions. El grup també és més potent que l'individu no només a l'hora de pensar i dissenyar les accions sinó també a l'hora d'executar-les.

Estic segur que l'activitat d'un grup com el que proposo acabaria tenint autoritat i prestigi davant dels qui el coneguessin i serviria per a orientar molta gent que se sent perduda. Es podrien augmentar els grups. Cal augmentar el saber, el posicionament ètic i el compromís. Només així podrem revertir les dinàmiques decadents que ens amenacen.

L'esfondrament progressiu però ràpid de tota autoritat obre la porta al desastre o a la regeneració

És evident que l'autoritat i les fonts de l'autoritat s'estan ensorrant per moments i només resisteixen les forces més primàries de la força bruta, la imposició i el dogmatisme.

L'autoritat es degrada a marxes forçades per dos motius: la seva pròpia incompetència i l'ànsia d'autonomia que el materialisme individualista fomenta.

La incompetència de l'autoritat política es manifesta en la corrupció i en el monopoli del poder dels partits polítics pel seu propi benefici que és mantenir-se en el poder.

La incompetència de l'autoritat econòmica és palesa quan observem que totes les directrius dels òrgans i organismes de gestió econòmica, des dels bancs locals fins al FMI s'orienten a acumular la riquesa en poques mans i generar la major desigualtat econòmica de les darreres dècades.

La premsa no té autoritat perquè és evident que no serveix a la veritat sinó al seu amo-propietari.

El poder judicial, sobretot a Espanya, està totalment desprestigi i quasi ningú ja no l'associa a la Justícia sinó que es percep com un mercenari o una prostituta d'altres poders fàctics.

Els científics perden el prestigi quan observem el seu servilisme envers els gegants econòmics. Els metges són percebuts cada cop més com a funcionaris de la salut obediets i submisos al que dicten interessos de les farmacèutiques, canalitzats pels organismes estatals o internacionals. L'autoritat religiosa fa temps que es degrada perquè és incapaç de superar el seu estadi mític i profundament conservador. Per això és refugi de les ideologies més retrògrades.

Els pares perden autoritat davant els fills perquè estan insegurs davant un present tecnològic que no dominen i uns canvis socials que no poden revertir. Veuen impotents com les normes socials les dicten els mass media i ells no ho poden controlar.

Els mestres perden autoritat perquè no tenen clar què han d'ensenyar i per això es refugien en els patrons clàssics. Busquen la seguretat dels llibres de text, l'homogeneïtat i els continguts intel·lectuals com a valors últims. Els alumnes els perceben desorientats, predicant el que no practiquen.

Impossible confiar ja en una font d'autoritat tan podrida i més si se'n ven la idea que hem de ser amos de nosaltres mateixos i que tenim el poder per fer el que vulguem i que tot el que ens passa (bo o dolent) és un reflex del nostre mèrit o la nostra culpa. Si ets ric és perquè ets treballador i si estàs a l'atur perquè no ets prou disciplinat. Aquest és el substrat ideològic de l'individualisme materialista.

El resultat de tot això són unes tendències negatives que van creixent i anem veient com s'imposen. Cal tenir en compte però que aquí hi ha també un buit de poder que pot permetre l'aparició d'alternatives creatives i innovadores que podrien aportar vies d'evolució. Saber quina de les dues vies acabarà dominant en la societat és el gran repte.

- A nivell polític veiem la tendència a la desmotivació, passotisme, gregarisme i recerca de solucions particulars o endogàmiques. Salvar-se un mateix mentre s'enfonsa el món. D'aquí ve el desvergonyiment amb que les ideologies més reaccionàries s'imposen en les nostres societats. Una onada d'extremadreta avança empenyuda per la por i el desconcert dels qui, perduts els referents d'autoritat política, busquen líders sòlids amb valors patriòtics que els preservin els privilegis. Clar que

també aquest punt on estem ara d'abús i incompetència política pot esperonar l'energia de la renovació o la revolta.

- En economia veiem el domini absolut del déu diner que tot ho controla i al que tots adorem. S'ha convertit en valor absolut i tot es monetaritza, té un preu i és objecte de mercat, des de la dignitat dels vells, a la salut pública o els drets bàsics. Però també en aquesta aberrant idolatria s'hi veu la possibilitat de canviar de paradigma i convertir els valors humans en objectes no mercantilitzables. Ja hi ha qui està obrint camins...

- La pèrdua de credibilitat de la premsa ha afavorit, sinó provocat directament, els fake news i ha permès que tothom s'inventi la realitat que vol i tingui el mateix dret a difondre-la. Clar que aquesta democratització del dret a mentir públicament pot ser vist també com una pèrdua del monopoli que fins ara tenien els periodistes comprats. Ara el menys tots estem en les mateixes condicions i això ens obliga a escollir i triar amb criteri les fonts d'informació.

- La degradació del prestigi de la ciència ha dut al que s'anomena negacionisme, que ve a ser el dret a dir el que et doni la gana amb la mateixa fermesa amb què un investigador presenta una tesi. Descaradament s'anuncia a twitter que és mentida que la terra sigui rodona, que existeixen les vacunes, que la Lluna és un satèl·lit o que el temps i l'espai són relatius. Com en el cas de la premsa, també aquí tenim l'oportunitat de refinar i filtrar les informacions sobre la ciència. Un cert grau d'escepticisme és saludable i buscar quin és aquest 'cert grau' pot ser una tasca apassionant.

- El desprestigi de l'autoritat mèdica ens ha dut una diversitat de pràctiques mèdiques més que discutibles però que tenen cada cop més adeptes. Tot i tothom cura o sap com curar. Hi ha una teoria per a cadascú i tan vàlida és l'última atzagaiada paranormal com la investigació més puntera. I aquí hi ha també una gran oportunitat perquè la desconfiança en l'autoritat dels metges promou la consciència del propi cos i la pròpia salut. Obliga a estar més pendent de tu i de com reacciona el teu cos. D'alguna manera la pèrdua d'algú que s'encarrega de la teva salut et propicia la majoria d'edat sanitària.

- La liquidació del poder de les autoritats religioses ha dut a l'esoterisme més comercial i mercantil, a les sectes o para-sectes, grups d'iniciats o il·luminats. I també aquí hi ha una oportunitat pel canvi, per una vertadera assumpció de la teva responsabilitat transcendental. Saber qui ets i quin és el sentit de la teva vida esdevé ara una pregunta directa al teu interior. La mort de Déu, en forma de pèrdua de poder d'autoritat dels seus representants, pot provocar pànic i confusió però també pot encaminar-nos a l'home lliure i a la recerca de la plenitud.

O sigui que en aquests encreuaments històrics de crisi profunda hi ha grans oportunitats i també grans perills. Depèn de nosaltres. Què hem de fer? En qui hem o podem confiar? La gran pregunta és saber qui té l'autoritat suficient per a marcar

els nous camins. Intueixo que l'època dels lideratges personals està esgotada i que ara tot el que no sigui gestió compartida, lideratge col·lectiu o intel·ligència de grup està condemnat a reproduir o ampliar tot el que no hem fet bé fins ara.

No es pot fer res nou amb materials, tecnologia i idees velles. Ni en el món físic, ni en el psíquic, ni en el social

Materials, tecnologia i idees són tres dels components fonamentals de tot el que tenim i som tant a nivell individual com col·lectiu. Res no podria canviar si no canviessin aquests elements. Tots, però sobretot, les idees.

Amb materials i tecnologies velles i noves es poden fer coses noves sempre que hagin sigut fecundats per les idees. Les idees són doncs, l'element fonamental de la vida perquè fins i tot quan canviem, només les idees determinaran si els canvis són evolucions o involucions.

El món es mou per les idees i en el fons, tot moviment humà està mogut per les idees que explícitament o implícitament tenim del que és i ha de ser la vida.

En el món físic les coses noves provenen dels invents pràctics o creacions artístiques i els materials són els inventariats a la taula periòdica. La tecnologia és el que normalment entenem per tecnologia: instruments o recursos tècnics o procedimentals.

En el món psíquic o personal, els canvis provenen dels models del "jo" que la psicologia i la cultura promou i els materials són els hàbits, les ocupacions, el sentiments i pensaments amb que gestionem la nostra vida. La tecnologia és la gamma de recursos terapèutics (formals o informals), conductuals i fins i tot religiosos amb els que volem ajustar el que som al que volem ser.

En el món social, les idees de canvi són les utopies o les polítiques en sentit ampli. Els materials són les creences i les necessitats de la gent. La tecnologia són les institucions que regulen i articulen les relacions entre els individus i entre aquests i el poder.

Ja he dit que l'element central de tot són les idees. Les idees són el motor, la guia, l'energia del canvi i, si bé és cert que amb vells materials i tecnologia pots fer coses noves, sovint l'evolució requereix nous materials i noves tecnologies.

Justament perquè els materials i les tecnologies socials són velles, les idees no poden fer avançar la societat. Amb els materials socials que tenim que promouen el conformisme, el valor suprem del diner i de la propietat privada, de l'individualisme, el gregarisme i el materialisme és molt difícil fer societats noves. És com quan davant les malalties només es tenia superstició i conformisme. Van caldre idees noves que van promoure noves tecnologies i medicaments.

Tampoc amb la tecnologia social o institucions que tenim ara podem fer res nou. La política de partits, l'economia del benefici, l'escola de la reproducció, la família del contracte, la religió de la submissió... són frens del canvi i no puc pensar que sigui casual. Els qui ens beneficiem d'aquest sistema dediquem l'energia a mantenir-lo.

Per això només podem confiar en les idees! Només si som capaços de pensar en noves maneres de relacionar-nos, en nous valors, en noves formes d'organització i gestió del poder podem fer un canvi cap a una societat més justa.

Necessitem experimentar noves tecnologies socials i també disposar de nous patrons mentals de la gent. Perquè crec que és el pensament social fatalista de la gent el que genera la passivitat, la decepció i el derrotisme que ara mateix vivim com a societat.

El pensament fatalista al que em refereixo es manifesta en creences tan esteses com qüestionables com ara que només pots ser estimat profundament per una persona, que els diners tenen valor en ells mateixos, que l'estat és imprescindible, que el poder es pot delegar, que els fills "han" d'estimar els pares, que la propietat privada és sagrada, que la majoria té raó, que la gent és egoista, que al món sempre hi hagut injustícia i sempre n'hi haurà, que les guerres són inevitables, que si no fas el que fa tothom t'equivoques, etc.

Són aquestes rigideses mentals, aquesta incapacitat de qüestionar el que ens té atrapats en aquest *impasse* mundial de negre futur on sembla que el millor que podem fer és no mirar i perseverar en allò que sabem que no funciona perquè ens ha dut aquí.

2.6. LA DEMOCRÀCIA I L'ORGANITZACIÓ POLÍTICA

La democràcia és el nostre sistema polític. Una democràcia formal que pot admetre molts graus de qualitat. El nostre, actualment, crec que és de la més baixa qualitat. Tan baixa que sovint sospito que no és democràcia pròpiament. La corrupció dels poders, la barreja i complicitat entre els poders que haurien de estar separats, l'existència d'una classe social privilegiada que només augmenta els seus privilegis i la seva riquesa... tot això fa pensar que alguna cosa està fallant greument en el nostre sistema política. Amb tot, no coneixem res millor i aquí és on crec que trobem a faltar la imaginació i la creativitat en la gestió d'allò públic.

Només es pot superar la democràcia democràticament.

***Per crear noves realitats calen nous conceptes que venen de noves idees.
Com va passar amb conceptes com ara govern del poble o justícia social.***

***La decisió de què és i què no és democràtic s'ha de prendre
democràticament.***

***Si no ets capaç de participar en el procés democràtic, ni que sigui per
canviar-lo, tens i tenim un bon problema.***

***Sense els conservadors la humanitat ja s'hauria extingit. Sense el
progressistes també.***

No el votis només perquè és honest, però si no és honest no el votis.

Cap democràcia no ha estat instaurada democràticament.

***Hi ha uns jocs amb unes regles. Els artistes inventen altres jocs, els nens
inventen altres regles i nosaltres, que no som artistes ni nens, juguem els
jocs que ens imposen amb les regles que ens imposen.***

***El poder en democràcia és com el centre de gravetat en un vaixell. Com
més a la base més estabilitat.***

***Descartar les teories socialistes marxistes del debat polític amb
l'argument del fracàs del socialisme real és com descartar les aportacions
ètiques del cristianisme amb l'argument de les barrabassades de la
inquisició.***

Els polítics no ens representen, ens substitueixen.

***Els partits polítics són com un càncer per a la democràcia. Qualsevol
proposta democràtica que prescindeixi d'ells és una gran oportunitat que
cal aprofitar. Cal fer-se del Consell per la República i votar.***

El sistema democràtic i la ciutadania ens hem anat debilitant mútuament.

La política és als partits polítics com l'amor és a la prostitució.

Els moderats solen ser radicals i els radicals moderats

Costa molt defensar posicions radicals. No parlo de les diverses conviccions absolutes que tots tenim inconscientment instal·lades en el nostre inconscient, sinó de les que adquirim per observació o per reflexió. Les podem defensar i mantenir quan són clares però els nostres hàbits fan sovint que no les puguem mantenir en les accions. Caldrà un treball persistent per assumir-les i aconseguir que acabin substituint les antigues.

Si descobreixes, per exemple que ningú et pot fer feliç o infeliç, que sempre ets tu qui permet aquesta acció no podràs evitar en un temps proper seguir culpabilitzant o agraint el que fan els altres. Encara que sàpigues perquè has descobert que només importa el present, veuràs com continuaràs per costum vivint en el passat o el futur. Tot i que pots saber que el sobrenatural és una projecció del teu ego, no t'estranyi si et trobes pregant o demanant ajuda al totpoderós.

Això passa perquè la comprensió neix en la ment però no s'imposa sobre els costums fins que no pren força i per repetició instaurà un nou circuit neuronal. I fins i tot llavors, necessitarà encara molta pràctica per a desplaçar el costum anterior. Aquest fenomen l'explica molt bé Rupert Sheldrake en el seu llibre "La presencia del pasado".

Un exemple: Transcriu un altre diàleg de la sèrie True Detective. Rust taladra altre cop a Martin amb un al·legat pessimista sobre la naturalesa humana.

"Somos cosas que se obsesionan con la ilusión de tener un yo. Un acrecentamiento de experiencia sensorial y sentimientos programada con la seguridad de que cada uno es alguien especial... cuando en realidad, nadie es nadie. (...) Lo único honroso que puede hacer nuestra especie es negar la programación, dejar de reproducirse, ir de la mano hacia la extinción..."

Després d'unes depressives reflexions, Martin li pregunta què el fa aixecar pels matis i Rust respon:

"Me convenzo de que doy testimonio, pero la auténtica respuesta es que esa es mi programación... y me falta el coraje para suicidarme."

Aquí podem veure com la lucidesa de saber-se un ésser programat, i per tant, sense llibertat no evita el pensament de creure que depèn del seu coratge el fet de suïcidar-se o no. És la programació que fa que digui i faci això, però la

consciència encara no té el costum de pensar des de la manca de llibertat i segueix amb la seva rutina. Si li féssim esment del fet, segurament se n'adonaria i rectificaria. Diria alguna cosa així com ara "la programació no m'ha portat al suïcidi fins ara..."

A això és al que em refereixo quan dic que els radicals solen ser moderats. Els pensaments i actituds radicals solen necessitar un temps d'adaptació i implantació.

Per contra els moderats solen ser radicals en el sentit que solen aplicar la seva moderació en tots els àmbits de la seva vida. Per exemple, els relativistes que són una expressió de la moderació en el sentit que reneguen de l'absolut, solen formular frases com ara: "Tot és relatiu", una de les declaracions més radicals i absolutes que conec.

República amb res públic

Estem qüestionant-nos un model polític. Amb el relleu monàrquic apareixen arreu de l'estat les veus que creuen que és un bon moment per a plantejar-nos la forma d'estat: monarquia o república? A Catalunya, a més, el tema de la república es vincula a la independència donat que en cas que aquesta s'aconseguís, no ens és imaginable una altra forma d'estat que el republicà.

He pogut escoltar tota mena d'opinions que defensen la república, i la majoria d'elles es basen en el rebuig a la monarquia, una institució certament anacrònica que resulta difícilment justificable al segle XXI. A mi, però m'interessa més el model de ciutadà que el de govern. Quins ciutadans volem? Súbdits o lliures i solidaris? Un país de súbdits demana un monarca i un de ciutadans lliures i solidaris, exigeix una república en teoria.²⁶

Crec més aviat que els ciutadans configuren la forma de govern que no pas al revés. Observar quina és la postura dels ciutadans respecte a la cosa pública ens dona moltes pistes sobre quin model podria ser més adequat.

Em fixaré en tres aspectes: la consideració sobre els polítics, els usos dels espais públics i els dels serveis públics.

Tenim una pèssima opinió dels nostres polítics i la xifra que més ho mostra és l'elevada abstenció a les eleccions. No crec que la ciutadania consideri que els polítics són els servidors públics. Més aviat pensen que són gestors (benintencionats, en el millor dels casos) que necessiten controls ja que se'ls suposa

²⁶ Dic en teoria perquè en realitat tots sabem que hi ha monarquies com la britànica que donen deu voltes a moltes repúbliques com ara les àrabs o les de l'est d'Europa.

fàcilment corruptibles. I resulta molt difícil trobar qui defensi l'honestetat dels polítics i valori la seva tasca com a generosa i lleial a la gent. I la benvolença i la impunitat amb que són jutjats els corruptes no només per la llei sinó també per la gent (els voten igualment) em fa pensar que en el fons la majoria els entenem i pensem que si nosaltres tinguéssim les mateixes oportunitats d'aprofitar-nos de la situació, ho fariem també. Moltes dels meus alumnes ho reconeixien sense cap vergonya i fins i tot amb plus d'orgull. Si tenim aquesta ciutadania, i els polítics són els nostres representants, estan molt ben triats.

Pel que fa als espais públics, crec que els tenim molt mal cuidats perquè no ens els fem nostres, no els considerem espais comunals. Els embrutem, els abandonem, buidem els cendrers al mig del carrer aprofitant el semàfor vermell, guixem les parets, escopim i tirem els xiclets i els papers al terra, abandonem el que ens sobra al mig de la vorera... Crec que la cosa pública no es considera la cosa de tots sinó la cosa de l'ajuntament o de l'estat. Hi ha sempre un propietari, algú que se n'ha de cuidar i a qui podem enganyar si ens convé. No concebem la propietat comuna! Som de propietat privada, nosaltres.

Fixem-nos finalment en els serveis públics. Al nostre país, si ets de classe alta podràs gaudir dels serveis privats, que tot i que sovint no donen millor qualitat, et permeten gaudir d'un estatus de propietari, de qui paga i per tant pot exigir. L'usuari del servei públic és cada cop més conformista perquè veu com amb les retallades i la desvaloració d'allò públic els minvats recursos s'han de redistribuir i que ens toca a menys atenció per persona. Però l'afany del ciutadà no és majoritàriament recuperar el servei públic sinó tenir el nivell adquisitiu per a usar els privats. A la majoria ens agradaria ser propietaris dels serveis privats.

Admetem-ho, els partits que defensen l'escola privada, la sanitat privada i les privatitzacions en general, són els majoritaris. Són els representants de la majoria. A mi em sembla que tenim un país que vol "res públic", no república. Aleshores, no deixa de ser un contrasentit aquest sentiment republicà que ara ens embarga. No soc ingenu, conec la resposta al meu plantejament. Els moviments republicans no tenen res a veure amb la concepció d'allò públic. Imagino una república catalana amb un govern de convergència o qualsevol altre i no veig cap canvi pel que fa a l'escola o la sanitat privada.

El meu desig seria posar l'accent de la república en la cosa pública. No em puc imaginar una república amb "res públic" tot i que és la que ens espera. El sistema capitalista ens permetrà canviar-ho tot mentre tot segueixi igual. I com que tot seguirà igual, segurament acabarem tenint una república de súbdits (dels sistema econòmic).

Democràcia, quina bona eina si la sabéssim fer anar...!

A mi em sembla que la democràcia és un molt bon sistema polític però que no funciona perquè no estem a l'alçada del que el seu funcionament demana. Actualment la democràcia està en crisi i és l'esport nacional vilipendiar-la, ridiculitzar-la, criticar-la i presentar-la poc menys que com un sistema essencialment corrupte.

No estic en absolut d'acord en aquesta visió. La democràcia és un molt bon sistema polític. Segurament no el millor, perquè encara som capaços de progressar, però, per descomptat, el menys dolent dels sistemes polítics que hem conegut. Em sembla del tot injust desqualificar la democràcia atribuint-li el malestar social actual. Crec que és un molt bon instrument però usat amb molt poca traça. Com si critiquéssim un cotxe potent i eficaç perquè el condueix un nen borratxo i va donant cops per tot arreu. El problema no és el cotxe, és el conductor. Amb la democràcia crec que passa això.

A mi em costa imaginar sistemes polítics millors que la democràcia parlamentària i representativa sobretot per a governar estats. Les alternatives no democràtiques no em mereixen cap respecte i les democràtiques basades en assemblearisme, poder popular, autogestió compartida,... em semblen fórmules que podrien ser provades en comunitats petites però que no les imagino per a regir els destins de països.

Per quin motiu la democràcia no funciona al nostre país? Intento un mapa conceptual que expliqui l'èxit de la democràcia en funció de dues variables: el nivell evolutiu de les persones que la practiquen i el focus sobre el que s'orienten les decisions que es prenen democràticament.

Segons la primera variable, una societat tindrà una democràcia més fiable i eficaç com més evolucionats estiguin els seus usuaris a nivell de desenvolupament moral. Sabem que les persones adultes (les que tenen dret a vot) poden estar en diferents nivells d'evolució moral. Hi ha els egocèntrics que estan centrats en els seus propis interessos, els etnocèntrics, centrats en els interessos dels seus (els de la seva religió, nacionalitat, ideologia, família,...) i per últim hi ha els mundicèntrics, persones més evolucionades que estan centrades en els interessos de tots els humans independentment de qualsevol altra consideració.

És evident que si la majoria de votants estiguessin a nivell mundicèntric, els polítics i el sistema democràtic s'orientaria directament al benefici comú, la cosa més desitjable i l'objectiu últim de la democràcia. El que veiem, però és un gran quantitat de persones en nivells etnocèntrics buscant el benefici dels seus (família, partit, empresa, classe social,...) i també moltes persones egocèntriques que volen que les decisions públiques girin entorn els seus propis interessos.

Hi ha però un altre vector, una altra variable o dimensió que ajuda a entendre que la democràcia sigui més vàlida o menys. Es tracta de considerar en quin àmbit o esfera de constitució humana es centren les decisions o els projectes polítics. Les 4 esferes que ens constitueixen són la física, l'emocional/social, la racional i l'espiritual.

Doncs bé, una societat que gestiona només els aspectes materials, que valora els indicadors quantitatius (l'economia, l'esperança de vida, etc.) serà menys eficaç que la que gestiona els recursos materials com un mitjà per a assolir benestar emocional i social. I aquesta encara podrà ser superada per una societat que es centri en els valors de la racionalitat, el saber, la justícia, el bé comú... I no diguem què passaria si una societat es plantejés la seva política econòmica, de benestar social, de justícia... en funció de l'objectiu de desplegar els potencials espirituals de la humanitat.

Tot i que ens sembla utòpic, no podem esborrar del nostre mapa mental aquest objectiu ja que, al meu entendre, constitueix el far més noble i clar que ens és donat de pensar avui: una democràcia constituïda per ciutadans mundicèntrics centrats en el desenvolupament integral de totes les nostres dimensions jeràrquicament considerades.

Que siguem molts no vol dir que ho fem millor. (Contra la massa)

Parlo de política. Parlo de participació i parlo sobretot de presa de decisions. Aquest és un tema candent i molt polèmic. Quan es tracta de decidir coses col·lectives, si el grup és petit i tots els membres estan en la mateixa posició, crec que el millor és un diàleg obert i un consens. Això implica que tots poden parlar amb tots i que hi ha un llinar de familiaritat i d'acceptació mútua que permet una entesa ja sigui perquè tots estan d'acord en què el que han decidit és el millor o perquè els que no ho veuen així tampoc tenen arguments o veuen prou profit en oposar-s'hi. A això en diem consens.

Aquest "sistema polític" on tots en pla d'igualtat parlen amb tots i arriben al consens, l'anomenaré assembleari. Al meu entendre només funciona quan és un grup reduït i tenen tots els mateix estatus. No funciona quan és un grup gran o quan hi ha una jerarquia entre els seus membres. Així l'assemblearisme funciona bé en un grup d'amics, en un equip de professionals del mateix rang, en un conjunt musical, en una comunitat de veïns... I no pot funcionar, al meu entendre, en una família, una classe d'un institut, un hospital o una orquestra perquè són organitzacions essencialment jeràrquiques. Tampoc pot funcionar en un grup de més de 20-30 persones.

Un grup de més de 30 persones, i més si no es coneixen entre elles, és un grup que requereix una direcció. No s'autogestiona a no ser que entenguem per autogestió que algú prengui la coordinació. No hi ha manera de gestionar com es gestiona perquè cada decisió sobre aquest aspecte necessita una prèvia que no tenim. Si en una assemblea de més de 30 persones ("assemblea +30" a partir d'ara i ja entendreu que el número 30 és simbòlic) algú pren la paraula i es dirigeix a tots, cal preguntar-li primer qui li ha donat permís o com sap que pot dirigir-se a tots. Com que no hi ha normes res del que passi està autoritzat i no se sap què es pot i què no es pot fer. Qualsevol pot impugnar qualsevol cosa. Si algú diu "Proposo que votem" algú altre pot dir "proposo que no votem". Com es resol aquest xoc d'interessos? Ho podríem votar, però també podríem no votar-ho com proposa el segon i decidir-ho a sorts, per exemple o en un comitè d'experts o ves a saber com. Ja veieu que la cosa es complica perquè podem votar si volem votar si votem que cal votar o no. Aquest és un conflicte kafkià que no es resol coherentment mai però que es resol fàcilment sempre quan algú imposa el seu criteri entre aclamacions de la massa.

I aquest és el problema. La massa, les assemblees +30 tenen una dinàmica que es pot estudiar perfectament i són fàcilment manipulables. De fet quasi ningú no convoca una assemblea +30 si no creu que ho pot controlar. Una assemblea +30 és un caos, un espectacle i només funciona quan qui les promou les condueix. En aquests casos però la seva inèrcia contradiu clarament els seus principis. Se suposa que l'assemblea popular o la massa és sobirana, sap el que vol i és el fonament del poder del poble però per contra necessita uns guardians o vetlladors que la condueixen i regulen. Alguna cosa falla.

Una assemblea oberta a tothom té unes lleis i unes condicions. D'entrada no hi pot anar tothom perquè té uns espais i uns temps que no permet que tots els interessats coincideixin. En segon lloc participar en una assemblea +30 requereix una determinada personalitat: cal saber mantenir l'atenció, saber demanar la paraula (no és fàcil en un grup nombrós), cal tenir confiança en un mateix i saber parlar en públic (tampoc tothom en sap), cal saber argumentar i tenir idees clares, tenir el do de l'oportunitat per parlar quan toca i callar quan cal. Cap d'aquestes qualitats són comunes al ciutadà de carrer.

Per això a mi em sembla que a les assemblees populars hi assisteix "l'aristocràcia popular", és a dir la gent més ben preparada i la més motivada. No casualment hi ha una nòmina de persones que coincideixen en totes les assemblees populars i són sempre les mateixes. Si aquestes assemblees populars tinguessin poder decisor, aquestes persones serien els que manen, no pas el poble.

En definitiva, estic en contra de la deliberació i la decisió massiva. Històricament les aportacions de les masses no són sempre positives. Trobaríem

igual nombre de casos de masses que han provocat canvis i accions negatives com de positives.

La democràcia no crec que hagi de créixer per aquest camí tot i que un determinat sector de moviments socials s'inclinen per aquesta via. Imagino que deu ser per falta d'imaginació o per iconografia revolucionària. La democràcia, però, ha de millorar i superar l'estat actual de segrest permanent per part de la classe política.

Hem de ser més creatius i atrevits. En una propera entrada us proposaré tres línies d'intervenció per tal de superar l'estat actual de paràlisi política. Propostes ridícules, impossibles i gens senzilles d'acceptar. Serà la meua proposta de materials per a posar al sac de tot allò utòpic que necessitem remenar per tal de trobar entre tots alguna via política que inclogui i transcendeixi la democràcia actual i que il·lusioni la gent.

Utopia viu aquí!

El gran repte és la nova política. Necessitem urgentment una nova manera de gestionar la societat de manera que hi hagi més justícia, més fraternitat i més possibilitat de creixement personal per a tothom.

Sí, ja sé que són paraules gruixudes però les hem d'entomar d'una vegada. Hem de canviar el sistema i ho hem de fer a partir del que tenim, no pas en contra. Tenim un sistema democràtic que és el menys dolent dels sistemes coneguts, però hem de reconèixer que el tenim en molt males condicions. Cal una renovació vigorosa i creativa de les formes polítiques i ha de passar per transcendir la democràcia, no pas per obviar-la.

Moltes coses fallen en el nostre actual sistema polític i una de les més greus i urgents és la de la presa de decisions. En una entrada recent vaig criticar l'assemblearisme²⁷ i rebutjo amb més contundència encara l'actual sistema de votacions per il·lògic, caduc, poc realista i desincentivador.

Crec que hem d'investigar noves vies de participació i decisió i per això aquí proposo 4 línies d'investigació alguna de les quals són, d'entrada polèmiques, políticament incorrectes i utòpiques per irrealitzables ara mateix. Les deixo anar per provocar debat i imaginació. No sé la forma com es podrien realitzar però l'objectiu és superar l'actual sistema d'enquistament i degradació democràtica.

a) Utilització de noves tecnologies. Aquesta la tenim ja a l'abast i em consta que ja s'aplica però crec que l'hem d'aprofundir i practicar en pla experimental. Es

²⁷ Vegeu "Que siguem molts no vol pas dir que ho fem millor (Contra la massa)" Pàg. 246

tracta que la gent conegui en temps real el que es debat als òrgans decisoris i pugui opinar i decidir en directe mitjançant aplicacions de mòbil i informàtiques. Vol dir això que en mig d'un ple municipal es podria preguntar en viu als ciutadans si accepten aquesta proposta o no. Podríem saber al moment l'estat d'opinió dels ciutadans. Sí, ja soc conscient dels múltiples inconvenients que això suposa, però es podrien catalogar i estudiar com superar-los. Es tracta d'obrir les portes a la participació efectiva de la gent. Principi que subjau i missatge que transmet: "Si vols participar, pots. Decidirem les coses els que vulguem decidir-les" (Potser molts s'apuntarien si veiessin com els que participen decideixen realment)

b) **Vot de qualitat:** Ara tenim un home un vot. Doncs es tractaria de que algunes persones tinguessin vots que valen per 2, per 5 o per 10. Serien vots de qualitat que s'atorgarien a les persones que decideixen formar-se i treballar pel bé de la comunitat sense cap altra compensació que aquesta possibilitat de que el seu vot valgui més. S'atorgarien aquests vots més valuosos en funció de la participació quantitativa i qualitativa de la gent. Els ciutadans que demostrin que reflexionen, s'informen, coneixen, plantegen alternatives de millora, treballen en grups socials de debat o d'acció per a la ciutadania, tindrien aquest dret de multiplicar el valor del seu vot en funció del seu esforç per a col·laborar. El tema de com fer-ho se m'escapa, però la idea no pot desestimar-se. Potser seria més just que l'actual sistema que valora per igual el vot d'un egocèntric només preocupat per ell o el d'algué que pensa en la comunitat. Principi que subjau i missatge que transmet: "Si t'ocupes i treballes per la comunitat creiem que tens una opinió més informada i formada i per tant la valorem més". (En cap cas això vol dir que els que esforcen per la comunitat tinguin més raó o estiguin més encertats, simplement que fem confiança en qui es prepara com ho fem amb els professionals)

c) **Vot amb accés:** Actualment el dret a votar està obert a tothom. No sé si en totes o només en algunes votacions caldria limitar el dret a votar a aquelles persones que demostrin estar informades respecte del que voten. Caldria preparar processos bàsics de filtre per tal que les persones que no saben què estan votant siguin excloses fins que no demostrin estar al cas del que estem decidint. És lleig i políticament incorrecte, però estarem tots d'acord en què a ningú li interessa un vot d'atzar que és el que emet algú que no sap què s'està decidint. En eleccions parlamentàries i municipals seria complicat, però en referèndums populars on es pregunten qüestions puntuals i circumstancials és imprescindible que qui vota sàpiga el que fa. No és pel seu bé, sinó pel de tots. Això és molt important perquè aquests referèndums haurien de ser molt freqüents. Si alguna persona considerés un destorb haver-se d'informar i decidís passar d'anar a votar, no seria cap mal, sinó al contrari. No volem la participació quantitativa sinó la qualitativa. Principi que subjau: "Si no saps què votes, no votis". (Despertaria la motivació per saber i informar-se)

d) Grups de savis: Caldria constituir grups de savis, persones que tenen un reconegut prestigi públic que emana de la seva exemplaritat, autoritat moral, recte judici, compromís social, esperit de justícia, etc. Aquests grups haurien de ser consultats amb caràcter resolutori quan se'ls demanés. Serien àrbitres o mediadors que evitarien la judicialització dels conflictes polítics. Aquests grups de savis podrien també preparar les línies bàsiques de debat o de treball sobre les que el poder executiu i legislatiu treballaria. Podrien ser d'àmbit local, comarcal, nacional... Aquests grups haurien d'autogestionar-se i autoconfigurar-se (com ho fan els acadèmics de la llengua). Farien la feina que han fet tradicionalment els senats (quan eren el que havien de ser), les assemblees d'ancians, els patriarques de les comunitats gitanes,... figures de prestigi que tenen autoritat real sobre la gent i que inspiren per la seva saviesa i bondat més que pel seu poder. Principi que subjau: "Les persones més evolucionades tenen més autoritat pel bé de tots" (No cal dir que aquestes persones tenen els mateixos drets i deures que tothom. Molt probablement ells mateixos plantejarien condicions d'actuació transparents, amoroses, al marge del poder... A l'estil dels filòsofs de la República de Plató.)

Bé, fins aquí la utopia. Per molts inconvenients i objeccions que hi veieu, segurament no en veureu tantes com jo mateix. Això és utopia. Diuen que viu lluny, però jo l'he vist i... viu aquí!

El millor conductor no sempre porta l'autobús que va on jo vull

Si saps on vols anar has de triar l'autobús que t'hi porta. Potser sí el conductor d'un altre destí és millor que el teu, però tu vols anar a un lloc concret, no pretens passejar de forma segura per les carreteres.

Aquest és un exemple que poso sovint quan les persones em comenten que voten pensant en la persona més que en el partit. No ho he entès mai. Un polític per bo que sigui, per honest, per eficaç i empàtic que resulti no mereixerà el meu vot si no defensa les idees que jo valoro.

Hem d'escollir els nostres representants entre els millors dels que lluiten per les nostres idees.

La democràcia considera que tothom pot presentar-se per ser representant polític. Tothom pot oferir-se per ser elegit com a alcalde o com a diputat. Aleshores, un cop presentades les candidatures, ens correspon a nosaltres escollir els millors. D'aquesta manera apliquem el criteri aristocràtic. Quin és aquest criteri?

La democràcia significa "govern del poble" i aristocràcia significa "govern dels millors" ja que "aristos" en grec vol dir "excel·lent" o "el millor". L'aristocràcia

en l'antiguitat era una forma comuna de govern. Els aristòcrates eren la classe dominant, gent preparada en les arts de la guerra, de la dialèctica, de la gestió pública, de les lleis... A ells corresponia governar ja que tenien la preparació necessària. Plató a la República defensa que han de governar els filòsofs ja que són els més preparats. Una aristocràcia filosòfica que va tenir pot èxit.

Abans l'aristocràcia era una classe social però actualment els millors per a governar són elegits per votació popular. Se suposa que si hem votat en Rajoy de president és perquè la majoria de persones consideren que és el més ben preparat per a governar. No podem saber com i amb quins criteris les persones han fet aquesta valoració, però el cas és que l'han fet. Tampoc sabem si l'han entès o han sigut prou responsables, però l'han elegit a ell.

Potser els nostres governants no són els més savis, ni els més cultes, ni els més experts però són els que hem elegit. Respectem la voluntat popular quan acceptem la legitimitat dels nostres polítics. En aquest sentit podem dir que la nostra és una democràcia aristocràtica ja que governen els que nosaltres hem considerat com a millors.

Si voleu un exemple més clar podem considerar la proposta que fa poc va fer el president Mas de presentar una llista única per tal de fer unes eleccions plebiscitàries de cares a saber quin suport té la independència de Catalunya.

Va proposar que la llista conjunta estigués formada la meitat per persones proposades pels partits polítics i l'altra meitat per persones significades i de prestigi en els camps professional, artístic, científic,... Per què han de ser persones d'especial rellevància i no poden ser ciutadans del carrer? Doncs perquè donem per descomptat que els nostres representats han de ser els "millors", és a dir, l'aristocràcia!

I jo penso... els millors en què? Ser un bon advocat, un bon violoncel·lista, un bon neuròleg o una bona persona et fa ja idoni per a representar-nos? No es pot defensar una cosa i la contrària essent bon advocat, bon violoncel·lista, bon neuròleg o bona persona? Doncs si és així, no escollim amb el criteri de qui és sinó amb el criteri de què pensa, què vol i com ho vol.

Per això considero que convé saber primer quin projecte polític defensem. Després veurem qui s'ofereix per a realitzar-lo i només finalment els sotmetrem a votació per a veure qui considerem que és el millor. A vegades les coses estan ja ben pensades. El que passa és que la nostra incompetència en fer-les funcionar ens fa pensar que fallen. És un mal conductor, potser sí, però a batzegades, fregant algun arbre, perduts a estones anem poc a poc on volem anar. Baixar de l'autobús i pujar contents a un altre que camina segur i ràpid en la direcció contrària em sembla un absurd.

La democràcia popular és una utopia... i per això hi hem d'anar!

Per democràcia popular hi entenc aquí el sistema democràtic exercit per la gent del carrer, la participació de les persones en el debat i la presa de decisions sobre el que els afecta, tant a nivell nacional, de carrer, internacional,... D'alguna manera parlo aquí de democràcia com a participació i la distingeixo de la democràcia institucional o professional. Permeteu-me aquesta llicència tot i que admeto que aquesta distinció no és del tot correcta.

El tema que vull tractar i que és susceptible de ferir sensibilitats és que per a participar en els assumptes públics cal tenir una formació determinada que moltes persones majors d'edat no tenen. Això genera un problema complicat d'afrontar i de resoldre.

Primer de tot, però caldria justificar per què dic que moltes persones no tenen la formació necessària per a la participació ciutadana. El meu argument és que hi ha nivells d'evolució en el desenvolupament ètic de les persones i per tant no tothom està al mateix nivell. A grans trets podem dir que totes les persones evolucionen passant per 3 fases de creixement que són egocentrisme (centrats en el nostre interès personal), etnocentrisme (centrats en els interessos dels "nostres" -els nostres familiars, amics, compatriotes, correligionaris,...) i el mundicentrisme (centrat en els interessos de tothom independentment de qualsevol altra consideració).

Doncs bé, tot i que de manera natural les persones passen per aquestes fases en edats més o menys regulars (estadísticament considerades) també és cert que moltes persones presenten estancaments duradors i fins i tot bloqueigs que fan que no assoleixin mai determinats nivells. Així trobem persones majors d'edat estancades en l'egocentrisme i moltes també en l'etnocentrisme. Considero que les persones que no són capaces de tenir una visió àmplia i pluri-perspectiva dels assumptes públics tampoc poden opinar i elaborar idees de bé comú. Atrapats en els seus propis interessos o dels de la seva "tribu" o subgrup no poden oferir respostes vàlides per al conjunt de la societat.

Ja sé que això és polèmic perquè porta a la consideració que no tothom té el mateix grau de validesa a l'hora de participar en política, però el fet que sigui políticament incorrecte no implica necessàriament que sigui fals.

Si s'admet que aquesta és la situació (una societat amb moltes persones que no tenen el nivell de desenvolupament ètic suficient per a afrontar el tema des d'una visió mundicèntrica) podem dir que la meua afirmació anterior respecte a què això implica un problema complicat d'afrontar i de resoldre, és certa.

Complicada d'afrontar. Per què? Doncs perquè ens hem dotat d'un sistema de drets universals que atorguen la capacitat de decidir a tothom (amb el requisits legals imprescindibles) independentment del seu nivell d'evolució. Això vol dir que

no podem impugnar el dret de participació en funció de les capacitats i hem d'acceptar que l'opinió d'un egocèntric immadur valgui tant com la d'un mundicèntric assenyat. Això implica un cost social molt gran que convé valorar si val la pena pagar-lo. Clar que l'alternativa seria limitar la participació de determinades persones en la gestió de certs afers públics i això atenta directament contra els drets humans. Per això deia que és una qüestió complicada d'afrontar.

Complicada de resoldre: Ho és perquè no resulta senzill buscar mecanismes d'optimització de la participació sense discriminar. Amb tot hem de ser coratjosos i buscar noves formes de participació democràtica que ens permetin avançar.

Hi ha un consens gran en no tocar la situació actual de considerar tothom vàlid per a participar en democràcia perquè el fet que hi hagi una quantitat important de persones immadures i amb poc criteri facilita la manipulació i el segrest de la societat en mans d'una classe política i de les elits econòmiques que disposen de gabinets d'estudis sociològics i publicitaris molt més determinants que qualsevol argumentació.

Hauríem però de buscar noves formes de diversificar i assajar la participació popular fent oscil·lar el pol de la participació quantitativa a la qualitativa, per exemple, o establint criteris de maduresa i voluntat participativa com he suggerit en algunes altres entrades.²⁸

Tant de bo al final decideixin els idiotes!

Prenc la paraula "idiota" en el seu sentit etimològic. Significa aquell que s'ocupa només del que és seu. L'arrel grega "idio" es refereix al que és propi d'un. Un idiota és en aquest sentit, algú que està centrat en ell mateix i no es preocupa per a res del que és comú.

Aquesta actitud egocèntrica, pròpia de la infància pot mantenir-se en moltes persones adultes i denota un estancament en el creixement. En aquest escrit faig servir, amb una certa intencionalitat provocativa la paraula idiota, per a designar aquells que el dia de les eleccions, el dia en que es debat el que és públic, de tots, passen.

Entenent que hi pot haver altres causes per a no participar en les decisions de la col·lectivitat, un "idiota" seria aquell que no s'interessa ni participa perquè no

²⁸ Vegeu "Democràcia, quina bona eina si la sabéssim fer anar...!" Pàg. 245 "Utopia viu aquí" Pàg. 248. "Que siguem molts no vol dir que ho fem millor (contra la massa)" Pàg. 246

entén que allò li afecti. Aquí s'hi poden incloure els anomenats "indecisos", aquelles persones que 24 hores abans de les eleccions no saben a qui votar.

Es parla molt dels indecisos i sembla que són el mercat més valorat per als polítics ja que sovint són ells els que acaben decantant la balança. D'indecisos n'hi ha, al meu entendre de dos tipus: els que dubten sobre quina opció recolzar (els menys) i els que no aniran a votar. Les estimacions actuals pel que fa a les eleccions del 27S són d'un 25%, és a dir que un de cada quatre catalans no votarà.

Les campanyes electorals i la publicitat van dirigides a fidelitzar els que ja estan convençuts i també a convèncer els indecisos. I tal com estan les coses en aquest cas que ens ocupa, el vot dels indecisos serà decisiu. Això en el cas que acabin anant a votar! Per això desitjo que siguin els idiotes els que acabin decidint perquè això voldrà dir que hauran anat a votar i per tant... hauran deixat de ser idiotes!

I un cop passades les eleccions necessitem que deixem tots de fer l'idiota (cosa que fem quan la nostra única participació és votar) i ens posem a treballar des de tots els àmbits. Deixar de ser idiota vol dir implicar-se en la societat, farcir el teixit associatiu, participar en els debats quotidians, entrenar la raó pel dubte i sotmetre les passions immobiliàries.

Un país d'idiotes és fàcilment manipulable; un país de gent participativa i democràtica és una utopia possible. Som-hi!

Podem votar no votar, però no podem votar no votar votar!

Ha, ha,ha...! Si has arribat aquí és que no et fan por els embarbussaments! O que tens més curiositat que seny!

La frase és artificiosa i amb cacofonia innecessària, però m'ha semblat un bon reclam per a motivar a llegir-ho (o no).

La frase en qüestió pretén dir que podem decidir en determinats moments que decidim coses sense votar però que mai no hem de sotmetre a votació la possibilitat de no tornar a votar.

El tema de les votacions és complex i interessant. Estic segur que la primera votació es va fer sense decidir per votació que es faria. Lògic, no? Amb el temps, però ha quedat gravat en l'imaginari polític de la nostra societat que la cosa més democràtica i justa és que les decisions es prenguin per majoria un cop consultats tots els subjectes de ple dret que tenen un vot que val igual: una persona, un vot!

Aquest tema és ja de per sí polèmic i conflictiu. M'hi dedicaré en un altre moment. El que ara vull plantejar és el fet de si totes les coses s'han de decidir per votació o no.

És evident que la resposta és "no", ja que el sentit comú així ho evidencia. Seria terriblement feixuc i farragós que totes les decisions públiques s'haguessin de prendre per votacions. Per això la democràcia representativa és una alternativa ben vàlida.

Podem decidir legítimament que certes coses les decidirem sense votar, ja sigui a través dels nostres representants, o delegant en persones d'autoritat o qualsevol altre sistema que pensem. I això ho podem decidir fins i tot amb unes votacions. Aquesta és l'explicació de la primera part de la frase: "Podem votar no votar"... certes coses.

Ara bé, imaginem que algú proposa una votació sobre la fi definitiva de les votacions. Imaginem que algú planteja, a través de propostes parlamentàries o incorporant-ho a programes electorals, que no tornarem a votar mai més i que queda liquidada la democràcia directa. Això és el que en determinats moments històrics va passar, com quan, de fet, Hitler es va presentar a les eleccions amb la ferma intenció (no explicitada) d'instaurar un sistema antidemocràtic. O els partits islamistes com el FIS (Front Islàmic de Salvació d'Argèlia) que al 1990 es va presentar a les eleccions amb una proposta que anul·lava la democràcia i instaurava un règim teocràtic. I van guanyar les eleccions! Un cop d'estat va truncar aquesta kafkiana aventura amb conseqüències tant o més greus.

I és que la decisió de no tornar a votar mai més no és legítima. Per què, direu? I si una comunitat decideix desterrar les votacions i ho decideix votant que no tornaran a votar mai més res, ni tan sols la possibilitat de tornar a votar més endavant? (Això és el que vol dir "votar no votar votar", o sigui decidir que mai més no tornarem a decidir sobre les votacions) Doncs tampoc en aquests casos! Per què?

La meua justificació és que en el procés evolutiu es van adquirint noves conquestes i coneixements que ens situen en posicions més avançades pel que fa a la gestió de la vida pública. Cada nova etapa desterra l'anterior de forma que la supera i inclou. La democràcia supera la tirania i inclou totes les responsabilitats que abans s'atribuïa el dictador.

Un cop assumits els drets humans, no podem decidir, per exemple, que les dones són inferiors als homes. I si ho fem és un acte de retrocés, una involució que no té cap legitimitat i que mereix ser contestada des de tots els àmbits cívics i ètics.

Igualment, un cop assolida la democràcia, aquesta només pot ser transcendida i millorada, mai amputada o negada. És una dinàmica consubstancial amb l'evolució que faríem bé de no oblidar. Ja sé que molta gent creu que no hi ha res que una votació no pugui desfer o imposar, però crec que és una opinió poc reflexiva. El vot no és do que la divinitat ens ha atorgat; és una conquesta social preuada. Qui pretengui conèixer un sistema alternatiu i imposi la desaparició de la

democràcia, haurà de fonamentar-ho (segurament no en tindrà cap interès ni intenció) i no trobarà raons més sòlides, històricament avalades i fruit de consensos col·lectius que les que ja té la democràcia.

A no ser, clar, que un cop de puny es consideri superior a un raonament.

Renegar dels hospitals i dels cementiris no evitarà la malaltia i la mort.

Sobre l'exèrcit a la nostra societat

Sé que aquest és un tema complex i que fereix moltes susceptibilitats, però crec que s'ha de parlar obertament d'ell.

Vaig parlar fa poc de les guerres com a un mal necessari que a vegades s'esdevé. El tema de la guerra i de la violència és un tema sobre el que som molt sensibles i sobre el que es parla amb molta lleugeresa. A més, tot el que es diu s'ha de dir amb una correcció política exagerada.

El fet però, és que els humans exercim la violència. Sembla que ho portem a la genètica. Freud deia que ens movem per dos impulsos, pulsions o instints: sexe i violència, o reproducció i supervivència. Aquestes dues forces estan a la base de la nostra constitució biològica i la cultura no les pot, de moment, anul·lar. La història i la quotidianitat ens mostren que la violència i el sexe exerceixen un poder fascinant en les nostres vides.

Parlem ara de la violència. A poca gent li agrada la violència i la majoria voldríem un món en pau però de moment no som capaços d'assolir aquest estat. Hi ha robatoris, baralles, assassinats, violacions... i actes agressius de tota mena, no solament entre les persones sinó també entre les comunitats, les religions i els països.

En aquest context, la protecció i la defensa és una aspiració legítima i necessària com ho és la medicina encara que a ningú no li agradi la malaltia. De fet la protecció civil, els bombers, i en menys mesura guardes de seguretat i policia tenen l'acceptació general de la societat. Per què l'exèrcit no?

L'exercit s'associa a la destrucció, l'agressivitat, la crueltat... i en efecte, la major part de les agressions col·lectives que hem perpetrat s'han fet a través de l'exèrcit. Ara bé, una cosa és la funció de l'exèrcit i una altra l'ús pervers que es pugui fer d'aquesta institució.

Deixo algunes reflexions no massa connexes sobre el tema amb l'ànim d'aportar elements pel debat.

D'entrada abans de l'existència dels exèrcits, la violència existia igualment. Moltes massacres han estat realitzades per poblacions no militaritzades. Recordem la matança entre hutus i tutsis a Ruanda l'any 94. L'autèntic mal està en l'odi que

professem, no en els eines que usem. Si no tenim armes o exèrcit, agafem ganivets i organitzem ordes...

L'exèrcit és una institució amb uns valors de defensa i té un codi propi com el té la policia. Els múltiples abusos que causen els exèrcits de països democràtics són lamentables disfuncions de persones i vicis institucionals que es donen en tots els àmbits: economia, salut, indústria, etc.

Amb totes les seves limitacions, un exèrcit d'un país democràtic té un codi ètic, una submissió al poder civil, uns valors que recullen les constitucions i estan sotmesos a la llei de manera que els seus excessos poden i han de ser denunciats i castigats.

La violència no és el mateix que la força. La violència és agressiva i la força defensiva. I la policia i l'exèrcit tenen el monopoli de la força i de les armes per a procurar de forma professional i legal la protecció dels ciutadans.

Tot i que se sol equiparar qualsevol acte violent que es doni hi ha una diferència abismal entre la violència gratuïta que exerceixen fanàtics, assassins, màfies, criminals, colles de delinqüents organitzats... i l'acció protectora o repressora de les forces d'ordre públic.

Perquè mentre les primeres actuen de forma impulsiva i irracional obeint només als seus interessos, les forces d'ordre públic obeeixen la voluntat del poble seguint les directrius que marquen els polítics i estan sempre sotmeses a la llei. Pot semblar una distinció retòrica o fins i tot algú ho pot considerar cínica, però per a mi és una realitat a considerar.

Ja sé que es pot argumentar que el mal que han fet els exèrcits és molt superior al de les màfies, o que hi ha una mena d'impunitat, o que obeeixen en realitat als poders econòmics... Sí, tot això es pot considerar i debatre, però no evita que totes aquestes aberracions són fruit del mal funcionament de les institucions, no pertanyen a l'essència de l'exèrcit.

Protegir, defensar, salvaguardar, ajudar al necessitat, ... és un valor important i necessari. Cal la institució que ho procuri. Segurament són molts els canvis que ha de patir l'exèrcit per a adequar-se al que realment necessitem. Cal l'eliminació de les armes ofensives (cap bomba atòmica o mina antipersona amb disseny atractiu per a nens pot ser considerada una arma defensiva), cal la formació humana i ètica dels militars, cal l'adequació dels serveis a les necessitats (protecció civil, prevenció i atenció davant els riscos ecològics, seguretat d'instal·lacions vitals, etc.)

Plató considerava que els guerrers constituïen la segona categoria en la seva societat ideal. Els guerrers representaven el coratge que defensa la justícia, com els cavallers medievals tenien la seva ordre i els seus ideals. En totes les societats s'ha valorat la figura del guerrer i mai en la vessant cruel, sanguinària o agressiva sinó en la ponderació, la força, l'autocontrol i la justícia.

A nivell individual valorem la protecció, les arts marcial, l'autodefensa, la seguretat en tots els àmbits. Em resulta xocant l'aversion que es té a la idea de l'exèrcit. Crec que hi ha una manca d'anàlisi racional profund al respecte i molt de prejudici al respecte.

No estem lliures de la violència. De moment la projectem en l'esport i reneguem de tota expressió violenta sense ponderar les circumstàncies que a vegades fan necessari que s'exerceixi quan la situació d'injustícia o mal major ho demana. Sovint no fer res és més violent que actuar amb força. Recordem que la guerra dels Balcans no va acabar fins que els Estats Units no van intervenir. I el mateix podem dir de la 2a. guerra mundial i moltes altres situacions en les que la bona voluntat es confon amb la ingenuïtat. No som àngels encara.

Un home, un vot; una moneda, un euro

El principi de la democràcia diu que el vot de cada persona val igual, independentment de la condició social, psicològica, física o ètica que tingui.

Aquest principi va constituir un avenç extraordinari en un moment donat de la història (revolució francesa) i convé fixar-lo com a referent definitiu de la democràcia, la qual cosa vol dir que no podem anar mai en contra d'ell però sí que podem fer canvis per a millorar-la sense perdre'n l'essència.

Ara mateix, en els països democràtics, "un home, un vot" no és veritat. Els menors de 18 anys no poden votar, els vots dels habitants de ciutat valen menys que els del camp (pel principi de representació territorial), i la ponderació de la llei D'Hondt fa que el valor del vot depengui de circumscripcions i de la legislació electoral.

Però no és ara això el que volia comentar. Admetent que tots els homes tenen dret a votar, cal entendre també que el vot d'una persona informada és millor que el d'una que no ho està. No dic que sigui menys vàlid, sinó que és pitjor si atenem a l'objectiu últim de la votació: trobar la millor solució o elegir els millors per a fer-ho.

En altres moments he comentat que actualment la democràcia està molt manipulada de manera que la publicitat i els mitjans de comunicació poden fàcilment orientar i decidir el vot de molta gent. Sembla que a les darreres eleccions el PP va fer una bona inversió contractant un empresa usamericana que li va proporcionar els vots que li faltaven en determinades províncies.

Hem d'esforçar-nos en fer que el vot sigui cada cop més conscient i savi. Convé que les eleccions ens donin una bona sortida als problemes que tenim. Ens convé a tots afinar les eines per tal que les eleccions siguin un autèntic treball

col·lectiu de deliberació i decisió i no només un càlcul numèric de papers sense considerar la qualitat i la intenció que hi ha darrera cada vot.

Sé que el tema és complicat i desperta susceptibilitats, però hem de ser valents i arriscar perquè coneixem els límits de l'actual sistema. Moltes vegades penso que els rigoristes i escrupolosos guardians de la rigidesa electoral són els que en surten beneficiats.

Necessitem ponderar els vots tal com ho fem amb les monedes. No totes valen igual, però totes són útils. Exposo aquí ara una arriscada llista, utòpica i poc refinada d'algunes iniciatives que es podrien provar per tal de veure si trobem una manera millor de prendre les decisions col·lectivament. Si no ens en sortim, tornem al que teníem i tornar a començar, no us sembla? Aquí va!

1. Consens sistèmic: S'aplica actualment al moviment de l'Economia del Bé Comú i consisteix en votar el rebuig que genera una proposta i no l'adhesió. Es pot rebutjar en dos graus: amb una mà alçada (rebuig mitjà) o dues mans alçades (rebuig total) Al final s'aprova la proposta que ha aconseguit menys rebuig.

2. Vots qualitius: La gent podria votar a favor d'una proposta però matisant la força del seu vot. Votaria 1(poca força), 2 (força mitjana) o 3 (molta força). Guanya la proposta que té més força.

3. Votació oberta: Tothom té un número de vots per donar (estil Eurovisió) i atorga els vots que vol a distintes opcions. Per exemple, si té 10 vots, en pot donar 4 a la CUP i 6 a Esquerra Republicana.

4. Vot limitat: El votant ha de contestar unes preguntes per saber si està assabentat del que es juga en aquella votació. Aquesta proposta la vaig fer juntament amb altres a l'entrada "Utopia viu aquí"

5. Vot ponderat. Hi ha persones que tenen dos o tres vots, o dit d'una altra manera, el seu vot val per dos o per tres. Això seria en funció del seu compromís social, de la seva participació comunitària o algun altre criteri que establíssim.

6. Vots delegats. Les persones poden delegar el seu vot en altres en qui confiïn. Una persona que ho entengui d'economia i hagi de votar una qüestió econòmica, pot dir en qui confia per tal que voti per ell, per exemple.

7. Votar en petits grups: Les persones es reuneixen en grups de tres i debaten el vot tot argumentant i intentant convèncer al grup. Al final es compten els vots dels grups. Això fomentaria el debat i la participació.

8. Vots amb argumentació. La persona que vota exposa clarament el seu argument i una comissió examina la validesa dels arguments.

9. Vot matisat: Cada persona abans de votar s'atribueix a ell mateix un grau de validesa per a la qüestió concreta que es debat. El seu vot es multiplica per aquest grau de validesa, que podria oscil·lar entre 0 i 1. Així, jo podria dir, per exemple que el meu vot val 0,7 perquè en el tema que s'està votant, el meu grau

de competència considero que és superior a la mitjana però inferior a la dels experts.

En fi, ja podeu parar de riure! Hem de ser creatius i valents per provar coses noves. D'entrada a mi també se m'acudeixen totes les trampes, manipulacions i usos perversos de totes les propostes que faig. El que passa és que les propostes estan fetes amb la premissa de que tots volem que surti bé i no volem enganyar ni guanyar a qualsevol preu. Volem que surti la millor solució col·lectiva perquè és el que a tots ens convé.

Si no hi ha bona voluntat, cap d'aquestes propostes no té sentit. Clar que amb bona voluntat fins i tot el nostre limitat sistema actual seria bo. Conclusió: ajuntem la bona voluntat i la imaginació política.

El dret a decidir comporta el deure de saber

Actualment a Catalunya tenim una situació força delicada pel que fa al dret a decidir si som un estat independent o no.

Està clar que hi ha molts aspectes a considerar i no són de poca profunditat. Tenim el fet de la il·legalitat evident (la legislació actual no ho permet) i la qüestió derivada de si la desobediència o la decisió unilateral seria justa. Es podria interpretar com un acte d'immaduresa democràtica o com un pas més enllà de la llei envers la justícia. No és d'això del que vull parlar avui.

Avui volia parlar de la situació que viu el nostre parlament. Una majoria de parlamentaris estan a favor de la independència tot i que això no vol dir que una majoria de ciutadans hi estiguin. Sabem que el nostre sistema de representació parlamentària no és homogèniament proporcional a la població.

Legalment, però, el parlament podrien actuar a favor de la independència tot i que segurament la mateixa legalitat que esgrimirien per fer-ho podria ser l'exigida pels contraris per negar-la. (No és legal anar contra la llei i la llei ara no permet declarar la independència)

Doncs bé, a l'hora de prendre decisions crec que cal tenir tota la informació, sobretot la més rellevant. I ara mateix el parlament no sap si la majoria de catalans vol la independència o no. Cadascú fa els seus càlculs derivats de les eleccions parlamentàries, de la consulta del 9N o de qualsevol altra font, però fet i fet, no sabem de forma rigorosa i democràtica quina és la voluntat dels catalans.

Per això, perquè el dret a decidir comporta el deure de saber, crec que el parlament ha de prioritzar de totes totes el referèndum. I crec que en això està el parlament i el govern i me'n felicito.

Necessitem saber si la gent vol un nou país independent o no. És tan evident i elemental que un referèndum -sigui vinculant o no- aclariria les coses que difícilment s'hi poden posar objeccions.

Crec que la major part de persones, partits i ajuntaments d'aquest país estan a favor del referèndum, tant si volen com si no volen la independència. Necessitem la veritat i seria aquesta veritat la que donaria força moral definitiva a la independència o a la no independència. Fins i tot crec que si poséssim tota l'energia en aquest objectiu aconseguiríem una unitat democràtica dels partits molt necessària per fer front a les postures clarament obstructionistes o immobilistes.

El nostre repte ara és fer el referèndum. Catalunya i sobretot el seu parlament, necessita saber abans de decidir.

Integrar l'exèrcit a la societat és integrar la nostra violència controlada

Sé que toco un tema delicat, però els filòsofs tenim l'instint natural de no defugir cap tema conflictiu.

La motivació per parlar de l'exèrcit ve del rebuig social que pateix aquesta institució que es concreta en les demandes de que l'exèrcit desaparegui dels espais públics com ara les zones naturals on entrenen o els salons d'ensenyament.

Vull sotmetre al vostre criteri diverses consideracions al respecte.

La primera és que la violència és consubstancial en l'home. Ignoro si és possible que els humans evolucionem fins a fer-la desaparèixer però en tot cas, ara mateix no estem ni de lluny en aquesta situació.

Els humans exercim la violència física arreu i on ha estat reprimida despleguem la psicològica a nivell individual. A nivell social tenim la violència estructural i els conflictes armats (ja siguin terrorismes o guerres)

Vivim doncs en un ambient de violència explícita i potencial i negar-ho pot ser molt benintencionat però és molt poc realista.

Sempre em sorprèn que la gent critiqui l'exèrcit i en canvi no la policia. De fet exèrcit i policia tenen les mateixes funcions de defensa només que una envers l'amenaça estrangera i l'altra envers les que venen dels propis ciutadans del país.

Evidentment que conec perfectament l'argumentari contra l'exèrcit. Se li atribueix els morts en les guerres, l'opressió de la població en estats no democràtics, el foment de la indústria bèl·lica i el macabre mèrit d'haver posat en risc la supervivència del gènere humà i del planeta per primer cop a la història.

No negaré els fets però ens cal afinar millor les responsabilitats. Els exèrcits sempre estan en mans del poder polític, ja sigui governs democràtics o dictadures. Són els polítics -fins i tot els militars quan fan de polítics- els responsables. Són les

minories, els poders fàctics que manipulen l'economia i la política per afavorir els seus interessos els qui controlen i ordenen les guerres. Dir que l'exèrcit és el culpable és tan ridícul com dir que qui va matar Kennedy va ser el fusell Carcano M-91 que li va disparar!

Direu que sense exèrcit no hi hauria tanta possibilitat de fer mal i això també ho dubto. La violència descontrolada i no institucional mata contínuament milers de persones al món. El genocidi d'hutus i tutsis a Ruanda l'any 94 demostra que no fa cap falta tenir armes ni exèrcit per matar en pocs mesos més de 800.000 persones!!!

He fet la mili i sé per experiència com d'absurda és la institució militar, constituïda per una autèntica casta al servei del poder.

Tinc clar que tots els disbarats que ha facilitat l'exèrcit són una mostra evident de la nostra incompetència a l'hora d'exercir una política al servei de la justícia i la pau. És la nostra ambició, l'anhel de poder i de diners el que fa que es prostitueixin serveis de protecció com és l'exèrcit.

Amb tot, aquest servei és necessari perquè som violents i perquè no podem negar les nostres pulsions bàsiques sinó que les hem d'integrar, controlar i posar al servei de la justícia.

Com fer-ho? Sé què vull però no sé com arribar-hi. El que no vull de cap manera és fer veure que els humans no tenim violència i renegar del nostre instint de supervivència. També amb el sexe hi ha moltes aberracions però no per això neguem la possibilitat i la necessitat d'educar-nos i controlar-nos. Doncs el mateix hem de fet amb la violència: controlar-la, educar-nos per tal d'integrar-la a la nostra vida.

Un altre dia parlaré de com veig aquesta necessitat d'educar la nostra ànima irascible, en paraules de Plató.

Compte amb l'argument de què les urnes són bones per elles mateixes

Un ganivet no és bo ni dolent. Depèn de l'ús que en facis. Quan talles pernil és bo però quan atakes algú, dolent. Una urna tampoc és bona per ella mateixa. Depèn de l'ús que se'n faci.

Per demostrar que una urna pot ser un instrument de la injustícia, només cal recórrer a la història i pensar en tantes eleccions i votacions com han convocat dictadors, tirans, sàtrapes i líders totalitaris a fi de justificar el seu poder. I sempre ho han fet amb urnes!

Una urna no és més que un mitjà, un instrument per a conèixer l'opinió i la voluntat de la gent. D'entrada, en democràcia, que significa poder del poble,

sembla que votar sempre és millor que no fer-ho i ser consultat sempre millor que no ser-ho.

Aquest pensament però, és massa simple. Ja vaig parlar d'aquest tema en una altra entrada titulada No tenim dret a decidir... -ho tot! Una consulta ciutadana ha d'estar subjecta a una lògica que garanteixi que el resultat mostri amb claredat el sentir de la població.

Sabem quantes coses hi ha que alteren la recta opinió, que adulteren els sentiments, que oculten la veritat... Sabem com d'avançades estan les tècniques de manipulació de masses i tot això ens fa pensar que cal actuar amb prevenció. Cert que mai podrem evitar aquests perills i que les precaucions no han de limitar l'ús del dret democràtic, però hi ha d'haver una legislació ben estudiada que preservi i garanteixi la fidelitat de l'instrument, de les eleccions i referèndums, vaja.

I qualsevol legislació democràtica no permetrà que es puguin convocar consultes quan les demani la gent perquè si a cada moment, cada col·lectiu, pogués imposar una consulta els resultats mostrarien més la influència d'aquests grups i de les circumstàncies del moment que no pas el sentir profund de la gent.

No poden els homes d'un poble demanar una consulta vinculant per decidir que els homes tinguin més drets que les dones perquè va contra els drets humans que són precisament els que legitimen la democràcia en que es fonamenta aquesta consulta.

No poden demanar els habitants d'un lloc una consulta sobre l'expulsió dels immigrants l'endemà de què un d'ells hagi comès un assassinat horrible perquè la immediatesa i l'impacte emocional altera substancialment les nostres opinions.

No es pot demanar una consulta sobre un fet que ha estat consultat molt recentment perquè no hi ha hagut encara temps suficient per a què la població conegui les conseqüències de la decisió primera i per tant ens faltaria el coneixement necessari per a opinar.

En fi, que l'ús indiscriminat d'urnes no és un sistema factible ni garanteix una millor democràcia.

Respecte al tema de la independència de Catalunya, massa sovint estic sentit com s'argumenta només amb les urnes, la consulta i la veu del poble, com si això sol, per ell mateix ja fos bo.

"Ells prohibeixen, nosaltres posem urnes" "Ells denuncien, inhabiliten... nosaltres posem urnes". "Som un país que vol urnes i no armes" Frases com aquestes les sentim tothora i tenen un punt feble ben gran: no es diu per què una urna és bona en sí. Potser si el govern espanyol posés urnes a tot Espanya per a decidir la independència de Catalunya, els que pensem que seria una jugada ben injusta, trobaríem ben nefastes aquestes urnes.

O sigui que a l'hora d'argumentar, sisplau, no n'hi ha prou amb esgrimir urnes com si fossin la creu que els creuats ostentaven en les seves batalles. Cal

afegir arguments legals, de justícia, de fonamentació democràtica i de cessió de poder a la ciutadania respecte al seu futur col·lectiu.

La miserable guerra és cosa de les elits i els nens-soldat. La noble lluita, dels guerrers

Potser és il·lògic, però en la meua terminologia, guerrer no deriva de guerra sinó de lluita, d'esforç. Segurament és una llicència poètica però crec que té uns fonaments místics ben interessants.

D'entrada crec que és prou clar que les guerres les promouen les elits econòmiques. Hi ha interessos comercials, tant en l'agilitat dels estocs bèl·lics que dinamitzen la indústria armamentista, com en el control i domini dels mercats i de les necessitats a satisfer. Això crec que és obvi.

Ara bé, aquesta guerra interessada, aquest sacrifici de la població en benefici de les minories necessita uns executors. Són els soldats, els nens-soldats. Per què anomeno "nens-soldats" a tots els soldats? Doncs perquè crec que en realitat ho són.

Independentment de l'edat que tinguin, amb 17, 25, 36 o 43 anys, un soldat sempre és un nen. Un nen ingenu amb una mentalitat infantil que es pot controlar i manipular amb facilitat, que s'empassa qualsevol faula, que es mostra acrític i submís amb els seus superiors i el poder en general. Un nen egocèntric que busca la recompensa immediata i l'enaltiment del seu ego amb accions estúpides i burdes que els seus impulsors venen com a heroisme o valentia.

I això val tant pels marines usamericans com pels legionaris espanyols, com pels soldats del mal anomenat estat islàmic. Tots ells tenen l'esperit crític atrofiat, la fe cega en els seus superiors i la necessitat compulsiva de ser reconeguts. La recompensa sempre és personal i egocèntrica, com ara el prestigi de pertànyer a un cos, la soldada (d'on prové el nom d'aquests mercenaris), o el paradís promès pels musulmans.

Malgrat hi ha una retòrica dels ideals bèl·lics, com la defensa de la pàtria, de la religió o la companyonia, el fet és que el soldat s'enorgulleix del seu sotmetiment, subordinació i obediència acrítica. El seu model és el de l'esclau submís i fidel que dona la vida pel seu amo encara que aquest doni ordres absurdes o clarament delirants.

Tot soldat és un nen perquè si fos adult, no seria soldat. Si fos adult i reconegués la noble ira que es desperta en el pit dels defensors de la justícia seria un guerrer. I és que el guerrer és algú que lluita des del seu centre. És autònom,

crític, valent i coratjós. Sap identificar clarament el camp de batalla i sap plantejar estratègicament els combats.

El seu model és el de les arts marcial, aquesta disciplina personal que interpreta el món exterior a través del propi món interior. El guerrer sap que tota lluita és amb un mateix, que tot el que percep és reflex de la seva pròpia identitat i que l'únic enemic és ell.

Totes les disciplines espirituals han parlat de la lluita interior. La gihad té aquest sentit en la majoria de les accepcions amb que apareix a l'Alcorà. En les primeres arrels de les ordres militats medievals hi ressonava també aquest missatge. Als llibres de cavalleria, a la mitologia del rei Artús, en la majoria de les sagues mitològiques, hi ha aquest concepte dels guerrer que té el repte de superar-se a si mateix servint el món, afrontant la injustícia i purificant el seu ser.

Per això un guerrer és el més distint a un soldat que hi pot haver. Si els soldats fossin guerrers no hi hauria exèrcits perquè els guerrers no accepten la disciplina ni la jerarquia. En la línia del superhome de Nietzsche, un guerrer és aquell que decideix afrontar el combat definitiu de tot home: arribar a esdevenir el que realment és.

L'exigència més revolucionària: "Això ho decidim entre tots!"

"Si votar servís per a alguna cosa, ja estaria prohibit". Aquesta frase de Mark Twain que va popularitzar Eduardo Galeano toca la tecla més sensible de la democràcia.

La democràcia ha acabat essent la serva del capitalisme. En nom de la llibertat i el progrés, les elits econòmiques s'han instal·lat definitivament en el poder. No és un rol nou perquè sempre ha sigut així, però és admirable la forma com ho han acabat fent. En lloc d'usar la força bruta o la repressió, l'oligarquia usa el control de la informació que és l'arma més eficaç.

El poder pren les decisions importants i ens fa creure que ho fem nosaltres. Ens convenç de que decidim el que ells volen i quan ho volen. Així esdevenim súbdits sense tenir la sensació de ser-ho i se'ns atribueix la responsabilitat de les decisions que ens fan prendre.

Poques coses ens deixen elegir. Ben poques. De fet, jo només en sé dues: la composició del poder legislatiu i les alcaldies. Segurament ens ho deixen fer perquè saben que no serveix per a res. Els polítics acaben legislant a favor del poders fàctics ja siguin multinacionals, grups de pressió o oligarquies financeres.

Són bons, molt bons. No sé com s'ho fan perquè sempre hi hagi una majoria de legisladors, siguin del color que siguin, que acaben afavorint els

interessos de la minoria dominant a costa d'implementar la injustícia i augmentar les diferències socials.

Ens deixen votar perquè no serveix per res! Per això, quan tot de cop, tots s'esgarriren davant una iniciativa que pretén donar el poder de decisió a un poble respecte al seu futur polític, podem estar segurs de què hem tocat un punt feble, un taló d'Aquil·les.

Hem traspassat un llindar prohibit, un tabú, un territori sagrat. A Catalunya estem qüestionant l'estatus quo i estem prenent-nos llibertats que no ens han donat. Això canvia les regles del joc i tot pot trontollar. Però com diu no sé qui, res no ens sembla pitjor que seguir com ara sotmesos i vençuts a una casta d'aristòcrates que controlen tots els ressorts del poder.

Mai s'havia esverat tant el poder com quan el poble vol accedir a nous espais de decisió. Res no és més revolucionari que dir "Això ho decidim entre tots!".

L'autèntic malson del poder és que la gent es contagiï d'aquesta anhel de participació política. Que poc a poc comencem a voler decidir qüestions socials, econòmiques, ecològiques, culturals... que fins ara han estat monopoli dels polítics controlats pel poder real.

Però aquest és el camí que hem de prendre. Cada cop més hem d'exigir decidir coses. No pot ser que la majoria pensi que la distribució actual de riquesa és injusta i els nostres polítics mantinguin les coses com estan. No pot ser que la majoria vulgui energia ecològica i sostenible i els nostres polítics defensin les empreses contaminants. No pot ser que la gent vulgui reduir les diferències salarials i els polítics legislin per tal que augmentin...

L'autèntica por és que després de la independència vingui "això també ho volem decidir". Un cop alliberada l'energia de l'autonomia col·lectiva, serà molt difícil reprimir-la.

Per això espero serioses resistències a la independència de Catalunya. Des de fora, un augment de la mentida informativa, una campanya de por, un seguit de desastres que seran interpretats com a conseqüència de les forces innovadores. Hi haurà un augment de futbol, televisió evasiva, populisme i enemics exteriors. Tot molt conegut. Totes les armes disponibles estaran carregades i a punt contra l'únic i definitiu enemic que tenen: les nostres ganes de decidir cada cop més coses a cada cop més llocs²⁹.

²⁹ L'Economia del Bé Comú, una filosofia econòmica alternativa al capitalisme proclama una política de participació de la ciutadania en les decisions econòmiques que actualment estan en mans dels experts. Propugna les assemblees econòmiques locals que decideixen des dels sous dels alcaldes, fins a les condicions del proveïdors municipals, o l'aplicació de la renda de ciutadania.

Però hi haurà també un enemic interior i aquest serà la inèrcia que portarà el nou estat a reproduir les simetries de poder dels estats estàndards. Lluitar per fer un estat nou només val la pena si és un estat transformador. Si ha de ser com el que tenim ara, canviant les elits d'allà per les d'aquí, ja estem bé tal com estem...

L'amo ens deixa triar el capatàs cada 4 anys

A la plantació de cotó de l'amo John Ibex cada 4 anys els esclaus trien els seus capatassos. Enguany tenen les següents opcions:

- **Els capatassos de tota la vida:** Els que els mateixos amos volen i que procuren que segueixin sempre al seu lloc fent les trampes que calgui.
- **Els capatassos de tota la vida amb vestits nous:** Els que els amos han disfressat amb robes noves per fer veure que són diferents però en realitat són els mateixos de sempre.
- **Els capatassos nous:** Diferents persones fent la mateixa feina que els capatassos de sempre.
- **Un nou amo:** Farà el mateix que el que ja teníem però serà un dels nostres.
- **Un nou amo més modern:** Farà el mateix que l'amo de sempre però sense corrupció i pensant més en el bé dels esclaus.
- Els capatassos que miren que els amos i els esclaus es portin bé: Volen qüestionar-ho tot menys el sistema d'esclavitud.
- Els esclaus que volen que no hi hagi més esclaus ni amos.

Mentre aquests últims no guanyin, a en John Ibex tant li fa qui surti i quines aliances facin entre ells.

En diem democràcia però en realitat és aristocràcia

L'aristocràcia és el govern dels millors. Qui pot dubtar que aquest és millor sistema possible? Quina alternativa millor tenim a fer que ens governin les persones més capaces, més intel·ligents, més lúcides...?

De fet això que tenim ara, la democràcia, és en realitat aristocràcia perquè la gent, el poble (democràcia vol dir "govern del poble") vota les persones que considera millors. O sigui que és aristocràcia.

La diferència entre l'aristocràcia d'abans i la d'ara és que abans "els millors" no s'havien d'escollir perquè hi havia un consens en què els millors eren els rics, els nobles, els propietaris o qualsevol altra casta elitista. Amb la revolta democràtica, els "millors" són elegits pel poble, però al final, continuen essent els que considerem "millors" els que ens governen.

És pot criticar aquest sistema i tenim una alternativa? Jo crec que sí.

El sistema és criticable perquè qualsevol revisió del nostre sistema polític mostra tan greus mancances, un desprestigi tan gran i una cada cop més exagerada desigualtat, que quasi ningú pot defensar que aquest sistema no necessita reformes radicals.

I aquí ve el problema. Quina alternativa tenim al govern dels millors? Jo crec que la "democràcia". Però no pas aquesta democràcia que tenim ara que només ens deixa escollir cada 4 anys als que considerem millors. I a sobre ens manipula, ens enganya i ens menteix sistemàticament de manera que no podem accedir a la informació rellevant. I quan ja surten elegits els nostres representants no tenim manera d'exigir o corregir els seus incompliments.

La democràcia que jo defenso és la del govern del poble i no pas dels seus representants. No podem cedir el poder a una elit i perdre el control. Això ha d'acabar. Hem de ser protagonistes de les decisions i hem de participar de manera continuada en la gestió d'allò públic.

Bé, potser direu que això és fàcil de dir, però com ho podríem fer? Hi ha dues preguntes: Què em fa pensar que els ciutadans de carrer prendran decisions més encertades que polítics experts i bregats en la gestió pública? I en segon lloc: Com es pot fer a la pràctica això?

A la primera pregunta responc que crec que un grup de ciutadans normals i corrents, que tinguin tota la informació i les facilitats per a debatre en pau i serenitat, assessorats per experts i facilitadors, donaria millors respostes als problemes de la ciutadania que els polítics. Per què? Doncs perquè quan les persones pensen en grup i en un ambient favorable la intel·ligència col·lectiva es multiplica i, donat que aquests ciutadans (que podrien ser elegits per sorteig com en els jurats populars) no tindrien interessos directes en els temes, estarien més inclinats al bé comú que els polítics. Els polítics tenen interessos de partit i personals i fàcilment acaben governant pel seu propi bé, el dels seus o el dels poders fàctics que els promouen.

Aquest sistema de presa de decisions polítiques en grups de ciutadans elegits per sorteig s'anomena democràcia deliberativa i ha estat ja experimentat a nivell europeu (la constitució d'Islàndia, per exemple) amb òptims resultats.

La segona pregunta, la de com fer-ho, té molt a veure amb això: cal retirar grans quotes de poder als polítics. No pot ser que ells decideixin les lleis electorals,

les retribucions que s'assignen, i els aforaments o privilegis, per exemple! És absurd que qui té el poder pugui legislar per a no perdre'l mai!

Per tant, cal que el poble assumeixi més poder decidint coses que ara decideixen els polítics. Cada cop més coses i cada cop amb més instruments de participació.

Hem de començar amb les lleis electorals i amb tota la legislació que afecti a la classe política. I ho hem de fer amb democràcia deliberativa, amb assemblees de veïns, amb consells professionals, amb comitès d'experts, amb assemblees de voluntaris, amb convencions municipals... i tants instruments de participació com podem activar.

Hi ha una conxorxa per a silenciar les formes de participació ciutadana. N'hi ha moltes i són molt eficaces. I fins i tot serien més barates ja que tot el dineral que es paga als polítics i als partits es podria repartir entre els diferents fronts de presa de decisió popular. A més, si multipliquéssim la participació, la ciutadania estaria cada cop més educada en democràcia, seria més crítica, més comprensiva i més compromesa.

Es tracta de començar, en municipis, en districtes, en empreses,... en tots els àmbits. Falta voluntat política i exigència popular. Si volem una democràcia ens hem de comprometre i atrevir a assumir el poder. Fa por, però si no ho fem, només ens quedarà el consol de seguir criticant dels nostres polítics. Un trist consol al meu entendre.

La importància del nivell d'evolució en política: governar un país com una família, com una empresa o com una comunitat?

Les persones som éssers evolutius i travessem per diferents nivells d'evolució integral. En cada un d'aquests nivells tenim una visió del món, una ètica i unes prioritats determinades.

El nivell d'evolució depèn de l'edat majorment, però no és un factor determinant. No evolucionem de manera natural més enllà d'alguns estadis bàsics. El desplegament de les nostres capacitats totals com a persones depèn, a partir d'un cert nivell, de la voluntat. I la voluntat s'activa en funció de l'educació, dels estímuls i els valors que l'individu rep.

No tots estem al mateix nivell d'evolució i aquesta diversitat de posicions en el desenvolupament origina la major part dels problemes socials.

Això és especialment evident en el cas de la política. Un país, una comunitat, té un nivell mitjà d'evolució tot i que hi ha individus que estan per damunt o per sota d'aquest nivell. La campana de Gauss, vaja.

Els models o ideals que cada nivell d'evolució té respecte al que és la gestió d'un país o una comunitat són diferents i responen a la forma de veure el món, les creences i els valors propis d'aquest nivell.

Posaré tres exemples que són, al meu entendre, els que agrupen la major part de les mirades polítiques que la gent del nostre país té.

El que anomenem nivell de "l'ordre mític" es caracteritza per la creença en una veritat absoluta de la que emana un codi de conducta rígid que s'ha de seguir necessàriament. La comunitat està forjada per vincles emocionals i identitaris.

Les persones que estan en aquest nivell defensen una gestió d'un país com es gestiona una família. Hi ha autoritats indiscutibles que saben més i que hem d'obeir i seguir. L'autoritat és proteccionista i et tracta com a immadur. Et protegeix i exigeix a parts iguals. Les "famílies polítiques" estan molt ben vistes i hi ha privilegis que es consideren normals i necessaris per al bon funcionament polític. Grups de fidels que es protegeixen entre ells, als que la corrupció els sembla un mal menor si els afavoreix perquè se senten escollits i superiors a la resta.

Persones més evolucionades viuen en un nivell que podem anomenar d'"assoliment científic" en el qual la mentalitat de ramat s'ha superat gràcies a l'ús de la raó crítica. El món és per a ells una màquina ben engreixada i el pensament lògic deductiu és l'eina més eficaç per a prendre decisions. La raó és el criteri d'eficàcia i d'acció.

En aquest nivell la gestió de la comunitat es concep com la d'una empresa. Cal que hi hagi eficàcia i guanys i els criteris d'èxit són quantitatius. El model capitalista s'ajusta perfectament a aquesta mentalitat i així veiem com els governs passen comptes amb els ciutadans com els gestors d'una empresa davant els accionistes. Els arguments no són ètics sinó econòmics i estadístics.

El següent nivell de desenvolupat, que anomenarem del "jo sensible", està centrat en les relacions humanes, les comunitats, les xarxes i la sensibilitat ecològica. És profundament igualitari i antijeràrquic, dona molta importància a l'espiritualitat i el creixement humà. És multicultural i relativista en tema de valors.

Els que estan en aquest nivell veuen la política com l'art de gestionar de forma fraternal una comunitat. Volen consens, diàleg, no imposició, assemblees horitzontals, participació popular, gestió des de la base,... Solen ser polítiques poc eficaçes i el seu relativisme els fa excessivament vulnerables degut a la incapacitat de fixar normes o criteris de valors universal.

Bé, no tinc una conclusió després d'aquesta exposició. Veig constantment com les persones discutim de política i ens alineem entorn determinades posicions socials no tant pels fets o arguments com pel nivell evolutiu en què estem.

Justifiquem la corrupció dels nostres perquè som d'"ordre mític" i nosaltres som els bons; altres justifiquen despeses o no despeses socials amb arguments d'inversió o de resultats electorals calculats; altres s'oposen a decisions

ben necessàries perquè no han sigut consensuades o perquè no respecten a les minories... En fi, un poti-poti de conflictes que no tenen res a veure amb el tema en qüestió sinó amb el nivell des d'on el vivim.

Com sabem què vol el poble?

La veu del poble, la voluntat popular, l'opinió de la gent,... què vol dir tot això? Qui és el poble i què vol? I com expressa el que vol?

Aquests són els fonaments de la societat democràtica. La gent decideix com organitzar-se i com gestionar allò comú. Aquest principi és prou clar i crec que ha assolit actualment un bon predicament entre la ciutadania.

Amb tot, la mateixa noció de "poble" i sobretot "veu o opinió del poble" són ambigües i complexes d'interpretar. Un poble seria en el context del que parlo una personalitat jurídica, una comunitat que té poder per a gestionar-se. Pot ser petita o gran però té una voluntat col·lectiva.

Això resulta interessant. La voluntat col·lectiva no coincideix amb les voluntats individuals però té l'aspiració d'incloure-les. Normalment hem assumit que per saber el que el poble vol se li pregunta i això es fa amb referèndums i amb eleccions. Si fem un referèndum tothom expressa la seva opinió i al final aquella que té majoria de vots és interpretada com a voluntat del poble o voluntat de la majoria.

En aquest sentit la majoria defineix la totalitat. No cal dir que això és ben discutible i ho és tant en la concepció de fons que hi ha com en la forma. Pel que fa a la forma, preguntar en un referèndum implica que algú ha decidit la pregunta i les respostes possibles i també ha decidit la conveniència o no de preguntar, quan fer-ho i com.

Tot això no ho decideix el poble, ho decideixen els seus representants, els polítics que nosaltres hem triat i per tant aquesta és la segona veu del poble. El poble ha parlat i ha dit "Tu, tu i tu... manareu!" Així s'interpreten les eleccions. Altre cop aquest esquema és molt qüestionable.

Pel que fa al fons, comparteix limitacions amb els referèndums: sotmesos a la manipulació, a l'engany, a l'ocultació d'informació, al xantatge, als prejudicis i a la pressió dels mitjans de comunicació, els electors o votants veuen molt disminuïda la seva capacitat de discerniment. On hi hauria d'haver informació hi ha pressió emocional.

Certament que al poble se li pot fer dir el que vulgui perquè actualment tenim tecnologies de manipulació i de distorsió social molt eficaces. No s'explica

d'una altra manera que tants disbarats ecològics, econòmics i socials estiguin recolzats per majories democràtiques.

La veu de la gent són números i percentatges pels polítics. I només parlen per dir qui mana però el poble no té veu per a dir què i com s'ha de fer, què s'ha de fer primer, qui ho ha de fer i amb quines condicions. Tot això queda en mans dels polítics.

La veu del poble és només un paper en una urna propulsat per passions ignorants i sentiments compartits i provocats. No hem descobert encara que tenim la facultat intel·lectual i racional.

La veu del poble hauria de ser racional i crítica, no només emocional. Les emocions ajuden a valorar les opinions racionals però les decisions que configuren els fins i els mitjans per a arribar-hi han de ser racionals.

Per això necessitem que la gent pensi. Però una cosa és pensar sol i una altra pensar en grup. I el poble és un grup. Cal que aprenguem a pensar en grup. Hem de practicar la democràcia deliberativa per a saber què pensen les col·lectivitats.

S'han de crear grups de debat deliberatiu constituïts per persones elegides a l'atzar d'entre la població a fi que puguin parlar serenament, llargament, amb informació fiable, amb facilitadors de grup... Només així podrem escoltar la veu sincera i sàvia del poble.

Tenim ja experiències ben interessants de països que han elaborat la seva constitució amb democràcia deliberativa o han assignat les prioritats polítiques, o redactat lleis o fet propostes parlamentàries amb aquest sistema. És un pas important per tornar la veu al poble. Aquesta veu que els polítics i els seus partits tenen segrestada per als seus interessos.

La democràcia deliberativa treu poder als polítics, limita la seva omnipotència per la qual fan que el sistema es perpetui. Potser per a això hi ha tan pocs polítics que defensin o parlin de la democràcia deliberativa. Ho haurem de fer nosaltres. I si aquest fos el primer crit que fa el poble més enllà d'un vot en una urna...? I si aquest crit se sentís fort i digues amb claredat al polítics: "Tu no em representes, jo tinc la meua pròpia veu! Obeeix-me servidor del poble!"

El cigró és l'individu, l'olla amb aigua bullint, el condicionant i la cuina, el sistema

Quins judicis fem sobre les persones? D'això va aquest escrit. Les persones fem coses. Moltes de les coses que fa la gent no les entenem en absolut però ens

costa poc inserir la seva conducta en el nostre marc conceptual i atribuir-li una significació.

Aleshores emetem un judici. Aquest és un brètol, o un heroi, o un mediocre... tant li fa. Tot dependrà de com tu interpretes el que fa. Emets el judici que t'emetries a tu mateix si fessis allò que creus que l'altre fa.

Quasi sempre, però, atribuïm a les persones una intencionalitat o responsabilitat sobre allò que fan. Aquesta atribució és molt directa a vegades i quasi inexistent, altres.

Per exemple, hi ha gent que diu que cadascú té la vida que es mereix o que s'ha triat. Que si no té diners és perquè no s'ha espavilat; que si no té voluntat és perquè no s'esforça prou; que si no té talent és perquè no se'l treballa; etcètera.

Altres persones, a l'altre extrem de la balança, sempre troben justificació per a la conducta dels altres i disculpes a la seva responsabilitat. Si no té diners és perquè el sistema l'explota; si no té voluntat és perquè no se l'ha educat bé o li falta serotonina; si no té talent és perquè la nostra societat ens vol mediocres i vulgars,...

Difícil el punt mig. Seria el més just potser però també el més difícil de defensar. On acaba el condicionant i on comença la responsabilitat pròpia?

En un nivell profund jo no crec en absolut en la llibertat però en el conveni social que establim per a entendre'ns, puc concebre que tenim alguna autonomia com a hipòtesi.

Les persones no actuem en un marc buit i blanc. Estem sempre sotmesos a condicionants i determinants que ens forcen a fer i no fer certes coses. Podeu dir que ens podem resistir però cal entendre que una persona incondicionada és tan inconcebible com una d'absolutament autosuficient.

Així doncs sempre estem condicionats i fortament condicionats diria jo. Però a més les condicions a les que estem sotmesos depenen del sistema social on vivim. És lògic que en un sistema on es valora el patró de bellesa de la joventut sentis el condicionant de l'edat. I que on el poder és mesura de vàlua et relacionis amb tot i tothom des de la competència. A la teva empresa i a la família i a tot arreu el condicionant del poder serà un estímul i una motivació.

És lògic també que si es considera el coneixement cosa d'experts depenguis dels especialistes per a tot. El condicionant de l'autoritat et condicionarà a sotmetre't a l'expert. I si les relacions virtuals són part fonamental de la teva identitat social, estaràs molt condicionat a mantenir una imatge a les xarxes...

Som cigrons i estem en una cuina. Hi ha una olla d'aigua bullint i nosaltres som a dins. Què té d'estrany quedar ben cuit? Què té d'estrany que hi hagi una olla amb aigua bullint en una cuina? Com a cigró cuit ets un producte perfecte del sistema culinari. Més val que t'agradi ser cigró cuit. I si no t'agrada, procura ser el cigró negre que aparten de l'olla o saltar amb les teves cames inexistentes...

En democràcia hi ha un poder per damunt de tots i del que tots en depenen: la sobirania popular. Oblidar això és oblidar la democràcia

El problema és el poder. Qui té el poder? Quins són els poders en la nostra societat? Havíem cregut que un cop superat el poder del més fort havíem entrat en una mena de contracte social pel qual delegàvem la força i la justícia en els nostres representants.

Nosaltres diríem què volem i ells ho gestionarien. Així funciona en principi la democràcia representativa però és ja molt evident que el que tenim ara és el domini d'una classe minoritària que preserva els seus privilegis i perpetua el sistema per damunt de tot.

Tenim ara mateix la versió clàssica del poder de les minories damunt de les majories. El que passava en els antics imperis, el feudalisme i el capitalisme. Sembla que és una maledicció que no podem superar.

Els tres poders de l'estat de dret estan totalment pervertits i el quart (la premsa), també.

Per poder assolir l'autèntica democràcia hem d'enfocar bé el problema i el problema, al meu entendre, és de concepte. Hem perdut l'element central i essencial de la democràcia: la sobirania popular, el poder popular. Tots els altres poders emanen d'aquest.

La base i el fonament ètic i legítim de qualsevol llei, constitució, ordre judicial, parlament, govern, tribunal o institució pública és la voluntat de la gent. Si hi són és perquè la gent ho vol! I si la gent no ho vol no hi han de ser.

Ara però, no som nosaltres qui ho decidim sinó els polítics i els poders fàctics que els controlen. Sí, potser direu que els polítics són elegits per la gent però jo crec que la simple constatació que el que fan els polítics no és el que la gent vol, és motiu suficient per dir que aquest sistema de representació no funciona.

Què com ho sé que els polítics no fan el que la gent vol? Crec que tothom ho sap. Sabem per enquestes, empatia social, opinions públiques, actes i manifestacions multitudinàries, tendències sociològicament i estadísticament analitzades que la gent vol una cosa i els polítics en fan una altra.

Si pregunteu a la gent si està a favor dels privilegis dels polítics, de les portes giratòries, del tracte amable de la llei amb els poderosos i cruel amb els febles, dels paradisos fiscals, de les energies brutes per damunt de les ecològiques, de l'augment il·limitat de la riquesa en mans de pocs, de la legislació exprés per a beneficiar als de sempre, de la despesa militar a costa de la sanitària, de la baixada d'imposts als rics,... veureu que els nostres polítics fan exactament el contrari del que nosaltres volem.

El sistema ha establert una manera gens subtil de permetre els poderosos abusar de la majoria. Les seves eines són les de sempre: coaccions, atordiment generalitzat amb esbarjo de mínima qualitat, manipulació mediàtica, força bruta política (fer el que vols encara que sàpigues que és il·legal), força bruta policial,...

I tot perquè la llum que ha d'il·luminar l'escenari està apagada. El terra sobre el que se sustenten les pilastres de l'estat no existeix, el fonament de la legitimitat ha estat segrestat. Falta la sobirania popular! Recuperem-la.

Porto temps pensant que hem de limitar la democràcia representativa, li hem de treure poder. Això costarà perquè no es podrà fer a partir d'aquesta mateixa democràcia representativa. Ho hauré de fer amb democràcia deliberativa. Hem d'exigir ser escoltats i hem de reclamar el nostre protagonisme en els dos pols del poder polític: a dalt de tot, redactant la constitució i els principis amb què volem viure i a baix de tot, als municipis i petites comunitats.

Hem d'acostumar-nos a crear grups de ciutadans elegits a l'atzar per a decidir en nom de tots (sí, nosaltres, gent vulgar elegida a l'atzar i no pas polítics amb interessos particulars) allò que més importa. I per damunt de tot la democràcia deliberativa ha de redactar la constitució, ha de fixar les lleis que afecten als polítics (ells no han de poder decidir res que els afecti a ells mateixos) i ha d'aprovar i revocar els governs.

Hi ha maneres i tecnologies per fer-ho. Només és qüestió de voluntat popular, de sobirania popular. I si resulta que la majoria ho volem així, creieu que ho podríem fer? Si penseu que no, ja veieu com de greu és el problema que tenim...

2.6.1 Drets i deures. Drets fonamentals

No crec que tot s'hagi de poder decidir per referèndum.

Quan es defensa un dret fonamental, qualsevol resultat que no sigui el ple assoliment d'aquest dret és un fracàs.

Els defensors dels drets fonamentals s'han de presentar sempre davant els tribunals de justícia quan són requerits. Però mai davant els tribunals d'injustícia!

(Intent d'aclariment) Si fos veritat (que per a mi no ho és) que tant dret té algú a exercir els seus drets com un altre a negar-los-hi... aleshores podríem arribar a l'absurda conclusió (que jo no comparteixo) que tant

dret té algú a la vida com algú altre a no respectar-li.

Sí algú que no veu el món com tu defensa el teu dret a decidir com vols que sigui aquest món i qui el veu com tu, no, a qui has de votar? Jo ho tinc clar. No vull un món on no tinc dret a decidir, ni que m'asseguressin un paradís!

L'equidistància és desitjable en temes menors i odiosa en aspectes fonamentals de drets humans.

No tenim dret a decidir... -ho tot!

No tenim dret a decidir-ho tot. Suposo que això és tan evident que no cal ni que ho justifiqui! No tenim dret a decidir quina religió ha de professar el nostre veí, per exemple. En canvi és evident que tenim el dret a decidir que ha de respectar la nostra llibertat. Ara bé, la qüestió no és gens senzilla ni simple com ja es pot entreveure.

Hi ha dues maneres d'encarar aquest tema: considerant la llei i no considerant-la. Si considerem la llei, està ben clar qui i sobre què tenim dret a decidir i qui i sobre què no tenim aquest dret. Tenim el dret a decidir que el veí no pinti la seva part de façana de color fúcsia perquè hi ha una llei que regula clarament els aspectes estètics de les façanes i per tant, aollint-nos a aquesta llei podem decidir que repinti tal com era. Si la llei no contemplés el cas, sempre podríem posar una denúncia i esperar l'arbitratge d'un tribunal que establís un precedent.

El problema es complica quan plantegem el tema al marge de la llei i el centrem en la justícia. Ja sabem que la llei aspira a la justícia però que sovint no s'hi ajusta. Què hem de fer els ciutadans quan veiem clarament la injustícia d'una llei? Doncs tenim els mecanismes polítics (de partits, d'Iniciatives Legislatives Populares, d'Associacionisme Cívic, entre altres...) i, en darrer terme, l'objecció de consciència. Hi ha altres mecanismes que poden semblar més lents però que són molt eficaços. Són els mecanismes pedagògics o ideològics. Això vol dir que si desenvolupem arguments sòlids, ben fonamentats, clarament explicats i exempts de partidisme, podem generar un ambient social d'entesa que faciliti la resolució del conflicte. I això perquè els humans tenim la racionalitat com a factor comú i allà ens podem entendre.

Clar que el gran problema és sempre que l'emoció ens domina i no ens sotmetem a la clara raó sinó que volem imposar la nostra voluntat

independentment de si la raó ens recolza o no. Sovint els arguments no se sustenten per ells mateixos sinó que moltes premisses són purs desigs o anhels emocionals. Aleshores el raonament queda invalidat. Clar que tampoc importa molt si l'argument està ben construït quan el que l'escolta tampoc vol entendre sinó imposar el seu criteri. Aleshores, quan la lluita és entre dues emocions, només ens queda assistir a l'espectacle de les passions desbordades amb elements sensibles: cançons, banderes, moviments de gent, crits, consignes, ridiculitzacions, generalitzacions interessades, mentides, líders, amenaces,... i tot el que ja coneixem bé. I ja ens podem donar per satisfets si la cosa queda aquí.

Un cas paradigmàtic que podem estudiar és el de la consulta sobre la Independència de Catalunya. És clar que la llei, la Constitució, no ho permet. Hi haurà un estira i aflixa legislatiu amb l'aprovació de la Llei de Consultes que tramitarà la Generalitat i la suspensió cautelar amb què respondrà el Govern espanyol. La cosa quedarà estancada i en el punt actual des del punt de vista legal. La consulta serà il·legal el dia 9N.

És evident que molta gent creu que la consulta és justa i ha de ser, per tant, legal. A partir d'aquí veiem el desplegament de les emocions que abans he comentat i molt poc del raonament o del debat d'idees desapassionat que propugna.

A mi m'agradaria que els partidaris del dret a decidir formulessin la llei general sobre el dret a decidir en el món. El cas català seria un cas particular d'aquesta llei general. Per això cal que estigui ben formulada la norma general. Si diem, per exemple: "tothom té dret a decidir a quin estat vol pertànyer o a constituir el seu estat propi", ha de considerar el cas que una ciutat de Catalunya, per exemple, pugui votar ser d'Espanya quan Catalunya sigui independent.

Si això no es veu clar o no hi estem d'acord, hem de tornar a redactar la norma per tal que especifiqui qui pot i qui no. Fins que no tinguem una llei de validesa universal, no podrem aplicar-la al nostre cas particular amb la força de la raó. I si la trobem i la considerem justa, segur que podrem entendre'ns perquè la raó és el nexa que uneix a la humanitat sencera i cap humà s'hi pot sostreure... sempre que no estigui segrestat per la seva emoció! I aquest és el gran tema: hem d'estar disposat a considerar la qüestió de forma lògica i argumentada i si no trobem l'argumentació o no és prou sòlida, hem d'abandonar el nostre anhel emocional per molt que ens pesi o per molt consens que hi hagi. La passió és potència però la raó és control. I ja sabem que la potència sense control no serveix per a res. O millor dit, serveix per a generar grans desastres!!!

Digueu-me optimista, però si no coincidim a la plaça pública de l'entesa racional, no hi haurà un altre lloc de trobada per a la humanitat. Tota la resta és prerracional, territori de l'animal humà per molta poesia i exaltació patriòtica que s'hi posi.

Els animals no tenen drets però nosaltres tenim dret a dir que en tenen

Cada cop hi ha més sensibilitat envers els drets dels animals. De fet no és els drets dels animals, sinó d'alguns animals. Els mamífers superiors, les mascotes,... semblen gaudir de més consideració que els cucs, els mosquits o els musclos. No sé ben bé per què, però miraré d'acostar-me a una explicació.

D'entrada recordaré la clàssica distinció sobre els drets que consisteix en diferenciar entre els que consideren que els drets són una cosa natural a la qual els humans ens acostem per a descobrir-los (jusnaturalisme) i els que creuen que els drets són una invenció de l'home que l'aplica als àmbits que vol. (Positivisme jurídic)

Jo m'inclino per aquesta segona opinió. Crec que els drets són una conquesta històrica, un fenomen evolutiu que implanta al món una esfera jurídica que no existia abans.

Tenen drets els animals? Deia Fernando Savater que no perquè tampoc tenen deures i resulta complicat parlar de drets sense deures. Altres filòsofs com Mosterín defensen que sí que en tenen. Però quins drets? A la vida? a l'habitatge? a la nacionalitat? Aquest és un primer debat. Si limitem els drets dels animals a la vida digna, estem fent una simplificació de la seva dignitat. Si optem per afegir més drets, tindrem una polèmica servida sense criteris objectius, per ara.

Per altra banda, tots els animals tenen els mateixos drets o només alguns? Tenen els mateixos drets les papallones que els ximpanzés? Resulta complicat. I els mosquits tigras, i les vespes asiàtiques, que són objecte de persecució, tenen el dret a la vida? I els paràsits dels nostres conreus? I si afinem més, els microbis, o els virus, tenen dret a la vida? I les cèl·lules? I les plantes, que en realitat són formes de vida tan "vives" com els animals, tenen drets?

A mi em sembla que aquest debat és estèril i impossible d'aclarir, al menys amb la informació i la formació que tenim ara mateix. La meua postura és que cap d'aquests éssers tenen drets ja que el dret és un valor que només es pot aplicar als humans, que poden ser conscients dels seus drets, exercir-los i defensar-los.

El que passa és que un dels drets que tenim és el de legislar a la nostra conveniència i com que cada cop valorem més la vida i el respecte per certs animals, declarem i fins i tot legislem que en tenen. Doncs bé, com a dret dels humans a assignar certs privilegis als animals, plantes o al que sigui, crec que es pot defensar que alguns animals tinguin alguns drets. Curiosament són els drets que els humans considerem valuosos i afecten als animals que ens importen, interessin o agraden. Un exercici espectacular d'antropocentrisme.

No crec que es pugi defensar que els animals tenen drets en ells mateixos. Només en la mesura que nosaltres els hi atorguem. Al cap i a la fi, quan declarem drets dels animals ho fem perquè defensem una cosa que nosaltres valorem (no els animals) i en el millor dels casos tendim a projectar en ells els nostres valors o a

considerar que ells senten i valoren la vida com nosaltres. Pura contemplació del nostre propi llombrígol.

A vegades la guerra és un mal necessari

La nostra condició humana i el nivell evolutiu en què estem ens planteja qüestions greus i dramàtiques com ara la guerra.

Per a mi tres fets són evidents: a) que molta gent no vol la guerra i que molta gent vol la guerra b) que hi ha guerres ofensives i guerres defensives. c) que la guerra mai no és ni pot ser una cosa bona.

Considerant la primera afirmació, crec que descomptant la minoria altament significativa de les persones que viuen de la guerra o que s'enriqueixen a través d'ella, moltes altres estan a favor de la guerra ofensiva. Sigui perquè no coneixen cap altra manera de defensar les seves idees o perquè la guerra canalitza frustracions, ambicions col·lectives o perquè els humans som especialment sensibles a la manipulació emocional quan s'apel·la a les creences o a la pàtria, el fet és que la guerra ofensiva té molts seguidors arreu del món.

Possiblement a la nostra societat la guerra no tingui tan bona imatge però potser és només una aparença. Només cal veure com una societat pacífica i democràtica com la francesa s'ha apuntat ràpidament a la guerra pel sol fet que la guerra ha trepitjat casa seva. Com canviarien les opinions de la gent si els afectés directament a ells la guerra?

Si hi ha molta gent que vol la guerra, això vol dir que la guerra existeix i existirà mentre hi hagi aquesta gent. Dos no es barallen si un no vol, diuen, però dos no poden evitar la violència si un l'exerceix.

I sobre això vull avui reflexionar. Si al pis de dalt un pare apallissa diàriament als fills i la dona i tots els veïns ho sabem i ho sentim a tothora, caldrà fer alguna cosa. Si ens inhibim estem a favor de la guerra del pare contra els fills. En aquests casos la neutralitat és impossible. La vida ens posa en un atzucac incòmode en el qual la puresa i la innocència no és possible. Malauradament això és així tot i que ho voldríem evitar. Cal intervenir, cal defensar els febles, els oprimits, els explotats i cal fer-ho usant la força perquè l'agressor no atén a raons.

Un dia en un supermercat dos joves que estaven davant meu a la caixa van insultar i agredir la caixaera davant el meu estupor. Fou tan ràpid i violent que jo no vaig saber fer res més que restar immòbil davant aquella escena. La meva passivitat m'avergonyeix des de llavors. Hauria d'haver entrat en la baralla perquè la caixaera era una víctima, però la por em va paralitzar. La meva covardia va restar camuflada de no intervencionisme i fins i tot em vaig repetir que si hagués intervingut hi hauria

hagut una baralla més gran, però això no és veritat. Vaig actuar indignament i encara ara cada cop que veig la caixa em disculpo en silenci.

Malauradament no estem al paradís. Estem en el fang, en un món imperfecte, dur, hostil i complicat. Hi ha situacions en les que la guerra és un mal necessari, un mal menor... encara que sempre sigui un mal.

Clar que queden moltes coses per dir: que no podem fer una guerra després d'haver-la provocat, que s'han d'esgotar totes les possibilitats de pau, que cal fer polítiques de prevenció, que cal lluitar contra la injustícia social i econòmica i la tirania que les provoca, que cal seguir uns codis de guerra justa, que cal entrenar els exercits per a guerres que minimitzin els danys i respectin al màxim les persones (pot semblar una ironia però existeixen els codis de guerra i en situacions reals no són menyspreables aquestes consideracions), que cal desenvolupar armament eficaç i no letal que paralitzi, contingui i dispersi els agressors,... i moltes altres coses que no essent desitjables són necessàries.

A ningú no agrada l'amputació d'una cama però a vegades és el mal menor i no està malament desenvolupar la tecnologia més eficaç per a fer-ho amb el mínim mal. Tot això, està clar, mentre desenvolupem maneres d'evitar les amputacions.

I és que encara no som àngels i no podem aspirar a un paradís. Defensar la no intervenció davant l'agressió a persones innocents, pot ser tant covardia com ingenuïtat.

No sé si he d'aclarir que no defenso la guerra com un recurs habitual. La col·loco només al darrer lloc de les possibilitats humanes per a afrontar injustícies brutals que malauradament es produeixen.

Tenim actualment el conflicte amb el fanatisme islamista i sabem que les bones paraules no pararan aquesta guerra. Sabem també tots els mecanismes que nosaltres mateixos hem activat per a provocar aquesta situació i caldrà treballar intensament per a desactivar-los, però això no treu que la violència està desfermada i que molta gent la pateix i demana ajuda. No atendre aquest clam de les víctimes és un acte tant violent com el que els provoca.

He llegit fa poc l'entrada al Blog "El moscardó" del meu bon amic Simon Vall-lloera "Com es pot derrotar l'Estat Islàmic?" i em sembla una anàlisi lúcida, rigorosa i molt ben explicada del que es pot i cal fer en aquest cas. Us el recomano.

Necessitem una declaració universal de deures humans

Ja sé que en la Declaració Universal dels Drets Humans hi ha implícita una llista de deures, però crec sincerament que necessitem ara mateix fer una declaració Universal de Deures Humans.

La situació mundial és prou complexa i les alarmes fa temps que sonen sense que acabem de saber per on hem de començar ni com ho podem fer. Les crisis migratòries estan posant a prova les pautes de convivència que el costum i la monocultura havien consolidat al llarg del segle XX.

Mentre estem debatent què ens passa i com ho podem afrontar de manera global, necessitem amb urgència un marc normatiu de deures consensuat i que estigui recolzat per les lleis. Crec que correspon a l'ONU desplegar un breu i contundent codi de deures, difondre'l i fer-ne pedagogia.

Aquest codi serviria com a paraigua o mur de contenció mentre treballem en la conscienciació i la reformulació del nostre estil de vida per tal de fer la vida humana respectuosa i digna i el planeta sostenible i respectat.

Žižek, l'anomenat filòsof de l'anarquia, proposa al seu llibre "La nueva lucha de clases. Los refugiados y el terror" un seguit de normes: Diu "S'han de fer dues coses: primer formular una sèrie mínima de normes que siguin obligatòries per a tothom, sense por de què semblin eurocèntriques: llibertat religiosa, protecció de la llibertat individual contra la pressió del grup, drets de les dones; i en segon lloc, dins d'aquests límits, insistir de manera incondicional en la tolerància envers les distintes formes de vida. I si les normes i la comunicació no funcionen? Aleshores cal aplicar la força de la llei en totes les seves formes." (Pàg. 114)

Jo m'atreveixo a aportar una proposta de "deures humans" inspirada en les tres lleis de la robòtica d'Isaac Asimov³⁰:

1. Un humà no farà mai mal a un altre ésser humà o, per inacció, permetrà que un ésser humà pateixi un dany.
2. Un humà respectarà sempre les lleis democràticament establertes, excepte si això entrés en conflicte amb la primera llei.
3. Un humà desenvoluparà lliurement l'estil de vida que anhelï excepte si això entrés en conflicte amb la primera o la segona llei.

Ja sé que la realització pràctica d'aquesta utopia presenta molts dubtes i conflictes però el que importa és que es tinguin clares les prioritats: respecte a la vida i a la integritat - consens de convivència - llibertat individual. També cal tenir

³⁰ Isaac Asimov les va formular en el seu relat "Cercle viciós" dins l'obra "Els robots" al 1989. Diuen així:

Un robot no farà mal a un ésser humà o, per inacció, no permetrà que un humà pateixi danys. Un robot ha d'obeir les ordres donades pels humans, excepte si aquestes ordres entressin en conflicte amb la primera llei.

Un robot ha de protegir la seva pròpia existència en la mesura que aquesta protecció entri en conflicte amb la 1ª o la 2ª llei.

molt clar el valor universal i multicultural d'aquestes normes. I encara caldrà apel·lar a un sistema legal que protegeixi aquesta estructura.

Estic convençut que només si arribem a un consens sobre punts bàsics que garanteixin la seguretat i la creativitat podrem alliberar prou energia humana per a formular l'alternativa que necessitem.

Si algun dia els drets dels animals i els de les persones fossin incompatibles, quins haurien de prevaler. Per què?

El tema dels drets dels animals és un aspecte interessant de l'ètica perquè ens ajuda a plantejar-nos la naturalesa i els límits dels drets.

D'entrada la meva posició és que els drets no són naturals sinó culturals. Els drets es fonamenten en el positivisme jurídic, una teoria ètica que defensa que els humans hem instituït els drets com a objecte jurídic per la nostra pròpia voluntat, sense seguir cap dictat de la naturalesa, dels déus o d'instàncies sobrenaturals.

Els animals tenen drets perquè els humans els hi hem donat, no pas perquè els hi hàgim reconegut.

És interessant observar perquè algunes societats atorguen drets a animals i altres no. Per què en un moment històric no i en un altre moment sí? I per què una animals sí (els grans simis, per exemple) i altres no? (els cucs o mosquits) I encara més interessant, quins drets donem als animals? El de la vida, el de la seguretat, alimentació, hàbitat, llibertat...?

Legislant sobre drets dels animals (recordem que Catalunya és de les societats que els tenen més desenvolupats) els humans ens definim a nosaltres mateixos. Volem significar que som sensibles, que coneixem les necessitats i el patiment animal, que entenem el concepte de "dignitat de la vida animal".

En l'estat actual de la legislació, els drets dels animals (d'alguns animals) i els humans, no entren en contradicció. Ara bé, què passarà si un dia això succeeix? Què passarà si un dia una interpretació rigorosa dels drets dels animals fa que no es puguin respectar sense perjudicar els drets dels humans?

Això de fet ja es pot considerar actualment. Les proves i experiments amb animals amb finalitats científiques són qüestionades per moltes persones perquè lesionen la dignitat animal. També el sacrifici d'animals per a extreure'n òrgans, o la infame explotació ramadera que a nivell mundial sotmet i maltracta milions d'animals per a obtenir-ne aliment humà no sempre necessari.

Aquestes consideracions ens col·loquen al nostre lloc: som els legisladors. No obeïm cap altre llei que la de la nostra consciència i com que la nostra

consciència és evolutiva i canvia amb el temps, també la resposta que donem al tema del tracte dels animals, canvia.

He debatut amb alumnes meus i amb companys de filosofia els drets dels animals. No poques persones defensen que tenen uns drets inalienables del mateix rang que els humans. Fins i tot alguns argumenten que un món on els animals preservessin la seva dignitat, ni que fos a costa de l'extinció dels humans, seria desitjable.

Si els humans ens extingim, però, qui legislarà? Qui valorarà els drets? Qui dirà el que està bé i malament?

Hi ha coses que es poden negociar i coses que no

Una negociació és una entesa entre dues parts que discrepen en algun punt per tal de desencallar-lo. Se suposa que les negociacions han de deixar satisfets els dos bàndols i molt sovint això suposa que també deixa d'alguna manera insatisfets els dos bàndols donat que cap dels dos no pot assolir el 100% de les seves aspiracions. Amb tot, l'acord ens deixa en una millor posició que la que teníem abans.

Moltes coses es poden i s'han de negociar quan vivim en societat però hi ha coses que no. Hi ha coses que són inacceptables. Seran coses diferents per a cada persona però tots tenim unes línies vermelles que no podem traspassar i que ens negarem a negociar.

Així per exemple, hi haurà persones que no poden negociar sobre la igualtat de sexes, o sobre la pena de mort, o sobre la violència de gènere o sobre l'esclavatge o sobre els drets humans, o sobre el racisme... En efecte, molts no estem disposats a negociar amb persones que volen que les dones tinguin menys drets o amb aquells que volen que hi hagi pena de mort en alguns casos, o amb els que justifiquen l'esclavatge infantil o la inferioritat ètnica de certs col·lectius.

No podem negociar perquè per a nosaltres és un valor absolut que no admet gradacions o postures intermèdies. No puc acceptar una negociació en la que algú hagi de renunciar a algun dret fonamental per tal de satisfet les expectatives de l'altre. Seria com si algú em digués per exemple, "accepta que maltracti algunes dones i a canvi respectarem la resta". Això no és una negociació, és una claudicació i sona més a xantatge. No val la pena asseure's a negociar amb qui no està disposat a renunciar als seus principis.

Aquesta situació és la que tenim ara en la relació de Catalunya i Espanya. Molts apelen a la negociació, el pacte o l'entesa, però al meu entendre, això és impossible. Haurem de buscar altres camins però no la negociació. Ni Espanya està

disposada a admetre la secessió, ja que la unitat és per a ella un valor absolut i qualsevol concessió seria una derrota, ni Catalunya pot admetre la renúncia a la seva aspiració de sobirania perquè també per a ella és un valor absolut i qualsevol rebaixa que suposi l'exclusió de la independència seria vista com un fracàs.

La part delicada d'aquest tema és que els valors que considerem sagrats (drets humans, unitat pàtria, independència, pràctica religiosa,...) depenen de l'estat evolutiu de cada persona i comunitat. Com més evolucionada està una persona més generals i amplis són els drets que defensa. Una persona poc evolucionada troba sagrats i inviolables els seus drets personals. Una de més evolucionada troba que són irrenunciables els principis que afecten al seu grup (els que defensen el seu país, la seva religió o la seva comunitat). Per fi, les persones o les col·lectivitats més evolucionades fixen els límits d'allò inacceptable en els valors universals, en la defensa d'allò que salvaguarda i protegeix a tot el gènere humà.

En els debats que es desenvolupen sobre quines raons tenen més validesa hauríem de considerar aquest criteri. Allò que és més evolucionat és superior, és més desitjable. Els drets humans són superiors a les lleis dels musulmans perquè valen per a tothom mentre que els d'una religió només protegeixen els seus afiliats o seguidors.

En aquest sentit, el dret a l'autodeterminació és superior al dret a la unitat nacional perquè és un dret universal i la unitat nacional afecta només a aquells països que la tenen proclamada com a inviolable. (I no són tots)

Sabem però que les idees no triomfen pels raonaments que les sustenten. Triomfen per la passió i el convenciment que es posa en la seva defensa. I aquesta energia emocional o passional pot ser primària, tribal i atàvica i pot ser també racional i ideal. I pot ser també espiritual o transcendent.

De manera que quan les circumstàncies sacsegen el mar de la història, hi ha molta energia de diferent qualitat que conflueix i dona resultats incerts. Al final, però, l'èxit dependrà de la qualitat moral de la majoria dels participants. Si les persones més evolucionades marquen el ritme del canvi hi haurà transformacions pacífiques, respectuoses i civilitzades. Si dominen les persones més primàries, els canvis seran més traumàtics.

Amb tot, quasi sempre el xoc del canvi social es produeix entre forces en les que predominen diferents nivells d'evolució. Hi ha una responsabilitat més gran en els que estan més evolucionats i això pot comportar certes limitacions en la determinació o l'ús decidit de la força (mai de la violència). Cal ser molt coratjós per ser no violent, molt fort per no abusar del feble.

La història no progressa de forma uniforme i lineal. Fa pujades i baixades. No sabem en quin punt estem d'aquesta corba. Tot i no ser una idea universalment compartida, molts som optimistes perquè interpretem que la corba de l'evolució humana no ha parat de créixer.

Així com el mar Mediterrani no existeix perquè surti al mapa, sinó que surt al mapa perquè existeix, així no tenim drets perquè ens els reconeixen sinó que ens els reconeixen perquè els tenim

Així com el mar Mediterrani no existeix perquè surti al mapa, sinó que surt al mapa perquè existeix, així no tenim drets perquè ens els reconeixen sinó que ens els reconeixen perquè els tenim.

I si un mapa no contempla el Mediterrani té un problema.

Els drets fonamentals són consubstancials als humans. Clar que durant molt temps no s'han conegut ni reconegut. Ara, però, alguns d'ells són tan evidents que cap legislació mínimament avançada els pot obviar.

Els drets estan en la naturalesa humana i els descobrim a mesura que evolucionem, a mesura que ens dignifiquem i assumim la nostra pròpia vàlua. I a mesura que es van descobrint i evidenciant, les legislacions les incorporen per tal de defensar-los. Quan fan això cartografien més fidelment la dignitat de l'ésser humà.

Hi ha però qui encara pensa que els drets són una concessió que algú fa. Com si algú pogués decidir atorgar o no el dret als altres. Sabem d'on ve aquesta ignorància: dels temps antics en què en nom de déus, emperadors o la simple força bruta, alguns homes es proclamaven portaveus de l'absolut i decidien segons les seves conveniències, dominant i controlant de forma abusiva la població.

I encara hi ha qui creu que això pot ser així. Encara hi ha qui creu que una llei o un estat pot decidir si atorga o no un dret a l'home, com si fos un privilegi o una prerrogativa que pot exercir segons la seva voluntat. I si ens atorga un dret fonamental encara creuen que els hi haurem d'agrair quan en realitat només han fet que representar a la dimensió legislativa el que la vida i la justícia mostra.

Podem parlar dels drets de les dones a la igualtat, dels drets dels refugiats, dels drets bàsics de tothom, però avui vull recordar el dret fonamental que té un poble a elegir el seu destí, a fixar el tipus d'organització que creu que li convé.

Encara hi ha qui creu que aquest dret és una prerrogativa que li ha d'atorgar l'estat! Com si la igualtat entre homes i dones hagués de dependre de si un govern ho aprova o no. Els govern només pot pervertir els valors negant aquest dret, però no pot assolir l'àmbit de valor d'un dret fonamental. Com si el geògraf esborra el mar Mediterrani! Només enganya, perjudica els viatgers, oculta i perverteix el valor del mapa... però no podrà fer desaparèixer el mar!

Catalunya, com tots els pobles del món, té el dret i l'obligació de decidir el seu futur. Té el dret a decidir què vol ser. Si l'estat no ho reconeix, té un problema.

Conec la posició de molts que creuen que aquest dret ha d'estar subjecte a la majoria dels espanyols, com si una majoria espanyola, europea o universal

pogués treure un dret inherent. Com si tots els espanyols votant en massa i unànimement poguessin fer desaparèixer el mar a còpia de manipular mapes...

Ningú té res a dir sobre els drets fonamentals. Una dona és lliure de marxar de casa seva i no cal que el marit l'aprovi o que la comunitat o el poble sencer ho votin. Hi ha un dret alienable de les persones a decidir amb llibertat amb qui vol o no vol viure. I els pobles tenen també aquest dret per molt que molts encara no ho hagin descobert. Encara no...

Per això la lluita a favor dels drets fonamentals és la més important, la més sagrada i la més noble. I quasi sempre s'ha de fer contra els poders fàctics i la població ignorant o insensibilitzada. És, però, aquest esforç constant per a assolir i consolidar drets el que ens fa realment humans.

L'estratègia i la força que demana la teva posició sobre la gestió dels teus drets no té res a veure amb l'estratègia i la força que necessites per defensar-los quan te'ls nequen

Una cosa és defensar la teva postura sobre com s'apliquen els teus drets i una altra defensar l'existència d'aquests drets.

Quan una persona o un col·lectiu es troba mancat d'un dret fonamental està en una situació crítica, radical, insuportable. La manca d'un dret fonamental redueix la persona a un subhumà, li treu la dignitat i la seva essència social i col·lectiva.

Lluitar per al reconeixement i l'assoliment dels drets fonamentals és, doncs, una lluita radical que no admet matisacions i que, quan aquestes apareixen, són declaracions clares en contra del ple desenvolupament de la dignitat humana.

Em refereixo a la defensa dels drets com ara a la vida, a la igualtat, a la llibertat, a la participació política, etc.

Treure el dret de vot a les dones, privar de l'assistència sanitària a algú per ser d'una ètnia o pertànyer a un col·lectiu determinat, privar del dret a decidir la teva pròpia vida com a individu o poble... són negacions de drets fonamentals que requereixen una força i contundència màxima.

Aquests temes no es poden confondre amb les diferents formes com es poden gestionar els drets que ja tenim. Lluitar per la sanitat pública o privada, per la política energètica, per la gestió de les comunicacions i el transport,... són temes de menor transcendència perquè en cap cas no suposen (o no haurien de suposar) que ningú no perdi un dret fonamental. La sanitat, l'energia, les comunicacions... estan garantides per a tots però hi ha diferents formes de gestionar-les. Unes ens

semblaran més justes que altres i per a això hi ha els partits polítics que defensen diferents formes de gestionar els drets que tots tenim.

Això no té res a veure amb defensar un dret fonamental. Si no hi ha igualtat davant la llei entre homes i dones, algú perd un dret bàsic.

Per negociar la gestió dels drets pot ser molt necessària la negociació, el pacte, el diàleg, la moderació, l'equanimitat, la paciència i fins i tot l'equidistància.

Ara bé per a defensar els drets fonamentals, l'equidistància, la moderació, el pacte o la negociació són crims en ells mateixos. No es pot negociar la llibertat d'expressió o el dret a la vida o la llibertat individual o col·lectiva. L'equidistància en aquests casos és un posicionament clar. "Si no estàs amb mi estàs contra mi", dirà qui aspira a assolir els drets fonamentals que li neguen.

Per això la tàctica i l'estratègia, la força i la contundència ha de ser proporcional a la gravetat del dany. I res no hi ha més lesiu que la pèrdua de drets fonamentals i per tant res no hi pot haver que requereixi més força, convenciment, passió, amor i perseverança que conquerir-los per a tothom.

2.6.2 Les lleis

Si hi ha una festa que té sentit celebrar és la de la constitució. Un esgraó per damunt la tirania, la tradició i la fe. I amb escalons per pujar encara.

Cal satisfer la llei per a conquerir la llibertat.

Una constitució és optar per una veritat engendrada per consens en lloc de revelada per uns il·luminats. Visca les constitucions !!!

Què preferiu: una il·legalitat que us agrada i reforça o una legalitat que us incomoda i afebleix? (penseu en la corrupció o la independència)

Les lleis fixen la realitat. La desobediència la transforma.

La llei té dos enemics: Al Capone i Gandhi. Quan els equipara mostra clarament quin és el seu major problema: desconeix la justícia.

La llei aspira a la Justícia. Si la sotmet i prostitueix perd tot el seu valor.

No hem d'anar contra les lleis sinó més enllà de les lleis

Les lleis són necessàries. Parteixo d'aquest principi tot i que ho podríem qüestionar. Ara mateix, però, com que el tema no és la viabilitat de les formes anarquistes o àcrates de convivència plantejo que per tal de regular les societats complexes que tenim, necessitem un codi legal.

Les lleis tenen mala premsa perquè molt sovint no es veuen justificades o es consideren injustes. El dret, però aspira a la justícia i les lleis tenen la vocació de ser justes tot i que sovint no ens ho semblen.

M'agradaria considerar aquests casos en què es veuen injustes les lleis. D'entrada voldria fer un aclariment subtil però necessari. No és el mateix una llei injusta que una llei que no s'apliqui justament. Què vull dir amb això? Doncs que per exemple la llei que obliga a perseguir els corruptes pot ser bona però es pot aplicar amb criteris selectius o discriminadors esdevenint una aplicació injusta d'una llei justa.

Una altra cosa seria que la llei fos considerada ja injusta independentment de la seva aplicació, com per exemple el cas dels desnonaments o la no acceptació de la dació en pagament, com considerem molts.

Doncs bé, el que vull tractar avui és d'aquest segon cas: de les lleis injustes. Com podem saber que una llei és injusta? Resulta complicat. Saber si una cosa és legal o no, és relativament senzill perquè tenim el codi civil i penal per veure-ho. Si surt al codi civil i s'aplica d'acord a aquest, el fet és legal, i això no vol dir que sigui just! Així per exemple la pena de mort a Usamèrica és legal en alguns estats tot i que molts afirmem que no és justa. I parlo d'un país democràtic perquè si les lleis són promulgades per governs dictatorials o totalitaris, la seva legalitat esdevé ja per naturalesa sospitosa i impugnable. Tot i que aquí toquem un altre tema delicat i complex, acceptem que els estats de dret tenen legitimitat per a legislar.

Tornem al tema. Si a mi una llei em sembla injusta, com puc saber que això és així? Difícil, molt difícil... em sap greu dir-ho. Estic d'acord amb Gandhi quan diu que tenim l'obligació de desobeir les lleis injustes, però jo afegiria que tenim també l'obligació d'estudiar seriosament el motiu pel qual la trobem injusta. I aquest motiu no pot ser mai de benefici particular, és a dir, considerar injust allò que a mi o als meus ens perjudica.

Ja sé que pot semblar pueril, però massa sovint em sembla que aquest és el principal criteri per a fer aquestes valoracions. Considerem injust el que ens desafavoreix perquè patim i veiem amb evidència els perjudicis que ocasiona una determinada llei però som incapaços de veure els beneficis a gran escala que pot reportar. Podríem parlar aquí tant de les queixes dels veïns del barri quan miren només els seus interessos i no els de tot el poble, o dels estats quan miren només el seu benefici i no el de la comunitat internacional. En tots dos casos hi ha una

mirada petita, egocèntrica, gasiva, que impedeix el desplegament d'una justícia més àmplia.

Hi ha un altre criteri més madur i més vàlid al meu entendre que consisteix en considerar els efectes d'aquesta llei independentment de si m'afecta a mi o no. Jutjar amb la mirada posada en la Justícia (amb majúscules), la mateixa Justícia que se suposa que miraven els nostres representants legisladors. I podem no coincidir. Podem pensar també que ells tenen punts de vista més complets i informats però malgrat tot, si les seves explicacions no ens satisfan, tenim el dret i el deure cívica d'oposar-nos-hi.

I aquí entrem en l'aspecte més important del tema al meu entendre. La desobediència necessària, quan veiem en consciència que una llei és injusta, cal que tingui una qualitat moral superior a la legalitat que combatem. Això vol dir que pensem i actuem amb una visió que transcendeix la llei i no amb una simple actitud de negació. Totes les manifestacions violentes (destrossa del mobiliari urbà, vandalisme, agressivitat i assetjament, destrucció de productes agrícoles, linxaments,...) són formes immadures (tot i que es poden entendre -però mai acceptar-) de resposta a la llei d'un estat democràtic de dret.

No es tracta d'anar contra les lleis sinó de transcendir-les, d'anar més enllà i fer-ho amb els mitjans que les mateixes lleis permeten i quan això no és possible o desitjable, cal assumir les responsabilitats que se'n deriven. Exemples d'això els tenim en la revolta que va liderar Gandhi per a la independència de l'Índia o en la postura dels objectors de consciència al servei militar obligatori i altres formes de protesta pacífica i no-violenta. Amb la fermesa que dona la convicció assumeixen les conseqüències dels seus actes per amor a la Justícia.

Costa poc queixar-se i protestar, sobretot quan és en massa, però costa molt implicar-se i assumir les conseqüències de les teves opinions, sobretot quan estàs sol.

La cosa que més mereix una festa magnífica és una constitució!

Els humans necessitem marcar uns ritmes a la nostra vida col·lectiva. Les festes serveixen per a això. Si no hi hagués motius per fer-les les hauríem d'inventar. De fet quasi totes les que tenim són inventades i sense massa sentit. Les festes d'arrel religiosa es mantenen entre nosaltres per pura tradició i tenen un caire ben laic. Res a veure amb les de les religions novvingudes. A més, totes les religions són, entre nosaltres, una opció personal i per tant no podem esperar que tothom comparteixi el goig d'una efemèride sagrada.

Les festes estacionals, de la tardor, de la primavera,... tenien sentit abans quan tota la comunitat depenia de les collites i el fervor per l'anunci d'un nou cicle representava poc menys que el fervor per la vida mateixa. Ara ja no en queda res del seu significat primigeni però les mantenim com a alternativa rediviva a les festes religioses.

La festa per excel·lència dels qui vivim junts i aspirem a fer-ho durant molt temps és la celebració dels pactes que ens mantenen units i asseguruen la nostra supervivència. El sol fet de què no ens matem uns als altres ja és un bon motiu per celebrar. Potser estem lluny de formar una família humana, una fraternitat, una comunitat. Som només un estat, però això, no essent tot al que aspirem és ja molt!

Constituir un estat no és una feina fàcil. Cal un pacte social ampli i un grapat d'acords alguns explícits i altres implícits. La clau de volta de tota aquesta enginyeria de convivència és la constitució, una llei que descriu el marc en el que volem viure i que determina els drets i deures de tots els que vivim en aquest estat.

Una constitució és molt més que el dret consuetudinari, més que la tradició, més que la llei dels antics, més que les normes ètiques i cíviques dictades per les religions, més que les lleis dels emperadors, dictadors o il·luminats, més que l'anarquia individualista de "fes el que vulguis", més que la llei de la naturalesa, més que la visió clarivident dels savis, més que tot el que puguem pensar a l'hora d'atorgar-nos de forma autònoma un marc de convivència.

Una constitució és un petit miracle, una de les grans obres de la humanitat. Cert que, donada la seva dificultat i la malaptesa ètica que patim els homes en general, la seva aplicació es queda sempre molt per darrera de la seva formulació. Amb tot, té la gran virtut d'inspirar les lleis, assenyalar el camí, definir el model de societat que volem i fixar els valors que no estem disposats a renunciar com a col·lectiu.

Una constitució és també una declaració de majoria d'edat. Només quan hem sigut adults com a societat i capaços de deixar de seguir els dictats dels "éssers superiors" és a dir els intèrprets de veritats transcendents que dicten els déus, o la naturalesa o les forces psíquiques transcòsmiques, hem pogut fixar-nos les nostres pròpies lleis.

I allà on un déu separa, una constitució uneix. Allà on la naturalesa discrimina, la constitució iguala. Allà on la tradició s'encega en la simple repetició la constitució posa llum amb la raó. Allà on les ombres psicològiques que tots portem menysprea, la constitució obliga a respectar. Allà on el subconscient col·lectiu oblida, la constitució recorda...

La constitució és l'eina més poderosa ja que és la que facilita i possibilita l'aparició de les altres eines. Ara que com a país estem en plena crisi de constitucions, criticant l'espanyola per rígida i petita i esperant la catalana, esforcem-nos tots per fer-la orgànica i gran. Que creixi i es mogui i tothom hi càpiga.

No vull un país de persones al servei de bones lleis sinó de lleis al servei de bones persones

Dues maneres hi ha de fomentar la millora de la societat: buscar la millora de les persones i buscar la millora de les lleis.

Segurament els dos fronts són necessaris i no podem menystenir-ne cap dels dos. Vull ara però, considerar si progressariem més ràpidament i eficaçment optant per prioritzant-ne un sobre l'altre.

En el nostre sistema polític es dona per descomptat que són les lleis les que han de garantir, preservar i fomentar el benestar social. Amb les lleis es legisla sobre tot el que pot afectar-nos tant a nivell individual (lleis sobre el tabaquisme, per exemple) com col·lectiu (lleis sobre la contaminació acústica, per exemple). Fins i tot en el cas de les lleis que protegeixen la comunitat, l'argument últim és que afavoreixen l'individu. Així doncs l'estat ha assumit la responsabilitat de protegir-nos, cuidar-nos, vetllar per la nostra seguretat, orientar-nos i procurar fins i tot la nostra felicitat. "El poble català té dret a la felicitat..." diu l'Estatut de 2006, i cada cop més les lleis i els governs creuen tenir l'obligació de procurar la nostra felicitat. Clar que el preu que cobren és la nostra submissió. Les lleis ens protegeixen i nosaltres hem de ser obedients i estar al seu servei.

Aquesta és per a mi una aberració contemporània que requeriria un bon psicoanalista. La figura del pare protector sublimada en l'estat, la infantilització de la població cada cop més sotmesa a criteris homologats de benestar, el poder de la coacció legal que ens vol com xais... pel nostre propi bé... tot això té alguna cosa de patologia social.

El fet és que la nostra llibertat individual i la nostra responsabilitat va minvant cada cop més. I el pitjor del cas és que ens agrada i ho aprofitem.

Cal una revolta conscient que passa per assumir que nosaltres som els únics responsables de la nostra vida. No estem al servei de les lleis sinó que són aquestes que han d'estar al nostre servei. Cal que exercim el poder sobre nosaltres mateixos, que qüestionem l'estàndard de felicitat i tranquil·litat que se'ns imposa i que siguem, cada cop més, el nostre propi legislador.

Per aconseguir això cal una població educada en l'autonomia, la crítica, la creativitat i l'autoconeixement (molt lluny del que ara promou el sistema educatiu). Només amb la millora de cada un dels individus podrem assolir una societat que respecti els camins personals a la felicitat i fins i tot a la infelicitat a la qual també tenim dret.

***Si considerem la vida com un trànsit tindrem la mateixa justícia i respecte
que ens dona el codi de circulació***

Circulant l'altre dia per Girona em vaig adonar que la majoria de conductors actuen amb cordialitat, consideració i fan maniobres que ajuden i faciliten la circulació. Ben mirat, ens surt a compte fer-ho. Si facilitem el trànsit, els primers beneficiats som nosaltres que així podem arribar al destí sense inconvenients.

Vaig recordar també que en certa ocasió vaig llegir que en temps de l'imperi romà van aparèixer les primeres normes de circulació i els passos preferencials s'establien en funció de la classe social dels qui viatjaven. Ara això no passa. Un ric ha d'aturar-se davant un semàfor en vermell i esperar que un pobre passi.

Ja sé que estic simplificant i fent caricatura. Em direu que quan passa el rei tothom s'ha d'aturar o que hi ha qui condueix com un assassí en sèrie, però permeteu-me que prengui la norma general com a exemple del que crec que ens ajudaria a viure.

Si visquéssim pensant que estem fent un viatge, segurament respectaríem els nostres itineraris sense voler imposar a ningú un destí, sense voler privilegis ni preferències que només farien que entorpir la circulació de la vida.

Cal que visquem amb lleugeresa perquè al final la vida no és més que un itinerari com han recordat molts poetes i l'únic destí comú és la mort. Viatjar pot ser un plaer si no et capfiques en el que no tens, si gaudeixes el moment com aquell anunci que ens demanava "T'agrada conduir?"

El plaer de circular sabent que la vida no té una finalitat sinó que la finalitat és viure ens ajudaria molt a relativitzar el valor de les vides. Entendríem que tots som com som, que cal facilitar-nos el viatge i respectar-nos mútuament. Com fem quasi sempre que agafem la moto o el cotxe...

***Com es resol democràticament el problema provocat per lleis que són
majoritàriament rebutjades?***

Aquest seria el cas, per exemple, de la impossibilitat de fer un referèndum a Catalunya sobre la independència. La llei no ho permet, però la majoria de catalans voldrien fer-lo.

Aquest és un problema que afecta directament a la base fonamental de la democràcia. Els nostres representants aproven lleis que pretenen servir al país basant-se en el sentir majoritari dels seus habitants que per a això els han triat.

No parlaré d'aquest cas concret perquè crec que per resoldre'l cal estudiar o considerar la llei general que regula aquests conflictes. Un cop aclarit el principi general, el cas del referèndum seria una aplicació particular de la norma general.

Passa sovint que la gent no està d'acord amb lleis i possiblement la majoria de ciutadans no aproven les normes de reinserció dels delinqüents, o la lentitud judicial, o els privilegis dels polítics o les normes econòmiques que permeten l'acumulació de la riquesa en mans de pocs.

Amb tot, aquests fets són perfectament legals ja que estan emparats per la legislació vigent.

A més d'aquests casos i d'altres semblants, pot passar que fets o esdeveniments puntuals inclinïn l'opinió pública a posicions extremes degut a l'efecte emocional que pot provocar. Pensem per exemple en com poc canviar la nostra posició sobre l'acollida de refugiats o immigrants si aquests provoquessin actes de terrorisme continuats i indiscriminats. Segurament l'opinió pública veuria amb menys benvolença la necessària acollida.

Com ha d'actuar una democràcia quan les lleis vigents no responen al sentir de la majoria? Aquesta és la qüestió. Al meu entendre, els polítics i parlamentaris han de fer una tasca pedagògica immensa d'explicar i justificar les lleis que aproven. Segurament ells tenen més informació i una visió més àmplia dels problemes i si fossin capaços de fer-nos participar de les seves perspectives, potser hi hauria més suport o empatia amb la classe política.

També cal facilitar i activar les vies populars per a promoure iniciatives legislatives (les ILPs -Iniciatives Legislatives Populars regulades a Catalunya per la llei 1/2006) Els vincles entre els moviments associacionistes populars, ja siguin associacions de veïns, culturals, moviments cívics,... amb la classe política haurien de ser fermes i fluides ja que cada cop es veu més la desconexió dels polítics de la realitat que viuen la majoria de ciutadans.

Les mesures de pressió, la interlocució, els contactes periòdics, els sondeigs demoscòpics, són alguns dels canals que han d'actuar de corretja de transmissió per tal que el que fan els polítics respongui amb la màxima fidelitat al que desitja la ciutadania. En la mesura que es cultivin i afavoreixin aquests contactes, s'enforteix la democràcia d'una societat.

I encara queda el cas especial d'aquelles institucions que no poden legislar en el seu àmbit perquè no és de la seva jurisdicció. Seria el cas d'ajuntaments que no poden fixar normatives en àmbits que són de competència de les comunitats autònomes. Ni aquestes poden legislar on l'estat té la potestat de fer-ho. Ni els estats on els organismes supranacionals o internacionals tenen la competència.

En aquests casos, si el poble i els seus representants estan en contra d'una llei emanada en una instància superior, només els queda intentar convèncer aquest

poder superior de què la revoqui o cedeixi a la instància inferior el poder de legislar-se en aquell àmbit.

En la nostra conjuntura actual aquestes vies són molt poc probables donat que està molt consolidat el repartiment del poder en aspectes fonamentals de la societat. Queda només la desobediència civil que és un mecanisme democràtic tot i que no sigui legal.

Un acte de desobediència civil no implica necessàriament que defensi la raó ni que els qui la practiquen siguin èticament superiors. Pot estar també al servei d'una regressió. L'instrument no valida el contingut.

Amb tot, la defensa d'una causa justa que passi per la desobediència civil ha d'assumir totes les conseqüències legals per greus que siguin i ha de prescindir sempre de la violència o de la manipulació. Només des de l'honestedat, la convicció i l'acceptació de les lleis democràtiques (les conseqüències penals que es puguin derivar) poden donar força i presència a les reivindicacions contra les lleis establertes.

Aquest camí ha estat sempre la via d'avantguarda dels grans canvis socials permanents i ha estat amb el compromís de moltes persones coratjoses com s'han aconseguit els principals assoliments socials. Recordem però, que la desobediència pacífica no implica tenir raó i que sempre hem de ser curosos a escoltar i considerar els arguments dels qui no pensen com nosaltres.

Saltar-se les lleis té -i ha de tenir- conseqüències

Les lleis són sagrades. Les lleis aspiren a la justícia i la justícia és l'anhel col·lectiu d'una convivència harmònica entre els humans.

Clar que hi ha molts règims polítics i les lleis que emanen d'aquests diferents règims tenen més o menys legitimitat encara que siguin tots legals dins la seva jurisdicció. En un sistema democràtic hi ha les lleis que ha aprovat el parlament que representa al poble i els sistemes legislatiu, executiu i judicial funcionen amb independència i autonomia.

Fins i tot en el millor dels sistemes polítics hi ha persones que se salten les lleis. Aquestes persones ho fan per un d'aquests dos motius:

a) Per incapacitat d'acceptar la llei. Prioritzen el seu benefici personal i són incapaços de sotmetre el seu interès particular a l'interès comú. Això passa quan algú aparca en un gual, o quan es comet frau fiscal o quan algú treballa i cobra l'atur al mateix temps.

b) L'altre motiu per a saltar-se la llei és per motius de consciència. Algú pot desobeir la llei perquè els seus valors no li permeten actuar de forma legal. En

aquest cas no hi ha incapacitat de complir la llei sinó voluntat de no complir-la de forma conscient. Això passa quan algú acull un immigrant il·legal o fa insubmissió fiscal.

Les persones del primer apartat actuen des de la incapacitat i solen buscar evitar el càstig, escapolir-se de les conseqüències de la seva infracció. Les persones del segon apartat actuen amb responsabilitat i no busquen evitar les conseqüències; les assumeixen.

En tots dos casos però, la llei ha d'actuar i hi ha d'haver resposta perquè l'estat de dret no pot deixar que la llei sigui una arbitrarietat. La garantia de la convivència no pot dependre de la voluntarietat o del subjectivisme. En aquest cas ens trobaríem aviat amb la llei del més fort i tot el progrés social hauria estat en va.

Hi ha d'haver conseqüències pels qui se salten les lleis.

Justament aquest era el comentari que feia una persona d'un partit polític espanyol arrel la inhabilitació de dos anys a l'expresident Mas.

Les persones que defensem la celebració d'un referèndum a Catalunya, cosa que la llei no permet, volem saltar-nos la llei actual perquè pensem que defensem un valor superior al que la llei decreta. Sabem que haurem d'acceptar les conseqüències de la nostra desobediència i ho farem de forma pacífica i ferma.

El que no sabem és quina quantitat de gent i durant quant de temps ni amb quina intensitat i unitat ho farem. Això està per veure i segurament d'aquestes variables en dependrà el resultat d'aquest conflicte.

El conflicte no és un mal en sí. Sovint és una oportunitat de progrés. Sembla que aviat hi haurà ocasió de comprovar com la societat catalana afronta un conflicte social. Allò desitjable seria que hi hagués una acció pacífica i que s'evités el maniqueisme de considerar que hi ha bons i dolents.

Si anem als insults, les desqualificacions, amenaces, exacerbació d'emocions o manipulació de masses, estarem allunyant-nos d'una acció madura, lúcida i conscient. Potser si això passa, serà més gran el percentatge de gent que desobeeix la llei per interès propi que no pas per uns valors superiors.

Cal que acceptem les conseqüències de la desobediència, que estiguem disposat a considerar que els que no pensen com nosaltres tenen també raons vàlides i posicions respectables.

Hem d'acceptar les conseqüències de saltar-nos la llei. Algunes poden ser la repressió, la inhabilitació, la presó,... però també pot ser que després de la resistència pacífica una de les conseqüències sigui que es canviïn les lleis, com ha passat en altres moments de la història i allò que fins un moment era il·legal passi a ser legal.

Bones lleis o bones persones? Bones comunitats!

És més útil ser governat pel millor dels homes o per la millor de les lleis? Aquesta pregunta se la formula Aristòtil a la "Política" i apunta a una qüestió essencial en el tema de la convivència i la regulació social.

Tenir bones lleis podria ser una manera eficaç d'arribar a tenir bones persones. Si les lleis ajudessin a la reflexió, l'educació, el desplegament harmònic de les nostres capacitats, augmentaria el nombre de bones persones.

Per altra banda, una societat de bones persones facilitaria el desplegament de bones lleis donat que la bona voluntat i l'orientació de tots al bé comú faria normal i assumida aquesta bona legislació.

Aquesta podria ser la relació entre les lleis i els homes. Amb tot, la pregunta d'Aristòtil va un xic més enllà. Parla del govern. Qui ha de governar, la llei o els humans? Qui ha de tenir autoritat, la llei o les persones?

Cert que bones persones no equival a bones lleis perquè la bondat no és sinònim de la saviesa i podem trobar molta ignorància, etnocentrisme, fanatisme o superstició en bones persones. També és cert que les bones lleis no equivalen a bones persones.

Podríem estendre'ns molt en aquest tema, però la meua reflexió és que m'hi falta un concepte: la comunitat. Entre bones lleis governant o bones persones governant, jo prefereixo bones comunitats governant-se.

Penso que una comunitat que s'autogoverna no és garantia de bones lleis ni de bones persones però sí que ofereix al meu entendre més probabilitats de creixement i d'evolució.

El govern de les persones porta al lideratge partidista i al messianisme que crea dependència. El govern de les lleis dependrà de com s'han promulgat. Si venen dels líders o messies que abans hem comentat, estem allà mateix. Si venen de la política tal com la tenim entesa ara mateix (democràcies representatives o règims totalitaris) està clar que tampoc no ofereixen cap garantia tal com es fa evident actualment.

L'alternativa que hem d'explorar és la comunitat que s'autogestiona. Hem de constituir unitats noves de convivència o de relació que explorin nous espais de decisió col·lectiva i gestió del que és comú. Comunitats de valors són una idea. Gent que s'uneix a partir de prioritats vitals i que està disposada a explorar allò que ens han dit que no és possible ni pot existir: alternatives.

2.6.3 Nació i nacionalisme

No m'agrada cap pàtria. Ni la meua.

El patriotisme exigeix l'exclusió.

Embolicat amb l'oportuna bandera un delinqüent és un heroi. (A.aa.³¹)

***O pobles constituïts en nacions vinculats per sentiments o ciutadans
formant estats regulats per la raó. Jo prefereixo l'estat.***

***"La fe fa miracles", "la teva fe t'ha salvat"... Podent ser autònoms,
qualsevol invoca els sants o els déus?***

Un bon patriota és un mal ciutadà. (A.aa.³²)

***Ni les pistoles, ni les bombes, ni els míssils... les armes més letals sempre
han sigut les banderes.***

Soc de la tribu dels "ningú"

La dificultat per entendre'm amb la gent, la incapacitat de sentir-me comprès, l'originalitat de les meves opinions i idees, la sensació de veure o saber coses que no puc compartir... em fan sentir una persona única i diferent de tothom. Per això sovint em considero una persona inclassificable, que per dir-ho d'alguna manera, no pertanyo a cap categoria de normalitat, a cap tribu.

És un fenomen psicològic molt típic de la meua personalitat. El meu ego necessita saber-se important i extraordinari i tria l'opció de ser distint. Per això sovint les meves motivacions no són tan la recerca del coneixement o la saviesa, com predico, sinó un afany egocèntric de donar la nota, ser original, distanciar-me de la vulgaritat...

Aquesta característica de la meua personalitat m'ha permès procurar-me un racó d'autoestima ja que, catalogat per mi mateix com a diferent -i, no cal dir, superior- a la majoria, puc romandre en una mena de postura distant, com de geni incomprès, que camufla les seves mancances o necessitats sota l'aparença de volar més alt.

³¹ (A.aa.) És una abreviatura inventada per mi que significa "Algú, algun any", per indicar que això ja ha estat dit en algun moment, potser per algú famós, però que el seu nom i època no té rellevància en aquest context.

³² Vegeu nota 31

Amb tot, el meu ego no és tan estúpid ni tan ingenu com per no veure's ell mateix el llautó. Una altra cosa és que no li convingui entomar-ho o assumir-ho, però sé perfectament que la meua "excepcionalitat" és tan vulgar com qualsevol altra vida. He tingut ocasió algunes vegades de veure-ho tan clarament que m'ha fet mal.

En alguna pràctica de treball personal terapèutic he pogut veure com soc tan previsible, tan mecànic, tan vulgar o tan extraordinari com tothom. Recordo el xoc que vaig tenir un cop que vam treballar persones del mateix tret de personalitat i em va escandalitzar com el que per a mi i en mi eren trets remarcables de personalitat excepcional, es repetien en tots i cada un dels meus companys de grup! I es que no cal ser tampoc massa espavilat per entendre que tots som el que som i que mirats des d'una determinada posició som bàsicament el mateix, tan diferents uns dels altres com un gra de sorra ho és d'un altre.

O sigui que em veia a mi mateix com un solitari descatalogat amb el pedigrí de no pertànyer a cap grup o tribu, perquè no soc "com ningú" o "de ningú" i de cop veig que soc de la tribu del "ningú": els que pensem que som únics!!! I tot que, afortunadament, no som els més nombrosos, tampoc som una tribu petita en aquesta selva humana...

"Els meus" no són sempre els mateixos. Sobre la identitat política, religiosa o ètnica

En l'accepció de l'antropologia cultural, la cultura és el conjunt de les formes de fer, de pensar, de sentir amb que una societat afronta la seva supervivència i evolució.

És evident segons això que existeixen moltes cultures i cap persona no pot ser aliena a la cultura del seu grup. Necessitem per sobreviure ajustar-nos a una cultura i un bon indicador d'adaptabilitat és el grau amb que hom s'ajusta a les pautes culturals del seu grup. Quan algú està ben integrat al seu grup s'hi identifica, es percep com a pertanyent i representant de la cultura.

No cal dir que si afinem un xic més veurem com hi ha subcultures o pautes col·lectives especialitzades en diversos àmbits. Dins una mateixa cultura àmplia podem trobar la cultura rural, l'econòmica, la lúdica, etc.

No entraré ara en la consideració de fins a quin punt és saludable escapar-se de les pautes culturals del grup. Permet el progrés personal i social i és un estímul de millora, però té un preu que cal pagar. No és, com he dit, el tema d'avui.

El tema d'avui és la diversitat de cultures del món, la quantitat de respostes amb que l'home afronta el seu esdevenir col·lectiu. Al meu entendre hi ha tres

àmbits concèntrics de problemes que la cultura necessita resoldre i que responen a tres grans qüestions:

a) Com afrontem el nostre destí universal, la comprensió de la nostra existència i sentit. Com, en definitiva ens vinculem o relacionem amb el transcendent, amb els déus o amb déu.

Aquest problema deriva en una cultura bàsicament religiosa, una cultura on tot emana de la voluntat de Déu, de la seva paraula escrita/dictada/inspirada, on l'autoritat està en mans dels sacerdots i la submissió és la norma primera. En aquestes cultures l'home es percep com a esclau desposseït d'autonomia i totes les normes humanes estan per sota la interpretació de la voluntat dels déus.

b) Com afrontem la nostra supervivència com a grup o ètnia en competència amb altres grups o ètnies. Com ens defensem de ser absorbits, dominats o assimilats?

Per a afrontar aquest conflicte apareixen les cultures ètniques en les que l'eix central està en l'especificitat de tot el que és de la tribu, del grup. El més important és preservar la tradició, els costums, la llengua, els valors... sobretot enfront els altres grups. Aquí l'individu és un defensor acèrrim del grup i ha de mostrar una fidelitat absoluta als seus més enllà de si les causes en litigi tenen o no legitimitat. Aquesta identitat ètnica és un fi en ella mateixa ja que assegura la pervivència del clan.

c) Com afrontem la incompatibilitat de les diferents formes de concebre la realitat en un món on convivim tantes cultures barrejades i en contacte permanent? Com articulem els diferents interessos que tenim quan entren en conflicte entre ells?

Aquesta dimensió no està encara desenvolupada en la nostra societat i tot just ara l'estem afrontant. De moment tenim el problema plantejat i veiem que les identitats religioses i les ètniques no ens ajuden. Les religioses perquè se sotmeten a la interpretació mítica de les voluntats dels déus i les ètniques perquè tenen com a prioritat la supremacia del propi grup.

Necessàriament ha d'aparèixer una nova identitat que no sigui cap de les anteriors. La nova identitat ha de ser al meu entendre una identitat política en el sentit de sentir-nos vinculats i identificats amb una cultura de l'entesa que no parteixi de la voluntat interpretada d'entitats superiors imaginades ni de la de premissa de la superioritat o justificació ètnica.

La identitat política ha de ser forçosament més humil però més racional. No parlem de transcendència (cercle màxim) ni de supervivència grupal (cercle mitjà) sinó de convivència, entesa, concòrdia (cercle mínim).

Hi ha diverses formes de cultura política i estaria bé que anéssim plantejant-nos tots plegats a què ens adherim, a quins valors devem respecte, quina forma d'entesa proclamem.

Naturalment que la cultura democràtica és una de les identitats polítiques més fiables però amb la que poques persones se senten identificades. Sobretot perquè consideren més important la identitat religiosa o ètnica. Cal que la cultura democràtica estigui per damunt de les altres. La cultura de la participació, de la separació de l'esfera religiosa i la política, de l'imperi de la llei, de la racionalitat pràctica, de la justícia social... ha de ser la primera identitat dels ciutadans.

Només des d'aquesta identitat política (democràtica i republicana és la meua opció) podrem garantir el respecte i la llibertat per a desenvolupar i desplegar, en la mesura que sigui legal i legítimament possible, les altres identitats.

El dia que gastem tanta energia pel drets de tots com la que gastem pels drets dels nostres, el món estarà salvat

Aquesta compassió i comprensió amb els nostres és encomiable i en algun punt representa un pas important en el procés evolutiu.

Simpatitzem amb els nostres perquè ens identifiquem amb ells. Els defensem, els protegem i els justifiquem perquè projectem la nostra pròpia identitat en el grup. Fer mal a un dels nostres és fer mal a tots i cada un d'ells.

Això és un pas important en la superació de l'egocentrisme que de forma natural es dona en els infants i que les societats han desenvolupat ja des del inici.

El problema és que aquest punt d'evolució pot esdevenir un punt d'estancament ja que defensar una persona per la seva pertinença al grup és una injustícia vist des d'un nivell superior d'evolució.

Defenseu els nostres drets com a grup: la nostra nació, la nostra família, la nostra religió, la nostra ètnia, la nostra colla, el nostre equip, la nostra fraternitat... Gastem molta energia en la defensa dels nostres i això sempre implica anar contra els altres. Aquí és on es perd el poder generador de la compassió.

És trist encara veure com allò que mou més passió i energia i fins i tot més violència és sempre la defensa dels nostres. Entestats en defensar-nos, ataquem. Els rics es defenseu atacant els pobres i els de la religió x, atacant als de la y. Els de dalt ataquen als de baix i els de l'esquerra als de la dreta. Els meus sempre tenen raó i els altres no.

Atrapa tant aquest mecanisme simple, emocional, visceral i primari que ens té totalment bloquejats.

Hem d'evolucionar i defensar els drets de tots. La visió mundicèntrica (tots som iguals) és una evolució de l'etnocèntrica (els meus, primer).

Si observem les actituds dels qui defenseu els drets universals veurem una ponderació, una fermesa, una serenitat i una autoritat moral que difícilment

trobareu entre els qui defensen el seu equip de futbol, la seva nació, la seva religió o la seva família.

La visceralitat, l'exaltació emocional, l'argumentació plana i poc crítica dels qui defensen els seus pot semblar potent, però és en el fons indicadora de feblesa i es mostra només com una reacció instintiva que ha d'improvisar el seu relat o adherir-se a la mitologia arcaica.

Per això hem de desconfiar dels fluxos emocionals col·lectius. La història ens ha ensenyat que regar amb discursos emocionals la població és eficaç i terrible. On la raó és relegada no hi creix l'herba de la compassió universal ni el futur.

Obsessionats en el bé de la ma, els dits oblidaven la gangrena de la cama.

El patriotisme i el nacionalisme són l'egocentrisme col·lectiu

El patriotisme i el nacionalisme, entesos com a sentiments d'amor i compromís que et vinculen amb el teu país implica una prioritat o preferència envers els teus.

Això és així necessàriament i la naturalesa humana exigeix aquest vincle de preferència amb els que ens són propers ja que les nostres qualitats empàtiques i relacionals tenen una capacitat limitada.

Des d'un punt de vista històric el nacionalisme o el sentiment de pertinença a una comunitat és un gran avenç. Més enllà de l'egocentrisme, el gregarisme, el tribalisme i els vincles de pura supervivència apareix una vinculació amb individus que no coneixem personalment però que identifiquem com de la nostra cultura.

Aquí hi ha, evolutivament parlant, un desplegament generós de la socialització. Reconèixer als desconeguts amb els mateixos drets que els coneguts és ja un salt qualitatiu important en la humanització.

La identificació amb "els nostres" implica una distinció i preferència respecte als "altres". El món es divideix entre "els altres" i "no-altres" (nosaltres). Sobre aquest fet s'han construït els països, les nacions i les pàtries.

Essent un domini essencialment emocional el que ens vincula, el sentiment de sentir-se d'un lloc és determinant. Un pot adherir-se fàcilment a una comunitat sempre que accepti la cultura i s'hi adhereixi emocionalment i socialment.

És una fase important de l'evolució humana però perfectible. Podem eixamplar el nostre sentit de pertinença o la nostra identificació amb tots els humans, amb qualsevol ésser de la nostra espècie.

Aquesta és una acció que s'ha de fer amb la raó, l'emoció difícilment hi accedeix amb autenticitat. Podem pensar que un esquimal o un marroquí és igual a

nosaltres en drets però és més complicat "sentir" que és un dels nostres. Aquí hi ha un treball de voluntat i de raó que fonamenta els estats.

Els estats no estan construïts necessàriament sobre el vincle ètnic o cultural sinó que són organitzacions racionals fonamentades en el reconeixement de drets independentment de la cultura, les emocions i les creences dels ciutadans.

Així doncs, primer som egocèntrics (jo primer) i només amb esforç i dosis d'emotivitat social esdevenim etnocèntrics (els meus primer). I només amb esforç i dosis de racionalitat esdevenim mundicèntrics (tots igual). Des d'aquest esquema és fàcil interpretar el patriotisme i el nacionalisme com a egocentrismes col·lectius.

Certament, per a una comunitat, la unitat és més important que la veritat

"Por encima de la verdad hay la unidad de España" diuen que va dir un director d'un diari espanyol a en Francesc Homs. Amb això justificava que la informació fos tendenciosa i esbiaixada. Aquesta frase l'he sentit comentar sovint com el sùmmum de la perversió política, però jo, quan l'analitzo l'entenc perfectament.

El cohesinador més potent dels humans és la mentida. I la cohesió social és molt més útil per a la supervivència que la veritat.

Els humans necessitem històries que donin sentit a les nostres vides col·lectives i aquestes històries són narracions inventades, mentides consensuades, falsedats idolatrades.

I com que aquestes històries ens ajuden a estar units i a viure amb harmonia, ningú les qüestiona. I si algú les qüestiona és veu sotmès a una pressió defensiva i excloent, indicador d'un instint col·lectiu de supervivència.

Les més grans mentides, com ara que el nostre Déu és l'únic Déu i que ens estima més que als altres, o que la nostra pàtria és extraordinària i superior a les altres, o que els de la meua ètnia tenim uns valors superiors... són molt útils perquè ens donen sentit de pertinença i fan que l'energia i el valor personal es posi al servei del col·lectiu.

Per això deia aquell que la unitat d'Espanya és més important que la veritat. La unitat d'Espanya és una altra de les mentides útils que tothom necessita creure. Recordem que la gent creu el que necessita creure sense important com d'irracional, estúpid o absurd sigui. Només importa que els sostingui la versió de la realitat que han inventat, els han inculcat o han adquirit.

Una veritat que qüestioni la nostra creença de supervivència no pot ser considerada seriosament i ha de ser percebuda com a una provocació i ha de ser

titllada de falsa. No cal aportar proves perquè ningú no està disposat a considerar-les. Veiem el que volem veure.

I és en aquesta visió conjunta i compartida, en aquesta unitat, on rau la força de la supervivència. Units podem superar els obstacles i dividits és més difícil.

Això explica l'aborregada unanimitat dels alemanys sobre la superioritat ària durant el nazisme, dels islamistes i altres fanàtics religiosos, dels nacionalistes excloents, dels racistes de tota mena... Es tracta de defensar una mentida com a causa comuna. I com més absurda sigui més fàcil és que sigui acceptada. Un cop descartada la lògica com a criteri, tot sembla igualment creïble i per tant res no ens modera en el nostre afany desmesurat d'inventar.

La raó humana renuncia ràpidament al seu poder quan veu que posa en perill la supervivència o la seva concepció del món i de la realitat.

És més important que jo tingui raó, que nosaltres tinguem raó -estiguem units- que no pas que els fets i opinions que sustento -o sustentem- siguin vertaders o fals.

2.6.4 La qüestió catalana

Necessitem crear ídols, herois, mestres, guies i gurus per justificar la nostra vulgaritat.

Canvio reis mags per presidents de la república normals.

Si fóssim tan amatents amb la nostra independència individual com ho som amb la col·lectiva, potser ja viuríem en un estat independent.

No canviar: 49% Canviar: 51% No és pot prendre la decisió perquè no hi ha una majoria prou àmplia, i per tant la solució és: No canviar!

Unes lleis que permeten governar un país a un partit que té menys del 8% dels vots, han de ser necessàriament injustes.

Primer és la defensa dels drets bàsics. Després, la de les postures personals sobre aquest dret. Primer és el dret a decidir i després l'opció que prefereixis. Per això si Espanya defensés el dret a decidir i Catalunya no, jo votaria Espanya!

Crec sincerament i sense ironies que si demà afusellen sumàriament a cinc catalans acusats de cantar Els segadors les conseqüències serien: a Europa silenci; a Espanya aprovació i a Catalunya que la gent deixaria de cantar l'himne.

-Però, per què voleu ser independents? -Depèn de la raó que et doni que em reconeixeràs o no el dret que tinc a ser-ho?

Et maltracta, es malgasta els teus diners, et controla, t'enganya, no et deixa ni plantejar-te el divorci... i dius que hi ha alguna cosa més important que marxar com sigui?

Com a persona o país, primer deixa'm ser i després ja em jutjaràs per com soc.

Independentistes i unionistes ens assemblem en què no sabem si tenim majoria i ens diferenciem en què nosaltres ho volem saber (referèndum) i ells no.

Em desconcerta i inquieta molt cada cop que parlo amb algú intel·ligent, culte i solidari i nega, relativitza o posposa com a prioritat el dret d'un poble a decidir el seu futur.

Per què, si busco alguna cosa millor que tu, em dius orgullós o supremacista?

El seu pecat va ser esclavitzar-nos i el nostre, deixar-nos esclavitzar.

Criticarem Espanya fins a aconseguir ser el que volem ser. I criticarem allò que arribarem a ser fins a aconseguir la justícia i la llibertat.

Quatre o cinc amants competint per veure qui perjudica i denigra més i millor a la dona que diuen estimar, però que només volen posseir, descartant del tot voler saber què sent i què vol ella. La campanya electoral a Espanya.

El que explica la situació actual de Catalunya no és tan el percentatge d'independentistes respecte els que no ho són com el percentatge de independentistes que volen la independència concedida com una gràcia respecte els que la volem com un dret exigible pel que cal lluitar.

La tauromàquia ens ensenya que els toros no s'han d'investir sinó torejar. Jo diria que no s'han d'investir ni invertir...!

Un organisme no mou el sistema muscular si no l'activa el sistema nerviós. I el sistema nerviós no actua si no percep perill o l'empeny una il·lusió. (Al·legoria de la paràlisi catalana)

Cada cop veig menys diferències entre una màfia que t'exigeix un pagament per no cremar-te el local i un estat controlat per una casta retrògrada que et multa i embarga per mantenir els seus privilegis abusius.

En algun moment ens haurem de plantejar si la tolerància, pacifisme i vocació de diàleg de les que tan orgullosos estem els catalans no amaguen impotència, covardia i submissió conformista.

Canvio reis de l'orient per presidents de la república d'aquí!

Haurem de negociar i fer concessions econòmiques i de poder als nostres dos opressors per tal de ser independents. Amb Espanya serà difícil però amb la nostra classe política serà encara més complicat.

La naturalesa del poder és la seva perpetuació. Mirem la nostra impotència per despendre'ns del poder dels nostres polítics i entendrem la seva per despendre's del poder d'Espanya.

Crec que no és l'independentisme que ha despertat el feixisme sinó al revés.

Quan penso que els polítics que tenim ara i els seus votants són els que hi

hauria si haguéssim aconseguit la independència evidencio que el nou país no seria un millor país. Però seria la nostra responsabilitat fer-lo!

Si molt temps, molta gent ens pren per imbècils hi ha la possibilitat de que ho siguem.

Mai els funcionaris no han fet una revolució i per això la Generalitat (que és el representant de l'estat a Catalunya) mai no voldrà ni ens podrà dur a la independència.

Bandera catalana per a tots i estelada per a qui la vulgui

La bandera independentista, l'estelada, no és la bandera de Catalunya. Amb això tots hi estem d'acord. És una bandera de batalla que representa un anhel, un desig polític d'una gran part de ciutadans d'aquest país. És la bandera que exhibeixen amb orgull i públicament moltes persones en acte d'afirmació nacional i en defensa i promoció de l'independentisme.

Penso que és absolutament legítim i normal que en un país democràtic es donin aquestes manifestacions. El que no em sembla bé és que això es faci des de les institucions, ja siguin els ajuntaments o qualsevol altre organisme de la Generalitat. I no em sembla bé perquè l'estelada simbolitza una forma determinada de concebre el país i els òrgans públics ens representen a tots i per tant no haurien de prendre postura en aquesta qüestió de les banderes. Crec que haurien de complir la llei i prou. I de ben segur que la llei expressa clarament quina és la bandera d'aquest país.

Hi ha qui diu que l'estelada expressa el sentir de gran part de la població, però a mi això no em diu massa res. Tampoc em semblaria bé que s'exhibís la bandera del Barça amb l'argument que expressa un sentiment majoritari encara que sigui veritat.

No tinc prou coneixement per dir si és il·legal o no el fet que alguns ajuntaments tinguin l'estelada en rotondes o espais públics o que en actes institucionals s'exhibeixi en lloc de la bandera catalana. Potser passa que algú amb un cop de cor posa l'estelada i ningú gosa fer res per no provocar problemes o per deixadesa. Si això passa em sembla malament. Mai la condescendència ha sigut amiga de la convivència.

Potser aquestes estelades s'han posat fruit d'un acord polític i ha estat aprovat en el ple municipal (ho ignoro). En aquests casos, crec que deu ser legal i

no m'hi puc oposar formalment, però considero que és una mala decisió. Els ciutadans la poden viure amb un sentiment d'imposició, com una prova de força, com una victòria d'uns sobre els altres i crec que no ens convé en absolut enfrontar-nos i pugnar per la bandera. La nostra bandera és la de Catalunya, la de tots, tant els independentistes com els que no ho són. Aquesta és la bandera de consens que tots els organismes oficials haurien de respectar. Deixem els símbols partidistes per als partits i per als particulars.

I ho diu qui no creu en banderes ni sent cap veneració especial pels símbols nacionals, però pensant en la convivència, penso que la llei és la nostra salvaguarda. Ja sé que em direu que la llei defensa coses que van contra el sentir de la majoria. Potser sí, però per això hi ha la política, per fer que la voluntat popular prevalgui. Diu la llei que als ajuntaments la bandera espanyola ha d'estar al costat de la catalana, doncs jo crec que hi ha de ser. Potser no agrada a alguns, però cal entendre que aquest és el consens a què hem arribat. Hi ha molts arguments per impugnar les coses que no ens agraden. La raó és la serva de l'emoció i de ben segur que trobarem tants arguments com vulguem a favor del que nosaltres volem, però hi ha punt on la raó no és serva sinó senyora i és quan entén que les coses no tenen perquè ajustar-se sempre al que volem. En un país políticament madur el debat de l'estelada no afectaria a les institucions.

Posar l'estelada a l'ajuntament perquè és el que s'interpreta que vol la majoria o treure l'espanyola (quan hi ha obligació de posar-la) té la mateixa força que tindria un ajuntament català d'un poble amb majoria espanyolista que es negués a reconèixer la bandera catalana. Inacceptable.

Tenia unes ganes boges d'alliberar-se de les cadenes espanyoles... per posar-se les catalanes!

La situació actual és al meu entendre crítica arreu del món. Hi ha problemes que ens afecten globalment i que si no s'aborden amb urgència i eficàcia portaran al col·lapse i a la destrucció del món tal com el coneixem. Pensem només en els desequilibris ecològics, la sobreexplotació dels recursos naturals, la creixent desigualtat humana, l'acumulació de la riquesa cada cop en mans de menys persones, la superpoblació, les onades migratòries en condicions inhumanes,... I aquest paisatge poc estimulant no és un diagnòstic d'un depressiu en hores baixes sinó l'argument dels informes que els comitès científics internacionals elaboren.

Per a mi, el major problema que tenim és la suplantació del poder polític per part de l'econòmic i el segrest del poder popular per part de les oligarquies. No perdré el temps presentant proves perquè crec que, hores d'ara, això és ja una

evidència per a tothom que vulgui obrir els ulls. L'actual sistema polític està al servei dels poders econòmics i la classe política està o bé segrestada o bé és còmplice. En qualsevol cas no està al servei de la gent ni dels valors humans sinó que es fixa només en indicadors econòmics per a marcar les directrius polítiques. Aquest biaix tan tendenciós i injust no pot ser fruit de la ignorància. Cal entendre doncs que hi ha una situació d'abús i explotació per part d'una minoria sobre la majoria arreu del món.

El sistema democràtic és incapaç de fer-nos sortir d'aquesta situació, no tant perquè no ho permeti -que sí ho permet- com perquè està controlat i dominat per persones que prioritzen els seus interessos per damunt dels de tots. Tinc diverses explicacions d'aquest fet com ara que els representants del poble són realment els nostres representants i fan el mateix que fariem nosaltres si estiguéssim al seu lloc. Suposo que un cop al poder és difícil mantenir l'honestedat quan hi ha tanta possibilitat i inèrcia per no fer-ho. No sé, en tot cas no és aquest el tema que ara vull tractar.

Voldria plantejar que per sortir d'aquesta crisi necessitem instruments completament nous i que, com diuen que va dir l'Einstein, no podem resoldre els problemes pensant de la mateixa manera com pensàvem quan els vam crear. En una altra entrada vaig parlar dels canvis 1 i els canvis 2. Els canvis 1 són canvis aparents, canviar-ho tot per tal que tot segueixi igual. Els canvis 2 són canvis radicals, canvis de paradigma, canvis agosarats, intuïtius, creatius, arriscats...

I són aquests canvis radicals i trencadors els que no veig en els anhels polítics de la gent del meu país. Estem centrats en la qüestió de la independència de Catalunya i ho fem amb els mateixos termes i conceptes que ens han portat a la situació dramàtica que estem. No veig propostes de canvi atrevides i creatives, no veig idees originals, no veig plantejaments que apuntin al cor i al creixement intern de les persones com a base de la transformació social, no veig innovacions en l'acció col·lectiva, no veig experiments, proves pilot, promoció de noves formes de gestionar-nos políticament i econòmicament.

Conec els moviments emergents tipus "Podemos", o el Procés Constituent, l'única font d'idees realment trencadores, conec la PAH i altres iniciatives... però em semblen minoritàries i amb poca força encara. El que sí té força ara és el moviment per a la independència. Aquí hi ha energia, entusiasme, passió, idealisme, acció, cooperació, unitat d'esforç per part de totes les classes socials i tots els sectors econòmics (sospitós)... Sento enveja dels nacionalistes per ser capaços de generar aquesta onada de mobilització però també sento pena per una societat que només es motiva quan es toca el tret identitari. El "nosaltres"!

En el procés d'evolució moral les persones i les societats passen per diferents estadis. De l'egocentrisme, a l'etnocentrisme i d'aquest al mundicentrisme. És a dir, de defensar-me a mi podem evolucionar a defensar els

meus. I més endavant defensem tothom perquè ens identifiquem com a humans. Doncs bé, el nacionalisme per a mi és etnocèntric, més evolucionat que l'egocentrisme però molt inferior al mundicentrisme en el qual defensem els valors per a tots els humans i només per als nostres. Els moviments minoritaris a favor de la justícia social i de noves formes més evolucionades de gestió política lluiten per a tothom. Els nacionalismes, només per a ells.

Els independentistes catalans voldrien o es conformarien majoritàriament en tenir un estat com l'espanyol. Seria un gran avenç per a ells i per a mi seria la mateixa desgràcia. Passaríem de les misèries i les submissións espanyoles a les catalanes... i tots contents. Canviar-ho tot per no canviar res. Les elits econòmiques estaran encantades i no hi posaran cap inconvenient mentre puguin seguir manipulant el poder ja sigui a través d'en Rajoy o d'en Mas.

El canvi que necessitem és el de trencar les regles del joc, rebel·lar-nos contra l'opressió dels abusos del capital i de la imposició de la injustícia i la desigualtat. Motiva més però canviar el color de la bandera. Això és per a mi tot un diagnòstic.

I ja sé que alguns pensaran que una cosa no és incompatible amb l'altra. Molts, i jo entre ells, pensen que la creació d'un nou estat pot facilitar la construcció d'un nou model social més just (Per això votaré la independència tot i no ser nacionalista en absolut) Temo però que si juguem al joc del sistema corrupte, el fruit que en sortirà serà també corrupte. Igual com un polític es veu empassat pel poder, un poble que no s'enfronta al sistema i el fa servir per als seus objectius, acabarà essent empassat pel sistema. N'estic segur.

Se m'acut que hauríem de fer política de les persones, que hauríem de parlar a la sobretaula, al bar, a la feina, en família... de la importància que les persones siguin conscient de l'opressió a que ens tenen sotmesos els poders econòmics. Poc a poc tot el que fem -fins i tot la lluita independentista- hauria de quedar amarat d'aquest anhel de justícia per damunt de tot. Potser aleshores els grups, els partits, els moviments començarien a desplaçar el centre de gravetat de les seves propostes i accions cap a la defensa de tots per sobre del "nosaltres". Això seria un senyal que estem passant, com a societat, del nivell etnocèntric al mundicèntric. La notícia que està esperant el món sencer... i no només Catalunya.

Catalunya em parla... Tremolo!

He rebut dos missatges de Catalunya. M'exhorta a lluitar per la seva independència. En un em convoca a una manifestació per demà i em diu fins i tot

de quin color he de portar la samarreta. A l'altre em diu que em necessita i que difongui uns webs informatius.

M'he quedat força estranyat de rebre aquests missatges signats per "Catalunya". I no m'ha agradat. Hauria preferit saber els noms que hi ha darrera aquests missatges perquè crec que deuen ser persones que lluiten pel que creuen de manera democràtica i, parlant en nom propi, m'hauria interessat més per les seves idees. M'espanto però, quan algú parla en nom d'un concepte general perquè és com si se l'apropriés, com si ell fos l'interpret de la voluntat de tots, ens vol fer creure que Catalunya és una única cosa, un únic pensament, una única voluntat... i ell la coneix i la representa. I Catalunya, per a mi no és això.

Catalunya no és res més que un concepte abstracte, els catalans són individus concrets que tenim les nostres opinions, anhels, idees. I jo crec que a Catalunya hi ha, afortunadament, diverses postures i corrents ideològics. Hem d'entendre que ningú pot parlar en nom de Catalunya. Només els polítics poden parlar en nom dels catalans que els han votat.

Ja sé que alguns pensareu que estic agafant el rave per les fulles i que faig causa del que és anècdota, però crec que no està de més recordar que ningú té la potestat de parlar en nom d'un país. És una arrogància perillosa que, a més, no aporta res. La història ens ensenya, i convé recordar-ho, que moltes atrocitats s'han comès en nom de grans ideals, sobretot religiosos, quan algun il·luminat s'ha erigit en portador de veritats eternes i la resta li ho ha permès.

Per això, si jo pogués parlar amb Catalunya i contestar-li els seus missatges li diria que ella no ens ha de dir a nosaltres el que hem de fer i pensar sinó que som nosaltres qui definim com pensa i actua ella. Li diria que ella està al nostre servei i no pas nosaltres al seu. Que no som simples peces del seu organisme subjectes a la seva voluntat, sinó que ella és un conglomerat de les nostres voluntats. Que ella canvia quan nosaltres canviem i no pas al revés. Que no hi ha una essència seva que cal descobrir i reivindicar sinó que nosaltres decidim com la volem (monàrquica, republicana, anarquista...) en cada moment de la nostra història. Li diria que no estem aquí per a servir-la sinó que és ella que ens serveix a nosaltres tot acollint la nostra entesa i aglutinant els nostres esforços en pro d'una convivència lliure i democràtica. M'agradaria dir-li que ella serà el que nosaltres serem i s'haurà d'ajustar als canvis que anem fent com a col·lectiu. La respectem com a expressió de la nostra voluntat i no pas per un valor absolut que ens transcendeix. Estic segur que ella, Catalunya, hi estaria totalment d'acord. De fet, ha vist i patit i gaudit els canvis que els catalans hem anat provocant al llarg de la història i malgrat tants canvis, ha seguit essent Catalunya: la comunitat dels catalans.

Ara que estem en un moment crucial de la nostra història convé refermar i extreure els posicionaments respectuosos i democràtics. Hi ha una demanda social de consulta sobre la independència que cal satisfer i que jo crec que a tothom

ajuda. Diuen que la llei no ho permet, doncs la llei haurà de canviar, perquè la llei està per a servir a la gent i no pas al revés. Caldrà exigir-ho i la forma de fer-ho ha de ser pacífica, democràtica, respectuosa, allunyada dels escalfaments emocionals. Els catalans ho sabem fer i si no en sabem n'hauem d'aprendre. Per això cal que afinem al màxim les expressions i els arguments tant en el fons com en la forma.

Que qualsevol s'atorgui el dret a parlar en nom de Catalunya no ajuda a aconseguir-ho, al meu entendre.

Que una independència ens porti a una altra

Hi ha un pla en marxa per a aconseguir la independència de Catalunya. Ahir el president Mas va fer la seva proposta i a mi, escèptic com soc, em va agradar molt.

Em va agradar molt que un polític faci una proposta legal, atrevida, generosa i clara per a aconseguir un objectiu que molta gent anhela: saber d'una vegada si la majoria d'aquest país vol o no vol ser un nou estat d'Europa. I va plantejar també una proposta per si el resultat era que sí. Què més voleu?

Digueu-me ingenu, però jo, antinacionalista com soc i independentista, em sento molt il·lusionat. Em fa il·lusió que l'objectiu hagi vingut de baix, de la gent normal, que una societat tingui un anhel col·lectiu i estigui motivada per lluitar de forma pacífica pel que vol.

Em fa il·lusió que un polític hagi entès el que vol la gent i posi imaginació, coratge i concrecions a aquest desig.

Em fa il·lusió pensar que la gent pugui canviar coses que sempre s'ha dit que eren impossibles. Tant de bo les fronteres fossin febles i evanescents com es va tornar el mur de Berlín un dia, quan tothom pensava el dia abans que aquell era un ciment perpetu!

Em fa il·lusió viure en un país petit, de mides comarcals on els canvis siguin fàcils i atrevits. Estic convençut que les comunitats petites tenen més possibilitats de creixement.

El que menys m'importa és que sigui Catalunya i es parli el català o es mengi botifarra amb mongetes. El nom i la identitat no m'interessa, però el fenomen sí! Vull veure comunitats vives, apassionades pels canvis i per les lluites de millora.

Aquesta independència la compro, tot i que sé perfectament que serà d'entrada un país normal dins el sistema capitalista i amb les mateixes desigualtats que tenim ara. Tindrem però una oportunitat i l'hauem d'aprofitar. Farem una nova constitució que ens obligarà a pensar què volem ser. Tindrem un país

mobilitzat que, si no s'instal·la en el cofoisme, estarà a punt per a noves independències. I aquestes noves independències són les que m'interessen realment.

Somnio el meu futur utòpic i veig un polític que empès per una consciència social imponent que reclama justícia social i fraternitat, fa un discurs com el d'ahir el president Mas i anuncia que sí, que ja fa temps que estem sotmesos al sistema financer i als mercats i que ja n'hi ha prou.

Fa una proposta al poble per, en un termini curt, acabar amb l'especulació, la corrupció, la usura, els beneficis desorbitats, la dictadura de les grans empreses, la destrucció del medi ambient per part de les multinacionals... I ho fa amb atreviment, imaginació i concrecions. Proposa limitar els sous per dalt i per baix. Proposa instaurar l'economia del bé comú, sortir del sistema monetari internacional, acabar de forma radical amb l'evasió fiscal, aplicar un decreixement sostenible i redistribuir de forma justa i solidària el que entre tots necessitem sense alimentar l'avarícia.

Sospiro i anhele que arribi un dia així, el dia que la política torni a tenir l'economia al seu servei i no al revés. La independència de Catalunya serà possible perquè moltes persones han "sentit" i s'han emocionat amb la idea de país, de clan, de tribu catalana, d'orgull de nació, elements tots ells que no tinc en massa estima. Em semblen etnocèntrics amb un punt d'egoisme col·lectiu, amb un plus d'autocomplaença ètnica. Què hi farem, som aquí. Un esclat de passió a favor nostre.

Espero amb ganes el dia que tot el poble anheli la justícia social per a tots, amb l'orgull de ser humans, amb la passió a favor de la humanitat sencera des del laboratori de casa nostra. Aquest dia, algun polític podrà fer un gest valent i portar-nos a una revolta cívica, pacífica, democràtica i justa contra l'abús i l'opressió de la injustícia institucionalitzada que ara tenim.

És l'hora de la política, des de la gent del carrer fins a la classe política. Una lluita a favor de tots i contra ningú encara que els que s'hi oposen i s'hi oposaran no ho sàpiguen encara.

De veritat val més pàtria coneguda que utopia per conèixer? (Tornarem a votar als mateixos?)

L'altre dia llegint un article d'en Vicenç Navarro vaig entendre una cosa. Jo sempre em preguntava com és possible que la gent voti al PP de forma persistent i a CiU a Catalunya, malgrat estar aquests partits infestats de casos de corrupció. Com pot ser que aquests polítics decebin de forma descarada la confiança que posen els

electors i no siguin castigats a les urnes? Sembla que tinguin un crèdit il·limitat i puguin fer el que vulguin sabent que la majoria sempre els serà fidels.

Quina és l'explicació que dona en Vicenç? Doncs una que a mi em convenç del tot. Què tenen aquests partits? Tenen les millors idees? Tenen la trajectòria més fiable? Tenen les persones més capaces? No, no... res d'això. Tenen la bandera! Aquesta és la resposta.

El PP i CiU han aconseguit que la gent els identifiqui amb el país. I aquí la majoria està venuda. Ens colen qualsevol cosa amb el nom de la pàtria. Tot són eslògans publicitaris a favor del país, l'orgull de ser d'aquesta comunitat, els valors que encarna la nostra bandera i el nostre himne,...

Si fas la més lleugera crítica seràs titllat d'antipatriota, vas contra el país, no ets dels nostres. I qui pot suportar no tenir una comunitat de pertinença? Per això els acaparadors de la pàtria ens poden imposar tot el que vulguin, per injust que sigui, que sempre els direm "Sí, sí, sí!!!... Amb vosaltres sempre!" I ho farem amb un arravatament emocional col·lectiu que ens inflarà el cor d'orgull.

És per això que som tan vulnerables i febles. Estem venuts a l'emoció de pertinença. Aquest és un problema molt greu. Estem essent manipulats per les classes dominants que situen sempre la nostra pàtria en una zona que es percepia amenaçada i això fa que tots fem pinya al voltant dels defensors de la nació, que són ells mateixos i els partits que els defensen.

Hi ha alguna escapatòria a aquesta situació? No soc molt optimista. Mentre la massa crítica de la nostra societat bulli en el nivell etnocèntric (on els nostres són els millors, sempre contra els altres) no tenim possibilitat d'avançar. Cal sortir de l'estadi etnocèntric (la defensa del nosaltres) per passar a l'estadi mundicèntric (la defensa de tots basada en la justícia)

Per arribar a l'estadi mundicèntric cal desenvolupar la raó crítica mentre que per mantenir-se en l'etnocèntric només cal alimentar la passió patriòtica. Com podem fer que cada cop més persones superin la irracionalitat identitària (els meus són sempre preferibles als altres encara no sàpiga ni vulgui saber per què) i passin a la racionalitat fraternal?

Doncs només se m'acudeixen dues circumstàncies que ho poden afavorir. Primer que la passió per la justícia social superi a la patriòtica i segon que es donin les evolucions personals individuals que facin créixer les persones i moure's de l'estadi on estan. De boicotejar la primera condició se n'encarreguen els polítics que s'aprofiten de la situació. De boicotejar la segona el sistema social capitalista que exprimeix l'individu i no li cedeix temps, espai ni obertura mental per a plantejar-se el seu propi creixement.

Catalunya: pàtria del meu cor o país del meu cap?

"Oh, dolça Catalunya, pàtria del meu cor..." diu l'Emigrant! Vet aquí una definició emocional, cent per cert. "Oh", exclamació de l'ànim; "dolça", qualificatiu tendre i amorós; "pàtria", identificació afectiva amb un territori o comunitat i "cor", centre neuràlgic dels sentiments humans.

Ara que parlem tant d'independència i del país que voldríem convé considerar quines són les raons i els anhels que ens motiven. Hi ha dues fonts d'aquest anhel col·lectiu: per un costat aquest cúmul de sensacions i passions amb arrel històriques que aspiren a la llibertat i per una altra banda un entramat d'idees, iniciatives, propostes programàtiques i polítiques que dissenyen un país eficaç, modern, just i autònom.

La primera font és un doll de pulsions, afanys, ambicions i desitjos que cristal·litzen en mobilitzacions i expressions emocionals (himne, senyeres, símbols...) configurant un marc reivindicatiu d'un imaginari col·lectiu que ens atrapa en l'eufòria de sentir l'orgull de ser catalans. Donem per descomptat que el país que sortirà d'aquesta empresa serà forçosament millor que el present tot i que no tinguem cap dada significativa o rellevant de que així serà.

I és que sense la segona font, la de les idees, la dels projectes socials, econòmics i jurídics, de res no serveix "voler". Si aquest "voler" no es dirigeix a un objectiu clar i possible no esdevindrà un "poder". I per a mi un objectiu clar no és "Catalunya independent", sinó que cal veure quina mena d'independència i organització política en sortirà.

Crec que hem de pensar el país que volem i fer-lo digne de ser volgut. Si només desitgem una emoció correm el risc de decebre'ns. Hem de voler una idea racional, pensada, contrastada, criticada. La passió és el vent o el motor, però la idea és el timó o el volant. Sense control de la direcció, tota passió esdevé inútil i perillosa.

I a mi em sembla que estem més per encendre la foguera que per saber el que volem il·luminar o encendre. És relativament senzill fer campanyes propagandístiques, màrqueting, moure la gent i inclinar els ànims. El que resulta difícil i necessari és pensar, debatre, planificar, criticar i organitzar la gent per tal d'aconseguir el disseny que ens orienti. Anem apilant els totxos i no debatem prou els plànols. Bufem i rasquem sorollosament els instruments però no bastim ni harmonitzem les partitures.

Per fer una pàtria del nostre cor, segurament n'hi ha prou amb manipular la gent cosa que ara mateix costa poc com tots sabem. Per fer un país del nostre cap hem de seure la gent en assemblees, moviments, associacions, partits, col·lectius, grups de veïns, sectors professionals,... Hem de consultar-los, demanar-

los propostes, autocríticar-nos... i fer això costa molt perquè la mobilització de la intel·ligència és molt més cara i complexa que la del cor.

Vull un país fet amb el cap, no una pàtria a cops de cor. Potser no serà nostrat, arcaic, mil·lenari, ètnic o tradicionalista, però serà un país obert, àgil, fort i creatiu. Em fa il·lusió aquest projecte de país nou en un món tan necessitat de noves inèrcies i de plantejaments trencadors. Ara tenim l'ocasió de bastir un estat nou que ofereixi noves coses al món.

**Tant de bo voler un país nou, més just, no vingui dels greuges ni del
nacionalisme sinó dels ideals i l'humanisme!**

Difícilment puc trobar una empresa que em faci més il·lusió a nivell social que construir un país. He sigut lector de totes les utopies i sempre m'ha interessat el canvi social i la forma d'estimular-lo.

El canvi social, la construcció dels ideals ha de tenir, però al meu entendre, una direcció ben clara i determinada. Ha de tenir un objectiu que sigui bo per a tothom i millor del que tenim. En aquest sentit, fer un estat nou avui dia és un dels reptes més il·lusionants que puc imaginar.

Per construir un país cal molta energia i sembla que ara, aquí casa nostra, n'hi ha!! Estic doncs ben content. Observo que hi ha en l'argumentari dels defensors del canvi i de la independència dues motivacions impregnades de passió i certa indignació.

Per una banda hi ha el greuge, el sentiment de ser menystingut, de ser cornut i pagar el beure... L'«Espanya ens roba», el sentir-se colonitzats i la revolta necessària per a escapar a aquesta pressió és un motor d'alta intensitat perquè mou sentiments profunds, agrupa les persones entorn un objectiu comú (tots sabem que la millor estratègia d'unió és l'enemic comú), i s'alimenta del passat. La indignació que mou és la del ressentiment. És un moviment que parteix d'una sensació de dèficit i que aspira a la normalitat. "Volem un país normal", sentim a dir.

Hi ha per un altre costat una altra motivació forta que és l'anhel de millora. Sentim que podem estar molt millor de com estem, que hi ha marge de millora i que ho hem de fer perquè hi ha molta injustícia a la nostra societat. Aquest anhel no beu del greuge, no és empès pel passat sinó que mira els ideals i és atret pel futur. La indignació que mou prové de no poder suportar la injustícia. És una energia totalment diferent. No és el moviment d'un infradotat que aspira a la normalitat sinó el d'un normal que aspira a l'excel·lència.

Hi ha darrera aquesta segona força un ideari humanista, una visió necessàriament optimista de l'home, una tendència a construir i a idear per damunt de la queixa i la reivindicació.

Aquestes dues forces no són autoexcloents però forçosament una és la dominant. El matís de quina de les dues forces és més potent determinarà el futur del nostre projecte. Si domina el rebuig farem un país ressentit i defensiu que es conformarà amb ser vulgarment normal i potser no haurem guanyat gaire res.

Si, per contra, domina l'atracció de l'ideal farem un país obert i solidari que no es conformarà amb ser normal i aquí ho haurem guanyat tot. No només nosaltres.

Soc independentista i no-nacionalista. La independència és un mitjà, la nació un fi. El meu fi és la justícia social

Doncs sí, soc independentista i no-nacionalista. Mai m'ha agradat la nació entesa com el conjunt dels "nostres", "nosaltres" és a dir "no als altres". I es que en realitat no sé quins són els meus. Tinc família, amics, coneguts... però no sento una afinitat especial amb les persones de la meva nació.

El nostre desenvolupament social passa per diferents fases i una d'elles, després de l'egocentrisme infantil, és l'etnocentrisme, la base del nacionalisme, un fenomen propi d'un moment donat de l'evolució, íntimament lligat al cervell emocional. Moguts per les emocions fem pinya al voltant dels "nostres" més enllà del que a vegades la raó ens proposa. La raó ens ensenya que tots els humans som igual, igualment valuosos i estimables, però per a assimilar-ho cal que superem la barrera de l'etnocentrisme o de la fidelitat emocional i prioritària als nostres. Aquesta actitud ha sigut útil i necessària en altres moments però actualment pot i ha de ser superada.

Jo diria que fins i tot ha sigut superada ens anys anteriors. Recordo que fa anys érem més crítics, oberts i cosmopolites que ara. Eren temps de bonança econòmica i ja sabem que amb les crisis econòmiques es produeixen retrocessos. Al meu entendre ara estem en un d'aquests retrocessos. Degut a la situació crítica de moltes persones, i la sensació d'incertesa que domina, la major part de les persones busquen seguretat en l'adscripció a un "nosaltres", a una identitat.

Per això tenen tant d'èxit les crides a l'etnocentrisme, a les arrels, a l'orgull patri i a la mida de les banderes. Llegia l'altre dia un article d'en Francesc Abad a

Vilaweb³³ on apuntava una possible explicació al fenomen, per a mi superenigmàtic, de la quantitat de vots que ha aconseguit Ciutadans a Catalunya.

Una de les explicacions és que Ciutadans han sabut activar el factor ètnic o emocional de la identitat entesa com a tret diferenciador entre les persones. Dir que s'ha de votar pensant en on han nascut els nostres avis o espantar la gent dient-los que necessitaran passaport per visitar la tomba dels seus avantpassats és una estratègia eficaç. La gent vol un sentiment per vincular-se al passat, no una idea per a construir el futur. El passat és el refugi dels conservadors i el futur el dels progressistes.

Clar que no té res d'estrany que ho facin així perquè també els nacionalistes catalans juguen aquesta carta. Contínues referències a la nostra història, l'orgull de ser especials, més rics, més cultes, més demòcrates, activació de les emocions en actes massius, cançons, mites, banderes,... orgull patri en definitiva. Res a envejar als espanyols.

Deia al principi que soc independentista i m'hi considero. Vull un país nou, forjat a partir d'una idea de justícia, de benestar, de progrés i de canvi innovador. Crec que això es pot fer millor a partir d'un procés constituent sorgit del poble, amb participació de la gent, amb il·lusió i gosadia. L'objectiu, la finalitat última és la justícia social i el mitjà podria ser un nou país. No sé si serà possible però lluitaré per fer-ho. Vull la gent unida al voltant d'uns valors, no d'una bandera; empenyent un ideal, no una obsessió; dinàmica per assolir una utopia, no per fugir d'un greuge; disposada a posar la passió al servei de la raó i no al revés...

L'enfrontament entre nacionalismes és especialment tràgic, especialment còmic, molt virulent i molt poc racional

Les lluites entre iguals són especialment peculiars. Dues forces idèntiques criticant-se una a l'altra per les mateixes qualitats que posseeixen. Els nacionalismes són iguals independentment de la nació a la que pertanyin. Com les religions són iguals independentment dels déus o els racismes independentment dels colors de la pell.

Cada nacionalista enfrontat llança al contrari el seu propi reflex. Com si projectes en el mirall els seus propis malestars. I en rep el mateix. Amb la mateixa seguretat, el mateix orgull, la mateixa perseverança, obsessió, resistència i entrega amb la que ataca és atacat.

³³ "El misteri silenciós dels votants de Ciutadans."

S'entenen perfectament i saben el que poden esperar uns dels altres perquè és el que ells donaran. D'alguna manera, quan dues posicions són defensades des del mateix nivell d'evolució es produeix un exercici d'autoafirmació que demana i exigeix una resposta igual. És com quan discutim amb algú i ens exaspera la posició de l'altre perquè d'alguna manera ens reflecteix la nostra. En el fons és una lluita contra nosaltres mateixos, una lluita que només es pot guanyar amb la rendició quan te n'adones que admires amb la mateixa força amb que odies al contrari.

Els nacionalistes catalans i espanyols, enrocats en els seus posicionaments identitaris s'abraonen en un combat tràgic (la lluita d'un amb ell mateix, el símbol de la guerra civil), còmic (per la simplicitat de la trampa en que han caigut), virulent (per l'apel·lació a factors atàvics, històrics, ancestrals...) i molt poc racional (perquè la raó és presonera de la passió i obligada a servir-la)

Si ens fixem en els arguments que esgrimeixen, poden ser perfectament permutats i tenen sentit igual. El pes de la tradició o la història és argumentat per a uns com motiu de l'unionisme i d'independència per als altres. El vot del poble es posat a tots dos costats com a garantia del que volem. La defensa de la llei, la voluntat popular, l'objectiu d'una societat justa i pròspera, la democràcia... són arguments que usen per igual els dos bàndols.

I és que un enfrontament així no té bones perspectives. Les societats es van decantant i apassionant a mesura que retrocedeixen cada cop més a estadis més primaris on predominen les emocions per sobre les raons, les conviccions per sobre dels anàlisis, les consignes per sobre dels intercanvis.

En cada societat involucrada en un conflicte nacionalista hi ha una majoria de persones en els nivells d'evolució que Wilber anomena "ordre mític", dominat per l'emoció. Una altra franja d'aquesta mateixa població està en estadis més evolucionats i podria influir en el sentit general. En moments de conflicte la societat es retreu envers els nivells més baixos donat que serveixen a la supervivència. Aquí tindrà una importància fonamental com es mouran els sectors menys atrapats pel nacionalisme. Si callen, s'amaguen, cedeixen o es desplacen envers el populisme com fan en el conflicte actual els intel·lectuals d'ambdós nacionalismes, tardarem a veure una solució.

La societat que sigui més oberta, més plural, més autocrítica i més tolerant serà més forta (per assolir els seus objectius, no per a eliminar el seu contrari), malgrat molts creuen que és justament això el que les afebleix.

Tant de bo els religiosos fossin tan crítics com els científics.

Aquest tema mena al debat antic entre ciència i religió, o simplificat de manera exagerada, entre raó i fe.

El tema és recurrent i podríem fer llargues passejades per les opinions tan disperses com la humanitat té sobre aquest tema. De la boutade de Woody Allen (Prefereixo la ciència a la religió. Si em deixen escollir entre Déu i l'aire condicionat em quedo amb l'aire) a l'enigmàtica reflexió d'Einstein (La ciència sense religió és coixa; la religió sense ciència és cega), passant per la simple descripció (ciència: davant tones d'evidència has de dubtar del que veus; religió: sense cap evidència has de creure el que no veus), totes les reflexions requereixen el context i la semàntica.

Jo vull aclarir abans de comentar la frase de capçalera que distingeixo clarament entre religió i espiritualitat³⁴ i també entre ciència i tecnologia³⁵.

Resumint, la religió és prerracional, emotivista i social, mentre l'espiritualitat és transracional, integrativa i íntima. Pel que fa a la segona distinció, i simplificant, diré que l'objectiu últim de la ciència és la recerca de la veritat des de la racionalitat i l'empirisme (la comprovació) mentre que la tecnologia té com a finalitat l'aplicació pràctica i rendible dels coneixements científics.

Un científic és abans que res, un buscador. Limita voluntàriament les seves descobertes ja que es cenneix a l'experimentació i l'elaboració d'hipòtesis. Amb tot, un científic mai no afirmarà haver trobat la veritat, ja que el seu objectiu és sempre trencar el sostre de certesa per a obrir nous horitzons. Podríem dir que un autèntic científic prefereix mil vegades obtenir la falsació d'una hipòtesi que comprovar-la. Això és perquè una falsació dona veritat (allò que creiem no és cert) mentre que mil comprovacions no ens donen certesa (potser el proper cop que ho comprovem no funcionarà)

La religió per contra és la postura mental de la fixació, de l'estancament, de l'ortodòxia i la rigidesa. Creient tenir la veritat la defensen sense arguments, només amenaces o desqualificacions. Per això els llibres sagrats són eterns i immutables com els religiosos voldrien que fos el món. La realitat però és canviant i el llibre que el descriu s'ha de reescriure constantment.

La religió atorga consol humà ja que ofereix respostes a les preguntes que més ens inquieten: d'on venim?, on anem quan morim?, què hem de fer? A més la religió embolcalla el fidel d'una xarxa social que l'acull i socorre emocionalment. Ofereix estabilitat, seguretat, jerarquia, codi ètic i pertinença al grup. No és poc. Per

³⁴ Vegeu: "Com més religió menys espiritualitat i com més espiritualitat menys religió" Pàg. 383

³⁵ Vegeu: "La ciència és la religió anomenada «tecnologia»" (No està inclòs en aquest volum)

això molta gent paga el preu més alt que pot pagar un humà: la renúncia al pensament crític. Un cop abandones el teu propi guia interior quedes a mercè dels altres. Un suïcidi que cap déu veritable no perdonaria.

Què farem al nou estat català quan alguns desobeeixin les nostres lleis perquè les troben injustes?

Doncs aplicarem la llei. Espero que serem un estat de dret i les lleis elaborades pel parlament democràtic seran aplicades per un poder judicial independent. Utopia potser, però aquest és el meu anhel.

El tema que plantejo és què fer quan considerem que les lleis són injustes? D'entrada he de dir que les lleis tenen vocació de justícia. Sempre les lleis han d'estar al servei de la justícia i mai la justícia s'ha de supeditar al que diuen les lleis. La justícia és un ideal, un valor i per tant és subjectiva. Podem tenir i tenim opinions diferents sobre si una cosa és justa o no. La llei, per contra, és objectiva i només la seva aplicació és subjectiva.

Aquest és un debat molt necessari perquè la nostra societat demana una revisió crítica de les nostres lleis donat que molts tenim la sensació de què la justícia està cada cop més amenaçada. Seria del tot necessari que el debat fos civilitzat, seré i racional. Diré però, que en aquest tema d'avui, la raó té poca importància a l'hora de fer decantar les opinions.

Tothom té o pot trobar raons que justifiquen la seva opinió. Tant si ets favorable a la independència com si no, tant si creus que seria més just un salari social com si no, tant si creus que la nostra democràcia és corrupta com si no... el fet és que tothom té raons i motius per a justificar les seves opinions. I si no en tenim no serà perquè no se n'ofereixin des dels mitjans de comunicació, les xarxes socials, etc.

Cal un bon nivell de raonament, però en el cas del qüestionament de les lleis hi ha dues forces no racionals (no dic irracionals) que actuen com a motor. Una és l'interès propi i l'altra el sentit de justícia.

Hi ha segons Kohlberg, 3 estadis en el desenvolupament moral de les persones: el preconvencional, el convencional i el postconvencional. Podem associar la llei a una convenció entre els ciutadans i els preconvencionals són els que no entenen la força de la llei, els convencionals els que la posen com a valor absolut i els postconvencionals els que consideren que hi ha coses superiors a la llei. Les persones que creuen que cal respectar la llei sempre, estan al nivell convencional i solen estar fortament arrelades a un posicionament racionalista. Essent molt, no és el màxim a què podem i hem d'aspirar com a humans.

Clar que hi ha encara molta gent que ni tan sols arriba a aquest nivell (són preconventionals) i que quan les lleis no els convenen o no els agraden, les impugnen i diuen que cal saltar-se-les. Són persones molt atrapades per la passió, l'egocentrisme i la mirada curta centrada en ells o en els seus. Amb tot, poden desplegar grans arguments i raonaments que no dubtaran en canviar si els seus interessos així ho demanen.

Afortunadament tenim accés a un nivell superior o postconvencional en el qual, tot i entenent que la llei és un gran valor, a vegades impedeix la justícia i cal, per tant ser desobedient.

Tant els pre com els post tenen en comú que consideren que a vegades cal saltar-se la llei, però hi ha diferències. Els primers desobeeixen des de la posició egocèntrica i solen actuar amb astúcia i amb violència si cal. Deturen la seva queixa quan assoleixen el seu profit sense considerar si és just o no. Per contra els postconvencionals són insumisos per ideals, no defensen la seva postura personal sinó uns valors universals, accepten l'aplicació de les lleis encara que els vagi en contra, mai no usen la violència sinó la resistència passiva i no deturen la seva protesta encara que se'ls ofereixi beneficis personals. Tots tenim al cap les accions de Gandhi o el moviment dels objectors de consciència al servei militar obligatori a Espanya.

A Catalunya, els independentistes segurament haurem de desobeir donat que la negociació es preveu improbable. Serà molt important veure quina desobediència serà la majoritària. Si preval la protesta preconventional, passional, emotiva, violenta, provocadora, populista, acrítica, assenyalant els enemics, basada només en l'objectiu d'assolir el propòsit a qualsevol preu, perdrem força i si guanyem serà una victòria tòxica que no augurarà un país millor.

Ara bé, si la desobediència és postconvencional, serena, ferma, pacífica, crítica, acceptant les conseqüències de les lleis actuals, respectuosa amb els que no pensen com nosaltres, tenaç i compromesa, si assolim l'objectiu, no només estarem contents per això sinó que haurem aportat un exemple al món sobre com es poden canviar les coses.

Certament que aquest segon model que propugno no és el que més es practica; normalment calen revoltes violentes per aconseguir canvis importants, però ja és l'hora d'inaugurar una nova forma de defensar la justícia a nivell de col·lectivitats grans.

Caldrà veure si sabrem assolir la maduresa i el compromís que requereix aquest repte dels nostres temps.

Resumint: si al nou estat català, els que desobeeixen les lleis ho fan de forma pacífica i postconvencional, hauran de patir l'aplicació de les nostres lleis però segurament acabaran assolint el seu objectiu perquè un país i un govern

essencialment democràtic no es pot resistir a una energia emergent que defensa la justícia de forma madura.

Per contra, si van contra les nostres lleis per pur egoisme o rancúnia històrica, patiran l'aplicació repressora de les nostres lleis i se'ls podrà desactivar oferint-los alguna negociació de la que en puguin treure algun profit personal o de grup. Se'n diu política.

Molts catalans volem fer una cosa que sabem que és il·legal però que creiem que és justa

A vegades cal transcendir el marc legal per a avançar. Perquè llei i justícia, malauradament, sovint no coincideixen. Cert que la llei aspira a la justícia però moltes vegades no hi arriba o s'equivoca.

Podríem citar molts casos. L'esclavatge era legal però ara sabem que era injust. La prohibició del vot femení, la mili obligatòria, la pena de mort a Espanya,... eren legals en el seu moment però després es va reconèixer la seva injustícia i la llei s'hi va ajustar. Perquè la llei sempre ha de servir a la justícia que és el seu ideal.

Per això els humans anem canviant les lleis per a ajustar-les a la nova concepció de justícia que anem elaborant.

Dic que molts catalans volem fer una cosa que SABEM que és il·legal però que CREIEM que és justa. Em refereixo al referèndum de l'1-O. Fixem-nos en les paraules saber i creure.

Es pot saber què és legal i què no però no es pot saber què és just i què no. Només podem creure que una cosa és justa però no la podem saber. Per què? Doncs perquè la legalitat d'un fet és fàcilment comprovable. Si la llei ho permet és legal i si no, il·legal. Així de senzill. I si algú no sap llegir o té una determinada interpretació de la llei, només hem de fer que recórrer al poder judicial en els estats de dret. Si els tribunals adequats dictaminen que una cosa és legal ho és, igual que quan un àrbitre diu que la pilota ha traspassat la línia de gol i el gol és vàlid, independentment de si la pilota ha entrat sencera o no a la porteria.

La justícia però, no és un fet que es pugui constatar objectivament perquè és un valor que depèn de les apreciacions subjectives i perquè no hi ha una formulació positivista del que és just i el que no. La justícia és un horitzó desitjable i cadascú l'interpreta a la seva manera. Hi ha moltes classes de justícia i aquí no és el lloc d'esmentar-les.

Aquí només podem dir que la justícia a vegades és un sentiment tan fort i tan clar que fa que les persones el visquin amb passió i aleshores apareix la virtut

del coratge per a defensar-la. Amb tot no hi ha proves de demostració. Hi ha creença, convicció, opinió, però no saber.

Així doncs, com ho farem per descobrir si una cosa és justa o no? Doncs no hi ha manera però tenim certs indicadors que històricament i filosòficament donen fe de la força moral de la convicció amb que defensem la justícia dels fets.

N'anomeno alguns sense que sigui un llistat exhaustiu: Si defensem el criteri de justícia amb validesa universal és més vàlid que si el defensem només per al nostre cas. Si la defensa de la justícia es fa amb arguments i fonaments racionals és més vàlida que si es fa amb simples declaracions de voluntat o d'interès personal. Si defensem el nostre criteri escoltant i entenent les raons dels altres tenim més autoritat que si no ho fem ja que incorporem els punts de vista i tenim una visió més àmplia. Si defensem la justícia amb fermesa no agressiva, amb força sense violència, amb respecte però amb fortalesa (tal com Plató definia l'ànima irascible dels guerrers) aleshores tindrem més validesa que si no ho fem. Si acceptem les conseqüències dels nostres actes de desobediència i no defugim les responsabilitats tindrem més autoritat que si no ho fem.

En resum, que com sempre, la justícia acabarà imposant-se si qui la defensa la viu com un valor propi i la manifesta amb coratge. Mai la justícia no podrà ser imposada ni reprimida amb engany, violència, menyspreu, humiliació, desqualificació o amenaça.

El repte del referèndum és per al poble de Catalunya un bon banc de prova per a saber quin grau de maduresa tenim i per tant de quin grau de força disposem per a defensar el que creiem que és just.

Allò definitiu serà quina majoria ètica hi haurà entre els votants del sí

Segons Wilber els humans evolucionem passant o transitant per diferents nivells d'evolució. La major part de les persones de la nostra societat estan en una franja de nivells que va de l'egocentrisme al relativisme, passant per l'etnocentrisme i el racionalisme.

En concret aquests estadis són:

"Emergència del jo" (vermell³⁶) Estadi molt centrat en el propi interès, egocèntric i individualista.

"Ordre mític" (blau) Centrat en la creença de que hi ha un bé i un mal ben definit i que els nostres (els de la meua religió, ideologia, ètnia, nació...) són els

³⁶ Aquests colors són els que fa servir Wilber per a simbolitzar els estadis.

posseïdors del bé i la veritat. Es basa en el sentit emocional de pertinença i la creença de ser guardians de la veritat revelada. És el fonament del dogmatisme.

"Assoliment científic" (taronja) Predomina la raó, l'eficàcia, la practicitat i l'assoliment d'objectius. La racionalitat pràctica és el principi i la fi de l'acció.

"Jo sensible" (verd) Centrat en la comunitat, les relacions, les xarxes, la consciència ecològica. És anti-jeràrquic, espiritual i relativista.

En resum: A mida que evolucionem passem d'estar centrats en nosaltres a estar centrats en les nostres emocions. Després ens centrem en el nostre pensament racional i després en les relacions i la xarxa que tot ho integra.

Cada persona està en una d'aquestes fases i en el millor dels casos treballa per a evolucionar al següent estadi.

La meua aplicació d'aquesta matriu interpretativa a la situació política actual de Catalunya (estem a dos mesos d'un anunciat i no pactat referèndum d'autodeterminació) entén que la majoria dels espanyols estan en el nivell blau. Creuen en un bé suprem que és la unitat de la pàtria sense que sembli molt important argumentar-ho (això correspon al nivell taronja). Com a màxim s'apel·la a la legalitat i a la identitat nacional.

No vull dir que no hi hagi persones a Espanya que estan en altres nivells evolutius, això és clar, però en conjunt, com a societat, es mou entorn la identificació nacional.

A Catalunya crec que aquesta visió no és tant predominant. Certament que hi ha el sector blau nacionalista com a Espanya però hi percebo també àmplies capes de població en la fase taronja-racional. Són els que argumenten, apel·len a la interpretació de les lleis, als drets fonamentals, etc. I encara hi veig els que estan en la fase verda o sensible. Són els que reclamen els drets de tothom, els que no volen privilegis i voldrien per a tots el que volen per a ells.

Insisteixo que a Catalunya i Espanya hi ha gent de tot, però com a col·lectiu i per raons històriques, sociològiques i antropològiques Espanya és més blava que Catalunya. A Catalunya es veuen més colors. Podríem dir, d'alguna manera, que hi ha més diversitat en la consciència política. Això explicaria el dinamisme i la participació política del poble català en un moment de paràlisi i mediocritat general a Espanya. Pensem que a Espanya no hi ha un projecte de futur i que només es veu com a ideal la perpetuació del que, segon alguns, sempre ha sigut, és i serà: la unitat de la pàtria.

M'interessa però veure quin pot ser el futur del nostre país. Crec que allò definitiu seria saber quin percentatge dels que pensen votar sí hi ha en cada nivell. Si la majoria és blava, crec que estarem en un punt d'equilibri amb el nacionalisme espanyol i possiblement s'acabi imposant l'estat per la força de la seva maquinària administrativa i legislativa.

En canvi, si hi ha un sector ampli de gent que està en el taronja o el verd, crec que serà inevitable l'assoliment de la fita independentista. I ho serà de forma civilitzada, democràtica i respectuosa. L'evolució i el canvi tindria més força que la conservació.

Com que els vots no permeten discernir des de quin nivell d'evolució s'han emès, la prova empírica del que exposo serà impossible. Ara bé, tant si guanya el no com el sí, podrem veure, a la llum dels moviments socials que s'esdevinguin, quin nivell d'evolució té el país.

Un bon moment per a l'esperança.

Tenir un estat propi no és garantia de quasi res però és una possibilitat de quasi tot

Els catalans no som més trempats que la resta. No som més intel·ligents, treballadors, sensats o amorosos que la resta de la gent. Malgrat les comunitats solen tenir uns trets diferencials quasi cap d'aquests té a veure amb l'ètica o la bondat. A Catalunya som tan imbècil o tan excepcionals com a qualsevol altre lloc.

Per això penso que si aconseguim tenir un estat propi a Catalunya, aquest no serà, d'entrada, millor que cap altre perquè el sistema social i econòmic vigent serà el mateix que està colonitzant el planeta sencer: el capitalisme. A Catalunya hi ha injustícia social i econòmica i hi seguirà essent perquè, si volguéssim, ja hauríem pogut fer alguna cosa grossa al respecte com ara es pretén fer per a aconseguir la independència

Però no, la justícia, la fraternitat o la igualtat no motiven tant com la independència i per això no hi ha tant de consens en saltar-nos les lleis per a acostar-nos-hi.

A Catalunya tenim ben consolidades les institucions classistes: les escoles concertades i privades, la sanitat privada, i en general la privatització dels serveis públics i la política econòmica que afavoreix els de sempre. I la nostra política és una aristocràcia democràtica amb famílies que es perpetuen en el poder. I la nostra política d'habitatge margina i segrega franges de població en territoris gueto. I...

Amb tot, i per causes històriques que ara no necessito, tenim una població inquieta i motivada pel seu futur. Molta gent vol un estat propi i està disposada a lluitar per a aconseguir-ho. I vol que la lluita sigui pacífica, no violenta i que la confrontació sigui la darrera opció.

A la llum de com està el món i Europa en particular en aquest moment, aquest fet és altament estimulant. Us ho diu un que no és en absolut nacionalista. Em repugna el nacionalisme entès com a etnicisme o essencialisme patriòtic.

Digueu-me utòpic, ingenu, il·lús o les tres coses juntes, però a mi em sembla que tenim ara mateix una oportunitat que molt difícilment es pot donar en un altre lloc. Una comunitat plantejant-se el seu futur, unint esforços per idear una forma millor de convivència.

És un privilegi poder participar en l'elaboració d'una constitució inspirada en les necessitats reals.

Sabem tot el que no ens agrada i podem per tant, plantejar-nos com volem canviar-ho. Hi ha molt energia i ganes en aquesta aposta i estic segur que per poc que puguem el nostre país aspirarà a ser, en teoria, més just, amb polítiques socials més avançades, regulació econòmica més justa, major participació política... Quan una cosa nova comença admet moltes més possibilitats. Ens hem d'atrevir a somniar, a canviar coses en aquest món tan tancat i controlat per les elits econòmiques i financeres.

Pot ser una esperança per a tot el món que una comunitat imagini una nova organització social i la construeixi. Sé que els resultats estaran lluny de la perfecció però amb tal que s'aporti un mínim d'innovació i estímul al canvi, ja haurà valgut la pena.

Catalunya hauria de ser un laboratori de proves protegit i impulsat per Europa, un experiment on aprendre, un planter d'esperança. I l'experiment podria tenir validesa general perquè si els catalans ho podem fer, qualsevol altre també pot. Al cap i a la fi tots valem el mateix.

Entendre el context ajuda a entendre el text. (8 contextos de la situació catalana)

Com més bé coneguem el context d'una situació més podrem entendre-la. Les situacions històriques tenen molts contextos i no tots són històrics. Alguns dels contextos més importants són els conceptuals.

Comparteixo amb vosaltres 8 dicotomies conceptuals que crec que donen llum a l'actual situació que vivim a Catalunya aquesta tardor del 2017.

1. Nivell convencional vs. nivell postconvencional de l'evolució moral. En el desenvolupament moral hi ha tres estadis o fases evolutives. La preconvencional en la que el que està bé és el que em convé a mi. Després, si evolucionem, apareix la convencional en la que el que està bé és el que acordem entre tots. Això es concreta en les lleis. Si anem evolucionant podem veure que hi ha coses que estan bé encara que no siguin el que ha acordat la majoria. Apareix el nivell postconvencional que permet distingir entre legalitat i legitimitat. Dues persones, cada una d'elles en un d'aquests nivells d'evolució, poden ser honestes i considerar-

se bones però pot ser que difereixin en aspectes importants. La més evolucionada pot entendre la que ho està menys però no a la inversa.

2. Progressistes vs. conservadors. Els conservadors defensen generalment que les coses s'han de consolidar i no fer gaire canvis. Més aviat pensen que els mals venen de canviar massa i que si no haguéssim canviat tant ara estaríem millor. El seu anhel és el passat on ubiquen el paradís desitjable. Els progressistes per contra, defensen generalment el canvi. Creuen que cal canviar i evolucionar per millorar. Els mals venen de no canviar, de no adaptar-se als nous temps. El seu anhel es projecta en el futur on ubiquen el paradís que esperen i el passat és només un infern del que cal escapar. Les societats necessiten dosis equilibrades d'ambdues energies.

3. Nació vs. estat. La nació és una comunitat cultural amb trets d'identitat propis. Està ancorada en el cor i els sentiments de la gent. Les persones es consideren de la nació quan senten que hi pertanyen. Els trets aglutinadors són sensorials: himnes, banderes, menjars, costums... L'estat és una estructura social de convivència en un territori. A partir de certs esdeveniments històrics, l'estat regula i controla la gent amb lleis i institucions. L'adscripció a un estat és administrativa i no emocional. Els trets aglutinadors són les lleis i els drets de ciutadania.

4. Legalitat vs. legitimitat. La legalitat és objectiva en el sentit que és legal allò que dicten les lleis que tenen una lectura universal, arbitrada pel poder legislatiu. És legal allò que la llei permet. Legitimitat fa referència a la justícia i no és objectiva donat que la virtut de la justícia és una expressió personal i subjectiva. Podem saber què és legal però només podem opinar sobre què és legítim. Malgrat que seria ideal que la llei i la justícia coincidissin, molts cops no passa així. Els qui creuen que la justícia està per damunt la llei practiquen l'objecció de consciència.

5. Força vs. violència. La força és protectora, defensiva i manifesta l'actitud de fermesa davant la injustícia. La violència és agressiva, provocadora i sol ser la manifestació de l'odi i la ràbia. La força és legítima i la violència no. Les forces de l'ordre no poden ser violentes. Els professionals de la seguretat pública haurien de ser especialistes en l'aplicació justa i mesurada de la força per tal de fer respectar les lleis. La violència deslegitima qualsevol membre dels cossos de seguretat.

6. Informació vs. manipulació. La informació pública és el relat més veraç i multiperspectiu que els professionals poden donar d'un fet. Es limita a la descripció dels esdeveniments. La manipulació és l'alteració intencionada de la informació per tal de moure els sentiments i les opinions de la gent envers una posició determinada.

7. Democràcia vs. oligarquia. La democràcia és el govern del poble. En una democràcia les decisions es prenen amb la participació de la ciutadania, ja sigui directament o representativament. L'oligarquia és el govern dels poderosos. En una

oligarquia les minories dominants controlen els accessos al poder legislatiu, executiu i judicial i els mitjans de comunicació per tal de defensar els seus interessos a costa dels interessos de la majoria. La nostra democràcia, ara mateix, és molt prima, i la nostra oligarquia, molt grossa.

8. Drets vs. negociació. Els drets fonamentals són o no són. No podem negociar-los, pactar-los o dialogar sobre altra cosa que no sigui la seva plena aplicació. Si jo et vull mort i tu et vols viu, no podem negociar de res més que no sigui sobre com et deixaré en pau.

Qui té dret a atorgar o negar drets? (Sobre el dret d'autodeterminació de Catalunya)

Aquesta és una pregunta no gens senzilla de contestar. Requereix unes quantes consideracions i algunes d'elles es refereixen a com interpretem o conceptualitzem un dret.

El diccionari diu que un dret és la facultat d'exigir hom allò que li és degut, de fer allò que la llei no defèn, de tenir, exigir, usar, etc., allò que la llei o l'autoritat estableix a favor seu o li és permès per qui pot.

Veiem aquí clarament que un dret és la potestat d'exigir allò que ens correspon. Ara bé, què ens correspon? I com podem saber que ens correspon o ens és degut, com diu la definició?

El mateix diccionari estableix dues situacions: a) el dret no està defensat per la llei o b) el dret està defensat per la llei. En el segon cas, tot sembla molt senzill. Si la llei ho reconeix, vol dir que el nostre dret ha d'estar protegit i defensat per l'aparell legal, executiu i policial que sustenta l'estat que el declara.

Si un estat reconeix un dret i no el defensa, està fallant, està fracassant en les seves obligacions i s'han d'activar els mecanismes correctors: denúncies quan la justícia funciona i oposició civil i pressió popular quan això no passa.

Mirem ara el primer cas, aquell en què un dret no està defensat per la llei. Hi ha gent que opina que si la llei no defensa un dret, aquest no existeix, però aquesta és la visió immadura d'algú que no distingeix entre legalitat i justícia o que no admet un estadi superior d'evolució moral més enllà de l'acceptació de les normes social.

La realitat és que la majoria de drets han sigut il·legals, o alegal al llarg de la història. Recordem els drets humans abans de la seva declaració, per exemple.

Penseu que els homes abans de la declaració dels drets humans tenien tots els mateixos drets? Hi ha qui opina que sí però que això encara no s'havia descobert

o reconegut. Hi ha qui opina que no i que aquesta igualtat de drets s'inicia amb la seva proclamació.

Aquí potser hauríem de fer avinent que hi ha dos tipus de drets: els naturals o essencials i els contingents. Els primers són els fonamentals, els que tots tenim pel sol fet de ser humans, com per exemple el dret a la vida. Els contingents o accidentals són els que adquirim en determinades circumstàncies i que no afecten a la nostra essència humana, com per exemple, el dret que tinc a usar els vestidors del meu club esportiu.

Pel que fa als drets fonamentals, soc de l'opinió que existeixen per ells mateixos independentment de què es reconeixin o no. Encara que ara s'abolissin els drets humans i tots els estats del món reneguessin explícitament de la seva validesa, jo seguiria sentint que tinc els mateixos drets que els altres. De la mateixa manera, un negre del segle XVIII tenia els mateixos drets que un blanc encara que cap dels dos no ho sabés. Precisament aquest fet, el fet que els drets deriven de la dignitat i que la dignitat és essencialment perceptible per a cada humà conscient, és el que ha fet que, amb el temps i l'evolució, hagin anat emergint i plasmant-se en les diferents legislacions.

Tot això pensava jo meditant sobre la independència de Catalunya. Tenim dret a ser independents? Per a mi, tot el problema es redueix a aquesta simple pregunta: Té Catalunya el dret d'autodeterminació?

La primera mirada és veure si la llei ho recolza o no. La Constitució espanyola no ho contempla però la legislació internacional sí. El dret d'autodeterminació dels pobles no és un dret humà. Està però reconegut però pel "Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics" que l'ONU va promulgar l'any 1966 i va entrar en vigor l'any 1976. Aquest pacte, subscrit per Espanya, té el mateix rang legal i obligatorietat de compliment que els Drets Humans.

L'estat però no reconeix aquest dret i per tant només tenim la possibilitat de la denuncia i en cas que no hi confiem, com és el cas de molts que creiem que la justícia espanyola ofereix molt poques garanties (recordem que ocupa llocs vergonyants en els rànquings internacionals de corrupció i d'independència judicial), la resistència i la desobediència civil.

La segona mirada seria la de considerar que el dret d'autodeterminació d'un país no cal que estigui reconegut per la llei per a ser real. Com una dona mal casada té dret a separar-se del seu marit encara que la llei del divorci no s'hagi promulgat encara. En aquest cas, és la consciència cívica col·lectiva la que dona força a la reivindicació.

Com en tants moments de la història, caldrà esperar veure l'evolució del conflicte, veure les estratègies de les parts, escoltar els vents de la història, el desplegament de l'esperit col·lectiu,.. per poder fer una valoració. Si s'aconsegueix el dret que un poble sent com a propi la humanitat haurà fet un pas endavant. Si no

s'aconsegueix, s'haurà d'esperar a una nova primavera. Perquè per als que pensem que estem irremediablement salvats, l'evolució i el creixement mai no es detura.

Finalment dir que he parlat del "dret que un poble sent com a propi" i aquí he de matisar que això només val quan el dret és legítim, és a dir just. I és just quan no va contra ningú, quan aspira a la millora global i es reconeix per a tothom. Si a més els camins són pacífics i respectuosos, la jugada és perfecta!

No em pots demanar respecte ni te'l puc oferir si no em reconeixes com a igual, amb els mateixos drets que tu

M'agradaria presentar-vos una idea fonamental al meu entendre: el respecte només es pot donar entre dues persones que es reconeixen com a iguals i que tenen, per tant, els mateixos drets.

Quan en una relació una persona nega a una altra algun dret, a part de què no la respecta, perd la possibilitat de ser ell mateix respectat. La relació que s'establirà serà de domini, submissió, dependència o lluita però no de respecte.

No podem respectar un racista, ni un xenòfob, ni un fonamentalista, ni un masclista, ni un feixista, ni un terrorista... Tots ells neguen algun dret a l'altre i per això es consideren superiors. Ells pertanyen a una raça, país, religió, gènere o ideologia superior i per tant tenen més drets i nosaltres menys.

Quina relació hem de mantenir amb aquestes persones? Si estem al seu mateix nivell d'evolució segurament tindrem competència, guerra i conflicte constant. Si estem més evolucionats -i això es demostra quan respectem tots els drets als qui ens en neguen alguns- la relació serà complicada. Apunto com crec que hauria de ser.

D'entrada hem d'acceptar el valor que tenen totes les persones, sigui quin sigui el seu moment evolutiu. Un fanàtic o un terrorista té per a nosaltres, els mateixos drets que tothom. Si se l'ha de reprimir, controlar o detenir, s'ha de fer respectant els seus drets humans, amb consideració, amb força (mai violència), amb justícia.

Hem d'acceptar el que són però no on estan. Podríem dir que les persones supremacistes (els que consideren que tenen més drets que els altres) haurien de rebre, per part d'una societat adulta i formada, una atenció social, educativa i terapèutica, ja que la seva posició vital és d'immaduresa.

D'alguna manera s'assembla a com els adults tractem als nens o adolescents. Admetem el que són però no tot el que fan. Sabem que degut al seu moment de desenvolupament no entenen més enllà de l'egocentrisme o l'etnocentrisme i per això els hem d'acompanyar a noves visions més

evolucionades. I mentre no hi arriben, segurament els hem de controlar i reprimir de forma respectuosa i clara.

Molts adults tampoc han passat d'aquesta fase primitiva en què ells se senten pertanyents a un sector de la humanitat privilegiat i amb més drets: són mascles i no femelles; són elegits d'un déu i no pagans, són d'una classe social alta i no pobres...

L'acció correctiva d'aquesta dinàmica supremacista ha de ser contundent, sense ambigüitats ni equidistància. Es parla molt de l'equidistància i jo l'accepto quan és entre iguals però quan es tracta de drets fonamentals no n'hi pot haver. I si ho fas, et poses al costat de l'opressor. Quina equidistància hi pot haver entre qui diu que els negres són inferiors als blancs i els qui defensen la igualtat? Quina entre els qui creuen que els homes són superiors a les dones i els qui no?

Certament que aquests són aspectes seriosos i de màxima transcendència per a la humanitat. No és un tema menor. Hi ha qui diu que per a mantenir la pau i l'harmonia social és millor buscar sempre l'acord i el consens però si aquest acord o consens no implica una total igualtat de drets fonamentals, aleshores només és una nova modalitat d'injustícia.

I es trenquen amistats i famílies... molt trist però necessari. No podem confraternitzar amb qui exclou part de la humanitat del joc de la dignitat i la igualtat. L'estat de justícia necessita la màxima implicació de tothom i ningú no pot ser neutral.

Tot això ho tinc molt present quan parlem de la situació actual a Catalunya. Em sento no respectat en el meu dret fonamental a decidir com vull viure. Ells poden decidir el seu model de societat i jo com a català, no. Ells m'han de donar permís o he d'acceptar les seves lleis... No ho puc admetre!

I faria un trist favor a la causa de la dignitat humana si acceptés succedanis, negociacions o acords que no impliquessin la igualtat entre tots. Jo no vull treure cap dret fonamental a ningú. El que vull per a mi ho vull per a ells. Exigeixo el mateix tracte. I si no ho poden o no ho volen entendre aleshores el conflicte serà necessari. Procurarem que sigui un conflicte des de la resistència civil i des de la pau. Un conflicte de fermesa basat en la raó (estic molt lluny del nacionalisme emotivista o de l'exaltació patriòtica), basat en la força (mai en la violència), basat en els valors que sustenten els drets humans.

Segurament no podem esperar aquest mateix tracte perquè si els poguessin i volguessin oferir ja no hi hauria conflicte. Aleshores prenen un nou sentit les paraules evangèliques que per una banda consolen (feliços els perseguits a causa de la justícia...) i per l'altra estimulen (No he vingut a portar la pau sinó la guerra...) i jo interpreto que vol dir que no hem d'evitar el conflicte i mantenir-nos en una falsa pau quan el que està en joc és el més elevat: la dignitat i la justícia de tots els humans.

**Sembla evident que ha arribat l'hora de l'agressivitat. Tant de bo sigui
també l'hora de la fermesa pacífica**

Nikki Haley, ambaixadora d'Usamèrica davant l'ONU ha deixat el càrrec, segons revelen fonts periodístiques, per no ser prou agressiva. La demanda de polítics agressius ha augmentat a tot el món. Cada cop més la gent vol líders durs i forts.

A Europa Viktor Orbán (Hongria), Matteo Salvini (Itàlia), Jaroslaw Kaczynski (Polònia), Heinz-Christian Strache (Àustria) o Alexander Gauland (Alemanya) són clars exemples de figures d'extrema dreta que han augmentat el suport entre la població.

A Amèrica el futur no es presenta millor. Tant a EE.UU. com a Brasil, el lideratge és agressiu, despòtic i racista.

A Espanya, la lluita entre Casado del PP, Rivera de C's i Abascal de VOX ha provocat una carrera sense fre per veure qui la diu més grossa. I el que és més preocupant és que en aquesta carrera per ser el més espanyol, l'indicador és l'agressivitat i l'atac malintencionat fonamentat en mentides i manipulacions.

Aquesta fórmula funciona. Veig innocents preguntant-se com pot ser que la gent els cregui i confii en ells. La resposta és que els humans sempre vendre'm l'ànima al diable. No importa el que és, importa el que vull que sigui.

A l'agressivitat i a la violència s'hi arriba a través de les emocions. Costa poc emocionar i manipular quan la gent té por i complex d'inferioritat.

Les persones podem estar dominades pels instints si som molt primaris, per les emocions si ho som menys i per la raó si estem més evolucionats. En temps de crisi, però, aquesta posició vital sol fer un pas enrere i persones que normalment són racionals es deixen dominar per les emocions i les que són de forma estable emocional tendeixen a comportar-se de forma instintiva.

És així com els discursos degeneren i els que abans apel·laven a la racionalitat i la reflexió ara ofereixen sentiments identitaris i sentit de pertinença. Els que ja abans eren discursos d'enaltiment de grup i orgull de tribu (religions i pàtries) ara són crides directes a la violència.

Hi ha doncs una desforestació progressiva de la raó i l'ètica. Costa molt construir estadis superiors d'evolució i molt poc destruir-los, com la història demostra.

Amb tot, hem de ser optimistes. La història ha avançat i ens n'hem sortit fins ara. Res no fa pensar que no podrem seguir evolucionant. Només cal recordar quines han sigut les estratègies guanyadores en altres circumstàncies perilloses.

En primer lloc la fermesa pacífica. Una fermesa que implica compromís i militància coratjosa, estratègia de no violència, racionalitat crítica i xarxa de suport.

Altres factors són: el valor de la classe política, el desplegament de la cultura oberta, la innovació democràtica, l'honestat i pluralitat dels mitjans de comunicació, l'autocrítica positiva... Tot això però de res no serveix si no hi ha fermesa personal i posicionament radical en defensa dels drets fonamentals.

No entenc com es pot negar el dret a decidir a un poble

Em costa molt entendre els motius pels quals persones intel·ligents i sensates consideren que un poble no té dret a decidir el seu futur. Per això fa ja temps que pregunto als qui sé que no admeten que Catalunya tingui dret a decidir el seu futur, en què fonamenten la seva opinió.

Parlo només de persones sensates que entren a debatre, no als partidaris del "a por ellos". I aquestes persones donen raons que col·lecciono amb l'ànim de veure què em perdo o quina part de raó (o raó sencera) tenen ells. A mi em sembla claríssim que un poble ha de tenir dret a decidir com vol organitzar-se. Però quan veig persones sàvies i clares que ho veuen al revés, em provoca una inquietud i una curiositat que no puc resistir.

De moment, diria que he recollit una dotzena de raons contra el dret a decidir, provinents de 7 o 8 persones (no faig el cens).

Estudiant i considerant aquestes raons i sense entrar a contradir-les puc dir que totes s'agrupen en tres categories: a) No existeix el dret a decidir b) No existeix Catalunya c) Sí té dret Catalunya a decidir però no és convenient que ho faci.

La primera categoria que nega el dret a decidir es fonamenta en què el concepte "dret a decidir" és massa ambigu, ampli i poc concret de manera que tothom el pot aplicar al que l'interessa. I és evident que un col·lectiu qualsevol no pot esgrimir el dret a decidir per a tirar pel dret. Una comunitat de veïns no pot, per exemple, decidir pel seu compte el color de la façana. Catalunya no pot demanar el dret a decidir perquè la formulació és massa àmplia i ambigua.

Normalment, en aquesta primera categoria d'arguments, domina el tema legal. El dret d'autodeterminació dels pobles tal com el recull els Pactes Internacionals dels Drets Humans, es refereixen -sempre segons la seva opinió- a pobles en procés de descolonització o altres circumstàncies que no són la catalana.

En tot cas, ni la Constitución Española, ni cap llei orgànica que afecti a Catalunya contempla el dret a l'autodeterminació. Resumint: no tenim dret a decidir perquè la llei no ho permet. Si canviem la llei, aleshores, sí.

La segona categoria de raons afirma que "el poble de Catalunya" és una ficció. Existeix la Comunitat Autònoma però no la nació o el poble, que és una

construcció emocional interessada. Creuen els que són d'aquesta opinió que no es pot contestar clarament qui és català donat que implica adhesions passionals i per tant volubles. Qui podria i qui no podria votar si apel·lem als catalans entesos com a membres de la nació catalana i no com a ciutadans de la Comunitat Autònoma Catalana?

La tercera categoria és la més diversa i no la menys nombrosa. Opinen alguns que ara mateix un referèndum dividiria la societat encara més. Que hi hauria una manipulació nacionalista bestial (he sentit aquesta opinió atribuint la manipulació als dos bàndols). Que els catalans demanem el dret d'autodeterminació per a nosaltres però després no l'acceptariem per a l'Hospitalet del Llobregat, per exemple, si volgués adherir-se a Espanya o a Tabàrnia si volgués ser un estat independent com Catalunya. Que la gent no està preparada per a entendre el que significa aquesta decisió i això la impugna. Que...

Si algun argument ha quedat simplista o ingenu és perquè no l'he sabut transmetre perquè en cap cas l'he sentit així de boca de qui l'ha expressat.

Aquestes són les categories d'arguments que he recollit. No hi he posat les opinions sobre els interessos polítics de la burgesia catalana, sobre la manipulació de les classes dirigents per a seguir al poder, sobre la cortina de fum de la independència per a tapar la corrupció, etc... Tot això no constitueix per a mi una raó donat que un dret fonamental existeix per ell mateix sense que quedi afectat per les circumstàncies socials o de classe.

Jo estic a favor del dret a decidir i no soc en absolut nacionalista. Crec que una major autonomia dels pobles ens ajudaria a tots. De la mateix manera que necessitem decreixement, necessitem descentralització. Augmentaria la implicació de la gent en la gestió de la cosa pública i també la responsabilitat, segons penso.

Els arguments que sento no em convencen, la veritat. És cert que proposo saltar per damunt la llei com s'ha fet al llarg de la història cada cop que s'ha assolit un nou dret fonamental. Cal anar contra la llei quan aquesta es percep com a injusta, però sempre de forma pacífica, aplicant la força i mai la violència.

Tampoc admeto que la indefinició del que és un poble sigui motiu per a impugnar els seus drets. I pel que fa a la inconveniència del moment o a la mala praxi que podríem fer, opino que ens hi hem d'arriscar.

Realment, les meves tres objeccions a les objeccions que he recollit són del tot opinables i criticables: quan cal i quan no cal saltar-se la llei? Quan es pot usar el nom del poble amb propietat? Quan la manca de garanties per a exercir un dret amb responsabilitat ha d'impugnar aquest dret?

Aquestes qüestions es poden respondre apel·lant a la víscera, al dogma, a la por... o bé a la intel·ligència, a l'obertura de ment i a l'esperança. Serà definitiu on ens col·loquem i cal fer un esforç per a apuntar-nos a les segones.

Un darrer comentari. Sempre que he parlat d'això, m'he emocionat, perquè visc la negació al meu dret com una ofensa, i per primer cop entenc les dones, els homosexuals, els pobres, els immigrants... quan veuen tan ignorats o directament negats els seus drets més fonamentals.

També he vist l'emoció de l'altre i quasi sempre he observat que hi ha un fons d'identitat no catalana (espanyola, europea, manxega,...) que m'aporta un xic de llum per a entendre que les raons mai no són pures i, com els icebergs, amaguen la seva massa sota l'aigua, el símbol per excel·lència de les emocions.

Catalunya no és el poble escollit ni la reserva espiritual d'occident

Vaig escriure aquest text a l'octubre del 2017. No el vaig publicar. Ara el rellegeixo i penso que segueix vigent.

Llegeixo amb interès i una certa obsessió el que s'escriu sobre Catalunya en aquesta interessant tardor del 2017³⁷ en què sembla que tant ens hi juguem.

Una cosa que em sorprèn és que cada cop més veig indicis o referències directes a què els catalans som com els jueus. No ho dic en el sentit pejoratiu amb el que tant sovint han etiquetat l'estereotip de l'avidesa econòmica, sinó en la concepció dels catalans com a éssers especials, diferents...

Pel que sigui, sembla que els catalans no deixem indiferents. Alguns ens odien i no sabem per què i altres ens admiren sense que tampoc tinguem clars els seus motius.

L'independentisme sembla haver aguditzat les postures i ha exagerat aquest punt de rebuig o de vanaglòria. Els que exageren la nostra misèria apel·len a un orgull o complex de superioritat, una mena de qualitat ètnica superior que se sustenta en generalitzacions o argumentacions ben venals al meu entendre. No diré que no hi hagi aquest tret en la nostra societat, sobretot en segons quins sectors, però no crec que sigui significativament més potent que en altres llocs.

Clar que el posicionament polític de cada opinador li fa veure allò que li convé. És una norma general.

En el costat dels qui inflen el seu orgull com a catalans hi ha els qui creuen que Catalunya sempre ha sigut, no una cosa diferent a la resta d'Espanya, sinó superior. Superior en riquesa, en iniciativa, en modernitat, en convivència... i en tot el que vulgueu. El nacionalisme quan es dispara pot justificar qualsevol cosa.

Entre les coses que més m'impacten quan llegeixo aquestes ditirambes patris hi ha l'opinió que s'estén ràpid de què Catalunya esta iniciant una revolta

³⁷ Aquest escrit és de la tardor del 17, publicat el febrer del 19.

social d'abast mundial. Llegeixo que el món mira amb interès i expectativa a Catalunya, que la consciència col·lectiva que es genera a Catalunya és una pista a seguir, que Catalunya inicia un procés de reforma política d'abast europeu. Catalunya sembla que guia la humanitat en el seu camí a la llibertat.

Entenguem-nos. No seré jo qui digui que això no és veritat perquè ara mateix aquesta pel·lícula encara no ha començat. Tampoc pretenc negar que Catalunya tingui indicadors econòmics o socials més elevats que Portugal o que qualsevol país, però d'aquí a fer generalitzacions messiàniques hi ha un bon tros.

A Catalunya passen coses, sí. Els catalans fem coses, com deia aquell, sí. Les coses que passen a Catalunya són fets circumstancials i històrics. Tots estem d'acord que tant hi té a veure el poble català com les polítiques del govern central per entendre aquest conflicte.

Els catalans defensem els nostres interessos amb tanta força com els altres defensem els seus. Si ens movem és perquè ens convé, com ells es mouen quan els hi convé. No hi ha res d'il·luminat en aquest moviment. A Catalunya també estem dominats per una minoria econòmica que abusa i explota a la majoria. També hi ha polítiques antisocials i defensa sistemàtica dels interessos dels poderosos. També a Catalunya explorem el medi i maltractem els animals. També a Catalunya hi ha corrupció sistemàtica i política segregacionista en els serveis bàsics. També a Catalunya els mossos han estat tan mal vistos com ho estan ara els *piolins* i ho tornaran a estar quan aquests marxin. També a Catalunya els immigrants ho passen magre. També a Catalunya...

No som res especial. Això és el que vull dir. Som normals sotmesos a una situació especial i això fa que ens sentim o necessitem sentir-nos grans. Amb tot, el principi de realitat és més potent que la fantasia. Ser conscients de qui som ens fa més forts que revestir-nos d'herois.

Tenim ara mateix un repte gegant. Una societat amb una forta divisió aspira al que, per a mi, és un legítim dret: decidir la nostra independència o no. L'hem de fer sent conscients del que som. Un poble que vol una cosa. No hem de donar lliçons, ni marcar camins al món, ni mostrar com d'excepcionals som. Volem simplement exercir un dret i ho farem els que som i com som: gent normal, amb un percentatge de covards i de valents, d'il·luminats i de realistes, d'optimistes i pessimistes... igual que a la resta del planeta.

Si aconseguim el nostre objectiu (que cadascú hi posi el seu aquí) amb pau, concòrdia i justícia haurem aconseguit una cosa extraordinària feta per persones ordinàries.

**Ens ataquen amb els mateixos arguments amb què els ataquem! Ens
entendran quan els entenquem**

Passa sovint i ho he comentat en altres ocasions: tendim a projectar sobre els altres les nostres febleses. Horrortitzats per tenir-les les veiem i critiquem en els que ens envolten.

Sovint he vist com els cruels acusen de crueltat els altres; els covards critiquen els covards; els maltractadors se senten maltractats i els perseguidors, perseguits.

Això ho constatava un cop més ahir en dues situacions ben diferents i en contextos ben diversos: el futbol i la política.

El Barça va guanyar el Madrid i les queixes són les de sempre: que si els àrbitres, que si la mala sort, que si el calendari... res original, vaja. El que em va cridar l'atenció en una tertúlia va ser sentir acusacions d'uns seguidors i altres envers els equips contraris que eren pràcticament les mateixes. "Els polítics ajuden al teu equip! La premsa us protegeix i menteix! Teniu una directiva corrupta. Sou uns fanàtics! Teniu un club polititzat..." I tantes coses com vaig sentir que es podien aplicar indistintament a tots dos equips!

En política, la situació de Catalunya respecte a Espanya fa que els partidaris de la independència i de la unitat d'Espanya repeteixin aquest esquema:

"Us salteu les lleis quan us convé." "La televisió us protegeix". "Enganyeu i manipuleu la gent amb mentides." "Oculteu els fets o els distorsioneu." "No sou demòcrates." "Nosaltres defensem la democràcia." "Sou uns nacionalistes fanàtics i perillosos." "Defenseu l'indefensable." "Feu el ridícul." "La gent ens dona la raó i està amb nosaltres." "La majoria vol la nostra opció."... I així fins a l'infinit. I això ho pot dir tant un indepe com un unionista!

Faria riure si no fos dramàtic com es diu sovint. El més esgarriós és que tots creiem tenir raó i veiem evident que l'altre s'equivoca. Per això no podem entendre ni posar-nos al lloc de l'altre. Ens sentiríem traïdors a nosaltres mateixos i això ens estanca i fixa en una posició defensiva i fanàtica.

Tenim mala peça al teler perquè aquest mecanisme d'autoafirmació, negant les raons dels altres, té tendència a eixamplar-se i a fer-se omnipresent, i això provoca una radicalització.

Però és clar, trobem increïble que l'altre no renunciï a la unitat d'Espanya però no veiem que nosaltres tampoc renunciarem a la independència. I així tot.

La solució seria sortir d'aquest camp travat i enroc per tal de poder contemplar les idees de forma desapassionada. Aleshores, amb la raó com a guia, podríem debatre els límits i possibilitats de les nostres opcions. Si la nostra raó

oberta, confiada, a favor de tots i contra ningú, respectuosa i no segrestada per la passió i els prejudicis ens mostrés una solució, estic segur que tots l'acceptariem.

Però això no passarà perquè l'altre no és digne ni capaç d'un acord com aquest, perquè està dominat per una passió cega i no veu la veritat. Així pensem o així sentim sense saber-ho... nosaltres i ells!

Hi ha un pas previ: entendre que així és com se senten ells: exactament com jo però a l'altra banda del mirall. Aleshores, veient les seves limitacions, els seus ancoratges i les seves distorsions, podré veure per fi les meves i d'aquesta manera m'identificaré amb tot allò que critico.

I aleshores, sí. Entre igual, sempre és més fàcil arribar a un acord.

"Per què et vols separar si ets tan dolenta com el teu marit?" (la resposta humiliant que sento sovint)

El fet que una part important de gent de Catalunya vulgui la independència i no es doni cap mena de resposta política a aquesta demanda, em porta molt sovint a la imatge de la dona que es vol separar i el marit no en vol ni sentir parlar.

Crec que algunes persones estan contra el nostre dret a decidir per raons primàries i instintives de domini, de por, d'inseguretat... Són els que en la metàfora de la dona que vol la separació sentirien coses com ara "si te'n vas et mató", "no i no pels meus collons!", "te'n guardars ben prou...", "t'enfonsaré la vida..."

Afortunadament les persones amb les que jo em relaciono no són aquestes i sincerament crec que són minoria els que es queden sense raons i han de recórrer a la testosterona i l'amenaça.

Els arguments que més sento són els de la llei. "La llei no ho permet!" i aquí acaba tot. No hi ha gaire res a dir a qui creu que la justícia és la llei. Li pots parlar de la legalitat en el seu temps de l'extermini jueu, de l'esclavitud,... però quan no has avançat en la reflexió moral, cap exemple ni cap raonament té possibilitat de superar la rigidesa convencional.

Amb tot, l'argument més humiliant que sento és el de preguntar: "Et penses que si fóssim independents ho fariem millor? Hi hauria igual o pitjor corrupció..." "Val més que lluiteu pel que realment importa a les persones i us deixeu de marejar la perdiu amb la independència...!"

Sempre imagino com rebria una dona que es vol separar del seu marit perquè se sent maltractada si li diguéssim alguna cosa així com ara:

"Vinga dona! Si tu ets tan dolenta com ell! També li has posat les banyes. Mira, et quedaràs sense diners, seràs mal vista, no t'acceptaran en els cercles de gent de bé. Val més que et dediquis a la casa i els nens i aguanta. Ja saps que no hi

ha llei del divorci! A més, sotmesa, pots fer molt pels fills. Pots fer el dinar i netejar la casa... Fes-ho! que veig que amb tot això del divorci la tens molt mal endreçada... En lloc de queixar-te tant, mira de progressar i millorar en allò que ell et deixa..."

I ella, si sentís això diria potser: "Què hi té a veure com soc jo i les meves qualitats? Em vull separar i no necessito cap justificació perquè és la meva vida! I si en surto malparada, m'és igual perquè ja no aguanto més. Si quedo pobre i he de dormir sota un pont, ho prefereixo a viure constantment humiliada... No tinc esma de millorar en res perquè em sento negada com a persona i la meva dignitat ferida i anul·lada no germina ni proposa res que no sigui alliberar-me. El primer que vull és desfer aquesta servitud i decidir pel meu compte! I si ho faig malament és la meva responsabilitat i no entenc que negueu el meu dret amb l'argument que no me'n sortiré. Això és cosa meva, no us sembla?"

Aquesta dona però, no és Catalunya davant Espanya. Perquè a Catalunya hi ha la meitat de la gent (diuen... i no ho volen consultar!) que no vol la separació.

Aquesta dona de la meva metàfora té una meitat que vol fugir del marit i una meitat que vol quedar-se perquè creu que l'estima encara, o perquè creu que li aniran les coses més bé, o perquè s'hi va comprometre per sempre, o pels fills... o ves a saber per què. El fet és que la seva meitat que vol quedar-se amb l'home conviu amb la meitat que se'n vol separar. Així de dividida està l'ànima catalana.

Aquesta dona que pateix i que no surt de dubtes necessita un temps per pensar, un temps de reflexió. Un temps durant el qual no se la pressioni i on pugui valorar i decidir amb llibertat. (Un temps equivalent a una campanya i la realització d'un referèndum vinculant) El que troba però és la veu rigorosa del marit que l'empeny a entrar a casa i que li sembla inacceptable fins i tot que es plantegi la separació.

Jo no vull una Catalunya independent, vull una Catalunya autònoma. (No autonomista)

En filosofia hi ha dos conceptes de llibertat: la negativa i la positiva³⁸. Kant les va usar per a distingir la capacitat que hem de tenir els humans de seguir o no les lleis morals i la capacitat que hem de tenir per a crear les nostres pròpies lleis morals.

³⁸ Vaig parlar d'aquest tema en una altra entrada d'aquests blog: "No pots posar barreres a la ment, però sí li pots tallar les ales o desanimar la seva llibertat" (Aquest escrit no està inclòs en aquest volum)

La primera llibertat, la negativa es concreta en la independència moral aquella que fa que hom consideri injusta una cosa encara que la dicti la llei. La llei diu que no pots ajudar un refugiat però tu pots considerar que és injust i acollir-lo. En aquest cas t'has mostrat com a independent de la llei, no has estat determinat per ella.

Es diu llibertat negativa a aquesta que du a la independència perquè només tens l'opció de negar-te al que hi ha però no eixamples el teu camp ètic.

La llibertat positiva és la que obtens quan arbitres els teus propis criteris. En el cas moral seria quan fixes la teva llei moral (el que Kant anomenava imperatiu categòric) En aquest cas no et limites a rebutjar una proposta sinó que crees la teva alternativa.

Es diu llibertat positiva perquè porta a l'autonomia ja que tu ets qui es dona les seves pròpies normes. *Nomos* vol dir "normes" així que autònom vol dir que jo em poso les meves normes i heterònom vol dir que accepto les lleis dels altres. Fixem-nos que amb la moral heterònoma -la que accepta les lleis dels altres- pots desobeir també si ets prou independent però la teva desobediència sempre accepta el marc normatiu que hi ha.

Bé, doncs tot això ho aplico a Catalunya i al seu anhel de ser i veig que la independència seria la separació d'Espanya però seguiríem respectant el marc normatiu dels estats. Tindríem tota l'estructura jurídica, política, econòmica i social com els altres estats. L'única diferència és que no dependríem d'Espanya per a gestionar-ho. No seria poc però insuficient per a mi.

Penso que si aquest fos el cas, Catalunya seria tan classista, desigual, injusta, depenent econòmicament, depredadora mediambientalment i capitalista com els altres estats europeus. No sé si val la pena, sincerament... Que em robi un lladre català no em fa més feliç que si em roba un espanyol.

Per això crec que hem de ser autònoms, tenir la llibertat positiva per a posar-nos nosaltres mateixos les nostres normes. Sense copiar ni imitar. Sortir del marc polític i econòmic actual amb mesures valentes, intel·ligents i que respectin els drets fonamentals.

Valdria la pena assajar un país nou on s'apliqués l'Economia del Bé Comú, la democràcia deliberativa, on hi hagués una Renda Bàsica Universal, on les xarxes culturals i socials tinguessin tanta potència com les econòmiques, on la llibertat i la igualtat estiguessin assegurades amb regulacions fetes amb la participació popular...

En definitiva: un país inventat amb enginy, coratge i confiança. Tenim bones idees, tenim el llistat complet de tot el que no funciona, tenim la història que ens avisa, tenim els anhels populars que ho demanen i ara, tenim l'oportunitat d'excepcionalitat que cal.

Això s'ha de fer des de baix, a partir de la pressió de la gent, però amb la complicitat de les institucions. Cal buscar els punts forts de la base per a fer-los fer ecllosió i els punts febles de les estructures de poder per a esquarterar el terra i brollar com a llavor.

3. EDUCACIÓ

3.1. APRENTATGE

Aprendre és una activitat fonamental. Més important que com s'aprèn és què s'aprèn. La relació entre el professor i l'alumne és fonamental. Més important és, encara la relació entre el mestre i l'aprenent. Aquesta és una relació d'amor en la que s'impliquen dos processos de creixement. La naturalesa subtil i peculiar d'aquesta relació determina la qualitat i quantitat d'aprenentatge. Els aprenentatges més importants no són sempre conscients ni valorats. En aquest apartat es parla d'això.

Persones diferents ens ensenyen coses diferents en diferents moments de la nostra vida.

No és el que t'ensenyen; és el que aprens.

No es pot ensenyar ningú a ser lliure, només provocar-lo per veure si hi opta.

El que has après no ho recordes però no ho oblides

a frase en qüestió segurament hauria de ser "El que has après potser no ho recordes però no ho oblides". Un cop fet aquest aclariment, he de dir que aquesta frase l'aplico a dos contextos ben diferents però en tots dos casos em resulta igualment vàlida.

Els aprenentatges fonamentals són discrets

Les coses importants que aprenem a la vida com ara l'obediència als pares, el llenguatge, la socialització, el control dels impulsos,... les adquirim mitjançant un procés d'aprenentatge subtil i poderós que no té pràcticament cap rellevància conscient. Formen part de la normalitat de la vida i no generen en general cap impressió d'excepcionalitat. Per això segurament no podem recordar quan o com hem après aquestes coses importants.

Ara bé, que no les recordem no vol pas dir que hàgim oblidat el que vam aprendre. Precisament al contrari, com més normal és el procés d'aprenentatge més integrat el tenim i menys conscient és. No recordo haver après a buscar la valoració dels altres, a negociar el que em convé, el sistema decimal, a concordar gènere i nombre, a planificar un objectiu... i malgrat tot no he oblidat aquests aprenentatges. A això em refereixo quan dic que no recordo haver après però no oblidat el que he après.

La conquesta de nous nivells de consciència

Però hi ha un altre àmbit d'aplicació d'aquesta sentència. Situem-nos en la meua premissa bàsica: els humans podem viure les coses des de diferents plans o nivells de consciència. Normalment no en som conscients o no hem tingut l'experiència de viure des d'altres estats de consciència. (Els principals estats de consciència que conec són la consciència egoica de viure (c2), la de ser viscut (c3) i la de ser pura consciència no personal (c4)

El procés de descoberta de nous nivells de consciència superiors pot ser de dues maneres. A vegades funciona el model "Sant Pau", una caiguda sobtada del cavall, una mena de garrotada o impacte en el nostre punt de consciència ordinari (Castaneda en diria "mourre el punt d'encaix") que ens trasllada automàticament i radicalment a un nou estat.

No sol ser la forma més freqüent. Normalment l'acostament a nivells superiors de consciència esdevé de forma gradual i progressiva amb pràctiques (meditatives, contemplatives, psicofísiques, autosuggestives,...) o vivències que es filtren per l'esclatxa de moments extraordinaris (relacions sexuals, contacte amb la natura, esgotament físic o psíquic, traumes mèdics...)

Aquests petits trencaments de la consciència ordinària solen veure's acompanyats de dos fenòmens que els sustenten: per una banda apareix una interpretació intel·lectual (una narrativa que els hi dona lloc al plànol de la ment) tot i que sovint no pot ser lògica o coherent. Per això apareix, per altra banda, una sensació d'eufòria i de meravella sorprenent que ens empeny a connectar amb persones que visquin situacions semblants.

Aquests moments extraordinaris marquen el camí a un nou regne de consciència que en els primers moments dura breus i molt distanciat moments.

Amb la pràctica però aquests moments s'amplien i no són ja tan esporàdics. No és estrany que poc a poc anem desplaçant el centre de gravetat de les nostres vivències a aquest nou nivell de consciència sense que això no vulgui dir que la regressió no sigui freqüent ni normal. L'adquisició de nous nivells de consciència és un procés diferent en cada individu.

Sovint hi ha una dualitat (o fins i tot "trialitat") en les nostres vivències i podem desplaçar el nostre centre de consciència d'un estat a un altre. A vegades això també sol passar automàticament. Podem fàcilment i amb pràctica assolir els

nivells superiors però els perdem sense voler-ho, amb la simple imposició de les rutines quan abandonem la vigilància o la concentració. Costa instal·lar-se en els nous estats de consciència perquè al cervell li agrada el que és conegut i tendeix al que sempre ha fet. Per això és tan important i sempre ha estat ben valorada per totes les religions i tradicions de saviesa la constància i la voluntat pel que fa al creixement personal.

Ara bé, un cop assolit un estat superior no oblidem aquesta nova realitat encara que la nostra consciència estigui en un estat inferior. A partir de l'assoliment d'un nou estat de consciència ja mai més tornem a ser els mateixos en els estadis primitius. Aparentment sí perquè les accions són les d'abans però es viu amb una sensació profunda d'irrealitat perquè sabem (no oblidem) tot i que no ho recordem que hi ha estats de consciència superiors. I és aquest record llunyà el que ens fa buscar altre cop els estats més elevats.

Ningú no podrà ser el teu mestre si no ets un aprenent. I si ho ets, tothom ho podrà ser!

Perquè aprendre és un poder que emana de dins teu. Aprendre és una disposició natural de l'esperit humà que es desenvolupa meravellosament des dels primers moments de vida per tal de preservar la supervivència a través de l'adaptació. Els nens petits són esponges de nous aprenentatges perquè tenen una curiositat innata i una plasticitat cerebral extraordinària.

Les nostres societats complexes i tecnificades han optat per ensinistrar els infants de ben petits no només a veure i percebre el món, sinó també a valorar-lo. Hi ho han fet podant i dirigint els aprenentatges envers el que es considera útil i necessari. Amb aquesta amputació de la motivació natural es produeix un gran perjudici sobre l'individu i la societat.

Tenim un sistema d'educació (familiar, escolar, social, institucional,...) centrat en la figura de l'ensenyant. Es considera que és el factor més important i per això se li dona tot el poder de decidir. Els adults trien i marquen què han d'aprendre els infants, com, quan, de quina manera i quins aprenentatges són considerats bons i quins no. Aquest sistema és un sistema caduc, antinatural, copiat del model industrial i al serveis del sistema econòmic.

Ens cal fer un gir copernicà. El centre de l'educació ha de ser l'infant, en el sentit que només si connectem amb la seva energia d'interès i curiositat podrem aconseguir aprenentatges significatius. Hem de deixar fluir les seves capacitats i motivacions, deixar-les sortir, que expressin creativament el seu "estar en el món".

A partir d'aquest material, els educadors podrem estirar i canalitzar aprenentatges que complementaran i augmentaran el seu poder per aprendre i créixer.

Ja sé que sembla una utopia i que potser molts pensareu que això implica una mena de revolució, però deixant de banda que és realment una revolució el que necessitem, cal considerar que si no partim de poder i l'energia de creixement dels nens, no aconseguirem res. Bé, sí que aconseguirem alguna cosa: castrar i bloquejar aquesta energia de manera que els nois i noies (i tots els aprenents, sigui quina sigui la seva edat i condició) acabaran essent éssers passius i inermes que desconfiaran d'ells mateixos i que valoraran més la dependència que l'autonomia.

Per això dic que la clau de tot aprenentatge està en un mateix. Si ets un bon aprenent, aprendràs de tot i a tot arreu. Si no ho ets, ni a la millor universitat t'aportarà res. I em ve aquí la frase d'aquell mestre que deia als seus alumnes: Jo no us ensenyaré res, però amb mi podreu aprendre. I en efecte, si mantenen viva la guspira de l'aprenent seran éssers llançats a la vida, al creixement, a la saviesa. Allò que s'escau a l'essència humana.

**És relativament fàcil aprendre coses noves i terriblement difícil
desaprendre les velles**

Donem molta importància a aprendre i, en efecte, és un procés vital per al desenvolupament i per al creixement humà. Els aprenentatges fonamentals són adquisicions que ens acaben adquirint a nosaltres, conquestes que ens conquereixen. Aprenem i incorporem el que aprenem integrant-ho com una part més de nosaltres, acoblant el nou amb el vell i constituint una determinada personalitat.

Afortunadament en un moment de la nostra vida, aquests aprenentatges són automàtics i queden fixats de forma acrítica. Malauradament en un altre moment de la nostra vida necessitaríem poder revisar aquests aprenentatges i ja no en som quasi conscients.

I jo diria que una de les grans dificultats que tenim els adults per anar adaptant-nos als nous reptes que la vida ens planteja és la rigidesa i la poca capacitat crítica que tenim respecte al que hem après. I no parlo només de l'aprenentatge d'hàbits físics com ara la forma de menjar, d'asseure'ns, de caminar, sinó també als aprenentatges emocionals i als intel·lectuals.

Hem après a ser estimats, a ser acceptats, i ho hem fet amb els recursos que teníem. De petits vam desenvolupar estratègies de socialització útils o adequades que potser ara són innecessàries o clarament perjudicials. Potser en

algun moment va ser bo ser submís per tal de ser acceptat però probablement ara no resulti tant convenient. Ara bé, com podrem canviar això si a vegades ni tan sols sabem que és simplement un hàbit adquirit i que pot ser desaprès?

Perquè els aprenentatges poden ser desapresos i hi ha tècniques específiques tot i que, com els mateixos aprenentatges, a vegades és suficient tenir la voluntat o la intenció de fer-ho. Ja sortirà la manera. Potser necessitem desaprendre la dependència de les persones, o a dir sempre que sí a tot, o a callar el que sentim, o a controlar l'expressió de les emocions... No sé, aquest és un estudi interessant que tothom hauria de fer respecte a ell mateix. Quines són les coses que necessito desaprendre? Fet la llista és ja un primer pas que quasi garanteix l'èxit.

També a nivell d'idees necessitem qüestionar o desaprendre hàbits de pensaments negatius. Com més subtil és el nivell en el que treballem més costa percebre els aprenentatges inadequats i per tant també desaprendre. Hem de desaprendre a pensar constantment, a quedar-nos tancats en els nostres conceptes, a acceptar com a vertader allò que pot ser imaginat com a fals... Tot una aventura.

A l'escola hauríem d'ensenyar als nois i noies a desaprendre. Fariem una gran feina. Podrien començar els professors donant exemple i ja avançaríem molt.

Diu la tradició taoista que una autèntic aprenentatge triga 20 anys a assolir-se. I algunes de les coses importants que hem d'aprendre són només desaprenentatges. Tardem pocs anys en aprendre a parlar, però potser en necessitem 20 per aprendre a callar. Tardem poc en aprendre a sotmetre'ns però potser necessitem molt temps per aprendre a alliberar-nos. Costa poc aprendre a pensar tota l'estona (de fet és quasi automàtic) però es tarda una vida sencera en emmudir la ment. Aprenem ràpid que la gratificació és plaent i tardem molt a descobrir que la frustració pot ser fecunda. Aprenem amb autohipnosi continuada que la realitat és el que veiem o pensem i sovint ni amb una llarga vida intensa aconseguim dubtar-ne.

No cal demostrar a ningú l'existència d'Amèrica. Només cal incitar-lo a navegar sense defallir cap a ponent

Si realment vols saber hauràs d'anar fins al final. No et conformaràs amb el que et diuen, ni amb el que dicta la tradició, ni amb el que tothom creu, ni amb el que vols creure. Si de veritat vols saber arribaràs fins on no podràs dubtar.

A la vida són moltes les coses que en realitat no volem saber. Ens va bé una explicació provisional o una creença cega. A vegades però, la persona ensopega

amb la seva ànima filòsofa, la que vol saber, la que se sap enamorada de la veritat i vol trobar-la. En aquests moments comença un viatge.

Hi ha molts camins per a buscar/trobar la veritat? Diuen que sí, i fins i tot hi ha qui diu que hi ha tants destins com itineraris com si la veritat fos només el lloc on has decidit aturar-te o com diuen de la pau, que és el camí. Però jo crec que la veritat és un lloc concret, absolut, definit.

No ho puc demostrar però puc animar-vos a fer vosaltres mateixos la descoberta. Els camins són molts i si són encertats, menen al mateix lloc, a l'evidència indubtable.

Qualsevol camí és vàlid amb la condició que se segueixi fins al final. Hi ha molts perills en aquest viatge iniciàtic. Un d'ells és creure haver arribat abans d'hora. Un altre creure que vas bé pel sol fet de que et costa molt. Un altre creure que mai no hi podràs arribar. Un altre guiar-te pel confort emocional o el sentit de transcendència. Un altre adherir-te totalment a una pràctica determinada creient que el que funciona a uns funciona a tots. En fi, que per dificultats no quedarem i la majoria d'aquestes dificultats no són qüestió de voluntat o energia, sinó de saviesa i atenció.

Qualsevol camí vertader t'ha de despullar, desarmar, desidentificar. Només en aquest estat de pobresa et podrà trobar la veritat ja que sempre és ella, amagada dins teu, la que et surt a l'encontre quan abandones tota esperança.

3.2. COM S'APRÈN A LA VIDA?

Com s'aprèn és també molt important. Quines són les condicions de l'aprenentatge significatiu i permanent? Més important que la tècnica és l'actitud o les condicions en què es dona l'aprenentatge. Sempre cal una acció intencional i conscient.

Només aprèn qui ensenya.

Ningú et pot ensenyar res però amb tothom pots aprendre.

Quantes vegades hauré d'explicar i repetir la mateixa cosa per tal de poder entendre-la?

Sòcrates va aprendre a ballar als seixanta anys...

Tu no m'has ensenyat res. Ho he après amb tu!

He enviat el meu ministre de la guerra a predicar la pau i la concòrdia entre els pobles. A veure si així aconseguixo que ho entengui...

Explica'm-ho i ho entendre's.

Fa temps que he arribat a la convicció que el llenguatge és molt més limitat que no pas ens pensem. Tenim confiança en la comunicació i especialment la lingüística. En realitat la comunicació verbal és un procés de codificació i descodificació summament complex per dos motius: primer perquè implica un seguit de fases successives (de la idea a la paraula, de la paraula a la idea) en cada una de les quals es perd alguna cosa i en segon lloc perquè remet a significats íntims i intransferibles i difícilment tindrem la confirmació d'haver sigut entesos totalment.

Cal dir també que hi ha molts nivells de comunicació. Des d'un crit d'alerta que només pretén que giris al cap fins a l'explicació matisada de les diferències que percep entre dos conceptes abstractes hi ha tota una gamma de modalitats comunicatives que poden ser catalogades.

Jo ho simplifico i considero que bàsicament hi ha la comunicació "passa'm la sal" i la resta. La comunicació "passa'm la sal" és un missatge simple, directe, amb paraules unívokes la comprensió de la qual pot ser comprovada al moment. La resta de les comunicacions, sobretot quan es refereixen a sensacions, sentiments, pensaments abstractes... són al meu entendre, altament aleatòries, és a dir, provoquen en l'oient una comprensió molt mediatitzada per les sensacions, sentiments i pensaments propis.

La comunicació "passa'm la sal" és simple però clara. Molt útil pel dia a dia i poc per a l'entesa profunda entre les persones. L'altra comunicació, la subtil, intel·lectual, empàtica,... és poc pràctica en el dia a dia però molt útil per a entendre'ns a nosaltres mateixos.

Per què parlem tant doncs amb altres persones sobre coses que són de tan difícil comprensió? Jo crec que no és per compartir sinó per entendre'ns a nosaltres mateixos. Desenvolupem discurs, arguments i explicacions que surten de la nostra boca i entren per les nostres orelles. Un cop ens sentim a nosaltres mateixos argumentar estem en disposició d'entendre'ns i reflexionar sobre el que hem dit. L'altre, l'oient, és un simple catalitzador, un element necessari que no intervé però que facilita que nosaltres seguim parlant. Sembla que li expliquem a ell però ens ho expliquem a nosaltres.

Podem observar sovint com les persones que exposen el seu pensament s'escolten a ells mateixos. Sovint les intervencions dels altres les destorben i a la que poden tornen al seu fil, al que necessiten entendre. A mida que expliques una cosa cada cop l'entens més, i si repeteixes molt sovint el mateix discurs l'acabes creant a mida i et creus que el que dius és el que realment sents quan és al revés, que acabes sentint tal com ho expliques. Recordo els meus temps de professor de filosofia quan explicava les lliçons 2 i 3 cops cada setmana. Quan em sentia explicar-ho ho entenien millor i anava acumulant el que aprenia en lliçons successives. Allà l'únic que aprenia era jo, crec...

Això mateix passa a la consulta d'un psicòleg, el principal mèrit del qual, si tens sort, és que et deixa parlar i explicar el que et passa. Ell pregunta i tu vas ordenant -inventant- els elements en conflicte. Hi ha qui ho escriu... Tan se val... Es tracta d'estirar el fil del cabdell del nostre caos mental i anar articulant una narrativa vital que et resulti suportable i en el millor dels casos satisfactòria. La necessitat compulsiva de repetir certes explicacions respon a la necessitat de creure'ns-les o entendre-les.

I això és el que volia explicar-vos per veure si ho entenc una mica més.

Ningú no em pot ensenyar res però jo puc aprendre de tothom

L'ensenyament i l'aprenentatge no són processos intercanviables. Normalment es dona l'aprenentatge quan hi ha ensenyament però no sempre. Els professors saben bé que poden ensenyar i els alumnes no aprendre o aprendre coses diferents de les que ensenyen, cosa que passa sovint.

Igualment es pot aprendre sense que t'ensenyin. Clar que resulta més senzill fer-ho quan hi ha una relació i un medi intencional d'ensenyament però tampoc és imprescindible. Les coses més importants de la vida les hem après sense que siguin el resultat d'un procés planificat d'ensenyament-aprenentatge.

I és que aprendre és una activitat que demana diversos elements, però el que no pot faltar és la intencionalitat de l'aprenent. L'aprenent és qui possibilita i atorga significat al que aprèn. Podem dissenyar un bon ensenyament però l'aprenentatge és un resultat espontani.

Ens poden donar lliçons, consells, oferir experiències o estímuls per a que aprenguem una cosa determinada però és impossible aconseguir-ho sense el nostre permís. Ens poden forçar a fer activitats d'aprenentatge però no dictar el resultat. Com a màxim ens poden seduir per tal que acceptem el suggeriment d'aprenentatge però fins i tot en el cas que acceptem, només es produirà l'aprenentatge si la nostra ment el percep com a convenient o favorable.

Molt es parla de la necessitat de trobar bons mestres, però en realitat l'important és ser un bon aprenent. El millor mestre no pot ensenyar-te res si tu no vols i un bon aprenent pot aprendre de tothom, fins i tot la persona menys adequada.

Som els autèntics artífexs de la nostra vida, prenem els estímuls del món per construir la nostra realitat i ho fem aprofitant tots els elements al nostre abast. Un bon mestre és un bon element si el que t'ofereix coincideix amb el que vols. Esforça't en ser un bon aprenent més que en tenir un bon mestre.

Pares i educadors estan obligats a viure en la confrontació entre nivells d'evolució

Breu resum: existeixen diferents nivells d'evolució i tothom està més o menys fixat en un d'ells i -en el millor dels casos- en trànsit cap al següent. Els més freqüents són (simbolitzats amb colors) el vermell (màgic, egocèntric, impulsiu...), el blau (mític, etnocèntric, submís...), el taronja (racional, mundicèntric, eficaç...) i el verd (sensible, holocèntric, relativista...)

Comentava en el primer escrit d'aquesta sèrie que quasi tots els conflictes que hi ha al món són entre persones i col·lectius que estan en diferents nivells d'evolució.

Avui voldria parlar d'un d'aquests conflictes que és necessari, inevitable i desitjable. Em refereixo al conflicte educatiu.

El conflicte educatiu es dona entre dues persones, una de les quals té una responsabilitat en el creixement i l'aprenentatge de l'altre. Això passa en els casos de paternitat, tutela i educació formal o informal.

La relació educativa és peculiar perquè implica el conflicte de forma necessària. Cal que els individus educats entrin en conflicte amb l'entorn, amb els educadors i amb ells mateixos. Només així una persona pot superar el nivell o fase evolutiva en què està i accedir a la immediata posterior.

El pas de la infància a l'adolescència i d'aquesta a l'adulthood, ha de ser necessàriament conflictiva. Ha d'implicar confrontació i tensió i aquesta tensió s'ha de saber gestionar de forma correcta en un entorn de seguretat i amor.³⁹

³⁹ Sovint veig pares i educadors desitjant una relació no conflictiva i això no és possible. No cal que tot sigui conflictiu, però sense conflicte no hi ha evolució. Per això no podem aspirar a una relació permanentment plàcida i assolsegada. La qualitat del mestre o pare és la gestió del conflicte, la capacitat de convertir la tensió en estímulo, la violència en força, el descontrol en oportunitat...

Aquests són els dos aspectes que cal que dominin els pares i educadors: didàctica i autoritat. La didàctica és la capacitat estratègica de desplegar els recursos que ajuden els educats a progressar. L'autoritat és el poder atorgat pels educats als educadors que s'exerceix amb amor, (o sigui amb comprensió i amb anhel de bé per a l'educat)

Pel que fa a la didàctica, la primera condició és que l'educador estigui en un nivell d'evolució superior a l'educat, cosa que, per sorprenent que pugui semblar, no passa sempre! A vegades mestres i pares són tan primaris o etnocèntrics com els fills o alumnes. Per això els veiem barallar-se o competir en igualtat o bé ser còmplices com si fossin col·legues.

A partir d'aquí cal que l'educador sàpiga en quin nivell està i en quin nivell estan els seus educands. És clar que com més evolucionat estigui l'educador més podrà ajudar perquè tindrà una millor perspectiva del procés i més capacitat d'anàlisi i acció. I com més distància hi hagi entre els nivells d'evolució, més poder ha de tenir l'educador. Així la màxima distància la té una mare adulta i conscient vers un fill recent nascut que no ha ni desplegat el seu ego. Màxima distància equival a màxim poder i responsabilitat.

A partir d'aquest coneixement, quan un educador afronta un conflicte amb un alumne ha de saber entendre des de quina posició veu el món i li ha de parlar responenent a aquesta visió. Si l'alumne és vermell (egocèntric) cal que li parli dels beneficis que obtindrà per a ell mateix un canvi d'actitud. Aquest és l'únic argument que pot entendre! Al blau (etnocèntric) li ha de posar exemples i valors del codi moral del seu grup perquè per a ell tot és el grup d'iguals. Això vol dir que una recomanació religiosa serà molt eficaç en un creient fidel o una pauta de tribu urbana molt motivadora per a algú que pertany a aquesta tribu i està a aquest nivell.

Quan l'alumne està en taronja és molt eficaç el poder de la reflexió i el desplegament de causes i conseqüències que tenen les accions. Això deixarà immutable a qualsevol altre que no hagi arribat a aquest nivell d'evolució. Els sermons només valen per als que els poden entendre i raonar des de la pròpia experiència. Si un alumne està en verd, es molt fàcil fer-lo connectar amb la sensibilitat i l'empatia envers els altres amb qui té el conflicte o fins i tot amb el propi educador.

Caldria desplegar molt més aquest mecanisme didàctic de l'evolució i aquí no és el lloc adient. Quedi només constància que sense la comprensió d'aquestes claus d'interpretació de la realitat costa molt ajudar a créixer les persones.

L'altre aspecte essencial és el de l'autoritat.

L'educador, a més d'estar en un nivell superior, ha de tenir el control de la relació, ha de tenir el poder i sempre és millor que aquest poder vingui de la seva autoritat. L'autoritat la dona el nivell d'evolució assumit i practicat amb amor. Els alumnes i els fills necessiten aquest poder de seguretat que dona l'autoritat.

L'autoritat en la relació educativa del tipus que aquí estem parlant, no és ni pot ser democràtica en el sentit que tant val l'opinió (o el vot) de l'educador com de l'educat. Una família, una classe, un club d'esplai o un centre de menors tutelats no pot ser una democràcia formal. Hi ha d'haver una autoritat que controla, protegeix i dinamitza des del poder. Això vol dir que ha de coaccionar i imposar el seu criteri. Si no és així no queda garantida la funció educativa i obliga l'educador a negociar o cedir, cosa que deixa a l'educat en situació de desconcert.

Això no vol pas dir que l'educador no pugui dubtar, tenir febleses, consultar els companys, equivocar-se o sotmetre certes qüestions a consulta. Però són sempre situacions controlades i al servei de l'educació entesa com a gestió de les circumstàncies al servei del creixement.

Precisament aquest poder o control que tenen els educadors és el que no tenim les persones normals sobre els nostres conciutadans. Això passa perquè nosaltres no som els encarregats d'educar-los i això fa també que les relacions conflictives siguin més complexes de gestionar perquè sense autoritat o poder només ens queda l'habilitat, la delicadesa, la confiança o la suggestió, coses que no sempre són eficaces en les nostres desavinences quotidianes.

I d'això parlaré en la tercera part d'aquesta sèrie.

3.3. PEDAGOGIA

Existeix la pedagogia: la ciència de facilitar l'aprenentatge i l'art de produir educació sigui el que sigui el que entenguem per educació.

Para una especial atenció quan algú a qui valores et repeteix fins a fer-se pesat una cosa que et sembla obvia o estúpida.

Els dos grans ideals humans són saviesa i amor. En pedagogia es tradueixen per ideologia i metodologia.

Abans d'explicar el com, procura que interressi el què!

Només pot conèixer, estimar i educar qui s'autoconeix, s'autoestima i s'autoeduca.

L'exigència sense motivació no serveix per a res...

Els joves tenen poc respecte pels adults perquè hi ha pocs adults que inspirin respecte.

Només pots ensenyar a qui vulgui ser ensenyat. Procura que els teus alumnes vulguin ser ensenyats per tu.

L'ensenyament, entès com a procés d'educació, no pot ser imposat. Com el cavall, al que no pots obligar a beure. Només pots acostar-lo a l'abeurador.

Quan forcem els processos d'ensenyament i imposablem pràctiques o conductes que no són volgudes pels alumnes, no eduquem; simplement domestiquem.

I és que aprendre significativament demana l'actitud oberta de l'aprenent. Hem de buscar doncs que l'alumne vulgui aprendre.

Un cavall sa té set i busca de manera natural l'aigua. Agraïx quan se li ofereix o la troba. Una persona sana busca de manera natural aprendre i agraïx quan se li ofereix o troba aprenentatges.

S'ha escrit molt sobre motivació i és un tema cabdal en la psicologia de l'educació, però al meu entendre no cal esforçar-se massa en motivar un cavall a beure. El problema apareix quan volem que begui a una hora determinada, una quantitat determinada i una aigua determinada. Cuidar bé un cavall requereix estar amatent a les seves necessitats naturals i no pas forçar-les. Més encara un nen amb les seves necessitats d'aprenentatge.

Clar que això xoca amb els programes i la nostra mentalitat pràctica, sistemàtica i avaluadora, però la naturalesa és tossuda i per molt que intentem encasellar els interessos dels nens en les nostres motivacions, aquells mai no s'hi ajusten.

Necessitem que el nen vulgui ser ensenyat pel mestre. Si el mestre no té l'autoritat que l'alumne li atorga, el mestre no té res a fer.

Com ho podem fer? Doncs al meu entendre hi ha algunes coses de la personalitat docent que el fan irresistible!

Primer de tot, que estimi. Si el mestre estima el nen, aquest segur que el vol com a mestre. Estimar un alumne no és senzill perquè tenim poca reflexió sobre què vol dir estimar i sovint confonem la nyonyeria, el proteccionisme, el bon rotllo o la complicitat amb l'amor. Qui no sap estimar no pot ensenyar.

S'aprèn a estimar estimant-se a un mateix i aquesta és la segona cosa que un nen admira d'un adult: que s'estimi! Una persona que s'estima és atractiva, autèntica i natural.

Una altra cosa que un nen admira d'un mestre és que tingui les idees clares. El mestre ha de saber què sí i què no. Sap el seu paper, els seus límits i els seus deures. No es deixa manipular ni confon el rol de docent pel de company. Exigeix, manté el seu lloc, reflexiona i fa reflexionar, dubta i no es mostra inefable.

El nen vol ser ensenyat per persones íntegres, compromeses amb el seu propi aprenentatge, implicades socialment i inquietes. Res de tot això no comporta impecabilitat. El mestre té limitacions i defectes però els assumeix com a reptes de nous aprenentatges.

El mestre que recolzi els pares i els doni l'autoritat que tenen, tot defensant el seu lloc en l'educació del nen, guanya un prestigi, una autoritat i una eficàcia que li serà molt necessària.

I els nens tenen uns detectors subtils de tots aquests indicadors. Podem camuflar-nos, intentar amagar els errors, mostrar el que no som... però tanta energia innecessària sovint no serveix per a camuflar-nos. Hi ha un sentit profundament humà, una vibració de veracitat i una energia de compassió que tots podem captar per poc atents que estiguem. A vegades en diem intuïció i els nens, la tenen molt desenvolupada encara que no en siguin conscients.

És a dir, que si vols que els teus alumnes vulguin ser ensenyats per tu, sigues autèntic, sigues aprenent, sigues amorós.

Llet pels nadons, farinetes pels infants i sòlids pels més grans. Perquè en cada fase necessites coses diferents.

Els humans som éssers evolutius. Això vol dir que si ens estanquem morim. I això es refereix tant a l'evolució biològica com a la social. En aquest nivell, lamentablement això passa massa sovint i és que créixer i evolucionar mentalment requereix un esforç i una habilitat que no tots tenim. Precisament d'això va l'educació: d'ajudar a les persones a transitar per les diferents fases de la seva evolució.

El procés normal té tres moments: a) desequilibri de la fase en la que et trobes b) adaptació a una nova realitat i c) consolidació del nou moment. Així, per exemple, un nen passa a ser adolescent quan viu coses que el desequilibren o li fan entrar en qüestió la seva manera de viure. Aleshores comença la segona fase que consisteix en explorar i provar coses que no coneix (però que imita dels adolescents) fins que arriba a la tercera en què s'instal·la en una nova forma de viure, l'adolescència. Quan hagi passat prou temps en aquest estadi haurà de començar a qüestionar-lo per arribar a ser un adult.

I això que passa en l'evolució fisiològica i psicològica, passa també en la nostra evolució de la consciència sobre la realitat. Està estudiat com els humans afrontem la realitat a partir de patrons interpretatius de l'existència.

Sabem que els humans passem una fase d'egocentrisme, evolucionem amb sort a una fase social regida per les emocions, transitem a una nova més racional gràcies al domini de l'intel·lecte. Més endavant podem assolir una cosmovisió més integrativa i holística quan desenvolupem el sentit de la intuïció transcendental. I podem finalment arribar a estadis transpersonals en els que assumim que ja no ens defineix l'estat en el que ens trobem sinó el que som.

Bé, aquesta síntesi necessària potser requeriria més explicacions però si us interessa podeu consultar alguna obra bàsica de Ken Wilber.

Avui volia comentar que hem de ser molt conscients que al món convivim persones que estem en diferents moments evolutius i per tant els nostres mons o realitats són ben diferents. Potser per això no ens entenem i tenim tants conflictes. Mentre algú considera que el més important és el que li han ensenyat de petit i creu en veritats eternes, altres confien en la seva pròpia raó, altres saben que tot forma una unitat indissoluble i altres simplement estan presents passi el que passi sense jutjar o desitjar.

L'evolució de l'ego és automàtica només fins els primers estadis. A partir d'un punt requereix estímul extern. L'acció educativa o l'ajuda al creixement hauria de provocar sempre una crisi al moment present per tal de que qüestionis el lloc on ets i et sentis impulsat a explorar la fase que t'està esperant.

Necessitem una humanitat activa transitant com més dinàmicament millor per les diferents fases. Tothom, des d'on està ara envers el seu repte personal proper.

Per això davant d'un problema social o col·lectiu, la resposta no pot ser mai una recepta o una actuació igual per a tothom. En el tema del fonamentalisme, del terrorisme, del nacionalisme, de l'ecologia o de la discriminació, no hi ha respostes úniques i generals.

Cada persona està en un moment donat de la seva evolució i necessita estímuls o provocacions diferents. A un fonamentalisme se l'ha d'empènyer envers la racionalitat i a un racionalista envers el pluralisme. A un pluralista se l'ha de criticar per tal que es plantegi la consciència de ser que transcendeix qualsevol posicionament exclusiu, com ho són tots els anteriors.

A l'escola, cal fomentar la fidelitat de grup en els egocèntrics, però al mateix temps hem de convidar els etnocèntrics (o amb un ego social) envers la independència de la raó. I aquesta és la feina que ens toca a tots els que sentim la crida d'ajudar al creixement.

Definitivament, l'evolució de la societat no passa per missatges generals i uniformes sinó per l'artesania de fer evolucionar les consciències individuals. Si ho

fem bé, la mitjana de la població anirà pujant el seu nivell de consciència i la massa crítica que marca les pautes socials serà cada cop més evolucionada.

Sempre hi haurà persones que s'estanquen o que els costa créixer i també hem de comptar amb què cada nou humà que ve al món ha de començar l'evolució des del començament. Cal donar temps i estimular el desenvolupament per tal que el nivell d'evolució de la majoria sigui cada cop més elevat.

3.4. QUI POT SER MESTRE?

Cal predicar amb l'exemple? La paraula "accent" no porta accent i ningú li ho recrimina.

Demandar a un matemàtic que ensenyi matemàtiques (p.ex.) és com demandar a un metge que construeixi un hospital.

D'un bon mestre abans es deia "sap molt"; ara diem "aprèn molt".

Mestres que volen ensenyar els nens a canviar el món i els costa Déu i ajuda canviar un idea pròpia o un petit hàbit docent.

El 70% dels bombers considera que han d'apagar els incendis. (Comentari a la notícia que el 70% dels docents creuen que han de parlar de la situació social a l'aula)

Mestre, educa't a tu mateix!

Durant molts anys he exercit de mestre i m'he preocupat i ocupat molt del tema de quina ha de ser la formació d'un bon professional de l'ensenyament. Quines qualitats ha de tenir un bon mestre? Evidentment que tots estem d'acord en que les que contemplen les oposicions no són, ni de lluny, les més necessàries.

Coincidiríem en què un bon mestre ha de ser una persona intel·ligent, oberta, empàtica, sensible, creativa, pacient, amorosa... i podríem afegir moltes altres qualitats. També les podem catalogar, classificar i prioritzar. Jo ho he fet durant molt de temps i sempre m'he preguntat quina seria la característica

essencial que escolliria per a un bon mestre si em diguessin que només en puc dir una.

Doncs bé, ara que ja estic jubilat i que el tema ja no m'afecta puc dir que tinc la resposta. Ara diria que l'única qualitat que demanaria a un bon mestre és que s'eduqui a ell mateix. De fet no li demanaria res més.

Els currículums dels plans de formació dels docents són extensos; les demandes socials al professorat, àmplies; les exigències de la nova situació social i el progrés tecnològic, dures. Amb tot jo diria que només cal tenir professors que s'eduquin a ells mateixos i deixar-los fer el que vulguin per tal d'aconseguir la millor educació possible.

Crec que l'educació no és un pla, ni un seguit d'aprenentatges, ni un procés natural espontani, ni la suma d'activitats docents o reptes per a assolir competències i abastar objectius... Educar és allò que passa quan poses en contacte persones que s'autoeduquen.

Un persona centrada en el coneixement d'ella mateixa, en la seva autoeducació entesa com a actitud vital i radical de cercar honestament la seva plenitud emana una energia poderosa; encomana ganes de saber, es fa transparent per tal que tots vegin com busca, s'equivoca, pateix, triomfa..., respira tranquil i exhala pau, es manté conscient i emet el coneixement profund i imperceptible de què no hi ha res més a fer que estar ben atents i oberts al moment present.

I no busquem persones il·luminades o especials. Només cal que siguin persones que entenguin que el seu objectiu és aquest. Persones compromeses amb elles mateixes deixades soltes entre la mainada per tal que amb el seu fer natural exemplifiquin com es forja una vida digna i plena. I això es transmet sense intenció, sense tecnologia, sense didàctica... és una transmissió automàtica, subtil,... es percep en l'ambient que es crea, es respira.

"Metge cura't a tu mateix" diu una dita antiga. Es recull a l'Evangeli però a mi m'encanta la cita que en fa Nietzsche a la seva obra "Així parlà Zaratustra" al capítol 23. Cito literalment: "Metge, cura't a tu mateix. així curaràs també el teu malalt. Que el seu millor ajut sigui veure amb els seus propis ulls a aquell que es cura a si mateix."

En efecte, el metge curant-se a si mateix diu: "podeu curar-vos vosaltres mateixos". Dona poder d'autocuració, la millor recepta de salut. Imagino a l'escola aquesta frase escrita en lletres d'or damunt la porta:

"Mestre, educa't a tu mateix! Així educaràs també els teus alumnes. Que el seu millor ajut sigui veure amb els seu propis ulls a aquell que s'educa a si mateix."

3.5. FUNCIO DEL SISTEMA EDUCATIU

El sistema educatiu és el principal instrument de submissió i domesticació humana.

Quina emergència social obligaria a activar tots els recursos docents d'un país? No pas una crisi de coneixement o d'ètica... Només una en la que els pares no poguessin guardar els seus fills!

"L'escola és una agència publicitària que et vol fer creure que necessites la societat tal com és." Ivan Illich

Tota educació és reeducació

Reeducació és refereix a tornar a educar, a corregir o esmenar el que no va prou bé. Quan dic que tota educació és reeducació em refereixo a que l'educació formal, a les escoles i també a les famílies, corregeixen el que l'infant aprèn des de que neix.

Pot sembla una cosa molt evident i fins i tot bona però quan mirem el panorama de l'educació actual, quan considerem el funcionament del sistema educatiu i els seus resultats podem qüestionar-nos que sigui tan bo.

El llistat de greuges que acumula el sistema educatiu és gran. En primer lloc les finalitats. No les que propugnen els grans documents (lleis, currículums,...) sinó les reals, les que s'avaluen. Són dues: el control i la classificació. L'escola existeix per tenir controlada la població infantil i inculcar en l'alumnat els valors fonamentals del sistema, que en el nostre cas són l'individualisme, la meritocràcia, la submissió a l'autoritat, la renúncia als propis interessos, l'abandó de l'autonomia, la mecanització del pensament, la irresponsabilitat, la valoració de la massificació i la despersonalització i la renúncia a la crítica i a la creativitat. Podem seguir amb els mètodes: agrupacions forçades i antinaturals, temaris fixos i caducats, didàctiques de l'autoritat i la dependència, memorització per damunt de la comprensió, ritualització de tasques, reforç punitiu,... Si parlem de les condicions, hem de recordar la baixa formació del professorat, l'elevat nombre d'alumnes per aula, la

parcel·lació dels continguts, els exàmens com a criteri únic d'avaluació, la simplificació de les notes, l'absència de consideració dels valors, l'exigència per treure notes competitives en un mercat cada cop més descarat de titulacions,...

La psicologia de l'educació i la pedagogia saben fa temps que l'aprenentatge significatiu no es pot donar en aquestes condicions. Però com que els aprenentatges que realment importen no són els significatius per als nois i noies, sinó els significatius per al sistema, la situació es manté i tendeix a augmentar els trets controladors i classificatoris.

La societat creu necessitar persones domesticades que segueixin fidelment els patrons marcats ja que considera que això assegura la pervivència de la societat i de l'estatus quo del sistema polític i econòmic.

Mirem a qui beneficia el sistema i sabrem qui està interessat en què tot això funcioni així. No pot ser casual que una societat que demana tecnologia, adaptació, canvi, creativitat, emprenedoria,... permeti una escola que ofereix manualitats, rigidesa, imitació, repetició, dependència... La causa, al meu entendre, és que les classes altes, que tenen les pròpies escoles, saben que pertànyer a aquest estatus no depèn de la formació sinó de l'herència, de la repetició de les pautes socials, del manteniment de la tradició. Per això si l'escola és conservadora, conservarà el poder per als que sempre l'han tingut. I formarà treballadors i ciutadans submisos per fer les feines que sempre han fet.

L'escola és l'eina de reproducció social. Diguin el que diguin les paraules dels polítics i tècnics, els fets parlen amb més força que ells. La societat no es transforma, manté (i augmenta) les desigualtats, les injustícies, l'acumulació de riquesa i poder en mans de pocs, el valor del guany per damunt del servei, del lucre per sobre de l'ètica o l'ecologia. Precisament ahir en el programa Cuarto Milenio van fer un debat sobre el tema "La conspiració de l'educació" i no és difícil imaginar-la aquesta conspiració. És més difícil imaginar que tota aquesta inoperància del sistema respecte als objectius que ella mateixa proclama sigui no intencionada. Jo sí crec en la conspiració de l'educació. És una conspiració passiva orquestrada per la ignorància aliada amb la tradició i els interessos de classe dominant. Tres forces que habiten en l'immobilisme.

Cal un canvi radical en el sistema educatiu. Un canvi que no és possible fer dins d'aquest sistema i per tant difícil de concebre.

La matèria prima ja hi és. És l'educació que adquireixen els nens abans no se'ls castra amb la reeducació. Els nens són éssers oberts al món, curiosos, connectats amb la natura, amb una capacitat de sorpresa permanent, amb una creativitat desbordada, una solidaritat natural generosa (sí, la cooperació és natural en els humans), un afany de gaudi i d'imaginació il·limitada. No estic dient com Rousseau que l'home sigui naturalment bo i la societat el faci dolent perquè d'això que estic parlant no és de bondat ni maldat. Parlo de pulsions naturals en els

humans que necessiten ser canalitzades amb contextos enriquits i mitjançant persones amb autoritat i capacitat de modelatge. No parlo de deixar els nens sols esperant que la vida els perfeccioni. Parlo d'una educació que parteixi del que som i fomenti el desenvolupament de les aptituds que necessitem. I que no classifiqui ni treballi pel sistema, sinó per als propis individus. Una educació deslligada de la utilitat, els èxits i la tradició. Els homes, educats d'aquesta manera podrien, en fer-se grans, saber o inventar la manera d'adaptar-se al sistema si volen, canviar-lo si volen, o les dues coses... si volen.

El sistema manté l'escola perquè l'escola manté el sistema

Avui hem fet una reunió i hem parlat d'educació. Parlàvem de canviar l'escola i ens preguntàvem quina escola volem realment. I jo he pensat que per què hem de canviar l'escola si ja funciona! Sí, ja sé que em direu que tothom parla de fracàs escolar, però em sembla que no existeix aquest fracàs. L'escola triomfa, serveix perfectament per a ajustar les persones al sistema, per adaptar-les, fer-les obedients, conformistes i perpetuadores dels valors dominants.

L'escola és una institució dissenyada especialment per a aquesta finalitat. Les primeres escoles públiques aparegueren a Londres a l'inici de la revolució industrial i servien per a tenir guardats els nens evitant que fessin entremaliadures pel carrer. Un vetllador els entretenia. En una directriu oficial es recomana que el vetllador sàpiga llegir per poder distreure millor els nens. En poc temps van descobrir que el millor entreteniment, el més profitós era ensinistrar els nens en tasques que imitessin les rutines de les fàbriques a les que haurien d'anar a treballar ben aviat. I així va aparèixer la tasca escolar, com un aprenentatge per a la fàbrica. Entrada i sortida a toc de sirena (encara perviuen avui dia), agrupament en seccions homogènies sota la tutela d'un encarregat. Tasques monòtones, repetitives, gens creatives, disciplinades, orientades als resultats... Obediència, submissió, resistència, postergació de la gratificació... Tot això amb els continguts d'aprenentatge! No interessava el currículum cultural, interessava el currículum ocult, el que els faria uns bons treballadors perpetuadors del sistema. (Tot això ho explica molt bé Alvin Toffler al seu llibre "La tercera ola")

Doncs bé, l'escola actual continua fent la mateixa feina, formant persones que s'adaptin de forma acrítica al sistema assumint els valors dominants del mercat i de les oligarquies polítiques i econòmiques. De cap altra manera es pot explicar que davant els fets esgarriuosos d'injustícia social, escàndols, abusos dels poderosos, manipulacions amb l'estafa (que en diuen crisis) actual, polítiques de salvaguarda dels interessos dels rics en perjudici dels que menys tenen... davant de

tot això, la ciutadania només oposa silenci, conformitat, submissió... més del mateix: a les properes eleccions tornarà a guanyar el partit en el govern!!!

Aquest fenomen no es podria donar sense una estratègia ben dissenyada d'educació buida de contingut. Les lleis i els grans documents institucionals parlen dels valors més sagrats però la pràctica quotidiana ens parla de mantenir-ho tot tal com està. L'educació és buida de contingut. Ens preocupa molt la immersió, la ràtio, el finançament, la política del departament, l'autonomia de centres,... de tot menys del que realment s'ensenya que és mantenir el sistema tal com està. Mentre fem debats estèrils sobre política i lleis d'educació, ja ens hem menjat que les proves homologades per a tota la població són un criteri objectiu de qualitat! El disbarat més gran que he sentit mai. Quan tothom coincideix en què l'aprenentatge és un procés personalitzat que s'ha d'ajustar als interessos i circumstàncies dels aprenents, que l'educació ha de ser formació en valors i adquisició de competències enteses com a destreses (intel·lectual, emocionals, físiques) aplicades ens imposen proves iguals per a tothom de l'àmbit intel·lectual i ho acceptem passivament.

I cal dir que aquest sistema educatiu reproductor (de les desigualtats) és el que vol la majoria de la població que també ha passat per l'escola i s'ha cregut acríticament que per triomfar a la vida cal tenir bones notes, agradar, saber dades, triomfar en els exàmens i així poder treballar en una feina, força vegades, injustament pagada o que no serveix per a realitzar-nos. I una part de la remuneració es destina al finançament i manteniment d'aquest sistema per tal que la roda no es deturi.

Se m'acut que cal fer alguna cosa al respecte. Crec que malgrat la bona voluntat de moltes persones que des de dins del sistema volen canviar coses, un canvi tan radical com el que necessitem no es podrà fer des del mateix sistema. Hi ha mitjans que no serveixen per a determinats fins. Un tambor no fa melodia ni una fotocopidora no serveix per a la creativitat. Una escola del sistema no pot oferir crítica al sistema. Mai els funcionaris no han fet una revolució. O sigui que penso sincerament que haurem de buscar alternatives al marge del sistema. Necessitem iniciatives valentes agosarades, creatives i lúcides que ofereixin educació lliure, que cedeixin el poder de l'aprenentatge als alumnes i els facin descobrir el plaer de treballar junts per cooperar i no per competir.

S'haurà de fer al marge de la llei i segurament contra ella. Haurem de veure com uns quants nens creixen diferent, no s'adapten al sistema, suspenen les proves de competència i viuen vides creades per ells. Potser serà possible comparar vides amb sentit, plenes, autodirigides i sense seguir els patrons socials amb les que ja coneixem que s'allunyen d'aquesta plenitud. Potser al cap d'un temps la població podrà triar quina educació vol.

L'educació és la institució encarregada de conservar i perpetuar la societat, no pas de transformar-la

El sistema educatiu està pensat i dissenyat per a perpetuar la societat. Ja des dels seus orígens, els ancians de la tribu explicaven als nens la història i les tradicions que calia preservar, els valors que calia acceptar i les visions del món que calia mantenir.

Amb la revolució industrial, les primeres escoles eren guarderies de nens per evitar que voltessin pels carrers mentre els pares treballaven 16 hores al dia. Aviat van descobrir que si els feien treballar en feines rutinàries i sense sentit, en seccions classificades a les ordres d'un capatàs despòtic esdevenien aprenents adaptats al que els esperava a les fàbriques.

Fins avui mateix, l'escola és un instrument eficaç de perpetuació del nostre sistema social. Tot en ella està pensat per a aquest fi i el compleix amb eficàcia. L'escola és essencialment conservadora i els mestres, en la seva majoria són conservadors.

L'escola defensa el sistema de l'autoritat, de l'obediència, de l'estabilitat, de la uniformitat,... i per això pautes socials que ja han estat desterrades a quasi tots els àmbits de la societat perduren a l'escola i a la religió (l'altra gran aliat del conservadurisme).

Pensem per exemple, en els discursos dels que saben sobre els ignorants en un món que ja ha descobert que el coneixement és una construcció col·lectiva.

Pensem per exemple, en la uniformitat i la rigidesa del currículum en un món que es diversifica i flexibilitza. Pensem en l'avaluació externa que es fa als alumnes en un món que requereix autogestió i auto-regulació.

L'escola preserva per damunt de tots dues finalitats: guardar els nens perquè no voltin pel carrer i classificar-los al final de l'escolaritat. D'aquesta manera es garanteix la seguretat d'aquest segment social i l'estratificació classista que impera en el nostre sistema.

A l'escola, i ho dic com a mestre que he sigut molts anys, pots fer de tot però, ai de tu si un nen s'escapa o no el classifiques!

L'escola ha demostrat la seva eficàcia durant segles (els dos darrers, al menys) classificant i recollint-los durant unes hores. Per què hauriem de canviar-la?

Aquesta és la gran pregunta. Quina necessitat hi ha d'innovació, de canvi, de reforma en un sistema que funciona bé? Doncs al meu entendre, la necessitat de canvi és només en la forma, no en el fons. La tecnologia i la psicologia de les emocions, la democràcia ha dominat la societat i es demana a l'escola que les incorpori. Cal modernitzar-se, la gent ho demana. Ho està fent. Ja n'hi ha prou. Per la resta, tot segueix igual.

Jo he defensat durant molts anys que l'escola havia de transformar la societat, però ara no ho tinc tan clar. Amb quina autoritat ho hem de fer? L'estat no ens demana als mestres que canviem el món, ens demana que transmetem els valors de la nostra societat. I no em val que digueu que les lleis diuen... perquè, primer, les lleis no diuen que hem de canviar el món i segon, tots sabem que el que diuen les lleis no correspon al que realment volem. Pensem per exemple en l'economia o en els drets humans. Les lleis diuen que l'economia ha d'estar al servei de les persones i la realitat diu que està al servei de l'elit econòmica. Els drets humans diuen unes coses (justícia, igualtat,...) però estem d'acord que sostenir el dia a dia és prioritari i això mai no inclou tocar cap desigualtat per a acostar-nos a la justícia.

De la mateixa manera, les lleis diuen que l'educació ha d'estar al servei del desenvolupament integral de l'alumne però totes les disposicions, normes i estructura del sistema estan al servei de la uniformitat i la perpetuació de l'estatus quo.

El canvi social, la transformació del món s'ha de fer des de la política i harmonitzant l'economia, les lleis, els mitjans de comunicació, la societat civil, els ajuntaments, les associacions de veïns i, per descomptat, també el sistema educatiu i sanitari i de seguretat pública...

Només una acció conjunta de totes les forces cíviques, comandades per la política, poden canviar el món. L'escola no. No està dissenyada per a fer-ho, no està encarregada de fer-ho, no està preparada per a fer-ho...

Si malgrat tot, il·lusionats per la utopia ho intentem, tampoc hi perdem res, però per a mi queda clar que tot el que els poders fàctics els deixin fer és perquè ho consideren inofensiu o favorable pel rentat de cara que suposa.

Els franciscans al S.XIII o els luterans al S. XVI, van voler reformar la religió donant-li un sentit més genuí i segurament alguna cosa van aconseguir. Amb tot, el que està clar és que l'important, seguir creient en Déu i restar sotmesos a la seva voluntat, es va, no només mantenir, sinó fins i tot reforçar. El mateix ens passarà a l'escola. Renovar el que és accessori sense tocar el que és essencial (l'objectiu últim de l'educació) no només ajuda a mantenir el sistema sinó fins i tot a reforçar-lo.

No hi ha fracàs escolar; l'escola és un èxit total

Es parla molt de fracàs escolar però a mi em sembla que l'escola actual té un gran èxit.

Mirem un xic com va el món: augmenta la injustícia i la desigualtat; cada cop els rics són més rics i els pobres més pobres; augmenta l'atur i el treball precari;

es fomenta l'individualisme i la competència; augmenta el racisme i no es detura el masclisme violent; els governs giren a la dreta més ferotge; els mitjans de comunicació menteixen sense manies; els polítics abusen del poder... i la gent segueix igual!

Molts ens queixem però seguim la nostra vida com si res. Som passius, conformistes, resignats i submisos. Els nostres amos ens han ja domesticat del tot i saben que no tenen res a témer de nosaltres. Ens donaran futbol o algun ensurt espectacular si ens posem nerviosos i tot seguirà igual.

Com ha aconseguit una classe dominant tenir-nos tan dominats? Amb l'educació. No només l'educació formal a les escoles, que també, sinó amb els mitjans de comunicació que van repetint constantment que no hi ha alternativa i que si no vols que les coses siguin pitjors has de seguir abaixant el cap. I ho hem fet.

Ens han fet creure que tenim un nivell de vida prou bo com per a témer perdre'l, però la veritat és que estem dominats i venuts al sistema.

L'escola és transmissora d'aquests valors a través dels mestres i de tota l'estructura educativa. Un microcosmos on entrenar-se en l'individualisme, la competència, l'obediència, la distracció en el que és irrellevant, l'absència de pensament crític, l'aparença i el conformisme. Ho fem bé això. Per això dic que l'escola és un èxit.

Al final només esperem de l'escola aquesta socialització servil i acrítica. Les grans mentides són que si estudies tindràs èxit -guanyaràs diners-, però això també és mentida. Guanyaran diners els qui pertanyen a la classe alta, estudiïn o no, perquè a les seves escoles d'elit ja es procura que hi hagi una comunitat de gent influent i solidària que es recolzen entre ells per mantenir els privilegis.

Per això tenim les escoles dels rics i les dels pobres. I ningú no es queixa. Tots els partits polítics defensen la doble titularitat!

Escoles farcides d'immigrants, amb menjadors socials, tasques assistencials i ràtios elevades que tenen els mateixos currículums que les elitistes privades amb grans recursos.

L'escola és un èxit: manté l'estratificació social, perpetua el sistema injust i ensenya a assumir el que hi ha amb docilitat, encara que prediqui el canvi, l'autonomia o el coneixement que ens farà lliures.

Res de tot això no és possible mentre els mateixos mestres ignoren el joc que juguen, o el coneixin i els hi encanti, o en visquin i amb això en tinguin prou, o no hi vegin alternativa...

Es pot tenir èxit fent que els infants s'adaptin i acceptin un món injust i patològic, com ho van fer amb eficàcia amb els seus pares que ara hi col·laboren, però d'això mai en podem dir educació. És domesticació. Eficaz, divertida, innovadora,... però domesticació.

3.6. CRÍTICA DEL SISTEMA EDUCATIU

A l'entrar a l'escola de la llibertat et deixaven triar les cadenes amb què et lligaven.

Et domestiquen i et fan creure que els humans necessitem ser domesticats.

L'educació ara només té dues alternatives: clandestinitat o mort!

Em refereixo, és clar, a l'educació formal que s'hauria de donar a les escoles.

Oposo clarament l'educació a la instrucció.

L'educació és el cultiu de la persona per tal que aflori el millor d'ella mateixa a partir de cedir el coneixement i la capacitat de decidir sobre el propi aprenentatge. És un treball disciplinat i entusiasta que compta amb l'adhesió de l'educat i que respecta el seu ritme, la seva personalitat, els seus interessos i el seu estil cognitiu. És un procés dirigit per professionals compromesos amb el seu propi desenvolupament que testimonien amb l'exemple com avançar contra les dificultats i com ens forgem el caràcter. És un itinerari que es valora pels resultats respecte a un ideal ampli i integral de persona: autònomes, cooperatives, creatives, compromeses en tots els àmbits de creixement humà: físic, emocional, intel·lectual i espiritual.

La instrucció per contra és un procés d'adquisició d'habilitats tècniques determinades per autoritats externes que cal aplicar a tothom amb la mateixa exigència de resultats. Busca la submissió de l'aprenent a la metodologia i no s'interessa per les motivacions personal del que aprèn. És un procés dirigit per tècnics que només valoren els resultats de les habilitats que es treballen sense importar com s'incardinen en la globalitat de la persona que els rep.

Llegint els canvis en la legislació educativa constato que no hi ha res d'educació i que tot és ja instrucció. Instrucció per a realitzar proves en les que s'espera que hi hagi resultats homologables i quantificats. És la llei del mercat. Necessitem aquest tipus de persones: obedients servidors que s'ajustin al que els hi demanen i responguin amb eficàcia al que se'ls exigeix. No volem persones lliures, joioses i responsables sinó sotmeses, conformades i obedients. La crisi no ha pogut amb el capitalisme i tampoc amb l'escola reproductora que més que mai es

declara resultadista, competitiva i servidora dels interessos del sistema més que de les persones.

I tot això sense reacció per part de cap sector implicat. Més aviat tothom s'apunta a l'avaluació formal i externa i a l'escola eficaç i reproductora. S'ha acabat l'educació a les escoles. La instrucció al servei del sistema econòmic l'ha fet fora. I molts se n'alegren perquè mai han vist bé que l'escola doni ales als alumnes, els ensenyi a pensar, criticar, gaudir, explorar, descobrir, seguir els seus interessos, dirigir el seu aprenentatge... Massa perillós, massa utòpic, massa arriscat.

I si alguna escola vol educar ho haurà de fer a partir d'ara de manera clandestina: sense dir-ho, sense escriure-ho, dissimulant davant les famílies, l'administració, els propis professors que no hi estan d'acord... És l'últim reducte de l'educació transformadora: la clandestinitat heroica, difícil, necessària... I si això no es dona, l'educació haurà mort definitivament.

Vaja bírria d'autoescola si al final només saps circular per on ells t'han fet practicar...

Imagina't una autoescola que, un cop t'has tret el carnet, només saps circular per on ho has estat fent durant tot el teu aprenentatge. Seria una estafa! Aprens a conduir amb la intenció que un cop dominis els circuits d'aprenentatge estaràs preparat per anar on vulguis. Aprendre a conduir no és aprendre a anar a uns llocs sinó aprendre a anar on tu vulguis.

Aquest poder de decidir on vols anar és la finalitat per la qual t'has apuntat a l'autoescola. Els seus aprenentatges són només un mitja per a aconseguir aquesta autonomia.

Viure és un viatge apassionant i exigeix també saber conduir. Saber conduir la pròpia persona, conèixer el teu cos, la teva ment, la teva personalitat per saber-ne els límits i possibilitats. Implica dominar les estratègies adequades per arribar als teus destins. Això, és clar, pressuposa que tu has d'escollir aquests destins.

Doncs bé, a vegades veient determinades "escoles de vida", llocs on es pretén ajudar les persones a tenir una vida plena (i això podria ser una escola, una consulta, una comunitat religiosa, de creixement,...) t'ensenyen a cenyir-te a determinats circuits o recorreguts amb l'esperança que tot controlant-te no tinguis cap accident.

Però a la vida no es tracta de no tenir accidents. Els accidents són benvinguts, sobretot si passen perquè has arriscat en la definició dels teus objectius. Aquí sembla que es reproduïx un vell dilema: seguretat o llibertat? si condueixes per on et dic aniràs segur, però no seràs lliure per a elegir el teu destí.

Per contra, si optes per marcar les teves pròpies metes, segurament tindràs menys seguretat però seràs amo de la teva vida.

Les ideologies, doctrines, religions, teories, interpretacions de la vida que et diuen el que has de fer i el que no has de fer són sospitoses d'entrada. "Has d'honorar els teus avantpassats", "Adorar Déu", "dir sempre la veritat", "expressar les teves emocions", "ser solidari", "viatjar", "tenir la ment oberta", "tractar els altres com t'agradaria que et tractessin a tu"... sigui quin sigui el camí que et marquen t'empresonen. Per això deia Juan Ramón Jiménez que quan et donin un paper quadriculat escriguessis a l'altre costat.

Has de poder tenir la ment tancada, no expressar emocions, ignorar Déu, quedar-te a casa o renegar de la teva nissaga... No hi ha un camí fixat ni està l'home fet per a seguir lleis universals. Que aquestes màximes siguin beneficioses per a la major part de la gent no vol dir que tinguin validesa universal. Assumeix riscos, desobeeix, qüestiona l'inqüestionable encara que tothom et digui com de malament vas... Potser fracassaràs, però serà el teu fracàs i en el millor dels casos descobriràs alguna cosa nova i meravellosa que molt temps després formarà part de les obligacions. I vindrà un nou viatger lliure a desmentir-ho.

Traieu la filosofia de les aules!!!

Traieu la filosofia de les escoles i els instituts!!! Que desaparegui l'assignatura de la filosofia, que no hi hagi més obligació d'aprendre continguts de filosofia!

Ja sé que això va en contra del sentir general entre els professors de filosofia i de molta gent que defensa les humanitats com l'últim baluard davant la barbàrie de la tecnologia utilitarista.

Ho argumento. En primer lloc he de dir que per a mi la filosofia és la recerca sincera i coratjosa del coneixement, de la Veritat. La paraula filosofia té dues arrels gregues: "filo", amor i "sofia", saviesa. La filosofia és l'amor al coneixement. Com a tal, la filosofia és una passió de l'home, un enamorament, un anhel de l'ànima que se sent atreta per la veritat i es llança a la seva conquesta desesperada i il·lusionadament.

Ja només per això la filosofia no pot ser convertida en una assignatura, un programa, un currículum. Us imagineu una assignatura anomenada "amor"? Creieu que fent classes teòriques i conceptuals sobre l'amor algú arriba a estimar realment? Fent classes de natació davant una pissarra, algú aprendrà a nedar? És una aberració creure que donant classes podem aconseguir que algú s'impliqui vitalment amb la recerca del coneixement. Més aviat al contrari.

Abans d'esplaïar-me en aquest argument, permeteu-me que impugni les dues raons més comunes per les que es demana que hi hagi filosofia als instituts. La primera és que la filosofia ensenya a pensar. Clar que ensenya a pensar, però filosofar no és només pensar. Ens acostem al coneixement amb tota la nostra integritat, amb totes les eines que tenim: amb les sensacions del cos, les emocions, els sentiments, l'esperit, la intuïció i sí, també amb el pensament i el raonament, però no només amb ells.

Fins i tot suposant que la filosofia esdevingués una prostituta que es limita a ensenyar a pensar, creieu que aquest és motiu suficient per a mantenir-la? Què penseu que fan a la resta d'assignatures? Ensenyen sense pensar? Certament que és així, però aquesta desgràcia no justifica que hàgim d'obrir un espai per a la reflexió. La resposta és que tota l'escola, a totes les hores i a totes les assignatures ha d'ensenyar a pensar i si no ho fa així està ensenyant, de forma subliminar, que aprendre a pensar és només per a certes coses i en certs moments.

El segon argument és que la filosofia forma part del nostre patrimoni cultural i que per tant s'ha de transmetre a les generacions futures. Hi estic totalment d'acord, però una cosa és la filosofia i una altra la història de la filosofia. La història de les idees s'ha d'incorporar a l'àrea de socials, que ha de mostrar de forma integrada totes manifestacions culturals de la societat: la religió, la literatura, la història, la filosofia, l'art,...

Tornant a la idea principal, convé saber que hi ha dues menes de filosofia: l'acadèmica i la pràctica o vital. L'acadèmica és la que es fa a les universitats i és, en general, l'estudi de les idees, els conceptes, els entramats conceptuals i les visions del món possibles. Tot des del punt de vista intel·lectual i especulatiu. Crec que cap professor d'universitat no està interessat en saber si la filosofia mou l'esperit o provoca el creixement interior de cap alumne. És suficient amb què aprovin un examen sense que això impliqui que els estudis hagin tocat res íntim de qui estudia.

La filosofia pràctica és la filosofia de l'acció (etimologia de praxis), la recerca personal de la veritat que qüestiona i transforma la vida de les persones. És un compromís radical amb el propi ser i una eina de desenvolupament humà. Això no es pot estudiar només; l'estudi és necessari però no pot abastar totes les dimensions que exigeix la recerca de la Veritat.

Com l'enamorat, el filòsof veu una llum i la segueix amb entusiasme i compromís. Lluita, es debat, burxa, s'abandona, s'abraona, és derrotat i es pot sentir desorientat per les vicissituds de la recerca però és que aquest és un viatge iniciàtic, una tasca on el coratge, la gosadia, l'esperança i la paciència es necessiten per igual.

Ja em direu com es pot fer classe d'això! Pots parlar-ne, fer llegir, demostrar, debatre... però la flama de la filosofia només s'encén des de dins. Fora

la filosofia de les aules perquè el seu espai natural és el món obert, els cors curiosos, les ments obertes i les ànimes grans que totes les persones tenim en potència.

Les classes de filosofia han fet un trist favor a la filosofia. De fet no crec que sigui casual. Les classes de filosofia han aconseguit que la gent avorreixi la filosofia, han fet creure als alumnes que filosofar es xerrar i discutir, han demostrat que es pot filosofar sense canviar la vida, en definitiva, han desarmat la potencialitat de la filosofia, l'han convertit en un luxe cultural superflu i d'aquesta manera la filosofia ha deixat de resultat estimulants.

Institucions educatives, poders públics, abandoneu la filosofia, sisplau. Feu bé de suprimir-la dels programes i foragitar-la del sistema perquè mentre el sistema potenciï allò que l'ha de boicotejar estem segurs que la filosofia que se'ns ofereix és una esclava.

La filosofia crema al cor dels homes, no li cal cap protecció ni cap didàctica. Mai s'extingirà perquè mentre hi hagi un humà preguntant-se sobre la Veritat hi haurà filosofia.

Un ignorant amb estudis no és un savi, és un ignorant perillós

He llegit un article on un expert en el tema del yihadisme demostrava amb dades que l'extremisme islàmic no estava correlacionat amb la pobresa ni amb la ignorància. Aportava informació sobre el nivell d'estudis dels que s'afilien a la milícia radical i deia que la majoria tenien estudis mitjans o superiors!

A mi aquesta dada m'ha deixat perplex. De fer no m'hauria d'haver sorprès perquè és una obvietat que la major part de les barbaritats perpetrades pels humans s'han fet sota la guia i la direcció de persones amb estudis.

L'Alemanya nazi era la nació més culta del món; els ideòlegs de les repressions comunistes eren intel·lectuals amb titulació; els dissenyadors de tortures solen tenir coneixements mèdics; les atrocitats de la inquisició les dirigien les persones que posseïen el saber de l'època; Bin Laden era enginyer; els estafadors de Wall Street són llicenciats en economia; els defensors de les dictadures són juristes acreditats; els dissenyadors de les armes químiques i bacteriològiques són biòlegs, etc.

Què vol dir això? Doncs que el coneixement per ell mateix no és res. Més ben dit, el coneixement posat en mans de persones ignorants és molt pitjor que no tenir coneixement. I és que mentre s'estan fent molts esforços per augmentar els estudis s'està abandonat l'educació.

Diuen que el sistema educatiu educa, però en realitat dona algun coneixement i assimila, adapta, socialitza. Això potser és important però evidentment no és el que necessitem ara. Ara necessitem autèntica educació.

I per a mi l'educació és l'activitat de desplegar totes les capacitats humanes atorgant el poder i la responsabilitat d'aprendre a les persones. Necessitem educadors i sistemes educatius centrats no en un currículum sinó en un compromís amb el propi creixement o desenvolupament personal.

Les escoles haurien de ser centres integrats amb gimnasos, sales d'expressió, tallers, laboratoris, espais de meditació, de treball, de lectura, de reunió... I en aquestes escoles no s'hauria d'iniciar els alumnes en el que és la vida sinó que se'ls hauria de motivar a conèixer-la, analitzar-la, experimentar-la, qüestionar-la, dissenyar-la,...

I això implica un treball sobre el propis cos, la salut, la condició física, la higiene, l'estètica personal; sobre les emocions, la intel·ligència emocional, l'empatia; sobre les relacions socials, la solidaritat, la democràcia; sobre la raó, la crítica, la lògica; sobre l'espiritualitat, la consciència, la contemplació, l'estètica... I tot això junt segrega el nèctar més valuós, la saviesa i l'amor.

Entenc que cada cop més el món és donat als alumnes des de l'exterior de l'escola. Tot el que els ensenya ho poden aprendre sols, fins i tot a llegir i a escriure. Tenen molta informació però no tenen ocasió d'integrar-la, provar-la, elaborar-la, criticar-la.

A les escoles, professors que practiquen aquest compromís amb el propi creixement personal, estimularien i empenyerien els nois i noies a descobrir què són, com són, com volen ser, què volen saber i per què. Els afrontarien a les preguntes de la vida, les que el món no els planteja ni vol que es plantegin: què fem al món? Què és la felicitat? Què és l'amor? i la mort? I la justícia? Com puc esdevenir cada cop més humà?...

Amb l'exemplaritat del professorat, amb la llibertat de seguir cadascú el seu itinerari permetent que treballin a partir del que són i d'on són, es comprometrien en tasques individuals o de grup que sempre redundarien en la generació de la saviesa.

Perquè la saviesa, com una perla, pot començar amb qualsevol peça/pedreta insignificant que convenientment posada genera la secreció de coneixement/nacre l'autèntic i genuí producte humà.

Escola: soldats cap a fora i banquers cap a dins?

Dues polèmiques han aparegut recentment en el món educatiu. Per una banda la presència d'estands de l'exèrcit a les fires d'educació que ha generat un rebuig generalitzat, i per una altra, la participació d'entitats bancàries del sector privat en la programació i desenvolupament dels currículums d'educació financera dels nous plans d'estudi.

Acostumats a què l'escola era un espai ideològicament i teòricament neutre (excepte pel que fa a la religió als centres privats i concertats) ens costa assumir la presència d'aspectes que impliquen un posicionament ètic molt determinat.

Hi ha hagut molta crítica a la presència de militars en l'esfera escolar i molt menys -quasi gens- a la dels banquers.

M'agradaria reflexionar un xic sobre aquestes dues polèmiques. D'entrada diré que l'escola ha d'estar oberta a totes les dimensions de la societat humana i per això em costa pensar que alguna de les manifestacions més importants de la nostra cultura, com són l'exèrcit o la policia o els bancs no hi tinguin un espai.

Anem amb el tema de l'exèrcit. Cal que es tracti el tema de la violència, la força, la defensa i la protecció cívica a l'escola. Hem de parlar de l'exèrcit, de la policia, de les presons, de les guerres, dels actes violents... perquè si no ho fem estem amputant la realitat. No podem convertir aquest tema en tabú com ho és la mort o ho era el sexe.

Els humans som violents i necessitem estructures que canalitzin i controlin la violència social. No s'hi val simplificar infantilment la realitat i condemnar tota violència com si amb això ja haguéssim solucionat el problema. La violència hi és i hi serà. Ens hem d'educar per a afrontar-la i controlar-la.

D'entrada se m'acut que la formació que necessitem al respecte ha de començar pel treball amb el cos, seguir amb l'empatia, complementar-la amb els valors (fent esment a la justícia, el coratge, la pau...) i acabant per la reflexió racional sobre la convivència, les lleis i la democràcia.

Respecte al cos, crec que hauríem de tenir una educació corporal molt completa que treballés, la salut, la higiene, la bellesa corporal i l'estat de forma física. Dins d'aquest desplegament de les qualitats físiques crec que s'hauria d'insistir en la disciplina corporal practicant algun art marcial. Els alumnes haurien d'aprendre tècniques d'autodefensa, de protecció i d'immobilització. Tot sota el guiatge del respecte i fent veure sempre la diferència entre la força protectora i la violència agressiva.

A més de tenir qualitats físiques per a defensar-se i defensar, els alumnes haurien d'educar l'ànima irascible -com l'anomenava Plató- que és aquella que s'indigna davant la injustícia i que intervé amb coratge i generositat per a defensar

l'oprimit. Necessitem persones valentes que actuïn amb determinació quan es dona una situació d'abús. Està massa ben vista l'actitud passiva i contemporitzadora que ens empeny a inhibir-nos davant els conflictes sota l'excusa del pacifisme quan el que hi ha, segurament, és la covardia.

I també hem d'entendre que la societat s'ha de dotar d'organitzacions per a la defensa cívica, no només davant agressions o guerres sinó també davant els desastres naturals o les emergències humanitàries.

Exèrcit no és sinònim de guerra. Armes no significa necessàriament mort. Cert que les guerres les fan els exèrcits i que moltes morts venen de les armes però identificar-les és un error. Podem imaginar exèrcits al servei de les emergències, experts en l'evitació i prevenció de conflictes, amb estratègies i recursos proporcionals als fins ben definits que es proposen. Tot i sent difícil de concebre és un horitzó molt més realista que imaginar una societat on no hi hagi conflictes. Ens agradi o no hem de viure amb els conflictes socials i hem d'aprendre a gestionar-los.

Sé que és una opinió polèmica i de la que espero ben poques adhesions però ho penso així. Que l'exercit actual estigui lluny del meu ideal no implica que no puguem fer coses per a acostar-nos-hi. Plató considerava els guerrers com la segona categoria després dels filòsofs/governants. Cal un esperit especial, una disciplina crítica, una energia, un autodomini i un anhel de justícia que només podem intuir quan pensem en els practicants avançats de les arts marcial.

Molt menys polèmica ha suposat la presència dels banquers a l'escola. I a mi em sembla que la banca a l'escola és una autèntica agressió. No la banca en general sinó la nostra banca en particular, la que serveix al capitalisme més agressiu. L'economia ha d'estar present a l'escola però no l'economia de la competència, l'endeutament i els diners com a fi sinó l'economia de la cooperació, del servei i dels diners com a mitjà. I això mereix un tractament que em proposo comentar en una propera entrada.

La lectura està sobrevalorada; es pot considerar una forma subtil de colonització mental

Clar que aquest enunciat també pot ser una exageració! De fet pensar que tot el que llegim és bo és tant com suposar que tot el que escoltem és bo o com considerar que tot el que veiem és bo!.

Si reflexionem amb deteniment sobre la suposició que llegir (escoltar, mirar,...) és bo per ell mateix veurem que no resisteix una mínima crítica.

Tots estarem d'acord en què els adoctrinaments ideològics massius dels segle XX, com ara el del nacionalsocialisme alemany o el comunisme rus o xinès, es basaven en el control i imposició del que la gent pot llegir i escoltar. Així, una persona que no sàpiga llegir és immune a un adoctrinament escrit. És un exemple radical però val per a argumentar el que dic. Què direm de l'ensenyament que es dona a les escoles alcoràniques d'algunes països islàmics? Llegir dona llibertat? I tenir com a única lectura el llibre roig de Mao, quina llibertat i obertura mental ens ofereix?

O sigui que el que fa bona o dolenta la lectura és el que llegeixes. I tot depèn del que llegeixis. No necessàriament una persona que llegeix molt és més culta, oberta, empàtica i universal que una que no llegeix! Això és un mite. Tot depèn de què, com i des d'on llegeixi, o sigui de la seva actitud lectora. Aquesta actitud que fa que la lectura sigui profitosa és la mateixa que fa que el que escoltes, veus,... sigui profitós. És un tema de valors més que contingut.

Ara mateix la gent pot llegir de tot i això no ens fa més lliures. Penso que és al contrari. Actualment, amb els índexs més alts d'alfabetització, menys rebel i més conformista es mostra la gent. Es tracta d'oferir un allau de coses a llegir de manera que tot sembli igualment important, que hi hagi mil versions contradictòries de cada fet per tal que tot quedi relativitzat, que tant puguis llegir una cosa com la seva contrària per tal que puguis triar el que vols que sigui veritat...

Això només s'arregla amb l'actitud crítica i aquesta no depèn del que llegeixes sinó del que penses. I el pensament es pot alimentar de coses externes, també de lectures, clar, però la seva principal força rau en el poder de descobrir la veritat en un mateix, de revelar el poder interior que tenim per a conèixer-nos nosaltres mateixos que és la fi última del coneixement.

Per això Plató estava en contra de l'escriptura.⁴⁰ Creia que si la gent acabava confiant més en el que estava fora d'ells -el que llegia- que en el que atresora en el seu interior, acabarien perdent-se irremeiablement. Em pregunto si no tenia raó.

⁴⁰ Plató, Fedre, 274c-277a

El projecte educatiu d'aquell país d'ocells era ensenyar-los, des de ben petits... a caminar!

Us ho imagineu? Us imagineu un país d'ocells on s'ensenyava des de ben petits a caminar? I només caminar! I caminar cada cop millor i més ràpid i més àgil i més lluny... però caminar! Mai a volar! Déu meu! L'ocell ha conquerit el cel, l'aire és el seu medi i el terra només un límit inferior.

Els ocells ja no volen. Els ocells s'han oblidat del seu poder. Tenen ales, les veuen, les mouen, però només com a moviment auxiliar a la marxa bípeda. Què podem esperar d'aquesta evolució contra natura? Només tensió, dificultat, sacrifici... però segurament si ho fan així deu ser per alguna cosa. Potser al terra se senten més segurs. Potser ignoren, han oblidat o els han robat el coneixement de quina és la seva essència locomotora.

En qualsevol cas estan lluny de la seva alineació, fora del seu centre, desconnectats de la plenitud.

Així és com veig jo ara mateix la nostra societat. Fem servir l'educació per a conformar socialment les persones, per a adaptar-les, domesticar-les, sotmetre-les... Certament que, com els ocells tenen potes i poden caminar, els humans tenim sentit social i necessitem l'adaptació, però aquesta no és ni la nostra més gran potencialitat ni allò que ens defineix.

Som éssers racionals i tenim la qualitat emergent de la consciència. Podem enlairar-nos per damunt de les nostres limitacions, podem crear, imaginar, qüestionar, canviar,... i viure de manera conscient. Aquest és el nostre poder, la nostra força i segurament el nostre tret definidor. És la racionalitat crítica i la consciència plena allò que hem d'aprendre i això és el que no s'explica ni s'ensenyava a les escoles.

Més aviat la societat vol persones submises i inconscients. El desplegament de la racionalitat crítica i de la consciència revolucionària tota la vida humana. No sabem què en sortiria però els amos del món saben el que deixaria d'existir: el món injust, amenaçat i controlat per les minories que ara tenim!

Necessitem una altra educació orientada al que ens és essencial i aplicada principalment als adults. Menys escolarització, menys alfabetització i més conscienciació! Però aquest serà el tema per a un altre dia.

**La innovació educativa és com la digitalització de la Bíblia: nous mètodes
per a vells objectius**

La innovació educativa és com la digitalització de la Bíblia, o com la mecanització de la medicina: maneres noves de fer el de sempre. Segurament més eficaces, més adaptades a l'actualitat, però amb la mateixa finalitat.

L'escola, en el seu paper normalitzador i socialitzador, sempre busca adoctrinar o inculcar els valors que la societat li demana per tal que es perpetui l'ordre establert.

En cada moment de la història el que necessita una societat és diferent. Abans la societat necessitava una població acostumada a la disciplina i al treball rutinari. Calia preparar la gent per a la gran demanda de mà d'obra no qualificada i per això les escoles eren fàbriques de treballadors. Es valorava la realització de tasques monòtones i repetitives, diligència, conformitat i acceptació de la remuneració diferida.

No costa gaire comparar un alumne treballant hores en un pupitre omplint quaderns sota la mirada del mestre per rebre al final un butlletí de notes satisfactori amb un treballador dret al seu lloc de treball hores i hores manipulant peces o girant cargols, sota la mirada de l'encarregat per rebre un salari al final de la setmana.

En la nostra societat actual, el model productiu ha canviat totalment i hem superat la fase industrial. Estem ara mateix en una crisi de model i tenim clar que la inestabilitat laboral serà permanent. No podem oferir seguretat ni un futur ben definit. Per això ara els valors han canviat i ja no demanem el treballador repetitiu.

Ara volem persones creatives, emprenedores, independents, autònomes i que treballin en grup. Aquest és el nou model d'alumne. El venem com si haguéssim descobert els valors essencials de l'ésser humà, però en realitat aquest model d'home és el que ara necessitem perquè en el liberalisme i el capitalisme salvatge en què hem entrat, ja no hi ha lloc per a planificació.

Ara estem en el "salvi's qui pugui", "fes-t'ho tu mateix" (de l'autoajuda), "espavila i emprèn"... Davant la impossibilitat d'oferir una estructura social acollidora hem descobert els valors de la supervivència ferotge. I els que se'n surten sense ajuda, amb audàcia o fins i tot fraudulentament, són elogiats i posats com a exemple.

Mentrestant la institució educativa beneeix aquest model i el psicologitza, curriculumitza i justifica com una gran conquesta de la creativitat.

No ens enganyem, però. És el mateix de sempre: el que necessitem en aquest moment, posat com a ideal a assolir. I està bé que sigui així perquè és així com treballa l'escola. Sempre al servei de la societat i la seva perpetuació en la forma que el moment històric determina.

Les escoles noves diuen treballar per l'esperit crític, l'autonomia o la creativitat, però manté els valors absoluts que la fonamenten. L'esperit crític és incriticable, un dogma, com ho són els drets humans, l'obediència a l'autoritat, la classificació dels alumnes, la igualtat,.. i tants altres principis fonamentals que cal preservar.

Imagino el lector escandalitzant-se al pensar que els drets humans o la igualtat no figurin en el llistat dels valors de l'escola. Clar que és impensable, però adonem-nos-en que igualment impensable era fa 50 anys que els alumnes no repetissin una mil i cops les lliçons i exercicis que se'ls imposava.

Una escola innovadora en la que la innovació no fos sobre el mitjà sinó sobre el fi, és senzillament inconcebible. Desgraciadament...

3.7. ALTERNATIVES AL SISTEMA EDUCATIU

El repte d'una bona escola és aconseguir que els mestres aprenguin.

***L'educació ha d'aconseguir tres coses: que la gent sàpiga què és el bé;
que se senti bé quan fan el bé i que vulgui sentir-se bé.***

Eduquem els adults i no haurem d'educar els nens

***Diuen que fa falta tota la tribu per a educar un nen, però a vegades un
nen sol pot educar tota una tribu***

Normalment les societats tendeixen a preservar la tradició, a mantenir-se en allò que els funciona i el canvi costa. El primer que fa la societat és intentar que els nens s'adaptin al sistema i en formin part. Això que se'n diu educació o socialització, també podria ser anomenat ensinistrament o domesticació.

En qualsevol cas estem d'acord que convé forçar els joves a acceptar el valors que la història i la tradició ens han deixat. Per això diem que l'ideal seria que fos tota la societat la que educa els infants i no només la família o l'escola. D'aquí la frase que ja s'ha posat de moda que per a educar un nen fa falta tota la tribu.

Ara bé, una societat que es manté en la tradició i no la qüestiona és una societat que camina fermament cap a la decadència. Necessitem qüestionament, canvis, transformacions, provocació i subversió dels valors perquè és l'única manera

que la dinàmica social es regeneri i permeti el progrés. Què seria del nostre cos sense creixement, canvi i renovació de les cèl·lules i els teixits?

De la conservació se n'encarreguen els adults, les ments sensates, ponderades, els ancians, els savis... Desgraciadament, més enllà de la imatge idíl·lica que sol evocar la saviesa dels adults, hi ha l'evidència que en el saber tradicional hi ha enquistats un seguit de tabús, abusos, prejudicis i creences ignorants que mantenen les societats atontades, adormides i explotades. I potser no cal arribar als graus de crueltat que usava Nietzsche quan retreia directament als adults la repressió sobre els joves acusant-los d'envejosos i de voler reprimir en els altres el que ells ja no estaven en disposició de realitzar.

No tinc temps per posar els exemples que se m'acudeixen de la religió, la política i la cultura que demostren com el fanatisme i la irracionalitat dels sabers populars o de la saviesa ancestral tenen segrestades i sotmeses amplies capes de població. Qui pot despertar la gent de l'encantament hipnòtic del fanatisme interessat de les classes dominants (ja siguin de la religió islàmica, del sistema capitalista o de les castes a l'Índia)?

Doncs un nen! Un nen pot cridar sense manies "El rei va despul·lat!" I tothom ho veu de sobte, desperta del malson. I no cal que aquest nen sigui un nen de poca edat. Pot ser un nen de 15, 37 o 70 anys, un nen d'esperit com els que Jesús de Natzaret deia que entrarien al regne dels cels, un nen ingenu però amb poder com Gandhi, com el príncep Siddharta, com tantes persones que no s'han deixat sotmetre per la ideologia dominant i han mantingut viva la flama de la veritat.

Un nen pot, doncs educar una tribu però ha de ser una tribu desperta, atenta oberta al canvi, una tribu que hagi entès que quan parlem de tota la tribu incloem també els nens.

L'avaluació que l'escola ara necessita és sobre com repton les serps o com volen els pardals...

L'educació pot fer dues coses: enquistar el present perquè res no canviï, que és la funció que ha tingut tradicionalment, o facilitar el desplegament de les noves capacitats que requerirem en el futur.

L'escola ha sigut sempre un factor de conservació, de perpetuació del sistema, de transmissió de pautes culturals. Fins i tot quan es constata que no anem bé i que necessitem noves formes de vida, el sistema educatiu s'aferra al que coneix i es manté estancat.

No és moment d'explicar per què passa això. El que és evident és que mai com ara no hem llençat a les noves generacions a un futur tan inexplorat i

desconegut. Crec que el futur és cada cop més difícil d'imaginar. Les coses canvien ràpidament i més que hauran de canviar davant els nous i radicals reptes a què ens enfrontem: degradació ecològica, injustícia global, radicalisme ideològic, etc.

Si enviem les noves generacions a un futur que no coneixem i no podem predir, per què els equipem amb les eines que ja ara no ens serveixen? Per què continuem seguint el model d'aprenentatges fixats en un currículum, d'aprenents sotmesos a ensenyants igualment sotmesos, de valors que ja ara es mostren caducs i que segurament el futur menystindrà, d'avaluacions estúpides que només seleccionen i discriminen?

Si les noves generacions van a un futur desconegut, molt més desconegut del que era Amèrica per als castellans i molt més encara del que serà Mart pels propers viatgers, per què els equipem amb les eines del present com si creguéssim que el que trobaran serà el mateix que tenim ara?

Equipar algú per anar a un lloc és ja condicionar-lo a que el concebi d'una manera determinada. Hem d'equipar exploradors, no explotadors; persones que s'adaptin a les noves circumstàncies i no que adaptin les noves circumstàncies al que volen.

I aquesta és una tasca senzilla, fàcil, natural. I aquesta senzillesa és la seva principal dificultat. Ens costa cedir, confiar, donar ales, permetre l'exploració, l'error, l'espontaneïtat creadora... però justament això és el que farà que el món futur sigui millor que el que tenim ara.

I com es fa això? Doncs deixant simplement que els alumnes visquin. Que expressin lliurement els seus dons, que actuïn, interactuïn, generin, inventin. Que sàpiguen escoltar-se, que deixin fluir el que la seva naturalesa els demana, que siguin crítics, que aprenguin a percebre, a sentir, a pensar, a transcendir...

I veuríem com en alguns apareix l'amor pels números, o per la natura en altres, o per la dansa, o per la comunicació, o per l'astronomia, o pels nens petits, o pel misteri o per una diversitat de coses... I veuríem com alguns abracen la disciplina, altres la improvisació, altres la companyia, altres la solitud... perquè com cada animal es mou de diferent manera per a conquerir l'espai que li és propi, cada persona aprèn diferent per a conquerir el coneixement que li és propi.

I haurem d'abandonar, sí, la unitat didàctica, la homogeneïtat metodològica, la uniformitat avaluadora, els models universals... perquè l'única cosa que es demanarà als nous ciutadans del món és que estiguin vius, que despleguin els seus potencials, avaluïn les seves fites i es realitzin com a persones. I tot això sense models, sense prescripcions, sense programes ni objectius predeterminats, perquè allà on van nosaltres no ho sabem.

Aquesta seria una aposta radical de confiança en la vida. Deixem-los créixer i deixem-los decidir. Avaluem només com repton, volen, neden o corren; és a dir com es mouen segons la seva naturalesa en l'espai que els hi és propi. A partir

d'aquí, encara que els models no siguin els que volem o esperem, si els veiem feliços i desperts, acceptem la seva aportació al futur, perquè si seguim enviant-los amb les armes que coneixem només podem esperar més del que tenim.

Menys escolarització i alfabetització i més conscienciació

L'educació que necessitem no passa ni per l'alfabet ni per l'escola. I a més no ha de ser primordialment infantil sinó per als adults.

Són els adults els que cal educar perquè només adults educats poden educar els infants.

Actualment l'educació s'ha assimilat a l'alfabetització però conèixer les lletres, saber llegir i escriure no en garanteix el bon ús. Les pitjor ideologies i les més nefastes opressions s'han fet amb suport de l'escriptura i la lectura. Ensenyar algú a fer anar un ganivet no en garanteix el bon ús i ensenyar matemàtiques o física no assegura que la finalitat amb què s'apliqui sigui bona. Això és obvi però s'obvia.

L'escolarització és un altre dels mites de l'educació. Les escoles són guarderies o centres on recollir els infants i adolescents per tal que no voltin pels carrers. És una eina de domesticació, d'habitució, de socialització, segurament molt necessari però no alliberador. L'escola serveix a la dimensió conservadora i sustentadora de l'ordre establert. La dimensió transformadora, alliberadora i revolucionària de l'educació només es pot donar en les condicions de vida quotidiana actuant sobre els fets reals.

Per això la meua utopia d'una educació alliberadora passa per un pla de formació cívica que s'aplicaria a tota la població adulta. N'esbosso alguns trets sense procurar massa polir les evidents estridències que es deriven de la improvisació.

El pla hauria de ser d'immersió en democràcia participativa i suposaria que els diferents nivells de l'administració pública (locals, regionals, nacionals,...) arbitressin una estructura de gestió col·legiada de la comunitat.

Això tindria dues dimensions. Per una banda hi hauria un llistat de decisions que actualment prenen els polítics que passarien a ser responsabilitat dels grups de decisió popular. Molts temes com ara la prioritat de les inversions, els pressupostos, el factor de desigualtat salarial⁴¹, els programes educatius, els plans de salut... en fi, moltes decisions dels àmbits econòmic i social que actualment gestionen els polítics passarien a ser decidits pels grups de decisió popular.

⁴¹ El nombre de vegades que el sou del que menys cobra en una empresa pot cobrar el que més cobra en aquella empresa.

La segona dimensió seria precisament l'organització d'aquests grups de decisió. Serien grups elegits per sorteig d'entre la població amb una representativitat proporcional a la del col·lectiu del que provenen. Es formarien per a donar resposta a preguntes concretes. Tindrien un lloc de reunió durant un temps (dies, setmanes, mesos,... en funció de la complexitat del tema), disposarien d'assessorament legal i tècnic i serien remunerats i compensats per la seva col·laboració.

Aquests grups estudiarien els temes proposats, disposarien de la informació necessària i arribarien a unes conclusions que el poder executiu hauria d'aplicar.

Aquest mètode de democràcia participativa xoca amb el de democràcia representativa. Actualment la representativitat té molts inconvenients, entre ells que acaba essent una aristocràcia interessada en perpetuar-se en el poder, però d'entre tots els inconvenients, el major és que no permeten la implicació de la població en la gestió del que és comú.

Els polítics es col·loquen en un nivell superior i ens tracten com a nens i, cada cop més, assumim que diguin tot el que hem de fer, com per exemple votar-los contínuament a ells i no canviar el sistema.

Si un pla d'aquesta mena s'apliqués, la majoria dels adults participarien en un moment o altre de la seva vida en grup de decisió i aprendrien a implicar-se, sabrien el que representa prendre decisions conflictives, practicarien el diàleg, l'estudi i el treball en grup i se sentirien responsables de l'ordenament polític de la comunitat on viuen.

Hi ha experiències sobre aquest mètode⁴² i els model dels jurats populars dona ja pistes de com en són d'assenyades les decisions que prenen les persones quan se'ls dona la informació adequada i se les deixa pensar sense pressions.

Els diners que gastem ara en el manteniment dels polítics cobririen àmpliament les despeses d'aquesta organització. Ah! I pel que fa a l'educació de les escoles, no caldria preocupar-se: una comunitat madura, compromesa i responsable generarà per ella mateixa una escola que estigui a l'alçada dels seus ideals.⁴³

⁴² Molt interessant sobre aquest tema el llibre de Van Reybrouck, "Contra las elecciones" de l'editorial Taurus

⁴³ El procés contrari, que és el que ara tenim, no funciona. No podem generar en els infants allò que els adults no tenen ni volen. Els parlem de cooperació, solidaritat, companyonia i altruisme però veuen en els seus pares, els seus carrers i mitjans de comunicació com el que de veritat es valora i es vol és l'individualisme, la competència i l'egoisme. Per això penso que només d'una societat educada en pot sortir una escola educadora i no a la inversa.

4. RELIGIÓ

4.1. RELIGIO I ESPIRITUALITAT

Convé primerament distingir religió d'espiritualitat. Molt sovint es confonen perquè l'espiritualitat ha sorgit i ha estat cultivada en les religions tradicionals. Amb tot, cada cop més s'ha vist que ocupen àmbits ben diferents en les necessitats humanes. La religió té una funció més emocional i social i l'espiritualitat és transcendent. Hom pot ser religiós i espiritual, religiós i no espiritual, no religiós i espiritual i no religiós i no espirituals.

La religió és dels homes i l'espiritualitat de les dones. És la diferencia entre el poder i la unitat.

Hi ha qui es pregunta si es pot ser sant sense Déu. Jo em pregunto si se'n pot ser amb Déu.

Si podem distingir entre sexe i amor, per què no entre religió i espiritualitat?

La ciència de l'espiritualitat és la mateixa que la de la consciència: la neurologia.

Com més religió menys espiritualitat i com més espiritualitat menys religió

Comencem per les definicions ja que els conceptes de "religió" i "espiritualitat" tenen molts i diversos significats segons el context.

Per a mi religió és el seguiment d'unes pràctiques i uns rituals coherents amb una ideologia de fe que concep la transcendència a través del sagrat: espais sagrats, temps sagrats, escriptures, persones, lleis, objectes, paraules... sagrades. La religió és un corpus explicatiu de l'existència que incorpora una ètica i un pla de

vida. Els seguidors apel·len a la fe irracional contra tota evidència i orienten la vida a la satisfacció de les exigències que consideren emanen de la divinitat. La pràctica de la religió és l'acció.

L'espiritualitat és la dimensió humana que transcendeix la raó i contempla la realitat des d'una consciència ampliada. L'espiritualitat parteix de l'experiència de transcendència que sovint es manifesta en la consciència d'unitat transegoica. Engloba totes les altres dimensions humanes (física, emocional, racional) i es viu no com una exigència ètica o una subordinació al sagrat sinó com un goig en la contemplació de la veritat i una llibertat absoluta en l'acció.

Així mentre la religió és prerracional, l'espiritualitat és transracional. Mentre la religió és normativa l'espiritualitat és espontània. La religió sotmet i regula la conducta i la ment de les persones mentre l'espiritualitat et fa autònom i t'allibera. La religió és d'aquest món i per això consola emocionalment els seus adeptes en les cerimònies i els actes de confraternitat i de caritat. L'espiritualitat en canvi no és d'aquest món i no té per finalitat el confort emocional ni la justícia social. És una dimensió individual a nivell de l'ànima i unificadora a nivell de consciència, però no té dimensió social. La religió separa els adeptes dels que no ho són mentre l'espiritualitat mostra la unitat que tots som. La religió té un camp conceptual ampli i coherent que s'autojustifica. Si no surts d'aquest camp tot és coherent ja que no és permès de criticar les premisses originals (que són dogmes de fe) L'espiritualitat, en canvi, no és conceptual ni coherent; és una vivència íntima profunda.

La religió ha servit al llarg de la història per a regular la col·lectivitat i és probable que hagi tingut un paper important en la tasca civilitzadora. Així ho defensava David Hume qui, malgrat ser un ateu recalcitrant, va fer una defensa aferrissada de la utilitat de la religió per a controlar i encaminar la gent en el trànsit de la vida. Amb tot, la religió ha tingut i té també una dimensió nefasta amb el fanatisme i el fonamentalisme, actituds radicals que tot i no ser inherents a la religió "per se" són totalment coherents amb el dogma ja que la defensa de veritats revelades portada a l'extrem i viscuda com a fe compromesa implica imposició.

La religió i les persones religioses poden estar en diferents estadis evolutius, des dels més primaris i impulsius als més evolucionats i flexibles. També és cert que la religió ha permès i facilitat en alguns casos l'emergència de l'espiritualitat. Les variants místiques de les religions (misticisme cristià, sufisme, budisme zen,...) estan centrades en l'experiència i el desenvolupament de l'espiritualitat mentre que les ortodòxies religioses s'orienten més a les relacions socials, els codis morals i l'obediència en la fe.

Tenim així que hi ha persones que són religioses i espirituals; persones que són religioses i no espirituals, persones que no són religioses però sí que són espirituals i persones que no són ni religioses ni espirituals.

Com exemple del primer cas podríem posar una monja que està oberta a l'experiència espiritual continua lligada a pràctiques religioses que considera inherents a la seva espiritualitat. En el segon cas podríem posar un practicant fidel d'una religió que no va més enllà de complir els preceptes i seguir els rituals i les pràctiques però que no accedeix a la seva dimensió espiritual. En el tercer cas podem trobar persones que viuen la seva espiritualitat totalment deslligada de qualsevol pràctica o precepte i en el quart cas hi trobaríem les persones alienes a l'espiritualitat i a la religió.

Donat que en les fases evolutives apareix primer el sentiment religiós (amb l'aparició de les necessitats emotives de sentit i de socialització) i només més tard pot aparèixer la dimensió espiritual, és fàcil entendre que com més se supera la rigidesa religiosa més a prop s'està de l'espiritualitat i que com més es viu en l'espiritualitat menys necessitat se sent de sotmetre's a codis, preceptes, rituals, creences irracionals o mitologia.

Cada cop que reses et separen de Déu

Resar és parlar amb Déu, ja sigui per lloar-lo, demanar-li coses o mostrar la nostra petitesa o submissió als seus designis.

Resar és desmarcar-se clarament de Déu. Déu és una cosa i nosaltres, que li resem, una altra ben diferent. Com més resem més marquem la distància, la diferència, la dualitat entre aquestes realitats.

A mi em sembla que Déu, l'absolut, l'Ésser,... el que sigui allò que concebem sota aquests noms és la realitat suprema i nosaltres hi estem inclosos. Som la divinitat mateixa, i aquesta és una realitat tan gran i definitiva que no la podem assolir.

Per això evitem assumir la nostra naturalesa divina i ens refugiem en un engany: som una cosa diferent! Aquí hi ha un fre i una dificultat per arribar a una realitat superior que no és altra que la unitat definitiva de tot.

Sabem que la divisió o la dualitat és un estat evolutiu que convé superar però tenim la limitació egoica que ens impedeix saber-nos part i identitat amb el tot.

Cal una apertura de la nostra consciència cap a estadis cada cop més inclusius i és cap aquí cap on ens condueixen totes les grans lliçons de les escoles místiques i filosòfiques profundes.

Atrapats però en aquesta còmoda situació de dependència i de separació estem fomentant l'estancament que només pot ser superat amb el desplegament de la consciència que assoleix nous nivells de coneixement.

Un cop més, volent fer-ho bé, ens aferrem a la limitació i impedim el nostre creixement mentre creiem que l'estem afavorint.

Resa't a tu mateix!

4.2. SENTIT I UTILITAT DE LA RELIGIÓ

La religió apareix per a satisfer unes necessitats determinades. De forma general, les religions proporcionen guies de sentit i de moralitat a la gent. Segons Hume, un ateu militant, les religions són absolutament necessàries per a regular la convivència i atorgar sentit a les accions diàries.

La mitologia és l'antídot de l'absurd.

La religió és com el xumet dels nens petits: potser el necessites en algun moment, però indica estancament si el mantens quan et fas gran.

Escull el teu llibre sagrat amb moltes frases contradictòries i il·lògiques i així sempre en trobaràs una que s'ajustarà al que vols.

Que una idea proliferi i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera.

Simplement que és més útil

Les idees són com un virus. Les idees infecten les ments dels homes i allí lluiten per sobreviure. A vegades hi troben el camp abonat, un espai fèrtil i fecund on créixer i reproduir-se. Són idees necessàries, benvingudes, venen a cobrir una necessitat de sentit o de comprensió. Evidentment, quan una nova idea arrela i es multiplica, fa com una planta: altera el sistema i això provoca l'extinció o el desplaçament d'altres idees (plantes).

A vegades la idea pugna amb altres idees per un espai que no li és concedit fàcilment. Durant un temps la idea està sotmesa a atac i desqualificacions, es mostra recessiva i només s'atreveix a florir quan veu les condicions favorables. Aleshores, com una autèntica batalla en la guerra de la selecció natural, la nova idea acaba imposant-se o desapareixent. Aquest episodi de lluita i d'adaptació al medi està regulat per la llei de la "dissonància cognitiva", una llei que incomoda la ment quan pensa coses diferents a les experimenta. Un exemple clar de dissonància

cognitiva és el de la guineu que pensa en el raïm que desitja i experimenta la impossibilitat d'abastar-lo. Aleshores apareix una mutació de la idea i es transforma en "el raïm és verd i no el desitjo". La incongruència ha desaparegut. Així actuem els humans constantment: mantenim les idees per tal que ens mostrin una realitat suportable i coherent.

El més important de tot això és que té molt poca importància -de fet no en té gens- si la idea expressa una veritat o no. La veritat no li interessa a la nostra ment. No desenvolupem idees vertaderes, sinó idees útils. El cervell és un òrgan que està al servei de la supervivència, no al servei de la veritat. Ara bé, el fet de què no estigui dissenyat per a la veritat no implica que no pugui ser usat per a buscar-la. Això és el que fan els filòsofs fins on la supervivència els permet (tot i que alguns ho han fet fins i tot a costa de la supervivència)

En general, però conreem les idees que justifiquen i recolzen les actituds que ens convenen. Les idees són acomodatícies, adaptables, mercenàries, interessades, submises, servils amb l'estil de vida que portem. Ens donen la raó sempre i si no poden fer-ho les canviem. Són com aquells principis que deia Groutxo Marx, que si no t'agraden, en té d'altres. Les nostres idees fan el mateix. Si no serveixen en tenim d'altres.

Un altre dia parlaré de les idees vertaderes i del periple antinatural que han de recórrer per a escapar de la dictadura de la utilitat. Ara el que vull expressar aquí és només la meua convicció de què el fet que una idea estigui de moda, proliferi i tingui molt d'èxit només vol dir que és més útil que les altres. Cada època, cada moment, cada circumstància social i històrica posa al mercat un conjunt d'idees útils que la gent consumeix.

En temps de crisi i desorientació es venen molt les idees d'autoconfiança i d'espavilar-se: "tu pots", "l'emprenedoria és la solució"... En moments d'imposició d'una ideologia (catolicisme de postguerra, dictadures, per exemple) apareixen les idees de l'obediència i la submissió. En la decepció i el fracàs social apareixen les idees que magnifiquen el que està lluny en l'espai i el temps "les coses d'abans eren millors", "la gent de les cultures antigues eren molt sàvies" En moments d'estabilitat sorgeixen idees de consolidació "Això es pot demostrar", "el coneixement és objectiu",... Quan els horitzons s'esgoten i ens sentim frustrats o tancats en realitats pobres, apareixen les idees màgiques, esotèriques, il·lògiques... "els àngels vetllen per nosaltres", "tenim moltes vides i vivim en moltes dimensions"... Si la societat està en perill apareixen les idees comunitàries "som una cèl·lula d'un organisme", "ens hem d'ajudar uns als altres",...

És a dir, en cada moment apareixen les idees que manifesten el que necessitem, no pas el que és.

L'opi és la religió del poble

Deia Marx que la religió és l'opi del poble volent dir que ens adherim a les religions com una forma d'evasió dels problemes quotidians. L'opi, la droga és en aquest context allò que ens aliena, allò que ens allunya de nosaltres mateixos, de la nostra presència i ens fa viure en una realitat enganyosa però satisfactòria. Una fugida del que és per anar a refugiar-nos en el que voldríem que fos.

La religió aquí significa allò que més valorem, allò de més transcendent i elevat que coneixem. Religió prové d'un mot llatí que vol dir "relligar", és a dir connectar el nostre món corporal i imperfecte amb el que és superior, diví i perfecte.

Doncs amb aquests aclariments puc explicar ara perquè jo dic que l'opi és la religió del poble volent dir que l'evasió i l'alienació és el que més desitgem i valorem a la nostra societat.

Estem saturats de la crua realitat i no trobem sentit a tanta vulgaritat i monotonia en el nostre dia a dia. No ens resulta estimulants el que fem ni el que tenim al nostre abast. Per això la ment, que és molt hàbil a l'hora de crear motius per viure i sobreviure, s'apunta ràpid a visions del món atractives, màgiques i motivadores.

Resulta molt més atractiu un món ple de misteri, màgia, fenòmens paranormals i obert a qualsevol interpretació per absurda que sigui que no pas un món previsible, vulgar i tancat. Per això proliferen teories i explicacions estrafolàries que presenten el món com un planeta habitat per esperits invisibles que actuen amb motivacions misterioses; un món ple d'arcàngels, potestats i ànimes del passat; un món en el que les nostres fantasies infantils poden ser reinterpretades com a descobertes de la ciència més puntera. Busquem els suports de l'imaginari col·lectiu ancestral en un retorn impossible a la infància de l'espècie. Torna la religió més retrògrada, els personatges de contes i mites, la màgia de l'alquímia, els rituals atàvics... Davant les noves i estrambòtiques teories que apareixen no puc deixar de considerar més assenyat i econòmic apuntar-se a les religions de sempre en el seu format més ortodoxa que no pas mantenir les piruetes de la nova "espiritualitat" que al final acaben al mateix lloc: iconografia, mantra, fantasia i emotivitat.

És evident que la ment busca un món interessant i amb regles de joc controlables. Per això les noves/velles visions van acompanyades de màgia i esoterisme, rituals i devoció. És l'obscurantisme de sempre que surt a socorre'ns en moment de foscor. Res a dir, tot és legítim per a sobreviure.

Llàstima que la ment no pugui desenvolupar el sentit crític i afrontar la desorientació amb una dosi d'escepticisme creatiu. En lloc de fugir corrent cap el passat, bé podríem romandre dempeus davant un horitzó que no entenem i

considerar amb serenor que tot aquest immens oceà d'ignorància pel que naveguem no necessita tenir explicació ni ser sotmès per la ment humana.

Mentrestant anirem inventat contes de fades per a tranquil·litzar-nos.

Les cartes astrals, la religió, el tarot, moltes teràpies... són coixins de plomes de Dumbo!

Dumbo és el protagonista de la pel·lícula de Disney del mateix nom. És un elefantet que té les orelles exageradament grans, cosa que li comporta molts problemes. El seu amic, un ratolí anomenat Timoteu, sap que pot volar amb les orelles però no aconsegueix que ho faci fins que no li fa creure que té una ploma màgica que pot donar-li aquest poder.

Amb la ploma màgica Dumbo vola. Un dia, però la ploma se li escapa i ell es precipita al buit en un atac de pànic. Sort que en Timoteu li explica que allò de la ploma era un truc per donar-li confiança, i Dumbo per fi assumeix el seu poder i vola lliurement.

Aquesta història crec que és ben verídica. Així és com funcionem els humans. Necessitem creences que justifiquin les nostres capacitats perquè si no, no les sabem desenvolupar.

Creiem que hi ha unes relacions o vincles entre fenòmens, com per exemple que la nostra vida està determinada pel dia del naixement o que hi ha unes lleis psicològiques que ens impossibiliten de fer segons què. Antigament els àugurs i endevins fixaven aquestes relacions màgiques entre els esdeveniments de manera que si un ocell volava arran del terra era molt inconvenient llançar un atac, per exemple. Qualsevol cosa podia ser un senyal o un indicador d'èxit o fracàs.

El fet sorprenent és que això funcionava i no tant per la cosa en sí, com per la fe que hi posava el creient. Si pensaves que era un dia nefast per a un negoci, l'afrontaves ja amb una tan baixa energia que el negoci, en efecte, era un desastre. Així quedava confirmada la creença.

Actualment passa el mateix. Ens fem llegir les mans, triem cartes per tal que ens les llegeixin, escoltem les prèdiques dels intèrprets dels llibres sagrats, llegim teories sobre vincles sobrenaturals, escoltem interpretacions irracionals de certs símptomes que ens passen i si en fem cas, molt probablement funcionen tal com està previst. Som nosaltres qui volem que funcionin i si no surt tal com esperàvem fem una reinterpretació que salvi la teoria.

I és que, mentre no siguem capaços d'assumir el poder sobre la nostra vida estem forçats a dependre de les creences. Llàstima que l'energia que gastem

alimentant i justificant les nostres creences arbitràries és la que necessitem per a esdevenir els nostre propi creador.

Una tribu despietada té un déu despietat i una societat mesquina té una justícia mesquina

Perquè tant els déus com la justícia són idealitzacions d'allò més elevat, d'allò més sublim. I els humans només sabem somniar a partir del que coneixem.

Quan volem imaginar una cosa transcendent projectem el que coneixem ampliant les seves qualitats, però mai atorgant-li allò que desconeixem. I així els nostres déus són idees humanes en la millor versió que podem imaginar.

Déu o la Justícia o el Bé o la Veritat són màscares, tòtems, objectes simbòlics.

Necessitem aquestes idealitzacions per tal de tenir alguna referència.

Necessitem creure en un déu superior o en una justícia que és imparcial per tal de sentir-nos segurs i confiats.

No importa que ni déu ni la justícia existeixin. Necessitem creure-hi i ho fem. Costa poc enganyar a qui vol ser enganyat.

Hem dit que Déu o la Justícia són objectes simbòlics i els objectes no es mouen sols i per això algú s'ha posar a sota i moure'ls. Algú ha de manipular les cordes amb què aquests símbols prenen vida per tal que la gent cregui en la seva existència.

D'aquesta il·lusió i auto-engany ve la veneració que sentim per Déu o la Justícia.

Quan la gent és brutal els seus déus i la seva justícia són brutals perquè qui mou la careta és un membre brutal de la tribu brutal. Quan la tribu és despietada o mesquina, els déus i la justícia són despietats o mesquins.

La Justícia dels estats moderns no escapa a aquesta llei universal i intemporal.

Cap Justícia administrada pels poders legislatius no és perfecte però hi ha molta diferència d'un país a l'altre.

A Espanya, ara mateix, la Justícia està donant la mesura de la societat que som: corrupció generalitzada, prostitució de la llei al servei dels partits, segrest i manipulació de la justícia a favor dels poders econòmics i del manteniment de la minoria privilegiada. Lleis que castiguen els dèbils i perdonen els abusadors; jutges que disculpen, ignoren, sobreseuen i prescriuen crims i delictes; sentències de

denigren les víctimes; atenuants i agreujants que sempre afavoreixen i perjudiquen els mateixos...

La farsa dels déus i la justícia, necessària potser, necessita pel seu manteniment un respecte i una valoració general que es guanya amb prestigi, autoritat i saviesa.

A Espanya això ningú no ho ha cultivat perquè hem cregut que els jutges són dignes pel fet de ser-ho i haurien de ser jutges pel fet de ser dignes.

La farsa de la justícia només es podrà dismantellar quan les ments despertin, quan la raó crítica i el coratge moral trenquin la cuirassa de la tradició i del respecte atàvic i obedient.

La Justícia no és justa pel sol fet que ho digui un jutge. La Justícia ha de ser també criticada perquè només una societat que critica i jutja per ella mateixa mereix el privilegi de ser lliure.

Les religions t'alliberen... d'haver de pensar!

No deixo de sorprendre'm del contrast tan exagerat que hi ha entre el desenvolupament tecnològic i el moral en la nostra societat.

Mentre la tecnologia ha seguit la ciència i aquesta ha seguit la raó, la moral ha seguit la tradició i aquesta, la mitologia.

Sembla que els humans ens hem atrevit més fàcilment a aplicar el bisturi de la raó crítica sobre el món material que sobre el món dels valors i les creences.

I així ens va. No diré jo que la raó hagi de ser l'autoritat suprema en cap dimensió humana però és ben clar que aporta més llums que l'absència de raó.

Perquè l'absència de raó sempre ens deixa en mans de l'absurd i al final el dilema és si escollim l'absurd o el dubte. Evidentment el dubte és insuportable i aleshores acceptem qualsevol succedani de veritat per ridícula que sigui.

La major part de les religions fan unes aportacions morals i ètiques realment ridícules. I les que no ho són, són simplement els grans principis humanistes que el més elemental sentit comú pot elaborar amb poc esforç.

És realment sorprenent, doncs, com grans intel·ligències han dedicat els seus esforços a fonamentar, justificar, interpretar... els textos fundacionals de les religions. Atrapats en el valor de la tradició no hem sabut fer el salt envers l'autonomia de la raó en qüestions de bé i mal.

Quina mena de maledicció pesa damunt nostre per tal que encara valgui més la paraula d'un semita de fa 6000 anys que el pensament actualitzat i racional d'una persona d'avui sobre els valors i l'existència humana?

Està clar que sobrevalorem la tradició, que estem atrapats per la nostra manca de coratge creador. Segurament no tots els que han provat d'esdevenir existencialment autònoms no han reeixit, com passa amb molts pioners o capdavanter de noves rutes, però aquests fracassos (si és que ho són) no poden ser la raó per a no seguir intentant-ho.

Llegeixo els debats entre erudits per a filar prim sobre una interpretació d'una sura de l'Alcorà per a esbrinar si la dona és objecte de matrimoni abans o només després de la primera menstruació... i hi ha documentació per a un volum de 1000 pàgines!!!

Quin interès poden tenir aquestes qüestions? S'assemblen als debats medievals sobre els sexe dels àngels. Amb tot, aquests debats estan ben vius i segons sembla del que dictaminis els "experts" en dependran els drets i deures dels fidels.

Aventuro que l'interès que tenen aquestes qüestions és, com sempre, l'interès del poder, de mantenir sotmesa la gent sota el dogma.

Som éssers jeràrquics i per això resem i maleïm

Del mineral a déu! Aquesta és la forquilla de realitat que podem transitar els humans al llarg de la nostra vida.

Som éssers vius i això ja ens distingeix dels que no ho són: els minerals són sota nostre i els éssers immortals estan per damunt. Però, ull! Dins dels éssers vius hi ha els vegetals i els animals a escales inferiors i nosaltres ens suposem al capdamunt de la jerarquia biològica.

I encara dins els humans hi ha categories. Hi ha els "nostres", els que són de pitjor condició social que els "nostres" i els que pertanyen a classes socials més elevades. Trobaríem encara més distincions entre aquests que estan per damunt com ara els rics, els poderosos (afegeixen poder a la riquesa) i les elits de les multinacionals i els estats dominants (riquesa, poder i control).

També dins els éssers sobrenaturals tenim tota la jerarquia d'àngels, arcàngels, serafins, querubins i tota la tropa celeste, només precedits pels deus locals (daimons) i el déu absolut. Hi ha qui posa més amunt del déu absolut al cosmos, l'univers, l'energia o l'U.

En fi, tot aquest desplegament de taxonomia només serveix per a il·lustrar que els humans som éssers jeràrquics i que vivim sempre sotmesos a algú i sempre oprimit algú altre.

Indefectiblement en l'escenari que suposem que és la nostra vida ocupem un lloc en aquesta escala i tenim la tendència a pujar, a escalar en l'evolució per a esdevenir el que no som encara i evitar el que podríem ser i no volem.

Així, no volem ser degradats a animals ni a éssers socialment inferiors i aspirem a ser persones més completes cada cop, sovint anhelant esdevenir immortals, semideus o fins i tot déu.

Aquesta intricada xarxa de nivells i jerarquies explica molt bé el rebuig a allò inferior que manifestem quan som aporofòbics (temem o odiam els pobres), racistes (temem o odiam els grups ètnics que creiem inferiors) o xenòfobs (temem o odiam els estrangers quan els considerem pitjors que nosaltres).

Maleïm i ens espanta per aquest mateix principi tot el que ens precedeix en la jerarquia del món físic. Per exemple les expressions "és un bèstia o un animal" o "està en estat vegetatiu" o "rebolcar-se pel fang" o "estic fet pols" mostren clarament l'ús d'elements animals, vegetals i minerals per a denigrar persones o experiències.

Beneïm i supliquem el favor dels éssers superiors per tal que ens concedeixin el do d'arribar on són. Supliquem als déus, resem als sants, invoquem els esperits... i també llagotegem els polítics, adulem els poderosos (del cap de l'oficina als personatges famosos), ensabonem els privilegiats per tal que ens acullin al seu nivell i participin amb nosaltres d'un estat que considerem superior.

La jerarquia mou la nostra vida. No hi podem fer res. El poder és el motor del món i sempre hi haurà ambició o anhel de millora perquè ens percebem en una realitat dividida, compartimentada que no és verdadera.

La veritat és que la jerarquia no és una qualitat de la realitat sinó de la nostra ment que la percep. Tenim una ment que filtra la realitat amb criteris qualitatius, quantitatius, relacionals i modals que fa que tot el que percebem se situï en una graella conceptual que configura la nostra realitat.

Aquesta graella o concepció del món és jeràrquica però no ho és la realitat conceptualitzada.

Saber això no serveix de res a l'hora de viure però ajuda a entendre perquè som com som i fem el que fem. I entendre, sovint ajuda a canviar.

4.3. CRÍTICA A LA RELIGIÓ

Quanta resistència a l'encarnació de Déu! (i això que avui és nadal!!!)

No importa el que diuen els déus. Importa el que entenen els homes.

No es tracta de buscar noves maneres d'adorar els déus sinó de superar-los.

Tota divinització que no passi pel buidament és una demonització.

Si existeix un ésser o intel·ligència superior hauria de ser necessàriament immoral.

Els rituals són ferros que van més bé per construir gàbies que no pas rampes de llançament.

"Viviu en silenci" va dir als seus deixebles. I ells es van posar a cridar i a picar de mans contents per la lliçó del seu mestre.

Déu té totes les qualitats; fins i tot la més excelsa: la inexistència.

L'existència d'una voluntat divina o sobrehumana anul·la la teva.

Quan la fe i la creença estan per damunt de la raó tant en pot sortir una processó de setmana santa com una guerra.

La propera guerra la faran soldats obedients i acrítics, drogats de patriotisme, amb la fe com a arma i amb la raó sotmesa.

"Voluntat de Déu, asil de la ignorància" Spinoza a l'Ètica.

Tot científic vol que les seves teories siguin superades. Cap religiós no ho vol

En aquest escrit els conceptes científic i religiós són conceptes al·legòrics. Un científic no seria necessàriament algú que es dedica a la ciència sinó aquell que té una actitud oberta i crítica davant el que sap, tot investigant i qüestionant el que sap i desitjant la veritat encara que sigui contrària al que pensa en aquest moment.

Religiós seria la persona que té unes creences que considera vertaderes sobre què és la realitat, que no se les planteja ni l'interessa qüestionar-les i que es

reafirma constantment en el que creu ja que per a ell, dubtar de la seva fe, és una forma de fracàs.

Possiblement en estat pur no trobem aquests models, però sí a grans trets. Les persones de fe, que són majoria damunt el planeta, tenen resposta per a tot i gaudeixen de l'avantatge que no ho poden fonamentar més enllà de dir que és fe o que els ha estat revelat. I dic avantatge perquè així eviten el debat racional i l'exigència de coherència que tota visió de la realitat requereix per als humans.

Cal dir que hi ha molt pensament religiós que no s'identifica com a tal però que ho és totalment. Qualsevol creença atàvica o nova que assumeixi els mateixos supòsits que la religió (una veritat revelada, refús de la racionalitat,...) és igualment religiosa.

Posat en aquestes tessitures cal dir que el diàleg entre fe i religió és un diàleg de sords. S'ha parlat i escrit molt de l'entesa entre ambdues formes de concebre la realitat, però la veritat és que per definició són incompatibles.

Actualment en nom de la tolerància, el relativisme i la necessitat de convivència, hi ha, en general, respecte mutu (a la nostra societat, no en altres). I és que les creences revelades no tenen res a dir a la raó i evidentment la raó tampoc té res per a la fe.

És comú fer notar que són coneixements de dominis diferents i els religiosos solen argumentar que la realitat espiritual no és considerada per la ciència. Hi ha molt a dir al respecte, però el que és més definitori en ambdues visions és l'objectiu del coneixement. Per a la fe el coneixement és un, acabat, complet i està a la nostra disposició si assumim els mitjans per a abastar-lo (credulitat, humilitat, irracionalitat, devoció emocional...)

Per a la ciència el coneixement és quelcom que es va construint diàriament amb les aportacions de les diferents teories científiques. No hi podem accedir de forma plena perquè el coneixement no està acabat i es convida a qui vulgui a col·laborar tot aportant el que descobreixi a partir dels mètodes racionals.

Resumint podria dir que la fe està ancorada en el passat i sempre anhela tornar-hi. El paradís estava en el passat, els déus són antics i primigenis. La ciència està llançada al futur, al que encara no existeix, al que encara no sabem. El millor està per venir.

Si sabem què vol Déu i què no, quina falta ens fa?

Els pontífexs, els imams, els rabins, els sacerdots, creients i teòlegs de totes les religions saben perfectament què vol Déu. I ens ho anuncien.

Els diuen: "Déu no vol el terrorisme", o "totes les religions són de pau", o "Déu vol que ens estimem com a germans" o "Déu vol que siguem compassius, o que reconquerim Jerusalem o que convertim els infidels o que els matem o que donem la vida per la nostra fe o..." i aquí pots afegir el que vulguis, que per molt original que siguis posant desitjos de Déu a la seva boca mai no superaràs la realitat.

Encara ahir llegia en un tuït que "...l'únic ritual que el vertader Déu aprova és la directa i desinteressada ajuda als altres."

Tots els que es declaren coneixedors de la voluntat de Déu desautoritzen els que no pensen com ells. Aleshores jo em pregunto: si nosaltres sabem el que Déu vol i el que no vol, si som capaços de jutjar el que els altres interpreten, si sabem amb tanta certesa el que està bé -que és el que se suposa que Déu ens anuncia- quina necessitat tenim d'escoltar Déu? En fariem prou escoltant-nos a nosaltres mateixos!

Al final, digui Déu el que digui nosaltres direm: "Sí, això és el que ell vol" o "no, aquesta no és la voluntat de Déu". Som els jutges suprems que amb la nostra ètica definim el bé i diem que això és el que Déu vol.

Posem en boca de Déu la nostra voluntat. Potser perquè no ens atrevim o no creiem que el nostre propi criteri tingui autoritat i hem de camuflar-lo com a paraula de Déu.

Aquesta és la maledicció de la religió i de totes les ideologies que desautoritzen l'home i no volen que sigui l'amo dels seus propis criteris i judicis ètics i filosòfics.

Totes les religions empetiteixen l'home, totes el sotmeten, totes li roben l'ànima i converteixen els humans en serfs. No és d'estranyar que el poder (ja sigui religiós o polític) ens vulgui sotmesos i controlats. El que és sorprenent és amb quina facilitat reneguem del nostre poder, de la nostra autonomia per a imposar-nos els valors.

L'home és un ésser creador, té el poder d'autoconstruir-se i, usant la seva raó i les seves dimensions transracionals, pot elaborar un sentit de l'existència molt superior a qualsevol dels que ens proposen les religions o les ideologies de la submissió.

Sota les pells de xai dels humils predicadors de les religions i altres ideologies de la submissió hi ha els llops que ofeguen la capacitat d'esdevenir la teva pròpia creació.

És aquesta por a assumir la nostra condició d'éssers autònoms la que ens fa tan addictes als Déus. En el fons és la por a assumir la nostra responsabilitat, la nostra realitat!

4.4. QUI ÉS DÉU? L'HOME CREA A DÉU.

La figura o concepte de Déu o dels déus, és una constant en la història humana. La transcendència intuïda es projecte en un model antropomòrfic i esdevé un ésser regulador i controlador. Gràcies a aquest déu omnipotent, els humans podem sentir-nos protegits, podem suplicar, podem esperar recompenses, podem sentir-nos estimats... Era necessària una creació com a aquesta per a una humanitat massa feble.

"Si els bous tinguessin religió els seus déus tindrien banyes" (A.aa.)

Que tot adorador miri el seu ídol i es pregunti si no és un mirall.

Quants déus ateus d'ells mateixos!!

L'única sagrada escriptura és la que fas tu quan escrius conscient de qui ets.

Els déus van arribar tard. La creació ja estava feta i ells eren un producte més.

No necessito creure en Déu; en faig prou amb què Déu cregui en mi.

El meu déu és l'absurd.

Em va dir que l'ésser superior era el Profeta. Li vaig dir que m'agradaria parlar amb ell. Aleshores es va posar el titella del Profeta a la ma i vam parlar tots tres tan ricament...

Els mites no poden explicar l'origen de l'home, però l'origen de l'home pot explicar els mites

Em referiré al mite principal de l'origen de l'home. La pregunta persistent per a l'home és "Qui som?" o formulada en els seus termes causals, "d'on venim?"

Tots necessitem com a individus saber qui som. Quin és el nostre origen, el nostre llinatge, la nostre arrel en l'arbre de la humanitat sencera. Necessitem saber qui són els nostres pares, la nostra família. De la mateixa manera, l'home genèric necessita saber qui és, d'on ve, què hi fa aquí.

Aquesta necessitat no la tenen els animals ni les plantes. Apareix amb la capacitat de fer-se preguntes i és la conseqüència lògica del raonament de causa i efecte aplicat a nosaltres mateixos. Després d'aplicar una lògica primària a les qüestions quotidianes relacionades amb la supervivència, i fruit de l'èxit d'aquesta pràctica, era només qüestió de segles que acabéssim preguntant-nos "d'on venim nosaltres?"

Ara bé, què fa una ment enfrontada a una pregunta que (encara) no pot resoldre? Doncs inventa! Aquest recurs és un altre dels grans trucs de la supervivència. Així totes les cultures de tots els temps han inventat un mite de l'origen. Creuen els antropòlegs que hi ha hagut milers de mites de la creació de l'home, ben diversos, originals i estrafolaris. Tots adaptats a la necessitat que tenia la comunitat. Alguns han perviscut i s'han fossilitzat en les religions tradicionals. Els inventors del monoteisme, civilitzacions del desert, austeres, propícies a dictadors il·luminats van imposar la creació de l'home a mans d'un Déu totpoderós fet a imatge i semblança dels seus egos inflats.

Encara ara és la ideologia dominant. Cap home del segle XXI no pot prescindir de la mitologia de l'origen. Tots necessitem creure que hem estat creats per algú amb algun motiu. Si els déus tradicionals ens han quedat petits, inventem un força còsmica (ara hem de dir quàntica), un disseny intel·ligent, un camp d'energia desdoblant o el que faci falta. Tot menys quedar-nos sense explicació.

Perquè de l'explicació en surt el sentit. Aquest que ens ha creat vol alguna cosa de nosaltres. Així doncs, ja ho tenim! Ja sabem què hem de fer i podem saber si som bons o dolents (segons obeïm o no als dictats del nostre creador). Per a alguns hem de salvar l'ànima, per a altres honorar el nostre déu, per a uns altres sotmetre'ns a la seva voluntat passi el que passi, per a uns altres aprendre en aquesta vida per a assolir una millor reencarnació, potser trobar la veritat, o auto-realitzar-nos com a humans o arribar al nirvana o... El supermercat de propostes de sentit està ben assortit.

Totes les respostes són, però, modalitats de la mateixa: incapaços de suportar l'absència de sentit, necessitem un invent. El que sigui. Per més ridícul o surrealista que sigui sempre serà més suportable que el buit existencial.

Però... i si la veritat fos insuportable?

La majoria de cristians, budistes, musulmans... saben més coses que el Jesús, Buda o Mahoma històrics.

Jesús, Buda i altres grans líders religiosos són considerats per molts seguidors com a persones de gran coneixement.

Amb tot, la majoria dels seus seguidors d'avui saben moltes més coses que ells. Tot el que la ciència moderna i la simple acumulació de coneixement que ens atorga l'actualitat respecte al passat constitueix un cabal immens d'informació.

Segurament ells no sabien de l'existència de les proteïnes o de l'exoplaneta "Aldebaran b", o de les ones gravitacionals... o simplement la causa de les infeccions, l'herència genètica o la llei de la gravetat. Per descomptat desconeixien tots els invents i descobriments humans dels darrers 500 anys que són més del 97% dels que tenim acumulats des de que tenim consciència.

Sabien altres coses, possiblement. I aquí està la qüestió que avui plantejo. Quins són els coneixements importants?

Avancem aquí que estic parlant dels Mahoma o Jesús històrics en el sentit d'éssers humans sense considerar la seva suposada naturalesa divina.

És evident que el valor que puguin tenir aquestes figures religioses no deriva dels seus coneixements científics o de la simple informació que puguin tenir. El valor d'aquests éssers especials és tenir o desenvolupar un coneixement que els ha fet transcendir la seva mortalitat.

Quins coneixements són aquests? Potser no són molts. Potser no són molt profunds, però en tot cas són immensament significatius donat que les cultures els han preservat malgrat que sovint les religions que han pretès salvaguardar-los els han traït i substituït.

La simple idea d'igualtat humana, avui consagrada en la Declaració Universal dels Drets Humans ja va ser intuïda per Jesús i en el seu temps fou revolucionària. L'acceptació del que és i la vana pretensió de controlar les nostres vides es troba en l'ideari primigeni de Mahoma i l'evidència de què el desig ens fa infeliços fou proclamada pel príncep Gautama.

O sigui que idees clares, simples, radicals... defensades per persones excepcionals en moments i circumstàncies favorables van ecllosionar damunt la terra.

La història de la seva evolució és però una història turmentosa. Quasi sempre aquestes idees van caure en mans de fanàtics obsessionats pel poder que no tenien comprensió profunda. Parapetats darrera la dimensió exotèrica, van ofegar el missatge esotèric que només pot ser assumit en un acte d'apropiació personal dirigit des de l'interior, mai des de la imposició o la predicació de la doctrina.

I així arribem a tenir avui alguna idea de què ha de tenir un coneixement per a ser important. No és suficient amb què el missatge sigui intrínsecament revelador. Requereix l'adhesió íntima, comprensió profunda i integral per part de qui hi accedeix.

Per això el coneixement de la saviesa és sempre una opció personal, un tresor a l'abast de qui aprehe(1), no de qui aprèn o comprèn.

4.5. CREENCES I FE. RENÚNCIA A LA RACIONALITAT.

La fe religiosa, entesa com una creença irracional defineix un tipus determinat de cosmovisió. El tret principal és que renega de la racionalitat. "Crec perquè és absurd", deia Agustí d'Hipona i pel creient no presenta cap problema la manca de lògica i de racionalitat de les propostes religioses. Aquí hi veig jo una renúncia a una gran potencialitat humana. Es pot entendre en determinats estadis de la vida, però costa més assumir les doctrines religioses des del poder de la raó.

La pervivència de tradicions i rituals màgics mostra el triomf d la superstició sobre la intel·ligència.

La tradició que, com la religió, ens va ajudar a sobreviure, ara és un obstacle per avançar.

"Creer es crear".

Sovint s'apel·la a la experiència com a fonament del coneixement. Recordem però, que el fonament de la fe és quasi sempre l'experiència.

Sovint, creure és preferir el que m'agrada al que és.

Sempre és preferible l'excés de crítica a l'excés de credulitat.

La fe comença amb la voluntat de tenir-ne. Creure és, primer de tot, voler creure.

Experiències no ordinàries però ben naturals que no entenem ni podem explicar originen idees com ara déus, esperits, màgia o vida més enllà de la mort.

Déu m'ha fet incrèdul i jo m'he fet creient

Vaig ser educat en la meva infància com a creient. La meva fe acrítica i dogmàtica va arribar indemne fins als 18 anys. Amb la pràctica de la racionalitat crítica vaig superar l'estadi de dependència de les idees d'altres i vaig entrar en un món de solitud i confusió interior. Descregut, rebel, inconformista però perfectament adaptat a la societat, vaig viure vigilant i sospitós tot el que feia i em passava.

Poc a poc i gràcies als nutrients de la filosofia vaig anar descobrint l'autonomia de la raó. Encara ara em relaciono amb persones profundament creients -hi ha un nou fideisme⁴⁴ emergent que conserva les mateixes bases irracionals però amb les formes canviades- i observo en ells el moviment conegut d'adhesió a les idees que ens conforten emocionalment; ens donen un lloc, no al món que s'ha fet ja massa petit, sinó a l'univers i més enllà de l'infinit; ens fan entenibles en referència a una narració fantàstica que es conforma amb ser coherent en els seus termes més que no pas vertadera (com en els contes de fades), etc.

La premissa del déu omnipotent és simple i la formula molt bé la meva mare: no passarà res que Déu no vulgui! Aquí s'acaba tota la teologia i ja podem viure contents (o tristos segons com Déu vulgui). No importa el que passi ni com ni per què. Tot està bé perquè és obra de Déu. Aleshores, des d'aquest punt de vista, no crec que hi hagi inconvenient en acceptar que també vol Déu que desenvolupem la raó crítica i superem la fe irracional. I això és el que ha fet Déu amb mi: m'ha fet incrèdul!

Per altra banda, en esdevenir jo autònom i creador del meu propi destí (que així és com se sent l'ego quan té el nivell de consciència que jo anomeno c2 o sigui identificació amb una aparença individual) he construït el meu propi univers i l'he fet amb les informacions, les estructures de personalitat, els condicionants socio-econòmics i culturals, les circumstàncies vitals... de què disposava. Jo m'he fet creient (de fet sé que m'ha passat i no ho he fet, però ho dic com ho diria l'ego) i he

⁴⁴ Doctrina que accepta la fe i la revelació divina com a darrer criteri de certesa per a conèixer els primers principis metafísics, ètics i religiosos, inaccessibles a la raó.

triat les meves creences. Sostinc i reforço les premisses que em permeten viure de la millor manera que conec.

I una de les millors maneres que conec de viure és desenvolupant totes les meves facetes al màxim: a nivell físic, emocional, racional i espiritual. Déu m'ha fet un home i jo m'he fet un Déu. Déu ho vol i jo ho vull... unanimitat!

Som esclaus de les nostres creences

Una de les principals fonts del coneixement és la creença. De tot el que diem que sabem una gran part ho creiem, és a dir ho suposem vertader tot i que no tenim proves concloents de què sigui cert. Per poc que pensem veurem que és així. No sabem si existeix Bombai, si l'home ha arribat a la lluna, si vam néixer el dia que creiem haver nascut o si tenim pàncrees dins l'abdomen. Sí, ja sé que direu que filo prim, però si ho pensem bé, veurem que per a poder sobreviure i adaptar-nos necessitem assumir com a vertaderes les coses que ens diuen ja que no podem comprovar-les directament.

La majoria de les coses que creiem són raonables, és a dir no són incoherents entre elles, formen un entrellat més o menys articulat i són sustentades per una comunitat o un col·lectiu. Tenen la qualitat de la intersubjectivitat, un dels criteris de fiabilitat que demana la filosofia crítica.

Clar que hi ha moltes altres coses que creiem i que no són tan "raonables" o tan consensuades. La vida després de la mort, l'existència d'ésser extrasensorials, el sentit de la vida, les màximes ètiques,... aquest tipus de creences són de més difícil justificació i sempre de justificació absoluta impossible.

Doncs bé, aquestes creences sobre què és la vida, sobre com hem de viure i sobre com hem d'interpretar el que ens passa són les més importants i les menys fonamentades. Amb tot són les que amb més convicció defensem i les que sustenten el nostre viure quotidià. Són molt i molt importants ja que marquen la qualitat de la nostra vida. Creure, per exemple, que hi ha un ésser superior que ens demanda certes coses i que ens passarà comptes de si ho fem o no té unes repercussions enormes a la nostra vida. Creure que hem vingut a passar-ho el millor possible sense considerar els efectes secundaris del que fem quan busquem aquest objectiu també. Creure que els humans som dolents i indignes de confiança i amor ens fa viure a la defensiva. Creure que la ciència és el portantveus de la veritat ens fa dependents. Creure que existeix una veritat absoluta o una única explicació de cada fenomen divideix el nostre món en errats i encertats... i així passa amb tot.

Tenim incrustades creences fonamentals sobre què som i què hi fem aquí. Potser són creences inconscients, potser ignorem com les hem adquirit (el pare ens

ho va inculcar o en un moment donat ens va convenir...), potser no som conscients de com ens marquen, però el fet és que són dins nostre i ocupen un lloc de poder absolut. Nosaltres som els seus esclaus. Estem venuts perquè ens controlen sense que ho sapiguem i ens fan veure el món com elles dicten. Només podem veure les coses que les nostres creences ens permeten veure.

Aquesta situació, que de ben segur ens ha servit en algun moment per a sobreviure, pot ser en el moment actual un obstacle definitiu que freni el nostre creixement. El problema és que no sabem, no volem ni podem qüestionar-les.

No podem perquè ignorem que existeixin. Diem que són decisions fonamentades nostres quan sovint només són creences adquirides en moments d'immaduresa. No volem qüestionar-les perquè el nostre món es desmunta i ens sentim febles, desprotegits, vulnerables. I no en sabem perquè no ho hem practicat mai. Per això les tres passes del guerrer filòsof que afronta el repte de ser amo de les seves creences i no esclau són:

- prendre consciència de les creences que tenim i de com ens determinen la vida.

- atrevir-se a desmuntar-se, a prescindir de la falsa seguretat que ens donen

- construir i crear les idees que sustentin la vida que volem en lloc de obeir i acceptar submisament les que portem instal·lades.

Hem de ser amos de les nostres creences i no pas els seus esclaus. Clar que això no ho podràs fer si tens la creença de què les creences no es poden triar i que són les que són.

Si vols que la gent respecti les teves rareses fes-te d'una religió o una tribu que les prescriui

Per algun motiu, segurament la tradició, aquelles coses rares que fa un col·lectiu són molt més acceptades que les que fa una persona. No podries anar amb un cucurutxo tipus Ku-klux-klan pel carrer sense despertar la curiositat i fins i tot la maledicència de la gent, però milers de persones ho poden fer per setmana santa i sembla una cosa venerable.

No pots estirar el coll d'un ànec fins a arrancar-li en circumstàncies normals, però si estàs en plena festa major de segons quin poble, serà aplaudit amb fervor. No pots dir en un menjador escolar que no vols menjar botifarra però si dius que ets musulmà tothom t'ho respectarà.

Moltes coses que em venen de gust i que no són acceptables serien ben vistes si pogués al·legar que la meva religió o la meva cultura m'hi obliga. No hi ha

res, per estrafolari que sigui que alguna religió o cultura no pugui assumir: l'ablació del clitoris, les anelles al coll per fer la competència a la girafa, no poder dir el nom de la teva mare (com vaig veure l'altre dia que és norma a l'Egipte), casar-se amb una sola dona, casar-se amb moltes dones, cridar com un energumen contra algú que no coneixes i no t'ha fet res (l'àrbitre del futbol, per exemple), vestir-te de majorette i desfilar pels carrers, menjar-te 12 raïms per passar l'any... en fi, què us he de dir...

La cosa no és la diversitat costumista del nostre món sinó l'autoritat que atorga el grup a l'hora de fixar certes actituds i activitats. Podríem tenir, i de fet tots tindríem si ens permetéssim sentir-ho, unes preferències en el vestir, en el menjar, en les relacions humanes, en els horaris, en el sexe... però ens en privem o les ocultem perquè la societat no les accepta.

Ara bé, si un grup prou nombrós i amb un tret identitari les empara, es converteixen en pràctiques respectades.

Un cas particular d'aquesta norma general és el de les idees o teories. Pensa el que vulguis i el que et convingui que si algú troba esbojarrat el que dius sempre podràs dir que l'hinduisme o la gnosis o els ensenyaments de Madame Blavatsky, o les últimes descobertes de la física quàntica ho certifiquen. I el pitjor del cas és que és veritat. Tenim tanta informació sense comprensió que podem agafar les peces que vulguem i combinar-les com vulguem per construir el nostre propi món.

Això no seria greu si ho féssim a consciència i amb voluntat, el problema és que ho fem com una justificació d'allò que volem. Per això és tan necessari, sempre que exposis el que penses, citar l'autor, el corrent, el científic, la tradició o el text sagrat que ho legitima com dient "no us penseu... no m'ho invento! Això és així..."

Tant de bo poguéssim simplement crear i dir; "Això soc jo. Ningú més no ho comparteix ni falta que fa."

La utopia esdevé realista quan la justícia a la que aspira és realista i no utòpica

El que fa por de la utopia és el seu radicalisme. Por més aviat d'aspirar a un objectiu impossible i convertir, per tant, els nostres esforços en un dispendi d'energia inútil.

Hi ha qui defensa la utopia com al necessari impossible que ens permet el possible, com en el conte d'aquell poble en què els mossos es disputaven tocar la campana a cops de roc. Ningú no ho aconseguia fins que un nouvingut, simple i

eixelebrat ho va fer a la primera. Caram! li van dir. Com és que has aconseguit tocat la campana? La campana? -va contestar ell- El que jo volia era tocar la lluna...

Més enllà de la utopia com a estímul, hi ha la utopia com a projecte de futur. Necessitem utopies realitzables, que demostrin que és possible una nova realitat encara que ningú no pugui encara creure-hi. Com la que defensaven els primers que van creure en els drets humans, o en les vacances pagades.

El problema que tenim quan pensem en la utopia és que imaginem un futur perfecte i els humans mai no tindrem un futur perfecte... afortunadament! Necessitem utopies imperfectes, humanes, que no siguin estacions d'arribada definitives sinó estacions de pas o de transbord.

Si volem la justícia universal, no hem de pensar en un món redimit més semblant al cel que a la terra. No podem pensar en un lloc on tothom s'estimi i estigui sempre atent a les necessitats dels altres. No, nosaltres no som això. La justícia que necessitem ha de ser realista. Realista i desitjable encara que sembli impossible.

Potser no és un bon desig voler que tothom estigui sempre bé, però és desitjable pensar, per exemple, que qui més cobra no pot rebre més de 10 vegades el sou de menys cobra.

Potser no és realista que tothom tingui la mateixa qualitat i confort en el seu habitatge, però és pensable i objecte d'utopia que tothom tingui un habitatge digne.

Són les versions realistes de la utopia les que ens animen a avançar. La declaració dels drets humans és una utopia d'aquest tipus. Amb els recursos que tenim podríem assolir el seu compliment. Amb tot, estem tan lluny que ara mateix podem dir que sembla impossible.

Potser apuntar a l'impossible és una manera subtil d'evitar i escapar del possible que ens incomodaria. Hi ha accions personals, socials, polítiques i econòmiques que ens poden portar a aquestes utopies realistes. Sempre és millor voler anar a prop, però anar-hi que voler anar lluny i quedar-nos on estem.

Si s'haqués predicat que els contes populars són revelació divina ara les misses es farien en casetes de xocolata.

Si els contes populars haguessin estat considerats com a revelació divina, ara les casetes de palla estarien prohibides.

- Els llenyataires mata-llops serien els símbols protectors.
- Les madrastrs serien el dimoni.

- Els nens molt petits de mida serien considerats excepcionalment llestos.
- Les pomes serien amenaçadores i estarien prohibides.
- Tot el que fessin els reis, prínceps i princeses estaria bé.
- Ventar el foc seria un ritual sagrat.
- Cada any es tiraria una bruixa o el seu símbol a un pou o un forn.
- Si els contes populars haguessin estat considerats revelació divina, les arbitriarietats morals que ara tenim serien altres.

Però els contes que han fonamentat la nostra cultura han donat lloc a uns valors que encara ara no som capaços de qüestionar.

- La força i el poder és masculí.
- La tradició és sagrada.
- Els avantpassats sempre respectables.
- Les dones són inferiors als homes.
- La submissió és una gran virtut.
- Millor creure que pensar.
- Fer el que fan els altres i no significar-se és bo.
- Cal no canviar res.
- El passat sempre era millor i el futur sempre és pitjor.

Embadalits amb l'absurda mitologia religiosa de forma literal i explícita en alguns casos (musulmans, catòlics, jueus...) o de forma implícita i acrítica en altres (tradicions de setmana santa, festes de nadal, simbologia en celebracions i actes,...) refusem ser protagonistes i factors dels nostres valors.

Quina mandra pensar, criticar, viure en el dubte... podent tenir una guia que t'omple el buit existencial encara que sigui amb absurditats i sense-sentit.

4.6. SUBMISSIÓ RELIGIOSA

Assumir els dogmes requereix un abandó de la racionalitat i de la pròpia autonomia. Les persones religioses renuncien a regir-se pels seus propis principis i converteixen la submissió, l'obediència, la humilitat extrema i la dependència en virtuts.

El món és ple d'adoradors. Adoradors del que sigui però adoradors.

El déu Ciència i la deessa Fe governen despòtics el mite de la nostra vida.

Sé, pels primers documentals que hi ha filmats, que la gent abans es movia molt de pressa, no parlava i el món era en blanc i negre.

La saviesa et dona el poder. La fe te'l treu.

Va renegar del déu X i va passar a adorar el déu Y. A continuació a deixar de prendre cafè amb llet i es va passar a la llet amb cafè.

Les paraules i rituals antics ens fascinen perquè idealitzem la llunyania en l'espai i el temps. Enyorem un inexistent paradís perdut.

Sopava amb Jesucrist. Ell va demanar llobarro i jo em vaig atrevir a demanar bacallà.

En un rampell de lucidesa el mestre va obrir la porta i va dir: "fugiu!"

Què diu dels humans el fet que el llibre més influent de la història sigui un compendi de mitologia, lleis antigues i textos obscurs?

Demanaven un profeta que els orientés però com que Déu el va enviar sense barba i sota l'aparença d'un home normal ningú no li va fer cas...

Qui se sent orgullós de necessitar una autoritat divina és un desertor de la humanitat.

Per què beneïm Déu per les coses que ens agraden i no el maleïm per les que ens desagraden?

Us imagineu algú que treballés per a una empresa i que totes les coses bones i positives les atribuís al seu propietari i totes les dolentes a ell mateix o als seus companys de feina? O una dona que digués que tot el que de bo passa al seu matrimoni és per mèrits del seu marit mentre que totes les desgràcies venen de la seva incompetència? O uns jugadors de futbol que pensessin que l'entrenador ho fa tot bé i sempre l'encerta mentre que els jugadors són els únics culpables de totes les derrotes?

Diríem que són uns alienats fanàtics submisos i dominats, no? Doncs aquesta és l'actitud que em sembla observar en la major part dels creients en Déu o els poders absoluts, ja sigui la naturalesa, l'univers o la intel·ligència còsmica.

Beneeixen Déu i agraeixen els seus dons, no paren d'admirar les seves obres i rendir honors a tanta bellesa i saviesa com s'expressa a les seves vides. Déu o els déus ho fan tot bé. Quan veiem imperfecció, però, resulta que és culpa dels homes! Considerar l'existència d'un ésser o energia reguladora de l'univers implica entrar en un paradigma integral fet a la mesura humana i per tant ens permet fer totes les deduccions que faig a continuació sense haver de sentir-se ridícul.

Déu, o la naturalesa o la vida o l'energia,... ho ha fet tot (mai sabem exactament el motiu tot i que no falten les explicacions més surrealistes com ara l'avorriment, la necessitat de companyia, la necessitat de ser lloat o admirat, etc.-) i tot és perfecte perquè és obra de d'un ésser perfecte. La imperfecció, doncs, d'on surt? De l'home.

És així com conceben l'existència, com una representació teatral on el dolent és l'home que necessita ser salvat per un poder superior que sempre perdona. Aquesta plantilla mental forjada en el gresol del judaisme va ser propagada per les religions semites o abrahàmiques entre elles el cristianisme.

L'home és segons això un pecador original, un ésser imperfecte sempre a recerca de redempció. La nostra condició és el pecat. Hi ha l'enigma de saber com un ésser perfecte que fa coses perfectes va crear un ésser tan imperfecte, però aquesta contradicció és justificada (no explicada) de moltes maneres, cap d'elles acceptable però totes acceptades. Pels bons creients qualsevol justificació és vàlida per absurda que sigui. Importa mantenir el dogma i si es qüestiona, és per falta de o mala fe.

I és que un creient coherent beneiria i maleiria el seu Déu segons les seves experiències de la vida fossin bones o dolentes. Això pot semblar pueril però molt més ho és encara aquest biaix sempre autoinculpador.

Si juguem a creure fem-ho de forma coherent. O analitzem al menys aquest impuls que ens fa sempre culpables a nosaltres, sempre en deute i que ens fa obviar que hi ha altres forces, altres dinàmiques perverses que no sempre tenen l'origen en nosaltres.

La cultura occidental ha fet molt mal i molt bé al planeta. Podem atribuir al capitalisme moltes de les desgràcies actuals però no podem oblidar també el mal que nia en les altres cultures i civilitzacions. Tenim tics perversos, però no més que els altres. Simplement tenim mitjans per magnificar-los. També per magnificar les coses bones.

Cadascú ha d'assumir la seva responsabilitat. Si som creadors del mal també ho som del bé. Els humans som essencialment ambivalents i en totes les cultures i civilitzacions hi ha hagut persones, tendències, costums, descobriments i

invents positius i negatius. Molts dels mals que hi ha al món tenen l'origen en la pròpia cultura que els pateix i la globalització o la posició dominant del món occidental no eximeix la resta de les seves pròpies responsabilitats.

No fer-ho així, considerar que les cultures llunyanes en el temps i l'espai són essencialment bones i amoroses i que només pateixen per la nostra degeneració ambiciosa i imperialista és un indicador més del paternalisme i la superioritat moral que ens atribuïm.

Hem d'actuar amb la mateixa contundència per a denunciar i corregir els abusos que cometem com per a denunciar i combatre els abusos que altres cometen. Una tasca difícil mentre estiguem sotmesos al complex de culpa perpètua dels esclaus submisos i veneradors de realitats superiors totpoderoses però que són incapaces d'impregnar de pau, amor i justícia la seva pròpia creació.

4.7. SOBREPASSAR LA RELIGIÓ

***Quan demanis alguna cosa a l'univers (o a algun déu) assegura't que
depengui de tu aconseguir-la.***

Tradicions, traïcions!

***Cada nou déu que se'ns apareix ens imposa una nova tasca titànica:
enderrocar-lo!***

***Déu es va suïcidar el mateix dia que va néixer l'home. I no va ser
casualitat...***

***Tots els déus abominen de les creatures que no aspiren a superar-los i les
castiga amb la submissió més indigna.***

***Venerar un símbol religiós és idolatria. Escutar-lo, criticar-lo i
transcendir-lo és santedat.***

La meva carta astral diu que no faci cas de les cartes astrals i m'inventi la vida.

I això és el que faig. Començant per aquest enunciat del títol. I ho faig perquè el meu horòscop diu que no miri els horòscops, al tarot em surt que no he de creure en el tarot, el meu bruixot particular em recomana no tornar-lo a visitar, la bola de vidre sempre surt en blanc, la gitana que em llegeix la mà em diu "...no te dejes leer la mano!", el meu signe del zodíac m'empeny a no fer-li cas, somnio que no he d'interpretar els somnis i totes les profecies de les religions que he consultat coincideixen en què no he de tenir-les en compte!

I la veritat és que em resulta sorprenent tanta unanimitat! Dec ser un tipus estrany, penso a vegades, però a continuació penso que no, que soc com tothom. Tothom troba una unanimitat en el que creu. Si consultes amb fe qualsevol auguri sortirà el que esperes que surti encara que tu no ho sàpigues perquè sovint és inconscient. Tots dirigim la nostra vida com volem però hi ha diferències en la forma com ho fem. A alguns ens agrada decidir i a altres no. Els agrada més seguir pistes, o obeir forces superiors que es manifesten en diferents coses com ara els sediments del cafè, les línies de la mà, el pèndul, o teories explicatives esotèriques.

En el fons aquests dos tipus de persones representen dues posicions davant la realitat. Els que imaginem, inventem i creem els nostres somnis i els que descobreixen, llegeixen i segueixen les lleis o les regularitats de la realitat.

Aquestes dues visions de la realitat són força incompatibles tot i que quasi mai es presenten en estat pur. Tots tenim de tot però difícilment d'aquesta barreja en surt un equilibri. Tendim a sotmetre'ns o la vida o a dominar-la. Tendim a buscar el nostre camí i seguir-lo o a inventar-nos-el. Tendim a descobrir les lleis de la vida i de l'univers per a seguir-les humilment o a qüestionar-les i contradir-les per a crear orgullosament. Tendim a reverenciar i respectar el passat i la tradició o a reverenciar i respectar el futur que és possible encara que no encaixi ni compatibilitzi amb el passat.

I de fet, les dues mirades han sigut necessàries al llarg de la història. Si mai ningú no hagués recopilat les informacions i descobert les regularitats no hauríem sobreviscut. Si tothom ho hagués fet, tampoc! Fa falta que algú qüestioni, contradigui i mostri com altres realitats són també possibles, per tal d'avançar.

Els innovadors som vists com uns irreverents poc respectuosos, ignorants que no sabem valorar el patrimoni cultural dels nostres ancestres,... Per a nosaltres els conservadors són a vegades excessivament crèduls, conformistes, submisos... aferrats al passat i amb poca capacitat per creure en ells mateixos i el poder creador que atresoren.

Jo crec que el mecanisme mental bàsic que funciona tant en un innovador com en un conservador és el mateix: el poder de fer realitat el que penses. Si tens la idea mare de que ets una part del tot sotmesa a les lleis del tot, trobes a tot arreu lleis i regularitats que t'indiquen el que has de fer i com has d'actuar. Si pel contrari creus que tot forma part de tu, trobes el poder per generar l'ordre i l'estructura de la realitat que vols.

A mi sempre m'ha semblat que quan els grans pensadors i transformadors de la humanitat han explicat les seves idees ho han fet trencant els motllos vigents, ajudant a descobrir la humanitat el seu aferrament a les lleis antigues i incitant els homes a ser els seus propis deus. Així entenc jo a Jesucrist, el Buda, Lao Tsé,... Per algun motiu són venerats en un moment donat i a continuació segrestats i traïts pels seus seguidors convertint el seu missatge trencador i rebel en una nova, trista i morta tradició.

Adorem els cels quan enlairem el cap i la terra quan l'abaixem. Mai no adoren però la musculatura del coll.

Perquè allò que és ben nostre és adorar... Ens extasiem, ens meravellem, ens corprenem davant qualsevol cosa! Els humans som éssers a la recerca de l'èxtasi. Ens enlairem quan magnifiquem i divinitzem allò que és davant nostre. Sentim un anhel compulsiu de perfecció i el projectem o l'arranquem de qualsevol lloc on fixem la nostra mirada.

Així és com Kant i tants de nosaltres ens meravellem mirant l'infinít del cel a la nit.

I com els entomòlegs senten fascinació devota per la vida perfecte dels insectes.

I com els químics veneren l'aritmètica quàntica de la taula periòdica dels elements.

I com els fidels religiosos es vincen rendits a les meravelles de l'altíssim.

I com els fotògrafs adoren la llum reflectida en qualsevol objecte per nemi que sigui.

I com els historiadors deïfiquen el passat...

I com els esotèrics desxifren la màgia de l'univers en un codi de dates, signes o rituals que sempre mostren que l'objecte d'adoració és just allà on ells miren.

I així deu ser, o al menys això crec jo. Tot és admirable i adorable perquè està en la nostra ment transformar el més neutre en el més excels. Mirem on mirem trobarem motius per a la idolatria, aquest és el fet i la necessitat.

El més admirable és per a mi, la musculatura del coll, aquest mecanisme orgànic que dirigeix la nostra mirada cap a un lloc. És el coll qui té el poder de dirigir la nostra capacitat de meravella. El coll enfoca el cap a un objecte i la ment automàticament crea la perfecció necessària. No hi ha res que l'home concebi que no pugui ser convertit en un miracle de bellesa i perfecció.

Tots els objectes són venerables: la llei moral, els animals, les coincidències, les relacions humanes, les idees, el planeta, la matemàtica, l'àtom, l'art, les emocions, la història, el costum, la fantasia, la creença, l'absurd, el desconegut, els arbres, la tradició,...

Sort del coll que ens dirigeix la mirada a un únic focus i ens fa experts en la lectura, en una sola cosa, d'allò que està en totes les coses. I això, al temps que ens simplifica la vida, ens fa sentir-nos orgullosos i especials en haver trobat el sentit en un oceà d'absurd.

A qui hem de fer cas quan els déus i els homes manen coses diferents i fins i tot oposades?

Qui mana més, Déu o els homes? Em sembla que la resposta és evident. Déu és l'ésser suprem i per tant la seva llei o voluntat no admet res que la superi.

Si Déu mana una cosa, no importa el que digui la llei o l'opinió de la gent perquè és un imperatiu suprem i si els creients fossin bons creients, sempre obeirien a Déu abans que els homes. I això és el que passa amb les persones i les societats que creuen en Déu i són coherents amb elles mateixes.

Què té d'estrany que uns creients matin els incrèduls si aquesta és la voluntat del seu Déu? És normal i fins i tot és una prova de fidelitat. Els pecadors són els que no ho fan perquè no se sotmeten a la voluntat del seu Déu. Sempre ha sigut així i temo que sempre serà així. Ara tenim aquesta situació molt viva entre nosaltres perquè alguns musulmans estan sent portats a una pràctica estricta i pietosa de la seva fe. Han de vestir, menjar, comportar-se, i matar si fa falta tal com Déu mana!

D'això n'hem sabut molt també els cristians. La història està plena de casos d'obediència cega i absurda a Déu, des de la inquisició a les creuades i molts altres exemples.

Res no es pot retreure a un creient. Dius que són masclistes? Déu ho vol! Són assassins? Déu ho vol! No s'integren? Déu ho vol! No hi ha resposta, només podem intentar comprendre i criticar. Llàstima que els déus no vulguin que els fidels compreguin i critiquin. Jo, però, com que no ho soc, ho faig.

Primer: Quants Déus hi ha? I quantes figures divines? Hi ha déu bo i just, fort i compassiu, ferotge i pacificador, humil i superb, humà i diví, masculí i femení... Tenim tot un catàleg de déus per triar que no ens l'acabarem. De fet dins la mateixa religió, el mateix déu té característiques diferents. Al·là pot ser amorós o terrible. El déu cristià pot ser el de la Bíblia o el del Nou Testament... Així cada fidel o cada facció de fidels poden usar la imatge de Déu que els convé. Com sempre, la religió al servei del poder.

Segon: Què mana Déu? Aquesta és bona! Així com cadascú es fabrica una imatge de Déu, també cadascú escull quin intèrpret de la voluntat divina vol seguir. I això en el millor dels casos perquè normalment, per família, costum i tradició s'imposa una interpretació de la voluntat de Déu que es converteix en dogma i al que cal sotmetre's i sotmetre els altres. I ja se sap, hi ha intèrprets del Déu violent i del Déu pietós, del compassiu i del justicier, i així arreu la voluntat de Déu és usada per a justificar els propis desitjos o obsessions fonamentalistes.

Tercer: Quants tipus de creients hi ha? També uns quants diferents. Bàsicament hi ha quatre tipus de creients que es corresponen amb les diferents fases d'evolució moral. La més primària i menys evolucionada és la del creient egoista que usa la religió i Déu per als seus interessos. Ell fa dir als Déus el que vol i ho imposa als altres. El segon tipus de creient és el fanàtic convençut de què hi ha un sol Déu vertader i únic que és el seu i tot el que no és aquest Déu és fals i mereix ser anihilat. El tercer tipus de creient, més evolucionat és el racional que entén que la llei divina i la humana no pertanyen al mateix regne i conserven en la intimitat la seva fidelitat religiosa i practiquen en la societat la seva fidelitat civil. El quart tipus de creient, el més evolucionat, creu que tot és una sola cosa que es manifesta en formes diferents. És més l'espiritual que religiós.

Doncs bé, com menys evolucionat és el creient més furibund, ferotge i perillós és. Per això si no es controlen bé els creients primaris són molt perillosos. Fanatitzats i estancats per unes ments que els controlen, perden l'ocasió d'evolucionar i només obtenen consol en la submissió. Aquest sector de creients és cada cop més gran i està cada cop menys acomplexat. Ha après a usar les lleis i els arguments dels que estan més evolucionats ("cal respectar totes les creences", "hi ha d'haver llibertat absoluta", "tots som iguals"...) i aquests arguments posats en boca o en ment de persones que no tenen la maduresa per a entendre'ls o acceptar-los són autèntiques armes. I més tenint en compte que els qui sí que ho entenen no saben distingir entre la bona i la mala aplicació d'aquests principis. El relativisme i el "bonisme", són exemples claríssims d'aquesta confusió.

En definitiva, tot es tracta del tema de la convivència entre persones que estan en diferent nivell d'evolució. Un tema complex que ens ocuparà a tots plegats durant força temps. Necessitem mesures urgents i clares per a fonamentar la convivència. Tot no pot estar permès; tothom no és igual; ningú no pot declarar-se

per damunt la llei civil i ningú no pot renunciar a l'obligació moral de créixer i evolucionar augmentant la comprensió i la crítica.

Jesucrist, personatge cabdal en la nostra història, tenia clar que calia donar a "Déu el que és de Déu i al Cèsar el que és del Cèsar". Ho tenia tan clar i va ser tan convincent que el van matar. Quines estratègies no heroïques (i dic no heroïques perquè no podem posar l'esperança en els herois) sabrem descobrir abans el problema de la convivència entre persones de diferent nivell d'evolució no sigui irresoluble?

Al final tot es redueix a "qui mana més, els déus o els homes?"

Per definició els déus són superiors als homes. Són més savis, més forts i més bons. Ells saben el que ens convé i el que hem de fer. Si ets un bon seguidor de la teva religió, no hi ha manament més alt que el que deriva de la voluntat de Déu.

Això no costa d'entendre. Cal fer sempre el que Déu vol per damunt de tot; per damunt de la teva voluntat, dels teus desitjos, dels costums socials, de les normes cíviques o de les polítiques dels estats.

Per a un creient autèntic és ridícul pensar que els homes poden manar més que Déu. Com podem pensar els ateu que un creient obeirà una llei humana abans que una divina? Això és impossible perquè si ho fes seria un mal creient.

No hi ha res més a dir. No hi ha diàleg interreligiós, ni pacte social, ni polítiques d'integració, ni res que un creient pugui fer si va contra el que diu el seu Déu.

Els qui creuen en déus deleguen la voluntat directa de déu en els seus intèrprets i aquests els diuen el que han de fer. Són ells, els sacerdots, imams, rabins,... els qui dicten les normes de conducta i de convivència.

Davant d'això els ateu no hi tenim res a fer. No podem contraposar a la voluntat divina la voluntat de la majoria o de l'ajuntament o dels representants del poble! És ridícul! Déu mana més que els homes per a un creient perquè és una obvietat i l'home mana més que déu per a un no creient perquè nega l'existència dels déus.

Aquesta simplista, dicotòmica i maniquea disjuntiva és l'esquelet o columna vertebral de tot el debat que tenim amb la convivència entre persones creients i no creients. Evidentment no és l'únic debat ni l'únic front. Hi ha també les persones que creuen que l'autoritat màxima ve de la seva cultura o de la seva ètnia o de la seva ideologia. La casuística és més o menys la mateixa que en el cas de les religions: no reconeixen una autoritat superior a la que ells atorguen als qui són la seva autoritat particular.

I això és incompatible amb els valors de la democràcia i dificulta la convivència. Per als demòcrates l'autoritat suprema és la veu del poble que té autoritat en l'àmbit públic i deixa en l'àmbit privat les creences ideològiques, sempre que no vagin contra el bé comú democràticament expressat.

Aquest conflicte que intento expressar està latent i ocult en l'aparent normalitat perquè molts creients han estat "infectats" de dubtes democràtics, però quan una comunitat o col·lectivitat s'enroca en la seva ideologia de veritat absoluta, la negociació o el pacte, és impossible.

Jo crec que totes les persones que creuen que tenen la veritat absoluta estan en una fase de desenvolupament inferior i per tant no poden entendre ni concebre les realitats del nivell superior. Estan atrapades en un moment evolutiu que demanda seguretat i submissió a un ésser superior i necessiten desmarcar-se de la resta. És el domini dels "meus", els que són com jo, els que formen la meua tribu, casta, família o clan.

L'autèntic conflicte actualment es desenvolupa entre persones que estan en diferents nivells d'evolució. Segons la nostra democràcia tots tenim els mateixos drets i deures però una part considerable de la població ni entén ni mai hauria concebut o acceptat aquestes normes ètiques que li permeten viure com vol.

I això sempre ha estat així, perquè sempre hem conviscut persones en diferent nivell d'evolució. El que passa actualment en alguns llocs és que hi ha una massa crítica molt alta de persones en un nivell baix que s'encastellen en la seva posició, que s'enforceixen en les seves creences, que s'enorgulleixen de no evolucionar. La nostra societat amb un sentiment de culpabilitat atàvic no sap com afrontar aquest repte perquè també els seus valors són líquids i el relativisme serveix de justificació a la inactivitat i la permissivitat.

Evidentment aquest tema no s'esgota amb el plantejament que faig. Les variables socioeconòmiques, la història, la demografia, les incongruències planetàries del capitalisme i altres factors tenen molt a dir en l'origen i l'agreujament dels conflictes que ara patim. Al final, però, pregunta a algú "qui mana més, els déus o els homes?" i veuràs amb qui parles i què et pot esperar.

Els déus creen amb les mans i la veu. Els humans en fem prou amb la mirada

En les cosmogonies on apareixen déus creadors, aquests solen actuar amb les mans i la veu. A la Bíblia, per exemple, Déu fa l'home amb fang i crea les coses en pronunciar l'ordre "faci's!".

Les creacions divines fan que apareguin coses abans inexistents. Així, els déus creen planetes, plantes, espècies animals i tota mena de coses. Sota aquesta concepció, les coses primer no hi eren, després hi van ser per obra del creador i d'aquesta manera van ser posades a l'abast dels humans per tal que se'n servissin.

Els déus creen i els homes manipulen. Aquesta seria la síntesi fàcil. Ara bé, aquesta idea té una altra versió. L'autèntic poder creador el tenim els humans. Els déus potser fan coses però les coses no són res fins que nosaltres no les mirem i els hi donem existència amb la nostra consciència.

És la nostra mirada la que crea les coses. Allò que veus en el món és fruit de la manera com ho mires. La mirada sobre les coses, sobre un arbre, per exemple, fa que l'arbre sigui llenya, obra d'art, pinus pinaster o obstacle, en funció de qui el jutgi. Aquest judici és l'acte creador. L'arbre serà allò que nosaltres li projectem i sense la nostra projecció (conceptualització, conscienciació) l'arbre no és res, no existeix!

La mirada humana és un feix de mirades, una trena de trenes, com una corda és el resultat d'entortolligar-ne vàries. La mirada de l'ull, la del cor emocional, la del cap i la del cor gran o esperit. Cada una d'aquestes mirades aporta realitat a les coses i és la fusió de totes elles que crea el nostre univers particular.

Això ens pot ajudar a entendre per què vivim en el món que vivim: perquè és el que hem creat. Si et preguntes perquè hi ha tant de mal, tanta bellesa, tanta injustícia o tant amor, ja saps que ets tu qui els posa en el món.

Una altra aplicació ben útil és la de transformar la realitat amb la mirada. És una recreació de les coses. Ens van ensenyar a mirar amb els ulls, amb les emocions, amb l'intel·lecte... i ara podem aprofitar aquesta plasticitat per reinventar les coses amb la mirada.

Si practiques veuràs que pots mirar diferent les persones i veure-les totes boniques. Podràs mirar amb ulls de simpatia el que no et resulta agradable i ho transformaràs. Podràs mirar amb ulls de raó el que et sembla absurd, podràs mirar amb ulls de sentit el que intueixes caòtic. És un poder infinit, una capacitat que no controlem i que no practiquem perquè no creiem que tinguem aquest poder.

Només cal practicar. Si et sembla pueril, mira't-ho d'una altra manera!

5. COMUNICACIÓ I LLENGUATGE

5.1. COMUNICACIÓ

La comunicació és una quimera. Necessitem creure que ens comuniquem però en realitat les persones som incomunicables. Saber que tota comunicació és equívoca esdevé un gran avenç perquè ens permet no prendre massa seriosament els continuats malentesos en els que vivim.

Però no podem no parlar. Som socials, necessitem sentir que hi ha algú allà fora nostre que ens percep com a individus. Per això la comunicació és un gest de supervivència.

La comunicació exigeix un gran esforç, possiblement un dels menys productius, però al mateix temps dels més inevitables.

Li vaig tocar el peu i el vaig entendre.

El que es pot expressar no és autèntic.

El meu silenci no atorga. Només constata la incomprensió humana.

Parlar crema. Callar ofega.

Sabia parlar totes les llengües però no en sabia escoltar cap.

Tota comunicació és hipnòtica.

Pensava que "la mida sí importa" fins que va veure algú amb la boca grossa expressant-se molt malament.

Aquest tuït és per a qui l'entengui.

Les coses més importants que es poden dir no necessiten ser dites.

**Tots els il·lites bitllen. I si vols entendre faràs el que hauries de fer
sempre: esbrinar significats**

És evident que si en una frase hi ha una paraula que no entens i no la pots deduir pel context, hauràs de buscar-ne el significat a algun lloc. Si com en el cas de la frase d'avui hi ha dues paraules de quatre que (probablement) desconeixes, sembla més peremptòria aquesta recerca de significat.

Crec que el problema que tenim quan ens passa això és força petit. És tan evident que necessitem coneixement aliè a la frase que només una ment obtusa ho negaria.

El problema és més greu però quan no ens adonem que no entenem alguna o algunes de les paraules que ens diuen. Creiem entendre però no sabem que el significat que atribuïm a alguna paraula no coincideix amb el que li dona l'emissor. Això fa que la comunicació sigui equívoca i per tant invàlida. Algunes expressions en castellà tenen un significat ben diferent segons el país on s'utilitzin donant lloc a vegades a desagradables malentesos. "Coger" significa mantenir relacions sexuals a Mèxic, Perú i bona part de l'Argentina. Compte doncs amb "coger" segons què.

Fins aquí una innecessària reflexió sobre els usos del llenguatge, direu. El cas és que jo crec que el llenguatge té un significat personal més que social. Bé, en un nivell superficial de comunicació indicativa (que podria ser substituïda per un crit o un gest, tipus "Passa'm la sal") podem admetre l'ús social. Ara bé a un nivell més profund i que és el nivell en el que ens expressem o intentem entendre'ns, el llenguatge és absolutament personal. Cada paraula està prenyada de significació referida a les pròpies experiències i al propi pensament. I això fa que cada comunicació sigui un autèntic jeroglífic. Sota l'aparença d'informació hi ha intenció i la intenció té més a veure amb l'actitud vital del parlant que amb els significats homologats de la llengua.

"Estic ben sol i necessito el consol de l'amistat" per exemple, és una frase absolutament incomprensible d'entrada. Massa paraules amb significats profunds: "sol", "necessito", "consol", "amistat"... Uf... per a cada persona tenen significats diferents. Sí, ja sé que direu que "sol" significa "sense companyia", però hi ha qui se sent sol en companyia... I també aquest "sol" pot ser viscut com una experiència alliberadora, opressora, extàtica, depressora,... Segurament el llenguatge no verbal i el grau de coneixement que tinguem de qui parla ens acostarà més a la

comunicació que el propi missatge verbal. D'acord, però també la comunicació no verbal té un grau alt d'equívoc i d'auto-referència.

Què vull dir amb això? Doncs que la comunicació és impossible i inevitable. Per què parlem doncs? Perquè ens encanta creure que ens entenem i perquè és l'activitat bàsica d'autoconstrucció del propi món. Creem la nostra realitat parlant. Lliguem, encadenem i forgem les nostres experiències a cops de llenguatge. Això ens passa per tenir cervell esquerra...

Vaig veure fa poc un d'aquells missatges que corren per Facebook que deia: "Entre el que penso, el que vull dir, el que crec que dic, el que dic, el que vols sentir, el que sents, el que creus entendre, el que vols entendre, el que entens... hi ha nou possibilitats de no entendre'ns" Em va fer riure la seva ingenuïtat. 9 possibilitats de no entendre'ns? Què vol dir això? En tot cas hi ha nou circumstàncies que fan que no ens entenguem. Ara bé si es donen més d'una d'aquestes circumstàncies al mateix temps, cosa que crec més que probable, les possibilitats de no entendre'ns son factorial de 9 (crec que eren les permutacions, no ho recordo bé de les classes de combinatòria), o sigui 362880!!! En total, en el cas que aquest missatge tingués raó, hi ha 362881 possibilitats de comunicació. Aquest 1 final és la comunicació que sorteja tots els 9 obstacles. Estadísticament un 0,00027% de la nostra comunicació seria correcta. Evidentment no espero que això que acabo d'escriure caigui dins aquest minso percentatge.

M'agraden els diàlegs per a besucs... sempre que siguin besucs poetes!

La comunicació és un gran tema. Distingeix tres tipus d'interrelació humana que catalogo com a comunicació: a) La comunicació "passa'm la sal", que és quan enviem un missatge verbal difícilment equívoc que bé es podria substituir per un crit o un gest. Simple i directe. b) la comunicació conceptual, que és quan ens expliquem el que pensem, sentim, anhelem,... aquesta comunicació per a mi, és impossible. Ho intentem, ens hi esforcem, però només aconseguim aproximacions impossibles de comprovar. De fet no té cap importància saber si l'altre l'ha rebut perquè el principal objectiu és sentir-nos a nosaltres mateixos, aclarir-nos mentalment i reafirmar-nos en el que pensem o fer canvis subtils per a equilibrar-nos.

El tercer tipus de relació que considero comunicació és el que podríem anomenar "diàleg de besucs", una expressió que ve d'una secció que A. Matias Guiu, un humorista que publicava a la revista TBO, escrivia amb un estil ben original. En aquells diàlegs, cada interlocutor anava a la seva bola i no importava el que l'altre

contestava. Per exemple: -Bon dia -Bona nit -He menjat pèsols -Sí, la lluna és plena, etc...

Analitzem un moment aquest tipus de conversa. L'element més important és la manca de lògica. Les interlocucions no tenen continuïtat coherent perquè cada informació és una unitat en ella mateixa i no pretén construir discursos, cadenes lògiques ni arguments. Són informacions tancades en elles mateixes, completes, brindades a la consideració de l'altre sense que s'esperi una resposta o una rèplica. Un cop escoltat, no ho jutges, no ho contradiu, no qüestionis. Simplement escoltes, en prens consciència, ho deixes caure dins teu... i un cop assimilat o rebutjat (que això no importa) dius la teva unitat comunicativa. L'altre farà el mateix. No ho contestarà, no preguntarà... Direu que és una relació estranya... Doncs bé, jo la trobo ben interessant. Us explico per què.

Doncs perquè ens permet anar més enllà de la impossible comunicació conceptual. Recordem que aquesta comunicació exigeix un acord respecte a les lleis de la lògica i la coherència i també un consens respecte al significat exacte de les paraules i a la validesa de les premisses. Massa feina per a que ens la plantejem ja que el que volem és expressar-nos. No importa si l'altre entén, importa que jo m'aclareixi dins meu. Com que aquests consens i acords no hi són, la comunicació esdevé impossible com he dit. Per poc que ens hi fixem, no costa arribar a aquesta constatació i això sol resultar força depriment. Per això el diàleg per a besucs és el pas que ens permet superar aquest escull.

El diàleg per a besucs parteix de l'acord que no ens volem entendre, només volem dir-nos coses a la manera dels artistes que ofereixen les seves obres d'art a la interpretació i sensibilitat de l'espectador i no espera que la gent l'entengui com ell ni s'enfada quan això no passa (que és quasi sempre) De fet l'artista està content de què tothom entengui el que vulgui. I això és el que fa el poeta. Escriu, aboca i evoca i provoca... l'oïdor es commou o resta indiferent, interpreta, sintonitza, o escolta una cadència o es penja d'una imatge... què importa! Això és el que fa un interlocutor en un diàleg de besucs: escolta i deixa que les coses li calin. No vol entendre, contradir, preguntar... només escolta i després parla... sense coherència, sense estructura, sense argument. Aquesta pot ser una conversa molt íntima, fecunda, emotiva i trasbalsadora. Una via de comunicació entre les ànimes i no entre les ments. Un punt i un pont de contacte entre els nostres universos íntims. Clar que perquè el diàleg de besucs sigui profitós ha de ser entre poetes, no pot ser entre persones que no tenen res a dir.

Perquè conec persones que parlen així creient que conversen. Es fan companyia intercanviant-se sorolls que només entenen ells i l'aparença de comprensió (insinuada per la presència física d'un oient) els estimula a seguir dient coses que només ells -i a vegades ni ells- escolten. De fet no és estrany veure

persones parlant amb el seu gos pel carrer o contestant i interpellant a la tele o a la ràdio.

Busqueu-vos un besuc poeta i podreu saltar per damunt la tàpia de la comunicació conceptual. I poseu aigua destil·lada a la planxa... -Bona nit.

A quantes persones has tocat avui?

A quantes persones has tocat avui? I d'aquestes, quantes són noves? Segurament poques i potser si són moltes serà per un imperatiu professional o practicant un ritual social estandarditzat.

El fet és que ens toquem molt poc. La distància de seguretat és rígida, l'aïllament dèrmic quasi invulnerable i tot convida a viure tancats a la nostra pell. És una situació que tenim com a normal però que ens podem plantejar si és convenient o necessària.

De fet els animals es toquen molt i els nens petits també sense que hi hagi cap problema. A mida que creixem, el contacte físic està cada cop més regulat i és molt susceptible d'interpretacions no sempre ben intencionades. Si algú toca molt, ràpidament se l'assenyala. Hi ha, evidentment, un component que intoxica el contacte físic: tocar la pell i el cos de l'altre sense funcionalitat pràctica ha esdevingut una exclusiva de la relació eròtica entre adults.

Això ha desterrat el contacte a través del tacte entre persones que poden tenir perfectament contacte verbal (auditiu) i visual. I potser això és necessari però en tot cas és una limitació gran.

El tacte pot aportar una informació profunda, subtil, global i amorosa que altres sentits no poden oferir. Al mateix temps també pot ofendre, agredir i menystenir si es produeix de forma poc respectuosa.

Si ens toquéssim més ens entendríem més. Molts malentesos que apareixen amb el llenguatge verbal podrien ser superats pel tacte. Caldria, és clar, que els codis fossin uns altres i que poguéssim explorar amb llibertat i sense prejudicis el tacte. Cal molta maduresa, respecte i valentia.

Amb el tacte podria passar el que passa amb altres nivells de comunicació. Si una de les dues persones no el vol, cal evitar-lo; com passa amb la relació oral o amb l'amistat en general.

I caldria desvincular el contacte físic de situacions estandarditzades com poden ser les normes de cortesia, els massatges, els jocs o exercicis terapèutics, els jocs lúdics... hauria de ser una expressió espontània i sincera d'acostament a l'altre. Estic segur que aquesta obertura a una dimensió de contacte humà ens donaria moltes satisfaccions.

A la pel·lícula de Sorrentino "La giovinezza" (Youth, La joventut) hi ha un personatge enigmàtic, secundari, suggeridor... És una jove massatgista amb aparell d'ortodòncia i amant de ballar seguint els ritmes proposats per una Wii. A mesura que la vas veient la vas trobant més atractiva... Manté amb el protagonista, a qui està fent un massatge, aquesta conversa:

-Massatgista: Li faré un massatge diferent perquè està estressat. Bé, per ser exactes vostè no està estressat. Està emocionat.

-Fred: Ho entén tot amb les seves mans, no?

-Massatgista: Podem entendre-ho tot tocant-ho. Qui sap per què les persones tenim tanta por a tocar-nos?

-Fred: Potser és perquè té alguna cosa a veure amb el plaer.

-Massatgista: Aquesta és una altra bona raó per tocar-se en lloc de parlar.

-Fred: No li agrada parlar?

-Massatgista: Mai no tinc res a dir.

Això!

És absurd voler entendre el significat de les paraules buscant el significat de les seves lletres

La part i el tot. Quina relació mantenen? Certament que el tot és més que les parts. El tot és la suma de les parts més la informació que les connecta més, en alguns casos, una qualitat emergent que no s'explica per cap dels elements anteriors.

Pot semblar estrany o sorprenent, però així és com funciona l'evolució fins allà on sabem. Sembla que la matèria més elemental, considerada en la seva dimensió atòmica i molecular, pot ser combinada d'una manera determinada per a què formi vida, una qualitat emergent que no s'explica per cap dels àtoms ni de les molècules.

Què és la vida en relació a la matèria? Un enigma, una qualitat emergent que no pot ser explicada per la matèria mateixa. La vida evoluciona i es recombina de forma que dona lloc a la consciència. La consciència, entesa com allò que perden els éssers vius quan queden inconscients, és inexplicable amb els mecanismes de la vida.

I la consciència, quan assoleix un grau prou evolucionat dona lloc a l'autoconsciència, una qualitat emergent que tampoc pot ser entesa analitzant els mecanismes de la consciència.⁴⁵

⁴⁵ Tot això ho explica molt bé Schumacher al seu llibre "Guía para perplejos"

Quina importància té això? Doncs per a mi una de cabdal. Ens situa en una posició investigadora a 180º del que és habitual. Normalment, quan volem entendre alguna cosa analitzem les parts i veiem quina és la seva aportació al tot. Així treballen les ciències clàssiques i han aconseguit amb aquest mètode grans progressos.

Amb tot, moltes coses són incomprensibles si no fem el camí oposat. No busquem la causa del tot en les parts sinó que busquem la causa del tot en un altre tot superior. És a dir, col·loquem la totalitat en la posició de part i així podem intuir altres vies explicatives.

Aquest enfocament essencialment sistèmic i que en biologia s'associa al vitalisme i a l'organicisme en contraposició al mecanicisme, postula la comprensió dels éssers vius des d'un enfocament exterior, des de camps energètics o impulsos forans que regulen les funcions. De la mateixa manera que els camps magnètics, per exemple, ordenen la disposició de llimadures de ferro en línies de camp.

Així doncs, segons la teoria dels camps mòrfics o de la causació formativa que estudien científics com Sheldrake, la matèria és energia regida per lleis de camps, per informació no energètica sinó pertanyent a una altra dimensió. Una dimensió encara desconeguda que només intuïm i que potser alguns identifiquen amb paraules com "esperit", "divinitat" o "destí còsmic".

En qualsevol cas, aquesta hipòtesi ens porta a abandonar la recerca del tot en l'anàlisi de les parts i ens empeny a un territori desconegut i enigmàtic pel que cal transitar abandonant els prejudicis sobre la mística com a element d'interpretació científic però sense desenganxar els peus del planeta terra.

-Vindràs? -No. -Val. (Què bé quan és així de senzill...)

Fa temps que soc conscient de com tenim totalment assumit que quan no acceptes una invitació o una proposta has de donar una explicació o una excusa.

Sembla que la conversa queda més ben tancada; que si dones una bona explicació t'has d'estalviar de dir: "no vindré perquè no vull". I és que en realitat, sempre (excepte quan físicament no pots) la teva absència és voluntària!

"Home! Tenia un compromís!" o "el meu fill estava malalt" o "havia d'anar a treballar" o "demà em caso!"... En el fons tot és el mateix: "no vull!". Decidiràs no acceptar la meua invitació perquè "vols" respondre al compromís que has contret (tot i que podries no fer-ho!); "vols" cuidar el teu fill abans que venir a la meua festa: "vols" anar a treballar o al teu casament abans que venir amb mi! Res a dir!

Preferim sempre dir "no puc", com si no depengués de mi. I en definitiva depèn de tu complir les teves obligacions o no fer-ho!

Per què passa això? A mi em sembla que és perquè hem donat permís a la gent per a jutjar i valorar les nostres opcions! "No vindràs al meu aniversari perquè no tens cotxe? Et vindré a buscar!" "Has d'anar al dentista? No ho pots canviar?" "Estaràs cansat? Home! tens tot el dia per dormir, si vols..."

I així, sense que ho demanis et van solucionant la vida o oferint sortides on no ho demanes... Normalment el millor és presentar una bona excusa, una excusa greu: "Se m'ha mort el pare!" o "M'ha atropellat un camió!"... Això sol funcionar perquè la gent entén que el que per a ell seria una excusa ho pot ser per a tu! Però, compte, que això només passa en casos extrems...

La majoria de casos són susceptibles de ser relativitzats i són més complexes. El cas més flagrant és quan la raó per a no acceptar una proposta no la saps ni tu. A vegades vols descansar, o estar sol, o avorrit-te, o anar amb moto i costa molt dir: "No vindré a la festa que has organitzat perquè tinc ganes d'estar sol". Seria la veritat però també probablement generaria un conflicte. Voler estar sol encara no té el pes de "he d'anar a cuidar la mare!" Ningú no entén que per a mi voler estar sol és més important que cuidar la mare! I en realitat no necessito que ho entenguin... només que ho acceptin. I si ho poden acceptar tot, aleshores ja no cal que ho manifesti o ho expliqui.

L'autèntic origen d'aquest conflicte és el poc respecte que ens tenim a nosaltres mateixos quan permeten o consideren legítim que algú tingui dret a una explicació després del nostre "no".

-Vindràs?

-No.

-D'acord! (I canviem de tema)

Aquesta és la conversa perfecta, la més simple, la més honesta, la més lúcida i la més excepcional. La que només he trobat amb un número mínim de persones. Les persones que no necessiten saber els teus motius, que són les que si els sabessin no els jutjarien i per a això no en tenen cap necessitat.

I em passa sovint que la gent m'ofereix aquestes innecessàries explicacions quan no els hi demano. Sé que són cortesia i sé que moltes vegades són mentides, però conec el joc perquè el practico i per això ho accepto. Amb tot no em puc sostreure a la temptació de desitjar i treballar per a una relació on els meus desitjos siguin sempre acceptats i jo accepti els dels altres, sense haver de valorar i jutjar les decisions que prenen.

5.2. INCOMUNICACIÓ HUMANA

El nostre estat natural és la incomunicació. Assumir el solipsisme és un repte inhumà. Llançats al mar de l'existència, la incomunicació esdevé l'última realitat que et permet créixer i avançar en la saviesa. Primer, però hauràs de desesperar de la comunicació. Només llavors podràs accedir a la unió, un lloc on la comunicació no hi pinta res.

No és que la comunicació sigui difícil, és que és impossible! I quan es dona és un miracle. A saber què heu entès...

Possiblement l'única cosa que tenim en comú tu i jo és que sortim en aquesta frase.

No visc res com tu.

Sovint posar-nos d'acord no és més que substituir un malentès per un altre de més subtil.

Quan jo dic "llebre" tu entens "gat". Per això quan vull que sentis "gat" he de dir "llebre".

Els micos expliquen als búfals com aprimar-se: menys pastar pel prat i menjar herba i més saltironejar pels arbres menjant fruites i fulles.

I tants temes dels que mai no parlarem... afortunadament!!!

Deia que feia un any sabàtic i era perquè treballava en una sabateria.

En ilic (llengua antiga del Líban) "bon dia" es diu "keguapa". Quan vaig saludar una noia lletja el meu company va dir: "ets un mentider!"

Penso **. Visualitzo 7. Dic "set"... i va i em porta un vas d'aigua!***

Hi ha menys distància entre un cuc i un ximpanzé que entre jo i el meu veí.

L'única forma d'entesa profunda que concebo és la bogeria compatible.

*Només hi ha dues ocasions en les que pots ser mal interpretat: quan
parles i quan calles.*

*Per a la solitud amb un n'hi ha prou. Per a la companyia fan falta dos
com a mínim.*

No t'entens amb ningú. El que passa és que encara no ho saps...

Si ens entenguéssim realment estariem sempre d'acord.

*Em vaig apuntar a un curset per a aprendre a ballar la jota. Ho feia tan
bé que em van passar directament a la k.*

Creia que tenia baixa autoestima perquè estimava poc el seu cotxe.

*Qualsevol conflicte entre persones que s'estimen és sempre un malentès.
I si no ho és, és que no s'estimen.*

*S'apunta a una acadèmia per a aprendre la seva pròpia llengua materna
després de descobrir que no s'entén ni amb la seva mare.*

*Li estava explicant que els humans no ens podem entendre i em va dir:
"doncs, no t'entenc! "*

*Cap experiència humana no pot ser compartida. Aquest és un fet obvi,
dolorós i transcendental.*

*Sempre m'he de recordar que quan dic que la tonyina no em convé no
estic dient res en contra de la tonyina.*

Estic convençut que quan ens entenem tampoc ens entenem.

Parlis del que parlis, sempre parles de tu

Sempre parlem de nosaltres mateixos. No podem parlar de res més perquè només tenim accés a nosaltres mateixos. La realitat, entesa com allò que existeix al marge de la nostra percepció, no existeix. I no pot existir per definició. Allò que no podem percebre... no ho podem percebre! Perdoneu l'obvietat però aquí és necessària.

Tot el que veiem o percebem no és la realitat directa sinó una interpretació que fem, un resultat d'una elaboració. Tot ho veiem filtrat per les nostres creences, experiències prèvies, necessitats, desviacions funcionals,... Les nostres visions no són objectives, sinó subjectives. I això passa perquè no som objectes, sinó subjectes!

I tot això per a arribar al que ja sabem tots i és que "tot és del color del vidre amb què es mira". I el vidre de la nostra ullera el portem incorporat i és el nostre propi ull. No el podem treure i si el traiem, ja no podem veure.

O sigui que existeix el meu París, octubre, ahir... i tu tens el teu París, el teu octubre, el teu ahir... i encara que ens sembli que coincidim perquè hi donem el mateix nom i no ens contradiem en certs aspectes, creure que ho compartim és tan ingenu com creure que tots els llibres diuen el mateix perquè tenen lletres i paper.

Quan jo dic "el rei ha abdicat" dic moltes coses. "Rei" té una connotació especial per a mi, una càrrega ideològica i emocional que el diferencia del teu "rei". I el mateix passa amb la resta de paraules de la frase, i amb la frase sencera...

I si això passa en una frase declarativa senzilla, imagina què pot passar quan parlem d'opinions, creences, judicis... Sempre hauríem de dir "Jo penso...", "Jo sé...", "Jo veig..." "Jo..." però com que seria molt pesat, no ho fem. El pitjor però és que no ho fem perquè estem convençuts de què no parlem de nosaltres sinó de la realitat. I aquí hi ha la trampa. No hi ha realitat, només la teva idea de la realitat. Parles només de la teva idea, de tu.

Aquesta idea sembla molt radical i el seu maximalisme impedeix acostar-nos-hi amb atenció. Tenim unes premisses prèvies que condicionen el que pensem. Creiem estar en un univers del que formem part. Creiem que som diferents d'aquest univers i ens hi relacionem. Creiem que tenim accés a una part d'aquest univers. Creiem que aquesta informació que tenim de l'univers és compartida amb altres humans que creiem que tenen una existència com la nostra. Clar, si totes aquestes premisses fossin vertaderes, la conclusió hauria de ser que quan parlem de París, parlem de París i no de mi.

Jo plantejo la possibilitat de què les premisses no siguin vertaderes. Potser les premisses són: Jo soc tota la consciència. Tot el que conec, penso, sento... són objectes de la consciència. Només puc parlar d'aquests objectes de la consciència.

Sempre parlo del mateix, del que consciencio. Amb aquestes premisses, la conclusió és "sempre parlo de mi".

Les premisses que apunto al paràgraf anterior no són arbitràries ni inventades. Són premisses fruit d'un treball de recerca guiat per filòsofs, pensadors, místics, savis, poetes, científics... de tots els temps. No sempre persones ortodoxes o acceptades per la seva societat, però sempre persones coherents, lliures i que et conviden a experimentar-ho, a pensar-ho a veure-ho!

No és un tema senzill perquè apunta al cor mateix de la veritat que és el coneixement d'un mateix i també perquè qüestiona una de les premisses que tenim més arrelades: l'existència d'un jo que viu en un món i s'hi relaciona. Un tema, en definitiva que tracta de... mi.

L'aigua diu que entén la pedra perquè nota el "xof" que fa aquesta quan hi cau.

La nota, la sent, percep alteracions en la seva superfície... però l'entén? Pot entendre l'aigua el llenguatge de la pedra? Per a mi no ho pot fer. No ho pot fer més enllà de saber la seva existència, notar alguna qualitat compatible, atribuir un significat i assignar una intencionalitat.

I és que per a mi, aquesta és la relació que mantenim els humans. En un nivell superficial la comunicació funciona perquè els missatges que poden ser substituïts per un gest o un crit, (molts d'ells transcrits verbalment amb frases simples del tipus "passa'm la sal") diem que són entesos quan aconseguim el que ens proposem. Són missatges funcionals immediats.

Una altra cosa és la comunicació profunda, la que intenta connectar i compartir les emocions, vivències, pensaments... Aquesta comunicació per a mi és impossible tot i que tots ens empenyem en afirmar que existeix. Així ens permetem mantenir llargues converses, xerrades, escriure llibres... per tal d'explicar-nos a nosaltres mateixos el que pensem o sentim mentre l'altre ens escolta o llegeix creient entendre'ns.

I és que, com l'aigua quan entén la pedra, quan algú ens explica una cosa profunda, nosaltres només podem certificar la seva existència (cosa que sovint és l'únic benefici que espera rebre l'emissor). Amb sort podrem també traduir les paraules que sentim segons els nostres propis significats i així intuir una comprensió global. Aquest pas és molt complex perquè les paraules tenen una dimensió comunitària superficial i una de personal profunda tenyida de les emocions i els camps conceptuals on ha nascut i crescut dins nostre. Aquest context que és absolutament intransferible atorga en gran percentatge el significat profund de la

paraula. En darrer terme, cada comprensió és una interpretació. Perquè què entendrà la pedra quan l'aigua digui "t'accepto"? L'aigua és fluïda, accepta la pedra adaptant-se, obrint-li pas, embolcallant-la. La pedra no sap què és això i haurà de traduir la fluïdesa al llenguatge lític i dirà "sí, t'entenc!" però en realitat una pedra no pot entendre la liquació; potser conceptualitzarà contacte o fregament...

I finalment no podrem sinó atribuir una intenció a la comunicació, un "per a què" se'ns diu allò. Això és encara molt més complex i no depèn ja ni dels significat relatiu de les paraules sinó de les interpretacions dels contextos.

El resultat final de la comunicació no superficial és un intercanvi d'inputs amb construccions de significat personals impossibles de fiabilitzar. Quan creiem entendre l'altre, sovint és a través del malentès. El malentès és pitjor que la incomprensió perquè la incomprensió ens diu "no m'arriba el que em llances" mentre que el malentès diu "m'ha arribat el teu menyspreu" quan tu ho has enviat amb la millor intenció.

A -Jo vull això... B -Jo no! A -Jo tampoc!

"A mi m'agradava fer això perquè donava per descomptat que a tu també t'agradava... Ara que he sabut que a tu no t'agrada, a mi m'ha deixat d'agradar... No sé com dir-t'ho, em sembla normal. No sé si acabo d'entendre que t'enfadis..."

I és que en les relacions humanes tant pot passar que vulguem influenciar els altres per fer-los canviar les seves decisions com que vulguem que les nostres preferències no influèncin en les seves decisions.

Són dues situacions que poden portar conflictes. En el primer cas, potser el més clàssic, tenim diverses maneres d'intentar "moure" la voluntat de l'altre. Des de la simple i directe petició ("Sisplau, fes això per mi") a la més sofisticada i subtil indirecta passant per tota una gamma de missatges entre la súplica i l'amenaça. El que es desplega aquí és la capacitat de seducció, de convicció, d'argumentació o d'empatia.

L'altre cas és menys freqüent però sovint més polèmic. Volem que les nostres opcions no influèncin l'altre perquè ens sentim d'alguna manera responsables o culpables d'haver frustrat alguna cosa que ens ha manifestat com a satisfactòria.

Si un diu per exemple que vol estar sol i l'altre li comenta que ara justament tenia moltes ganes de parlar, tenim un conflicte potencial. Es pot resoldre no fent cas directament a la demanda i restant sol. Es pot resoldre renunciant a la teva solitud i fent companyia a l'altre o es pot resoldre amb la mútua comprensió de les necessitats dels dos i fent una estona de conversa i una estona de solitud.

Sembla evident que aquesta tercera opció és la més convenient i madura, però no sempre és possible. A vegades convé un pacte.

I a vegades sorgeix la polèmica en la segona opció. "Jo renuncio a la meua solitud per donar-te conversa."

-Ah, no, no... què va! Tu vols estar sol. Ho has dit. Doncs res, ja m'agunto...

-No, què va! Ara em ve de gust xerrar una estona.

-Però si acabes de dir clarament que volies estar sol! No m'enganyis... No necessito que em salvís.

-És cert, volia estar sol però quan he sabut que volies conversa m'han entrat ganes de tenir-la...

-No, no...

I així fins a l'infinit. O fins que trobem la via a la negociació o a la confluència. En tot cas només volia acabar dient que em sembla lògica la postura del que canvia les seves preferències en conèixer la dels altres. De fet les nostres preferències sempre es basen en diferents factors. Què té d'estrany que els gustos o preferències del nostre company ens influèncin amb força? És el més normal.

-Crec en Déu! - Jo també! -Ah!, Doncs jo no...

És difícil entendre'ns, sobretot quan es tracta d'idees, sentiments, opinions... Les paraules, tot i ser un gran instrument tenen els seus límits. Per això moltes vegades em trobo parlant amb persones que diuen estar d'acord amb mi i jo veig que no compartim en absolut les idees de les que parlem.

Crec en la llibertat, però caldria dir quina llibertat. Crec en la igualtat de l'home i la dona però també segur que la meua interpretació no és la mateixa que la d'algué que també hi creu. Crec en el treball en equip... a la meua manera! Crec en la democràcia però no en aquesta que tenim ara. Crec en l'amor però entès com a coneixement, no com a afecte... i així podria anar esmentant tot el meu repertori de creences.

Un exercici que podries fet també tu i segurament t'emportaries una sorpresa si és que no ho has experimentat encara.

Què ens diu això? Dons al meu entendre aquest fet ens impel·leix a fixar-nos més en el que la gent fa que en el que la gent diu. Les paraules uneixen però també separen molt.

Creiem que les paraules tenen el poder de crear una realitat que podem compartir però temo que això és fruit d'un excés d'optimisme. Les paraules intenten transmetre la nostra vivència i ho fan d'una manera molt general i burda.

Simplifiquen, usen significats particulars, estructuren de forma subjectiva i al final, el que acaben dient, s'assembla poc al que vivim.

Per això, deixa'm estar amb tu una estona i ens estalviarem temps, paraules i confusions.

5.3. EL LLENGUATGE ÉS CREACIÓ

El llenguatge crea la realitat. Creiem que el llenguatge reproduïx el que existeix però en realitat ho crea. Només podem veure allò que té una paraula per a ser designat. D'aquesta manera, aprenem a veure quan aprenem a parlar.

Cada paraula que pronunciem es una pinzellada en el quadre de la realitat que creem.

És veritat que la paraula "foc" no crema. Però també és veritat que el foc sense la paraula no existiria.

Quan li van dir que li havien hagut de tallar la cama va pensar que allò havia sigut una gran amputada.

Escoltem bé què expliquem als altres perquè això és el que més necessitem aprendre.

La paraula és el llenguatge de programació de la teva realitat.

Estima i fes el que vulguis, va dir Agustí d'Hipona. El que no va dir es que si fas alguna cosa que no li agrada dirà que no estimes!

Donat que el llenguatge és essencialment ambigu, fer un ús ambigu del llenguatge en sembla la forma més exacta d'emprar-lo.

5.4. LLENGUATGE COM A APARENÇA DE COMUNICACIÓ

El llenguatge s'assembla molt a la comunicació verbal però no ho és. La comunicació és impossible, o sigui que l'objectiu del llenguatge en quant a mitjà de comunicació és absurd. Amb tot, el llenguatge aconsegueix una aproximació a l'entesa i, per poca que sigui, ja ens dona la convicció que és màxima.

Aquesta piulada no diu res (sobre els límits del llenguatge).

El que començà en dona bella acabà en peix. Fins aquí una tonteria. En saber que ho va dir Horaci esdevé interessant.

L'únic missatge que pot ser realment comunicat és "passa'm la sal".

Un idioma necessita com a mínim dues paraules i una d'elles ha de ser necessàriament la paraula "malentès".

No parlis si no és per dir alguna cosa.

Hi ha un parlar que no diu res. Són sorollets amistosos que tapen la incapacitat de restar en el silenci o en la buidor.

L'actor que feia de sant Pere a la passió del poble esbatussava fora d'obra al que feia de Judes recriminant-li traïció.

No és el que has dit. És el que he entès.

La maledicció de Babel no va ser que tots parlessin llengües diferents sinó que tots seguissin parlant la mateixa i no s'entenguessin.

Com més vulguis que se t'entengui més hauràs de callar.

Som presoners a la presó del llenguatge, deia Nietzsche. L'experiència directa no és la llibertat; només és una altra presó.

No pots dir que has dit una cosa si l'altre no l'ha sentit. I no la pot sentir si no està preparat per sentir-la

"Jo ja li he dit" se sent a dir a vegades. I amb això es vol significar que la cosa ja ha estat dita. Amb tot, el fet de dir o de comunicar alguna cosa implica dos actors: el que emet i el que rep el missatge. No hi ha comunicació sense una de les dues parts.

No podem dir doncs que hem dit una cosa si l'altre no l'ha sentit. Això pot ser molt clar si l'altre no l'ha sentit físicament. Per exemple si l'he trucat però ell no ha despenjat el telèfon, o si li dic en un idioma que no coneix o si li dic en un to de veu que no pot copsar, o si li envio una carta i ell no la rep o no l'obre... Seria ridícul que en cap d'aquests cassos algú digués que pel fet de trucar, parlar en xinès, xiuxiuejar en el soroll o enviar una carta ja s'ha comunicat! Per bé que t'hagis expressat, sense la comprensió no hi ha comunicació.

Doncs aquest fet que sembla tan evident s'obvia quan el que impedeix la comunicació és que el receptor, tot i rebre el missatge no l'entén.

Pensem en el cas que expliquem a un nen una teoria complexa. O que comuniquem fets que pertanyen a un món personal al que l'altre no hi té accés. Aquests dos casos són els més freqüents d'incomunicació entre persones sense que en siguin conscients.

Sovint pensem que pel sol fet d'haver-nos expressat l'altre ha d'haver entès. Això és un error. Hi ha molt poca comunicació al meu entendre perquè sempre parlem des d'un univers personal amb uns significats i connotacions que l'altre desconeix encara que pertanyi a la mateixa cultura i parli el mateix idioma.

No és senzilla la comunicació entre persones més enllà d'ordres o instruccions simples que es puguin constatar. Fins i tot quan l'altre ens diu honestament que ens ha entès, preval en mi un recel molt raonable que em fa dubtar del que realment ha entès.

I em passa això perquè tinc l'experiència freqüent de no haver sigut entès i de no entendre els altres. Un dels factors principals de la incomprensió és que el receptor no està preparat per sentir el que li vols dir. O bé perquè no té la informació prèvia necessària, o perquè allò que li dius li qüestiona aspectes vitals que no pot assumir, o perquè el seu nivell d'evolució no és el mateix que el teu i no pot transferir els significats a la seva realitat,... el cas és que allò que has dit, no ho has dit.

A vegades només podem aspirar a entendre per què no ens podem entendre

És molt difícil entendre'ns. Afortunadament, la major part del temps que compartim amb els altres en tenim prou amb respectar-nos, tolerar-nos, aguantar-nos o simplement conviure plegats sense necessitat d'haver-nos d'entendre.

Quan parlem d'algun tema que ens importa, poden i solen sortir desavinences. Hi ha la creença generalitzada que, parlant, la gent s'entén. No hi estic d'acord. Poder sí que ens podem entendre si el que volem és simplement que ens passin la sal i ho fem demanant-ho, però si el que volem és ser compresos en la nostra vivència respecte algun tema complex, les possibilitats d'entesa s'acosten a zero.

Quan un tema ens importa i té una forta càrrega emocional, les possibilitats encara disminueixen. Tancats en la nostra visió del món i parapetats tot protegint les nostres emocions, llancem al camp de debat arguments a mansalva amb l'ànim d'obtenir la victòria de la raó.

El cas és, però, que això quasi mai no succeeix. Un debat entre dues persones que opinen diferent sobre el dret d'autodeterminació de Catalunya, sobre el patriarcat, sobre el liberalisme, la importància del subconscient o la dimensió psicològica de l'espiritualitat, per dir uns temes, té poques possibilitats de reeixir en un consens. Sobretot si els interlocutors estan implicats personalment i emocionalment en el tema.

Per això sovint penso que els debats apassionats, com els que veiem a les tertúlies televisives no serveix per a gaire res més que per a oferir un espectacle. No hi ha possibilitat real de canvi perquè les postures estan preses i perquè si abans de començar es preguntes als participants: "estàs disposat a admetre que en acabar aquest debat pensaràs com els teus adversaris?" la resposta sincera seria un no rotund per part de tots.

I és que, segurament, és així. No som tan flexibles en la nostra comprensió de les coses. Per això penso que l'objectiu més intel·ligent al que poden aspirar dues persones que debaten sobre un tema que els apassiona i respecte al qual tenen postures contràries, és el d'arribar a saber per què no es poden entendre.

Si fessin el treball pacient i rigorós d'esbrinar-ho, trobarien segurament 3 fonts d'incomprensió o malentès. El primer, el més senzill de resoldre i el més freqüent, és el malentès en el lèxic, en el significat de les paraules. Fem servir les mateixes paraules (significants) per a conceptes (significats) diferents. Un diu democràcia i entén una cosa i l'altre n'entén una altra. Caldria descobrir aquest fet i unificar la terminologia. Fàcil de fer i molt difícil que es faci.

La segona font d'incomprensió està en el nivell de les formulacions de les idees. Les dues persones poden tenir idees diferents sobre una mateixa qüestió. Per exemple un pot creure que tots els homes són lliures i un altre que no. Un pot afirmar que l'amor és més important que el diner i l'altre, no. Bé, no hi ha cap problema en això, en principi. El que costa és arribar a identificar que tenim aquesta divergència ideològica. Sovint se'ns passa per alt i anem defensant coses des de les nostres premisses de valor sense adonar-nos que l'altre raona des d'unes altres. Si assumíssim els principis que l'altre té, podríem estar d'acord en les seves conclusions.

Per exemple, podem discutir sobre si el govern de Catalunya ha fet bé o no convocant un referèndum d'autodeterminació. Hi pot haver arguments vàlids a favor i en contra però no ens entendrem fins que no arribem a veure en quin punt diferim. Es tracta només d'això, de tenir clar el punt exacte de no entesa que fa que no coincidim. Es tracta de cartografiar la nostra relació conceptual fins a identificar les zones que no compartim. Potser l'argumentari ens ha dut a un punt en què un diu que sí es pot saltar la constitució quan hi ha una situació d'injustícia i l'altre diu que no perquè la constitució és precisament la plasmació d'aquesta justícia, consensuada pel poble.

Bé, doncs estem aquí. Important saber-ho. Ens podem quedar aquí. No cal seguir insistint. Podem dir: "Clar, si jo cregués que la injustícia és un motiu per saltar-se la constitució, podria estar d'acord amb tu en què està bé haver fet el referèndum." I l'altre dirà: "Clar, si jo cregués que la constitució és la plasmació de la justícia, estaria d'acord amb tu en què està malament fer un referèndum que la constitució no permet"

El debat podria aprofundir més i veure què hi entenem per justícia. Es reproduiria el procés. Avançaríem poc a poc i amb racionalitat. Potser no arribaríem a estar d'acord però estaríem d'acord en què no estem d'acord. Aquest és un punt molt important. Aquí ens hem de deixar. No val a pressionar, convèncer o voler captar l'altre. Les persones que volen créixer, quan se les deixa sense pressió i es desactiva l'emoció, troben camins i connexions per a eixamplar-se mentalment.

Hi ha encara un tercer focus de malentesos: la diferent percepció de la realitat. Potser estem d'acord en què la injustícia justifica saltar-se la constitució però no estem d'acord sobre si ara a Catalunya hi ha una situació d'injustícia.

Aquí cal també el treball racional de definir indicadors. Altre cop un treball ardu i profitós però exigent.

Evidentment que poques persones estan disposades a transitar per les vies racionals de l'entesa. Ens agrada molt més el xoc emocional d'idees proclamades de forma espectacular, llançades com cops de puny en una baralla que sembla una boxa verbal on el que menys importa és el rigor dels arguments. Això no només ens

evita l'entesa sinó que frena el creixement, desprestigia la raó com a eina d'eficàcia i envia la recerca de la veritat als xous mediàtics o als crits de taverna.

Entenem el que volem entendre. (O el que podem entendre)

En diverses ocasions he comentat en aquest blog que la comunicació és molt complicada i a vegades em sembla fins i tot impossible.

En aquesta entrada voldria comentar l'experiència que he tingut amb un tuït que he escrit al meu blog. El tuït en qüestió diu: "Si tant dret tens tu a posar llaços com jo a treure'ls; si tant dret tens tu a exercir els teus drets com jo a negar-te'ls... aleshores tant dret tens tu a la vida com jo a matar-te."

Tot i que em vaig afanyar a fer un altre tuït aclarint-ho⁴⁶ no he aconseguit fer-me entendre.

No pensava que causés tant enrenou però entenc que potser m'he posat amb un tema molt delicat (llibertat d'expressió) i he citat el "dret a matar" que, tot i que figura en el raonament com la bogeria més absurda, no ha evitat tota mena de malentesos.

Vagi d'entrada el meu penediment per la poca traça i les meves disculpes per a tothom que s'hagi sentit ofès. No era en absolut la meva intenció.

El que va motivar el meu raonament van ser les declaracions de la Fiscal General de l'Estat (Maria José Segarra) que va assegurar: "no hay delito alguno ni en quitar ni en poner" llaços a la via pública i considera que ambdues pràctiques "forman parte de la libertad de expresión".

Això a mi em resulta incomprensible perquè si algú té un dret, no pot existir el dret a reprimir-lo. És com si diguéssim que tinc dret a la propietat però el lladre també té dret al robatori. O que jo tinc el dret a la sanitat però el metge també té el dret a no atendre'm.

La idea central era doncs mostrar la incoherència que jo veia en aquelles declaracions i la manera de fer-ho era portant l'argument a l'absurd aplicant-lo en el cas més greu de tots els drets: el dret a la vida. Si hi hagués un principi de justícia que considerés que no hi ha cap delictes en exercir o privar d'un dret perquè ambdues pràctiques formen part de la llibertat d'acció (parafrasejant la Fiscal

⁴⁶ (Intent d'aclariment) Si fos veritat (que per a mi no ho és) que tant dret té algú a exercir els seus drets com un altre a negar-los-hi... aleshores podríem arribar a l'absurda conclusió (que jo no comparteixo) que tant dret té algú a la vida com algú altre a no respectar-li.

General) , això voldria dir que no hi hauria cap delictes en mantenir o treure la vida a algú. L'argument portat a aquest extrem es mostra ridícul i patèticament absurd que és el que jo volia evidenciar.

Doncs bé, he sigut molt mal entès! M'han acusat de nazi, genocida, tarat, assassí, m'han denunciat al tuit de la Guardia Civil i la Policia Nacional i us en faríeu creus de les bestieses que m'han arribat a dir.

Admeto un cop més que he fracassat en la meua didàctica. Sovint l'aplicava amb els meus alumnes i anava prou bé. Quan em deien, per exemple, "si soc lliure, tinc dret a fer el que vulgui", jo els portava l'argument a l'extrem dient coses com "així pots agafar tot el que t'agradi?" o "pots tractar tothom com et vingui de gust?" i els feia veure l'absurd o la impossibilitat de justificar el seu enunciat inicial. Doncs en aquest cas no ha funcionat i prou que ho lamento perquè veig molta gent ofesa i de cap manera no era aquest el meu objectiu. Volia provocar, sí, però no pas ofendre.

M'he sentit incomprès en tres aspectes:

En el **tema**: Tot i que començo parlant de llaços, el tema és la defensa dels drets fonamentals. I ho faig aquí intentant negar la possibilitat que existeixi el "contra-dret" o el dret a anar en contra dels drets. Evident que no ho he aconseguit. La majoria dels comentaris parlen dels llaços.

En la **didàctica**: El mètode de la reducció a l'absurd em semblava ben interessant i potent però ha estat un fracàs. Constato també que molta gent no llegeix bé perquè em diuen que defenso la mort dels contraris als llaços⁴⁷. Crec que hi ha problemes de comprensió lectora i també de poca atenció ja que faig arguments hipotètics (Si tant dret... aleshores...) i molts no han vist la dimensió condicional de la meua tesi.

També penso que molta gent llegeix o entén el que vol. Segurament això ens passa una mica a tots, però aquí ho he pogut constatar clarament.

En la **forma**: Aquest és l'aspecte més tècnic. Parlem de lògica formal. Molts m'acusen de fer un sil·logisme fal·laç, enganyós, malintencionat, pervers... El que he escrit no és un sil·logisme encara que ho sembli pels tres enunciats. Un sil·logisme és un argument deductiu i jo he fet un raonament molt sintètic que ajunta la inducció i la deducció⁴⁸.

⁴⁷ En realitat, una lectura correcta tot i que igualment absurda, veuria que qui podria tenir dret a matar són els arrancallaços i no els posallaços. Si tant dret tens tu (posallaços) a posar llaços com jo (arrancallaços) a treure'ls; si tant dret tens tu (posallaços) a exercir els teus drets com jo (arrancallaços) a negar-te'ls... aleshores tant dret tens tu (posallaços) a la vida com jo (arrancallaços) a matar-te.

⁴⁸ La part inductiva (anar dels casos particulars al principi general) ve de la qüestió "per què tant dret té algú a posar un llaç com a treure'l?" (cas particular) Aquí cal buscar el principi

Això no és important perquè només ho podem veure els que hem fet lògica, però el que és més greu és la incapacitat de veure la condicional del meu raonament. Dic "Si passa A, aleshores B". No se'm pot acusar d'afirmar B! És com si jo dic: "Si comets un crim has d'anar a la presó" i tu m'acuses de voler que et tanquin. En fi, crec que la passió a vegades obnubila la raó. Ens passa a tots i estaria bé asserenar-nos.

El tuït és potser forçat, potser poc clar, potser inadequat, potser poc oportú, potser innecessari o punyent o equívoc... Sí, ho admito però la meua intenció era didàctica.

Molta gent no vol il·luminar un tema amb la llum de la raó perquè veuen que no tenen raons i per això passen directament a la passió, el fanatisme i les idees fixes sense fonament racional. Aquest és un perill que tenim tots...

Crec que el terrible còctel de la meua poca traça, la lleugeresa i incapacitat lectora i la necessitat d'interpretar o entendre sempre el que et convé m'ha fet passar per la primera experiència de lapidació a les xarxes.

5.5. EL PODER DEL LLENGUATGE

Si el llenguatge és creador, forçosament té poder. Un poder que molt pocs dominen. Gran part del seu poder prové de la poca exactitud i la de la mínima comunicació que aporta. El seu valor relatiu, la seva capacitat

general que ho justifiqui i que faci que el cas concret de posar o treure llaços sigui un de tants. Per exemple, si algú vol entrar al cinema amb la seva entrada, quan se li pregunta amb quin dret vol entrar (cas particular), argumentarà el cas general "Les persones amb entrada tenim dret a entrar al cine". En el cas dels llaços, a mi se m'ha acudit que aquest principi general podria ser el segon enunciat del tuit (se'n podrien buscar altres): "tant dret té algú a exercir el seu dret com algú altre a impedir-ho". Si això fos així, estaria justificada la frase de la Fiscal General.

Val. Ara ja tenim la part inductiva construïda: ja tenim un principi general ("tant dret té algú a exercir el seu dret com algú altre a impedir-ho") Ara ve la part deductiva. Què és dedueix d'aquest principi? Doncs que qualsevol dret (a l'habitatge, a la reunió, a la sanitat, a la intimitat, a la nacionalitat... a la vida!) pot ser anul·lat per algú que té el dret a que tu no l'exerceixis. Tens dret a la intimitat però jo tinc dret a que no en tinguis i violo la teua correspondència. Tens dret a l'habitatge però jo tinc dret a que no en tinguis i per tant et tapio la porta de casa teua. Tens dret a la llibertat d'expressió i poses llaços grocs, però jo tinc dret a que no en tinguis i els trec. I ja en l'extrem,... tens dret a la vida, però jo tinc dret a que no tinguis vida i per tant et mato.

evocadora i la tendència humana a sentir el que vol sentir, fan d'ell un instrument molt poc exacte però molt adaptable a totes les situacions. El llenguatge pretén dir una cosa, però sempre en pots interpretar una altra.

L'arma més destructiva i cruel tant a escala personal com social és el llenguatge

L'eina més poderosa i creativa tant a nivell personal com social és el llenguatge

Hi ha paraules que són vertaderes pronunciades en veu baixa i falses en veu alta.

Rellotge estratègic: tictac tactic (tic-tac tàctic)

Si l'art és una mentida que revela la veritat, com deia Picasso, el llenguatge és art!

Què importa més: què es diu o qui ho diu?

"¿Ustedes lo han hecho? Les miras a los ojos, aunque sea una foto, no importa que estén vivos o muertos, aún puedes leerlos. Y ¿saben qué se ve? Su agradecimiento. Al principio no pero ahí, en el último instante, es un alivio inconfundible. Sí, porque tenían miedo y ahora veían por primera vez lo fácil que era dejarse llevar. Veían en este último nanosegundo veían lo que era que tú, tú mismo, todo este gran drama nunca ha sido más que un montaje de presunciones y voluntad absurda. Y ya podías dejarte llevar, saber que no tenías por qué aguantar con tanta firmeza y entender que, toda tu vida, todo tu amor, todo tu odio, toda tu memoria todo tu dolor, todo era lo mismo, todo era el mismo sueño. Un sueño que tenías en una habitación cerrada. Un sueño sobre convertirte en... una persona!"

Rust Cohl és un detectiu que té amargat al seu company Marty Hart a la sèrie "True Detective" (HBO, 2014). El cas és que a Rust se li dóna per deixar anar reflexions filosòfiques profundes de tant en tant i Marty no les suporta. Un exemple és el text del paràgraf anterior. Això és el que Rust diu quan surten de reconèixer un cadàver de la "morgue".

Bé, el cas és que a mi m'ha sobtat molt trobar aquesta reflexió que comparteixo plenament en boca d'un personatge d'una sèrie policíaca i m'he preguntat quina explicació té. No acostumo a trobar profunditat en els diàlegs televisius, però quan hi són, què significa? El guionista es proposa transmetre un missatge que no està en consonància amb el nivell de l'argument? És una exhibició intel·lectualoide sense cap contingut que jo carrego de sentit? És un ganxo o una concessió a determinats espectadors? És un codi ocult?

I pensant, pensant, m'he adonat que m'he trobat sovint amb aquestes aparents paradoxes. Recordo pel·lícules frívoles amb molt contingut tot i que no evident, com amagat rere una superficialitat dominant. Penso en les pel·lícules de Disney i les profundes lliçons que sovint amaguen (també hi ha qui veu la manipulació o la ideologia més rànica en aquestes mateixes pel·lícules) Penso en com es pot llegir Mary Poppins. Penso en pel·lícules de circuit comercial amb missatges punyents i provocadors. No posarem a Màtrix d'exemple perquè ja hi ha consens en què és una pel·lícula de tesi, però podem pensar en Avatar, Atrapats en el temps, El show de Truman, etc. Recentment m'han comentat una sèrie de dibuixos animats que es diu "Avatar" i que segons sembla ha estat feta per un equip de guionistes amb l'ànim de transmetre un missatge profund inspirat en les grans tradicions de saviesa i assessorat per experts en aquests coneixements.

Davant l'aparent paradoxa que representa veure un missatge determinat en boca de qui simbolitza exactament tot el contrari, ens trobem com atrapats en un dilema. A qui fem cas? Al missatge o a qui el diu?

D'entrada sembla que l'important és el que es diu. Si un missatge té una lliçó sobre l'amor, no ens hauria d'importar si el diu la mare Teresa de Calcuta o el Stalin. Si sentim defensar el valor de la pau, ens hem de quedar amb això encara que ho digui una persona violenta? En principi diríem que sí, que els missatges s'han de considerar independentment de qui els pronuncia i fins i tot independentment de la seva finalitat. Puc aprendre molt d'un discurs sobre la desobediència, per exemple encara que qui el pronuncia pretengui exactament el contrari que jo.

Hi ha una fal·làcia (raonament enganyós) que consisteix precisament en desqualificar un argument atacant a qui el diu. Això no és honest. Critiquem l'argument per ell mateix i a l'autor també per ells mateix. També podem caure en aquesta fal·làcia quan argumentem a favor d'una tesi apel·lant a la vàlua de qui la defensa. Per això s'atribueixen tantes frases famoses a famosos. Si Einstein o Oscar Wilde haguessin dit tot el que se'ls atribueix no haurien estat callats ni un minut de la seva vida!

Així doncs, fins ara haurem de dir que l'important és el que es diu i no qui ho diu.

Però... sí, hi ha un però! Un lladre defensant l'honestedat o un dictador la llibertat ens fa pensar en els errors comunicatius i en la flexibilitat de les paraules i

els conceptes. Caldrà en aquests casos aclarir on és la confusió (què hi entén ell per honestat o per llibertat i què hi entenem nosaltres) i en tot cas allunyar-nos de la simbologia, vocabulari i argumentació que fan servir per tal de no contaminar la nostra pròpia opinió ni confondre els oïdors.

Una paraula val més que mil imatges

La dita diu que una imatge val més que mil paraules. Jo entenc que aquesta frase indica que si vull que algú conegui el meu jardí o la meva moto serà millor que li ensenyi una foto que no pas que estigui parlant mitja hora intentant descriure'ls.

Això és veritat si identifiqués una cosa amb la seva imatge. Una cosa, però, no és la seva imatge. Sovint la imatge d'una cosa no sols no mostra sinó que oculta la cosa. Només hem de pensar en la quantitat d'energia que gastem per retocar i refer la nostra imatge personal. Més aviat ocultem quan escollim maquillatge, vestuari o complements.

Per què crec que una paraula val més que mil imatges? Doncs perquè per a mi l'important és el que la cosa és, no pas el que sembla. Les imatges ens donen l'aparença, però la paraula ens dona l'essència.

Imagina't que vols explicar a algú el que tens a casa: la foto mostra un aparell estrany; la paraula diu "és un ordinador". Aquí tens molta més informació amb una sola paraula perquè en el concepte "ordinador" hi ha tota l'essència del que allò és i en canvi la imatge pot ser una imatge estàndard o no! En aquest segon cas, una imatge no serveix per a gaire.

Les paraules, els conceptes engloben el que les coses són i remetent a una idea. La idea és potent perquè ens permet identificar, comparar, projectar, recordar, manipular, crear... les coses. Les imatges en canvi són projeccions estàtiques d'un moment i una única circumstància. Molt pobre comparat amb la paraula.

Quina imatge pot substituir la paraula "amor", "dignitat", "llibertat"... cap! Algunes poden il·lustrar-les, exemplificar-les o evocar-les però cap imatge no pot definir una cosa.

La paraula "humà" engloba tots els humans. Fins i tot aquells que la seva imatge ens pot fer dubtar de què o qui són. La paraula "justícia" ens remet a una vivència, a un valor que cap imatge pot reemplaçar. Les imatges són en aquests casos, purs ornaments prescindibles.

Si creus que les coses són el que sembla, valoraràs les imatges i si creus que són el que són estimaràs les paraules.

No volem informació, volem confirmació

Suposo que estareu d'acord que cada cop costa més tenir coneixement sobre els fenòmens complexos de la nostra societat. Tenim molta informació però el procés de filtratge, de refinament, de triangulació i verificació és complex.

Accedim en el millor dels casos a intermediaris dels que en fiem. Alguns diaris tenen més credibilitat per a nosaltres que uns altres. Algunes fonts, canals, persones o institucions ens desperten més confiança que altres.

M'agradaria detenir-me avui en aquest mot: "confiança". Per què unes persones, diaris o fonts em donen més confiança que altres?

Segurament direm que considerem que són més veraces o rigoroses que les altres però per poc que rasquem veurem que sovint el que hi ha darrera aquesta "confiança" és el fet que l'opinió que manifesten coincideix amb la meva. Aquest és un greu problema. Avaluar una informació per la seva coincidència amb la meva opinió és un error.

Quasi tot el que sabem pot ser sotmès a una crítica demolidora i l'escepticisme radical seria l'actitud més sensata al meu entendre. El que passa és que no podem viure en la incertesa i necessitem explicacions.

I precisament ara tenim al supermercat de les explicacions un catàleg ingent de respostes de tal manera que podem escollir la que més ens agradi i fins i tot confegir-nos la nostra!

La veritat ja no és important. Importa més la felicitat o el confort de que tot et quadri, que la narrativa de la realitat sigui coherent i no hagi de variar el teu pensament.

Ara mateix, amb la crisi del coronavirus tenim tantes explicacions i respostes com vulguem. He llegit ja la teoria de la conspiració xinesa, de l'americana, de la que vol ensorrar l'església catòlica, de les farmacèutiques, de Gaia que vol fer neteja, del capitalisme que es regenera, de les elits econòmiques que volen fer neteja eugènica, dels extraterrestres, dels organismes unicel·lulars intel·ligents que reclamen la seva primacia biològica... i no me n'invento cap. Les he llegit totes! Fins i tot hi ha qui diu que és una pandèmia provocada per un virus nou, fruit d'una mutació provocada per consum d'animals selvàtics i que no difereix d'altres plagues naturals que hi ha hagut i hi haurà al llarg de la història.

Com veieu, teniu totes les explicacions al vostre abast. I també tenim tots els remeis i solucions possibles... El gran problema és com accedir a la veritat, com acostar-nos al que és més real.

El primer obstacle per a assolir la veritat o l'acostament a l'explicació real és la manca de motivació. Qui vol la veritat podent tenir un bon relat? No volem informació, volem la confirmació del que creiem.

En segon lloc, com podem comprovar la veracitat de les explicacions que ens donen? Com podem creure uns polítics venuts al poder econòmic i al propi benefici? Com podem creure els científics venuts als finançadors? Qui pot donar credibilitat a la premsa i els mitjans de comunicació que més que mai estan al servei del poder i no de la gent? En quí confiar?

La credibilitat ara mateix és cara. Per a mi només hi ha dues pistes a seguir: a) la veu d'aquells que s'han mostrat seriosos, ponderats i rigorosos en moltes circumstàncies i s'han guanyat l'autoritat moral de ser respectats en les seves informacions i b) la racionalitat crítica. No tenim certesa absoluta però tenim dubtes raonables. No tenim creences fermes però tenim creences raonables. Contra la informació que ens agrada, la informació que la raó crítica sustenta. Contra l'opinió personal, l'opinió racional. Ja sé que no és garantia de res però sense la raó tot esdevé pura invenció i aquí el nostre ego i la nostra confortabilitat és capaç d'empassar-se el gripau més gran.

Gradació de la credibilitat: una eina imprescindible

Són moments difícils per a moltes coses però d'una manera especial per a saber què està passant. Tenim molta informació però poques garanties de fiabilitat. Ens arriben molts missatges i molts són contradictoris. Volem saber però no tenim prou criteri. Ens hem de fiar de qui ens informa però cada cop veiem més i millor que no són de fiar. Què fer en aquest cas?

No diré que sigui un problema nou. Tampoc és el problema de la Veritat en majúscula el que plantejo avui; és només el problema de la informació, el que afecta a la veritat en minúscula. Quina informació podem assumir com a fiable i creïble?

Quasi totes les informacions que ens arriben tenen algun tipus de credibilitat i també algun motiu per a sospitar que són interessades. La manipulació no és un fenomen nou, evidentment, però potser mai no havia disposat de tants recursos ni de tant poder.

Normalment tenim una construcció de la realitat feta a partir de creences i opinions que ens hem forjat al llarg de la nostra vida. És un món propi que ens va bé i en el que ens sentim orientats. Aquesta realitat construïda costa molt d'elaborar i per a això costa també molt de contradir. Estem molt protegits contra tot allò que va en contra de la nostra forma de veure el món.

Algunes persones estan més obertes que altres a qüestionar el seu propi món i aquest factor constitueix, al meu entendre, un dels indicadors més vàlids de l'evolució humana.

La credibilitat de les informacions que ens arriben solen estar molt polaritzades. Si et diuen una cosa que no encaixa amb les teves creences tens tendència a negar-la o a no considerar-la seriosament mentre que si la reforça, l'assumeixes amb facilitat. I això ni tan sols depèn de l'extravagància de la idea.

Crec que en el moment actual hem d'activar tots una eina mental imprescindible: afluixar el fixador de credibilitat a fi de donar-li mobilitat. Hem de deixar de marcar determinades idees o informacions com a vertaderes i altres com a falses. Hem d'aprendre a modular la fiabilitat, a graduar el valor de la confiança que donem a allò que ens arriba.

D'aquesta manera el nostre cap estarà molt més ple de probabilitats que de certes. Les informacions deixaran de ser radicalment pures i passaran a tenir una posició en el continuïum "creïble - increïble".

Aquest no és un canvi menor. És una nova manera de concebre els *inputs* mentals que ens pot ajudar molt a orientar-nos en temps d'incertesa. És clar que s'augmenta el dubte però també és clar que es rep una orientació més àmplia i sàvia.

Quins criteris tenim però, a l'hora de jutjar o criticar una idea i atorgar-li una posició en aquesta gradació de coses creïbles? Se me n'acudeixen algunes:

a) La credibilitat de l'emissor. Si qui t'envia el missatge és creïble per a tu, aquest pot ser un bon indicador. Sigues crític i històric! Vull dir que també el sotmetis a examen i que consideris l'història d'aquesta persona o font.

b) Validesa interna del missatge: analitza el contingut des del punt de vista formal. Que no sigui una fal·làcia o un engany de la raó mal usada. No acceptis generalitzacions amb pocs casos, per exemple o no preguis una part pel tot, per dir-ne un altre.

c) Crítica del missatge: pensa i considera quin interès pot tenir qui t'envia el missatge. O quines errades cognitives ha tingut o quina limitació no ha sabut superar. Contrasta amb altres fonts, triangula, qüestiona.

d) Congruència cognitiva: considera seriosament el confort intern que et provoca una notícia per tal de valorar si no t'estàs deixant endur per allò que et convé. Sabem que el cervell vol benestar i no veritat. Està inclinat a acceptar tot allò que et faci sentir bé. Per això hi ha molta més cua a la taula de qui t'explica mentides reconfortants que a la de les veritats incòmodes. Un excés de complaença en l'acceptació i adhesió a una idea o teoria és sempre, al meu entendre, un indicador de distorsió cognitiva

No et puc convèncer si tu no vols. Però, per què ho hauries de voler?

Convèncer algú és com hipnotitzar-lo. I com en la hipnosi, si tu no vols jo no puc fer-ho. La pregunta és per què algú es deixa hipnotitzar i per què algú s'hauria de deixar convèncer d'alguna cosa.

M'estic referint, és clar, a un convenciment sincer i profund, no a convèncer algú d'una cosa que ja està inclinada a acceptar i que està esperant qualsevol motiu per a adherir-s'hi o a convèncer-la d'aspectes intranscendents.

En els debats que considerem importants, solem defensar la nostra posició amb bravura i convicció. Sovint com més energia esmercen els altres en convèncer-nos, més resistència oposem. O al menys això fem els que tenim en alt concepte aquesta banalitat de tenir raó.

Si analitzem però quines motivacions podríem tenir per a canviar d'opinió sobre temes importants a la nostra vida, trobarem que assolir la veritat, per exemple, que sembla que seria un del més nobles motius, no sol ser la raó principal.

Canviem d'opinió més aviat si això ens fa sentir millor. Recordem que la intel·ligència no està al servei de la veritat sinó de la supervivència i que el nostre ésser associa fàcilment el benestar amb la supervivència.

I què ens fa sentir bé de posseir una determinada idea? Doncs, per exemple, que tenim arguments guanyadors -en els debats per tenir la raó-, o que adquirim poder sobre els altres pel rigor o fonamentació de la nova idea, o que dissol la dissonància cognitiva que tenim quan defensem certes idees i practiquem el contrari, o que ens dona explicacions més gratificants i de menys consum energètic que la que teníem, o...

El catàleg de motius per a canviar d'opinió pot ser gran però també pot ser minúscul i fins i tot tendir a zero si has construït la teva personalitat o imatge pública damunt una estructura conceptual determinada. Aleshores és molt difícil que puguis canviar d'opinió.

El cas és que la majoria de la gent que està contenta amb les seves opinions no troben motius per a plantejar-se-les. Si les idees ens han de confortar i les meves ho fan, per què hauria de canviar-les?

Si ets un discutidor, un dialèctic o un tertulià trobaràs moltes ocasions per a confrontar les teves idees. Dependrà de la circumstància i de la teva personalitat que t'inclinis pel canvi o no. Si no et mous en el debat i la confrontació d'idees amb els altres (ni que sigui al casino o a la cua del súper) és més improbable que el teu pensament evolucioni.

Si tens sort, però trobaràs en algun moment i lloc persones burxadores, provocadores i contradictòries que et sotmetran a prova sense intentar convèncer-te de res. Si és així i et fan riure o les trobes inútilment complicades (o les dues coses alhora) simplement les esquivaràs amb més o menys gràcia.

Però potser et trobaràs discutint amb elles i sabràs que no ho sabies però estaves buscant algú que et fes moure. Aquí potser tindràs sort. Cosa que en cap cas no tindrà qui trobi algú que el vulgui convèncer perquè aleshores es tancarà com bar en ple confinament.

"Aquí mano jo! i "aquí defineixo jo!" són dues expressions sinònimes

El llenguatge construeix la realitat d'una forma molt determinant. No entraré aquí en el tema de si pensament i llenguatge són coses diferents, tal don Juan ensenyava al seu deixeble Castaneda, però és evident que vivim en un món modelat i configurat per les paraules que usem.

Per això és tan important el significat de les paraules. En el sentit originari, una paraula és un consens social, però com més ens adonem del poder de la paraula més control s'exerceix sobre el seu significat.

Què és un "risc"? Què és, per exemple, el risc que correm amb el coronavirus ara mateix? Depèn del que entenguem per risc i segons com el valorem, tindrem diferents respostes i valoracions del que hem i no hem de fer. Si considerem que tot té un risc, només podem valorar les probabilitats del risc i encara només d'aquelles coses que considerem prioritàries.

Així sembla que la mort, i el contagi com a premissa, és la primera cosa a evitar. Això pot semblar de sentit comú però no ho és. Potser el pitjor no és la mort; potser hi ha coses pitjors, i de fet jo crec que tothom pot imaginar coses pitjors que la mort. Una mala vida, una indignitat o una opressió deshumanitzant pot ser pitjor que la mort.

¿Qui ha de definir què és un "risc" i quin contingut se li ha de donar? Aquesta pregunta és cabdal i no l'evitaré però ara vull fer notar que hi ha un control i un abús de poder sobre el significat i l'abast de les paraules. I aquest control està al servei d'una ideologia que cal qüestionar-se si és el bé comú.

I clar que també aquí ens hem de preguntar què és "ideologia" i què és "bé comú"...

I què és la "salut"? L'OMS ha canviat diverses vegades el seu significat i cada cop que ho ha fet les inversions s'han mogut en un o altre sentit. Costa creure que els beneficiats no hi tinguin res a veure. Diuen que mesos abans del coronavirus també l'OMS va canviar la definició de pandèmia.

He llegit que la Real Academia Española de la Lengua ha canviat algunes definicions de caire polític (no recordo quines però eren paraules tipus sedición o insurrección o manifestación) per tal de perjudicar la causa independentista. Ignoro si és veritat però és creïble.

Els republicans usamericans van rebatejar l'impost de successions amb l'expressió "impost sobre la mort", cosa que fa que el necessari impost es percebi com una crueltat i una immoralitat. El poder sap que per canviar la realitat sovint n'hi ha prou amb canviar les paraules. O els seus significats.

I ara torno a la qüestió que abans he deixat apartada. Qui ha de definir les paraules? Quins significat han de tenir? I quan diem "significat" volem dir "contingut", "abast". La paraula "unitat" expressa sempre una cosa bona? Què és la unitat de la pàtria o d'una acció col·lectiva? Qui ho ha de decidir?

Deixar-ho en mans dels experts és una opció però no sempre la millor perquè els experts solen tenir una mirada molt més afinada i això els allunya de la majoria de la gent. Direu que si s'acosta a l'eficiència o a la veritat o al bé això seria desitjable però tampoc és clar què és el bé, la veritat o l'eficiència.

A més, no podem imposar criteris experts a una població que no els fa seus ni els hi dona l'adhesió i el compromís que la democràcia necessita de la ciutadania.

La qüestió no és senzilla. A mi em sembla que caldria donar poder a la ciutadania però tractada com a racional, és a dir, preguntada des d'una posició de reflexió serena i informada. Una tercera via entre el populisme i la tecnocràcia. Se'n diu democràcia deliberativa i ja tardem a implantar-la!

Obrir la panxa d'algú amb un bisturí o amb una navalla poden ser explicades com a coses semblants però són essencialment diferents

L'inquietant incident de l'assalt al Capitoli ha fet que alguns l'equiparin a moviments de protesta com l'acció civil Rodea el Congreso del 2012, l'encerclament del Parlament del 2018 i fins i tot alguns hi veuen similituds amb la concentració davant la Conselleria d'Economia el 2017.

És normal que fets que destaquen per la càrrega emocional de rebuig que porten, siguin usats de forma inconscient -i sovint també amb mala fe- per a argumentar a favor del que creiem. Així, la ment superficial que treballa ràpidament i eficaçment sovint s'equivoca quan es deixa endur pel plaer i el confort de trobar coherència i lògica fàcil on la necessita.

Aquesta ment ràpida i irreflexiva veu dos fets que s'assemblen en alguna cosa i els associa i iguala. Entrar al Capitoli és anar contra el govern i envoltar el Congreso també, aleshores assaltar el Capitoli i envoltar el Congreso és el mateix!

I ens quedem tan amples! El pitjor del cas és que sovint (no sempre) això ho fem de forma involuntària i inconscient. Sotmetem la raó a la comoditat d'un món ordenat que ens doni seguretat.

Amb tot, convé activar la ment lenta, la racional, la reflexiva per tal de veure que hi ha una diferència essencial entre que t'operin d'apendicitis i que t'esbudellin perquè t'has negat a donar la cartera. I perdoneu la broma però és que l'evidència que tots veiem en la dissimilitud d'aquests dos fets és exactament la mateixa que es dona en altres casos quan apliquem la llum de la raó enlloc de la vista.

Dos principis ens ajuden a entendre-ho. El primer és un principi de lògica formal. Senzill en teoria però sovint se'ns escapa: que A i B siguin diferents de C no implica que $A = B$. Malgrat això encara trobem gent que diu "els comuns no són independentistes i VOX tampoc, aleshores, són el mateix!"

El segon és el que Wilber anomena la fal·làcia "pre-trans". N'he parlat sovint en altres entrades d'aquest blog i aquí em limito a reproduir el que explicava en una d'aquestes: "Consisteix aquesta fal·làcia en confondre els nivells posteriors d'evolució amb els anteriors. La preracionalitat i la transracionalitat s'assemblen en que no són racionals però difereixen en essència. Com la presocialització i la postsocialització. S'assemblen en què totes dues actuen al marge de la norma social. Ara bé, mentre la primera no arriba a entendre ni acceptar la norma, la segona la transcendeix. És doncs ben diferent."

Alguns exemples:

- No és el mateix la desobediència de Gandhi contra el govern imperial britànic que el cop d'estat de Tejero al Congreso encara que tot dos anaven contra el govern legal establert.
- No és el mateix l'obstrucció d'una votació que fa una feminista per a queixar-se de què les dones no tinguin dret a vot que la que fa un masclista per a protestar perquè s'ha concedit el dret de vot a les dones. En tots dos casos s'altera la llei.
- No és el mateix la paralització d'una fàbrica que fan uns treballadors per a reclamar un sou just que el lockout o tancament patronal que fa un empresari per a sotmetre els seus obrers. Malgrat tot, els efectes d'ambdós accions són el mateix: l'aturada de la producció i la pèrdua econòmica.
- No és el mateix el menyspreu de la propietat que fan els camperols quan ocupen terres per a sobreviure que l'ocupació de les multinacionals a través de forces paramilitars. Clar que segons com pot semblar el mateix: ambdues accions són il·legals.
- No és el mateix la norma trencada per Rosa Parks quan va ocupar el seient reservat als blancs a l'autobús de Montgomery que la norma trencada per un racista blanc quan va bufetejar Vivian Malone a l'entrada de la universitat d'Alabama. Vivian Malone fou la primera dona que es va

graduar a la Universitat a Usamèrica. Tots dos gestos eren contraris a la norma social i legal.

Les diferències essencials entre aquestes parelles de fets són que els primers casos pressuposen uns valors, tenen una intenció i es mouen en una direcció totalment oposada als segons. A més, sovint presenten formes molt més amables i cíviques. És més fàcil imaginar violència i ressentiment en els segons que en els primers.

Clar que potser direu que el fet que aquests actes tinguin una intenció diferent no els fa millors i això només passa o pot ser pensat quan es creu que no hi ha res millor que una altra cosa. Però en l'evolució ètica hi ha fases i posicions més nobles o bones que altres.

Així tot allò que tendeix a atorgar drets a més gent, a promoure l'autonomia individual i col·lectiva, a respectar la natura, enfortir la democràcia i cultivar la fraternitat és millor i superior a restringir drets, limitar autonomia, malbaratar el medi ambient, afeblir la democràcia i predicar l'individualisme.

Si ho veieu amb aquesta ullera, és impossible equiparar fets per una coincidència en alguna circumstància. És impossible equiparar Trump amb Gandhi malgrat sembla que tots dos anaven clarament contra la llei vigent...

6. PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN

6.1. ...D'ECONOMIA

121213	Què és un patriota?	Un mercenari és un patriota dels diners. Un patriota és un mercenari de les idees.
160522	Com limitaries el poder dels servidors públics?	Un país que permetés els seus generals quedar-se amb gran part del que conquereixen estaria en guerra continuada.
161223	Quina és la trampa del capitalisme?	El capitalisme és com una loteria tramposa on tothom juga i on els venedors de participacions s'intercanvien els numero premiats
200112	Quins valors porta inherents els capitalisme?	Capitalisme: l'aliment que debilita i estanca el creixement.
201028	Creus que el monopoli pot tenir algun avantatge?	El monopoli és a l'economia el que la dictadura és a la política.
210208	Quina diferència hi ha entre valor i preu?	La teoria del valor/preu s'entén perfectament contemplant aigua pura i un diamant. O també, el personal de neteja i els especuladors financers durant la crisi sanitària.
211109	Quin és l'element pervers del capitalisme?	El nostre sistema capitalista és una estafa piramidal. Necessita milions de perdedors per a enriquir pocs guanyadors.
220312	Quina és l'única regla del neoliberalisme?	La regla del neoliberalisme és que no hi ha regles.
120508	Per què creus que els diners han arribat a ser la més generalitzada aspiració humana?	L'economia és la nova religió. Sacerdots/banquers tirànics dient-nos que és el bé i el mal oferint-nos el paradís a canvi de la submissió.
141204	Quina explicació dones al predomini mundial del valor dels diners?	Res no es mou al planeta de la llei del més fort (El TTIP com a metàfora)

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 452

150709	Quins són els pecats de l'economia?	Què és robar un banc comparat amb fundar-ne un? Bertolt Brecht
160601	Què opines de la beneficència, ONG i caritats?	Fabricar injustícia i repartir beneficència és com engegar la trituradora i regalar tiretes.
161009	Com ho fa el capitalisme per a sobreviure a totes les vicissituds?	Quan els emperadors xinesos tenien massa soldats per mantenir els feien lluitar entre ells. Ara emperador=capitalisme i soldats=ideologies.
161127	És una virtut organitzar la pobresa?	Mentre permetem que pocs acumulin molt, elogiem que molts s'organitzin per repartir-se aquest poc.
170201	Què té de bo la submissió?	Esclaus animant els esclaus a ser esclaus. Això són els predicadors de la submissió.
171009	Quines mesures creus que s'haurien de prendre per a un repartiment just de la riquesa?	Els diners no es perden, no desapareixen, no es fonen. Simplement canvien de mans, concretament de les teves a les seves.
180125	Creus que s'hauria d'eliminar l'extrema riquesa?	Ens hem d'esforçar en alimentar més als rics perquè com més mengin més engrunes hi haurà sota la taula per a la resta.
180820	Qui diries que són els nostres amos?	Els nostres representants no ens representen. Representen als nostres amos!
211102	Què explica que des de sempre les minories hagin explotat a la majoria?	Què l'explotació d'una majoria per part d'una minoria s'hagi mantingut en totes les èpoques i civilitzacions només demostra que la tecnologia progressa més ràpidament que l'ètica.
220320	Per què mai no falten diners per a la guerra i la repressió?	Sembla que vindrà una crisi en el subministrament de recursos. Veureu com mai no faltaran recursos materials, dineraris i humans per a la guerra i la repressió. Fa pensar...
220606	Creus que els serveis públics estan al servei de la gent?	Mentre tinguem una minoria dominant la política, tots els serveis públics són realment privats.
220611	Creus que som lliures per a escollir el que consumim i qui volem que ens governi?	La idea que hi ha persones racionals prenent decisions ponderades en un mercat eficient i una pluralitat de propostes dels partits en un espai democràtic és l'engany dels qui

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 453

		manipulen i controlen l'economia i la política. Cal acceptar que ens tenen on volen... per ara.
220620	T'ajudem a pujar a l'arbre... De qui son les pomes que reculls?	Entre tots t'ajudem a pujar a l'arbre i quan ets a dalt dius que les pomes són teves.
160430	Si la societat fos un home, quin òrgan seria la política? I l'economia?	El capitalisme és la nostra panxa i la democràcia el nostre cap. Quina mena d'home som?
160604	Com entens que molta gent aspiri a un sistema econòmic, que saben que és pervers, com és el capitalisme?	Cal pensar sobre el fet que alguns considerem que el model econòmic occidental és un dels pitjors i mig món aspiri a tenir-lo.
160829	Quin és el vici del capitalisme?	Segons Agustí, el vici és el goig de l'objecte d'ús i l'ús de l'objecte de goig. Segons això, l'economia capitalista és absolutament viciosa.
160831	Quin és el principal problema de la nostra economia?	No és un problema d'abundància sinó de distribució. No som ganduls, som ambiciosos. No som ineptes, som injustos.
220513	Creus que són compatibles les comptència i la igualtat?	És normal que si exalces la competència el gran acabi exterminant el petit. I el que realment necessiten ara és el petit, que viu en i de la cooperació.
220617	Podem sospitar dels nostres governs quan ens recomanen accions que diuen que són pel nostre propi bé?	Quan el pastor demana col·laboració al xai per a la seva pròpia protecció i cura, ha de saber que tot és en benefici exclusiu del pastor. Som el ramat de la poderosa minoria.
160523	Creus que canviar la realitat és un qüestió de força o d'estratègia?	No cal molta força per canviar el món; només cal triar la palanca adequada.
160726	Imagineu que un dia la pau i la justícia fossin rendibles econòmicament i que per això les assolíssim. Us semblaria un progrés?	Imagineu que un dia la pau i la justícia fossin rendibles econòmicament i que per això les assolíssim. Us semblaria un progrés?
180903	Per què donem més valor als béns materials que als espirituals.	Quan el capitalisme descobreixi que el més valuós és la plenitud i no el diner, el metall més preciós, l'amor i no pas l'or; el que més mereix ser ambicionat, el coneixement d'un mateix i no pas el poder... començarà la revolució

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 454

		definitiva. L'autèntica revolució és la saviesa.
200417	Quin és el gran problema de l'economia?	El problema que tenim ara amb la riquesa no és de quantitat sinó de distribució. I això té molt a veure amb el concepte de justícia.
210307	L'economia pot ser femenina?	L'economia serà femenina o no serà.
210518	Quina diferència hi ha entre creixement i progrés?	La biologia ens ensenya que el creixement i el progrés no són el mateix. Tampoc, en economia.
210720	Quin és el factor fonamental de la justícia social?	Un factor fonamental de la justícia social és el repartiment de la riquesa i els recursos i aquest repartiment és natural quan els humans ens percebem com un organisme o una comunitat fraternal. Això esdevé quan augmentem el nostre nivell de consciència.
220411	Un bon preu és un preu baix?	Que al Bonpreu les coses no siguin les més barates ens recorda que, com diu l'Economia del Bé Comú, un bon preu no és un preu baix. Un bon preu és un preu just.
220423	Creus que hem de col·laborar amb el sistema econòmic actual?	Per què hem de fer sacrificis per aconseguir els objectius econòmics i augmentar la productivitat si al final del que es tracta és de fer més rics als rics i més pobres als pobres?
220603	Quin és el factor que pot evitar l'acumulació de riquesa en mans d'uns pocs?	L'estat i les grans corporacions és barallen per a gestionar l'acumulació de riquesa en mans dels poderosos. Uns apelen a la igualtat i els altres a la llibertat però només les petites comunitats de valors, amb la fraternitat, poden evitar qualsevol acumulació injusta.
220604	Quins són els límits de la propietat privada?	Mai no és més evident què és el bé comú i quina la naturalesa i límits de la propietat privada com quan vas a la deriva amb uns quants supervivents, en un bot, després d'un naufragi.
120102	Creus que alguna cosa important canviarà aviat en economia?	He anat a la seu de Triodos Bank. M'ha alegrat veure que hi havia una cua molt llarga de gent esperant. Alguna cosa canvia...

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 455

120417	Quina hauria de ser la màxima aspiració humana?	S'hauria de canalitzar la natural ambició humana cap al gaudi, el servei i l'autorealització en lloc de cap a la riquesa o el poder.
120430	Per què creus que ens preocupen coses altament improbables?	Avui serà un bon dia perquè confio en que no em caurà cap meteorit al cap. Coses menys probables m'han amargat alguns dies.
140130	Pot fer una cosa amb dos objectius igualment important?	Jugar a l'ONCE busca satisfer dues de les meves ambicions: l'abundància i ajudar els altres.
140304	Quina és la recepta de la riquesa segons la teva opinió?	Sempre ric si desitges el que és natural i necessari i sempre pobre si desitges el que és artificial i superflu.
141217	Quins creus que han de ser els límits de la propietat privada?	Res no és teu. Tot és nostre.
151120	A quines tres coses, i en quin ordre, hem d'atendre a l'hora de comprar?	Algun dia comprarem les coses atenent al més alt benefici social i no al més baix preu.
160707	Creus que som lliures per desitjar el que volem?	No t'inquieta pensar que tot això que ara desitges t'han ensenyat a desitjar-ho?
161129	Es pot evitar que el diner faci diner?	Permetre que el diner faci diner és com permetre que els tips acaparin el menjar.
170312	Creus que l'acumulació de béns és un dret? Fins a quin punt?	Tenir avidesa i capacitat per a acumular indefinidament no et dona dret a fer-ho.
180808	Què és allò que val la pena tenir?	Només val la pena tenir allò que no et pot ser pres.
220621	Quines són les millors persones?	Les millors persones són les que volen ser millors persones. I pensen i desitgen i actuen per a ser-ho.
120519	Què creus que acosta més a la justícia social: repartir el treball o els diners?	La justícia demana repartir el treball que és un dels béns més preuats.
150721	Com ho faries per a erradicar la riquesa i la pobresa extremes?	Abans de ser factible ha de ser pensable: Cal començar per desterrar la riquesa i la pobresa extremes
160114	Quins béns són acumulables a la llum de la Justícia?	L'amor i els diners no són béns acumulables sinó essencialment compartibles
160824	Quan el bé comú és superior al bé particular?	Necessitem polítics que creguin que el bé comú és superior al particular i no hi

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 456

		seran sense una massa crítica de ciutadans que pensi així.
170116	Quin és el valor principal de l'economia?	Volem bancs pels quals els diners no siguin el més important i partits polítics pels quals els vots no ho siguin tot.
170317	Quin poder és més gran: el de tenir molt o el de desitjar poc?	Hi ha el gran poder de tenir molt i el gran poder de voler poc.
170505	Quin lloc ocupa el preu d'una cosa en les preferències a l'hora d'elegir un objecte o servei per comprar?	El preu ens diu una cosa però ens n'amaga moltes.
180930	Què és més cara una samarreta que costa molts diners o una que costa molts danys fabricar-la?	Una samarreta de 3€ fabricada i distribuïda amb criteris d'explotació és molt més cara que una de 20€ feta amb criteris d'economia del bé comú.
181112	Quins béns naturals permetries que fossin propietat privada i quins no?	Res no justifica l'acumulació de riquesa. La natura no és teva.
181120	Trobes justificat enriquir-se amb el treball dels altres o tot treball hauria de repartir els beneficis?	Res no justifica l'acumulació de riquesa.(2) No ens podem enriquir amb el treball dels altres.
181128	Creus que hauria d'estar prohibit enriquir-se negociant amb diners? (amb negocis financers)	Res no justifica l'acumulació de riquesa.(3) El sentit dels diners no és multiplicar-se sinó repartir-se.
181210	Creus que el sistema d'herències és just?	Res no justifica l'acumulació de riquesa. (i 4) Riquesa i pobresa hereditària: la fórmula de la injustícia perpètua.
211210	On creus que es troben els dissidents més rigorosos i els normalitzats més crítics?	En temes socials voldria ser on els dissidents més rigorosos i els normalitzats més crítics busquen entendre's.
220622	Quines són les millors organitzacions?	Les millors empreses i organitzacions són les que volen ser millors empreses i organitzacions. I pensen i desitgen i actuen per a ser-ho.
120415	Creus que hi hauria d'haver un salari mínim i un de màxim?	Cal legislar un salari màxim i un de mínim. (salari max-min) Que ningú pugui cobrar per sobre ni per sota d'aquest max-min.
120416	Creus que tothom ha de tenir un sou pel sol fer d'estar viu?	El salari max-min hauria de ser l'única font d'ingressos dels individus.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 457

120718	Creus que els sous han d'estar limitats per llei? (Que no puguin ser més alts ni més baixos que uns límits determinats)	Sou màxim pels alcaldes? Recolzem-ho! Cal generar la idea de que els sous han de tenir límits per dalt i per baix.
160301	Què creus que passaria si tothom cobrés el mateix?	Una proposta de distribució de la riquesa: tothom fa el que vol i tothom cobra el mateix.
160925	Els teus hàbits de consum són més o menys decisius que els teus vots?	El vot que diposites a la caixa registradora quan compres és tan decisiu com el que poses a l'urna.
161116	Les autoritats econòmiques determinants, fins i tot les d'institucions privades, haurien de ser totes elegides democràticament?	Si el poble ha d'elegir els seus governants, els primers que ha d'elegir són les autoritats econòmiques.
170403	Creus que l'espècie robòtica extingirà la humana?	Els robots destrueixen llocs de treball o alliberen els homes del treball? Caldrà un enfocament ètic i filosòfic més que econòmic i tècnic.
171217	Creus que les coses bones han de ser cares?	Allò bo és barat i hem de fer que el preu ho reflecteixi!
180729	Creus que tothom sap fer servir els diners?	Doneu els diners a les persones sàvies, a les que els saben fer servir.
220301	Creus que cada cosa té una mida justa?	La mida sí importa. Hi ha una mida justa per a cada cosa i, en empreses, països, poder i homogeneïtat, l'acumulació i l'engrandiment són destructius.
120729	Creus que l'economia ha de ser essencialment pel bé comú?	Les idees de "l'economia del bé comú" són tan bones, clares i fonamentades que qualsevol alternativa sembla estúpida.
151026	Quin és l'antídoto del capitalisme?	El capitalisme devora el món, l' "economia del bé comú" el regenera.
160215	Què seria per a tu una economia del bé comú?	Economia del Bé Comú. Una idea massa potent com per no considerar-la!!!
170120	Quina és l'alternativa al capitalisme?	L'alternativa al capital-isme és el bé-comú-isme.
181029	Fer allò que si tothom ho fes ens faria bé a tots, és egoista o altruista?	Si no ets egoista fes-te "becomuista" (de l'Economia del Bé Comú) i si ets egoista, fes-te'n també!
200710	És millor el servei públic o el privat?	Soc un gran defensor d'allò públic però no em faria res privatitzar-ho tot si ho

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 458

		gestionessin empreses auditades per l'EBC o similar.
210425	Creus que hauria de ser obligat avaluar el bé comú que generen les empreses?	He anat a comprar al súper. Si els supermercats fessin el Balanç del Bé Comú obligatori podria escollir amb criteris realment econòmics i socials quines empreses vull afavorir d'entre les que m'ofereixen un servei semblant.
210504	Creus que hauria de ser obligat avaluar el bé comú que generen les empreses?	He anat a la farmàcia a comprar una cosa que necessitava. Si les farmàcies fessin el Balanç del Bé Comú obligatori, podria escollir amb criteris realment econòmics i socials quines empreses vull afavorir.
210508	Creus que hauria de ser obligat avaluar el bé comú que generen les empreses?	He anat a la fleca a comprar el pa. Si les fleques fessin el Balanç del Bé Comú obligatori, podria escollir amb criteris realment econòmics i socials quines empreses vull afavorir.
210605	Creus que hauria de ser obligat avaluar el bé comú que generen les empreses?	Quan he sabut que "Som energia", el meu proveïdor, havia fet l'assemblea en castellà perquè algú ho havia demanat, he pensat canviar de companyia. Si les elèctriques fessin el Balanç del Bé Comú, podria escollir fàcilment la millor alternativa.
210619	Creus que hauria de ser obligat avaluar el bé comú que generen les empreses?	Trobo samarretes de cotó orgànic a les botigues de dues ONG de Girona. Si les ONG fessin el Balanç del Bé Comú, podria escollir fàcilment la millor alternativa.

6.2. ...DE POLÍTICA

151209	Per què creus que ens agrada tant ser enganyats?	"El rei està despullat!" -Va dir el nen. I el poble enfurismat va apedregar... el nen!
200702	Les xarxes socials tenen més potencial positiu o negatiu?	Les xarxes no només connecten, també poden protegir.
120929	Què puc fer per tu?	No puc fer res per tu perquè no puc fer res que no sigui per tu.
130111	Pots relacionar-te amb algú més enllà de l'etiqueta que li has posat?	Relacionem-nos amb les persones, no amb l'etiqueta que els hi hem posat. Perquè segurament no són això.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 459

130425	Estàs més sol quan estàs amb gent que no t'entén o quan estàs sense ningú però sabent que en algun lloc algun t'entén?	Hi ha molts tipus de companyia... i molts tipus de solitud.
140601	Què és més insuportable, la solitud absoluta o la companyia omnipresent?	"Si no ets lleial estàs sol a la terra" Però la solitud és necessària també...
150409	Quina responsabilitat tenim quan no ens entenem amb algú?	Jo vinc amb el que tinc. Tu vens amb el que tens. Ni tu ni jo tenim el que no tenim per molt que ens pesi. Tant de bo tinguem entendre això.
170215	Creus que et pots relacionar de forma profitosa amb algú que té allò que et resulta més insuportable?	Quan allò imprescindible i allò insuportable que tota persona té per a tu són compatibles, apareixen grans oportunitats de relació.
180314	Per què ens donem explicacions de les coses?	No vull més explicacions que les que em vulguis donar. I sovint, ni aquestes!
180706	Què diuen de nosaltres les limitacions que tenim amb els altres?	Si no t'entens amb la gent per X, no busquis algú amb qui entendre't amb X; més aviat pregunta't què et passa amb X.
200328	Creus que hi ha un estat de solitud íntim i últim que no podem evitar mai?	Una de les coses més evidents i fascinants és l'absoluta solitud en què vivim encara que estiguem envoltats de gent o units amorosament a algú.
210902	Creus que el valor d'un element està en ell mateix o en l'estructura a la que pertany?	Un àtom de carboni de matèria fecal té les mateixes propietats que un àtom de carboni d'una pintura de Leonardo. Més enllà del que ets, importa de què formes part.
151012	Creus que hi ha cultures millors que altres?	Hi ha cultures millors que altres.
160220	En l'opressió, és més important la força de l'opressor o la submissió de l'oprimit?	La llista de burrades que els humans som capaços d'imposar als altres és proporcional a la capacitat de submissió que tenim.
160406	Qui marca més: els individus a la societat o la societat als individus?	Els individus determinen com és la societat i la societat determina com són els individus.
160416	Creus que hi ha alguna cosa realment gratuïta al món? (que no té un preu?)	Res del que dones o del que reps no és gratis. Tot es paga i es cobra.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 460

160524	Si la selecció natural dels individus empeny a l'egoisme, cap a on empeny la selecció natural a les societats?	La selecció natural dels individus empeny a l'egoisme i la de les societats a l'altruisme.
160610	En quin moment creus que la massa anul·la la teva individualitat?	Amb més de 30 com tu ja no ets tu.
161108	Quina és la gran motivació de la socialització?	La competència és l'estímul de l'individu; la cooperació el del grup.
170618	Per què creus que els esclaus abracen les cadenes?	Els esclaus abracen i defensen les cadenes perquè l'amo els ha fet creure que lluny d'ell tot és pitjor!
190805	Què creus que és el "conscient col·lectiu"?	No tinc clar que existeixi l'inconscient col·lectiu, però el conscient col·lectiu és, per a mi, evident.
190810	Per què creus que tenim problemes de comunicació?	No ens entenem no pas perquè pensem diferent sinó perquè percebem coses diferents.
191022	Quina és la recepta per a esdevenir fanàtic?	Recepta per a esdevenir fanàtic: relaciona't només amb gent que pensa com tu.
191227	En què s'assembla un desert i un gra de sorra?	Un gra de sorra no té cap qualitat del desert i el desert cap del gra de sorra.
210203	Són pitjors els polítics que els que els han votat?	Quin desastre els nostres polítics...! Quin desastre els nostres sabaters...!
210303	Creus que la ciència podrà pal·liar el desgavell mediambiental?	Mentre aprenem anem desballestant-ho tot i només falta saber si aprendrem prou i prou ràpid com per a evitar el col·lapse.
211228	Controlem els sistemes als que pertanyem o ells ens controlen a nosaltres?	No controlem els sistemes; ells ens controlen a nosaltres.
220407	Com s'originen les desgràcies col·lectives humanes?	Un camp de futbol ple de gent cridant ajuda a entendre la gènesi de les grans desgràcies col·lectives de la humanitat.
220416	El gregarisme és una opció?	Som gregaris i la majoria fem el que fa la majoria. No és una opinió, és un fet.
120508	Creus que els humans, degudament condicionats i manipulats, podem acceptar qualsevol circumstància de vida?	No hi ha condicions de vida a les que un home no pugui acostumar-se, especialment si veu que al seu voltant tots les accepten.
120618	Què és una persona normal?	La pitjor plaga és la de la gent normal.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 461

120715	Creus que el fet que una cosa porti molts anys fent-se afegeix alguna mena d'autoritat o saviesa a aquest fet?	Fer coses perquè sempre s'han fet (per tradició) és tan estúpid com no fer una cosa amb l'argument de què mai no s'ha fet.
130620	Què és pitjor, que et falti el menjar o la relació humana?	No temem la destrucció, temem la inhabilitació.
130720	Què és pitjor per a tu: estar obligat a viure sol o a viure en companyia contínuament.	No sé viure amb la gent. No sé viure sense la gent.
130828	Quin és l'antídoto de la credulitat social?	La ment humana és propensa a la creença i l'al·lucinació col·lectiva. La crítica social, cada cop més mal vista, és un gran antídoto.
140307	Es pot tenir una visió objectiva del que és just o injust?	Es pot i sol manipular el concepte de justícia perquè coincideixi amb el teu voler o la teva conveniència.
140812	Quan convé i quan no convé imitar els altres?	No facis com ells. No ets ells.
150111	Per què creus que els humans estimem tant la dependència?	I quan el llibertador va trencar les seves cadenes tots van córrer a encadenar-se als seus peus...
150215	Quines són les nostres disfresses quotidianes?	Després dels vestits de carnaval recuperem les disfresses quotidianes.
160110	Creus que la docilitat pot incloure alguna mena de rebel·lia?	Què fa que els rebels s'uneixin a la causa de la docilitat?
161113	Per a què serveix la informació?	No ens informen, ens conformen.
161218	Creus que el sistema d'eleccions és el millor instrument de democràcia?	...i el poble votava els qui legisaven a favor dels seus opressors.
170108	Per què ens alarma allò que alarma tothom?	I de sobte totes les campanes de la ciutat es van posar a tocar. La gent es va alarmar, però només passava que eren les dotze!
170111	Creus que ens mereixem els abusos socials que patim?	Som condescendents, apàtics i submisos amb els que ens perjudiquen i ens sorprenem que ens perjudiquin.
170314	Què és normal i què no és normal en els humans?	És normal ser anormal, o dit d'una altra manera, és anormal ser normal.
170930	Per què creus que la gent no es rebel·la contra la injustícia?	No trenquis les cadenes! La llei prohibeix fer malbé les propietats de l'amo!

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 462

181218	Creus que hi ha una cara fosca en la lleialtat? Quina?	La lleialtat frena l'evolució dels individus i dels grups.
190429	Per quins motius creus que la societat s'organitzaria per a fer un canvi?	No ens queixem per haver d'anar lligats amb una cadena al coll, però ens queixem quan ens l'escurcen uns centímetres.
190516	Quin tipus d'esclau ets?	I tu, quin tipus d'esclau ets?
190701	Quines condicions fan falta per a poder oprimir o reprimir un poble?	Si no ens en sortim no és perquè ens oprimeixen sinó perquè no hem crescut prou encara.
190710	Si veus tan clar que a ells els enganyen i manipulen, què et fa pensar que a nosaltres no ens fan el mateix?	Si veus tan clar que a ells els enganyen i manipulen, què et fa pensar que a nosaltres no ens fan el mateix?
191102	Què diferencia la fermesa de la violència i l'obediència de la submissió?	Els valors en els eixos "fermesa-violència" i "obediència-submissió" oscil·len en funció de la variable "llibertat-tirania".
200605	Què és pitjor que els nostres errors en la lluita pel canvi social?	No són els nostres errors els que ens condemnen sinó la nostra moderació.
210127	Cal fer accions correctes encara que sàpigues que no tindran cap resultat positiu?	En plena guerra, soldats dels dos bàndols, veient la manipulació a què són sotmesos, s'abracen i es conjuren per viure en pau. Són afusellats per altres soldats inconscients i la pau ha d'esperar encara un xic més.
210407	Què és el pitjor que li pot passar a un ideal?	El pitjor que li pot passar a un ideal és que se sàpiga com eren els fets que el van originar.
210413	Per què m'indigna més una petitesa que m'afecta que una catàstrofe llunyana?	M'incomoda i m'indigna més un parell d'hores d'avaria en la cobertura de mòbil que la desaparició d'una pastera plena d'immigrants al Mediterrani. Ho trobo terrible i em deixa perplex però no puc negar que és així...
210917	Com s'autoperpetua el poder?	El poder es manté alimentant la conformitat.
211019	Creus que avui podríem fer que ningú morís de gana?	No és veritat que avui podríem evitar que la gent morís de gana. De les tres coses necessàries només tenim les dues primeres: 1. aliments per a tothom, 2. capacitat de planificació i distribució i 3.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 463

		valors de compassió i solidaritat generalitzats.
120831	Creus que l'escola pot ajudar a pal·liar la injustícia social?	La discriminació escolar per classe social i/o econòmica que tenim institucionalitzada (i no la de sexes) és el planter de la injustícia.
140419	Què és pitjor sotmetre algú o convèncer-lo de què se sotmeti ell?	Pitjor que sotmetre algú és convèncer-lo de que el sotmetiment és una virtut.
141116	Creus que ets lliure per a valorar la societat on vius?	Et venen unes ulleres i et fan comprar les coses que has de veure!
150617	Què és més important per a un país la justícia social o la independència política?	Mentre la justícia social i la independència es barallen la injustícia i la riquesa de pocs, riuen i creixen.
160727	Creus que hi ha cultures més violentes que altres?	Hi ha molta gent a un pas de l'extremisme fonamentalista i violent. També entre els musulmans...
160929	Quan la injustícia és legal, què cal fer?	El que fa mal és tanta injustícia legal.
170531	Què és més eficaç, censurar el denunciador o desqualificar-lo?	Millor que tancar la boca del denunciador és ensordir les orelles dels perjudicats.
171006	Creus que és possible una societat on el poder protegeixi els febles?	Resulta insultant i provocadora la rapidesa amb què l'estat es mou per defensar els interessos dels poderosos (fugida d'empreses de Cat. pe) i l'escandalosa lentitud i passivitat a l'hora de defensar els febles i desvalguts!
180301	Creus que els nostres desitjos són lliures o programats?	Ens animen a satisfer els nostres desitjos però ens amaguen que són ells qui ens els programen.
180326	Pot la policia exercir la violència?	Policia: Ens peguen i així ens paguen que els paguem.
180531	Cal acceptar la injustícia legal? I si no es pot recórrer a la justícia, què cal fer?	L'àrbitre agafa la pilota amb la mà i marca un gol. El dona per vàlid. Ho fa tres cops. Expulsa 5 jugadors contraris per protestar. El comitè de competició diu que tot és correcte... i l'equip perjudicat ja corre a preparar el partit de tornada!!! Massoques F.C.
180927	D'on venen totes les desigualtats?	Les desigualtat de gènere, com totes les desigualtats, venen de la desigualtat original: l'acumulació i abús de poder.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 464

190113	Quin és el perill de l'estat?	Pensant que l'estat ens protegia dels perills no vam saber veure que el perill era l'estat.
190124	Què hauries de fer si veiessis que la injustícia s'ha ensenyorit de la justícia?	Quan els àrbitres decideixen els resultats, el campionat esdevé un absurd.
190418	Quina diferència hi ha entre saltar-se la llei estant en el poder o no estant-hi?	Mentre els poderosos trinxen les lleis amb una ma, amb l'altra castiguen els febles que s'atreveixen a esgarrapar-la.
191228	Creus que la innocència és un valor o una limitació?	Pensar en la innocentada com una cosa lleugera i superficial ja no m'és possible veient tanta injustícia sobre tants innocents...
210216	Per què molta gent no veu la injustícia que hi ha al món?	-Per què no veus tanta injustícia? - Perquè no miro.
210912	Creus que el control tecnològic al que estem sotmesos és conseqüència del progrés o està dissenyat?	Fabricat al marge de la llei en laboratoris, diuen que se'ls ha escapat però l'han llençat per a dominar-nos. I no és la Covid.
211207	Quina autoritat té un corrupte per a exigir honestat?	Exigir respecte per a tothom, puresa i rigor a la dissidència i ignorar els interessos privats, la putrefacció i la barroeria de molts dels qui defensen el sistema establert, és una estafa.
220113	Creus que on som com a espècie és un èxit o un fracàs?	Que gràcies als avenços de la ciència, la tecnologia, la medicina, l'educació, l'economia, la política... som on som, és una evidència. Que on som sigui el millor lloc on podríem ser o fins i tot un bon lloc, ja no ho és tant.
220304	Quin creus que és el gran èxit dels opressors?	Negres defensors dels negres, dones defensores del patriarcat, esclaus defensors dels faraons, colonitzats i conquerits defensors dels colonitzadors i conqueridors, pobres defensors dels rics... aquest és l'autèntic triomf dels opressors.
220306	Creus que els nostres sentiments sobre les grans causes poden ser manipulats?	Ens faran estimar o odiar Ucraïna o qualsevol cosa segons els interessos. Acceptem-ho. Ens serà més fàcil protegir-nos si en som conscients.
220307	Què fa falta perquè la gent que defensa A defensï B?	Quan veig més de 30 persones cridant contra A, la guerra o el que sigui, me les

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 465

		imagino fàcilment cridant contra B, la no intervenció o el contrari del que sigui.
220311	Amb què s'assemblen les guerres als sacrificis humans?	La guerra és l'actualització dels sacrificis humans als déus inventats, en benefici de l'acumulació de riquesa i poder per part dels sacerdots.
220313	Al voltant de quin Sol orbita el planeta Guerra?	Mercuri, Venus, La Guerra, Mart, Júpiter, Saturn...
220314	Com es pot manipular tota una societat?	Compres diaris i teles que inventen una realitat, formes un partit amb vuit mil militants pagats per a desenvolupar càrrecs polítics, ho poses tot al servei del capital, en dius democràcia i anuncies que és el que la gent vol.
220509	Quina és la força del relat únic?	La força terrible del relat únic és que la gent l'acaba identificant amb la realitat.
120419	Com creus que es pot regular el dilema entre la llibertat i la igualtat?	La llibertat és la llibertat però si porta a la desigualtat l'haurem de regular.
120420	Com creus que es pot regular el dilema entre la llibertat i la igualtat?	La igualtat és la igualtat però si porta a la manca de llibertat l'haurem de regular.
120421	Com creus que es pot regular el dilema entre la llibertat i la igualtat?	Si la llibertat fa perdre igualtat i la igualtat fa perdre llibertat cal regular-les. La fraternitat ho fa. (liberté, égalité, fraternité)
120422	Creus que es pot apel·lar a uns principis que no són els teus?	Quan soc dèbil us demano la llibertat en nom dels vostres principis; quan soc fort us la nego en nom dels meus. (fórmula de Montalembert)
120720	Creus que totes les idees són respectables?	És fals que totes les idees i sentiments siguin respectables. Si no sabem distingir-les tenim un problema que no es resol negant-lo.
140307	La justícia és un consens?	El fet que molts coincideixen en considerar justa una causa no vol dir que ho sigui.
150113	Cal ser tolerants amb els intolerants?	Cal ser intolerants amb la intolerància.
150306	És el que la gent vol el que s'ha de fer? (Sobre el poder popular i les seves ombres)	És el que la gent vol el que s'ha de fer? (Sobre el poder popular i les seves ombres)

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 466

161008	Què és més poderós, fer o no fer?	Milers de persones, molts dies, respectant una paret blanca. Una sola, un dia, per embrutar-la.
170113	Com podem afrontar els conflictes de convivència entre persones o col·lectius que estan en diferents nivells d'evolució?	L'èxit de la societat oberta dependrà de com siguin de compatibles l'apertura del que hi són i la dels que hi entren.
170308	Quina diferència hi ha entre la igualtat i la justícia?	Menys igualtat i més justícia! (També en el tema de les dones i els homes)
171012	Com es cultiva la planta de la llibertat?	La planta de la llibertat es rega amb el gota a gota de la convicció i es combat amb els aspersors de la por.
171205	Quins són els inconvenients de la cultura i la tradició?	La tradició i la cultura són grans obstacles per a la llibertat
180318	La igualtat és una aspiració o una maledicció?	La igualtat... aquesta maledicció!
180910	Quin és vertader indicador del progrés?	Només podem dir que hi ha autèntic progrés al món si la Justícia progressa.
200203	Prefereixes assegurar-te la llibertat o la seguretat?	Només volem la llibertat quan tenim la igualtat assegurada.
200403	Totes les vides valen igual?	Totes les vides valen igual però unes valen més igual que les altres...
140506	Prefereixes una obediència sostinguda o una desobediència també sostinguda?	La desobediència et farà lliure!
141108	Podem ordenar a algú que desobeeixi?	Si desobeeixes que no sigui per obediència!
150505	Qui té autoritat per dir qui té autoritat?	Qui té autoritat per dir qui té autoritat?
150717	Què és més important, el poder o la força?	Si no tenim el poder de poc ens servirà la força.
151223	Creus que algú que no sap obeir sap desobeir?	Qui no sap obeir no pot desobeir.
160123	Què vol dir l'enamorat quan diu que el seu estimat ho és tot per a ell?	Si algú ho és tot per a tu, aleshores tu no ets res.
161019	Creus que aniríem més bé si governessin els filòsofs?	Que governin els "filòsofs".
171115	Quina relació creus que hi ha entre els partits polítics i les castes dominants?	Som titelles ballant al so dels poderosos, moguts per uns fils que són els partits polítics.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 467

171127	Creus que se sap qui mana realment al món?	El ramat xerra i xerra, els gossos treballen i el pastor calla.
180330	Què fa que una classe dominant exploti a la majoria?	És la natural inclinació que tenim la majoria a ajupir-nos davant els poderosos el que facilita i provoca que ens pugin a sobre.
180405	En quin moments justificaries la violència social?	Per a la tirania tot el que no és submissió és violència.
180407	En algun cas està legitimat que la policia usi la violència?	La força exercida per la policia és la més legítima i la violència exercida per la policia és la més detestable!
180428	Pot ser neutral ideològicament la policia?	La policia no és una eina neutral: és un organisme amb ànima i personalitat pròpia.
180725	Què és el que més agrada als febles?	Com més febles som més ens agraden els forts.
191030	Quina explicació tens per a tanta ineptitud per part de polítics i policia?	Polítics i policies: els que haurien de ser els millors d'entre nosaltres semblen els més ineptes.
200108	Hi pot haver competició sense guanyador?	El campió d'un castell no és l'enxaneta.
200326	Estem cedint massa poder?	Estem cedint massa poder!
210212	Es poden imposar les veritats?	La manifestació del poder és la imposició de la veritat.
210314	Què és pitjor tenir una única font d'informació o no tenir-ne cap?	Tenir una única font d'informació és pitjor que no tenir-ne cap.
210609	A qui donaries el poder i els diners?	Donem els diners i el poder a aquells que els saben distribuir amb justícia, saviesa i generositat.
210812	Qui i com decideix què, qui i com decidim?	Qui i com decideix què, qui i com decidim?
211212	Què tenen a veure el sexe, el coneixement i el poder?	El sexe, el coneixement i el poder estan profundament connectats.
220511	Al servei de qui cres que està la policia?	"Cossos i forces de seguretat de l'estat" vol dir de seguretat per als que controlen i viuen de l'estat contra la seguretat dels ciutadans.
220512	La tecnocràcia, té ideologia?	Un tecnòcrata és, sempre, un ideòleg disfressat, ho sàpiga o no.
220515	Quines característiques tenen les persones que ocupen el poder?	Al nostre sistema només els sociòpates tenen accés al poder.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 468

220529	Creus que és possible o necessari treure poder als polítics?	Hem de treure el poder als partits com el vam treure a les esglésies.
220609	Com relaciones poder i corrupció?	No tots els ferros enrampen però els que toquen corrent elèctric, sí. No tots els polítics són corruptes però els que toquen poder i s'hi queden molt, sí.
111209	Creus que si una llei costa de complir, és una bona llei?	He vist "la conspiracion". Hi ha moments en que cal ser un heroi per complir la llei i segurament ara és un d'aquests moments.
120510	Què és més important per al cervell, la veritat o la supervivència?	El cervell no està interessat en la veritat sinó en la supervivència. Això ajuda a entendre moltes coses.
120921	Quina creus que és la prioritat a nivell polític?	L'única política econòmica possible pel nostre govern no és la de grans directrius sinó la lluita contra corrupció. Sent poc ja seria molt.
130513	Què creus que cal per a fer una revolució eficaç?	Mai una revolució no ha estat feta per funcionaris.
130906	Creus que és possible tenir enemics als que admires?	Alguns enemics ens dignifiquen.
140828	Si et perjudica la justícia, és legítim desobeir-la?	Pagaré al mecànic per arreglar-me la roda... excepte si me l'ha punxat ell.
150313	Què requereix una desobediència per a què sigui un valor?	Només qui ha assumit una llei la pot transcendir. La desobediència civil es privilegi de pocs...
151015	Pot ser que algú sigui un revolucionari conservador? I un conservador revolucionari?	Conservem els revolucionaris! Revolucionem els conservadors!
151103	Què és per a tu ser "antisistema"?	Quan el sistema és suïcida, ser antisistema és una obligació vital.
151122	Cooperació o competició? Quan cal una i quan cal l'altra?	El passat és la competició; el futur, la cooperació.
161221	Què és el primer que li cal aprendre a un filòsof?	El primer que cal aprendre és a descobrir el que necessites aprendre.
170204	Quantes coses se t'acudeixen que podem fer per lluitar contra la injustícia?	Diuen que no fem res davant les injustícies actuals però és mentida: fem tuïts, ironies i sarcasmes a la xarxa.
170209	Voler ser més del que ets, és coratge o estupidesa?	La utopia d'un cavall no pot ser esdevenir persona sinó esdevenir el millor cavall possible.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 469

170219	Estàs a favor de les ONG?	El pont estava trencat i tots els elogis i recursos eren pels voluntaris que socorrien la gent que anava caient...
170318	El paradís és davant o darrera nostre?	El paradís és davant nostre; no pas darrera...
170330	Quina submissió acceptes?	L'única submissió que respecto és l'estratègica o fingida; la que oculta la lluita prohibida i reprimida per a esdevenir autònom.
170410	Quina alternativa tens a l'esclerosi política de votar cada 4 anys?	No hi ha més sortida que escapar de la presó de votar un cop cada 4 anys!
170624	És vàlida una democràcia on la majoria la tenen els menys preparats?	I quan es va instaurar la democràcia a aquella escola sense metes, els de parvulari tenien majoria...
170726	Com creus que desactiva la iniciativa social de la gent?	Hedonisme competitiu, la fórmula de la desactivació social.
170813	Coneixes alguna utopia en la que t'agradaria viure?	Quasi cap utòpic no vol la utopia que predica.
170829	Es pot combatre la injustícia sense combatre el sistema que la promou?	Combatre la injustícia tot deixant impune el sistema econòmic i social que la provoca és promoure la injustícia.
170910	Creus que un intel·lectual que recolza la injustícia pot ser un intel·lectual honest?	Si en una societat injusta el pensament de la classe dominant coincideix amb el seu, l'intel·lectual ha de dubtar del seu rigor o honestedat.
170922	Com podem saber que una llei és injusta i que, per tant, convé desobeir-la?	En una societat injusta recolzar les seves lleis és recolzar la injustícia.
171018	Quina és l'alternativa a la força?	Si no tens força i no ho vols o no ho pots acceptar, només et queda la violència.
171030	Com ho faries per a millorar la política?	Si la gent pogués manar, les coses anirien molt més bé.
171201	Què creus que té de bo el fracàs de les nostres institucions socials?	El fracàs de les nostres institucions socials és una molt bona notícia perquè ens empeny cap a la sortida del laberint.
171208	Creus que la gent hauria de fer sempre el que millor sap fer?	Cadascú al seu lloc, fent el que millor sap fer.
180208	Com podem saber si els òrgans legals són legítims?	Emparar-se en els grans valors de la Constitució, la Justícia i la Llei quan les has segrestat, prostituït i parasitat, és com argüir el valor del lideratge per a justificar la tinença d'esclaus.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 470

180210	Què fer quan volem fer i no sabem què fer? (Per exemple davant el mal en el món o davant una injustícia)	Què fer quan volem fer i no sabem què fer? Doncs sostenir la voluntat i esvair la ignorància!
180218	Pot un esclau vocacional ensenyar a algú què és la llibertat?	Quan algú diu "Això és així i no es pot qüestionar" tant li fa que sigui un musulmà amb l'Alcorà, un catòlic amb la Bíblia o un demòcrata amb la Constitució. Sempre és el mateix: esclaus que volen tothom esclavitzat, cecs que volen tothom sense vista.
180222	Què és més important lluitar per la justícia o pels nostres interessos?	És més important lluitar per la justícia que pels meus propis interessos. Però si em tanquen en una gàbia necessito primer mirar pel meu interès d'alliberar-me per tal de poder lluitar per la justícia.
180324	Creus en la ira justa? Com es distingeix de la ràbia venjativa?	Hi ha una ira justa que defensa la justícia (trans-racional) i una ràbia venjativa al servei de les pulsions irracionals (pre-racional). Una ens fa més humans i l'altra ens degrada a tots.
180403	Creus que és pitjor la passivitat o l'opressió?	Em fa més por la passivitat dels indiferents que la força de l'opressor. Perquè l'opressor va a favor d'ell mateix però els indiferents van a favor de tots els opressors.
180505	De quins ingredients creus que està feta la actualitat?	Educació inadequada, estupidesa, engany col·lectiu, por i ingenuïtat, ingredients necessaris -no únics- del còctel "Actualitat"
180512	Quin paper juga l'obediència i la desobediència en l'evolució humana?	Sense desobediència conscient no hi ha evolució humana.
180617	Quin enemic és pitjor, l'amable o l'hostil?	És pitjor l'enemic amable que l'hostil. Li resulta més fàcil enganyar-te i confondre't.
181017	Hi pot haver democràcia on hi ha ignorància? Quina quota d'ignorància pot sostenir un sistema democràtic?	Algunes democràcies són la dictadura de la ignorància.
181021	Què fer quan les institucions traïxen els seus objectius?	Em sento indefens davant els jutges que m'han de defensar, insegur davant la policia que m'ha de donar seguretat, desconfiat davant la banca que m'ha de

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 471

		donar confiança i abusat pels polítics que m'han de servir. No vull ser submís davant meu que em vull digne.
190219	Què ens poden aportar els bojos en el moment actual?	Necessitem bojos! Molts bojos!
190224	Què és més important per a tu, la llibertat o la seguretat?	Quan l'anhel de seguretat és més gran que el de llibertat la supervivència avança i la dignitat retrocedeix.
190309	Creus que podem canviar el món canviant nosaltres mateixos?	Si, dalt del tren, ens posem tots a caminar en sentit contrari a la seva marxa, no canviem el seu rumb.
190314	Podem aconseguir drets sense perjudicar ningú?	Darrera cada atac als qui defensen els seus drets hi ha algú que tem perdre els seus privilegis.
190326	Vols ser controlat pel teu propi bé? (salut, seguretat,...)	Em controles, vols saber on soc sempre i què faig en cada moment i per això no et puc estimar. Això nostre és impossible...! Ho entens, Google?
190328	Creus que estem arribat a un col·lapse de la civilització?	El nostre admirat i meravellós Renaixement va ser percebut en el seu moment com un col·lapse aterridor de l'ordre del món.
190402	Quina és la gran conspiració mundial?	La gran conspiració mundial és la de la ignorància.
190425	Quina eina necessitem actualment per a dirigir la societat si considerem que els partits polítics són obsolets?	Voler canviar el món actual amb les estructures polítiques del segle XIX (partits polítics, parlaments, eleccions,...) és com voler fabricar ordinadors amb peces de tractors.
190524	Què creus que activa i manté viva la lluita de classes?	La realitat jeràrquica: (1/4) No és la lluita pel poder ni la lluita de classes la que activa l'evolució sinó la lluita entre diferents nivells d'evolució.
190605	Hi ha formes millors que altres de resoldre els conflictes socials? Com se sap que són millors?	La realitat jeràrquica: (4/4) Els nivells d'evolució col·lectius expliquen els nivells de solució als conflictes socials.
190616	Com es fa per adquirir intel·ligència col·lectiva?	No és comptant opinions que obtenim força d'un grup sinó activant la intel·ligència col·lectiva amb tecnologia social i valors.
190621	Què creus que té més incidència en la nostra	Què irrellevant és curar el càncer o acabar amb la fam al món comparat amb

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 472

	societat, curar el càncer o fer una pel·lícula d'èxit?	escriure un guió televisiu o filmar una pel·lícula d'èxit...
190713	Creus que hi ha propostes o mirades sobre els problemes que valen per a tots els temps i circumstàncies?	Problemes nous demanen mirades i propostes noves.
191011	Creus que l'opinió d'un grup de 10 persones que estudien un tema juntes ha de valer igual que la suma de les 10 opinions individuals?	Un home, un vot i deu homes, trenta vots!
191017	Què hauria passat si l'autobús de Rosa Parks s'hagués omplert de passatgers blancs i no hi hagués hagut seient per a tothom?	Què hauria passat si l'autobús de Rosa Parks s'hagués omplert de passatgers blancs i no hi hagués hagut seient per a tothom?
191224	Prefereixes una societat amb pocs individus excepcionals i molts mediocres o amb molts individus autònoms i pocs o cap excepcional?	Una formació clàssica d'escacs contra 16 peons no té res a témer però contra 16 alfils o cavalls, no té res a fer!
200330	Creus que provoca més canvis socials la por o l'anhel de millorar?	Ara que estem disposats a acceptar tants canvis i transformacions radicals per por, podríem assajar canvis i transformacions radicals per coratge!
200401	És un petit pas endavant ser conscients de que som passius davant la injustícia?	La consciència de la nostra passivitat, indiferència i silenci davant la injustícia és el pas necessari, però no suficient, per a esdevenir actius, bel·ligerants i denunciadors a favor de la veritat.
200427	Quina diferència hi ha entre la saviesa col·lectiva i la intel·ligència col·lectiva?	La saviesa col·lectiva és el potencial ocult de la humanitat.
200503	Quines són les dues grans preguntes per a afrontar els grans problemes?	"Què passa?" i "què hem de fer?" són les preguntes primeres. Després vindrà el com i amb qui.
200511	L'oferta genera la demanda o és la demanda que genera l'oferta?	Oferir el que la gent vol o el que és desitjable?
201009	És millor la crítica sense alternativa o la no crítica?	Si critiques una cosa sense oferir una alternativa estàs reforçant aquesta costa.
201129	Prefereixes defensar un oprimit o reprimir un opressor?	No es tracta tant de defensar els oprimits argumentant les seves virtuts com de

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 473

		reprimir els opressors assenyalant els seus defectes.
201206	És millor construir el que necessites o adaptar-te al que ja hi ha?	Més que construir cristalls laboriosament cal crear les condicions òptimes per a la cristal·lització natural.
201217	Què s'ha de fer quan no vas bé i no saps què fer?	Això no va bé. Jo ho veig però no sé què fer. Només sé imaginar...
210117	Creus que el teu benestar individual és la màxima aportació que pots fer al món?	Procurar el teu benestar individual no ajuda al món a no ser que inclogui l'acció col·lectiva.
210122	Quina és la solució al problema de la democràcia?	L'única solució al problema de la democràcia és més democràcia.
210207	Creus que necessitem guies i líders?	No necessitem una visió il·luminada que ens guiï. Necessitem mil ulls coordinats que ens doni la mirada necessària.
210219	Si lluitem contra el faraó i ens demana negociar, hem d'acceptar el seu poder de negociació?	Les lluites contra l'opressió social són paradoxals: necessites acceptar el poder il·legítim contra el que lluites.
210306	Prefereixes revolució o evolució?	Tenim ara mateix l'absoluta necessitat de plantejar-nos com a col·lectiu si desitgem la revolució o l'evolució. I actuar en conseqüència i de forma radical sigui quina sigui la resposta.
210704	És suficient el canvi personal per a canviar el món?	Per canviar el món no n'hi ha prou amb canviar individualment. És imprescindible millorar les estructures socials.
210725	Què és un món millor?	Un món millor és un món amb millors persones fent millors coses.
210803	Quines necessitats actuals hi ha que les institucions socials no cobreixen?	Calen noves institucions per a noves necessitats. I el desenvolupament autònom individual i col·lectiu és una nova necessitat actual.
210821	Quina és la solució als problemes generals?	La solució als problemes generals des de sempre: Canvis radicals a petita escala amb possibilitat de replicació.
210901	Tots els sistemes socials mereixen ser salvats?	No hem de fer cap sacrifici per salvar el sistema quan el sistema no està al nostre servei.
210924	On rau la força d'una comunitat?	La força d'una comunitat no és la del seu líder sinó la dels seus membres quan actuen sota els seus propis criteris.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 474

211003	Què més cal fer a part de mirar de fer les coses bé a nivell personal?	Malament si no comences a canviar el món per canviar-te a tu mateix però malament també si no passes d'aquí.
211006	Quin és l'únic objectiu vàlid per a tota organització popular?	Créixer a partir d'on som, l'únic objectiu vàlid per a tota organització popular.
211214	Prefereixes el lideratge personal o el col·lectiu?	Necessitem lideratges personals que liderin la transició al lideratge col·lectiu.
220103	Què creus que domestica els humans?	Això com un llop salvatge un cop alimentat i domesticat esdevé un gos submís, així els humans ens hem sotmès als déus de la tecnologia a canvi del confort i la seguretat.
220206	Quines alternatives tenim als partits polítics?	La democràcia de partits es una trampa. Diuen que si no fan el que van prometre que farien sempre pots votar uns altres que tampoc faran el que prometran. Hem de buscar alternatives als partits i de moment treure'ls poder.
220207	Creus que el bitcoin és un bon instrument per a fer millores al món?	Una eina potent per a traure poder als partits polítics i les elits és el bitcoin. Clar que hi ha qui en fa mal ús, qui especula i qui el confon amb les criptomonedes, però també hi ha qui fa mal ús d'internet i especula amb l'habitatge i no per això són dolents.
220225	Quina és una bona manera de millorar el món?	Unim-nos per comunicar-nos i donar-nos suport tots els que compartim els valors del compromís amb l'evolució personal i social, conscients que és una bona manera de treballar per millorar el món.
220309	Quines noves estratègies necessitem per a afrontar col·lectivament la complexitat creixent?	Les noves unitats són l'eix de l'estratègia per a afrontar la complexitat creixent.
220310	Quins són els tres principals obstacles que tenim ara mateix per a tenir una bona vida global?	Unim-nos contra la ignorància, la indiferència i la passivitat!
220418	Creus que la crisi d'autoritat que hi ha actualment és un bon o un mal senyal?	L'esfondrament progressiu però ràpid de tota autoritat obre la porta al desastre o a la regeneració.
220426	Què cal per fer coses noves?	No es pot fer res nou amb materials, tecnologia i idees velles. Ni en el món físic, ni en el psíquic, ni en el social.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 475

220501	Com ens organitzarem quan desapareguin els estats?	Poder local, anarquia i agrupació voluntària no discriminadora són tres eixos de les noves comunitats que hauran de substituir els estats.
220508	On comença un món millor?	Un món millor no comença per tu mateix, sinó per nosaltres mateixos.
220510	Què podem fer quan vivim en un ecosistema que ha mutat cap a l'autodestrucció i que no es pot corregir ni recuperar?	Un ecosistema que ha mutat cap a l'autodestrucció no es pot corregir ni recuperar. Només podem plantar noves llavors resistents, intel·ligents, compatibles i no assimilables.
220514	Creus que és millor la intel·ligència individual o la col·lectiva a l'hora de gestionar la casa comuna? Per què?	La superioritat d'una bicicleta respecte un patinet no deriva de que les seves peces, caòticament amuntegades, pesin més que les d'un patinet sinó de que l'adequat muntatge de les peces la fa més eficaç. Per això la intel·ligència col·lectiva és superior a la suma d'opinions.
220518	Creus que caldria treure poder als polítics? Quant? Com?	Cap norma, reglament, llei o privilegi dels polítics no pot ser pensada ni aprovada per polítics. Tot això s'ha de fer amb democràcia deliberativa. (bit.ly/2yYzk9k) Que els polítics no ho vulguin fer denota que estan més pel poder que pel servei.
220520	Per què no funcionen les múltiples propostes que es hi ha per a canviar el món?	Tots les bones solucions que es proposen per a arreglar el món obliden que molta gent està en un nivell d'evolució que no les pot acceptar. Per això cal pensar i treballar sempre en afavorir l'evolució personal integral i evitar-ne l'estancament.
220524	Quan has de deixar d'estirar el carro?	Que molta gent no estiri del carro no és motiu per deixar d'estirar el carro, però que qui el condueix l'encari a l'abisme, sí.
220531	És bona idea menjar-se els caníbals per tal d'acabar amb el canibalisme?	Menjar-se els caníbals com a forma de lluitar contra el canibalisme està molt de moda. Si no superem els marcs estem estancats i perduts.
120414	Com es pot superar la democràcia?	Només es pot superar la democràcia democràticament.
120429	Quin és el factor determinant per a canviar la realitat?	Per crear noves realitats calen nous conceptes que venen de noves idees.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 476

		Com va passar amb conceptes com ara govern del poble o justícia social.
120727	Creus que la decisió de què és i què no és democràtic s'ha de prendre democràticament?	La decisió de què és i què no és democràtic s'ha de prendre democràticament.
121123	Com justificaries la inhibició política?	Si no ets capaç de participar en el procés democràtic, ni que sigui per canviar-lo, tens i tenim un bon problema.
130414	Què és més important per a una societat, conservar el que ha assolit o canviar-ho?	Sense els conservadors la humanitat ja s'hauria extingit. Sense el progressistes també
140524	Què tenen de l'esquerra els que són de dretes? I de la dreta els que són d'esquerres?	Els moderats solen ser radicals i els radicals moderats.
140615	Quines coses públiques creus que poden ser gestionades per entitats privades?	República amb res públic.
141031	Quina forma de govern penses que serà superior a la democràcia?	Democràcia, quina bona eina si la sabéssim fer anar...!
141105	Si som molts ho decidim millor que si som pocs?	Que siguem molts no vol dir que ho fem millor. (Contra la massa)
141112	On viu la utopia?	Utopia viu aquí!
141202	És millor un bon conductor amb mal destí o un bon destí amb mal conductor?	El millor conductor no sempre porta l'autobús que va on jo vull.
150208	Què és democràcia popular?	La democràcia popular és una utopia... i per això hi hem d'anar!
150804	Creus que és lícit votar un polític que no sigui honest però que defensi el nostre ideari?	No el votis només perquè és honest, però si no és honest no el votis.
150925	Com creus que es pot incentivar la participació ciutadana?	Tant de bo al final decideixin els idiotes!
160124	Creus que és legítim posar a votació el sistema de votacions?	Podem votar no votar, però no podem votar no votar votar!
160314	Creus que és possible eliminar l'exèrcit a la nostra societat?	Renegar dels hospitals i dels cementiris no evitarà la malaltia i la mort. Sobre l'exèrcit a la nostra societat.
160613	Com es pot legitimar una democràcia si mai no es pot	Cap democràcia no ha estat instaurada democràticament.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 477

	instaurar de forma democràtica?	
160722	Creus que tots els vots han de valer el mateix?	Un home, un vot; una moneda, un euro.
161005	Quins deures comporta el dret a decidir? (persones i pobles)	El dret a decidir comporta el deure de saber.
170404	Creus que si l'exèrcit desaparegués la societat seria més pacífica o més agressiva?	Integrar l'exèrcit a la societat és integrar la nostra violència controlada.
170512	Quins coses es poden sotmetre a votació i quines no?	Compte amb l'argument de què les urnes són bones per elles mateixes.
170827	Diferències entre la miserable guerra i la noble lluita.	La miserable guerra és cosa de les elits i els nens-soldat. La noble lluita, dels guerrers.
170929	Quina és l'exigència més revolucionària?	L'exigència més revolucionària: "Això ho decidim entre tots!"
171220	Què opines de la democràcia representativa?	L'amo ens deixa triar el capatàs cada 4 anys.
190427	Quina diferència hi ha entre la democràcia i l'aristocràcia?	En diem democràcia però en realitat és aristocràcia.
200306	Com creus que s'ha de governar un país? Com una família, com una empresa, com una comunitat...?	La importància del nivell d'evolució en política: governar un país com una família, com una empresa o com una comunitat?
200524	Prefereixes canviar les regles o inventar nous jocs?	Hi ha uns jocs amb unes regles. Els artistes inventen altres jocs, els nens inventen altres regles i nosaltres, que no som artistes ni nens, juguem els jocs que ens imposen amb les regles que ens imposen.
200525	Com sabem què vol el poble?	Com sabem què vol el poble?
200530	Quin percentatge de força dones al sistema en què vius, a les circumstàncies de la teva vida i a la teva llibertat personal quan fas una acció?	El cigrò és l'individu, l'olla amb aigua bullint, el condicionant i la cuina, el sistema.
200607	Quin és el màxim poder en democràcia?	En democràcia hi ha un poder per damunt de tots i del que tots en depenen: la sobirania popular. Oblidar això és oblidar la democràcia.
200713	El poder ha d'estar a la base de la societat o al cim d'ella?	El poder en democràcia és com el centre de gravetat en un vaixell. Com més a la base més estabilitat.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 478

201115	El fracàs d'una pràctica invalida la teoria que la sustenta?	Descartar les teories socialistes marxistes del debat polític amb l'argument del fracàs del socialisme real és com descartar les aportacions ètiques del cristianisme amb l'argument de les barrabassades de la inquisició.
210316	Creus que els polítics ens representen?	Els polítics no ens representen, ens substitueixen.
211026	Els partits polítics són un factor positiu o negatiu per a la societat?	Els partits polítics són com un càncer per a la democràcia. Qualsevol proposta democràtica que prescindeixi d'ells és una gran oportunitat que cal aprofitar. Cal fer-se del Consell per la República i votar.
220324	Com creus que és la relació entre la democràcia i la ciutadania?	El sistema democràtic i la ciutadania ens hem anat debilitant mútuament.
220327	Quina relació hi ha entre política i partit polítics?	La política és als partits polítics com l'amor és a la prostitució.
140222	Creus que tot s'ha de poder decidir per referèndum?	No crec que tot s'hagi de poder decidir per referèndum.
140914	Creus que una societat té dret a decidir-ho tot?	No tenim dret a decidir... -ho tot!
151017	Creus que els animals tenen drets?	Els animals no tenen drets però nosaltres tenim dret a dir que en tenen.
151213	Existeix la guerra justa?	A vegades la guerra és un mal necessari
161031	Si existissin els deures humans, en podries dir un?	Necessitem una declaració universal de deures humans.
170104	Si algun dia els drets dels animals i els de les persones fossin incompatibles, quins haurien de prevaler. Per què?	Si algun dia els drets dels animals i els de les persones fossin incompatibles, quins haurien de prevaler. Per què?
170920	Quines coses es poden negociar i quines no en política?	Hi ha coses que es poden negociar i coses que no.
171121	Creus que es pot tenir un dret fonamental a mitges?	Quan es defensa un dret fonamental, qualsevol resultat que no sigui el ple assoliment d'aquest dret és un fracàs.
180217	Fins a quin punt has de respectar l'administració de justícia d'un estat?	Els defensors dels drets fonamentals s'han de presentar sempre davant els tribunals de justícia quan són requerits. Però mai davant els tribunals d'injustícia!

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 479

180310	Creus que els drets deriven de la llei o la llei dels drets?	Així com el mar Mediterrani no existeix perquè surti al mapa, sinó que surt al mapa perquè existeix, així no tenim drets perquè ens els reconeixen sinó que ens els reconeixen perquè els tenim.
180525	Quina estratègia cal seguir quan se't neguen els teus drets fonamentals?	L'estratègia i la força que demana la teva posició sobre la gestió dels teus drets no té res a veure amb l'estratègia i la força que necessites per defensar-los quan te'ls neguen.
180826	Creus que existeix el dret a privar els altres d'un dret?	(Intent d'aclariment) Si fos veritat (que per a mi no ho és) que tant dret té algú a exercir els seus drets com un altre a negar-los-hi... aleshores podríem arribar a l'absurda conclusió (que jo no comparteixo) que tant dret té algú a la vida com algú altre a no respectar-li.
190530	Quines comunitats creus que tenen el dret a decidir com volen ser gestionades?	Sí algú que no veu el món com tu defensa el teu dret a decidir com vols que sigui aquest món i qui el veu com tu, no, a qui has de votar? Jo ho tinc clar. No vull un món on no tinc dret a decidir, ni que m'asseguessin un paradís!
191020	Creus que l'equidistància és una virtut o un defecte?	L'equidistància és desitjable en temes menors i odiosa en aspectes fonamentals de drets humans.
111206	Què és millor, seguir la tradició o les lleis?	Si hi ha una festa que té sentit celebrar és la de la constitució. Un esgraó per damunt la tirania, la tradició i la fe. I amb escalons per pujar encara.
111215	Creus que la llei pot estar en contra de la llibertat? I la llibertat en contra de la llei?	Cal satisfer la llei per a conquerir la llibertat.
131206	Quin valor dones a les lleis?	Una constitució és optar per una veritat engendrada per consens en lloc de revelada per uns il·luminats. Visca les constitucions !!!
140327	Què preferiu: una il·legalitat que us agrada i reforça o una legalitat que us incomoda i afebleix? (penseu en la corrupció o la independència)	Què preferiu: una il·legalitat que us agrada i reforça o una legalitat que us incomoda i afebleix? (penseu en la corrupció o la independència)
140907	Anar més enllà de les lleis és el mateix que anar contra les	No hem d'anar contra les lleis sinó més enllà de les lleis.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 480

	Lleis? Quin diferència hi ha en cas que n'hi hagi?	
141206	Què és el que més es mereix una festa?	La cosa que més mereix una festa magnífica és una constitució!
141220	Per a què serveix la desobediència? Quins riscos té?	Les lleis fixen la realitat. La desobediència la transforma.
150324	És millor servir la llei o exigir ser servit per ella?	No vull un país de persones al servei de bones lleis sinó de lleis al servei de bones persones.
150524	Creus que el codi de circulació és democràtic?	Si considerem la vida com un trànsit tindrem la mateixa justícia i respecte que ens dona el codi de circulació.
170107	Com es resol democràticament el problema provocat per lleis que són majoritàriament rebutjades?	Com es resol democràticament el problema provocat per lleis que són majoritàriament rebutjades?
170315	Creus que saltar-se les lleis ha de tenir sempre conseqüències penals?	Saltar-se les lleis té -i ha de tenir- conseqüències.
171016	Gandhi i Al Capone eren dos enemics de la llei. Quina diferència hi ha entre ells?	La llei té dos enemics: Al Capone i Gandhi. Quan els equipara mostra clarament quin és el seu major problema: desconeix la justícia.
191014	Creus que una justícia corrupta exigeix respecte perquè continua essent justícia?	La llei aspira a la justícia. Si la sotmet i prostitueix perd tot el seu valor.
210223	Bones lleis o bones persones. Què prefereixes?	Bones lleis o bones persones? Bones comunitats!
121013	Pots viure sense pàtria?	No m'agrada cap pàtria. Ni la meua.
121209	Qui no pot pertànyer a la teua pàtria?	El patriotisme exigeix l'exclusió.
130827	Quina diferència hi ha entre un heroi i un delinqüent?	Embolicat amb l'oportuna bandera un delinqüent és un heroi. (A.aa.)
130911	Què prefereixes, pertànyer a una nació o a un estat?	O pobles constituïts en nacions vinculats per sentiments o ciutadans formant estats regulats per la raó. Jo prefereixo l'estat.
140119	Demandar ajuda a ésser superiors (déus, sants,...) és eficaç al teu entendre?	"La fe fa miracles", "la teua fe t'ha salvat"... Podent ser autònoms, qualsevol invoca els sants o els déus?
140503	Quina creus que és la tribu dels "ningú"?	Soc de la tribu dels "ningú".

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 481

170321	Qui són "els teus"?	"Els meus" no són sempre els mateixos. Sobre la identitat política, religiosa o ètnica.
170611	Per què creus que som més amatents amb els nostres drets que amb els dels altres?	El dia que gastem tanta energia pel drets de tots com la que gastem pels drets dels nostres, el món estarà salvat
180714	Quina patologia o limitació diries que està més propera al patriotisme?	El patriotisme i el nacionalisme són l'egocentrisme col·lectiu.
190409	Què és més important per a la preservació d'una comunitat: la veritat o la unitat?	Certament, per a una comunitat, la unitat és més important que la veritat.
211230	Quina diferència hi ha entre un patriota i un ciutadà?	Un bon patriota és un mal ciutadà. (A.aa.)
220612	Quina és l'arma més letal?	Ni les pistoles, ni les bombes, ni els míssils... les armes més letals sempre han sigut les banderes.
120811	Per què creus que necessitem mestres i guies?	Necessitem crear ídols, herois, mestres, guies i gurus per justificar la nostra vulgaritat.
140528	Quin ús de l'espai públic es pot fer per part de les ideologies? Quins són els límits?	Bandera catalana per a tots i estelada per a qui la vulgui.
140827	Quines cadenes et limiten més, les pròpies o les alienes?	Tenia unes ganes boges d'alliberar-se de les cadenes espanyoles... per posar-se les catalanes!
140929	Creus els pobles tenen opinió?	Catalunya em parla... Tremolo!
141127	La independència de Catalunya és un mitjà o un fi?	Que una independència ens porti a una altra.
150428	Val més pàtria coneguda que utopia per conèixer?	De veritat val més pàtria coneguda que utopia per conèixer? (Tornarem a votar als mateixos?)
150823	Quina diferència veus entre la pàtria i el país?	Catalunya: pàtria del meu cor o país del meu cap?
150910	Quins ideals socials i polítics tens?	Tant de bo voler un país nou, més just, no vingui dels greuges ni del nacionalisme sinó dels ideals i l'humanisme!
151008	Nacionalisme i independentisme han d'anar necessàriament junts?	Soc independentista i no-nacionalista. La independència és un mitjà, la nació un fi. El meu fi és la justícia social.
160105	En quins casos creus que el poder d'una sola persona és	Canvio reis mags per presidents de la república normals.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 482

	millor que el que exerceix una assemblea?	
160116	Què el millor i el pitjor del nacionalisme?	L'enfrontament entre nacionalismes és especialment tràgic, especialment còmic, molt virulent i molt poc racional.
160817	Què pot admirar la ciència de la religió i què la religió de la ciència?	Tant de bo els religiosos fossin tan crítics com els científics.
160911	Creus que la independència personal és un objectiu valorat de forma general a la nostra societat?	Si fóssim tan amatents amb la nostra independència individual com ho som amb la col·lectiva, potser ja viuríem en un estat independent.
161106	Què farem al nou estat català quan alguns desobeeixin les nostres lleis perquè les troben injustes?	Què farem al nou estat català quan alguns desobeeixin les nostres lleis perquè les troben injustes?
170709	Quan creus que la desobediència és obligatòria?	Molts catalans volem fer una cosa que sabem que és il·legal però que creiem que és justa.
170724	Creus que té alguna importància la qualitat ètica que hi ha darrera cada vot?	Allò definitiu serà quina majoria ètica hi haurà entre els votants del sí.
170908	Què creus que es pot aconseguir amb la independència que no podríem sense ella?	Tenir un estat propi no és garantia de quasi res però és una possibilitat de quasi tot.
171014	Pots entendre alguna cosa sense el seu context?	Entendre el context ajuda a entendre el text. (8 contextos de la situació catalana)
171020	Creus que hi ha decisions que no es poden prendre si no s'arriba a un 50% de vots a favor?	No canviar: 49% Canviar: 51% No és pot prendre la decisió perquè no hi ha una majoria prou àmplia, i per tant la solució és: No canviar!
171102	Com pots saber que una llei és injusta?	Unes lleis que permeten governar un país a un partit que té menys del 8% dels vots, han de ser necessàriament injustes.
171103	Qui té dret a atorgar o negar drets?	Qui té dret a atorgar o negar drets? (Sobre el dret d'autodeterminació de Catalunya)
180104	Quins creus que són els drets fonamentals, diferents dels drets secundaris?	Primer és la defensa dels drets bàsics. Després, la de les postures personals sobre aquest dret. Primer és el dret a decidir i després l'opció que prefereixis. Per això si Espanya defensés el dret a

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 483

		decidir i Catalunya no, jo votaria Espanya!
180209	Quin creus que és el límit ètic d'una protesta per una causa justa?	Crec sincerament i sense ironies que si demà afusellen sumàriament a cinc catalans acusats de cantar Els segadors les conseqüències serien: a Europa silenci; a Espanya aprovació i a Catalunya que la gent deixaria de cantar l'himne.
180224	Creus que els drets fonamentals depenen d'alguna cosa?	-Però, per què voleu ser independents? - Depèn de la raó que et doni que em reconeixeràs o no el dret que tinc a ser-ho?
180304	Quan algú et maltracta, què creus que és el primer que has de procurar?	Et maltracta, es malgasta els teus diners, et controla, t'enganya, no et deixa ni plantejar-te el divorci... i dius que hi ha alguna cosa més important que marxar com sigui?
180423	Quines són les condicions necessàries per al respecte?	No em pots demanar respecte ni te'l puc oferir si no em reconeixes com a igual, amb els mateixos drets que tu.
180527	Algú a qui no se li concedeix autonomia, és responsable del que fa o deixa de fer?	Com a persona o país, primer deixa'm ser i després ja em jutjaràs per com soc.
180806	Quins trets creus que diferencien els partidaris de la independència de Catalunya dels que no ho són?	Independentistes i unionistes ens assemblem en què no sabem si tenim majoria i ens diferenciem en què nosaltres ho volem saber (referèndum) i ells no.
180916	Creus en el dret a decidir dels pobles?	Em desconcerta i inquieta molt cada cop que parlo amb algú intel·ligent, culte i solidari i nega, relativitza o posposa com a prioritat el dret d'un poble a decidir el seu futur.
181015	Què és la força no violenta? Què és la fermesa pacífica?	Sembla evident que ha arribat l'hora de l'agressivitat. Tant de bo sigui també l'hora de la fermesa pacífica.
181030	Com identificaries un supremacista?	Per què, si busco alguna cosa millor que tu, em dius orgullós o supremacista?
181103	Què és pitjor esclavitzar o deixar-se esclavitzar?	El seu pecat va ser esclavitzar-nos i el nostre, deixar-nos esclavitzar.
181215	Quins arguments donaries a un poble per a justificar que no pot escollir el seu futur?	No entenc com es pot negar el dret a decidir a un poble.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 484

190211	Creus que Catalunya té una oportunitat històrica d'oferir alguna cosa important al món?	Catalunya no és el poble escollit ni la reserva espiritual d'occident.
190213	Quan s'acaba la crítica política?	Criticarem Espanya fins a aconseguir ser el que volem ser. I criticarem allò que arribarem a ser fins a aconseguir la justícia i la llibertat.
190301	Pots entendre els teus enemics?	Ens ataquen amb els mateixos arguments amb què els ataquem! Ens entendran quan els entenguem.
190421	En què s'assembla una campanya política i una seducció amorosa interessada?	Quatre o cinc amants competint per veure qui perjudica i denigra més i millor a la dona que diuen estimar, però que només volen posseir, descartant del tot voler saber què sent i què vol ella. La campanya electoral a Espanya.
190625	Creus que té el mateix valor anar a un lloc que fugir d'un lloc?	"Per què et vols separar si ets tan dolenta com el teu marit?" (la resposta humiliant que sento sovint)
190805	Creus que el nivell d'evolució dels votants té algun significat en les votacions?	El que explica la situació actual de Catalunya no és tan el percentatge d'independentistes respecte els que no ho són com el percentatge de independentistes que volen la independència concedida com una gràcia respecte els que la volem com un dret exigible pel que cal lluitar.
191120	Creus que en el conflicte social és millor esquivar o envestir?	La tauromàquia ens ensenya que els toros no s'han d'envestir sinó torejar. Jo diria que no s'han d'envestir ni invertir...!
200514	Quina diferència veus entre la independència i l'autonomia?	Jo no vull una Catalunya independent, vull una Catalunya autònoma. (No autonomista)
210621	Què fa que un organisme s'activi?	Un organisme no mou el sistema muscular si no l'activa el sistema nerviós. I el sistema nerviós no actua si no percep perill o l'empeny una il·lusió. (Al·legoria de la paràlisi catalana)
211117	En què es diferencia una màfia i un sistema judicial corrupte?	Cada cop veig menys diferències entre una màfia que t'exigeix un pagament per no cremar-te el local i un estat controlat per una casta retrògrada que et multa i embarga per mantenir els seus privilegis abusius.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 485

211126	Quina diferència hi ha entre la tolerància i la impotència? I entre el pacifisme i la covardia?	En algun moment ens haurem de plantejar si la tolerància, pacifisme i vocació de diàleg de les que tan orgullosos estem els catalans no amaguen impotència, covardia i submissió conformista.
220106	A què creus que es deu la pervivència de la veneració per la reialesa?	Canvio reis de l'orient per presidents de la república d'aquí!
220128	Quins són els dos enemics de la independència de Catalunya?	Haurem de negociar i fer concessions econòmiques i de poder als nostres dos opressors per tal de ser independents. Amb Espanya serà difícil però amb la nostra classe política serà encara més complicat.
220203	Quina és la naturalesa del poder?	La naturalesa del poder és la seva perpetuació. Mirem la nostra impotència per desprendre'ns del poder dels nostres polítics i entendrem la seva per desprendre's del poder d'Espanya.
220222	Quina relació hi ha entre l'independentisme català i el reviscolament del feixisme	Crec que no és l'independentisme que ha despertat el feixisme sinó al revés.
220328	Creus que polítics ineptes serien aptes en altres circumstàncies?	Quan penso que els polítics que tenim ara i els seus votants són els que hi hauria si haguéssim aconseguit la independència evidencio que el nou país no seria un millor país. Però seria la nostra responsabilitat fer-lo!
220414	Per quin motiu creus que a alguns els prenen per imbècils sempre?	Si molt temps, molta gent ens pren per imbècils hi ha la possibilitat de que ho siguem.
220522	La independència de Catalunya es pot aconseguir a través de la Generalitat?	Mai els funcionaris no han fet una revolució i per això la Generalitat (que és el representant de l'estat a Catalunya) mai no voldrà ni ens podrà dur a la independència.

6.3. ...D'EDUCACIÓ

140422	Creus que pots aprendre coses que no recordes o que no n'ets conscient?	El que has après no ho recordes però no ho oblidés.
140613	Què és més important, ser aprenent o ser mestre?	Ningú no podrà ser el teu mestre si no ets un aprenent. I si ho ets, tothom ho podrà ser!
140908	És més important aprendre o desaprendre?	És relativament fàcil aprendre coses noves i terriblement difícil desaprendre les velles.
141016	Quines persones t'han ensenyat coses importants a la teva vida? O amb quines has après?	Persones diferents ens ensenyen coses diferents en diferents moments de la nostra vida.
150919	Una escola s'ha de basar en el que els alumnes volen aprendre o en el que el professorat vol ensenyar?	No és el que t'ensenyen; és el que aprens.
151126	Es millor mostrar-li el camí o estimular-lo a que el busqui?	No cal demostrar a ningú l'existència d'Amèrica. Només cal incitar-lo a navegar sense defallir cap a ponent.
161029	Com s'enseny a algú a ser lliure?	No es pot ensenyar ningú a ser lliure, només provocar-lo per veure si hi opta.
120910	Quina relació hi ha entre ensenyar i aprendre? Com s'aprèn a ensenyar i com s'enseny a aprendre?	Només aprèn qui ensenya.
121230	Pots aprendre amb tothom?	Ningú et pot ensenyar res però amb tothom pots aprendre.
140529	Quina és la millora manera d'aprendre una cosa?	Explica-m'ho i ho entendràs.
150611	Creus que pots aprendre de tothom?	Ningú no em pot ensenyar res però jo puc aprendre de tothom.
150826	Per què creus que repetim tant les mateixes coses?	Quantes vegades hauré d'explicar i repetir la mateixa cosa per tal de poder entendre-la?
160322	Quines capacitats d'aprenentatge perdem amb l'edat?	Sòcrates va aprendre a ballar als seixanta anys...
170914	L'aprenentatge és feina del mestre o de l'aprenent? Si dieu	Tu no m'has ensenyat res. Ho he après amb tu!

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 487

	dels dos, en quins percentatges?	
180630	Com podem fer que algú es convenci d'una bona idea?	He enviat el meu ministre de la guerra a predicar la pau i la concòrdia entre els pobles. A veure si així aconseguixo que ho entengui...
190528	Quin paper té el conflicte en l'educació?	La realitat jeràrquica: (2/4) Pares i educadors estan obligats a viure en la confrontació entre nivells d'evolució.
120418	Què creus que significa que t'arribi per camins diferents i de manera repetida una idea que no comparteixes en absolut?	Para una especial atenció quan algú a qui valores et repeteix fins a fer-se pesat una cosa que et sembla obvia o estúpida.
130701	Quins són els grans ideals universals de l'ésser humà?	Els dos grans ideals humans són saviesa i amor. En pedagogia es tradueixen per ideologia i metodologia.
140912	Quin és el factor més important en l'aprenentatge?	Abans d'explicar el com, procura que interressi el què!
160419	Què és imprescindible per a un educador?	Només pot conèixer, estimar i educar qui s'autoconeix, s'autoestima i s'autoeduca.
160912	Creus que pots ensenyar alguna cosa a algú que no la vol aprendre?	Només pots ensenyar a qui vulgui ser ensenyat. Procura que els teus alumnes vulguin ser ensenyats per tu.
161013	Creus que ens hem d'exigir per a fer el que no ens motiva?	L'exigència sense motivació no serveix per a res...
161222	Creus que hi ha una recepta universal per a l'aprenentatge?	Llet pels nadons, farinetes pels infants i sòlids pels més grans. Perquè en cada fase necessites coses diferents.
190106	Per què creus que els joves senten poc respecte pels adults?	Els joves tenen poc respecte pels adults perquè hi ha pocs adults que inspirin respecte.
120305	Creus que és necessari predicar amb l'exemple?	Cal predicar amb l'exemple? La paraula "accent" no porta accent i ningú li ho recrimina.
120905	Què necessita un expert per ser expert en ensenyar el que sap?	Demandar a un matemàtic que ensenyi matemàtiques (p.ex.) és com demandar a un metge que construeixi un hospital.
150726	Podem educar-nos a nosaltres mateixos?	Mestre, educa't a tu mateix!
170411	Què necessiten els mestres actuals?	D'un bon mestre abans es deia "sap molt"; ara diem "aprèn molt".

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 488

170503	Pot algú que no es pot canviar a ell mateix ajudar a un altre a canviar?	Mestres que volen ensenyar els nens a canviar el món i els costa Déu i ajuda canviar un idea pròpia o un petit hàbit docent.
190318	x	El 70% dels bombers considera que han d'apagar els incendis. (Comentari a la notícia que el 70% dels docents creuen que han de parlar de la situació social a l'aula)
130615	Creus que és possible l'educació sense una dosi de submissió i domesticació?	El sistema educatiu és el principal instrument de submissió i domesticació humana.
140512	Eduquem o reeduquem? (educar és refer l'educació que altres han fet abans?)	Tota educació és reeducació.
140522	Creus que l'escola que tenim és la que la societat necessita?	El sistema manté l'escola perquè l'escola manté el sistema.
161211	L'escola perpetua la societat o ajuda a transformar-la?	L'educació és la institució encarregada de conservar i perpetuar la societat, no pas de transformar-la.
181031	Què és per a tu el fracàs escolar?	No hi ha fracàs escolar; l'escola és un èxit total.
200324	Quina emergència social obligaria a activar tots els recursos docents d'un país?	Quina emergència social obligaria a activar tots els recursos docents d'un país? No pas una crisi de coneixement o d'ètica... Només una en la que els pares no poguessin guardar els seus fills!
220615	Quina és la funció principal de l'escola?	"L'escola és una agència publicitària que et vol fer creure que necessites la societat tal com és." Ivan Illich
131015	Que et deixin escollir, és un indicador de llibertat?	A l'entrar a l'escola de la llibertat et deixaven triar les cadenes amb què et lligaven.
140507	Pot ser revolucionària l'educació?	L'educació ara només té dues alternatives: clandestinitat o mort!
150514	Com s'aprèn l'autonomia?	Vaja birria d'autoescola si al final només saps circular per on ells t'han fet practicar...
151023	Creus que es pot aprendre el saber com una assignatura?	Traieu la filosofia de les aules!!!
151107	Quina diferència hi ha entre la domesticació i l'educació?	Et domestiquen i et fan creure que els humans necessitem ser domesticats.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 489

151128	Relació entre estudis, coneixement i saviesa	Un ignorant amb estudis no és un savi, és un ignorant perillós.
170508	S'hauria de parlar de l'exercit a les escoles?	Escola: soldats cap a fora i banquers cap a dins?
170701	Quina diferència hi ha entre que t'adoctrini algú i que ho faci un llibre?	La lectura està sobrevalorada; es pot considerar una forma subtil de colonització mental.
171007	Creus que l'educació que donem a les escoles és, a la llarga, més positiva o negativa?	El projecte educatiu d'aquell país d'ocells era ensenyar-los, des de ben petits... a caminar!
171026	Quina capacitat de transformació atribueixes a les iniciatives d'innovació educativa?	La innovació educativa és com la digitalització de la Bíblia: nous mètodes per a vells objectius.
150705	Creus que una persona sola pot educar tota una comunitat?	Diuen que fa falta tota la tribu per a educar un nen, però a vegades un nen sol pot educar tota una tribu.
160429	Quin és el repte d'una bona escola?	El repte d'una bona escola és aconseguir que els mestres aprenguin.
160518	Quina és l'avaluació que necessita l'escola ara?	L'avaluació que l'escola ara necessita és sobre com repton les serps o com volen els pardals...
171010	Menys alfabetització i escolarització i més... (Acaba la frase)	Menys escolarització i alfabetització i més conscienciació.
190323	Què ha d'aconseguir l'educació?	L'educació ha d'aconseguir tres coses: que la gent sàpiga què és el bé; que se senti bé quan fan el bé i que vulgui sentir-se bé.
200925	És millor educar els nens o els adults?	Eduquem els adults i no haurem d'educar els nens

6.4. ...DE RELIGIÓ

111227	Creus que les dones són més o menys espirituals que els homes? I religioses?	La religió és dels homes i l'espiritualitat de les dones. És la diferencia entre el poder i la unitat.
121020	Quins són els inconvenients de Déu?	Hi ha qui es pregunta si es pot ser sant sense Déu. Jo em pregunto si se'n pot ser amb Déu.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 490

141218	Quina relació hi ha entre religió i espiritualitat?	Com més religió menys espiritualitat i com més espiritualitat menys religió.
150201	Diferències entre religió i espiritualitat.	Si podem distingir entre sexe i amor, per què no entre religió i espiritualitat?
150912	Quina creus que és la ciència de l'espiritualitat?	La ciència de l'espiritualitat és la mateixa que la de la consciència: la neurologia.
160502	Quina distància creus que hi ha entre Déu i tu?	Cada cop que reses et separen de Déu.
130322	Per a què serveix la mitologia?	La mitologia és l'antídote de l'absurd.
141221	Què fa que una idea tingui èxit?	Que una idea proliferi i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil.
150224	Creus que la religió és l'opi del poble?	L'opi és la religió del poble.
150929	Amb quines plomes de Dumbo volem actualment'	Les cartes astrals, la religió, el tarot, moltes teràpies... són coixins de plomes de Dumbo!
160218	Creus que la religió és un estadi a superar?	La religió és com el xumet dels nens petits: potser el necessites en algun moment, però indica estancament si el mantens quan et fas gran.
160617	Què opines dels llibres sagrats? (Bíblia, Alcorà, Vedes,...)	Escull el teu llibre sagrat amb moltes frases contradictòries i il·lògiques i així sempre en trobaràs una que s'ajustarà al que vols.
180501	Creus que les societats tenen les institucions que es mereixen?	Una tribu despietada té un déu despietat i una societat mesquina té una justícia mesquina.
190305	De què t'allibera la religió?	Les religions t'alliberen... d'haver de pensar!
211104	Per què resem?	Som éssers jeràrquics i per això resem i maleïm.
121225	Què creus que és un déu encarnat?	Quanta resistència a l'encarnació de Déu! (i això que avui és nadal!!!)
130120	En què s'assembla el que dius els déus i el que entenen els homes?	No importa el que diuen els déus. Importa el que entenen els homes.
130212	Podem superar els déus? En cas que sí, hem de fer-ho?	No es tracta de buscar noves maneres d'adorar els déus sinó de superar-los.
130527	Es poden superar els déus? Cal fer-ho?	Tota divinització que no passi pel buidament és una demonització.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 491

131113	Creus que si existís Déu hauria d'estar sotmès a la llei moral?	Si existeix un ésser o intel·ligència superior hauria de ser necessàriament immoral.
140122	Quins valors té un ritual?	Els rituals són ferros que van més bé per construir gàbies que no pas rampes de llançament.
150402	Quines contradiccions veus en les religions?	"Viviu en silenci" va dir als seus deixebles. I ells es van posar a cridar i a picar de mans contents per la lliçó del seu mestre.
150720	Creus que la inexistència és una qualitat o un defecte en una idea?	Déu té totes les qualitats; fins i tot la més excelsa: la inexistència.
161205	T'agraden més les veritats efímeres o les permanents?	Tot científic vol que les seves teories siguin superades. Cap religiós no ho vol.
170304	Si existeix una voluntat sobrehumana, quin paper juga la teva?	L'existència d'una voluntat divina o sobrehumana anul·la la teva.
170416	Creus que hi ha una jerarquia entre la fe i la raó o que són del mateix rang?	Quan la fe i la creença estan per damunt de la raó tant en pot sortir una processó de setmana santa com una guerra.
170521	Com imagines que serà la guerra del futur?	La propera guerra la faran soldats obediènts i acrítics, drogats de patriotisme, amb la fe com a arma i amb la raó sotmesa.
170525	Per a què serveix Déu?	Si sabem què vol Déu i què no, quina falta ens fa?
210424	Què opines de la frase "Voluntat de Déu, asil d'ignorància"?	"Voluntat de Déu, asil de la ignorància" Spinoza a l'Ètica.
130328	Déu i l'home: qui ha creat a qui?	"Si els bous tinguessin religió els seus déus tindrien banyes" (A.aa.)
130516	D'on surten els nostres ídols?	Que tot adorador miri el seu ídol i es pregunti si no és un mirall.
130629	Un ésser totpoderós, podria cometre errors si volgués?	Quants déus ateus d'ells mateixos!!
131004	Què és per a tu una cosa sagrada?	L'única sagrada escriptura és la que fas tu quan escrius conscient de qui ets.
150407	Què va ser primer la creació o l'existència dels déus?	Els déus van arribar tard. La creació ja estava feta i ells eren un producte més.
160424	Quin valor atribueixes als mites?	Els mites no poden explicar l'origen de l'home, però l'origen de l'home pot explicar els mites.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 492

160705	Creus que Déu creu en nosaltres?	No necessito creure en Déu; en faig prou amb què Déu cregui en mi.
160816	Qui és el teu déu?	El meu déu és l'absurd.
170206	Creus que saps més coses tu que Jesucrist o el Buda?	La majoria de cristians, budistes, musulmans... saben més coses que el Jesús, Buda o Mahoma històrics.
181208	Creus que quan fem parlar als déus o entitats superiors fem alguna cosa més que ventrilòquia?	Em va dir que l'ésser superior era el Profeta. Li vaig dir que m'agradaria parlar amb ell. Aleshores es va posar el titella del Profeta a la ma i vam parlar tots tres tan ricament...
120807	Quina relació hi ha entre "superstició" i "intel·ligència"?	La pervivència de tradicions i rituals màgics mostra el triomf de la superstició sobre la intel·ligència.
120829	Què és més valuós en un remei, la seva eficàcia o la seva oportunitat?	La tradició que, com la religió, ens va ajudar a sobreviure, ara és un obstacle per avançar.
140805	Creus que "creer" és "crear"?	"Creer es crear".
140817	En què creus metafísicament parlant?	Déu m'ha fet incrèdul i jo m'he fet creient.
141014	Què ens manté esclavitzats encara que potser no ho sapiguem?	Som esclaus de les nostres creences.
150408	Creus que totes les pràctiques religioses o culturals són respectables?	Si vols que la gent respecti les teves rareses fes-te d'una religió o una tribu que les prescrigui.
160607	Existeixen utopies realistes?	La utopia esdevé realista quan la justícia a la que aspira és realista i no utòpica.
170401	Què opines de la revelació divina?	Si s'hagués predicat que els contes populars són revelació divina ara les misses es farien en casetes de xocolata.
170426	Si una creença es basa en una experiència és una creença o un coneixement?	Sovint s'apel·la a la experiència com a fonament del coneixement. Recordem però, que el fonament de la fe és quasi sempre l'experiència.
180317	Què és "creure"?	Sovint, creure és preferir el que m'agrada al que és.
181106	Què és pitjor, un excés de crítica o un excés de credulitat? Per què?	Sempre és preferible l'excés de crítica a l'excés de credulitat
210111	La fe depèn de la voluntat que hi posis?	La fe comença amb la voluntat de tenir-ne. Creure és, primer de tot, voler creure.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 493

220427	Com t'expliques l'origen de les creences en déus, esperits, màgia...?	Experiències no ordinàries però ben naturals que no entenem ni podem explicar originen idees com ara déus, esperits, màgia o vida més enllà de la mort.
120405	Que significa "adorar"?	El món és ple d'adoradors. Adoradors del que sigui però adoradors.
130323	Qui mana més, el déu Ciència o la deessa Fe?	El déu Ciència i la deessa Fe governen despòtics el mite de la nostra vida.
130717	Quina credibilitat tenen els mitjans de comunicació?	Sé, pels primers documentals que hi ha filmats, que la gent abans es movia molt de pressa, no parlava i el món era en blanc i negre.
130811	On hi ha més poder, en la saviesa o en la fe?	La saviesa et dona el poder. La fe te'l treu.
130901	Saps què cal fer per canviar i que tot segueixi igual?	Va renegar del déu X i va passar a adorar el déu Y. A continuació a deixar de prendre cafè amb llet i es va passar a la llet amb cafè.
130907	Per què creus que ens fascinen tant els rituals antics o exòtics?	Les paraules i rituals antics ens fascinen perquè idealitzem la llunyania en l'espai i el temps. Enyorem un inexistent paradís perdut.
131026	Creus que si admires algú l'has d'imitar en alguna cosa?	Sopava amb Jesucrist. Ell va demanar llobarro i jo em vaig atrevir a demanar bacallà.
131223	Què és el millor que pot fer un mestre pels seus deixebles?	En un rampell de lucidesa el mestre va obrir la porta i va dir: "fugiu!"
140226	Per què creus que la Bíblia té tant d'èxit?	Què diu dels humans el fet que el llibre més influent de la història sigui un compendi de mitologia, lleis antigues i textos obscurs?
150505	Quina importància tenen les formes en la transmissió del coneixement?	Demaven un profeta que els orientés però com que Déu el va enviar sense barba i sota l'aparença d'un home normal ningú no li va fer cas...
150828	Per què beneïm Déu per les coses que ens agraden i no el maleïm per les que ens desagraden?	Per què beneïm Déu per les coses que ens agraden i no el maleïm per les que ens desagraden?

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 494

170821	Creus que necessitem alguna autoritat que no vingui de nosaltres mateixos?	Qui se sent orgullós de necessitar una autoritat divina és un desertor de la humanitat.
121028	Creus que Déu et pot concedir alguna cosa que no depengui de tu?	Quan demanis alguna cosa a l'univers (o a algun déu) assegura't que depengui de tu aconseguir-la
140322	Quin valor té la tradició? I quina autoritat?	Tradicions, traïcions!
140905	Què opines de les cartes astrals i altres arts endevinatòries?	La meua carta astral diu que no faci cas de les cartes astrals i m'inventi la vida.
150210	Quines coses creus que valorem poc?	Adorem els cels quan enlairem el cap i la terra quan l'abaixem. Mai no adoren però la musculatura del coll.
150327	Quina feina ens imposen tots els déus?	Cada nou déu que se'ns apareix ens imposa una nova tasca titànica: enderrocar-lo!
150921	Creus que Déu i l'home són compatibles?	Déu es va suïcidar el mateix dia que va néixer l'home. I no va ser casualitat...
160826	A qui hem de fer cas quan els déus i els homes manen coses diferents i fins i tot oposades? (	A qui hem de fer cas quan els déus i els homes manen coses diferents i fins i tot oposades?
170904	Un creient en Déu, ha de fer més cas a les lleis divines o a les humanes?	Al final tot es redueix a "qui mana més, els déus o els homes?"
171028	Què és allò que tots els déus abominen?	Tots els déus abominen de les creatures que no aspiren a superar-los i les castiga amb la submissió més indigne.
180106	Amb què creem els humans? Quina és la matèria prima de la creativitat?	Els déus creen amb les mans i la veu. Els humans en fem prou amb la mirada.
180810	Què és més plaent als déus, la submissió o la crítica? I als homes?	Venerar un símbol religiós és idolatria. Escutar-lo, criticar-lo i transcendir-lo és santedat.

6.5. ...DE COMUNICACIÓ I LLENGUATGE

120824	Creus que pots entendre algú només una impressió simple?	Li vaig tocar el peu i el vaig entendre.
--------	--	--

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 495

130220	Què és una cosa realment autèntica?	El que es pot expressar no és autèntic.
130420	Quantes coses pot voler dir el silenci?	El meu silenci no atorga. Només constata la incomprensió humana.
140101	Què és pitjor, un excés de comunicació o de silenci?	Parlar crema. Callar ofega.
140218	Què és més important, saber parlar o saber escoltar?	Sabia parlar totes les llengües però no en sabia escoltar cap.
140409	Què creus que vol dir que tota comunicació és hipnòtica?	Tota comunicació és hipnòtica.
140803	Per a entendre una cosa que et diuen, és més important conèixer l'idioma o conèixer la circumstància del que parla?	Tots els il·lites bitllen. I si vols entendre faràs el que hauries de fer sempre: esbrinar significats!
140926	El llenguatge pot expressar millor les idees o les emocions?	M'agraden els diàlegs per a besucs... sempre que siguin besucs poetes!
160203	A quantes persones has tocat avui?	A quantes persones has tocat avui?
161012	Creus que entendre les parts ajuda a entendre el tot?	És absurd voler entendre el significat de les paraules buscant el significat de les seves lletres.
170409	En quins casos creus que "la mida sí importa"?	Pensava que "la mida sí importa" fins que va veure algú amb la boca grossa expressant-se molt malament.
190608	Estan justificades les excuses benintencionades?	-Vindràs? -No. -Val. (Què bé quan és així de senzill...)
200116	Entens aquesta pregunta?	Aquest tuit és per a qui l'entengui.
200209	Quines coses no necessiten ser dites?	Les coses més importants que es poden dir no necessiten ser dites.
120104	Creus que ens entenem els humans?	No és que la comunicació sigui difícil, és que és impossible! I quan es dona és un miracle. A saber què heu entès...
120109	Què tenim en comú tu i jo?	Possiblement l'única cosa que tenim en comú tu i jo és que sortim en aquesta frase.
121017	En què s'assembla la meua vida a la teua?	No visc res com tu.
121216	Què significa per a tu "posar-nos d'acord"?	Sovint posar-nos d'acord no és més que substituir un malentès per un altre de més subtil.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 496

130309	Creus que una mentida pot dir una veritat?	Quan jo dic "llebre" tu entens "gat". Per això quan vull que sentis "gat" he de dir "llebre".
130315	Creus que allò que a tu et funciona pot valer pels altres?	Els micos expliquen als búfals com aprimar-se: menys pastar pel prat i menjar herba i més saltironejar pels arbres menjant fruites i fulles.
130507	Creus que hi ha coses que és millor no parlar-ne?	I tants temes dels que mai no parlarem... afortunadament!!!
130519	És lícit usar un malentès per a ocultar una veritat?	Deia que feia un any sabàtic i era perquè treballava en una sabateria.
130524	Si et dic A perquè sé que tu entendràs B, que és el que realment vull que entenguis, t'estic mentint?	En ilic (llengua antiga del Líban) "bon dia" es diu "keguapa". Quan vaig saludar una noia lletja el meu company va dir: "ets un mentider!"
130616	Creus que hi ha algun tipus de comunicació que no admeti el malentès?	Penso *****. Visualitzo 7. Dic "set"... i va i em porta un vas d'aigua!
130619	Intenta buscar exemples que demostrin que la frase és certa	Hi ha menys distància entre un cuc i un ximpanzé que entre jo i el meu veí.
130714	A l'hora d'entendre'ns, és més important la comunicació o la compatibilitat?	L'única forma d'entesa profunda que concebo és la bogeria compatible.
130721	Creus que pots evitar ser mal interpretat?	Només hi ha dues ocasions en les que pots ser mal interpretat: quan parles i quan calles.
130803	Què és el pitjor de la solitud?	Per a la solitud amb un n'hi ha prou. Per a la companyia fan falta dos com a mínim.
130806	Creus que t'entens plenament amb algú?	No t'entens amb ningú. El que passa és que encara no ho saps...
130812	Creus que hi ha alguna comunicació que no sigui un malentès?	Si ens entenguéssim realment estariem sempre d'acord.
131228	Si explico una cosa i n'entens una altra, quina és la realitat, la teva o la meva?	Em vaig apuntar a un curset per a aprendre a ballar la jota. Ho feia tan bé que em van passar directament a la k.
140201	Podem atorgar nous significats a paraules normals?	Creia que tenia baixa autoestima perquè estimava poc el seu cotxe.
140609	Podem parlar d'alguna cosa que no sigui de nosaltres mateixos?	Parlis del que parlis, sempre parles de tu.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 497

140625	En quines coses creus que els humans no ens podem entendre?	L'aigua diu que entén la pedra perquè nota el "xof" que fa aquesta quan hi cau.
141013	Què penses quan una persona amb la que no t'identifiques gens pensa i valora com tu?	A -Jo vull això... B -Jo no! A -Jo tampoc!
150615	Hi ha algun tipus de conflicte entre persones que s'estimen que no sigui un malentès?	Qualsevol conflicte entre persones que s'estimen és sempre un malentès. I si no ho és, és que no s'estimen.
150914	Què volem dir quan diem que no ens entenem?	S'apunta a una acadèmia per a aprendre la seva pròpia llengua materna després de descobrir que no s'entén ni amb la seva mare.
151201	Què creus que vol dir algú quan et diu que no t'entén?	Li estava explicant que els humans no ens podem entendre i em va dir: "doncs, no t'entenc! "
160101	Què passa quan algú amb qui no empatitzes té les mateixes opinions que tu sobre allò amb el que empatitzes?	-Crec en Déu! - Jo també! -Ah!, Doncs jo no...
190622	Creus que hi ha alguna experiència humana que pugui ser compartida?	Cap experiència humana no pot ser compartida. Aquest és un fet obvi, dolorós i transcendental.
200221	Si la tonyina no se'm posa bé, sé coses de mi o de la tonyina?	Sempre m'he de recordar que quan dic que la tonyina no em convé no estic dient res en contra de la tonyina.
201119	En quines ocasions creus que ens entenem els humans?	Estic convençut que quan ens entenem tampoc ens entenem.
120103	Descobrim la realitat o la inventem?	Cada paraula que pronunciem es una pinzellada en el quadre de la realitat que creem.
120623	Creus que existeix una cosa que no té paraula per designar-la?	És veritat que la paraula "foc" no crema. Però també és veritat que el foc sense la paraula no existiria.
120812	Està justificada la broma macabra?	Quan li van dir que li havien hagut de tallar la cama va pensar que allò havia sigut una gran amputada.
130420	Com saps el que més necessites aprendre?	Escoltem bé què expliquem als altres perquè això és el que més necessitem aprendre.
131005	Com programem la nostra realitat?	La paraula és el llenguatge de programació de la teva realitat.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 498

150710	Sant Agustí va dir: estima i fes el que vulguis. Hi estàs d'acord?	Estima i fes el que vulguis, va dir Agustí d'Hipona. El que no va dir es que si fas alguna cosa que no li agrada dirà que no estimes!
180409	Creus que el llenguatge és per naturalesa, ambigu?	Donat que el llenguatge és essencialment ambigu, fer un ús ambigu del llenguatge en sembla la forma més exacta d'emprar-lo.
120110	Es poden dir coses sense dir res?	Aquesta piulada no diu res (sobre els límits del llenguatge)
120316	Quina opinió et mereix una frase d'algú a qui consideres i que no entens?	El que començà en dona bella acabà en peix. Fins aquí una tonteria. En saber que ho va dir Horaci esdevé interessant.
120621	Creus que és possible la comunicació fiable al 100%	L'únic missatge que pot ser realment comunicat és "passa'm la sal".
120801	Creus que els malentesos de llenguatge són inevitables?	Un idioma necessita com a mínim dues paraules i una d'elles ha de ser necessàriament la paraula "malentès".
121027	Es pot parlar i no dir res?	No parlis si no és per dir alguna cosa.
130201	Quan parlen sense dir res, ens comuniquem?	Hi ha un parlar que no diu res. Són sorollets amistosos que tapen la incapacitat de restar en el silenci o en la buidor.
130329	Si la vida fos una obra de teatre i tu un personatge, qui és l'actor?	L'actor que feia de sant Pere a la passió del poble esbatussava fora d'obra al que feia de Judes recriminant-li traïció.
130724	Què és més important, el que m'han dit o el que he entès? El que dic o el que entenen?	No és el que has dit. És el que he entès.
140325	Per què creus que no ens entenem quan parlem?	La maledicció de Babel no va ser que tots parlessin llengües diferents sinó que tots seguissin parlant la mateixa i no s'entenguessin.
150223	Què has de fer si vols que t'entenguin?	Com més vulguis que se t'entengui més hauràs de callar.
150507	L'experiència directa és lliure?	Som presoners a la presó del llenguatge, deia Nietzsche. L'experiència directa no és la llibertat; només és una altra presó.
161026	Si dius una cosa i l'altre no l'ha sentit, l'has dit?	No pots dir que has dit una cosa si l'altre no l'ha sentit. I no la pot sentir si no està preparat per sentir-la.

PREGUNTES QUE ELS TUI TS CONTESTEN - 499

171022	Creus que si entenem per què no ens entenem ja ens entenem?	A vegades només podem aspirar a entendre per què no ens podem entendre.
180829	Quin percentatge de valor dones al que t'interessa entendre quan escoltes a algú exposant una idea?	Entenem el que volem entendre. (O el que podem entendre)
120708	Quina és l'arma destructiva més poderosa al nostre abast?	L'arma més destructiva i cruel tant a escala personal com social és el llenguatge.
120709	Quina és l'eina constructiva més poderosa al nostre abast?	L'eina més poderosa i creativa tant a nivell personal com social és el llenguatge.
140319	Pot ser que hi hagi paraules que pronunciades en veu baixa siguin vertaderes i en veu alta falses?	Hi ha paraules que són vertaderes pronunciades en veu baixa i falses en veu alta.
140519	Què importa més: què es diu o qui ho diu?	Què importa més: què es diu o qui ho diu?
140624	Coneixes paraules que amb la seva fonètica indiquen significat?	Rellotge estratègic: tictac tactic (tic-tac tàctic)
150225	El llenguatge és art?	Si l'art és una mentida que revela la veritat, com deia Picasso, el llenguatge és art!
160209	Què val més, una imatge o una paraula?	Una paraula val més que mil imatges.
200318	La informació que confirma les nostres conviccions, és més versemblant que la que les contradueix?	No volem informació, volem confirmació.
200413	Com podem valorar i verificar les fonts d'informació que tenim d'allò que no podem conèixer directament?	Gradació de la credibilitat: una eina imprescindible.
200603	Et pot convèncer d'alguna cosa algú, si tu no ho vols?	No et puc convèncer si tu no vols. Però, per què ho hauries de voler?
201213	Quin poder té el diccionari?	"Aquí mano jo!" i "aquí defineixo jo!" són dues expressions sinònimes.
210110	Que distingeix dues accions que externament són iguals?	Obrir la panxa d'algú amb un bisturí o amb una navalla poden ser explicades com a coses semblants però són essencialment diferents.

PREGUNTES QUE ELS TUIITS CONTESTEN - 500

7. ÍNDIX D'ENTRADES

1. ECONOMIA	13
1.1. LA PERVERSIÓ CAPITALISTA	13
Un país que permetés els seus generals quedar-se amb gran part del que conquereixen estaria en guerra continuada.....	13
Capitalisme: l'aliment que debilita i estanca el creixement	15
El monopoli és a l'economia el que la dictadura és a la política	17
1.2. LES INSTITUCIONS ECONÒMIQUES INJUSTES	18
Res no es mou al planeta de la llei del més fort (El TTIP com a metàfora)	19
Fabricar injustícia i repartir beneficència és com engegar la tritadora i regalar tiretes.....	20
Quan els emperadors xinesos tenien massa soldats per mantenir els feien lluitar entre ells. Ara emperador=capitalisme i soldats=ideologies	22
Esclaus animant els esclaus a ser esclaus. Això són els predicadors de la submissió	23
Els nostres representants no ens representen. Representen als nostres amos!.....	24
Mentre tinguem una minoria dominant la política, tots els serveis públics són realment privats	25
Entre tots t'ajudem a pujar a l'arbre i quan ets a dalt dius que les pomes són teves.....	27
1.3. EL CAPITALISME I LA FEBLESA MORAL HUMANA	28
El capitalisme és la nostra panxa i la democràcia el nostre cap. Quina mena d'home som?	28
1.4. EL CANVI NECESSARI EN ELS VALORS ECONÒMICS.....	30
El problema que tenim ara amb la riquesa no és de quantitat sinó de distribució. I això té molt a veure amb el concepte de justícia.....	31
L'economia serà femenina o no serà.....	32

ÍNDIX D'ENTRADES - 502

La biologia ens ensenya que el creixement i el progrés no són el mateix. Tampoc, en economia	34
1.5. NECESSITAT DE NOVES ACTITUDS PERSONALS	35
Res no és teu. Tot és nostre.	36
Permetre que el diner faci diner és com permetre que els tips acaparin el menjar.....	38
Tenir avidesa i capacitat per a acumular indefinidament no et dona dret a fer-ho.	39
1.6. ... I NOVES ACTITUDS COL·LECTIVES	40
Abans de ser factible ha de ser pensable: Cal començar per desterrar la riquesa i la pobresa extremes.	41
L'amor i els diners no són béns acumulables sinó essencialment compartibles	42
Volem bancs pels quals els diners no siguin el més important i partits polítics pels quals els vots no ho siguin tot.....	43
El preu ens diu una cosa però ens n'amaga moltes	44
Una samarreta de 3€ fabricada i distribuïda amb criteris d'explotació és molt més cara que una de 20€ feta amb criteris d'economia del bé comú	46
Res no justifica l'acumulació de riquesa. (1) La natura no és teva.....	47
Res no justifica l'acumulació de riquesa.(2) No ens podem enriquir amb el treball dels altres	48
Res no justifica l'acumulació de riquesa.(3) El sentit dels diners no és multiplicar-se sinó repartir-se	50
Res no justifica l'acumulació de riquesa. (i 4) Riquesa i pobresa hereditària: la fórmula de la injustícia perpètua	51
1.7. CANVIS RADICALS NECESSARIS.....	52
Una proposta de distribució de la riquesa: tothom fa el que vol i tothom cobra el mateix.....	52
El vot que diposites a la caixa registradora quan compres és tan decisiu com el que poses a l'urna.	54
Si el poble ha d'elegir els seus governants, els primers que ha d'elegir són les autoritats econòmiques	55
Allò bo és barat i hem de fer que el preu ho reflecteixi!	56

Doneu els diners a les persones sàvies, a les que els saben fer servir	58
La mida sí importa. Hi ha una mida justa per a cada cosa i, en empreses, països, poder i homogeneïtat, l'acumulació i l'engrandiment són destructius	59
1.8. ...I IMPLANTAR L'ECONOMIA DEL BÉ COMÚ A NIVELL MUNDIAL	60
L'alternativa al capital-isme és el bé-comú-isme.....	61
Si no ets egoista fes-te "becomuista" (de l'Economia del Bé Comú) i si ets egoista, fes-te'n també!	63
Soc un gran defensor d'allò públic però no em faria res privatitzar-ho tot si ho gestionessin empreses auditades per l'EBC o similar	64
2. POLÍTICA	65
2.1. NATURALESA SOCIAL HUMANA	65
- "El rei està despullat!" -Va dir el nen. I el poble enfurismat va apedregar... el nen!	65
Les xarxes no només connecten, també poden protegir	66
2.1.1 Solitud - relació	68
"Si no ets lleial estàs sol a la terra" Però la solitud és necessària també.....	68
No vull més explicacions que les que em vulguis donar. I sovint, ni aquestes!	70
2.1.2 Condicionants de la sociabilitat humana	71
Hi ha cultures millors que altres	71
Els individus determinen com és la societat i la societat determina com són els individus	73
Res del que dones o del que reps no és gratis. Tot es paga i es cobra	74
Amb més de 30 com tu ja no ets tu	76
La competència és l'estímul de l'individu; la cooperació el del grup	77
Els esclaus abracen i defensen les cadenes perquè l'amo els ha fet creure que lluny d'ell tot és pitjor!	78
No tinc clar que existeixi l'inconscient col·lectiu, però el conscient col·lectiu és, per a mi, evident.....	79
Recepta per a esdevenir fanàtic: relaciona't només amb gent que pensa com tu	80

Quin desastre els nostres polítics...! Quin desastre els nostres sabaters...!	81
Mentre aprenem anem desballestant-ho tot i només falta saber si aprendrem prou i prou ràpid com per a evitar el col·lapse	82
No controlem els sistemes; ells ens controlen a nosaltres	83
Un camp de futbol ple de gent cridant ajuda a entendre la gènesi de les grans desgràcies col·lectives de la humanitat	85
2.1.3 COSTUM, TRADICIÓ, CONFORMISME	86
No facis com ells. No ets ells	88
Què fa que els rebels s'uneixin a la causa de la docilitat?	90
No ens informen, ens conformen.	91
...i el poble votava els qui legisaven a favor dels seus opressors	92
La lleialtat frena l'evolució dels individus i dels grups	93
Si no ens en sortim no és perquè ens oprimeixen sinó perquè no hem crescut prou encara	95
Els valors en els eixos "fermesa-violència" i "obediència-submissió" oscil·len en funció de la variable "llibertat-tirania"	97
El pitjor que li pot passar a un ideal és que se sàpiga com eren els fets que el van originar	98
El poder es manté alimentant la conformitat	99
2.2. INJUSTÍCIA, DISCRIMINACIÓ, MANIPULACIÓ	101
Pitjor que sotmetre algú és convèncer-lo de que el sotmetiment és una virtut	103
Et venen unes ulleres i et fan comprar les coses que has de veure!	105
Mentre la justícia social i la independència es barallen la injustícia i la riquesa de pocs, riuen i creixen	106
Millor que tancar la boca del denunciador és ensordir les orelles dels perjudicats	108
El que fa mal és tanta injustícia legal	109
Les desigualtats de gènere, com totes les desigualtats, venen de la desigualtat original: l'acumulació i abús de poder	110
Pensant que l'estat ens protegia dels perills no vam saber veure que el perill era l'estat	111

Quan els àrbitres decideixen els resultats, el campionat esdevé un absurd	113
Mentre els poderosos trinxen les lleis amb una ma, amb l'altra castiguen els febles que s'atreveixen a esgarrapar-la	115
Pensar en la innocentada com una cosa lleugera i superficial ja no m'és possible veient tanta injustícia sobre tants innocents... ..	116
Fabricat al marge de la llei en laboratoris, diuen que se'ls ha escapat però l'han llençat per a dominar-nos. I no és la Covid.....	117
La força terrible del relat únic és que la gent l'acaba identificant amb la realitat	118
2.3. PRINCIPIIS DE CONVIVÈNCIA: LLIBERTAT I IGUALTAT	119
Cal ser intolerants amb la intolerància	120
És el que la gent vol el que s'ha de fer? (Sobre el poder popular i les seves ombres)	122
L'èxit de la societat oberta dependrà de com siguin de compatibles l'apertura del que hi són i la dels que hi entren	123
Menys igualtat i més justícia! (També en el tema de les dones i els homes)	125
La tradició i la cultura són grans obstacles per a la llibertat	126
La igualtat... aquesta maledicció!	127
Només volem la llibertat quan tenim la igualtat assegurada	128
Totes les vides valen igual però unes valen més igual que les altres.....	129
2.4. EL PODER I L'AUTORITAT	131
La desobediència et farà lliure!	132
Si desobeeixes que no sigui per obediència!	133
Qui té autoritat per dir qui té autoritat?	135
Si no tenim el poder de poc ens servirà la força	136
Que governin els "filòsofs"	138
Som titelles ballant al so dels poderosos, moguts per uns fils que són els partits polítics	139
El ramat xerra i xerra, els gossos treballen i el pastor calla	141
La força exercida per la policia és la més legítima i la violència exercida per la policia és la més detestable!	143

La policia no és una eina neutral: és un organisme amb ànima i personalitat pròpia	144
Com més febles som més ens agraden els forts	146
Polítics i policies: els que haurien de ser els millors d'entre nosaltres semblen els més ineptes	147
El campió d'un castell no és l'enxaneta	148
Estem cedint massa poder!	149
La manifestació del poder és la imposició de la veritat	151
Tenir una única font d'informació és pitjor que no tenir-ne cap	152
Qui i com decideix què, qui i com decidim?	154
El sexe, el coneixement i el poder estan profundament connectats	157
Al nostre sistema només els sociòpates tenen accés al poder	159
Hem de treure el poder als partits com el vam treure a les esglésies	161
2.5. LA LLUITA PEL CANVI SOCIAL.....	163
Pagaré al mecànic per arreglar-me la roda... excepte si me l'ha punxat ell.....	167
Quan el sistema és suïcida, ser antisistema és una obligació vital	169
El passat és la competició; el futur, la cooperació	170
La utopia d'un cavall no pot ser esdevenir persona sinó esdevenir el millor cavall possible	171
El pont estava trencat i tots els elogis i recursos eren pels voluntaris que socorrien la gent que anava caient.....	172
El paradís és davant nostre; no pas darrera... ..	173
No hi ha més sortida que escapar de la presó de votar un cop cada 4 anys!.....	174
Quasi cap utòpic no vol la utopia que predica.....	175
En una societat injusta recolzar les seves lleis és recolzar la injustícia	177
Si no tens força i no ho vols o no ho pots acceptar, només et queda la violència	178
Si la gent pogués manar, les coses anirien molt més bé.....	180
El fracàs de les nostres institucions socials és una molt bona notícia perquè ens empeny cap a la sortida del laberint	181
Cadascú al seu lloc, fent el que millor sap fer.....	183

Què fer quan volem fer i no sabem què fer? Doncs sostenir la voluntat i esvair la ignorància!	184
Quan algú diu "Això és així i no es pot qüestionar" tant li fa que sigui un musulmà amb l'Alcorà, un catòlic amb la Bíblia o un demòcrata amb la Constitució. Sempre és el mateix: esclaus que volen tothom esclavitzat, cecs que volen tothom sense vista	186
És més important lluitar per la justícia que pels meus propis interessos. Però si em tanquen en una gàbia necessito primer mirar pel meu interès d'alliberar-me per tal de poder lluitar per la justícia	187
Educació inadequada, estupidesa, engany col·lectiu, por i ingenuïtat, ingredients necessaris -no únics- del còctel "Actualitat"	188
Necessitem bojos! Molts bojos!	189
Si, dalt del tren, ens posem tots a caminar en sentit contrari a la seva marxa, no canviem el seu rumb	191
La gran conspiració mundial és la de la ignorància.....	192
No és la lluita pel poder ni la lluita de classes la que activa l'evolució sinó la lluita entre diferents nivells d'evolució	194
Els nivells d'evolució col·lectius expliquen els nivells de solució als conflictes socials.....	196
No és comptant opinions que obtenim força d'un grup sinó activant la intel·ligència col·lectiva amb tecnologia social i valors	198
Què irrellevant és curar el càncer o acabar amb la fam al món comparat amb escriure un guió televisiu o filmar una pel·lícula d'èxit.....	199
Problemes nous demanen mirades i propostes noves	201
Un home, un vot i deu homes, trenta vots!.....	203
Què hauria passat si l'autobús de Rosa Parks s'hagués omplert de passatgers blancs i no hi hagués hagut seient per a tothom?	204
Una formació clàssica d'escacs contra 16 peons no té res a témer però contra 16 alfils o cavalls, no té res a fer!	206
Ara que estem disposats a acceptar tants canvis i transformacions radicals per por, podríem assajar canvis i transformacions radicals per coratge!	207

ÍNDEX D'ENTRADES - 508

La saviesa col·lectiva és el potencial ocult de la humanitat.....	208
"Què passa?" i "què hem de fer?" són les preguntes primeres.	
Després vindrà el com i amb qui	210
Oferir el que la gent vol o el que és desitjable?.....	211
No es tracta tant de defensar els oprimits argumentant les seves virtuts com de reprimir els opressors assenyalant els seus defectes	212
Això no va bé. Jo ho veig però no sé què fer. Només sé imaginar.....	213
Procurar el teu benestar individual no ajuda al món a no ser que inclogui l'acció col·lectiva	215
L'única solució al problema de la democràcia és més democràcia	216
No necessitem una visió il·luminada que ens guiï. Necessitem mil ulls coordinats que ens doni la mirada necessària.....	217
Les lluites contra l'opressió social són paradoxals: necessites acceptar el poder il·legítim contra el que lluites	219
Per canviar el món no n'hi ha prou amb canviar individualment. És imprescindible millorar les estructures socials.....	220
Un món millor és un món amb millors persones fent millors coses	222
Calen noves institucions per a noves necessitats. I el desenvolupament autònom individual i col·lectiu és una nova necessitat actual.....	223
La solució als problemes generals des de sempre: Canvis radicals a petita escala amb possibilitat de replicació.....	225
No hem de fer cap sacrifici per salvar el sistema quan el sistema no està al nostre servei	226
La força d'una comunitat no és la del seu líder sinó la dels seus membres quan actuen sota els seus propis criteris.....	228
Malament si no comences a canviar el món per canviar-te a tu mateix però malament també si no passes d'aquí.	229
Créixer a partir d'on som, l'únic objectiu vàlid per a tota organització popular	230
Les noves unitats són l'eix de l'estratègia per a afrontar la complexitat creixent	233
Unim-nos contra la ignorància, la indiferència i la passivitat!	234

L'esfondrament progressiu però ràpid de tota autoritat obre la porta al desastre o a la regeneració	236
No es pot fer res nou amb materials, tecnologia i idees velles. Ni en el món físic, ni en el psíquic, ni en el social	239
2.6. LA DEMOCRÀCIA I L'ORGANITZACIÓ POLÍTICA.....	240
Els moderats solen ser radicals i els radicals moderats	242
República amb res públic	243
Democràcia, quina bona eina si la sabéssim fer anar...!	245
Que siguem molts no vol dir que ho fem millor. (Contra la massa)	246
Utopia viu aquí!	248
El millor conductor no sempre porta l'autobús que va on jo vull	250
La democràcia popular és una utopia... i per això hi hem d'anar!	252
Tant de bo al final decideixin els idiotes!	253
Podem votar no votar, però no podem votar no votar votar!	254
Renegar dels hospitals i dels cementiris no evitarà la malaltia i la mort. Sobre l'exèrcit a la nostra societat.....	256
Un home, un vot; una moneda, un euro	258
El dret a decidir comporta el deure de saber	260
Integrar l'exèrcit a la societat és integrar la nostra violència controlada	261
Compte amb l'argument de què les urnes són bones per elles mateixes	262
La miserable guerra és cosa de les elits i els nens-soldat. La noble lluita, dels guerrers.....	264
L'exigència més revolucionària: "Això ho decidim entre tots!"	265
L'amo ens deixa triar el capatàs cada 4 anys	267
En diem democràcia però en realitat és aristocràcia.....	267
La importància del nivell d'evolució en política: governar un país com una família, com una empresa o com una comunitat?	269
Com sabem què vol el poble?	271
El cigrò és l'individu, l'olla amb aigua bullint, el condicionant i la cuina, el sistema	272
En democràcia hi ha un poder per damunt de tots i del que tots en depenen: la sobirania popular. Oblidar això és oblidar la democràcia	274

2.6.1 Drets i deures. Drets fonamentals.....	275
No tenim dret a decidir... -ho tot!	276
Els animals no tenen drets però nosaltres tenim dret a dir que en tenen	278
A vegades la guerra és un mal necessari	279
Necessitem una declaració universal de deures humans	280
Si algun dia els drets dels animals i els de les persones fossin incompatibles, quins haurien de prevaler. Per què?	282
Hi ha coses que es poden negociar i coses que no	283
Així com el mar Mediterrani no existeix perquè surti al mapa, sinó que surt al mapa perquè existeix, així no tenim drets perquè ens els reconeixen sinó que ens els reconeixen perquè els tenim	285
L'estratègia i la força que demana la teva posició sobre la gestió dels teus drets no té res a veure amb l'estratègia i la força que necessites per defensar-los quan te'ls neguen	286
2.6.2 Les lleis	287
No hem d'anar contra les lleis sinó més enllà de les lleis	288
La cosa que més mereix una festa magnífica és una constitució!	289
No vull un país de persones al servei de bones lleis sinó de lleis al servei de bones persones	291
Si considerem la vida com un trànsit tindrem la mateixa justícia i respecte que ens dona el codi de circulació	292
Com es resol democràticament el problema provocat per lleis que són majoritàriament rebutjades?	292
Saltar-se les lleis té -i ha de tenir- conseqüències	294
Bones lleis o bones persones? Bones comunitats!	296
2.6.3 Nació i nacionalisme.....	296
Soc de la tribu dels "ningú"	297
"Els meus" no són sempre els mateixos. Sobre la identitat política, religiosa o ètnica	298
El dia que gastem tanta energia pel drets de tots com la que gastem pels drets dels nostres, el món estarà salvat.....	300
El patriotisme i el nacionalisme són l'egocentrisme col·lectiu	301

Certament, per a una comunitat, la unitat és més important que la veritat	302
2.6.4 La qüestió catalana.....	303
Bandera catalana per a tots i estelada per a qui la vulgui	306
Tenia unes ganes boges d'alliberar-se de les cadenes espanyoles... per posar-se les catalanes!	307
Catalunya em parla... Tremolo!	309
Que una independència ens porti a una altra	311
De veritat val més pàtria coneguda que utopia per conèixer? (Tornarem a votar als mateixos?	312
Catalunya: pàtria del meu cor o país del meu cap?	314
Tant de bo voler un país nou, més just, no vingui dels greuges ni del nacionalisme sinó dels ideals i l'humanisme!	315
Soc independentista i no-nacionalista. La independència és un mitjà, la nació un fi. El meu fi és la justícia social	316
L'enfrontament entre nacionalismes és especialment tràgic, especialment còmic, molt virulent i molt poc racional.....	317
Tant de bo els religiosos fossin tan crítics com els científics.	319
Què farem al nou estat català quan alguns desobeeixin les nostres lleis perquè les troben injustes?	320
Molts catalans volem fer una cosa que sabem que és il·legal però que creiem que és justa	322
Allò definitiu serà quina majoria ètica hi haurà entre els votants del sí...323	
Tenir un estat propi no és garantia de quasi res però és una possibilitat de quasi tot	325
Entendre el context ajuda a entendre el text. (8 contextos de la situació catalana)	326
Qui té dret a atorgar o negar drets? (Sobre el dret d'autodeterminació de Catalunya)	328
No em pots demanar respecte ni te'l puc oferir si no em reconeixes com a igual, amb els mateixos drets que tu	330
Sembla evident que ha arribat l'hora de l'agressivitat. Tant de bo sigui també l'hora de la fermesa pacífica	332

No entenc com es pot negar el dret a decidir a un poble.....	333
Catalunya no és el poble escollit ni la reserva espiritual d'occident.....	335
Ens ataquen amb els mateixos arguments amb què els ataquem! Ens entendran quan els entenguem	337
"Per què et vols separar si ets tan dolenta com el teu marit?" (la resposta humiliant que sento sovint)	338
Jo no vull una Catalunya independent, vull una Catalunya autònoma. (No autonomista)	339
3. EDUCACIÓ.....	343
3.1. APRENENTATGE.....	343
El que has après no ho recordes però no ho oblidés.....	343
Ningú no podrà ser el teu mestre si no ets un aprenent. I si ho ets, tothom ho podrà ser!	345
És relativament fàcil aprendre coses noves i terriblement difícil desaprendre les velles	346
No cal demostrar a ningú l'existència d'Amèrica. Només cal incitar-lo a navegar sense defallir cap a ponent	347
3.2. COM S'APRÈN A LA VIDA?	348
Explica'm-ho i ho entendràs.	349
Ningú no em pot ensenyar res però jo puc aprendre de tothom	350
Pares i educadors estan obligats a viure en la confrontació entre nivells d'evolució	351
3.3. PEDAGOGIA.....	353
Només pots ensenyar a qui vulgui ser ensenyat. Procura que els teus alumnes vulguin ser ensenyats per tu.	354
Llet pels nadons, farinetes pels infants i sòlids pels més grans. Perquè en cada fase necessites coses diferents.	355
3.4. QUI POT SER MESTRE?	357
Mestre, educa't a tu mateix!	357
3.5. FUNCIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU.....	359
Tota educació és reeducació	359
El sistema manté l'escola perquè l'escola manté el sistema	361

L'educació és la institució encarregada de conservar i perpetuar la societat, no pas de transformar-la	363
No hi ha fracàs escolar; l'escola és un èxit total	364
3.6. CRÍTICA DEL SISTEMA EDUCATIU.....	366
L'educació ara només té dues alternatives: clandestinitat o mort!	366
Vaja búrria d'autoescola si al final només saps circular per on ells t'han fet practicar.....	367
Traieu la filosofia de les aules!!!	368
Un ignorant amb estudis no és un savi, és un ignorant perillós	370
Escola: soldats cap a fora i banquers cap a dins?	372
La lectura està sobrevalorada; es pot considerar una forma subtil de colonització mental	373
El projecte educatiu d'aquell país d'ocells era ensenyar-los, des de ben petits... a caminar!	375
La innovació educativa és com la digitalització de la Bíblia: nous mètodes per a vells objectius	376
3.7. ALTERNATIVES AL SISTEMA EDUCATIU	377
Diuen que fa falta tota la tribu per a educar un nen, però a vegades un nen sol pot educar tota una tribu.....	377
L'avaluació que l'escola ara necessita és sobre com repton les serps o com volen els pardals... ..	378
Menys escolarització i alfabetització i més conscienciació	380
 4. RELIGIÓ.....	 383
4.1. RELIGIÓ I ESPIRITUALITAT	383
Com més religió menys espiritualitat i com més espiritualitat menys religió	383
Cada cop que reses et separen de Déu	385
4.2. SENTIT I UTILITAT DE LA RELIGIÓ.....	386
Que una idea proliferi i tingui èxit no vol dir que sigui vertadera. Simplement que és més útil	386
L'opi és la religió del poble	388
Les cartes astrals, la religió, el tarot, moltes teràpies... són coixins de plomes de Dumbo!	389

Una tribu despietada té un déu despietat i una societat mesquina té una justícia mesquina	390
Les religions t'alliberen... d'haver de pensar!	391
Som éssers jeràrquics i per això resem i maleïm	392
4.3. CRÍTICA A LA RELIGIÓ	393
Tot científic vol que les seves teories siguin superades. Cap religió no ho vol.....	394
Si sabem què vol Déu i què no, quina falta ens fa?	395
4.4. QUI ÉS DÉU? L'HOMME CREA A DÉU.	397
Els mites no poden explicar l'origen de l'home, però l'origen de l'home pot explicar els mites.....	397
La majoria de cristians, budistes, musulmans... saben més coses que el Jesús, Buda o Mahoma històrics.....	399
4.5. CREENCES I FE. RENÚNCIA A LA RACIONALITAT.	400
Déu m'ha fet incrèdul i jo m'he fet creient	401
Som esclaus de les nostres creences	402
Si vols que la gent respecti les teves rareses fes-te d'una religió o una tribu que les prescrigui.....	403
La utopia esdevé realista quan la justícia a la que aspira és realista i no utòpica	404
Si s'hagués predicat que els contes populars són revelació divina ara les misses es farien en casetes de xocolata.	405
4.6. SUBMISSIÓ RELIGIOSA	406
Per què beneïm Déu per les coses que ens agraden i no el maleïm per les que ens desagraden?	407
4.7. SOBREPASSAR LA RELIGIÓ	409
La meva carta astral diu que no faci cas de les cartes astrals i m'inventi la vida.	410
Adorem els cels quan enlairem el cap i la terra quan l'abaixem. Mai no adoren però la musculatura del coll.	411
A qui hem de fer cas quan els déus i els homes manen coses diferents i fins i tot oposades?.....	412
Al final tot es redueix a "qui mana més, els déus o els homes?"	414

Els déus creen amb les mans i la veu. Els humans en fem prou amb la mirada	415
5. COMUNICACIÓ I LENGUATGE	417
5.1. COMUNICACIÓ	417
Tots els il·lites bitllen. I si vols entendre faràs el que hauries de fer sempre: esbrinar significats.....	418
M'agraden els diàlegs per a besucs... sempre que siguin besucs poetes!	419
A quantes persones has tocat avui?	421
És absurd voler entendre el significat de les paraules buscant el significat de les seves lletres	422
-Vindràs? -No. -Val. (Què bé quan és així de senzill...)	423
5.2. INCOMUNICACIÓ HUMANA	425
Parlis del que parlis, sempre parles de tu	427
L'aigua diu que entén la pedra perquè nota el "xof" que fa aquesta quan hi cau.	428
A -Jo vull això... B -Jo no! A -Jo tampoc!	429
-Crec en Déu! - Jo també! -Ah!, Doncs jo no... ..	430
5.3. EL LENGUATGE ÉS CREACIÓ	431
5.4. LENGUATGE COM A APARENÇA DE COMUNICACIÓ	432
No pots dir que has dit una cosa si l'altre no l'ha sentit. I no la pot sentir si no està preparat per sentir-la	433
A vegades només podem aspirar a entendre per què no ens podem entendre.....	434
Entenem el que volem entendre. (O el que podem entendre)	436
5.5. EL PODER DEL LENGUATGE	438
Què importa més: què es diu o qui ho diu?.....	439
Una paraula val més que mil imatges.....	441
No volem informació, volem confirmació	442
Gradació de la credibilitat: una eina imprescindible	443
No et puc convèncer si tu no vols. Però, per què ho hauries de voler?	445
"Aquí mano jo! i "aquí defineixo jo!" són dues expressions sinònimes	446

ÍNDIX D'ENTRADES - 516

Obrir la panxa d'algú amb un bisturí o amb una navalla poden ser explicades com a coses semblants però són essencialment diferents447

ÍNDIX D'ENTRADES -518